22900435411

WELLCOME
LIBRARY
General Collections
M
8664

509 g

JØRGEN CHRISTIAN SCHIØDTE

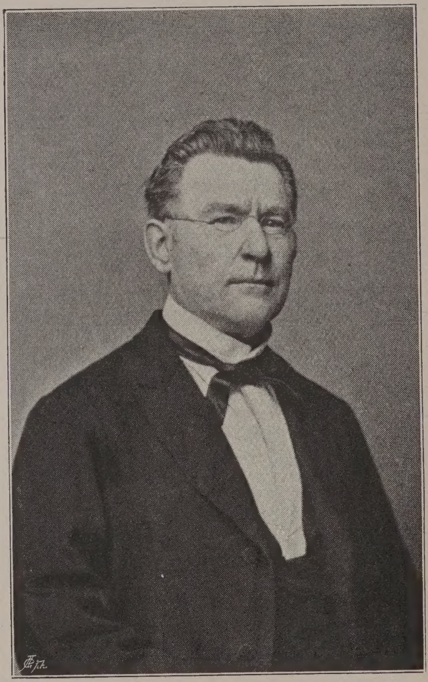

I. C. SCHIØDTE 1869

(EFTER PHOTOGRAPHI)

C. C. A. GOSCH

JØRGEN CHRISTIAN SCHIØDTE

ET BIDRAG TIL

NATURVIDENSKABENS HISTORIE I DANMARK

I DET NITTENDE AARHUNDREDE

ANDEN DEEL

KJØBENHAVN

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN)

FR. BAGGES BOGTRYKKERI

1899

WELLCOME
LIBRARY
INSTITUTE

OVERSIGT OVER INDHOLDET.

SJETTE CAPITEL: 1860—1863.

GJENOPRETTELSEN AF NATURHISTORISK TIDSSKRIFT. Monrad bliver atter Cultusminister og midlertidigt Indenrigsminister. Schiødtes Andragende om Statsunderstøttelse til Tidsskriftet. Indenrigsministeriet bevilger ham 300 Rd. Mangelen paa en dygtig naturhistorisk Kobberstikker. Det første Heftes Indhold. Betydningen af Tidsskriftets Gjenoprettelse. Schiødte ansøger Videnskabernes Selskab om Understøttelse til i Tidsskriftet at udgive et Arbeide af Krøyer over Snyltekrebsene. Han faaer Afslag gjennem en af Madvig redigeret Skrivelse. Japetus Steenstrups tvetydige Optræden ved denne Leilighed. Naturhistorisk Forening faaer Understøttelse af Videnskabernes Selskab til dens „Videnskabelige Meddelelser". Schiødte faaer Understøttelse til Tidsskriftet af det Reiersenske Fond og af det Classenske Fideicommis. Krøyers Arbeide over Snyltekrebsene udkommer. Andre Bidragydere til de første Hefter af Tidsskriftets nye Række.................................... S. 1—14.

SCHIØDTES DOCENTVIRKSOMHED OG HANS MUSEUMSARBEIDE M. M. I 1860—1863. Hans populaire Forelæsning paa Landbohøiskolen. Omordningen af Forstunderviisningen; dennes Henlæggelse til Landbohøiskolen. Schiødtes Udnævnelse til Docent i Zoologi ved samme. Practiske Resultater af hans Virksomhed; Jagtloven. Schiødte opgiver sine aarlige Studiereiser paa Grund af de forøgede Embedsforretninger. Hans Deeltagelse i Naturforskermødet i Stockholm 1863. Han faaer i E. A. Løvendal en dygtig Præparateur ved Museet. Directionens Optræden i Anledning af Schiødtes Andragender om Extratilskud.

Directionen vil forbyde Schiødte at faae indført Tilføielser i Protocollen over Inspectormøderne, med mindre de iforveien ere indsendte til Directionens Censur. Schiødte protesterer herimod. Directionen klager til Ministeriet over hans „Ufordragelighed“; Ministeriet henlægger Klagen „som en Nullitet“ .... S. 15—22.

Sagen om Museernes Forening. Consistorium nedsætter 1848 en Comitee for at undersøge dette Spørgsmaal. Den afgiver efter fem Aars Forløb en Betænkning. Indholdet af denne Betænkning af 1853; Foreningen anbefales. Steenstrups Bestræbelser for at faae det Hele under sig. Eschrichts Separatvotum. Steenstrups og Forchhammers Moderklæring; deres uholdbare Raisonnement. Museets Embedsmænd skulle være Assistenter under Steenstrup. Eschricht kjæmper for Bevarelsen af sit comparativ-physiologiske Museum. (S. 22—36). — Sagen forelægges Consistorium, der henstiller, at den foreløbigt stilles i Bero. Utilbøielighed til at anvende Universitetets Capitalformue til Museumsbygninger. Ministeriets gjentagne Skrivelser om Sagen. Nedsættelsen af en ny Comitee i 1858, som Aaret efter afgiver Betænkning. Eschrichts comparativ-physiologiske Museum og Botanisk Have undtages fra Foreningen. De mineralogiske Samlingers Forening i 1859. Inspectorernes Stilling. (S. 36—41). — Et Lovforslag om det Kgl. Museums Overgang til Universitetet forelægges Rigsdagen. Schiødtes Stilling til Sagen. Eschricht svigter ham. Monrad støtter ham. Et Udvalg nedsættes i Folkethinget; det kræver, at ogsaa Inspectorerne adspørges, før Sagen videre fremmes. Betydningen heraf for Schiødte. Rottwitts Død; Schiødtes Frygt for, at Madvig skal blive Minister. Monrads Gjenindtrædelse i Cultusministeriet; han forelægger Consistorium Sagen til fornyet Overveielse. Nedsættelsen af en tredie Comitee, der maa forhandle med Inspectorerne. (S. 41—48). — Comiteens Betænkning af 22. April 1862. Hvorledes den bliver til. Steenstrup og Forchhammer udarbeide et Udkast i elleve Puncter, der forelægges Inspectorerne. Det tiltrædes af Reinhardt, men ikke af Schiødte. Udkastets Ordlyd. Dets Tendents: At gjøre Steenstrup til Overbestyrer. Schiødtes Erklæring; hans Protest mod, at Inspectorerne underordnes Professor ordinarius. Hans Udtalelser om Forelæsninger i Zoologi. Hans Critik af Comiteebetænkningen af 1853. Reinhardts Indlæg; han søger at imødegaae Schiødte og lovpriser Steenstrup. Steen-

strups og Forchhammers Indlæg mod Schiødte. Schiødte gjøres ikke bekjendt med disse Indlæg. Eschricht forklarer, hvorfor han siden 1853 har skiftet Mening. Comiteens endelige Plan; dens Afvigelser fra Udkastet, hvormed Schiødte ikke gjøres bekjendt. Steenstrups Forsøg paa at faae Krebsdyrene regnede til sin Afdeling. Spørgsmaalet om den nye Museumsbygnings Beliggenhed. Steenstrup raadspørger Reinhardt, men ikke Schiødte, angaaende Bygningens Indretning. Ministeriet beslutter at udarbeide et nyt Lovudkast; dette svarer i alle væsentlige Puncter til Schiødtes og Krøyers Anskuelser og Ønsker. Udtalelser af Schiødte om Situationen. Han udnævnes til Ridder af Dannebrog. Reinhardts Ansættelse som Docent; Schiødtes Opfattelse heraf. Schiødte bliver bekjendt med Comiteens endelige Betænkning og Bilagene til samme; han indsender en Skrivelse til Ministeriet desangaaende. Lovudkastets Indhold. (S 48.—83). — Sagens Behandling i Folkethinget. Et Udvalg nedsættes; dets Medlemmer og Forhandlinger. Steenstrup ødelægger sin egen Sag; hans Skrivelse til Consistorium om Nødvendigheden af, at han selv bliver Enebestyrer af Museet. Hvorledes han omtaler sin egen videnskabelige Virksomhed. Steenstrups Skrivelse forelægges Udvalget tilligemed en Skrivelse fra Consistorium, der udtaler, at naar Steenstrup ikke bliver Overbestyrer, maa den hidtilværende Ordning foretrækkes for den ved Lovudkastet tilsigtede. Fischer lader begge Skrivelser aftrykke som Bilag til Udvalgsbetænkningen. Deres for Steenstrup uheldige Virkning paa Rigsdagens Medlemmer. Yttringer af Schiødte om disse Skrivelser: Monrad udtaler sin ubetingede Billigelse af Schiødtes Opposition mod Steenstrup. Udvalgets Betænkning. Rosens Udtalelse. Debatten i Thinget; nogle Medlemmers forgjæves Lovpriisning af Steenstrup. Lovforslagets Vedtagelse. Lovens endelige Skikkelse. (S. 83—105). — Tilbageblik paa Sagen. Schiødtes Fortjeneste af Udfaldet. Resultatets Betydning for Staten, for Universitetet, for Schiødte og Krøyer, og for Steenstrup. (S. 105—108) .... S. 22—108.

Schiødtes Indtrædelse i Facultetet. Hans hidtilværende Stilling ved Universitetet. Hans Betydning som Videnskabslærer; Forskjellen mellem at meddele Eleverne færdige Resultater og at uddanne dem til selv at see og forske. Uheldige Følger af, at Schiødte stod udenfor den Kreds, der havde Autoritetsstemplet. Fr. Meinerts Ansøgning om Tilladelse til at disputere for Doctorgraden af-

slaaes af Facultetet. Schiødte sætter igjennem, at Meinerts Afhandling om de danske Myrer optages i Videnskabernes Selskabs Skrifter. Meinerts fornyede Ansøgning om Dispensation bevilges. Ørsted beder sig, som mindre competent, fritaget for at fungere som officiel Opponent og foreslaaer Reinhardt i sit Sted. Da Ministeriet foreslaaer Schiødte, erklærer Ørsted sig rede til alligevel at fungere. Steenstrups Optræden mod Meinert ved Disputatsen. Steenstrups nedsættende Forelæsning om Meinerts Afhandling. Det almindelige Indtryk af Steenstrups Optræden: At han ved Chikaner vilde afskrække de Yngre fra at slutte sig til Schiødte. P. Heibergs Disputats; lignende Scener. Reinhardts Ansøgning om Ansættelse som Docent i Lighed med Schiødte. Consistoriums Erklæring herom. Urigtigheder i Reinhardts Angivelser. Han ansættes paa gunstigere Betingelser end Schiødte. Cultusministeriets Skrivelse til Schiødte i den Anledning. Monrad tilskriver efter Meinerts Disputats Consistorium angaaende en Ansættelse af Schiødte som Medlem af Facultetet. Facultetets eenstemmige Protest mod Schiødtes Ansættelse. Argumenterne i dette Actstykke, der tiltrædes af Consistorium. Monrad fastholder sin Opfattelse; hans Forestilling til Kongen. Hans Afviisning af Facultetets og Consistoriets Grunde som Sagen uvedkommende. Hans Opfattelse af Forholdet mellem Universitetet og Videnskaben. Hans Blik for Schiødtes videnskabelige Betydning. Beskaffenheden af Facultetets Handlemaade. De Steenstrupske Phraser om almindelig Zoologi og om Schiødtes „usunde“ Anskuelser. Det Skadelige i en selvsupplerende Universitets-Corporation, hvorved dygtige Kræfter holdes ude og Cliquer monopolisere Lærerposterne og Midlerne .... S. 108—135.

Hvad Schiødte havde vundet i dette Tidsrum. Hans Fremtidsudsigter .... S. 135.

SYVENDE CAPITEL: 1863—1865.

Indledende Bemærkninger. Følgerne af Monrads Afgang som Cultusminister. Schiødtes Modstandere røre sig paany .... S. 136.

J. Th. Reinhardts Indtræden i Facultetet. Reinhardt kræver for sig Ligestilling med Schiødte som Medlem af Facultetet. Han anmoder Facultetet om at anbefale hans Ansættelse, hvilket Facultetet ogsaa gjør. Reinhardts Ansøgning til Ministeriet. Monrad giver ham en Tilrette-

viisning for hans upassende Udtryksmaade og lægger hans Ansøgning til Side. Heltzen bliver Minister. Reinhardt indgiver paany Ansøgning om en Plads i Facultetet. Facultetet anbefaler ham atter. Bræstrup bliver Minister. Reinhardt ansættes. Monrads Mening med Schiødtes Ansættelse. Reinhardts Qvalificationer i Sammenligning med Schiødtes. Yttringer af Schiødte om Reinhardts og Facultetets Optræden. Schiødtes Erklæringer i Anledning af Reinhardts gjentagne Ansøgning. Consistoriums vanskelige Stilling: Efter at have protesteret mod Ansættelsen af to Zoologer som for mange i Facultetet, maa det anbefale Ansættelsen af tre. Julius Thomsens Ansøgning om at blive Medlem af Facultetet afvises. Følgerne for Schiødte af Reinhardts Ansættelse. Schiødtes Betragtninger over Situationen .... S. 137—164.

Den danske Insectsamling. Museumslovens Fordring om særlige Samlinger til Oplysning af Landets Naturforhold. Schiødtes Glæde over denne Bestemmelse. Han tilbyder paany Museet sin danske Insectsamling. Hans Skrivelse til Directionen desangaaende. Hans Betingelser. Directionen antager den ene, men forkaster den anden. Dens Skrivelse herom til Ministeriet. Dens Mangel paa god Villie til at fremme Sagen. Ministeriet sender Sagen tilbage til Consistorium med Anmodning om at foranledige den paany overveiet af det nyoprettede Museumsraad. Steenstrups Forslag til Betænkning; det tiltrædes af Reinhardt. Schiødte protesterer mod at tiltræde et Forslag om at forkaste det Tilbud, han selv har gjort. Steenstrup indsender sit Forslag til Ministeriet som Majoritetens Anskuelse. Ministeriet afviser indtil videre Schiødtes Tilbud .... S. 165—174.

Sagen om Krebsdyrsamlingen. Krøyers Sygelighed. Han overdrager Krybdyrsamlingen til Reinhardt og siden Krebsdyrsamlingen til Schiødte. Reinhardts usømmelige Tilførsler til Opstillingsprotocollen om sin Forgjængers Arbeide. Krøyers Characteristik af denne Angrebsmaade. Hans Ønske om at see de af ham oparbeidede Samlinger i venlige Hænder. Hans og Schiødtes private Overeenskomst om Krebsdyrsamlingen. Schiødte begynder en Omordning af Samlingen. Steenstrup protesterer mod denne Ændring i Fordelingen af Museets Indhold. Krøyers Andragende til Ministeriet; han paaberaaber sig Aftaler i 1842. Consistoriets to Spørgsmaal til Museumsraadet, hvorved Sagen præjudiceres. Steenstrups Indflydelse i

Consistorium; hans Bestræbelser for at hindre Krebsdyrenes Forening med Museets andre Arthropoder. Steenstrup tilstiller Schiødte en Skrivelse, hvori han beklager ikke at have kunnet finde Noget til Oplysning af Sagen i Archivet. Han tilstiller en Uge efter Reinhardt de Sagen vedrørende Documenter i Archivet, der godtgjøre Rigtigheden af den af Krøyer og Schiødte paaberaabte Overeenskomst. Schiødte faaer fremdeles ingen Oplysning om disse Documenters Existents. Schiødtes Erklæringer over Consistoriets to Spørgsmaal. Steenstrups Bemærkninger hertil; hans Idee om at fordele Dyrene i Museet efter deres Opholdssteder. De besynderlige Følger af en saadan Idees Gjennemførelse. Steenstrups og Reinhardts Udkast til Betænkning; de beskylde Krøyer og Schiødte for at fare med Usandhed, fordi de henvise til en Overeenskomst i 1842, men omtale ikke Documenterne af 1846, der stemme med Krøyers Angivelse. Schiødtes Minoritetsvotum; han ignorerer sine Modstanderes Uhøfligheder. Steenstrups og Reinhardts Eftervotum, som Schiødte ikke faaer at see. Deres skjærpede Beskyldning mod Schiødte for Usandhed; det Uberettigede i denne Beskyldning. Deres illoyale Benyttelse af Archivets Documenter. Deres Hemmeligholdelse af Beviserne for, at de selv have Uret. Resultatet af deres Taktik: Ministeriet afslaaer Krøyers Andragende S. 175—201.

Museets finantsielle Forhold. Steenstrups ihærdige Bestræbelser for at tilintetgjøre Hovedresultatet af Museumsloven. Hans Forsøg paa at indsmugle en Opfattelse af ham selv som Overbestyrer. Han afviser Udarbeidelsen af Specialbudgetter for de enkelte Museumsafdelinger. Schiødte seer i Affattelsen af saadanne Specialbudgetter den bedste Garanti for Museumslovens Gjennemførelse. Staten inddrager i 1864 midlertidigt sit Bidrag til Museet. Consistorium tilkjendegiver Museumsraadet, at der maa spares. Schiødtes Frygt for en Ændring af Museumsloven som Følge af dette oeconomiske Tryk.................... S. 202—206.

Schiødtes personlige Forhold 1863—1865. Hans Skuffelser og Modgang i dette Tidsrum som Følge af Cultusminister Bræstrups Holdning. Dennes Uvillie mod al Opposition. Krigen i 1864; dens uheldige Indflydelse paa Schiødtes Virksomhed. Hans Yttringer i Breve om de politiske Forhold. Hans mindre gode Helbred. Hans mistrøstige Stemning. Hans Bekymringer for Videnskabens Stilling og Fremtid her i Landet under de stedfindende Forhold. Hans Udtalelser i Breve om Steenstrup, Consistorium og

Universitetet overhovedet, samt om den Bagtalelse, han er Gjenstand for herhjemme. Dr. Grays smigrende Udtalelse om hans videnskabelige Arbeide. Schiødtes Sommerophold i Hellebæk.................................. S. 206—216.

OTTENDE CAPITEL: 1866—1872.

Indledende Bemærkninger.......................... S. 217.

Schiødtes Disciple indtil 1872. Hans Fremgangsmaade ved Uddannelsen af Elever. Hans Forestilling om Professorvirksomhed. Hans Interesse for sine Elevers Arbeide. (S. 217—218). — Fr. Meinert. Schiødte faaer ham indstillet til det Smithske Stipendium. Steenstrup forhindrer, at han faaer det. Ved d'Arrests Hjælp lykkes det senere Schiødte at skaffe ham det. Meinerts Ansøgninger om Reisestipendium afslaaes paa Grund af hans Deeltagelse i et Angreb paa Ørsted. Bortgivelsen af Stipendier som Middel til at cujonere de Yngre og beskytte Professorerne mod Critik. Paa gjentagen Ansøgning opnaaer Meinert Stipendiet. Hans Udenlandsreise. Han ansøger om en Assistentpost ved den entomologiske Afdeling. Steenstrup kræver, at kun Professor ordinarius maa have Assistent. Meinert ansættes som „videnskabelig Medhjælper". (S. 218—224). — V. Bergsøe. Hans første Arbeider. Hans Doctordisputats. Steenstrups Imødekommen og Høflighed. Steenstrups tidligere Uheld med Bestemmelsen af det Dyr, hvorom Bergsøes Afhandling dreiede sig. Schiødtes Opposition. Bergsøe tvinges ved Øiensygdom til næsten ganske at opgive Zoologien. (S. 224—226). — P. E. Müller. Hans første Bekjendtskab med Schiødte. Hans zoologiske Arbeider. Han overtager Posten som Forstdocent. Hans Udenlandsreise og Doctordisputats. (S. 226—228). — L. Lund. Hans første Samtaler med Schiødte. Hans Arbeide i Krebsdyrsamlingen. Müllers og Lunds Concurrence om Universitetets Guldmedaille. Steenstrup vil hindre, at Lund faaer Medaillen. Schiødte sætter igjennem, at begge Concurrenter faae Prisen. Steenstrups Optræden ved Lunds Magisterconferents; han hindrer ham i at blive examineret af Schiødte og nægter ham Adgang til den mundtlige Prøve. Lund ansøger Ministeriet om at maatte disputere uden foregaaende Magisterconferents; han stempler Steenstrup som incompetent til at examinere paa Grund af de mange af ham i hans Arbeider begaaede Feil. Forbittrelse herover

i Consistorium; Lund trues med Straf efter en gammel Lovparagraph. Lunds senere Arbeider paa Museet. Han forlader Zoologien. (S. 228—240). — Jonas Collin. Hans Magisterconferents. Schiødtes og Steenstrups forskjellige Opfattelse af Betydningen af et Speciale. Steenstrup udvirker, at Reinhardt kommer til at examinere Collin. Collins Besvarelse af Priisopgaven om de danske Frø- og Tudsearter; han kan ikke dele Steenstrups Anskuelser om disse Dyr. Steenstrup forhindrer, at han faaer Medaillen. Schiødte afgiver et Separatvotum. Collin nægter at modtage en ringere Belønning. Hans Afhandling publiceres; hans Polemik med I. Sahlertz. Museet afslaaer at modtage hans osteologiske Samling; han afhænder den til Vetenskaps-Akademien i Stockholm. Han ansættes efter Schiødtes Anbefaling som Finantsministeriets Consulent i Sager vedrørende Østersfiskeriet. (S. 240—244). — G. Budde-Lund. Hans Afhandling om Danmarks Landisopoder. Han rejiceres til Magisterconferents. Schiødtes Udtalelse om de Yngres uheldige Stilling ved denne Prøve. Steenstrup rejicerer efter Characteerforandringen de tre første Candidater, der indstille sig. Budde-Lund bliver practisk Forretningsmand. (S. 244—245). — Andre Disciple af Schiødte. (S. 245) .... S. 217—245.

„Naturhistorisk Tidsskrift“ 1866—1872. Forf. gjør Tidsskriftet bekjendt i England, Milne-Edwards i Frankrig. Schiødtes Afhandlinger i Tidsskriftet. Hans Artikel om Udviklingen af Øiestillingen hos Flynderfiskene: Det første betydelige mod Steenstrup rettede Indlæg fra Schiødtes Side efter 1850. Artiklens Publication i England. Malms Afhandling i samme Retning. Steenstrups utrykte Foredrag. Hans Signet. Tidsskriftets Betydning for videnskabelig Forskning og videnskabelig Yttringsfrihed. M. Jespersens Arbeide over Knudskerplateauet paa Bornholm. Det afvises af Videnskabernes Selskab, men publiceres i Tidsskriftet. Hvorfor Steenstrup og hans Meningsfæller vilde undertrykke dette Arbeide. En Slags Helligbrøde at criticere Professorer. Videnskabernes Selskabs Optræden overfor Dr. R. Berghs Afhandling om Phyllidierne. Den publiceres i Tidsskriftet. Bergh føier til Separataftrykkene en længere polemisk Efterskrift. Schiødtes Udtalelse om Selskabets Optræden og om Dr. Berghs Efterskrift. Insinuationer om, at denne sidste skulde været optaget i Tidsskriftet. Dr. Berghs anden polemiske Artikel .... S. 246—256.

Henrik Krøyers sidste Levetid og Død. Hans isolerede Stilling. Man begynder at angribe ham. Hans Polemik med Dr. Lütken. Krøyers Characteristik af Lütkens Videnskabelighed. Dens videre Adresse til Steenstrup og Reinhardt. „Audax Japeti genus“. Steenstrup foreslaaer, uden derom at have confereret med Museumsraadet, Consistorium at afskedige Krøyer af Besparelses-Hensyn. Steenstrups Brev herom indsendes til Ministeriet som Bilag til en anden Sag. Ministeriet tilskriver Consistorium om Sagen. Consistorium udelader i sin Henvendelse desangaaende til Museumsraadet enhver Omtale af Steenstrups Optræden. Steenstrups Indflydelse i Consistorium. Dr. Berghs Lægeattest. Museumsraadets Erklæring. Krøyers Pension. Ministeriet anmoder gjennem Steenstrup Krøyer om at indgive Ansøgning om Afsked. Krøyer svarer ikke, før Cultusministeriet directe henvender sig til ham. Sagen henligger i to Aar i Finantsministeriet; dette forlanger, at Universitetet skal udrede Pensionen. E. Rosenørn bliver Cultusminister. Krøyer afskediges; Ministeren foreslaaer Rigsdagen en Forhøielse af hans Pension. Rigsdagen tiltræder Forslaget; „Besparelsen“ bliver til Meerudgift. Forf. foreslaaer at lade udføre en Medaille med Krøyers Portrait. Steenstrups Anstrængelser for at faae denne Sag til at strande af Mangel paa Deeltagelse. Tilslutningen er alligevel betydelig; Medaillen udføres. Steenstrup publicerer et literairt Angreb paa Krøyer, skjøndt dennes Læge under Pensionsforslagets Behandling i Folkethinget havde attesteret, at hans tilbagestaaende Levetid maaskee kunde tælles i Dage. Krøyer forsøger selv at besvare dette Angreb; denne Anstrængelse bliver den umiddelbare Aarsag til hans Død. Uvillie over Steenstrups Handlemaade; Schiødtes Brev til Forf. efter Krøyers Død. Bergsøes Necrolog over Krøyer; hans Udtalelse om det Tryk, der havde forbittret denne Livet. Steenstrups Polemik med Bergsøe. R. Berghs Protest mod Steenstrups uhjemlede Forsøg paa at skyde Skylden for Krøyers Død over paa ham. K. Valløes Lovpriisning af Steenstrup. Forf. opfordres til at imødegaae Valløe; hans Artikel om Steenstrups Synder mod den sande naturvidenskabelige Methodes Regler. Steenstrups Forsøg paa at hindre denne Artikels Fremkomst; han besvarer den ikke. Krøyers sidste Artikel udkommer, ledsaget af en Afhandling af Schiødte. Schiødtes Udtalelser i Breve om denne Skriftvexel efter Krøyers Død;

Madvigs nedsættende Omtale af Krøyer og Schiødte. „Fædrelandet“s Artikel om Sagen. Schiødtes Bemærkninger om denne Artikel, samt om Valløe og Universitetsfolket. Første Bind af Forf.s Værk over Danmarks zoologiske Literatur udkommer. Schiødtes Bemærkninger om de gjængse Fordomme, om Autoriteter etc. En ny Vise om Steenstrups Genialitet. Bemærkninger af Schiødte til en Artikel af Julius Lange. Steenstrup holder Jubilæum. Hvad der var vundet ved Polemiken ... . S. 256—287.

Afslutning af Sagen om Krebsdyrsamlingen. Flytning af Naturalierne fra det gamle Museum til det nye. Steenstrup faaer sig overdraget Flytningen af Krøyers Afdeling uden Samraad med denne. Schiødte indgiver Ansøgning om at maatte beholde Krebsdyrsamlingen. Steenstrup tager den i sin Varetægt. Sagen kommer for i Museumsraadet. Schiødte bliver opmærksom paa den af Steenstrup undertegnede Comitee-Betænkning af 1853, der indeholder Beviis for Rigtigheden af Krøyers og hans Opfattelse af Sagen. Steenstrup og Reinhardt samtykke i, at Krebsdyrsamlingen underlægges Schiødte for hans Embedstid. Steenstrups Udkast til en Fællesbetænkning; hans Forsøg paa deri at hævde sine og Reinhardts urigtige Paastande. Schiødte kræver de paagjældende Udtryk strøgne. Steenstrups og Reinhardts Frygt for, at Sammenhængen skal blive bekjendt i Ministeriet. Schiødtes Ultimatum til dem, efter at han er bleven bekjendt med deres Eftervotum af 1865. Steenstrup lader Sagen ligge. Schiødte indgiver til Ministeriet en Klage herover og over Steenstrups Adfærd i det Hele taget. Begge Parters Erklæringer til Consistorium. Beskaffenheden af Steenstrups Raisonnement og af hans og Reinhardts Selvforsvar. Consistoriets Indstilling angaaende Krebsdyrsagen; dets Fortrydelse over, at Schiødte har henvendt sig directe til Ministeriet. Ministeriets Resolution; Schiødte faaer Krebsdyrsamlingen for sin Embedstid. (S. 287—312). — Spørgsmaalet reises atter efter Schiødtes Død. Samlingen bliver permanent forenet med den entomologiske Afdeling. Steenstrups Opfattelse spiller en Gjenganger-Rolle som subsidiairt Forslag. (S. 312—314) .... S. 287—314.

Den Westermannske Insectsamling. Schiødtes Ønske om at sikkre Museet denne Samling. Westermann testamenterer den til sin Søn. Westermanns Død; Schiødtes Bemærkninger om hans Dispositioner. Den yngre Westermann tilbyder Universitetet sin Faders Samling paa visse

Betingelser. Disse Betingelsers uheldige Natur. Schiødtes vanskelige Stilling. Hans Udkast til en Betænkning af Museumsraadet. Steenstrup slutter sig til Schiødte. Reinhardt opponerer. Gaven modtages under Forudsætning af, at Betingelserne ikke skulle forstaaes efter deres Ordlyd. Westermann jun. gaaer ind herpaa. Samlingen flyttes til Museet. Udtalelser af Schiødte om dens Betydning. (S. 314—323). — Steenstrups Forsøg paa i 1882 at tilegne sig og Reinhardt Æren for Samlingens Erhvervelse. Hans ucorrecte Paastand om Forholdet mellem Schiødte og Westermann. En Udtalelse af Schiødte om Sagen. (S. 323—327) . . . . S. 314—327.

Det nye Museum. Schiødtes Mening om Bygningen. En Reclame for den fra den Steenstrupske Side. Schiødte flytter sin Afdeling; dennes nye Locale. Hans Klage over ikke at kunne faae de nødvendige Skabe; Trætte med Steenstrup herom. Museumsarbeider i Afdelingen; dens Opstilling. Udtalelser af Schiødte herom. Museet aabnes for Publicum. Chr. Drewsen skjænker det sin Samling af Biller. (S. 327—335). — Sagen om Specialbudgettet ordnes. Ministeriets Skrivelse herom og om Museets Inddeling. Schiødtes Afdelings Annuum forøges. Hans Forslag til en Ordning af Museets videnskabelige Afdelinger. Reinhardt vil ikke overtage Fiskesamlingen. Hvorfor Steenstrup ønsker at faae den under sig. Steenstrup faaer af Fiske og lavere Dyr dannet et nyt „andet Inspectorat". Schiødtes Bemærkninger herimod. (S. 335—343) . . . . S. 327—343.

Afslutning af Sagen om den danske Insectsamling. Schiødte klager til Ministeriet over Steenstrups Modstand mod denne Samlings Indlemmelse i Museet. Steenstrup opgiver sin Modstand. Finantsudvalget vægrer sig ved at bevilge baade en aarlig Sum til den danske Samling og Gage til Dr. Meinert. Vanskelighederne overvindes; Steenstrups Holdning. Samlingen faaer et eget Værelse. Forøgelser til den. (S. 343—349). — Udtalelser af Schiødte i Breve om Resultaterne af hans trediveaarige Virksomhed ved Museet. Hans Bemærkninger om sit Rygte og sit Forhold til de lærde Corporationer. (S. 349—351) . . . . S. 343—351.

Schiødtes Virksomhed ved Universitetet. Hans vanskelige Stilling i Facultetet. Beskaffenheden af hans Forelæsningsvirksomhed. (S. 351—353). — Udsættelsen af en zoologisk Priisopgave i 1869. Steenstrups og Schiødtes forskjellige Opfattelse af de Fordringer, som derved bør stilles til de Unge. (S. 353—354). — Forandring i Charac-

teergivningen ved Magisterconferentser. Fordringerne til Magisterconferents i Naturhistorie. Schiødtes Modstand mod yderligere Examiner i Bifag. Professorer bør være Mere end Skolemestre. (S. 354—356). — Eug. Warmings Doctordisputats; hans Forherligelse af „det geniale Blik“ osv. Schiødte stemmer imod Antagelsen af denne Afhandling. Heibergs og Samsøe-Lunds Opposition mod Warming. (S. 356—359). — Ørsted vil være Bestyrer af Botanisk Have. Lighed mellem dette Spørgsmaal og Sagen om Bestyrelsen af det zoologiske Museum. (S. 359—360). — Schiødtes Brev om Kmhr. Billes Forslag til Oprettelse af en naturvidenskabelig Station paa St. Thomas. (S. 360 —361) .... S. 351—361.

SCHIØDTES PERSONLIGE FORHOLD 1866—1872. Hans oeconomiske Forhold. Hans Reiser og Udflugter. Han besøger 1867 Rhinlandene, Schweiz, Frankrig, Belgien og Holland. En Udtalelse af ham om Udenlandsreiser. Hans Ophold i London 1869. Han afskriver og udgiver Breve fra danske Naturforskere til Linné. Hans Reise i Sydtydskland og Østerrig 1870. Hvorfor han ingen virkelige Ferier fik, naar han blev i Danmark. Hans Arbeider i Ferietiden; Brev herom fra et Ophold ved Middelfart. Académie des sciences tilkjender ham le Prix Thoré. Det Engelske Entomologiske Selskab vælger ham til Æresmedlem .... S. 361—368.

SJETTE CAPITEL.

1860—1863.

GJENOPRETTELSEN AF NATURHISTORISK TIDSSKRIFT.

Det var først i Foraaret 1860, at Schiødte meente med Held at kunne forsøge paa atter at faae „Naturhistorisk Tidsskrift“ igang, under sin egen Ledelse. Museumssagen var endnu langt fra sin Afgjørelse, men den havde taget en for ham gunstig Vending, og Monrad, som alt fra 6. Mai til 7. Dec. 1859 paany havde været Cultusminister, var atter den 24. Februar 1860 indtraadt i denne Stilling, med hvilken han i nogen Tid interimistisk forbandt Indenrigsministeriet. Schiødtes Andragende om Fornyelse af Statsunderstøttelsen til Tidsskriftet lyder saaledes:

„Undertegnede tillader sig herved at henvende sig til det „høie Indenrigsministerium med følgende Andragende angaaende „den af ham paatænkte Fortsættelse af Naturhistorisk Tidsskrift. „Dette Tidsskrift, som i Aarene 1837—49 udgaves af nuværende „Prof. Henrik Krøyer, havde fortrinsviis til Hensigt at give „Bidrag til Oplysning af de nordiske især danske Naturforhold „og har til dette Øiemed virket med betydelige Kræfter og i en „saadan Aand, at det tør siges at være bleven det i Norden og „over hele Europa meest bekjendte og benyttede naturhistoriske „periodiske Skrift, der nogensinde er udkommet i Danmark; et „ikke ringe Antal Exemplarer gik stadigt til Udlandet og be-

„stilles endnu af og til derfra, og mange af dets paa Dansk „affattede Afhandlinger citeres endnu stedse i betydende tydske, „franske og engelske Skrifter. Det ophørte at udkomme, ikke „fordi Udgiver og Medarbeidere vare trætte af et Arbeide, der „ifølge vor Literaturs Vilkaar aldrig kan blive lønnet med „umiddelbar Pengeerstatning, heller ikke af Mangel paa Stof, „men ifølge Forandring i Udgiverens Stilling og Udsigter. „Denne af Zoologiens Gjenoplivelse hos os saa høit fortjente „Lærde har senere stadigt maattet kjæmpe med saa trykkende „Kaar (der først nu for nylig ere blevne forbedrede paa en til„fredsstillende Maade) og i en Række af Aar tillige med et saa „nedbrudt Helbred, at han ikke mere kunde virke for Tids„skriftet, selv om de ydre Forhold havde været gunstigere. „Imidlertid har det været en aldrig opgiven Tanke hos ham og „hans stadigste Medarbeider, Forfatteren af nærværende Andra„gende, at Tidsskriftet til en gunstigere Tid skulde fortsættes „under min Ledelse. Og et saadant Tidspunkt troer jeg nu at „være indtraadt. Thi den nuværende Periode i det naturhistoriske „Liv hos os har megen Lighed med hvad der fandt Sted paa „den Tid, Tidsskriftet fremtraadte. Som dengang findes der „ogsaa nu en lille Kreds af yngre ivrigt og alvorligt fremad„stræbende Mænd, hvis Studier væsentligt knytte sig til den „danske Natur i dennes forskjellige Retninger, og som stærkt „føle Trangen til et passende Organ for deres Iagttagelser, „ligesom de ere tilbøielige til med Tillid at slutte sig og deres „Bestræbelser til Udgiveren. Selv har jeg længe følt, at Tids„skriftets Fortsættelse er det eneste hensigtsmæssige Middel til „efterhaanden at bekjendtgjøre de mangfoldige Iagttagelser over „den danske Leddedyrfauna, som ere Frugten af mine mere „end 25-aarige stadige Studier af denne. En anden Slags „Bidrag af megen Betydning for vor naturhistoriske Udvikling „haaber jeg ligeledes baade selv og ved nogle af mine dygti„gere Elever at kunne tilveiebringe en Deel af, nemlig Sammen„stillinger og kritiske Udsigter over hvad Videnskaben kan „antages at eie af sikker Kundskab om vigtigere Sider af Or„ganismernes Udviklingshistorie, Bygning m. m., altsaa en Art „af Afhandlinger, der kunde betragtes som Bidrag til en Haand-

„bog i en saavidt muligt kort, klar og fyndig Form. Hvorlidet „lærde Selskabsskrifter i de her nævnte Henseender kunne ud„fylde et saadant Tidsskrifts Plads er paa en tilfredsstillende „Maade, og netop i Anledning af Naturhistorisk Tidsskrift, ud„viklet af nuværende Conferentsraad Forchhammer i hans meget „anerkjendende Anmeldelse af Tidsskriftets første Bind i Slut„ningsheftet af Maanedsskrift for Literatur.

„Jeg tør saaledes antage, at mange og væsentlige Betin„gelser ere tilstede, som kunne love Held for dette Foretagende. „Af saadanne Medarbeidere, som jeg især maa sætte Priis paa, „har jeg de bedste Løfter og staaer i et saadant Forhold til „flere af dem, at jeg kan vente, at de med Lyst og Iver ville „slutte sig til mine Anskuelser om, hvad der er det Hensigts„mæssigste i Valget af Gjenstandene, og i Retningen og Om„fanget af disses Behandlingsmaade; selv er jeg stærkt interes„seret i at faae et Organ for mine Arbeider, og Tidsskriftets „forrige Forlægger, den Reitzelske Boghandel, er villig til at „fortsætte det paa samme Fod og samme Vilkaar som tidligere. „Men idet jeg kommer til at nævne disse Vilkaar, er jeg kom„met til et Punkt i mit Andragende, hvor Sagen ikke mere „afhænger af Videnskabsmændenes Iver, men maa søge Støtte „i Regjeringens Velvillie. Det er ikke noget Særegent for vor „Literatur, at slige videnskabelige Skrifter ikke kunne bestaae „uden saadan Understøttelse; det samme finder meget ofte Sted „i de større europæiske Literaturer og var navnlig længe Tilfældet „med et Foretagende, hvis Formaal nærmest kan sammenlignes „med Naturhistorisk Tidsskrifts, nemlig det i Berlin udkom„mende Archiv f. Naturgeschichte, en Omstændighed som ogsaa „af nuværende Confr. Forchhammer er udhævet i ovennævnte „Anmeldelse. Naturhistorisk Tidsskrift bestod ogsaa tidligere „saaledes, at Forlæggeren afholdt Omkostningerne ved 3—4 „Hefter om Aaret (efter Planen egentlig 6, men saamange ud„kom aldrig), hvert Hefte paa 6 Ark Octav og en Kobbertavle, „imod at Udgiveren afkjøbte ham 75 Exemplarer af hvert ud„kommende Hefte til Bogladepriis 4 Mk. Heftet. Udgiften til „disse 75 Exemplarer afholdtes ved en aarlig Understøttelse paa „300 Rd., som Udgiveren modtog af Finantserne, til hvis Be-

1*

„styrelse disse Exemplarer bleve afgivne og af den fordeelte „til forskjellige Stiftelser, og Resten af de 300 Rd. blev „deels anvendt til flere Kobbertavler, deels undertiden til Hono- „rar for Udgiveren, naar denne ikke saae sig istand til at und- „være nogen Erstatning for sit Arbeide. Ogsaa Directionen for „det Reiersenske Fond androg paa nogle Exempl., hvis Antal „dog ikke oversteg 12.

„Naar jeg nu tillader mig at andrage for det høie Inden- „rigsministerium paa den samme Understøttelse til at udgive „Tidsskriftet, som dette tidligere nød, saa troer jeg at henvende „mig til den rette Autoritet. Det hele Anliggende berører „nemlig Interesser, der ere betroede det høie Ministeriums „Forsorg; at ethvert Fremskridt i Benyttelsen af vort Lands „Naturkræfter i sidste Instants hviler paa den nøiagtigste viden- „skabelige Undersøgelse, og at en saadan derfor ogsaa umid- „delbart bør søges fremmet ved Foranstaltninger af Ministeriet, „har dette i nyere Tid noksom vedkjendt sig ved forskjellige „Leiligheder. Skulde man være saa heldig at opnaae den at- „traaede Understøttelse, saa var det dog ikke Hensigten at til- „bageholde nogen Deel af samme som Honorar eller desl., men „man vilde anvende hvad der blev tilovers fra Dækningen af „de øvrige Omkostninger til et forøget Antal Kobbertavler, der „ere et saa væsentligt og ofte uundværligt Middel til at frem- „stille naturhistoriske Undersøgelser.

„Derved tænker man sig vistnok ogsaa, om end ikke som „et Hovedformaal, at Tidsskriftet kunde bidrage sit til at ind- „dæmme den nyere Tids, som det vil kunne forekomme Viden- „skabsmændene, noget for bredt henskyllende Flod af natur- „historiske Meddelelser, der særlig kalde sig selv populaire, „medens der dog ikke kræves nogen dyb Indsigt til at kjende, „at Naturhistorien ikke kan eller skal *gjøres* populair i samme „Forhold som den er videnskabelig, nemlig rigtig, tydelig, fyldig „og fuldstændig, hvoraf da ogsaa følger, at Begyndere og Dilet- „tanter ikke kunne gjøre Arbeider, der i Sandhed ere populaire „og elementaire“.

At Schiødte ikke ved denne Leilighed ret vel kunde minde om, at Cultusministeriet i sin Tid havde nægtet at fortsætte

Statsunderstøttelsen, er let forstaaeligt, men, som man seer, udsiger han tydeligt nok, at Aarsagen til Tidsskriftets Standsning ikke laae hos Udgiveren eller hans Medarbeidere. I sin Ansøgning lægger Schiødte Hovedvægten paa sin egen Trang til et saadant Tidsskrift; men det vil ikke miskjendes, at dens sidste Stykke er en med velberaad Hu anbragt Gjenklang af hvad han i sin Tid personlig havde forestillet Madvig og offentligt havde udtalt i sine critiske Artikler om Steenstrups Maade at drive Videnskab paa.

Indenrigsministeriet svarede under 22. Mai, at man var villig til at understøtte Tidsskriftet i indeværende Finantsaar med 300 Rd., men at man i Fremtiden ikke kunde vedblive dermed, da Ministeriets Fonds ikke kunde anvendes til et Tidsskrift, hvis Indhold efter Schiødtes Opgivende jo væsentligt vilde blive af strængt videnskabelig Beskaffenhed og altsaa nærmest maatte interessere Cultusministeriet, til hvilket man derfor havde fremsendt Andragendet med Bemærkning om den for dette Aar tilstaaede Understøttelse.

Saaledes var da Begyndelsen gjort, og det var Alt, hvad Schiødte da forlangte. I et Brev til Benzon fra denne Tid skriver han: „Igaar sagde Confr. Dahl i Indenrigsministeriet mig, „at Sagen med mit Tidsskrift er afgjort. Jeg faaer 300 Rd. „til Udgivelsen for i Aar (til 1. April 1861) . . . Saaledes er „da idetmindste det 1ste Bind sikkret, og det maatte da gaae „til med Fandens Kunster, om jeg ikke skulde faae det til at „gaae, naar det først er kommen i Gang.“ Som bekjendt gik det, og det gik glimrende; men Begyndelsen var meget vanskelig. Jo vigtigere Sagen var for Schiødte, desto utaalmodigere var han efter at see det første Hefte ude, hvilket ikke naaedes førend i Juni 1861. Trykningen gik langsomt, bl. A. fordi Oplaget kun var ringe, hvilket altid er til Ugunst for hurtig Fremgang, og Illustrationen gjorde ham mange Sorger. Selv at stikke Tavlerne, som han havde gjort i sine yngre Dage og sidst til Afhandlingen om Corotoca og Spirachta, kunde han ikke tænke paa — dertil var hans Tid nu for kostbar — men naturhistorisk Kobberstik er en egen Kunst, som ingen Anden herhjemme forstod saaledes, som Schiødte krævede det. Om end

hvad der præsteredes af M. Petersen og Andre i og for sig kunde være respectabelt og fyldestgjøre de Flestes Fordringer, saa tilfredsstillede det ikke Schiødte, hvis Tegninger vare af en fra det Sædvanlige ganske forskjellig Beskaffenhed, og det var kun efter meget ihærdigt Arbeide, at et passabelt Resultat opnaaedes. „Tidsskriftet“, skriver han til Benzon, „gjør mig Sorg ved „Menneskenes uendelige Smølerie og Upaalidelighed. Dersom „jeg ikke kommer 2—3 Gange om Ugen til Enhver, saa bliver „Alt liggende. Min anden og værste Tavle fik jeg igaar første „Prøvetryk af. Jeg er slet ikke fornøiet med den; Arbeidet „lader ganske til at være over Petersens Kræfter. Den hele „finere Nøiagtighed savnes reent, og der maa foretages en „Masse Rettelser. Og endda kan den aldrig komme til at „ligne mine Tegninger. Sagen er, at ligesom vi kun have een „Slags Sangere, som ere Barytonister, men lade som de ere „Basser og Tenorer, saaledes have vore Kobberstikkere og „Lithographer kun een Slags Toner, nemlig Mellemtoner, som „give sig ud for Lys og Skygge. Alt er Mellemtoner, graat i „graat, og ligner ikke mere Tegningen, end en Skygge ligner „en Mand. Det er trist. Han gjør sig imidlertid al Umage og „seer Manglerne. Jeg søger at muntre ham paa enhver Maade, „og jeg har nu ved meget stærke Anstrængelser udvirket ham „et Reisestipendium paa 300 Rd. af Reiersenske Fond, for at „han i Sommer kan reise til Paris og see at lære Noget.“ Endog Trykningen af Pladerne var en vanskelig Ting, da disse ikke vare dybt graverede — af Sparsommelighed, idet de ikke behøvede at være beregnede paa mange Aftryk. Med Fremtiden for Øie havde Schiødte i sin Tid paa sin Udenlandsreise benyttet Leiligheden til at skaffe sig Indsigt i Alt angaaende Stikningen og Trykningen, og da der i 1849 var en Kobbertrykspresse tilsalg i Kjøbenhavn, som han fandt brugelig, søgte han og fik af det Reiersenske Fond 75 Rd. til at kjøbe den for. Den kom nu til Nytte igjen, og han solgte den til Trykkeren for 70 Rd., som skulde afdrages med Arbeide for Tidsskriftet.

Det første Hefte, som blev udsendt i Juli 1861 og betegnedes som det første af tredie Række, sluttede sig paa mere end een Maade til den i 1849 afsluttede eller rettere afbrudte anden

Række. Det aabnes med en Afhandling af Krøyer om nogle nordiske Krebsdyr, i hvis Indledning Forfatteren udtaler sig om Tidsskriftets Gjenoplivelse. En anden Afhandling, af Hagen, oversat af Schiødte, om O. F. Müllers Arbeider over Danmarks Odonater, er særligt paa sin Plads i dette Hefte, da den oprindeligt var bestemt for første Hefte af anden Rækkes tredie Bind og tildeels alt var trykt, da Udgivelsen standsede. Den oprindelige Indledning er dog udeladt, da den i de mellemliggende ti Aar var bleven antiqueret. Af Schiødte selv findes her det første Brudstykke af hans store Arbeide over Billernes Forvandlinger, der siden fortsættes gjennem en Række af Bind. Ogsaa de nye Kræfter ere repræsenterede, særligt ved et anatomisk Arbeide af Fr. Meinert.

Ingen, som ikke var i en taabelig Grad forblindet, kunde nægte, at der her forelaae noget for vor videnskabelige Literatur Overordentligt, men man vilde dog tage Feil, hvis man deraf sluttede, at Tidsskriftet blev modtaget med Velvillie fra alle Sider. Tvertimod blev det overalt, hvorhen Steenstrups Indflydelse strakte sig, betragtet med skjæve Øine, hvilket heller ikke er at undres over. Alle de Grunde og Betragtninger, som tilskyndede Schiødte til at gjenoplive Tidsskriftet, virkede just i modsat Retning hos dem, der saae paa det fra Steenstrups Stade. Det var Steenstrups Ønske at indtage en saadan Stilling i den danske zoologiske Verden, at Alt, hvad der rørte sig deri af Virksomhed, kunde siges at skee under hans Auspicier eller dog med hans Tilslutning; men den overordnede Dygtighed og Stræben, som alene kunde frembringe et saadant Resultat paa naturlig Maade, besad han ikke; det var kun ved ydre Midler, at han kunde opnaae noget Saadant, og det var ogsaa alene ved saadanne, at han tilstræbte det. Han synes at have troet og at have faaet Andre til at mene, at et saadant Hegemoni tilkom ham allerede i Kraft af hans Stilling som ordinair Professor, og at han som saadan kunde fordre en Underordning fra andre danske Zoologers Side. Stillingen gav ham virkelig i flere Henseender Midlerne til at tiltvinge sig et saadant Herredømme; gjennem Examiner, Uddeling af Stipendier o. Sl. kunde han i ikke ringe Udstrækning gjøre

de Yngre afhængige af sig, og takket være den Indflydelse, han — ikke ved sin Dygtighed og virkelige Fortjenester, men ved andre personlige Egenskaber og heldige Omstændigheder — udøvede i Videnskabernes Selskab, i Naturhistorisk Forening osv., vilde han i alt Fald kunne gjøre det ønskeligt for de Ældre at sikkre sig hans Velvillie. Men i denne stærke Stilling, som Steenstrup indtog uanfægtet i Aarene 1850—1860, gjorde Oprettelsen eller Fornyelsen af et af ham uafhængigt Tidsskrift en alvorlig Breche. Dette forstodes af Alle, som kjendte noget til de naturhistoriske Forhold i Kjøbenhavn; men det samme Factum viste sig naturligviis i et forskjelligt Lys efter det Standpunct, Enhver indtog, og at Tidsskriftet maatte være en Torn i Øiet paa Steenstrup og hans Beundrere, forstaaer sig af sig selv.

Tidsskriftet var i alt Fald vel begyndt, hvilket efter Ordsproget skulde være halv fuldendt, men Fortsættelsen var dog forbunden med mange Vanskeligheder, navnlig med Hensyn til Penge, idet Bekostningen viste sig at være større end paaregnet. Af Indenrigsministeriet havde Schiødte, som anført, faaet tilstaaet 300 Rd. for Finantsaaret 1860—61, dog uden Udsigt til Fornyelse. Ikke desto mindre benyttede han Leiligheden, da han 1. Marts 1861 anmodede om Udbetaling af Summen, til at fremsætte et Ønske derom, hvilket han gjentog, da han i Juni Maaned indsendte et Exemplar af det netop færdige første Hefte. Herpaa fik han dog intet Svar, og det var ham derfor en Overraskelse, da Orla Lehmann, der definitivt havde overtaget Indenrigsministeriet efter Monrad, under 29. Mai 1862 lod ham tilstille Meddelelse om, at 200 Rd. vare ham tilstaaede. Da imidlertid Cultusministeriet i Henhold til hans oprindelige Ansøgning havde bevilget ham en Understøttelse, dog kun af 200 Rd., kunde han efter det Foreliggende ikke vente yderligere Hjælp fra Indenrigsministeriet. At Midlerne ikke vare rigeligere, trykkede ham netop da saameget mere, som baade han selv og Krøyer meget ønskede at kunne publicere i de første Hefter et anseeligt Arbeide af denne Sidste over Snyltekrebsene, som dannede en Fortsættelse af hans tidligere saa meget anerkjendte Bidrag til Kundskaben om disse Dyr, men som krævede et saa stort Antal Tavler — 14 til 15 — at dets Publication i

Tidsskriftet vilde tage meget lang Tid, med mindre en extraordinair Pengeunderstøttelse kunde opnaaes. Schiødte henvendte sig derfor som Tidsskriftets Udgiver og som den, hvem Krøyer, der netop da var meget svagelig, havde overdraget Udførelsen af Illustrationen, til Videnskabernes Selskab med en Skrivelse af 15. April 1862, hvori han forklarede Situationen under Henviisning til, at „den alderstegne meget svage, ængstelige Forfatter „befrygter nu, at han ikke vil opleve Arbeidets Udførelse, „dersom denne ikke fremmes med langt større Kraft, end det „er muligt ved Tidsskriftets meget indskrænkede Hjælpekilder; og „denne Frygt har, hvor ugrundet den end udentvivl er, dog „havt en meget skadelig Indvirkning paa Arbeidets Fremgang“. Han udbad sig derfor en Understøttelse af 600 Rd. — 15 Tavler vare beregnede at koste 650 Rd. — i eet Aar eller fordeelte paa to Aar. Med Andragendet fulgte et Par færdigt stukne Tavler som Prøve. Under 12. Mai modtog han imidlertid følgende ved Indhold som ved Form lige paafaldende og characteristiske af Madvig undertegnede Skrivelse:

„At det Kongelige Videnskabernes Selskab i Mødet den 9. „dennes ved Afstemning har vedtaget ikke at kunne gaae ind „paa det Andragende, som Hr. Professoren under 15. forrige „Maaned har rettet til samme om en Understøttelse af 600 Rd. „til Udførelsen i Naturhistorisk Tidsskrift af et Arbeide af Hr. „Prof., Dr. Krøyer til Snyltekrebsenes Morphologie og Systematik, „fordi denne Understøttelse vilde falde udenfor den Form, „som Regel og Vedtægt har fastsat for Selskabets Understøt- „telser til videnskabelige Arbeiders Udgivelse, derom paaligger „det mig som den, der under Selskabets Secretairs Fraværelse „efter Lovene udfører hans Forretninger, at meddele Underret- „ning. De med Andragendet og siden indsendte Bilag har jeg „den Ære at tilbagesende.“

Dette Udfald var for Schiødte ikke blot en Skuffelse men en stor Overraskelse. Han vidste vel, at der var Medlemmer af Selskabet, som ikke vare særlig gunstigt stemte mod Krøyer og ham selv, men han havde intet Øieblik tvivlet om, at jo i alt Fald Selskabets Fleertal vilde have viist dets gamle, i saa viid Kreds og med saa megen Ret ansete Medlem denne Imøde-

kommen. Til Overflod havde han, da han indgav Andragendet, personlig henvendt sig til Steenstrup for saaledes at afvæbne Modstand fra den eneste Side, fra hvilken han kunde tænke sig, at Vanskelighed kunde gjøres. Han havde modtaget et, som han meente, aldeles beroligende Svar og havde anseet det for at være overflødigt eller endog mindre passende at anmode saadanne af sine Colleger i Selskabet, som han ansaae for velstemte, om at møde og stemme for Andragendet. Man tør maaskee tillade sig en Mistanke om, at den anførte Omstændighed afgiver Forklaringen af, at Meddelelsen ikke gjordes Schiødte af Steenstrup selv i hans Egenskab af Secretair, uagtet han havde taget en fremragende Deel i Forhandlingerne. Hvad angaaer den i Skrivelsen fremsatte Begrundelse af Selskabets Nægtelse af Understøttelsen, da er det vanskeligt at fatte Meningen af, at denne formeentlig vilde falde udenfor den *Form*, som ellers iagttoges. At der skulde være nogen saadan væsentlig Forskjel mellem Understøttelse til Udgivelsen af et Skrift, ydet uden Angivelse af, hvorledes Pengene vilde blive anvendte, og den samme Understøttelse udtrykkeligt anvendt til Tavlerne, som kunde retfærdiggjøre et Afslag, vil Ingen paastaae, men hvilken anden Eiendommelighed var der ved den begjærede Understøttelse i Henseende til Formen? At der skulde have existeret nogen tidligere Vedtægt i saa Henseende, i Ordets almindelige Betydning, tør man vist uden Betænkning benægte; den vilde ellers være bleven anført. Mit Indtryk er derfor, at den omtalte Phrase hverken har nogen Mening eller overhovedet nogensinde var bestemt til Andet end til at skjule den virkelige Aarsag til Nægtelsen. Den Underretning, Schiødte fik af Medlemmer, som havde været tilstede og stemt for hans Andragende (der, hvis jeg er rigtigt underrettet, kun forkastedes med 9 Stemmer mod 7), gik ud paa, at den Betragtningsmaade, som var bleven gjort gjældende af Majoriteten, var, at Selskabet ved at bevilge Schiødtes Andragende vilde understøtte et Tidsskrift, der maatte siges at concurrere med Selskabets egne Publicationer. En saadan Argumentation kunde han dog ikke finde træffende, thi Selskabets Medlemmer havde ikke nogen Forpligtelse til at publicere deres Arbeider alene i dettes Skrifter eller Forhandlinger, og der var ikke nogen Grund til at

antage, at de skulde foretrække Naturhistorisk Tidsskrift, med mindre Udgivelsen af Selskabets Skrifter lod særdeles meget tilbage at ønske, hvilket jo Selskabet i saa Tilfælde burde sørge for at afhjælpe. Da nu snart efter Videnskabernes Selskab tilstod de „Videnskabelige Meddelelser fra den Naturhistoriske Forening“ en Understøttelse netop til Tavler, saa kunde hverken Schiødte eller Krøyer eller Nogen, der interesserede sig for Naturhistorisk Tidsskrift, troe paa, at hiin Betragtning virkelig var den sande Aarsag til Nægtelsen. Det sagdes ogsaa, at det var Steenstrup, der havde fremsat de Indvendinger mod Andragendet, i Henhold til hvilke det blev nægtet, skjøndt ganske vist ikke som Indvendinger, der nødvendigt burde bestemme Selskabet til at nægte det Understøttelsen, men som alvorlige Indvendinger, hvilke han personlig meente, at man kunde see bort fra. Steenstrups Venner havde, som det synes, forstaaet, at han i Grunden helst saae Andragendet nægtet, og havde stemt i Overeensstemmelse dermed. I sin Biographi af Krøyer gjorde senere Dr. Bergsøe Steenstrup ansvarlig for, at Understøttelsen blev nægtet, hvilket gav denne Anledning til at constatere, at han baade i en Comiteebetænkning havde anbefalet Andragendet og factisk havde stemt for det. Steenstrup udtrykker dog ikke ved denne Leilighed nogen Beklagelse over, at hans Anbefaling ikke blev taget til Følge, men tager tvertimod den Betragtningsmaade, der ledede til Nægtelsen, varmt i Forsvar. Idet han paa samme Tid søger at værge sig mod de ugunstige Slutninger, som kunde drages af, at Selskabet nægtede Understøttelsen til Schiødtes Tidsskrift men tilstod den, som ansøgtes af „Videnskabelige Meddelelser“, af hvilke Steenstrup var Medredacteur, gjengiver han hiin Betragtningsmaade saaledes, at „Selskabet vilde med Fornøielse have anvendt den ansøgte Sum „og mere til Offentliggjørelsen af Krøyers Arbeide i Selskabets „egne Skrifter, men hverken det ene eller det andet af de „nævnte periodiske Skrifter vilde det tildele nogen Understøt„telse til at optage *saadanne* Arbeider af Selskabets Medlem„mer, der naturligen have Plads i dets *egne* Skrifter, og dertil „blev heller ikke Tilskudet til Naturh. Forenings Vid. Medde„lelser anvendt“. Som man seer, stemmer denne Version be-

tydeligt bedre med de private Oplysninger, som Schiødte i sin Tid havde faaet, end med den officielle Meddelelse. Imod Steenstrups Argumentation anfører Bergsøe i sin Replik den aldeles afgjørende Bemærkning, at da Krøyers Arbeide var en simpel Fortsættelse af hans tidligere, vel bekjendte Meddelelser om den samme Gjenstand, der udgjøre den værdifuldeste Deel af Tidsskriftets første Række, saa var dets naturlige Plads netop i Tidsskriftets Fortsættelse men ingenlunde i Videnskabernes Selskabs Skrifter. Bergsøe bemærker endvidere, at paa Grund af Krøyers Sygelighed og den Langsomhed, hvormed Selskabets Skrifter udkom, var der dengang al Udsigt til, at Krøyers Arbeide slet ikke vilde see Dagens Lys, hvis det ikke kom i Tidsskriftet. Han kunde have føiet til, at hvorledes det end factisk har forholdt sig med Anvendelsen af den til de Videnskabelige Meddelelser givne Understøttelse, havde Selskabet ikke knyttet denne til nogen Betingelse, grundet paa en saadan Betragtning som den anførte, saa at Inconsequentsen i Selskabets Handlemaade ikke hæves ved det af Steenstrup Anførte. „To damn with faint praise“, som man siger paa Engelsk, er ingen vanskelig eller sjeldent udøvet Kunst, og det Samme gjælder om at stille eller anbefale et Forslag saaledes, at man kan være sikker paa dets Forkastelse, især naar man kan gjøre Regning paa gode Venner, som ville forstaae et Vink; men om Steenstrup virkelig i dette Tilfælde har gjort saa, lader sig neppe nu oplyse med Sikkerhed.*)

Uagtet Schiødte rimeligviis kunde have forhindret det uheldige Udfald af Henvendelsen til Selskabet, hvis han havde været mindre godtroende og havde gjort sig lidt Umage for iforveien at sikkre sig Stemmer, blev han dog saa indigneret derover, at han aldeles afbrød enhver Forbindelse med Selskabet. Hverken gjorde han senere nogen Meddelelse til det, ikke heller satte han, saavidt jeg veed, nogensinde sin Fod der senere,

*) Jeg har anseet det for unyttigt at forsøge paa at faae den omtalte Betænkning eller Forhandlingsprotocollen at see; den sidste er vel heller ikke udførlig nok til at give den ønskede Oplysning, selv om man vil see bort fra, at Steenstrup var Selskabets Secretair.

medens han tidligere havde været temmelig stadigt tilstede ved Møderne.

Dagen efter at Schiødte havde modtaget det anførte Svar fra Selskabet, henvendte han sig til det Reiersenske Fond med et Andragende om 200 Rd. om Aaret indtil videre til Tavler. Han omtaler naturligviis ikke det i Videnskabernes Selskab Forefaldne, men støtter sig til det Krav, som alvorlige videnskabelige Bestræbelser have paa Understøttelse, og slutter med at sige: „Da Sagen nu her dreier sig om Kobberstik, altsaa om „en for flere Meddelelser uundværlig til Kunst sig nærmende „Industri og særligt om naturhistorisk Kobberstik, en Retning, „jeg selv har søgt at fremme ved eget Exempel paa en Tid, da „den hos os var næsten uddød, og da jeg nu til Tidsskriftets „Brug selv har oplært et Par unge Mennesker, af hvis Arbeide „Tidsskriftets andet Hefte meddeler Prøver (Tab. VII og Tab. „X), og af hvilke navnlig den ene (Løvendal) uden Tvivl bliver „en fortrinlig Kobberstikker, saa tør jeg maaskee i denne Side „af mit Foretagende see nogen Berettigelse til at henvende „mig til den høie Direction om Hjælp. Det vilde kunne skee „paa en Maade, som aldeles tilfredsstillede mine Ønsker, hvis „jeg turde vente, at Fondet indtil videre vilde tilstaae Tids„skriftet samme Sum aarligt, som den, det nu modtager fra „Cultusministeriet, og som jeg under den stedfindende Trængsel „af mangehaande Krav, som Humanitetshensyn byde at agte „paa, ikke derfor kan vente forhøiet“. Dette Andragende bevilgedes meget prompte, nemlig under 20. Mai 1862. I det følgende Aar henvendte Schiødte sig til det Classenske Fideicommis om yderligere Hjælp, og under 30. Juni tilstod dette ham indtil videre den samme Sum aarligt fra 1. April s. A. at regne, ligeledes til Tavler.

Ved denne kraftige Hjælp, som gjorde de Institutioner, der ydede den, lige saa megen Ære, som Videnskabernes Selskabs Vrangvillighed gjorde Selskabet Skam, opnaaedes det at faae Krøyers Arbeide ud i Løbet af 1863 og 1864. Skjøndt Afslutningen deraf faldt efter den nu omhandlede Periodes Slutning, kan det dog her meest passende nævnes, at da det var færdigt

fra Pressen, sendte Krøyer et Separatexemplar til Videnskabernes Selskab med følgende Brev:

„I sin Tid indkom Andragende til det Kongelige Danske „Videnskabernes Selskab om at understøtte et Arbeide af „Undertegnede over Snyltekrebsene ved et Pengebidrag til de „fornødne Kobbertavlers Udførelse. Skjøndt Selskabet fandt „sig foranlediget til ikke at gaae ind paa dette Andragende, „troer jeg dog med Sikkerhed at turde antage, at det ikke „uden Interesse vil erfare, at Arbeidet ved Imødekommen fra „andre Sider har kunnet fuldføres, og det er ifølge denne An„tagelse, jeg ærbødigst tillader mig at fremsende et Exemplar „af Skriftet, haabende, at dette ikke vil findes det Selskab, „hvoraf jeg har den Ære at være et Medlem, ganske uværdigt. „Ærbødigst Krøyer“.

I den her omtalte Periode udkom første Bind samt første og andet Hefte af andet Bind, i Alt 778 Sider Text med 30 Tavler, indeholdende Bidrag af Schiødte selv, Krøyer, Fr. Meinert, F. Didrichsen, H. Rink, O. Mørch, R. Bergh, I. C. H. Fischer o. A. Det var med god Grund, at Schiødte regnede en ny Periode af sit Liv fra Gjenoprettelsen af Naturhistorisk Tidsskrift. Dette gav ham Leilighed til at publicere sine Arbeider aldeles naar og hvorledes han vilde, uden Vanskeligheder og Forhandlinger med Selskaber og Udgivere. Han var nu istand til ved nye Publicationer at vise hvad han meente med videnskabelig Zoologi i Modsætning til hvad der repræsenteredes af Universitetets ordinaire Professor. Han fremtraadte nu som Leder for en Deel af vor naturhistoriske Verden.

SCHIØDTES DOCENTVIRKSOMHED OG HANS MUSEUMS-ARBEIDE M. M. I 1860—1863.

Medens Schiødtes Forelæsninger ved Universitetet ellers vare beregnede paa at tjene til unge Zoologers Uddannelse og havde et strængt videnskabeligt Præg, gjorde han i 1860 et Forsøg i en anden Retning, der lykkedes overmaade vel og havde vidt rækkende Følger. Som alt berørt, havde forskjellige Insecters skadelige Indvirkning paa Planteculturen netop i de nærmest foregaaende Aar tildraget sig megen Opmærksomhed, og da dette Emne laae indenfor Omraadet af Schiødtes mangeaarige Studier i Naturen, var det baade i sig selv tidssvarende og naturligt for ham, at han i 1860 for Vintersemestret anmeldte en Forelæsning over Insecternes Indvirkning paa Planteverdenen med særligt Hensyn til Landbrug osv. Da han herved henvendte sig til en langt videre Kreds end tidligere, kunde der ikke være Tale om at holde denne Forelæsning som sædvanligt paa Museet. Universitetets egne Localer havde han aldrig gjort Brug af, og han henvendte sig derfor til Directionen for Landbohøiskolen med Anmodning om Tilladelse til at benytte dennes store Auditorium, hvilket var saameget naturligere, som en stor Deel af hans eventuelle Tilhørere vilde være Elever af Skolen; og denne Tilladelse blev ham ogsaa beredvilligt tilstaaet. Da det jo ikke kunde nytte at anmelde Forelæsningen, medmindre han var sikker paa et passende Locale, men Sagen ikke kunde ordnes inden den Tid, da han skulde indsende sin Anmeldelse til Indrykkelse i Lectionscataloget, findes denne Forelæsning ikke opført deri. Schiødte havde den største Tilfredsstillelse af dette Forsøg. Foredraget fulgtes med megen Interesse af 52 Tilhørere, af hvilke 45 vare Elever ved Skolen, ligesom dennes Directeur, Conferentsraad Dahl, og de fleste af Anstaltens Lærere tegnede sig som Tilhørere. Det var første Gang, at Schiødte læste for et saa anseeligt Auditorium, ligesom det var første Gang, at han offentligt holdt et Foredrag af en populair Art i Ordets gode Forstand. Udfaldet

viste, at han i fuldeste Maal besad den dertil nødvendige Begavelse, og ligesom Foredraget skaffede ham ikke ringe Anseelse, saaledes bidrog det ikke lidet til at styrke hans Selvtillid. Det ledte til, at Indenrigsministeriet strax i det følgende Aar var betænkt paa at oprette et Cursus i Zoologi ved Landbohøiskolen, men Sagen blev først ordnet i 1863 i Forbindelse med den nye Ordning af Forstunderviisningen.

Den zoologiske Deel af denne Underviisning overtog Schiødte efter Krøyer i 1858, og der blev allerede i det næst følgende Aar Spørgsmaal deels om en Reform i selve Underviisningen, deels om dennes Henlæggelse til den nye Landbohøiskole. En Commission blev nedsat, bestaaende af to af Høiskolens Lærerpersonale (Freuchen og Jørgensen) og to af de ved Forstunderviisningen beskjæftigede Lærere (Hansen og Schiødte) under Forsæde af en practisk Forstmand (Eide). Resultatet af denne Commissions Forhandlinger var aldeles efter Schiødtes Ønske. Forstunderviisningen skulde henlægges til Landbohøiskolen, og en ny Forstexaminationscommission blev udnævnt, hvori Schiødte fik Sæde, men ellers af de ældre Medlemmer kun Hansen. Sagens Ordning var forbunden med practiske Vanskeligheder, fordi Forstunderviisningen som Forstvæsnet i det Hele var et Heelstatsanliggende, som laae under Finantsministeriet og Rigsraadet, medens Landbohøiskolen var en under Indenrigsministeriet sorterende særlig kongerigsk Institution. For Schiødte blev Resultatet, at han under 1. August 1863 blev ansat som Docent i Zoologi ved Høiskolen med en Gage af 700 Rd. og med Forpligtelse til at holde de nødvendige Forelæsninger for samtlige Skolens Elever, altsaa, foruden Landbrugerne, Forstmændene og Veterinairerne. Dette sidste Sæt Tilhørere havde Schiødte alt læst for i Aarene 1842—1845; men i sidstnævnte Aar havde Krøyer atter optaget denne Underviisning, hvor han var bleven fulgt af Bendz. Schiødte fik herved en overmaade anseelig Lærervirksomhed, om hvilken man rigtignok kunde sige, at den forsaavidt vilde være mindre tiltrækkende end den, der stod den ordinaire Universitetsprofessor aaben, som denne Sidstes Tilhørere vare langt bedre forberedte og i det Hele stode paa et høiere Dannelsestrin; men paa den anden Side var det Tilhørere, hvis Kald vilde bringe

dem til at færdes i den frie Natur, som Schiødte elskede saa høit, og den Opgave, at give dem, med deres mere primitive Syn paa Tilværelsen, Blik for og Forstand paa Naturens Fornuftsammenhæng, kunde vel have sin ikke ringe Tiltrækning for en Mand som Schiødte.

Hans tidligere nævnte lille Skrift „Til Forsvar for nyttige Dyr“ og hans Forelæsning paa Landbohøiskolen hendroge ganske naturligt Opmærksomheden paa ham som Autoritet i saadanne Sager. Da der i 1869, i Anledning af et ministerielt Circulaire fra samtlige Landhuusholdningsselskaber i Kongeriget, indkom Udtalelser om Ønskeligheden af legislative Foranstaltninger til Beskyttelse af de for Landbruget gavnlige Dyr, var det derfor naturligt, at Indenrigsministeriet henvendte sig til Schiødte om Oplysninger med Hensyn til hvilke Dyr der burde søges fredede, Fredningstiden osv. Paa Grundlag af det af Schiødte meddeelte Materiale udarbeidedes et Lovudkast, som Schiødte havde til Betænkning, ligesom ogsaa senere begge Things Betænkninger forelagdes ham til Erklæring. Hans Udtalelser vare temmelig udførlige og kostede ham meget Arbeide. Landsthingets Betænkning sendtes ham saaledes d. 22. Oct. 1860 med Anmodning om Svar, hvis det var muligt, næste Dag. Han havde saameget at gjøre, at han først seent kunde tage fat derpaa, men Kl. $3^1/_2$ om Morgenen var Erklæringen færdig og i Ministeriet næste Dag. Hertil kom mange personlige Conferencer, saa at han med god Grund kunde skrive til Benzon: „Jagtloven „har jeg havt saamegen Uleilighed med at sætte igjennem, at „jeg nu, da den med nogle Lemlæstelser endelig er vedtagen „ved anden Behandling i Folkethinget [d. v. s. efter at være „bleven sendt tilbage fra Landsthinget], med Rette kunde gjøre „Fordring paa dit og dat“. Paa Grund af den Modstand, som flere af Lovens Bestemmelser mødte, blev dens Gyldighed dog foreløbig indskrænket til 10 Aar.

Ogsaa andre Autoriteter og Private vedbleve at henvende sig til Schiødte om Oplysning i Tilfælde af Insectskade. Det var endvidere hans Virksomhed i ovennævnte Sag, som foranledigede, at han blev anmodet om at tage Deel i Landmandsmødet i Horsens 1861, hvor han ogsaa maatte optræde som

populair Foredragsholder for en meget stor Forsamling, hvilket han skilte sig ved med afgjort Held. Tildeels oplystes disse Foredrag ved den lille Forelæsningssamling, som han havde foranlediget anskaffet til Brug ved Forstunderviisningen, og som han med Ministeriets Tilladelse fik oversendt til Horsens.

Det kan bemærkes i Forbindelse hermed, at Schiødte fremdeles fortsatte sine regelmæssige faunistiske Undersøgelsesreiser, som han i tidligere Tid havde foretaget med offentlig Understøttelse, deels i videnskabeligt, deels i oeconomisk Øiemed. I 1860 besøgte han Lolland, Falster og Jylland, i 1861 navnlig Egnen om Ry og Silkeborg for at studere Birketræets Fauna, hvortil der intet andet Sted i Danmark gaves bedre Leilighed; men om disse Reiser foreligge ingen Beretninger. Indenrigsministeriet mindede hvert Aar om, at saadanne burde indsendes for at ledsage Begjæringerne om fornyet Understøttelse, og da Schiødte i Anledning heraf i den Anmeldelse om Begyndelsen af disse Reiser, som han efter den i 1855 trufne Ordning hvert Aar skulde indsende, havde anført, at de to foregaaende Somres Undersøgelser havde været af en saa omfattende og detailleret Natur, at han ikke godt kunde aflægge en egentlig Beretning derom, men maatte henvise til sine Afhandlinger i Naturhistorisk Tidsskrift om Larver m. M., bemærkede Ministeriet til Svar, at dets Fonds ikke kunde anvendes til slige strængt videnskabelige Undersøgelser, i alt Fald saalænge disse ikke ved populair Fremstilling af det ved dem vundne Udbytte for Agerbruget og Skovbruget gjordes tilgjængelige for Almeenheden. Der insisteredes imidlertid ikke videre derpaa, og i 1863 ophørte disse Reiser, væsentligt fordi Schiødtes Embedsforretninger vare saameget tiltagne, at de ikke levnede ham Tid til Andet end til en kraftigere Udfoldelse af hans egen literaire Virksomhed.

Schiødte var ikke af dem, hvis Vane det er at tage sig deres Forretninger saa let som muligt — tvertimod; og hvor nyttigt og behageligt det end i mange Henseender var ham efterhaanden at komme i en saa meget mere omfattende og offentligt anerkjendt Virksomhed, saa begyndte han snart at føle Trykket deraf. Mod Slutningen af dette Tidspunct skriver

han saaledes under 6. Aug. 1863 til Benzon: „Ja! det gaaer „noget trangt for mig med Correspondancen i denne Tid, men „Sagen er, at jeg har faaet en gyselig Angst i Kroppen og en „Arbeidsfeber i Hoved og Hænder ved Tanken om den snart „forestaaende 23. August, da jeg igjen skal spille min gamle „Rolle, men denne Gang endnu noget forøget, som Tambour-„major, der paa eengang slaaer paa 177 Trommer. Herre, „hvad skal Enden blive! Man læsser mere og mere paa mig, „og Penge faaer jeg ikke flere af [Gageforhøielsen var da endnu „ikke definitivt fastsat], kun Ære, og den bryder jeg mig ikke „om at faae mere af. Men faaer jeg ikke endeel gjort færdig „af mine Afhandlinger for Tidsskriftet, før Dandsen begynder, „saa gaaer jeg reent istaa, og derfor arbeider jeg i denne Tid „med Fortvivlelse“. Senere, under 24. s. M., hedder det ligeledes: „Gud veed ogsaa alene, hvorledes det nu vil gaae mig „med mine utallige Slags Embedsforretninger, i hvilke der snart „maa indtræde en Krise, hvis jeg skal kunne holde længere ud, „uden at blive reent tosset i det.“

Hvormeget hans Anseelse ogsaa udenfor Danmark var voxet havde han Leilighed til — som det synes til sin Overraskelse — at bemærke, da han i 1863 besøgte Naturforskermødet i Stockholm. Han havde ikke deeltaget i disse Møder i Naborigerne, siden han besøgte Christiania i 1844, og havde overhovedet ikke store Tanker om deres videnskabelige Værdi. Ved Mødet i Kjøbenhavn i 1860 maatte han naturligviis være tilstede for at agere Cicerone i Museet osv., men forøvrigt var Udbyttet for ham selv Intet. Om Mødet i Stockholm skrev han til Benzon d. 27. Juni 1863: „Naar jeg endnu er i Tvivl, om „det er Umagen værd at gjøre Touren med til Stockholm, saa „er det, fordi jeg kun med Uvillie kan tænke paa al den græsse-„lige Humbug, man ved disse Møder maa tage Deel i, især naar „man ikke har behageligere Reiseselskab“. Efter Hjemkomsten skrev han imidlertid: „Jeg har moret mig fortræffeligt og fun-„det min Deeltagelse i Mødet tilfredsstillende i alle Maader. „Jeg er paa ingen Maade bleven „ugleseet“, som De siger „[nemlig af danske Deeltagere paa Grund af Spændingen mel-„lem ham og Steenstrup], men man har nøiedes med at slaae

„Knips i Lommen, og hos de Svenske har jeg mødt al tænkelig „Opmærksomhed og er bleven feteret over al Maade og al For- „tjeneste". Naturligviis havde han ingenlunde ændret sin Anskuelse om slige Møder i det Hele; men personlig havde han havt al ønskelig Tilfredsstillelse.

Ved Schiødtes Afdeling paa Museet forefaldt i disse Aar intet Mærkeligt. Det Vigtigste var, at han endelig fik en dygtig Præparateur, som han i saa mange Aar havde savnet. I et Brev til Benzon af 19. Nov. 1859 skrev han: „Hertil kommer „for Museets Vedkommende, at jeg har faaet mig opdraget en „flink Præparateur, en god Mekanikus og ivrig Insektsamler, „Løvendal, som er det eneste Menneske, jeg endnu har kunnet „finde brugelig i den Henseende. Herved reduceres mit Ar- „beide paa Museet mere og mere til, hvad det bør være, den „reent videnskabelige Deel". Fra 1860 af arbeidede E. A. Løvendal regelmæssigt som Præparateur, til hvilket Øiemed Directionen paa Schiødtes indtrængende Forestilling (26. April 1860) tilstod ham 100 Rd., hvilken Sum senere forhøiedes. Samme Aar, under 24. Mai, anmodede Schiødte om et Extratilskud af 200 Rd. i Anledning af, at en dansk Handelscontorist ved Navn Guericke, som havde faaet en Ansættelse i Sydafrika, paatænkte der at samle Naturalier til Salg og tilbød Museet at samle for det. Han behøvede 400 Rd. til sin Udrustning, af hvilke Private havde forstrakt ham med Halvdelen, og Schiødte ønskede at kunne yde de resterende 200 Rd., som skulde afbetales med Naturalier. Det Forlangte tilstodes ham men gav Anledning til en characteristisk Skjærmydsel. I sin Skrivelse af 26. April 1860 angaaende Honorar for Løvendal havde Schiødte anført, at skulde man tænke paa at anlægge en særlig Samling af danske Insecter, vilde der, selv om denne kunde grundes paa alt tilveiebragte betydelige Samlinger, dog udfordres et meget stort Arbeide med Præparation, og dertil vilde man ikke kunne sikkre sig Løvendal uden at give ham høiere Vederlag. I sit Svar paa Andragendet angaaende Guericke, hvilket først er dateret 4. Febr. 1861, siger Bestyrelsen næst efter, at Kassens Beholdning tillod en saadan Udgift, „at den ved „Tilstaaelsen af denne Sum er gaaet til det Maximum, som den

„i denne Retning tør tillade anvendt, da den maa ønske, at „hvad der i den nærmeste Fremtid yderligere maatte kunne „tilstaaes 3die Inspectorat, væsentligen anvendes til Forøgelse „og Opstilling af Samlingen af danske Insecter.“ Schiødte, hvem det, netop under de da stedfindende Forhandlinger om Museernes Forening, var om at gjøre at slaae fast, at der i Museet slet ikke existerede Noget, der rettelig kunde betegnes som faunistiske Samlinger, og som desuden heri sporede et nyt Forsøg fra Directionens Side paa at blande sig i Afdelingernes indre Forhold, bemærkede hertil i den Skrivelse, hvori han takkede for Bevillingen til Guerickes Indsamling: „Med Hensyn „til de Antydninger, Slutningen af Directionens Skrivelse synes „at indeholde om en af Directionen besluttet Forandring i den „Retning, der hidtil har været fulgt i Samlingens Bestyrelse, „tør jeg vente at modtage nærmere Instrux. Ligeledes vil jeg „have at imødesee Oplysninger om, hvilken Deel af de entomo- „logiske Samlinger det er, der af Directionen betegnes som „Samlingen af danske Insecter“. At han hverken fik Instrux eller Oplysning, forstaaer sig af sig selv.

Overhovedet fandt Schiødte, at han maatte være paa sin Post for at forhindre, at der enten i hans Correspondance med Directionen eller i den ved Maanedsmøderne holdte Forhandlingsprotocol upaatalt indførtes Noget, som Directionen senere kunde beraabe sig paa til Ugunst for Inspectorernes Uafhængighed eller for de Principer for Museets Virksomhed og Bestyrelse, som han forfægtede. Som allerede nævnt, havde han jævnlig Vanskelighed nok ved at hævde sig paa de maanedlige Møder, der aldeles havde skiftet Characteer, siden det var lykkedes Steenstrup saaledes at forkvakle Museets Organisation, at Inspectorerne næsten berøvedes deres retmæssige Indflydelse, nemlig ved at opnaae Ministeriets Samtykke til, at Directionen, som det hed, overtog Overinspectoratsforretningerne og under dette Paaskud mødte ved Inspectormøderne. Schiødte anfører et slaaende Exempel derpaa i et Actstykke, som vil blive nærmere omtalt, og hvori han siger i en Anmærkning: „Efter at „mit Indlæg [i Forhandlingerne om Museernes Forening] af 1860 „var indgivet til Museumscomiteen, have Professorerne ogsaa

„forsøgt at bringe væsentlige Differentspuncter mellem dem og „mig i Museumssagen paa Bane i *Inspectormøderne* og der at „faae dem præjudicerede ved at gjøre deres Directeurstilling „gjældende. Protokollen over disse Møder føres af Professor „Reinhardt, der som bekjendt er vunden for Professorernes „Plan, og forelægges mig i det følgende Møde til Underskrift, „stundom *mange Maaneder* efterat den paagjældende Forhandling „fandt Sted. Da jeg nylig ved en saadan Leilighed ønskede at „gjøre en Tilføielse til Protokollen, fordi jeg fandt Referatet af „mine Yttringer ufuldstændigt i et meget væsentligt Punkt, for„langtes denne Tilførsel iforveien skriftlig indsendt til Direc„tionens Censur. Mod denne Fordring gjorde jeg Indsigelse, „idet jeg yttrede den Anskuelse, at Inspectormøderne med det „Formaal og den Characteer, der var given dem i Museets „Organisationsplan, maatte ansees for ophævede, naar en For„dring som denne skulde efterleves. Om dette mit Forhold er „der, som jeg hører, indgivet Klage til Ministeriet.“ Til et skriftligt Actstykke af denne Art har jeg dog ikke fundet noget Spor i Ministeriets Archiv. Schiødte siger i et Brev til Benzon (af 8. Oct. 1862), at Klagen gik ud paa at constatere hans *Ufordragelighed,* samt at den af Ministeriet var bleven henlagt „som en *Nullitet*“.

SAGEN OM MUSEERNES FORENING.

Som ovenfor berettet, begyndte Forhandlingerne om denne Sag alt i 1848, men da Schiødte ikke tog Deel i disse, og da de heller ikke udøvede nogen Indflydelse paa hans Forhold i de følgende Aar indtil 1860, har der ikke været nogen Anledning til at omtale dem førend i Forbindelse med Sagens endelige Ordning. Det vil erindres, at det første Skridt, som skete, var (under 22. Febr. 1848) Nedsættelsen ved Consistorium af en Comitee, bestaaende af H. C. Ørsted, Schouw, Steenstrup,

Forchhammer, Eschricht og Juristen Larsen, „for at anstille „en omfattende Undersøgelse over samtlige naturvidenskabelige „Samlinger ved Universitetet, deres indbyrdes Forhold og deres „Stilling til andre naturvidenskabelige Samlinger i Kjøbenhavn, „navnlig med Hensyn til nye Byggeforetagender ved Universi„tetet“. Det varede fem Aar, førend denne Comitee afgav sin Betænkning, i hvilken Mellemtid Ørsted og Schouw døde uden at remplaceres i Comiteen, og da Larsen i Betænkningens Indledning udtrykkeligt erklærer, at han savner de nødvendige Kundskaber til at danne sig en selvstændig Dom, saa at han kun i det Almindelige slutter sig til Majoriteten, saa kan Betænkningen betragtes som i Virkeligheden afgiven af Steenstrup, Forchhammer og Eschricht, dog saaledes, at disse ikke kunde blive enige om et af Hovedpuncterne, hvorfor Eschricht med Hensyn til dette afgav et Separatvotum. Det væsentlige Indhold af Betænkningen, som foreligger trykt, er Følgende:

Først omtales de zoologiske og mineralogiske Samlinger. Om det kongelige Museum i Stormgaden siges der, at det havde efterhaanden udviklet sig til stort Omfang og Betydning. „Det „bestaaer“, hedder det, „af to Hoveddele, en zoologisk og en „mineralogisk. Den zoologiske er igjen afdeelt i flere Afdelin„ger eller Inspectorater, henlagte under ligesaamange specielt „sagkyndige Naturforskere, der kaldes Inspecteurer. 1ste In„spectorat omfatter: Høiere Hvirveldyr (Pattedyr, Fugle), Inspec„teur Reinhardt. 2det Inspectorat omfatter: Lavere Hvirveldyr „(Krybdyr, Fiske), Inspecteur Dr. Krøyer. 3die Inspectorat om„fatter: Leddyr (Insecter, Edderkopper, Tusindbeen), Inspecteur „Schiødte. 4de Inspectorat omfatter Bløddyr og Straaldyr.“ I en Anmærkning, knyttet til Angivelsen om Indholdet af 2det Inspectorat, siges: „Ifølge Overeenskomst mellem vedkommende „Inspecteurer og med Overbestyrelsens Billigelse ere Krebs„dyrene, Ormene og Indvoldsormene midlertidigen henlagte „under Inspecteuren for 2det Inspectorat“. Det ovenfor Citerede fortsættes dernæst saaledes: „Museets Hovedindhold er fornem„lig en systematisk Samling, hvilken stræber, saavidt Pladsen „og Kræfterne tillade det, at repræsentere Arterne, men ved

„Siden deraf opstilles der indenfor de enkelte Inspectorater en „speciel indenlandsk faunistisk Samling, i hvilken Artens Ud„vikling tillige søges repræsenteret; de andre faunistiske Sam„linger, der findes fra tidligere Tid, ere enten allerede indord„nede eller bestemte til at indordnes i Hovedsamlingen. De til „en virkelig Fremstilling af Dyreverdenens hele Udvikling uund„værlige Levninger af de fossile eller uddøde Dyr ere fordeelte „efter de Klasser, hvortil deres levende Beslægtede høre, og „paa samme Maade ere de til Oplysning, saavel af de for„svundne som af de levende Former, nødvendige Skeletter og „andre indre Dele henlagte under de enkelte Afdelinger. Der „gives saaledes ingen *almindelig* Skeletsamling, Forstenings„samling osv.“ Med Hensyn til det sidste Punct gjøres den oplysende Bemærkning, at de Lundske Hulefund efter Gavebrevet holdtes samlede. Om den mineralogiske Afdeling siges der, at den overhovedet ikke var betydelig. Der omtales med Hensyn til Museet i det Hele den trykkende Mangel paa Plads, samt Vanskeligheden, for ikke at sige Umuligheden, af en hensigtsmæssig Udvidelse af Localet. Endelig siges der, at Museet virkede kun lidet udad, idet efter Organisationen ingen Forelæsninger vare knyttede dertil, saa at Afdelingerne næsten ene tjente Inspecteurernes egen Uddannelse; dog nævnes, at Museets Leddedyr tjente som Grundlag for Schiødtes Forelæsninger.

Førend vi gaae videre vil det være hensigtsmæssigt at bemærke, at denne Beskrivelse af Museet i Stormgaden dog i flere Henseender ikke svarede til Virkeligheden. Saaledes er det vel sandt, at der efter Planen skulde dannes faunistiske Samlinger, men til saadanne fandtes factisk kun meget svage Begyndelser. Det eneste alvorlige Forsøg, som var bleven gjort for at udføre denne Deel af Museets Virksomhed, nemlig Schiødtes Forslag til Grundlæggelsen af en dansk faunistisk Insectsamling, var, som det vil erindres, strandet paa den Holdning, som Steenstrup og Forchhammer, de Samme, hvis Navne staae under denne Betænkning, havde indtaget dertil. At der lægges saa megen Vægt paa Fordelingen af Fossilier og anatomiske Præ-

parater mellem Afdelingerne, var ikke begrundet i, at disse Sager udgjorde nogen særlig fremtrædende Deel af Museets Indhold — tvertimod, de vare forholdsviis ikke talrige — men var beregnet paa at støtte Majoritetens Modstand mod Eschrichts Forlangende om, at det af ham anlagte og bestyrede comparativ-anatomiske Museum skulde bevares i sin Heelhed. Hvad der siges om den mineralogiske Samlings Ubetydelighed staaer i alt Fald i stærk Modsætning til officielle Udtalelser af den ældre Direction. Endelig bør det fremhæves, at hvad der siges om Museets Mangel paa „udadgaaende" Virksomhed paa Grund af, at en Forelæsningsvirksomhed formeentligen efter Organisationen ikke var det tillagt, er aldeles urigtigt, hvilket jeg allerede ovenfor har viist. En saadan Virksomhed havde tvertimod været Museet tillagt fra den allerførste Begyndelse af og var i Virkeligheden først ophørt med den ældre Reinhardts Død i 1845. At den ikke var bleven gjenoptaget saaledes, som Schiødte havde foreslaaet, skyldtes alene Directionen, som ved den Leilighed havde fremsat den samme urigtige Forsikkring. Som vi skulle see, var denne et Hovedpunct i Comiteens Argumentation, idet den længere nede anfører til Gunst for sit Forslag, at Inspectorerne derved vilde kunne faae en Forelæsningsvirksomhed, fra hvilken de ellers vilde forblive udelukkede.

Om Universitetets Samlinger siges i Comiteebetænkningen, at de bestaae af de ældre Universitetssamlinger, hvilke Grev Moltke i sin Tid kjøbte af Universitetet og derefter skjænkede dette tilbage, forenede med hans egne Samlinger og doterede med betydelige Legater. Der omtales, at Universitetets zoologiske Samlinger længe stode henpakkede, indtil de nødvendige Midler vare blevne opsamlede til deres Opstilling, som var bleven paabegyndt af Reinhardt og fortsat af Steenstrup, især efter at en Professorbolig i 1847 var bleven indrømmet denne i Communitetsbygningen. Samlingen siges at bestaae hovedsagelig af en repræsentativ Samling til Forelæsninger over almindelig [d. v. s. elementair] Zoologi, hvilken Samling dog i visse Henseender lod Meget tilbage at ønske, medens den i andre var rigere end nødvendigt. Det siges ikke ligefrem, men impliceres,

at denne Samling udvidedes, saavidt Midlerne strakte, i alle Retninger, uden at man derved indskrænkede sig til Forelæsningsmateriale. Baade med Hensyn til denne og den mineralogiske Samling, der betegnes som en almindelig Samling af langt større Omfang end det Kgl. Museums, klages der over Mangel paa Plads.

„Ved at sammenholde det ovenfor Fremstillede“, siges der i Betænkningen, „vil man altsaa see, at de to Hovedmuseer, „det Kongelige og Universitetets, have igrunden sat sig det „samme Formaal og gaae i de selv samme Retninger for at „naae dette“, hvortil føies nogle Bemærkninger om Fordoblinger af Materiale, hvilke rigtignok ikke, siges der, havde fundet Sted i større Udstrækning men dog kunde tænkes at ville finde Sted, med mindre der havdes en fælles Plan, og tildeels endog vare uundgaaelige. Efter at have berørt Christian VIII's particulaire Samlinger, der vare blevne Statens Eiendom, gaaer Betænkningen over til at discutere „det vigtige Spørgsmaal, om „det er meest hensigtssvarende saaledes som nu at have *tvende* „Museer, eller at samle dem til eet fælleds Museum. Hvis man „blot kunde see hen til Videnskabens Tarv og forudsætte, at „*Midlerne* vare *ubegrændsede*, da maatte man vistnok fore„trække tvende Instituter af denne Art, der vilde give en større „Sikkerhed mod Samlingernes Tilintetgjørelse ved Ildebrand „eller ved andre Uheld, eller ved Bestyrernes Skjødesløshed, „og de vilde give de Studerende større Leilighed til at indsamle „Kundskaber, især da forskjellige Anskuelser hos Bestyrelserne „allerede vilde fremkalde nogen Forskjel i Samlingernes Charac„teer, og det vel endog var at vente, at man, ved at lade to „Samlinger bestaae ved Siden af hinanden, bestemt vilde fordre, „at hver af dem planmæssigen skulde forfølge sit Maal eller „sin bestemte Retning.“ Hensynet til den i en Stat som Danmark uundgaaeligt temmelig snevre Begrændsning af Pengemidlerne, meente Comiteen, vilde dog forhindre en saadan Udvikling af to Museer, og det vilde blive Spørgsmaalet, hvorledes man kunde opnaae det bedste Resultat. Imod den Ordning, som vilde opstaae, hvis det ene Museum, som da kunde „i det Hele være og benævnes et Rigsmuseum“, anlag-

des paa den muligste videnskabelige Fnldstændighed, medens Universitetsmuseet kun beregnedes paa at understøtte Professorens elementaire Forelæsning, altsaa den Ordning, som tilsigtedes i 1796, og som Eschricht forudsætter i sit Separatvotum, bemærker Majoriteten, at „ved en saadan Fordeling af Museerne „vilde det imidlertid næppe være muligt at sætte bestemte „Grændser for det enkelte Museums Omfang, med mindre man „vilde indskrænke det første af disse [d. e. Universitetsmuseet] til „et Grundlag for blot elementaire Forelæsninger, hvorom der „dog ikke kan være Tale. Selv ved de forberedende Universi„tets-Forelæsninger, der blot give en Oversigt over Videnskaben, „er det ofte nødvendigt at benytte mindre almindelige og kost„bare Stykker; geographiske og navnligen fædrelandske Samlinger „kunne ofte ikke undværes“ osv. Da nu disse Sager ikke kunne udelukkes fra eller savnes i et Rigsmuseum, „saa kan „Doublering ikke undgaaes, hvis der foruden dette holdes et „Universitetsmuseum“. Der anføres endvidere, at „dog den, som „repræsenterer et naturvidenskabeligt Fag ved Universitetet, ikke „skal være nødt til at indskrænke sig til blot almindelige eller „forberedende Forelæsninger“. Endelig henvises der til „den „naturlige Tilbøielighed, som enhver dygtig Museumsforstander „har til at gjøre sit Museum saa fuldstændigt, som Pengemid„lerne og de øvrige Omstændigheder nogenlunde tillade“. Paa Grund af den saaledes uundgaaelige Doublering meente Comiteen, at man ved at forene Museerne vilde kunne opnaae et bedre Resultat med de samme Pengemidler.

Om end imidlertid dette Raisonnement ved første Øiekast kan forekomme især den mindre Sagkyndige plausibelt, saa er det dog i Virkeligheden overmaade svagt. Det hviler paa *een* rigtig Forudsætning, nemlig at en Forelæsningssamling i sin Heelhed maa doublere Hovedsamlingen, samt to urigtige Forudsætninger, nemlig at denne Doublering kunde undgaaes ved Museernes Forening, og at Universitetsprofessoren for sin egen Uddannelses og sine videnskabelige Forelæsningers Skyld behøvede et til alsidig Fuldstændighed udviklet *under hans egen Bestyrelse staaende* Museum. At disse Forudsætninger ere uhjemlede, vil Enhver let kunne overbevise sig om. Et saadant

stort Museum, som vilde fremkomme ved Foreningen, lader sig ikke practisk benytte umiddelbart til elementairt Forelæsningsmateriale. Det er ikke gjørligt bestandigt i de forskjellige Afdelinger at requirere det til Forelæsninger, Repetitorier osv. nødvendige Materiale; den med den bestandige Fremtagen og Tilbageflytning forbundne Uleilighed vilde være utaalelig, og man kunde umuligt paalægge Afdelingsbestyrerne altid at undvære hvad der netop forlangtes. Forsøget vilde blot føre til, at Afdelingerne hver for sig holdt et tilstrækkeligt Antal af Doubletter rede til dette Brug, hvilke aabenbart meget hensigtsmæssigere kunde bestandigt holdes samlede som Forelæsningssamling. Endog Hensynet til den uundgaaelige gradvise Bedærvelse af Forelæsningsmaterialet gjør det nødvendigt at have et særligt Sæt af saadant. Anlægger man et stort Museum ved et Universitet, maa man derfor sørge for en særskilt Forelæsningssamling, hvorved det selvfølgeligt ingen Forskjel gjør, om denne benævnes som Afdeling af et større Museum eller som eget Museum. Den omtalte Besparelse er derfor aldeles illusorisk. Med den anden af de nævnte Forudsætninger staaer det sig ikke bedre. Det er fuldkomment sandt, at den, som skal holde Forelæsninger, der omfatte Zoologien i dens Heelhed, maa besidde gode encyclopædiske Kundskaber deri; men ligesom saadanne Forelæsninger jo blot kunne være aldeles elementaire, saaledes behøver man for at erhverve de dertil nødvendige Kundskaber ikke i mindste Maade at have Noget at gjøre med Bestyrelsen af et hele Dyreriget omfattende Museum. Det er ogsaa sandt, at den, der skal udføre det nævnte Hverv *vel*, bør være Videnskabsmand i Ordets høiere Betydning og bør beskjæftige sig med virkeligt strængt videnskabelige Undersøgelser; men saadanne kunne ikke strække sig over en saa colossal Videnskab som Zoologien i dens hele Omfang; de maae ligge indenfor saa snevre Grændser, at der kan være Tale om Grundighed. Forsøger man, saaledes som Steenstrup gjorde, at sysle med for mange forskjellige Dele af Zoologien, bliver Ens Arbeide, som hans, overfladisk og af middelmaadig videnskabelig Værdi. En Universitetsprofessor behøver ingenlunde — ja vil endog være slet tjent med — at være Generalbestyrer af

et stort Museum, hvorimod det for saa vidt er en sund og god Tanke at overdrage de forberedende Forelæsninger i Zoologi til en af Afdelingsbestyrerne ved et stort Museum, som han i sin Afdeling vil have Materialet for sin egen videnskabelige Uddannelse og i de andre Afdelinger have let Adgang til det Studiemateriale, han maatte kræve for fuldkomment at qualificere sig til at holde saadanne Forelæsninger, udover hvad en Forelæsningssamling selv tilbyder.

Comiteens — og det vil jo practisk sige Steenstrups — Raisonnement er derfor aldeles utilstrækkeligt til at begrunde Ønskeligheden af Museernes Forening, navnlig naar denne kom til at være ligebetydende med en Underlæggelse af det Kongelige Museum under Universitets-Professoren blot for at tilfredsstille dennes Lyst til at have et større Museum under sig, end hvad Universitetsmuseet med dets daværende Midler kunde udvikles til. Betænkningen indrømmer selv, at det Kongelige Museum som saadant havde udviklet sig til stort Omfang og Betydning, men anfører ingen Grund, hvorfor det ikke skulde kunne fortsætte denne Udvikling uden at forenes med Universitetsmuseet. I Virkeligheden afkræfter Comiteen aldeles ikke hvad den selv anfører til Gunst for Bibeholdelsen af to Museer; thi at dertil skulde behøves *ubegrændsede* Midler, som Betænkningen synes at implicere, eller større Midler end de hidtil anvendte, hvilke det jo ikke var Hensigten at formindske, kunde Ingen for Alvor sige.

I sit Separatvotum hentyder Eschricht til dette Spørgsmaal paa følgende Maade: „Jeg tilstaaer, at jeg ikke er overbeviist „om, hvorvidt Universitetet har gjort Ret eller ikke Ret deri, at „det siden Professor Reinhardts Afgang har anvendt dets indtil „da henlagte Materiale af zoologiske Gjenstande til at begrunde „et nyt zoologisk Museum ved Siden af det allerede ordnede „Kongelige naturhistoriske Museum, og om det ikke vilde have „været mere i Overeensstemmelse med Videnskabens og Universitetets Tarv, om det henlagte Materiale var blevet overladt det „Kongelige Museum mod en fri Afbenyttelse af hele dette Museum for Universitetslærerne i Almindelighed og Zoologiæ „Professor i Særdeleshed, alene med Undtagelse af den nys

„omtalte Samling til Haandbrug og en Sum til Udvidelse og „Vedligeholdelse af denne samt til Professorens specielle Under- „søgelser, hvis materielle Udbytte da altid senere vilde kunne „overgaae til Hovedsamlingen“.

I deres Svar eller Moderklæring mod Eschrichts Separat-votum bemærke Steenstrup og Forchhammer: „Det er besyn- „derligt, at vor Collega slet ikke synes at være bleven vaer „det Mislige i, at Universitetet skulde basere Forelæsninger i „visse Fag paa Instituter, der ligge ganske udenfor dets Om- „raade. Universitetet kan jo i saa Fald ikke have den ringeste „Sikkerhed for, at ikke et saadant Apparat paa eengang gik „tabt for det, naar til Exempel den udenfor staaende Autoritet „ikke længer finder det Umagen værd at vedligeholde det. Viden- „skabeligt Apparat holdes naturligst af den Anstalt, der skal „benytte det, og hvor vanskeligen saadanne kunne bestaae som „Smaaheelheder uden denne naturlige Tilslutning, derpaa afgive „vel baade botanisk Haves og de tidligere Charlottenborgske „Samlingers Historie tilstrækkelige Exempler. Det er visselig „ogsaa en slig Erkjendelse, der ligger til Grund for, at i Stater, „hvor disse Forhold i den senere Tid ere ordnede fra ny af, „de naturhistoriske Museer ere knyttede til Universiteterne og „ei stillede udenfor samme, saaledes i Christiania og Berlin“. Dette Raisonnement er imidlertid langt fra at træffe Eschrichts Anskuelse. Slutningsbemærkningen kunde gjælde som Argument, hvis Talen havde været om at oprette et nyt Museum, hvor intet i Forveien bestod, og hvis Forholdene i de sammenstillede Tilfælde ellers vare lige, men rører ikke Spørgsmaalet om Ophævelsen af en gammel Institution, ligesom der vist ikke er mindste Grund til at antage, at man andetsteds har oprettet nye Museer ved Universiteterne, fordi man meente, at de ikke kunde bestaae for sig. Frygten for, at et Statsmuseums Materiale pludseligt skulde gaae tabt, tør vist betegnes som latterligt chimærisk, og med Hensyn til den anførte historiske Parallel kunde man sige, at det er besynderligt, at de Herrer ikke ere blevne vaer, i hvilken særdeles høi Grad den taler imod dem. Thi i hvilken Henseende havde disse Institutioner mindre Livskraft, fordi de ikke vare forbundne med Universitetet? Bleve de

ikke kaldte til Live netop fordi Universitetet ikke *vilde* gjøre Noget for de vedkommende Videnskaber? Og da Institutet paa Charlottenborg ophævedes, idet Staten tvang Universitetet til at gjøre Noget for disse Videnskaber, hvad blev der da af dets Materiale? Blev det utilgjængeligt for Universitetet? Tvertimod, det blev, som vel bekjendt, overdraget til Universitetet, og hvis Noget — maaskee det Meste — af disse Samlinger gik tabt, var det netop fordi de bleve overdragne til Universitetet, der lod dem gaae til Grunde ved Vanrøgt. I Sandhed, de to Herrer kunde ikke have myrdet deres eget Raisonnement paa en mere effectiv Maade end ved at paakalde denne Parallel, og man staaer, saavidt jeg skjønner, ligefor det Alternativ, enten at tilskrive dem en grundig og i deres Tilfælde aldeles utilgivelig Uvidenhed om de videnskabelige Institutioners Historie, eller ogsaa at antage, at de stolede paa, at de, der skulde læse og handle efter deres Betænkning, vare betagne af en saadan Uvidenhed. At Museer kunne bestaae og udvikle en meget betydelig Virksomhed uden nogensomhelst Forbindelse med Universitetet, derpaa afgav da, som nu, det Oldnordiske Museum, blandt andre, et uomstødeligt Beviis. Hvorfor det Kgl. naturhistoriske Museum ikke skulde kunne gjøre det Samme, sees ikke.

Det vilde føre for vidt og være uden Nytte at gjennemgaae alle de mindre Puncter i Betænkningen, som opfordre til Critik. Kun det Følgende kan endnu anføres: „Der er endnu“, siges der, „et andet og vigtigt Hensyn, som med Styrke taler „for en Forening af de ligeartede Hovedsamlinger til een, nemlig „Hensynet til de offentlige Kræfter, som skulle bestemme og „ordne Naturgjenstandene i de forskjellige Afdelinger. Det „store Omfang, som Naturhistorien efterhaanden har faaet, gjør „det aldeles umuligt for een Mand at omfatte f. Ex. Zoologien „i dens Heelhed, saasnart der er Tale om Andet end Opfattelse „af Naturlovene og deres Gjennemførelse i store Grupper. I et „Museum kan derfor Detaillen ikke bestyres med fornøden Sag„kundskab uden ved Hjælp af et større Antal af specielt sag„kyndige Mænd eller Bestyrere (Inspectorer) for de enkelte „Hovedafdelinger af Museet. Ved det Kongelige Museum er „der, som ovenfor bemærket, fire Inspecteurer for den zoologiske

„Afdeling, og der er ingen Tvivl om, at et endnu større Antal „vilde være gavnligt. Ved Universitetets zoologiske Museum er „kun normeret een Assistent, og det vil saaledes indsees, at „her ikke er sørget for den nødvendige Fagfordeling, skjøndt „denne er lige saa uundværlig ved den mindre som ved den „større Samling, naar den skal omfatte *alle* Dyreklasser. Denne „Mangel paa Understøttelse til de forskjellige Klassers Ordning „og Opstilling kan vel tildeels afhjælpes ved at engagere yngre „Mænd i forskjellige Fag, uden at give dem fast Ansættelse, „men man seer let, at der hverken kan haves Sikkerhed for, „at en saadan Mand kan faaes eller, at han kan beholdes. Naar „derimod begge zoologiske Museer forenes til eet større, vilde „dette have 5 zoologiske Inspecteurer, foruden at maaskee den „zoologiske Universitetslærer vilde tillige overtage Inspectoratet „af et eller andet Fag, som han havde gjort til Gjenstand for „et specielt Studium. . . . . Ved denne Forening af Kræfterne „vil der endelig skee Universitetslærerne og de specielle Fag- „kyndige en ønskelig og naturlig Ret, idet hine mere ville blive „gjengivne til hvad de med Rette kunne gjøre Fordring paa at „ansee som deres fornemste Kald: Lærervirksomheden, og disse „ved at optræde som Lærere i deres specielle Grene finde en „udadgaaende Virksomhed, som i høi Grad vil være dem og „Videnskaben velgjørende, medens de som Fagkyndige ved et „udenfor Universitetet og alle høiere Læreanstalter staaende „Museum i høi Grad savne et naturligt Tilknytningspunct for „deres Virksomhed.“

Som man seer, gaaer denne Deel af Comiteens Raisonnement ud paa, at Foreningen var ønskelig, fordi den vilde formindske den zoologiske Professors Museumsarbeide, hvilket dog vilde kunne naaes ligesaa vel ved Eschrichts Henstilling om atter at indskrænke det af Universitetsprofessoren bestyrede Museum til dets oprindelige Bestemmelse, at være en Forelæsningssamling. For Inspectorerne ved det Kongelige Museum var der imidlertid noget Ildevarslende i den opstillede Betragtning, idet de udenvidere sættes i Klasse med den ved Universitetsmuseet ansatte Assistent, et Punct i Foreningsprojectet, som jeg allerede ovenfor (I., S. 390 ff.) har omtalt, og som kom til at spille en af-

gjørende Rolle. Havde det været Steenstrups Tanke at faae ansat et større Antal virkelige *Afdelingsbestyrere,* saa kunde der herpaa være grundet et Argument for Foreningen, men dette var netop ikke hans Hensigt; han vilde kun have et stort Antal Assistenter til sin Raadighed. Forøvrigt er det da ogsaa let at see, at Foreningen aldeles ikke med Nødvendighed medførte en Forøgelse af de videnskabelige Kræfter, selv om man gik ud fra, at de da ved Museet virkende Embedsmænd alle gik over til det nye Museum. Der var Intet, som hindrede, at jo Antallet ved Vacance formindskedes, et Resultat, der ikke blot i Virkeligheden indtraadte, men endog, som vi skulle see, bogstaveligt blev fremtvunget af Steenstrup. Endelig var det, som saare meget Andet af Betænkningen, kun Blændværk, naar der ved en eventuel Forening lovedes Afdelingsbestyrerne, de saakaldte „specielt Sagkyndige", et hidtil savnet Tilknytningspunct for deres docerende Virksomhed. Denne kunde nemlig aldrig blive Led af et ved Universitetet hjemmehørende Brødstudium og vilde derfor altid være indskrænket til at henvende sig til et frivilligt Publicum, hvoraf følger, at den aldeles intet Tilknytningspunct udenfor Museet behøvede, ligesom jo dette selv, hvis Forelæsningerne holdtes der som Museumsforelæsninger, i Overeensstemmelse med Museets oprindelige Hensigt og Praxis, derved vilde indtræde blandt Landets høiere Underviisningsanstalter.

Med Hensyn til Bestyrelsen af det ved Foreningen af det Kongelige Museums og Universitetets Samlinger dannede zoologiske Museum siges der i Betænkningen: „Heller ikke kunne „vi indsee nogen større Vanskelighed ved Bestyrelsen af det „ene større Museum end ved Bestyrelsen af hvert af de mindre. „De almindelige Træk i Bestyrelsen tænke vi os at ville blive „disse, at de specielle Fagkyndige blive Bestyrere af de enkelte „Afdelinger, forestaae disses Ordning og Forøgelse og dertil „modtage en paa Budgettet aarligt fastsat Sum, for hvilken „hver aflægger Regnskab; at Universitetslæreren, foruden at „udøve en lignende Bestyrelse over den lille Haandsamling, som „til hans almindelige Forelæsninger og de Studerendes Indøvelse „er nødvendig, har det almindelige Overtilsyn med Museet og

„som Følge heraf ligeledes har tvende Summer paa Budgettet „anviste til almindeligt Brug for alle Afdelinger og til Haand- „samlingen.“ — Meningen heraf er tydelig nok, nemlig, at man ønskede, at Afdelingsbestyrerne skulde forblive i det samme Afhængighedsforhold til Overbestyrelsen, som det, hvori de efter det Kongelige Museums Organisationsplan stode til Directionen, kun, at Forholdet nu vilde blive af en meget misligere Natur. Medens Directionen nemlig tidligere havde udøvet sin Myndighed saaledes, at denne ikke blev særlig trykkende for Afdelingsbestyrerne, idet den ikke greb ind i Detaillen af deres Bestyrelse, havde den siden Steenstrups Tiltrædelse søgt at stramme Tøilerne saaledes, at Inspectorerne, hvis de underkastede sig dette Regimente, vilde miste al Uafhængighed og blive lidet mere end blotte Assistenter. Hvis en saadan Myndighed nu lagdes i een Mands Haand, vilde det staae i dennes Magt at give Inspectorerne Valget imellem at finde sig i en saadan Degradation eller forlade Museet. Naar man hertil betænker, at de samme to Professorer, hvis Navne staae under Betænkningen, i deres Egenskab af Directorer for det Kongelige Museum factisk havde benyttet en Leilighed til officielt at gjøre gjældende, at deres Forhold til Inspectorerne ved Museet ikke var væsentligt forskjelligt fra deres Forhold til deres Assistenter ved Universitetsmuseerne*), saa er det overflødigt klart, at der ved Gjennemførelsen af Comiteens Forslag vilde blive skabt en Situation, som i alt Fald Videnskabsmænd af Krøyers og Schiødtes Rang paa ingen Maade kunde acceptere. Comiteens Tanker om Museets Bestyrelse svare ganske til den Maade, hvorpaa disse saakaldte „specielt Sagkyndige“ i det Hele omtales, idet de aabenbart betragtes som i deres videnskabelige og docerende Virksomhed staaende paa et lavere Trin end Universitetslæreren med sin saakaldte „almindelige“ Zoologi; medens dog Sagkyndighed, som ikke er speciel, kun er overfladisk Sagkyndighed og „specielle“ strængt videnskabelige Forelæsninger som saadanne indtage et betydeligt høiere Trin end de hele Zoologien omfattende og derfor ganske elementaire Forelæs-

*) See Første Deel, S. 390 ff.

ninger, som Universitetslæreren holder for Medicinere osv., og som udgjøre den eneste Slags Forelæsninger, der særligt kunde høre Professoratet til.

For de ved Sammensmeltningen dannede nye Museer vilde nye Bygninger blive nødvendige, og da disses Opførelse vilde tage Tid, fremsatte Comiteen det Forslag, at man midlertidigt kunde iværksætte Foreningen i de daværende Localer ved at flytte det Kongelige Museums Bløddyr og Straaldyr ind i Universitets-Museets Locale, medens dette Sidstes Hvirveldyr og Leddedyr kunde henflyttes til Stormgaden. Det Kongelige Museums Samlinger og dets Gaard i Stormgaden skulde blive Universitetets Eiendom, og Museets Indtægt af Staten skulde tillægges Universitetet.

Comiteens Opgave var imidlertid ikke indskrænket til Spørgsmaalet om en Forening af det Kongelige Museum og Universitets-Museerne men omfattede ogsaa Hovedstadens andre naturhistoriske Institutioner, den botaniske Have og det comparativ-physiologiske Museum. Comiteens Forslag gik ud paa, at en Forening af disse Institutioner kunde iværksættes ved at lade deres respective Bestyrere danne en fælles Overbestyrelse, kaldet Museumsraad, hvis Opgave især skulde være at sikkre en fælles Plan, af hvis practiske Formaal dog kun nævnes Undgaaelse af Fordoblinger, især med Hensyn til Forsteninger.

Angaaende det comparativ-physiologiske Museum kunde Comiteen dog ikke blive enig. Medens Majoriteten — og det vil practisk sige Steenstrup — holdt paa, at det omtalte Museums Indhold, som var temmelig heterogent, skulde fordeles mellem det zoologiske Museums Afdelinger, og kun en Haandsamling bevares særskilt for at tjene som Grundlag for vedkommende Professors Forelæsning, vægrede Eschricht sig bestemt ved at gaae ind herpaa. Han meente, at den sammenlignende Anatomi, uagtet den beskjæftiger sig med Forhold, der ligeledes ere Gjenstand for den systematiske Zoologi, dog paa Grund af sit eiendommelige Synspunct danner en særskilt Videnskab og bør have sin egen Lærer og sit eget Museum, hvilket han støttede med Henviisning til Cuviers Autoritet og til hvad der fandt Sted paa mange Steder i Udlandet. I intet

Tilfælde, meente han, burde dette Museum overlades til Professor Zoologiæ. For at imødekomme Eschricht, der var stærkt personlig interesseret i det omtalte Museum, som han selv havde anlagt og oparbeidet til en høi Rang i flere Retninger, tilbød Comiteen ham ikke blot Sæde i Overbestyrelsen, hvortil Samlingens Omfang, hvis den reduceredes til en Forelæsningssamling, ikke kunde give dets Bestyrer Krav, men ogsaa, at Samlingen skulde vedblive at bestaae udeelt, saalænge han bestyrede den. Hermed vilde han dog ikke lade sig nøie. „Det „er", siger han i sit Separatvotum, „altsaa ikke Hensyn til „Videnskaben, men Hensyn til min videnskabelige Personlighed, „der afholder dem [Majoriteten] fra strax at lade det af mig „begrundede Museum træde i Opløsning. Denne Bestemmelse „er i mine Øine aldeles forkastelig." Videre: „Jeg anseer det „for uværdigt at lade mig nøie hermed, naar ikke de samme „Indrømmelser gjøres min Eftermand."

Det varede som sagt fem Aar, førend denne Comiteebetænkning, som er dateret Januar 1853, indkom, hvilket tildeels hidrørte fra Vanskeligheden ved at komme til Enighed med Eschricht; men for en Deel laae det vistnok ogsaa i, at Steenstrup og Forchhammer, da de ikke længe efter hiin Comitees Nedsættelse havde faaet Overbestyrelsen af det Kongelige Museum, ansaae sig for at have opnaaet det Væsentlige og ikke mere havde Interesse af at skynde paa, medens de i al Stilhed kunde forberede det Kongelige Museums Overgang til Universitetet. Cultusministeriet var, som anført, strax fra Begyndelsen af blevet sat i Kundskab om Comiteens Nedsættelse og Formaal men synes ikke at have skjænket Sagen nogen videre Opmærksomhed. Ved en Skrivelse af 18. Jan. 1853 fra Consistorium blev Ministeriet sat i Kundskab om, at Spørgsmaalet om Museernes Forening var under Ventilation, og da Ministeriet under 9. Sept. 1853 tilstillede Directionen for det Kongelige Museum O. Mørchs Ansøgning om Ansættelse ved dette, benyttede det Leiligheden til at forespørge, hvor vidt disse Forhandlinger vare naaede, hvorpaa det dog ikke fik noget Svar, ligesaalidt som paa en Skrivelse af 18. April 1854,

hvori der mindedes om begge Sager. At Directionen ikke udtalte sig om Forhandlingerne angaaende Museernes Forening, har uden Tvivl sin formelle Forklaring i, at Directionen *som saadan* endnu ikke havde taget Deel i nogen Forhandling derom, altsaa ikke officielt kjendte den*), idet dens Medlemmer kun som Universitetsprofessorer havde havt Deel deri.

Imidlertid var det rimeligviis paa Grund af disse Forespørgsler, at Consistorium atter rørte sig og d. 5. Sept. 1854 lod Sagen i sin Heelhed med den i Januar 1853 afgivne Betænkning forelægge den academiske Lærerforsamling, hvor den imidlertid ingenlunde fik saa gunstig en Modtagelse, som de, der vilde have den fremmet, kunde have ønsket. Selve Erhvervelsen af det Kongelige Museums Samling synes man ikke at have havt Noget imod, men det synes, at de Fleste — og med god Grund — afskrækkedes ved Udsigten til, at Universitetet vilde komme til at opoffre en stor Deel af sin Capitalformue paa Museumsbygninger. Det er mit Indtryk, at havde man dengang forceret en bestemt Udtalelse, vilde denne have været den hele Plan afgjort ugunstig, og at Sagen kun netop reddedes ved, at Forsamlingen med overveiende Majoritet vedtog en foreslaaet Henstilling derhen, at Sagen burde sættes i Ro en passende Tid, for at man kunde see, om der ikke fra Directionen for det Kongelige Museum skulde fremkomme et Forslag til en Forening. Havde Museet havt en uafhængig Direction, vilde dette vistnok have været eensbetydende med en Udsættelse ad calendas græcas; men selv af den daværende, mod Museets fremtidige Bestaaen saa afgjort fjendtlige Direction kunde det neppe ventes, at den ikke skulde undsee sig ved at tage Initiativet og fremkomme med et saadant fra Museets Standpunct som Institution selvmorderisk Forslag. Imidlertid var Sagen ikke formelt slaaet ihjel; Henstillingen tog sig endog ret plausibel ud, idet Universitetet jo kunde siges at ville have bedre

*) Rigtignok henviser Ministeriets Skrivelse af 9. Sept. til en tidligere Skrivelse fra 1850, som om Directionen deri havde berørt Sagen, men det er en Misforstaaelse; den citerede Skrivelse handler om Particulairsamlingernes Forening med Museerne — en Sag, som ikke havde med den her omhandlede at gjøre.

Udsigt til at opnaae en det selv tilfredsstillende Ordning, hvis det stod som den, hvem et Tilbud gjordes, end hvis det selv gjorde det første Skridt. og der stod i alt Fald den Mulighed tilbage, at Ministeriet som høieste Autoritet vilde optage Sagen og søge at gjennemføre den.

De to Professorer fandt sig saaledes standsede, men, som alt forklaret, kunde de mene, at de godt havde Raad til at vente. Det blev ovenfor omtalt, at de omtrent fra denne Tid af ændrede deres Optræden ligeoverfor Inspectorerne ved Museet og i det Hele viste sig langt mere imødekommende, hvilket rimeligviis tildeels stod i Forbindelse med Lærerforsamlingens Beslutning; men ved Sagen selv blev der Intet gjort i omtrent fem Aar.

Ministeriet, der ikke sees at have modtaget nogen Meddelelse om Sagens Forelæggelse for Lærerforsamlingen, forespurgte paany om Sagen i Skrivelse til Directionen af 15. Febr. 1856 men uden Resultat. Da man imidlertid i Ministeriet vel ikke særligt interesserede sig for at see Foreningsprojectet gjennemført, men man dog havde sine Grunde til at ønske en Afgjørelse, henvendte det sig atter til Vedkommende under 8. April 1857, denne Gang i to Skrivelser, en til Consistorium og en til Museumsdirectionen. I den første henviser Ministeriet til Consistorii Skrivelse af 18. Jan. 1853 om, at Spørgsmaalet om de naturhistoriske Museers Forening var under Ventilation, udbeder sig en Beretning om Sagens Stilling samt anmoder om dens Paaskyndelse baade for Sagens egen Skyld og med Hensyn til den Gagelov, som man havde i Sinde at forelægge Rigsdagen. I Skrivelsen til Directionen anmodes denne om at yde sin virksomst mulige Hjælp til Tilendebringelsen af disse saa længe svævende Forhandlinger. Directionen svarede ikke, men Consistorium indsendte under 2. Mai s. A. en Beretning, hvori det siden 1853 Forefaldne kortelig berettes med Tilføielse af, at da der siden Lærerforsamlingens Udtalelse intet Forslag var fremkommet fra Directionen, saa havde Sagen hvilet siden, og da man nu havde erfaret, at Spørgsmaalet paa Foranledning af Ministeriet vilde blive optaget af Directionen, fandt man det hensigtsmæssigst at afvente dennes eventuelle Forslag. Ministeriet tilskrev i Henhold hertil atter Directionen med Ønske

om, at den nu vilde fremkomme med et Forslag, men ligemeget hjalp det.

Under 2. Februar 1858 rørte Ministeriet sig igjen i Skrivelser saavel til Consistorium som til Directionen, hvori det henstillede det naturligviis i fuldt officielt Alvor meente, men dog for den, der kjender Sagens Historie, unægtelig humoristisk udseende Forslag, at Directionen skulde træde i Forhandling med Consistoriets Comitee. Consistorium nedsatte da en ny Comitee, bestaaende af Steenstrup, Forchhammer, Eschricht, Fenger og Gram, der skulde træde i Forhandling med Steenstrup og Forchhammer i deres Egenskab af Direction for det Kongelige Museum. Da Fenger kort efter blev Finantsminister og derfor udtraadte af Comiteen, og da Juristen Gram factisk indtog den samme Stilling til Sagen, som Larsen havde indtaget i den første Comitee, kan denne nye Comitee ansees for identisk med den, som afgav Betænkningen af 1853.

Dennes Overveielser varede i et Aar og resulterede i en Beretning af 27. Juli 1859, som afviger fra den tidligere deri, at der ikke mere er Tale om Oprettelsen af et stort Institut, der foruden det Kongelige Museums og Universitetets naturhistoriske Samlinger ogsaa skulde omfatte det comparativ-anatomiske Museum og den botaniske Have, hvilke ganske forbigaaes med Taushed. Sagen var, at Steenstrup, der uden Tvivl havde fundet det vanskeligere, end han havde ventet, at overvinde Eschrichts Modstand mod, at Hovedindholdet af det comparativ-anatomiske og physiologiske Museum indlemmedes i det nye zoologiske Museum, havde opgivet denne Plan for Tiden, medens Eschricht paa sin Side havde slaaet sig til Taals med at opnaae Vedligeholdelsen af den bestaaende Tingenes Tilstand indtil videre, overladende til den jo altid til en vis Grad usikkre Fremtid Afgjørelsen af Principspørgsmaalet og Ordningen af Forholdet ved hans eventuelle Afgang. Jeg antager, at det var for at undgaae muligt præjudiceerlige Udtalelser i den ene eller den anden Retning, at man var bleven enig om at forbigaae denne Deel af den ældre Plan med fuldkommen Taushed. Tanken om at lade Botanisk Have træde i Forbindelse med de zoologiske og mineralogiske Samlinger, saa at de

kunde danne een stor Institution, havde i sig selv intet practisk Værd, og da den daværende botaniske Professor ordinarius, Ørsted, ikke var stemt derfor, bortfaldt den naturligt.

Heller ikke om de mineralogiske Samlinger er her nærmere Tale i Comiteebetænkningen af 1859. I Mellemtiden, siden den sidste Betænknings Afgivelse, var nemlig den det Kongelige Museum tilhørende Mineraliesamling med alle Vedkommendes Samtykke ifølge Cultusministeriets Decision af 26. April 1859 bleven henflyttet til og „foreløbigt“ indlemmet i Universitetets mineralogiske Museum, hvorefter Consistorium i Skrivelse af 5. Juni s. A. havde udtalt sig for en definitiv Forening — Noget, hvorimod der, hvis Samlingen virkelig var saa ubetydelig, som der nu sagdes, ikke kunde reises vægtige Indvendinger.

Hele Sagen var saaledes reduceret til Spørgsmaalet om Foreningen af de zoologiske Samlinger. Med Hensyn til Formen for denne Forening er Betænkningen af 1859 kun et kort Resumé af det i Betænkningen af 1853 Sagte, til hvilken der ogsaa henvises. Med Hensyn til det Finantsielle foreslaaes, at Universitetet skulde modtage det Kongelige Museum som det da stod, dets Bygning, Naturalier, Inventarium osv. heelt og holdent til Eiendom mod at paatage sig Samlingernes fremtidige Vedligeholdelse, Forøgelse osv. samt alle derved ansatte Embedsmænds Gagering. Universitetet skulde af egne Midler opføre en ny Bygning, men af Staten modtage et aarligt Tilskud, svarende til hvad Museet hidtil havde kostet, nemlig c. 8000 Rd. om Aaret eller en tilsvarende Capital. Endelig gjøres der meget anstændige Forslag med Hensyn til Inspectorernes Gager, hvorved dog udtales, „at Inspecteurernes Antal, under Forudsætning „af en Forening og forudsat, at Universitetslæreren, saaledes „som i den ovennævnte ældre Betænkning af 1852*) er fore-„slaaet, overtager Overtilsynet med en enkelt om end mere „indskrænket Afdeling, ved indtrædende Vakance kan ind-„skrænkes til to, En for de høiere Dyr, Hvirveldyrene, og En

*) Dette er det Aarstal, som staaer under den første Comitees Hovedbetænkning, der dog først i Jan. 1853 indsendtes med Eschrichts Separatvotum og Majoritetens Erklæring derom.

„for de lavere Dyr," naar der ved Siden af dem ansættes i det „mindste een Assistent." Inspectorerne skulde være forpligtede til vexelviis uden særlig Godtgjørelse at holde Forelæsninger over deres specielle Afdeling indtil to Timer om Ugen. Denne Betænkning tiltraadtes af den academiske Lærerforsamling samt af Consistorium, som derom underrettede Ministeriet d. 3. Oct. 1859, efter at dette allerede Aaret forud under 16. Oct. 1858 havde mindet om Sagen.

Et „*Forslag til Lov om det Kongelige Naturhistoriske Museums Overgang til Kjøbenhavns Universitet*" blev dernæst forelagt Rigsdagen af Cultusministeriet, som i Motiverne udtaler, at „I Henhold til de saaledes førte Forhandlinger og den „foreliggende Comitee-Betænkning [af 27. Juli 1859], hvilken „Ministeriet ogsaa i det Hele tiltræder, er nærværende Lov„udkast udarbeidet. Med Hensyn til Lovudkastets Enkeltheder „har Ministeriet kun ganske faa Bemærkninger at føie til den „i Betænkningen givne udførlige Motivering." Disse Bemærkninger angaae Gageringsforhold osv. Selve Lovudkastet bestaaer kun af fire Paragrapher, af hvilke den første lyder saaledes: „Det kongelige naturhistoriske Museums Samlinger overgaae til „Kjøbenhavns Universitet og forenes med dettes naturhistoriske „Museer fra 1ste April 1860 at regne, fra hvilken Tid Universi„tetet bestrider alle Udgifterne ved Samlingernes Vedligehol„delse, videnskabelige Ordning og Forøgelse og lønner de ved „det Kongelige naturhistoriske Museum nu ansatte Embeds„mænd og Betjente, der ved Forandringens Indtrædelse over„gaae i Universitetets Tjeneste." De øvrige Paragrapher omhandle det Finantsielle ved Sagen. Om Museets fremtidige Virksomhed og Bestyrelse siges aldeles Intet, men da Lovudkastets Motiver henholde sig til Betænkningen af 1859, der igjen henholder sig til den af 1853, saa vilde den naturlige Følge være, at dennes Henstillinger i det Væsentlige realiseredes ad administrativ Vei.

Forsaavidt var der altsaa al Udsigt til, at Sagen vilde blive ordnet i Overeensstemmelse med Steenstrups Ønsker, og at Museet ikke blot vilde ophøre som særskilt Institution, men

blive ham underordnet paa en Maade, som vilde umuliggjøre Schiødtes og Krøyers Forbliven derved. Imidlertid indeholdt Situationen dog ogsaa Elementer, som aabnede disse Mænd en lysere Udsigt. Hidtil var hele Sagen nemlig bleven forhandlet mellem de overordnede Autoriteter alene, uden at Inspectorerne havde kunnet udøve den mindste Indflydelse derpaa, ja uden at overhovedet de Betragtninger, som kunde gjøres gjældende til Gunst for Museet som en uafhængig — i alt Fald af Professor Zoologiæ uafhængig — Institution, havde kunnet komme til Orde, afseet fra Eschrichts svage Henstilling. At bringe Sagen for den offentlige Menings Domstol havde hidtil været umuligt. Heri gjordes en stor Forandring derved, at Rigsdagens Samtykke var nødvendigt, hvilket vilde medføre en offentlig Debat, hvortil Schiødte altid havde sat sit Haab. Lad være, at det hele Spørgsmaal vilde komme for Rigsdagen og Publicum i en meget præjudiceret Form, baade i sig selv og i Henseende til de med Sagen følgende Oplysninger, saa havde Schiødte dog nu en Udsigt til endeligt at kunne faae sin Opfattelse frem.

I denne Henseende kom Sagens lange Forsinkelse ham til Gode. Tunge som de forløbne Aar havde været, trykkende som Uvisheden havde virket, saa var der til Gjengjæld vundet, at hans Stilling nu udenfor Museet og Universitetet var overmaade meget stærkere, end da Forhandlingerne først begyndte i 1848. Ved Universitetet havde han kun faa Venner og Velyndere, og den Eneste der, af hvem han kunde have ventet kraftig Understøttelse, var Eschricht. Skjøndt denne, som ikke var systematisk Zoolog, aldrig synes at have havt Øie for hvad der var det Væsentlige ved Schiødtes videnskabelige Virksomhed*), skattede han dog fuldkomment hans Dygtighed som Specialist; i det Væsentlige deelte han ganske Schiødtes Opfattelse af Steenstrup og dennes Planer, og i Museumssagen var det naturligt hans — ligesom Krøyers og Schiødtes — Opgave at værge sig mod Steenstrups til et tryk-

*) Det var til Eschricht, at en ovenfor, I. S. 356, anført Udtalelse i Schiødtes Brev til Madvig refererede.

kende Overherredømme sigtende, aggressive Politik. Hvis imidlertid Schiødte ventede sig Hjælp fra den Kant, skuffedes han: thi saasnart Eschricht havde faaet Sit paa det Tørre og sikkret sig og sit Museum Uafhængighed af Steenstrup, lod han de Andre i Stikken. Et andet vigtigt Moment var, at Monrad atter var Cultusminister. I det Lovudkast, som forelagdes Rigsdagen i 1859, havde han ganske vist ikke indført nogen Bestemmelse, der kunde sikkre Inspectorerne mod Overgreb, hvilket han heller ikke vel kunde have gjort, uden først at tilveiebringe et meget bredere Grundlag af Oplysninger, end Comiteebetænkningerne afgave. Men selve den administrative Ordning af Inspectorernes Forhold kunde ikke bringes istand uden Ministeriets Medvirkning, og at Monrad vilde benytte den Indflydelse, han kunde udøve, til Gunst for deres billige Krav, derom tvivlede Schiødte ingenlunde, ligesaalidet som om, at Monrad vilde stille sig gunstigt overfor dertil sigtende Forslag, fremsatte i Thinget.

Lovudkastet indbragtes i Folkethinget i December 1859 og overgaves til et Udvalg, bestaaende af G. Winther som Formand, S. Høgsbro som Secretair, Fischer som Ordfører, F. Moltke, Oppermann og Zahle.

Om Stillingen skrev Schiødte til Benzon midt i Januar: „Jeg veed sikkert, at man saavel i Ministeriet som paa Rigs„dagen er meget godt stemt for mig personlig, men der kan „komme Vanskeligheder derfra, at man er mindre vel stemt „for Andre, som skulle følge med, og som man stempler som „henhørende til „Professorpartiet“, medens jeg i senere Aar „nyder godt af den selvstændige Stilling, jeg altid har indtaget „udenfor de lærde Cliquer, og som tidligere har beredt mig „mangen Tilsidesættelse. Men det er da billigt, at Touren en„gang kommer til mig at være Kjæledægge.“ Det blev snart tydeligt, at man paa Rigsdagen ikke var villig til paa en saa simpel Maade at udlevere Museet uden nærmere Bestemmelser om dets og dets Embedsmænds Fremtid. Schiødtes Venner urgerede meget kraftigt — kraftigere, end han selv rigtig syntes om, da han meente, at det blot satte ondt Blod uden at gavne ham — hans Krav paa Gageforhøielse og Hensyn i det Hele ifølge hans Dygtighed og Fortjenester, og der var dem, som

vare tilbøielige til, naar det kom til Discussion om Museets fremtidige Organisation, at foreslaae en Ordning, hvorved han i administrativ Henseende vilde opnaae ikke blot en bedre Stilling, end Universitetet tiltænkte ham, men endog mere, end han selv ambitionerede.

Modpartiet var imidlertid ogsaa virksomt, og en snarlig Ordning af disse Forhold stod aabenbart ikke til at vente. Udvalget følte sig trykket af Ufuldstændigheden og Eensidigheden af de givne Oplysninger, som egentlig indskrænkede sig til Comiteebetænkningen af 1859. Først forlangte Udvalget Betænkningen af 1853, til hvilken hiin henviser, og derefter, under 4. Februar, „de i sin Tid afgivne Erklæringer fra de ved det Kon„gelige Naturhistoriske Museum ansatte Inspectorer, hvilke Er„klæringer ikke ere medfulgte". Ministeriet svarede under 11. s. M., „at det ingensinde havde været i Besiddelse af de om„spurgte Erklæringer, ligesaalidet som det overhovedet var „Ministeriet bekjendt, at de havde været afgivne." Denne Omstændighed, at Sagen var bleven discuteret saa længe og endeligt var kommen saa vidt, at et Lovforslag var bleven Rigsdagen forelagt, uden at de Mænd, som forestode den videnskabelige — altsaa langt den vigtigste — Virksomhed ved Museet, havde havt mindste Leilighed til at udtale sig, vakte megen Opmærksomhed og megen Ugunst for Forslaget, der i Manges Øine kom til at see ud som Udslag af et Professorcomplot, Noget, mod hvilket Fleertallet paa Rigsdagen havde den meest afgjorte Aversion. Ganske vist kunde man sige, at da Museumsdirectionen som saadan slet ikke havde taget noget Skridt i Sagen, saa havde der formelt ingen Leilighed været til at begjære Udtalelser fra Nogen ved Museet, men da de to Mænd, som dannede Directionen, havde været saa særdeles virksomme i Sagen paa Universitetets Side, laae det nær at formode, at denne Directionens Uvirksomhed som saadan netop var grundet i, at man ligefrem ikke ønskede at adspørge Inspectorerne men haabede at faae Sagen ordnet, saa at sige, over deres Hoveder. Selvfølgelig medførte dette en ikke ringe Grad af Sympathi for Inspectorerne. Udvalget tilskrev igjen Ministeriet, under 3. Marts, med den Udtalelse, „at det formener, at disse Erklæringer maae

„foreligge, inden der i Rigsdagen kan tages Beslutning med „Hensyn til den speciellere Anvendelse af de Penge, der frem- „tidigen blive at anvende til det ved Foreningen dannede Mu- „seum.“ At indhente saadanne Erklæringer gjennem Consistorium vilde tage alt for megen Tid, hvis Noget endnu skulde udrettes i den indeværende Session, og der blev derfor foranstaltet et Møde den 8. Marts af samtlige vedkommende Museumsembedsmænd med Ministeren. Dette tjente imidlertid kun til at bringe Modsætningerne endnu skarpere frem og mere til at forvirre end til at oplyse dem, der skulde sætte sig ind i Sagen.

Efter nogen Forhandling mellem Ministeriet og Udvalget afgav dette under 20. Marts sin Betænkning, hvori det billigede Hovedtanken, Museernes Forening, men dvælede ved de foreliggende Oplysningers indbyrdes modstridende og ufuldstændige Characteer, især ved Manglen af Erklæringer fra Inspectorerne. Det ønskede Museets faunistiske Formaal særlig fremhævet og udtalte sig utilfreds med de Paragrapher (§§ 2 og 3), som omhandlede de finantsielle Forhold. Udvalget var derfor blevet enigt med Ministeriet om at udsætte Sagen, hvorhos to Medlemmer, Winther og Zahle, foresloge Oprettelsen af en midlertidig Bestyrelse, bestaaende af de to Professorer, Inspectorerne og en af Regjeringen Tilforordnet — et Forslag, som vel ikke blev taget til Følge, men som tydeligt nok viste, fra hvilken Kant Vinden blæste.

Udvalgets Forlangende om Erklæringer fra Inspectorerne som nødvendig Betingelse for Sagens videre Fremme danner Vendepunctet i Museumssagen til Schiødtes Fordeel. Hidtil havde Inspectorerne ikke kunnet udøve mere Indflydelse paa Museets Skjæbne end selve Naturalierne og Skabene: de vare blevne behandlede som Museets Løsøre. At forhindre Foreningen af Museerne, eller rettere det Kgl. Museums Overgang til Universitetet, kunde der ikke mere være Haab om, men der kunde være Tale om at sikkre Embedsmændene derved idetmindste en taalelig Stilling og om at sørge for, at det nye Museum saavelsom de enkelte Afdelinger fik en tilstrækkeligt uafhængig Stilling til at kunne værne om deres frie videnskabelige Virksomhed. Dertil udfordredes, at de, som repræsenterede disse Inter-

esser, hvilket practisk vilde sige Schiødte, fik en *Locus standi* i Sagens Forhandling, og det var dette, Udvalget forskaffede ham. Ganske tilfreds med Conferencen i Ministeriet var Schiødte dog ikke; han havde vel i Grunden haabet for Meget paa een Gang, men en Chance for at gjennemføre sine Anskuelser havde han nu, naar blot Autoriteterne vilde skifte Sol og Vind lige.

I denne Henseende havde han noget før Mødet havt en alvorlig Forskrækkelse, da den daværende Conseilspræsident Rottwitt pludselig døde d. 8. Februar 1860, hvorved det af ham dannede Ministerium opløstes. Ved dettes Dannelse i Begyndelsen af December 1859 var Monrad bleven afløst som Cultusminister af Borgen, som i den korte Tid, han var Minister, ikke udøvede nogen Indflydelse paa Museums-Sagen. Nu var det Spørgsmaalet, hvem der skulde danne et nyt Ministerium. Under 10. Februar skrev Schiødte til Benzon: „Nu er Pokker da igjen „løs i vor indenlandske Politik, da Conseilspræsidenten, som De „allerede vil have erfaret, pludselig er død, en Omstændighed, „der let kan lede til en total Omvæltning med Ministerium, „Rigsdag og hele Kramkisten, hvorved mine egne Sager da „rimeligviis komme til at blive liggende.“ To Dage efter skrev han igjen: „Den Dag igaar var mig i flere Henseender en „ganske mærkelig Dag. Jeg havde ingen bestemte Forretninger „og besluttede at anvende den til at besørge alleslags løbende „smaa Ærinder, hvorefter jeg vilde spise til Middag hos En „eller Anden inde i Byen, paa det jeg kunde faae bequem Tid „til i al Magelighed at gaae hen at see Fru Heiberg som Lady „Macbeth. Men strax om Formiddagen erfoer jeg den for mig „særdeles ubehagelige Omstændighed, at Madvig skulde danne „et nyt Cabinet; han maatte da blive Cultusminister, og han „er den eneste Person, som i denne Stilling vilde være mig „overmaade ubehagelig; alle andre kunne være mig ligegyldige, „men han og jeg have gamle Regninger at opgjøre med hin- „anden, og jeg har to Gange*) været nødt til at berede ham

*) Den ene af disse Leiligheder var vistnok Valget til Archivar i Videnskabernes Selskab (I. S. 475).

„Ydmygelser, som han med sin smaalige . . . Characteer nok „vil gjengjælde med alle Slags Forfølgelser, saasnart han kan. „Han gjorde mig al den Skade, han kunde, da han forrige Gang „var Minister; det var mig altsaa en saa slem Efterretning, at „jeg blev temmelig ilde tilmode. Jeg havde ikke Lyst til at „besøge Nogen; i Theatret var alt udsolgt strax om Formiddagen. „Jeg blev da hængende oppe i Athenæum, spiste en elendig „Middagsmad i en ussel Kneipe, thi jeg er, hvad offentlige Steder „angaaer, meer uvidende for Kbh.s Vedkommende end en Mand „fra Maanen og kunde langt bedre finde Rede i Londons, Paris' „og Wiens end i min Fødebys Restaurationer og Cafeer. Men „da *Fædrelandet* kom om Aftenen, bragte det den for mig høist „oplivende Efterretning, at min gode Velynder *ikke* havde kunnet „magte at faae et Ministerium lavet istand, og glad blev jeg, „thi saa er hans Udsigt til at komme ind deri ikke stor."

Under 26. Mai 1860 lod Monrad, som atter var blevet Cultusminister, Consistorium underrette om Sagens Stilling med Tilføiende af, at da man ønskede at forelægge den næste Rigsdag et nyt Forslag, som skulde gaae mere ind paa Sagen, „hvorunder", hedder det, „ogsaa vil høre en Plan for Museernes „Formaal og fremtidige Virksomhed og for Indretningen af Be„styrelsesforholdene indenfor Universitetets Omraade, skal Mi„nisteriet behageligen have Consistorium anmodet om at under„kaste Sagen en hertil sigtende fornyet Overveielse og derefter „følgende Behandling af den academiske Lærerforsamling, hvor„efter man forventer sig meddeelt et fuldstændigt motiveret For„slag, som kan tjene til Grundlag for det Lovudkast, som Mini„steriet efter det Bemærkede paatænker at forelægge Rigsdagen." Alt siden 1848 havde Monrad havt Øie for, at der var Mere og Andet at sige om denne Sag end hvad der fremsattes af Steenstrup og Consistorium, og ved at remittere den til sidstnævnte Autoritet var det uden Tvivl hans Hensigt bl. A. at give Vedkommende Leilighed til at tage tilbørligt Hensyn til Krøyers og Schiødtes Anskuelser og selv at fremkomme med et Forslag, der ikke tilsidesatte dette. Det paalagdes Consistorium særligt at paaskynde Sagen og en tredie Comitee blev ogsaa strax nedsat, bestaaende som de forrige af Steenstrup, Forchhammer

og Eschricht samt en Jurist, denne Gang Bornemann, som dog snart efter døde.

Det var at forudsee, at Sagen vilde tage lang Tid, bl. A. fordi der nu blev alvorlig Tale om en ny Bygnings Opførelse, og fordi der med Hensyn til dennes Beliggenhed, Udseende og Indretning kunde være meget afvigende Meninger; det var da ogsaa først under 12. Juli 1862, altsaa efter to Aars Forløb, at Consistoriums Svar modtoges, efter at Ministeriet en halv Snees Gange havde mindet derom. Selve Comiteens Betænkning er dateret d. 22. April 1862 og er med sine Bilag et meget vidtløftigt Actstykke. Afseet fra Spørgsmaalet om selve Bygningen, maatte Hovedpunctet i den nye Overveielse af det hele Anliggende blive de ved Rigsdagens Forlangende nødvendiggjorte Conferencer med Inspectorerne ved det kongelige Museum, og det overdroges en Undercomitee, bestaaende af Steenstrup og Forchhammer, at forhandle med Inspectorerne saavelsom med Bygmesteren. Naar man tager i Betragtning, hvad der var forefaldet ved Museet siden 1848, hvor haardnakket Directionen havde arbeidet paa at holde Inspectorerne ude, og hvor aldeles *de haut en bas* den havde behandlet dem, som ikke vilde gaae under Aaget, kan man let forstaae, at det maa have været en bitter Pille for Steenstrup nu at være tvungen til at forhandle med dem paa lige Fod om en Sag, som han saa længe havde arbeidet for at faae ordnet efter sit eget Hoved, uden at lade Inspectorerne saameget som vide hvad der forhandledes om. Da Krøyer ved sin Helbredstilstand var forhindret fra at deeltage i Discussionen, da Reinhardt absolut stod paa Directionens Side, og da Forchhammer jo ikke var videre competent til at dømme om zoologiske Materier, saa blev det væsentligt en Tvekamp mellem Schiødte paa den ene Side og Steenstrup, med Reinhardt som Bagtrop, paa den anden.

I Comiteens Betænkning berettes, at Undercomiteen først udarbeidede et Udkast i 11 Puncter, som skulde danne Grundlag for Discussionen og indeholdt Hovedtrækkene af Comiteens Ideer, hvilket meddeeltes Inspectorerne, der samtidigt indbødes til et Discussionsmøde nogle Dage efter. Reinhardt, siges der,

erklærede sig strax enig med Directionen i alle Puncter, „men „den anden Inspecteur, Hr. Professor Schiødte, yttrede sig „derimod baade almindeligen og særligen saa lidet tilfreds- „stillet ved det, som disse Punkter stillede i Udsigt, at han ikke „alene ikke kunde tiltræde dem, som de vare, men heller ikke „kunde foreslaae hensigtssvarende Ændringer til dem, eftersom „Forudsætningen for dem og for Foreningen syntes ham urigtig. „Da Discussionen tydeligen viste, at det ligesaalidet vilde lykkes „Undercomiteen at bringe de foreslaaede Punkter til at blive „forstaaede af Hr. Inspecteuren, som selv at faae et nogenlunde „tydeligt Billede af hvorledes denne egentlig ønskede Organisa- „tionen, blev det naturligviis paa begge Sider erkjendt unyttigt „at ville i flere Møder fortsætte Drøftelsen. Hr. Professor „Schiødte opfordredes derfor til skriftligen bestemtere at ville „fremsætte sine Anskuelser om Organisationen, saaledes som „denne efter hans Mening burde blive; maaskee kunde man da „bedre gaae ind paa dem, og i alle Tilfælde vilde vi som Bilag „lade dem indgaae med Comiteens egen Erklæring. Dette har „Hr. Professoren ogsaa nogle Uger senere gjort i medfølgende „Bilag D, til hvilket vi i det ligeledes medfølgende Bilag F „vende tilbage. Det var en Selvfølge, at vi, efter at have „modtaget og være blevne bekjendte med Hr. Professor Schiødtes „Indlæg, underrettede den anden af de ovennævnte Inspecteurer, „Hr. Professor Reinhardt, om dettes Modtagelse og forespurgte, „om han i Anledning deraf maaskee ogsaa ønskede sine under „Conferencen yttrede Udtalelser og Anskuelser skriftligen fore- „lagte, hvilket han besvarede bekræftende og derefter indsendte „medfølgende Bilag E.“ Comiteens definitive Plan danner Bilag A; Organisationsplanen af 1829 og den Kgl. Resolution af 1842 angaaende Museets Bestyrelse vedlagdes ligeledes.

At en mundtlig Discussion ikke vilde føre til Noget, kunde man have sagt sig selv fra Begyndelsen af, men naar Betænkningen insinuerer, at dette laae i nogen intellectuel Mangel hos Schiødte, da er dette vist kun et af de flere foreliggende Exempler paa, at Steenstrup synes at have havt nogen Vanskelighed ved at forsone sig med den Idee, at Andre kunde have Meninger, forskjellige fra hans, uden derfor at være Taaber.

Hvad der kan have forhindret de Herrer Professorer fra at forstaae hvad Schiødte kjæmpede for, er ikke godt at sige, men at Schiødte skulde have havt deres Assistance behov for at forstaae de forelagte Puncter, er der naturligviis ingen Mening i. Hvad der laae til Grund for hine uhøflige Bemærkninger var tvertimod, at Schiødte altfor vel forstod hvad Udkastet tilsigtede, og at det ikke vilde lykkes dets Affattere at formaae ham til at slaae sig til Taals ved de Fortolkninger osv., med hvilke de søgte at berolige hans Frygt for disse Puncters practiske Virkning, men som forekom ham altfor vage til at tilbyde nogensomhelst Garanti.

Udkastet, hvis Ordlyd naturligviis er af særlig Interesse, lyder saaledes:

„Punkt 1.

„Det *Kongelige naturhistoriske Musæums zoologiske Af„deling* forenes med *Universitetets zoologiske Musæum* saa„ledes, at de tilsammen udgjøre *en organisk Eenhed,* og saa„ledes, at ikke alene begge Musæers materielle Bestanddele for„enes til Eet, men at der ogsaa tilveiebringes en fuldstændig „Samvirken af de ved det nye Musæum ansatte samtlige per„sonlige (videnskabelige og techniske) Kræfter til Opnaaelsen „af Musæets Formaal og Øiemed.

„Paa samme Maade bliver det *Kongelige naturhistoriske „Musæums mineralogiske Afdeling* at forene med *Universite„tets mineralogiske Musæum.*

„Derimod vil *Universitetets physiologisk-anatomiske Mu„sæum* som saadant ikke blive indlemmet i det nye zoologiske „Musæum, men dette vil naturligviis have at anlægge de zooto„miske Samlinger, som ere nødvendige for et alsidigt viden„skabeligt, zoologisk Studium, om end med tilbørligt Hensyn „til at Universitetet iforveien eier et betydeligt zootomisk, navn„lig osteologisk Apparat.

„2.

„Til Opbevarelsen og Opstillingen af det Kongelige natur„historiske Musæums og Universitetets forenede zoologiske Sam„linger opføres en Bygning paa den Universitetet tilhørende „Grund.

„3.

„De ved den ovenfor omtalte Forening opstaaede nye natur-„historiske (respective zoologiske og mineralogiske) Musæer „kunne selvfølgelig ikke have noget andet Formaal og Bestem-„melse end hvad der tillige er *Universitetets*, i hvis Tjeneste „de træde, og til hvis videnskabelige Anstalter de henhøre.

„Det forenede zoologiske Universitets-Musæum har til For-„maal at frembyde et ordnet Materiale til videnskabelig Kund-„skab om Dyreriget og om dets Systematik, Morphologi og „Biologi. Til Danmarks og dets Bilandes Naturfrembringelser „af Dyreriget skal der tages et tilbørligt (men ikke noget over-„veiende) Hensyn. Det skal stræbe at tjene baade til et større, „om end mindre sagkyndigt Publicums Tarv, navnlig ved hen-„sigtsmæssig Opstilling af dertil særligt skikkede Gjenstande, „og til de Studerendes og Videnskabsmændenes Studium, og til „de ved Universitetet og Musæet ansatte Læreres Arbeider til „Videnskabens Fremme.

„Det skal derfor til bestemte Tider og efter Regler, som „nærmere ville blive at fastsætte, kunne benyttes saavel af „Universitetets Lærere og af de ved Musæet ansatte Embeds-„mænd, som af andre Videnskabsmænd, af Universitetets Stude-„rende og af det større Publicum.

„*Anmærkning.* Til Veiledning for det større Publicum „bør der snarest muligt, efter at Foreningen og Indflytnin-„gerne i den nye Bygning er iværksat, udarbeides et kort-„fattet orienterende Haand-Catalog.

„4.

„Universitetets nye ved Foreningen tilveiebragte natur-„historiske (respective zoologiske og mineralogiske) Samlinger „skulle, i Analogi med Universitetets øvrige videnskabelige „Samlinger være under *Overbestyrelse af vedkommende ordi-„naire Universitetsprofessorer*, respective i Zoologien og Mine-„ralogien. Overbestyreren af det zoologiske Musæum skal til-„lige overtage den særlige Bestyrelse af een af det nye zoolo-„giske Universitets-Musæums enkelte Afdelinger (for Tiden Blød-„dyr- og Straaldyrrækkerne), hvorimod den særlige Bestyrelse „af Musæets andre Afdelinger (Hvirveldyr og Articulater) vil

„tilfalde de ved det hidtilværende Kongelige naturhistoriske „Musæums zoologiske Afdelinger ansatte Inspectorer, som ved „Foreningen gaae over i Universitetets Tjeneste og lønnes af „dette, og hvis Antal ved indtrædende Vacance vil være at ind- „skrænke til 2.

„For at kunne give de Studerende et almindeligt indle- „dende Overblik over Dyreformerne oprettes der *en særskilt „mindre Studie- eller Underviisningssamling*, der ogsaa er „bestemt til at afgive Grundlaget for den zoologiske Universi- „tetslærers sig planmæssigen aarligen gjentagende almindelige „zoologiske Forelæsninger og Øvelser. Denne lille Samling stilles „i umiddelbar Forbindelse med Auditoriet og staaer under umid- „delbar Bestyrelse af den zoologiske Universitetsprofessor.

„*Anmærkning.* Det bør allerede her ikke forbigaaes, „at Foreningen af de Universitetsmusæet, det Kongelige Mu- „sæum, Christian den Ottendes Conchylie-Cabinet og Gala- „thea-Expeditionen tilhørende Samlinger af Bløddyr til een „vil udkræve en Mands fulde Virksomhed i en lang Aarrække, „og at det derfor vil være nødvendigt, at der indtil videre „bevilges den Overbestyreren underlagte særlige Afdeling et „særligt annuum i dette Øiemed.

„Inspectorernes Hovedvirksomhed skal væsentligen være *i „og for Musæet som saadant*, og Forelæsninger i den af dem „særligt repræsenterede Deel af Videnskaben skulle kun kunne „paalægges dem, forsaavidt deres Virksomhed som Musæums- „embedsmænd ikke derved i nogen væsentlig Grad lider Afbræk; „der bør derfor kun kunne *paahvile* dem et Cursus *hvert 3die „Halvaar* af ikke meer end 2—3 Timer ugentlig og ikke under „24 Timer i Alt, saaledes at der fremtidigen i hvert Halvaar „vil ved Universitetet blive afholdt 1 Forelæsning over et eller „andet specielt Afsnit af Zoologien, skifteviis af Dyrerigets 3 „Hovedrække r.

„*Anmærkning 2.* Det forudsættes nemlig, at ogsaa „Universitetsprofessoren deeltager i denne Cyclus med et „Foredrag over et Æmne af den ham underlagte Afdeling „hvert 3die Halvaar. Vil nogen af Bestyrerne holde Fore- „læsninger eller Øvelser i meer end 2 Timer ugentlig, skal

„dette staae ham frit, forudsat, at dette ikke er til Hinder „for hans Virksomhed som Musæumsembedsmand.

„5.

„Paa det zoologiske Musæums Budget fastsættes der sær„lige Conti saavel for Musæets enkelte Afdelinger som for dets „Fælles-Anliggender, Studiesamlingen og Bogsamlingen. Raadig„hed over den for de enkelte Afdelinger normerede Sum har „vedkommende Inspector eller særlige Bestyrer fuldstændig og „udelukkende, selvfølgeligen i Overeensstemmelse med den for „Musæets Virksomhed i Almindelighed vedtagne Plan, ligesom „Overbestyreren (Professor zoologiæ) over Anvendelsen af den „ham underlagte Afdelings Normal-Conto og over den til Mu„sæets Fællesanliggender bevilgede Summa, for hvilke Summer „han har at føre og aflægge Regnskab, ligesom vedkommende „Inspectorer for de deres Bestyrelse underlagte Conti. Det „samlede Regnskab indsendes til Ministeriet af Overbesty„reren.

„6.

„Det paaligger de samtlige Bestyrere for de dem under„lagte Afdelinger, ligesom Overbestyreren for hans, at varetage „*Musæets Ordning, Conservation, Etikettering, Opstilling og* „*Forøgelse* i Overeensstemmelse med Musæets Plan og Formaal, „og ere de selvfølgelig nærmest *ansvarlige* for hver sin Afde„lings Tilstand og Bestyrelse; at det derhos paahviler Over„bestyreren at have et Overtilsyn med det Hele, er en Selv„følge. I særegne maanedlige Bestyrelsesmøder, holdte af samt„lige Bestyrere og ledede af ham, forelægger han saadanne „Sager, der maatte have almindelig Interesse for Musæet.

„Bestyrerne af Musæets særlige Afdelinger kunne paa egen „Haand foretage *Indsamlinger, Bytninger* med andre Musæer „eller Samlere og *Indkjøb* til den dem underlagte Afdeling, „forsaavidt som de dermed forbundne Udgifter kunne afholdes „af deres *annuum.* Større Foretagender af denne Art bør dog „indberettes til Overbestyrelsen og, hvis denne finder det nød„vendigt, tages under Forhandling paa et af de maanedlige „Bestyrelsesmøder. *Fællesforetagender af denne Art,* omfattende „Gjenstande fra flere af Musæets Afdelinger, ledes af Overbesty-

„relsen. Saavel Overbestyreren som de andre Bestyrere have „at affatte aarlig Indberetning om den i deres respective Afde- „linger udfoldede Virksomhed, hvilke Beretninger da samlede „indsendes til Ministeriet af Overbestyreren.

„7.

„Det skal hverken være Musæets Overbestyrer eller nogen „af Musæets Inspectorer eller Assistenter tilladt at have *private „zoologiske Samlinger*; forsaavidt de fortiden ere i Besiddelse „af saadanne, paahviler dem den Forpligtelse, ikke yderligere at „forøge disse og at afhænde dem, saasnart en passende Leilig- „hed bydes.

„8.

„I det forenede zoologiske Musæums Tjeneste overgaae „foruden de ovennævnte Bestyrere den ved Universitetets zoolo- „giske Musæum ansatte *Assistent* og de ved sidstnævnte Mu- „sæum og det Kongelige Musæum for Tiden ansatte eller fun- „gerende *Præparateurer* eller *Conservatorer*.

„*Assistenten* er i sine Embedsforhold kun underordnet „Overbestyreren, til hvis Disposition hans Arbeidskraft er stillet „i de forskjellige Retninger af Musæets særlige og almindelige „Bestyrelse, som ere ham underlagte. Han fungerer derfor „som Overbestyrelsens Secretair, fører Regnskaberne for de „denne underlagte Afdelingers Vedkommende, har Tilsyn med „Bibliotheket efter et nærmere fastsat Regulativ, og assisterer „ved *Studiesamlingen* og ved Bestyrelsen og Ordningen af de „Overbestyreren underlagte særlige Afdelinger af Musæet.

„Af Conservatorerne eller Præparateurerne stilles den ene „til udelukkende Disposition for den eller de *Hvirveldyrene* om- „fattende Afdelinger af Musæet, efter nærmere derom fastsatte „Bestemmelser.

„Den anden Præparateur stilles til Overbestyrelsens Raa- „dighed og kan altsaa benyttes til at præparere de ved den „zoologiske Universitetsprofessors Forelæsninger og Øvelser nød- „vendige Gjenstande og Præparater, til at varetage Conserva- „tionen go Præparationen af de til Studiesamlingen og den „Professor Zoologiæ særligt underlagte Afdeling hørende Gjen- „stande, saavelsom til alle saadanne techniske Arbeider, som

„henhøre til Musæets Fællesanliggender, til Indpakning og Ud-„pakning af Gjenstande, henhørende til den samme Kategori „osv. osv.

„Ved den *Articulaterne* omfattende Afdeling af Musæet „ansættes der enten en egen Medhjælper, eller der bevilges Be-„styreren et aarligt Pengebeløb for at tilveiebringe den for-„nødne Assistance ved Præparations- og Conservations-Ar-„beider.

„En af de ovennævnte Præparateurer eller dem begge i „Forening vil det blive overdraget at føre Tilsyn med de Be-„søgende og med Musæet i de Timer, da det er aabent for et „større Publicum, og at meddele de Besøgende hvad Underret-„ning de ønske.

„9.

„I det forenede zoologiske Musæums Tjeneste overgaae „endelig ogsaa de 2 ved det Kongelige naturhistoriske Musæum „og ved Universitetets zoologiske Musæum ansatte *Portnere* eller „*Betjente*. *Den ene* af disse stilles, forsaavidt Portnertjenesten „som saadan tillader det, til Disposition for Musæets Overbe-„styrer, der anvender ham paa bedste Maade i de ham under-„lagte særlige og almindelige Anliggender, medens *den andens* „Arbeidstid, forsaavidt hans Portnertjeneste tillader det, stilles „til de øvrige Bestyreres (Inspectorers) Raadighed (efter nær-„mere derfor fastsatte Regler, hvis fornødent gjøres).

„10.

„De for Universitetet i Almindelighed gjældende Ferier „have ogsaa Gyldighed for dets naturhistoriske Musæer; som „Følge deraf ere disse lukkede i Ferierne med Undtagelse af „de Dage og Timer, da Musæet skal være aabent for et større „Publicum, og det paahviler da Conservatorerne skifteviis at „være tilstede for at have Tilsyn med Musæet og med de Be-„søgende.

„11.

„I Henseende til Principerne for Musæets Opstilling, Eti-„kettering og Tilgængelighed tilveiebringes der Eensartethed. „Behandlingen af de herhen hørende Spørgsmaal foretages i de „for Fælles-Anliggenderne bestemte Møder.“

I Overeensstemmelse med Ministeriets Paalæg til Consistorium om Sagens Paaskyndelse meddeeltes dette Udkast Schiødte til Erklæring med Anmodning om dennes Indsendelse indenfor en kort Frist, og den iforveien knappe Tid formindskedes end yderligere ved, at han netop da af Indenrigsministeriet anmodedes om at foretage en Undersøgelsesreise til Jylland i Anledning af betydelig Insectskade i Stendals Plantage, en Omstændighed, som ogsaa har efterladt sit Mærke i Actstykkets Affattelse. Hovedforskjellen mellem Schiødtes og Steenstrups Anskuelse var naturligviis, at Schiødte lige saa bestemt forkastede den ordinaire Professors Overbestyrelse af det nye Museum, som Steenstrup holdt paa den. Af hvad Art denne vilde blive, fremgaaer klart nok af de derom handlende Puncter i Udkastet. Jeg udhævede allerede ved Omtalen af Comiteebetænkningen af 1853, at Bestyrelsen af det nye Museum derefter vilde være i Formen kun lidet forskjellig fra Forholdene ved det Kongelige Museum og i Virkeligheden levne Inspectorerne endnu mindre Handlefrihed, da de i Fremtiden vilde blive absolut afhængige af een Mands Forgodtbefindende. Dette træder endnu klarere frem i Udkastet. Det hedder rigtignok, at Bestyrelsen af de Inspectorerne underlagte Afdelinger og Anvendelsen af de for dem normerede Summer tilkommer Inspectorerne selv, men der tilføies, at deres Virksomhed skal være i Overeensstemmelse med den for Museet lagte Plan, medens det ikke sees, at Afgjørelsen af hvorvidt Inspectorernes Virksomhed var planmæssig eller ei vilde tilkomme nogen Anden end selve Overbestyreren, for hvis Indblanding under dette vage Paaskud der aldeles ingen Grændser sættes. Inspectorerne skulde underkaste „større“ Indkjøb osv. Overbestyrerens Skjøn, men det overlades ganske til denne at afgjøre hvad der menes med „større“. Som tidligere forbeholdes en Deel af Museets Midler Overbestyrelsen, hvorved Inspectorernes Virksomhed, saavidt den krævede større Udgifter end deres Annua (der neppe vilde blive rigeligere end tilforn), vilde gjøres aldeles afhængig af den ordinaire Professors Forgodtbefindende. Hvorledes Steenstrup i sin Tid havde forsøgt at benytte de tilsvarende Bestemmelser i Organisationsplanen af 1829 til at trænge Inspectorerne

tilbage, have vi ovenfor omtalt (I. S. 423—27). Bestyrelsesmøder skulde holdes, men ligesom Initiativet til Forhandlinger forbeholdtes Overbestyreren, saaledes var der fuldkommen Taushed om, hvilken Indflydelse Inspectorerne vilde komme til at udøve gjennem disse Møder. Der er Intet som antyder, at vedkommende Professor var under nogensomhelst Forpligtelse til at tage endog det mindste Hensyn til hvad de maatte fremføre. Ligeoverfor en Direction, der ikke prætenderede at være særlig sagkyndig, vilde Inspectorernes blotte Raad selvfølgelig ellers have megen Vægt; men ikke saa ligeoverfor en enkelt Overbestyrer, som meente at kunne gjøre Fordring paa at ansees for mere sagkyndig end nogen Anden. Det er let at see, at det hele Udkast hviler paa Forudsætningen om denne Overbestyrelse ved Professor Zoologiæ, hvorefter samtlige Detailbestemmelser ere formede. En saadan Ordning vilde Schiødte under ingen Omstændigheder underkaste sig, og det er derfor dette Punct — hvormed hele Resten staaer og falder — som udgjør Hovedgjenstanden for Schiødtes Indlæg, da det jo vilde være unyttigt for ham at discutere de nærmere Bestemmelser, som hvilede paa denne Forudsætning.

Schiødtes *Erklæring*, som er dateret d. 20. August 1860, begynder saaledes: „Med det Udkast til Ordningen af en For„ening af det Kongelige naturhistoriske Museums zoologiske „Afdelinger med Universitetets zoologiske Samling til et Mu„seum under Universitetet, som er meddeelt det Kongelige Mu„seums Inspectorer, maa Undertegnede saavel i Almindelighed, „som især med Hensyn til det ham for Øieblikket betroede „Fag ved det Kongelige Museum, erklære sig uenig ... I det „Kongelige naturhistoriske Museum oprettede Staten et Institut „for videnskabelige Bestræbelser, som Universitetet ikke kunde „udstrække sig til, og som ikke vare indbefattede i Planen for „dets Virksomhed. Der foreligger nu et Lovforslag om, at „Universitetet skal overtage dem, *nu*, da Fordringerne til dem „ere stegne mangefold. Og Udkastet troer, at Hensigten kan „naaes ved at bruge det Kongelige Museum til en Udvidelse af „den Samling, der er tillagt Universitetslæreren i Zoologi til „hans Studier og Forelæsninger ... Udkastet foreslaaer et ordi-

„nairt-zoologisk-Professorats-Museum . . . Som Motiv for denne „Plan anfører Udkastet ogsaa kun et eneste (§ 4), men det „ligger for Dagen, at det er urigtigt anvendt. Den paaberaabte „Analogi finder ikke Sted. At Universitetet lægger en Samling „under en af sine Lærere, for hvis personlige videnskabelige „Virksomhed den er bestemt, og sætter de Embedsmænd og „Betjente, som gives ham til Hjælpere ved hans Arbeide, under „hans Myndighed, er noget ganske Andet end at dele en over„ordentlig omfangsrig Videnskab, med meget forskjellige For„dringer til de enkelte Discipliner, mellem flere Videnskabsmænd „og derefter give den ene af dem Tilsyn med og Myndighed „over de andres Embedsførelse og derved Magt til i høieste „Grad at gjøre denne, ja! deres hele videnskabelige Virksomhed „afhængig af hans Anskuelser“.

Efter, ved Henviisning til de for Dagen liggende Kjendsgjerninger, at have paaviist Umuligheden af, at Professor ordinarius kunde overkomme paa en tilfredsstillende Maade det Arbeide, som Udkastet paalægger ham, gaaer Schiødte over til at vise, at Anvendelsen af den omtalte Analogi ikke slaaer til, særligt med Hensyn til Entomologien. Han lægger i den Henseende Vægt paa dennes Afsluttethed og store Omfang, dens practiske Betydning og den særlige Vigtighed af faunistiske Studier paa dens Omraade, af hvilke Betragtninger han drager den Slutning, at dette Fags Repræsentant burde være uafhængigt stillet med Hensyn til sin videnskabelige og Museums-Virksomhed*). „I Videnskaberne“, siger han, „ere selv de meest Begavede kun „da istand til at udrette Noget, naar en oplyst Regjering for„uden de materielle Midler skjænker dem Frihed til at udvikle „sig efter deres egen Eiendommelighed og anerkjender dem „med en tilsvarende Plads i Nationalopdragelsen. Udkastet

*) Schiødtes Udtryk minde tildeels ikke lidet om det ovenfor I. S. 337—338 omtalte i 1851 af de naturhistoriske Professorer indgivne, ogsaa af Steenstrup og Forchhammer undertegnede Memorandum angaaende Schiødtes Forelæsninger, hvilket jeg formoder var redigeret af Schouw, med Undtagelse af et Stykke, der begynder: „Hertil kommer“, hvilket jeg tilskriver Steenstrup. De I. S. 339—340 angivne Vendinger i Forestillingen skyldes vistnok Schouw.

„stiller Entomologen under en med Forretninger overlæsset Col-„lega, af hvem der hverken kan fordres eller ventes mere Ind-„sigt i hans Fag end i Botanik og Mineralogi, og som har „sine egne heelt forskjellige og modstridende Interesser at vare-„tage". Heraf, siger Schiødte, kunne Følgerne kun være indre Strid og Slappelse. Entomologien vil da ikke kunne trives ved Universitetet men maa søge et Hjem andetsteds. „Den Doub-„lering af Kræfter og Midler, som der nu ivres imod, vil da „komme i fuld Gang, saavidt som Tingenes egen Natur er stær-„kere end administrative Theorier".

Den foreslaaede Forening af Professorvirksomhed med betydelig Museumsvirksomhed forekom Schiødte uheldig, ogsaa fordi det, som han siger, „stadfæstes af al Erfaring, at Museums-„virksomhed og Docentvirksomhed kræve meget forskjellige „Anlæg og beroe paa en i det Hele forskjellig Aandsretning, „hvorfor Dygtighed til begge Dele kun sjeldent findes hos een „Mand". Han udvikler denne Tanke videre paa et senere Sted, hvor han søger at godtgjøre, at et stort Museum overhovedet ikke er vel anbragt ved et Universitet, fordi der ved dette, hvor Forelæsninger ere en Hovedsag, altid vil være en Antagonisme mellem den analytiske Retning, som bør repræsenteres af Museet, og den haand- og lærebogsmæssige Retning, som bør repræsenteres af Professoratet, under hvilken den første vil være uheldigst stillet. Han mener ogsaa, at den foreslaaede Cyclus af Forelæsninger, hvori Afdelingsbestyrerne efter Omgang skulde tage Deel, vilde vise sig at være værdiløs eller endog uudførlig, og han bemærker rigtigt i den Anledning: „Forelæs-„ningscursus ere overhovedet en uhensigtsmæssig Form til at „meddele videregaaende Underviisning i Naturhistorie. Den „Kundskab, for hvilken de enkelte Afdelinger af et større Mu-„seum i videnskabelig Henseende danne Apparat, meddeles „bedre leilighedsviis til de Enkelte, som attraae den, og dens „Meddelelse bør og kan ikke være indskrænket til visse Seme-„stre, knapt nok til bestemte Timer, og kan ingenlunde gaae efter „Tour eller paa Omgang." Med andre Ord, hvis Steenstrup havde meent med den omtalte Forelæsningscyclus at skabe et Vehikel for den Art videnskabelige Underviisning, som Afdelings-

bestyrerne kunde og burde byde, saa viste han ved Forslaget, at han slet ikke forstod dens Væsen.

Med Hensyn til Forelæsninger over Zoologi i det Hele beklager Schiødte, at Universitetet ikke for Zoologiens Vedkommende som for andre Grene af Naturvidenskaben havde „itide sørget for at „drage de forskjellige Klasser af Studerende til sig, i hvis fag- „mæssige Uddannelse Zoologien er en meer eller mindre væsent- „lig Bestanddeel . . Den eneste Klasse af Studerende, Universitetet „nu kan regne paa udenfor de ganske Enkelte, som gjøre Natur- „historien til deres Fagstudium, ere Medicinerne. Men med deres „Zoologi maa der uden Tvivl inden faa Aar indtræde en væsentlig „Forandring, da det til den Tid kan ventes, at de ville komme „bedre forberedte fra Skolerne, navnlig i Besiddelse af den for- „nødne elementaire Stofkundskab. Hvad der da skal bydes dem „ved Universitetet maa deels blive et Cursus i sammenlignende „Anatomi, deels et Cursus i speciel medicinsk Zoologi, hvilket „Sidste man maa undres over, at det medicinske Facultet ikke „for længe siden har faaet indrettet. Alle disse Forhold burde „upaatvivleligt tages under Overveielse ved en Leilighed, hvor „Talen er om at give Universitetets zoologiske Apparat en saa „høist betydelig Udvidelse.“

„Da det“, siger Schiødte videre, „er min Overbeviisning, „at egenlig Museumsvirksomhed (udover et begrændset Under- „viisningsapparat) og Docentvirksomhed bør holdes skarpt ud „fra hinanden og ingenlunde principmæssigt holdes forenede, „saa kan jeg kun i een Henseende finde Museets Henlæggelse „under Universitetet hensigtsmæssig, fordi nemlig videnskabelige „Bestræbelser i Reglen ingen Anerkjendelse finde i vort Land, „med mindre de udøves under Universitetets Navn.“ Afseet fra denne paa en borneert Fordom grundede Fordeel, meente Schiødte, at Museets Interesser vilde fremmes hurtigere og mere energisk, hvis det stod directe under Ministeriet end under Universitetet med dets sammensatte Organisation.

„Men“, siger han. „vil man alligevel have et Rigsmuseum „under Universitetet, saa bliver det en ueftergivelig Fordring, „at det bestyres af sine egne fagkyndige Inspectorer, i alt Fald „med een af dem, maaskee simpelthen den Ældste, som Com-

„municationsmiddel mellem Universitetets Bestyrelse og Inspec-
„torerne for de enkelte Afdelinger. Men ingenlunde bør et „Rigsmuseum lægges under Professoren i Zoologien.“ Som muligt Alternativ til et af Professoratet uafhængigt Museum under Universitetet henstiller han Oprettelsen af Lærerposter ved Universitetet eller ved Veterinair- og Landbohøiskolen, med tilhørende Samlinger, hvilke Lærere da skulde læse for Medicinere, Pharmaceuter, Polytechnikere, Veterinairer, Lærere i Naturhistorie, Forstmænd, Landmænd og Gartnere. „Men at op-
„hæve det Kongelige Museum og, som Udkastet foreslaaer, „oprette en uklar Mellemting mellem et Rigsmuseum og et „Underviisningsapparat uden bestemte Formaal under det zoo-
„logiske Professorat kan jeg ikke Andet end betragte som et „betydeligt Misgreb, der væsentlig ophæver baade Museet og „Professoratet.“ Som et Vidnesbyrd i den Retning anfører han de ovenfor (S. 29—30 og 35—36) citerede Yttringer af Eschricht i hans Separatvotum til Comiteebetænkningen af 1853.

I Flugt med denne Tankegang siger Schiødte i en Anmærkning, i Anledning af, at Professor ordinarius zoologiæ i Udkastet omtales som „Repræsentant“ for Zoologien: „Det er „overhovedet en Synsmaade, som det er en Pligt for enhver „Zoolog at vise tilbage, saa ofte den kommer frem, at den „zoologiske Universitetslærer som saadan har nogen særlig Be-
„føielse til at styre og lede zoologiske Anliggender og Arbeider „i hvilkensomhelst Retning. Zoologien er som bekjendt en saa „omfattende Videnskab med saa mange og saa forskjellige alt „raskere og raskere fremadskridende Retninger, at den kun for „en meget ringe Deel kan ansees som repræsenteret ved en enkelt „Mand; og den Embedsvirksomhed, som væsentlig bærer Uni-
„versitetsposten, og under Omstændighederne maa bære den „alene, nemlig Underviisningen af de medicinske Studerende, „kræver ingenlunde nogen større Fagkyndighed end t. Ex. Lærer-
„posten i Forstzoologi, der ikke kan varetages uden betydelige „Specialkundskaber i vor Fauna.“

Endelig fremsatte Schiødte en varm Protest mod den Maade, hvorpaa Museet som Institution findes omtalt i Comiteebetænkningen af 1853 (der først kom til Schiødtes Kundskab derved,

at Rigsdagen havde forlangt sig den tilstillet i 1860, hvorefter den blev trykt), navnlig Yttringerne om, at Museets „udadgaaende“ Virksomhed havde været saa ringe, „at Afdelingerne tjene nu „næsten kun Inspectorernes egen Uddannelse“, og at Inspectorerne „som Fagkyndige ved et udenfor Universitetet og alle „høiere Læreanstalter staaende Museum i høi Grad savne et „naturligt Tilknytningspunct for deres Virksomhed.“ — „Som „om denne Tilknytning“, siger Schiødte, „ikke er Videnskaben, „Literaturen, Livet!! Som om en videnskabelig Anstalt med „klart begrændsede Formaal burde og kunde fremmes ved at „lægge den ind under Anstalter og Personligheder med andre „Formaal! Som om Inspectorernes videnskabelige Virksomhed „skulde savne den Slags Tilknytning til Universitetet, der er „tiltænkt dem i Betænkningen af 1853 og i nærværende Udkast, „og som alene bestaaer i at stille dem under Universitets-„lærerens personlige Opsigt! Museets Inspectorer skylde i Sand-„hed Rigsdagen megen Taknemlighed, fordi den, ved at foran-„ledige Betænkningen trykt, endelig har bragt denne Omtale til „deres Kundskab. Den tilbagevises forhaabentlig tilstrækkeligt „ved at henvise til Inspectorernes trykte videnskabelige Arbeider „i de Retninger, som det netop er Museets Formaal at virke „for, og som jeg tillader mig at paastaae, vilde have været „langt flere og langt betydeligere, dersom Inspectorerne ikke „vare blevne holdte og endnu altid holdes paa en saa ringe Gage, „og dersom deres Embedsstilling ikke havde lidt en saa væsentlig „Nedsættelse og var bleven saa uklar derved, at Bestyrerne af „Universitetets Samlinger vare blevne gjorte til Medlemmer af „Museets Direction.“ For sit eget Vedkommende henviser Schiødte til sine Forelæsninger af forskjellig Art, hvortil Museets Samlinger benyttedes, deres Afbenyttelse af andre Videnskabsmænd osv. Ligeledes protesterer han mod den ganske vildledende Angivelse om, at der fandtes faunistiske Samlinger ved Museet, og tilføier, at „sammenholder man denne løse An-„givelse i Comiteebetænkningen med det nye Udkasts Bestem-„melse [i § 3], at der skulde tages et tilbørligt, men ikke et „overveiende Hensyn til Danmarks Fauna, saa faaer man til „Resultat et lidet heldigt Varsel om den Maade, hvorpaa Fau-

„naens Studium vilde blive fremmet, hvis Udkastet blev lagt „til Grund for Ordningen.“

Efter Modtagelsen af Schiødtes Erklæring forespurgte Undercomiteen Reinhardt, om han ikke ogsaa ønskede at fremsætte sine Anskuelser skriftligt, og der siges i Betænkningen, at denne Forespørgsel var en Selvfølge, hvilket dog ingenlunde synes at være Tilfældet. Havde Schiødte selv ønsket at afgive en skriftlig Erklæring, vilde det rigtignok have været billigt, om man samtidigt med, at man tilstod Schiødte dette Ønske, rettede en saadan Forespørgsel til Reinhardt. Men dette var jo aldeles ikke Sagens Stilling. Der siges i Undercomiteens Beretning, at den selv havde opfordret Schiødte til at afgive en skriftlig Erklæring, fordi man ved den mundtlige Conference ikke havde kunnet forstaae hans Opfattelse eller Ønsker, og da det paa samme Tid siges, at Reinhardt strax fra Begyndelsen havde erklæret sig enig med Directionen, falder Parallelismen mellem de to Tilfælde bort, idet Reinhardts Erklæring, hvis han holdt sig til Fremsættelsen af sine egne Anskuelser om det foreliggende Udkast, jo blot kunde have indeholdt en simpel Gjentagelse af hans Tilslutning. Det var i Virkeligheden ogsaa ganske aabenbart ikke af nogetsomhelst Billighedshensyn til Reinhardt eller for at lære hans Anskuelser om Udkastet bedre at kjende, at man efter Modtagelsen af Schiødtes Erklæring gav Ordet til Reinhardt, men i den Hensigt, at denne skulde overtage en væsentlig Deel af det Forsøg paa at imødegaae Schiødte, som Steenstrup maatte ansee for uundgaaeligt nødvendigt.

Det hele Indlæg, som er dateret d. 16. Oct. 1860, er da ogsaa kun deels en Apologi for Museumsdirectionens Færd, deels en Polemik mod Schiødte, hvis Indlæg til den Ende var blevet Reinhardt meddeelt, medens Reinhardts Indlæg ikke blev tilstillet Schiødte. Ligesom Schiødte begynder Reinhardt med en Henviisning til Museets Historie, hvilken imidlertid er aldeles urigtig og vildledende. Han fremsætter den Paastand, at det Kongelige Museum „fra sin Oprettelse havde været et af Staten „underholdt Complement netop til den Virksomhed, som ogsaa „Universitetet udfoldede, idet“, siger han, „Universitetet ved„kjendte sig de samme Formaal, ja factisk havde jo det Kon-

„gelige Museum tjent til Materiale for de af den ældre Reinhardt „som Universitetsprofessor holdte Forelæsninger, da nemlig Uni- „versitetet savnede Locale til sin Samling.“ De ovenfor givne Oplysninger om Museets første Oprettelse og de dengang førte Forhandlinger bevise paa det meest afgjørende, at Museet aldrig for et eneste Øieblik havde havt til Bestemmelse at tjene som Complement til Universitetets høist ubetydelige Virksomhed, men at Sagen netop ganske nøiagtigt forholdt sig saaledes, som Schiødte havde sagt, endvidere, at kun den tilfældige Omstændighed, at den ældre Reinhardt forbandt Stillingen som Inspector ved Museet med Professoratet, var Aarsag til, at han overhovedet kunde komme til at benytte Museets Materiale til Forelæsninger, der anmeldtes i Lectionscataloget, men som i Virkeligheden dannede Fortsættelsen af de Forelæsninger, han havde begyndt ved Museet, førend han kom til Universitetet. At Universitetet, hverken da Museet oprettedes i 1796, eller da det organiseredes i 1829 og paany i 1842, forfulgte saadanne Formaal som de, der i de disse Begivenheder vedkommende Documenter sattes Museet, er aldeles uomtvisteligt; det vilde være fuldstændigt umuligt at paavise det allerringeste Spor deraf.

Reinhardt benytter Leiligheden til en Deel meget fad Lovpriisning af Steenstrup. Han gjentager den i Comiteebetænkningen af 1853 fremsatte, som ovenfor paapeget historisk aldeles ubegrundede Betragtning om, at Erfaringen skulde have viist, at Museet ikke vilde kunne bestaae uden at sluttes til Universitetet. Med Hensyn til Schiødtes Frygt for, at en Organisation som den foreslaaede ikke vilde levne Inspectorerne den nødvendige Uafhængighed, bemærker han, at denne vilde være sikkret ved Bestemmelsen om, at de aarlige Beretninger skulde indsendes til Ministeriet, i hvilken Henseende dog Schiødtes og Krøyers Erfaring fra Aarene 1849 og 1850 viste, at der i Reglen kun vilde være liden Chance for, at de vilde finde Støtte hos Ministeriet mod en Overbestyrelse, gjennem hvilken Beretningerne vilde være at indsende, uden at Inspectorerne vidste Noget om, med hvilke Commentarer de indsendtes. Han meente, at Schiødte havde hængt sig i Udtrykket *Over*bestyrelse og ladet sig skræmme deraf, idet Udtrykkene i § 6 formeentlig

ikke lode nogen Myndighed tilbage i Overbestyrelsens Hænder, som kunde hæmme Inspectorerne. Hertil er imidlertid at bemærke, at det kommer an paa, hvorledes Udtrykkene fortolkes. De ere, som Enhver let kan see, saa vage, at medens en Overbestyrelse, som ønskede at lade Inspectorerne nyde den fornødne Frihed, practisk kunde gjøre det uden at krænke Udtrykkenes Ordlyd, saa tillod paa den anden Side, som alt paaviist, Ordenes Ubestemthed en herskesyg eller blot mindre hensynsfuld Direction at blande sig paa en særdeles ubehagelig og skadelig Maade i Inspectorernes Virksomhed uden at gaae ud over hvad Ordlyden kunde siges at tilstede. Ganske afseet fra Schiødtes personlige Erfaring var han baade berettiget og for Institutionens Skyld forpligtet til at modsætte sig en Ordning, der ydede saa liden Sikkerhed. Reinhardt vover endog at fremsætte den Formening, at Schiødte hidtil ikke virkeligt havde kunnet føle sig hæmmet ved Directionens Myndighed under den da bestaaende Ordning, og særligt, at Schiødte ikke kunde have havt Vanskelighed ved at opnaae de nødvendige Pengemidler, hvilket han støtter med Uddrag af Regnskaberne, hvoraf det fremgik, at Schiødte i Aarene fra 1853—54 til 1859—60 havde modtaget fra 240 til 390 Rd. aarlig til sin Afdeling, altsaa mindst tre Gange saameget som hans Annuum. Men han overlader rigtignok til Læseren at udfinde, at dette Annuum, 80 Rd. om Aaret, var saa ringe i Forhold til Fornødenheden, at det efter nogle Aar end ikke var tilstrækkeligt til det uundgaaeligt Nødvendige, saa at Schiødte endog med Hensyn til dette var afhængig af Directionen. At en saadan Tilstand, om den end kunde være taalelig, naar Overbestyrelsen udviste den yderste Tact og Forekommenhed, ikke burde opretholdes som normal eller overføres paa den nye Institution, maa være tilstrækkeligt indlysende. Enhver maa kunne forstaae, at der er en betydelig Forskjel — baade for en Mands Selvfølelse og i practisk Henseende — mellem i Reglen at kunne faae de Penge, man trænger til, naar man beder pænt om dem samt forklarer sin Trang paa en overbevisende Maade for høiere Vedkommende, og at have dem til Disposition uden at andrage derom, saa at man forud kan gjøre Regning paa dem. At Schiødte virkelig flere Gange havde

havt Vanskelighed ved at faae de nødvendige Penge, og at Directionen virkelig ved at stramme denne Bevillingsret havde søgt at faae Indflydelse paa Detailbestyrelsen af Afdelingen, er ovenfor (I. S. 423 ff.) blevet omtalt.

Resten af Reinhardts Indlæg bestaaer blot i Ordcritik. Hvad der — foruden Ovenstaaende, som falder enhver opmærksom Læser i Øinene — betog det al Værdi som Støtte for Comiteens Udkast, var, at Reinhardt personlig var saa lidet betydelig i Henseende til videnskabelig Begavelse og Stræben, at han vel kunde acceptere en Stilling, som Schiødte og hans Lige paa ingen Maade vilde eller kunde finde sig i. Naar man ikke forfølger eller har Evne til at forfølge Maal, som ligger over den jevneste — om end som saadan respectable — Middelmaadigheds beskedne Horizont, saa kan man vel indrette sig hyggeligt og tilfreds i et Buur, hvori stærkere og høiere stræbende Aander ikke godvilligt lade sig fængsle, og som de i værste Tilfælde bryde ud af ved første Leilighed. Men det er Mænd af den sidste Art, som videnskabelige Institutioner bør være beregnede paa at vinde, om de end altfor ofte ere nødte til at nøies med Personligheder af beskednere Qvalitet.

Det gjælder i endnu høiere Grad om *Undercomiteens eget Indlæg mod Schiødte* (Bilag F.) end om Reinhardts, at det saa godt som ganske bestaaer af irrelevant, ofte meget uhøflig Ordcritik og overfladiske Bemærkninger, hvis Gjengivelse og Belysning i det Enkelte ikke vilde lønne Umagen eller Pladsen, fordi de, selv om de vare nok saa berettigede *qua* Udsættelser paa de af Schiødte brugte Udtryk og Vendinger, dog kun fjernt berøre Sagens Kjerne. Factisk kom dette Indlæg heller ikke til at udøve nogen Indflydelse paa dens Gang, undtagen maaskee forsaavidt, som det ved sin Beskaffenhed hos critiske Læsere kan have vakt en Mistanke om, at det var skrevet for at forsvare en overmaade svag Sag. Mod hvad Schiødte anfører om Entomologiens og dens Literaturs Omfang sættes deels den Bemærkning, at ogsaa andre Afdelinger af Dyrekundskaben have deres egne Tidsskrifter, deels Optællinger af Bogtitler efter Engelmanns Bibliotheca Historico-Naturalis. Mod at Schiødte etsteds betegner Entomologien som Botanikens Søster, bemærkes,

at dette Udtryk vilde passe bedre paa hele Zoologien osv. osv. Undercomiteen dolerer meget over, at Schiødte havde betegnet de to Professorers Ansættelse i Museumsdirectionen som involverende en Nedsættelse i Inspectorernes Stilling, og den gjentager det tidligere brugte Argument for den foreslaaede Forening, at Museet kun i $2^1/_2$ Aar [nemlig 1845—1848] havde været uden Forbindelse med Universitetet — et Argument, som, i Forbigaaende sagt, synes at staae i Modstrid med et andet af Steenstrup benyttet Argument, nemlig at Museet vilde gavnes ved Foreningen, fordi det saaledes vilde opnaae en hidtil savnet Forbindelse med Universitetet. Det er allerede (I., S. 311—12) blevet paaviist, at hiint Argument, der var saa vel skikket til at fange dem, som ikke kjendte Museets Historie, ikke har nogen Begrundelse i denne og er aldeles vildledende. Sandheden var, at der aldrig havde været nogensomhelst Forbindelse mellem de to Institutioner som saadanne, skjøndt der havde været hvad man kunde kalde en Forbindelse mellem deres respective Personaler, da der nemlig, med Undtagelse af den nævnte korte Tid, altid havde været Universitetsprofessorer blandt Museets Embedsmænd. Men vel at mærke, indtil Foreningen indlededes ved Steenstrups og Forchhammers Indsættelse i Directionen i 1848, havde Professorerne kun været Inspectorer ved Museet, alene med Undtagelse af, at Wad, efter i 25 Aar at have været Inspector, i 1829 rykkede op i Directionen. Men han var dengang en gammel, svagelig Mand, som havde ophørt med practisk Virksomhed, og hvem man tilstod denne Plads — med extraordinair Bibeholdelse af hans Inspectorgage — som en Slags hæderlig Retraite indtil hans faa Aar efter paafølgende Død. I Directionen var Wad desuden kun eet af fem Medlemmer, medens Comiteen foreslog, at det nye Museum skulde stilles under vedkommende Professors Ene-Bestyrelse. Forskjellen mellem hvad der havde existeret, før Foreningsideen kom frem, og det, som Comiteen foreslog, var saa grundig og iøinefaldende, at den umulig kan have undgaaet Steenstrups Opmærksomhed. Schiødtes Bemærkning om, at der i Virkeligheden endnu ingen faunistiske Samlinger fandtes ved Museet, møder Comiteen med den Angivelse, at man havde bestræbt sig

for at tilveiebringe en fyldigere Repræsentation af danske Fuglearter i deres forskjellige Kjøn, Æg osv., hvorved den betegner det som ligegyldigt, om disse vare særskilt opstillede eller Materialet endnu henlaae i Magasinet. Schiødte vidste uden Tvivl fuldkomment vel, hvorledes det forholdt sig hermed; hvad han meente var, at det, der fandtes af slige svage Tilløb, ikke fortjente Navnet af faunistisk Samling. Det var et Stridspunct, som stadigt dukkede op og senere fik mere Actualitet. Schiødtes Bemærkning, at en Professor ikke kunde repræsentere Zoologien i Almindelighed, paa Grund af denne Videnskabs store Omraade, møder Undercomiteen ved at sige, at det var Noget, man maatte tage Hensyn til ved Besættelsen af Professoratet, og at „planmæssigt „at ville kløve Museet og dermed ogsaa Zoologien og det zoologiske „Studium i flere ved Siden af hinanden satte Stykker vil nemlig „være alt Andet end at fremme Zoologien og det zoologiske „Studium“. Som om man t. Ex. ved at have særskilte Professorer i Latin, Græsk osv., men ingen „Repræsentant for Philologien i Almindelighed“, kløvede Sprogvidenskaben eller skadede dens Fremme! Meget characteristisk er følgende Passus: „Vi have „megen Grund til at befrygte, at Indlægget i sine Udviklinger „langfra altid har holdt de to Begreber, Selvstændighed som „Videnskabsmand og fuld Uafhængighed som Embedsmand, tilbørligt ude fra hinanden“, ved hvilken Vending man stærkt mindes om Slutningen af Madvigs Skrivelse til Directionen af 27. Juli 1850 om „en indtrængende Forvexling af Videnskabsmandens Frihed med Embedsmandens Selvraadighed“ (see ovf. I., S. 418). Overeensstemmelsen mellem de to meget eiendommelige Tirader er for paafaldende til at være tilfældig. Naar man erindrer, at Comiteens Betænkning ligesom hiin Skrivelse fra Cultusministeriet var Svar paa et Actstykke, hvori Inspectorerne udbade sig Frihed til at bestyre Museet under Ministeriet uden den zoologiske Professors Overhøihed, saa synes det forsaavidt ikke upassende at lade denne Floskel gaae igjen; men med Udkastets Puncter 5 og 6 for Øie tør det dog nok siges, at den Selvstændighed, de bøde Inspectorerne som Embedsmænd, afgjort ikke var tilstrækkelig til at bære den videnskabelige Frihed, som disses Embede udfordrede. *Begreberne*

er det let nok at holde ud fra hinanden, men det er der her ikke Tale om; Spørgsmaalet er om, i hvilken Udstrækning *Tingene* maae være practisk forbundne, og det havde Comiteen aabenbart ikke Øie for, hvis den da ellers ærligt ønskede at see disse Poster beklædte af Videnskabsmænd af Schiødtes og Krøyers Rang.

Til Comiteens Beretning slutter sig en Erklæring af Eschricht, hvori han søger at værge sig imod, at Schiødte havde taget hans i 1853 afgivne Separatvotum til Indtægt. Han gjør det paa den eneste Maade, hvorpaa han kunde gjøre det ligeoverfor dette Separatvotums klare Ord, nemlig ved at sige, at han i Mellemtiden havde skiftet Mening. Eschricht siger, at han dengang havde været imod Planen, fordi han frygtede de store Udgifter for Universitetet ligesom ogsaa, at Professoren i Zoologi vilde blive uforholdsmæssigt bebyrdet med Forretninger. „Endelig“, siger han, „havde jeg en maaskee ubegrundet Frygt „for, at ogsaa det physiologiske Museum og dets Forstander „samtidig vilde komme i Afhængighedsforhold til Zoologiæ pro„fessor qua Overbestyrer af samtlige zoologiske Museer, naar „nemlig Begrebet Zoologie opfattes i Ordets videre Betydning. Men „i den lange Tidsperiode, Forhandlingerne varede, ere imidlertid „disse Betænkninger lidt efter lidt faldne bort, saa at jeg nu „har kunnet underskrive denne Comiteebetænkning, der gaaer „i modsat Retning.“ Han mener ogsaa, at Schiødtes Frygt for Indskrænkning i sin Selvstændighed forsaavidt savnede Grund, som det jo kun var i administrativ, ikke i videnskabelig Henseende, at Inspectorerne underordnedes Overbestyreren. At Eschricht havde ladet sig fange af — eller dog ladet sig bevæge til at godkjende — dette sidste Argument, som Steenstrup og hans Venner idelig gjentoge, ligger maaskee i, at han aldrig havde været Nogen underordnet i sin Museumsbestyrelse, saa at han aldrig havde havt practisk Erfaring med Hensyn til hvor dybt det Administrative griber ind i det Videnskabelige ved en saadan Institution. Men for ikke at nævne, at han dog kun betegnede hiin Frygt som „maaskee ugrundet“, taber Erklæringen overmaade meget af sin Vægt, om ikke den hele, derved, at han som sagt i Mellemtiden havde opnaaet, at han

selv og hans Samling udelodes af Forenings-Projectets Omraade. Om man end derfor gjerne vil lade Erklæringen gjælde som ærligt meent, maa det vistnok siges, at Eschricht vilde have staaet smukkere i denne Sag, om han efter at have opnaaet sin egen Frigjørelse fra den zoologiske Professors Overherredømme ganske var udtraadt af Comiteen. At han forblev og rakte Haanden til et Forsøg paa at paalægge Andre det Aag, som han selv var bleven fri for, saae altfor meget ud som en Gjentjeneste, til at det ikke, med Rette eller Urette, skulde være blevet opfattet som en Deel af Løskjøbningsarrangementet.

Comiteens endelige Plan, som indsendtes med Beretningen, danner Bilag A og stemmer i det Hele med de Inspectorerne forelagte Puncter men afviger dog derfra i flere Henseender foruden, at den naturligviis er udførligere. Vel sagtens for at tilfredsstille Eschricht findes heri en udtrykkelig Anerkjendelse af Nødvendigheden af et særegent physiologisk Museum. Der foreslaaes, at Bestyreren af dette saavelsom de to naturhistoriske Professorer skulde danne et Museumsraad for at sikkre Samvirken mellem de tre Museer. Characteristisk nok betegnes de alle som *Over*bestyrere, uagtet der ved det mineralogiske og det physiologisk-anatomiske Museum ingen andre Bestyrere vare. Dette Træk minder om en Passus i Museumsdirectionens Skrivelse af 6. Juli 1850 til Ministeriet, hvori det gjøres gjældende, at de to Professorer vare Overbestyrere, ikke blot Bestyrere, af de respective Universitetsmuseer (see I, S. 390). Med Hensyn, uden Tvivl, til Schiødtes Forslag, at lade det nye zoologiske Museum bestyres af Afdelingsbestyrerne i Fællesskab, siges, „at Overbestyrelsen af hvert af de tre „Musæer skal i Reglen være knyttet til den normale Professor- „post; kun undtagelsesviis og under særegne personlige Forhold „kan den efter Consistoriets Indstilling og med Ministeriets „Samtykke gaae over til en professor extraordinarius i vedkom- „mende Fag ved Universitetet eller til en af de andre ved Mu- „sæet ansatte videnskabelige Kræfter, men Overbestyrelsen for „hvert enkelt Musæum bør i det Heles Interesse, og navnlig „for at forebygge en meget skadelig Adsplittelse af det sam-

„menhørende Heles Afdelinger, stedse blive samlet, ikke deles „mellem to eller flere“. Om Bestyrelsesformen for det zoologiske Museum siges endvidere: „Den Form for Bestyrelsen, som vi „efter Foreningen maae ansee for den hensigtsmæssigste saavel „for Øieblikket som for den nærmeste Fremtid, og baade naar „der sees hen til Musæets strængere Tarv og billigt Hensyn „tages til Forpligtelser mod det fra det Kongelige Musæum i „Universitetets Tjeneste overtrædende Personale, vil i sine Hoved„træk blive den, der hidtil har været gjældende for det Konge„lige Musæum, og i hvilken vi kun foreslaae saadanne Foran„dringer, som ere en ligefrem Følge af dette Musæums Indtræ„den under Universitetet og Forening med dettes ligeartede Sam„linger“. I denne Udtalelse vil jeg særligt udhæve hvad der siges om et billigt Hensyn til det Kongelige Museums Inspectorer. Denne Passage synes nemlig ikke at kunne fortolkes anderledes end derhen, at den stærkt begrændsede Selvstændighed, som Udkastet byder Inspectorerne, endog var større end den, som Steenstrup ønskede, de skulde besidde, og at den bødes dem kun for den nærmeste Fremtid og paa Grund af, at man enten virkelig undsaae sig ved at tilbyde dem, eller dog nødig vilde have Udseende af at tilbyde dem, mere underordnede Stillinger, end de hidtil havde havt, men at Steenstrup, i alt Fald ved indtrædende Vacancer, vilde søge denne Selvstændighed indskrænket for deres Efterfølgere. Heraf fulgte yderligere, at de maatte vente at blive holdte paa et Minimum i saa Henseende.

I det Næstfølgende, som handler om Fordelingen af Museet mellem Bestyrerne, findes ogsaa en mærkelig Forskjel mellem Betænkningen og de Inspectorerne forelagte Puncter. Det hedder nemlig: „Forudsat, at de nærværende Personalfor„hold finde Sted, naar Foreningen træder i Kraft, vilde Hvirvel„dyrenes fire Klasser blive specielt bestyrede af to Inspectorer, „Pattedyr og Fugle af Prof. Reinhardt, Krybdyr (med Padder) „og Fiske af Prof. Krøyer. Ved eventuel Vacance og under „Musæets fremrykkede Ordning forventes disse at kunne bestyres „specielt af Een. Leddyrrækkens Hovedklasser, Insekter, Myria„poder og Edderkopper, eller samtlige Landarticulater blive

„bestyrede af Prof. Schiødte; paa Grund af disse Klassers „overordentlige Omfang og Betydning ville de vist altid fordre „en særlig Bestyrelse for sig, og man vil maaskee kun vanskelig „kunne lægge andre Klasser ind under denne [Afdeling]. Hav- „leddyrene og under alle Omstændigheder Ledormene (Anneli- „der) og Blødormene med Indvoldsormene samt alle Bløddyr- „rækkens*) (sex eller syv) Klasser, Blæksprutter, Snegle, Mus- „linger, Pighude, Søpunge, Koraldyr og Gopler samt Protozoer „og Svampe, der hidtil have henhørt under det i mange Aar „ledige (fjerde) Inspectorat, og med hvis Bestyrelse under en „extraordinair Assistance den ene af Directeurerne for det „Kongelige Musæum (Prof. Steenstrup) har havt Tilsyn, ville „altsaa blive de Klasser, for hvis særlige Bestyrelse det vil „paaligge Overbestyrelsen eller den som prof. ordin. ansatte „Universitetslærer (medundertegnede Steenstrup) at sørge for, „deels ved selv umiddelbart at overtage een eller flere af dem, deels „ved at lede den allerede under ham ansatte Assistents eller „Assistenters Arbeider". Der tilføies, at umiddelbart under den zoologiske Professor vilde ogsaa Studiesamlingen staae. Sammenligner man dette Stykke med den korte Passus i det fjerde af de Inspectorerne forelagte Puncter, sees det, at hvad der her er tillagt er en Henstilling med Hensyn til Fordelingen af Museet efter Krøyers eventuelle Fratræden eller Afskedigelse. Blandt de Classer nemlig, som her siges at ville komme til at udgjøre Steenstrups Afdeling, ere ogsaa hvad Steenstrup kalder Havleddyr, d. v. s. (for at bruge en af Steenstrup meget yndet Vending) hvad vi ellers i Zoologien kalde Krebsdyr, samt Anneliderne, hvilke begge dengang hørte til Krøyers Afdeling. Da Spørgsmaalet om, hvorledes man skulde forholde sig under den nævnte Eventualitet (der først indtraadte mange Aar efter), aldeles ikke endnu forelaae, kan Hensigten med dette Indskud kun have været saavidt muligt paa Forhaand at fastslaae eller dog muligst at berede Veien for de omtalte Classers Overgang til Steenstrups Afdeling, en Ordning, der med Hensyn til Krebsdyrene vilde stride lige saa meget mod Videnskabens første

*) Vistnok Feilskrift for Blød- og Straaldyrrækkerne.

Principer som mod de i sin Tid trufne Arrangements, hvorved de underlagdes Krøyer. At dette meget vigtige Punct, der i saa høi Grad maatte interessere Inspectorerne, ikke blev dem meddeelt, kan naturligviis have sin Grund i, at Steenstrup først efter hiin Conference og Discussion med dem har fattet den Plan, eventuelt at faae sig Krebsdyrene underlagte, men det kan visselig ogsaa ligge i, at Steenstrup ønskede at undgaae at give Inspectorerne Krøyer og Schiødte Leilighed til at protestere derimod, hvilket de uden Tvivl vilde have gjort paa en meget indtrængende Maade, hvis noget Saadant havde været antydet i det dem forelagte Udkast. Comiteens Betænkning vilde efter den sædvanlige Forretningsgang ikke komme dem for Øie. I ethvert Tilfælde er det klart, at hvis Museernes Forening var bleven gjennemført i Henhold til Comiteens Beretning, vilde Steenstrup paa denne Maade have vundet et anseeligt Forspring, uden at Schiødte, til hvis Afdeling Krebsdyrene naturligviis burde overgaae, vidste nogen Besked derom. Schiødte kunde saameget mindre have gjættet af de ham forelagte Puncter, at noget Saadant var i Gjære, som hans eventuelle Afdeling i § 8 simpelthen betegnes som „den Articulaterne omfattende Afdeling“, altsaa som efter sin Hensigt indbefattende Krebsdyrene. Det er maaskee med Henblik hertil, som for dog at redde Skinnet af Conseqvents, at Comiteens Forslag betegner Insecter, Arachnider og Myriapoder som Leddyrrækkens „Hovedklasser“, en Udtryksmaade, om hvilken man kunde sige, at den stemplede den, der brugte den, som havende saa liden Kundskab til Krebsdyrene, at han ikke var qvalificeret til at overtage den videnskabelige Bestyrelse af denne Classe.

Da Comiteens Betænkning eller Forslag forøvrigt med Hensyn til det nye Museums Forfatning i det Hele stemmer med de ovenfor aftrykte Puncter, er der ingen Anledning til at gaae nærmere ind paa dens Ordlyd; men det maa endnu nævnes, at en stor Deel deraf, som naturligt var, beskjæftiger sig med den nye Bygning, idet nemlig Spørgsmaalet om dennes Beliggenhed gav Anledning til megen Discussion ved Universitetet. Mange meente, at Communitetsbygningen langs Nørregade eller vel rettere den Grund, hvorpaa denne stod, vilde have egnet

sig bedre dertil end Grunden i Krystalgaden, navnlig fordi Museets Opførelse paa sidstnævnte Plads formeentlig vilde frembringe en i æsthetisk Henseende uheldig Combination med Universitetsbygningen og desuden var betænkelig, fordi man ved at vælge denne Plads forhindrede Universitetsbibliothekets Udvidelse ved Tilbygning langs den nævnte Gade. I sidste Henseende blev det rigtignok af dem, som fastholdt at lægge Museet hvor det nu er, høit forsikkret, at Universitetsbibliothekets nye Bygning vilde strække til til Aarhundredets Slutning, men da det jo maatte være ligegyldigt, om den Vanskelighed, der vilde opstaae ved Museets Anbringelse paa det anførte Sted, fik Actualitet en Snees Aar tidligere eller sildigere, naar man med afgjort Sikkerhed vidste, at den vilde komme, saa synes det uforstaaeligt, at man handlede, som om Verden vilde forgaae forinden. Som bekjendt har Spørgsmaalet om Bibliothekets Udvidelse alt længe været paatrængende uden at finde en Løsning. Benyttelsen af Pladsen langs Nørregade havde sine Vanskeligheder; der vare Contorer at flytte, to Museer at anbringe midlertidigt, medens Byggearbeidet stod paa, og de to naturhistoriske Professorer vilde miste deres Embedsboliger, der laae saa beqvemt nær ved Samlingerne. Men alt dette var dog overkommeligt, og man vilde have vundet, at Grunden langs Krystalgade vilde have været anvendelig til Udvidelse af det zoologiske Museum fra den ene Ende og Universitetsbibliotheket fra den anden. Steenstrup interesserede sig imidlertid overmaade stærkt for Benyttelsen af Grunden i Krystalgade, hvilken dengang optoges deels af Haver, deels af det gamle Anatomikammer, og det lykkedes ham at faae den antaget. Denne Deel af Sagen interesserer os imidlertid her mindre, fordi Schiødte ikke kom til at udøve nogen Indflydelse paa Bygningsplanen. Man skulde have anseet det for naturligt, om Comiteen havde raadført sig med Afdelingsbestyrerne om Bygningens Plan og Indretning, men dette skete ikke for Schiødtes Vedkommende undtagen med Hensyn til nogle Bagateller angaaende hans egen Afdeling. Derimod raadspurgte man Reinhardt, hvorom der siges i Betænkningen, „at Undercomiteen i de Hen„seender, hvor Inspectorernes specielle Erfaringer kunne komme

„tilgode, f. Ex. i Bygningssagen, ikke har undladt, saavidt Tiden „tillod det, at tage den Inspecteur paa Raad med, der under „Conferencen havde sluttet sig til dennes Anskuelser“, hvilket vel maa forstaaes saaledes, at Undercomiteen ansaae sig for berettiget til at forbigaae Schiødte, fordi denne principaliter havde stemt mod Foreningsplanen og kun subsidiairt havde udtalt sig om den ønskeligste Ordning, hvis Museernes Forening fandt Sted. Dette bør dog vist betegnes som en løierlig Anskuelse, thi Undercomiteen maatte gaae og gik factisk ud fra, at Foreningen vilde blive gjennemført, og ligesaalidt som det sees hvilken Forbindelse der var mellem Spørgsmaalet om Bestyrelsesformen, med Hensyn til hvilket Schiødte dissentierede, og Bygningens Indretning, ligesaalidt skjønnes det, at hans Raad med Hensyn til Bygningen kunde være mindre værdifulde, fordi han maaskee vilde have ledsaget dem med et Præterea censeo. Undercomiteens Henviisning til, at Schiødte ikke ved Conferencen havde sluttet sig til dens Anskuelse, synes derfor kun at afgive et maadeligt Paaskud for ikke at raadspørge ham om Bygningen. Forøvrigt var Schiødte senere altid veltilfreds med, at han ikke havde det allermindste Ansvar for Bygningens Indretning, der i adskillige Hovedpuncter forekom ham alt Andet end heldig.

Efter at have modtaget Comiteens d. 22. April 1862 daterede Betænkning gjennem Consistorium, som ganske sluttede sig dertil, skred Ministeriet til at *udarbeide et nyt Lovudkast*, og der blev i den Anledning ført Forhandlinger med Museumsembedsmændene om Affattelsen af § 1, som omhandler Museets Formaal i Almindelighed. Rigsdagens Udvalg i 1860 havde havt sin Opmærksomhed henvendt derpaa og foreslaaet en ændret Redaction (som forresten af hele Loven), før Sagens videre Behandling standsedes. Denne blev discuteret paa et Møde i Ministeriet i Juli 1862, og Paragraphen blev affattet i Overeensstemmelse dermed; men de andre Paragrapher bleve udarbeidede i Ministeriet uden saadan Raadførsel, og Resultatet var et Lovudkast, der i alle væsentlige Puncter aldeles svarede til Schiødtes og Krøyers Anskuelser og Ønsker. Førend vi følge dettes Skjæbne, ville vi imidlertid kaste et Blik paa Schiødtes

personlige Forhold til Sagen, siden han afgav sin Erklæring af 20. Aug. 1860.

Schiødtes Udtalelser om Undercomiteens Udkast affordredes ham med meget kort Frist i Henhold til, at Regjeringen dengang haabede alt i næste Session, 1860—61, at forelægge Rigsdagen et nyt Lovudkast, og da Schiødte havde indsendt sit Votum, ventede han snart at høre yderligere om Sagen. Midt i September skrev han til Benzon: „Der er endnu ikke forefaldet Noget i Museumssagen, siden jeg indgav mit Indlæg, „men der synes at ulme Noget i Stilhed, thi jeg kan see en „mærkelig Spænding i visse Personers Ansigter, hver Gang jeg „møder dem Imidlertid bliver Rigsdagen nu snart aabnet, og „da faae vi see, hvad det bliver til. Jeg faaer sagtens en haard „Dyst, men haaber nok at staae fast paa Benene mod disse „Anløb“. I et andet, characteristisk Brev af 22. Sept. siger han: „Her sidder gamle Mac*) Kl. 12 om Natten og har netop „fuldendt Tegningen af en Gjælle af en Gyrinuslarve til sit „Tidsskrift, som der nu skal begyndes at trykke paa. Haanden „er derfor lidt træt og uskikket til at danne Bogstaver, og „Haandens Eiermand er ogsaa træt af Dagenes Besværligheder „med Slid og Slæb og Kamp for Museumssagen og nogen For„kjølelse med videre. Monrad er stædig, men Eschricht er paa „mit Parti ligesom alle mine nærmere Venner, og Etatsraad „Bornemann, der som Universitetets Rector og Jurist er Medlem „af Comiteen, holder strængt paa Retfærdighed og tillader „ingenlunde, at mine Indlæg stikkes under Stolen, men fordrer, „at der enten skal skee efter dem, eller ogsaa skulle de gjen„drives“. Hvad Schiødte kalder Monrads Stædighed var uden Tvivl kun, at denne som Minister bevarede en mere reserveret Holdning, end Schiødte i sin Ivrighed syntes om; hvorledes det stod sig med Eschricht have vi alt seet.

Schiødtes gode Haab styrkedes ved, at han i Anledning af Kongens Fødselsdag d. 6. October 1860 blev Ridder af Dannebrog, skjøndt dette var en Ære, som han ellers i og for sig ikke satte synderlig stor Priis paa. I et Brev til Benzon af 13. October skriver han derom: „Forresten er denne Ud-

*) Saaledes kaldte Benzon ham ofte for Spøg.

„nævnelse i dette Øieblik netop af særegen Betydning; da jeg „just nu, som De veed, har indgivet et saa skarpt Indlæg til „Consistorium mod mine gamle Modstandere, saa er det det „Samme som en stærk Demonstration til min Fordeel, naar Mini- „steriet midt under Striden finder for godt at hæve mig frem“. Han meente, at det var snildt betænkt af Monrad, at han havde skaffet ham denne Udmærkelse netop ved denne Leilighed, ved hvilken ogsaa Steenstrup og Forchhammer bleve decorerede, henholdsviis med Sølvkorset og Commandeurkorset, saa disse jo altsaa ikke kunde beklage sig. Schiødte meente, at de Sidste havde faaet deres Forfremmelse paa Ordensstigen, fordi de som ordinaire Professorer nu stode for Tour dertil (i hvilken Anledning han udbryder: „Hvad dog dette Embedsliv er for en forfærdelig Humbug“), medens han selv stod udenfor al Tour. I denne Betragtning tog han nu rigtignok feil, forsaavidt som hans Indlæg endnu ikke havde naaet Consistorium, end sige Ministeriet, som først modtog det syv Fjerdingaar senere. Men naturligviis vidste Monrad meget godt, at Schiødte var i total Modsætning til Steenstrup og Forchhammer i Museumssagen.

Denne sidste gik imidlertid ikke saa hurtigt, som man havde haabet i Ministeriet; at den ikke kunde gaae saa hurtigt, maa Comiteen have vidst fra Begyndelsen af, og der havde derfor ikke været mindste Grund til at fordre Schiødtes Erklæring i Hui og Hast, medens Comiteen selv gav sig god Ro og Mag. Det blev snart bekjendt, at intet Lovudkast kunde komme for Rigsdagen i den Session, og i December skrev Schiødte: „Mu- „seumssagen er foreløbig gaaet til Hvile“. Vinteren gik og Sommeren med, og da Rigsdagen atter traadte sammen, var der ingen Udsigt til, at Sagen vilde komme for.

Schiødtes Opmærksomhed var imidlertid fuldt optaget af andre Sager, Forststudiets Ordning, Landbohøiskolen, Jagtloven, Tidsskriftet osv., foruden hans egne videnskabelige Arbeider og Afdelingens Bestyrelse; men Uvisheden med Hensyn til Museets Skjæbne begyndte dog at trykke ham, og han ansaae det — uden Tvivl med Rette — for et Træk imod ham og et uheldigt Varsel, da Reinhardt under 11. Aug. 1861 paa derom indgiven, af Universitetet understøttet Ansøgning var bleven ansat som Docent ved Universitetet paa samme Vilkaar som Schiødte —

i een Henseende endog paa gunstigere Vilkaar — og strax med samme Gage, 600 Rd., som Schiødte først efter 9 Aars Tjeneste havde opnaaet. Schiødte skriver derom under 1. Sept. 1861: „At Reinhardt er bleven ansat som Docent ved Universi- „tetet, er skeet efter mange Aars Anstrængelser for i denne „Retning at komme paa Siden af mig; da han er aldeles over- „flødig [idet der nemlig ingen saadan Anledning var til at an- „sætte Reinhardt, som der havde været til at ansætte Schiødte for „Entomologiens Vedkommende] . . . saa vilde Reinhardt heller „aldrig have opnaaet det, dersom det ikke i dette Øieblik havde „været saa vigtigt for Steenstrup at befæste sig imod mig. „Hele Sagen gaaer nemlig ud paa at berøve mig Frugterne af „at have været Docent i 11 Aar og sætte mig lige med R. „Jeg haaber imidlertid i yderste Tilfælde at drive det til at gaae „af fra Museet (ikke fra Universitetet) med Vartpenge; thi hvis „Museet bliver ophævet, indlader jeg mig ikke under nogen- „somhelst Betingelse paa at blive ved det som Universitets- „museum under Steenstrups Overhøihed. Det vilde forbittre „mig hele mit øvrige Liv og gjøre det umuligt for mig at ud- „rette Noget for Museet“. Schiødtes Opfattelse af Betydningen af Reinhardts Ansættelse var uden Tvivl fuldkommen rigtig, og havde han vidst Noget om Reinhardts Indlæg i Museumssagen, vilde han sikkert, og neppe med Urette, have betragtet Ansættelsen som Løn for dette Stykke Arbeide; men hvad Museumssagen angik, saae han dog, som alt berørt, Tingene i et altfor sort Lys. Under 13. October skriver han: „Hvorledes „det bliver med Museumssagen, veed jeg endnu ikke; jeg er end „ikke vis paa, at den endnu iaar vil komme paa Rigsdagen.“ I et Brev af 13. Nov. s. A. hedder det: „Ogsaa Museet giver mig „i den senere Tid meget mere at bestille, men af en ellers „meget glædelig Grund, fordi jeg nemlig har gjort mig saa „frygtet ved min Holdning og mine Indlæg i Museumssagen, at „man søger at blidne mig ved at være flot med at anvise mig „Penge, hvilke jeg naturligviis tager med Fornøielse og anvender „med Glæde, uden derfor at opgive mine Anskuelser eller vige „fra mine Fordringer saameget som et quart Menneskehaars „Bredde af de allerfineste Jomfruhaar. Man har, som jeg hører,

„foreløbigt opgivet at forcere Sagen imod mig og ikke vovet at „lade den komme paa Rigsdagen."

Det blev da ogsaa, som alt berørt, først i den næste Session, 1862—63, at Sagen forelagdes Rigsdagen, men forinden havde Schiødte, som han siger i et Brev, havt „flere svære Kampe at bestaae med Fjenden", af hvilke jeg har omtalt een (S. 49 ff.). I Sommerens Løb 1862 fik Schiødte paa tredie Haand et Exemplar at see af Comiteens Betænkning, som var bleven trykt, og blev derved bekjendt med Undercomiteens — hvilket practisk vil sige Steenstrups — og Reinhardts Repliker til hans Indlæg af 20. August 1860. Skjøndt disse, som ovenfor nærmere omtalt, for det Meste kun berøre Sagens yderste Overflade og næsten udelukkende bestaae af gamle Paastande og Argumenter samt Ordcritik (hvilken sidste lettedes Schiødtes Modstandere derved, at han havde en meget kort Frist til Udarbeidelsen af sin Erklæring, medens de havde havt saa megen Tid til at critisere den, som de lystede), ærgrede Gjennemlæsningen deraf dog Schiødte overmaade. Af Naturen var han kun altfor rede til at optage den Slags Discussioner, selv om miserable Bagateller, naar han troede, at noget Alvorligere stod bag ved, og han æggedes desuden ved Actstykkernes særdeles uhøflige Tone, for ikke at bruge et stærkere og paa samme Tid mere træffende Udtryk. Han besluttede strax at skrive en Gjendrivelse deraf, men den kostede ham mere Tid og Uleilighed, end han havde ventet. Han skriver derom til Benzon d. 24. Juli: „Ogsaa har jeg i to Dage „havt en slem Hovedpine, som endnu ikke har sat sig, men „hvis Grund jeg nok kjender. Jeg har nemlig gjennem en Om„vei skaffet mig et Aftryk af den færdige Commissionsbetænk„ning i Museumssagen, hvori jeg bliver meget nedrig behandlet „i Anledning af mit Indlæg for 2 Aar siden. Slige Sager give „mig altid Hovedpine og Nattevaagen, fordi mit iltre Hoved „kommer i saadant et Oprør ved at overtænke og nogenlunde „at ordne den Masse af Ideer, der vælte sig frem til Gjensvar „og Gjendrivelse, at de tilsvarende Partier af min Hjerne synes „at blive ganske ømme og møre. Og jeg skal muntre dem. „Men ilde er det, at jeg altid skal have denne Pæl i Kjødet, „og aldrig kan faae Ro til at beskjæftige mig med min Viden-

„skab som jeg burde og kunde.“ I August Maaned skrev han: „Det er en fortvivlet Omstændighed med denne Comiteebetænk-„ning, at den aldeles afdrager mit Sind og mine Tanker fra „andre Ting og borttager min kostbare Tid til Skade for mine „videnskabelige Arbeider. Jeg er endnu ikke enig med mig „selv, hvorledes jeg vil tage endeel Punkter. Den hele Sag er „et saa skammeligt Stykke mod Naturhistoriens Fremvæxt i „Danmark, som vel kan tænkes. I værste Tilfælde kan jeg „maaskee trække mig tilbage fra Museet uden at tabe i Ind-„tægter (men maa da opgive Udsigten til at stige i Indtægt), „men saa vil det være forbi med Entomologien som Videnskab „her i Danmark i de første 50 Aar.“ Da Indlægget endelig var færdigt, blev det gjennemlæst og tiltraadt af Krøyer og dernæst indsendt til Ministeriet i sidste Halvdeel af September Maaned. Da Comiteens Betænkning jo ikke havde været og efter den sædvanlige Forretningsgang heller ikke kunde have været Schiødte officielt meddeelt, havde han i Virkeligheden aldelse ingen *Locus standi* for en Besvarelse deraf, og Indgivelsen af en saadan var derfor en stor Uregelmæssighed, for hvilken daværende Departementschef Linde meente, at han burde have modtaget en Irettesættelse. Monrad lod det dog blive ved at behandle den som ikke indkommen, hvilket naturligviis ikke forhindrer, at han jo selv kan have læst den. Schiødte havde saa liden Forestilling om, at han derved foretog et usædvanligt Skridt, at han ved Indsendelsen anmodede om, at dette Indlæg maatte blive Rigsdagen tilstillet, og da han ikke længe efter fik Texten af det nye Lovudkast at see, sluttede han i sin første Glæde over dettes nære Overeensstemmelse med hans Ønsker, at dette Resultat skyldtes hans sidste Indlæg. I et Brev af 8. October til Benzon skriver han: „Jeg har gjennem-„gaaet den forfærdeligste Legeme og Sjæl angribende Kamp, „skriftlig og mundtlig, i Museumssagen og næppe i flere Uger „havt Søvn i mine Øine nogen Nat. Mit sidste Indlæg udgjør „37 tætskrevne Foliosider. Jeg har til Slutning med al den „Skarphed og Styrke, jeg kan byde over, med fuldstændig „Uforbeholdenhed og uden Skaansel blottet mine Fjenders Chi-„caner ved Afskrifter af mine mangeaarige Indberetninger ved

„Museet, som hidtil aldrig vare komne Ministeriet for Øie, og „andre Documenter, og saaledes oplyst, afviist og kuldkastet „deres Argumenter, saaledes fulgt dem og uddrevet dem af det „ene Smuthul efter det andet, at jeg nu over for Universitetet, „Consistorium og alle dets Comiteer har vundet den meest af„gjørende Seir.“ At Lovudkastet var en fuldstændig Seir for Schiødte, er uomtvisteligt, men han tog vistnok feil i særlig at tilskrive sit sidste Indlæg denne; thi Lovudkastets Text maa rimeligviis antages at have været definitivt fastslaaet, førend dette Indlæg indkom, da Forestillingen til Kongen om Lovens Forelæggelse er dateret d. 27. Sept. Det varede heller ikke længe, førend han bragte i Erfaring, at Indlægget ikke var blevet Udvalget tilstillet med de andre Documenter, skjøndt det rigtignok paa samme Tid blev ham sagt, at et Medlem, som stod paa Steenstrups Side, skulde have udladt sig med, at han godt kjendte det. Hvorledes det end forholder sig hermed, vist er det, at Schiødte har paategnet Kladden med en Bemærkning, som ender med disse Ord: „At min Indsigelse har haft Indflydelse paa Monrads Holdning, Thinget og Sagens endelige Udfald, er derimod sikkert.“ At Schiødte ved tidligere mundtlige Conferencer har fremført det Vigtigste af Indlæggets Indhold, kan naturligviis ansees for givet. Selve Indlægget er altfor omfangsrigt til, at det kunde aftrykkes her, og der er saameget mindre Anledning dertil, som det for allerstørste Delen bestaaer af en Gjendrivelse af Undercomiteens og Reinhardts Critik af Schiødtes oprindelige Indlæg, af hvilken de væsentligste Puncter allerede ere belyste, medens jeg ikke har anseet det for nødvendigt at gjengive den uvæsentlige Detail og blotte Ordcritik. Man finder i Schiødtes Indlæg, foruden gode almindelige Bemærkninger, endeel historiske Oplysninger om Museet i det Hele og den entomologiske Afdeling i Særdeleshed (af hvilke een er anført ovenfor S. 21—22), samt en Deel Critik af Steenstrup som Videnskabsmand etc., men, saavidt jeg har bemærket, Intet, som ikke kjendes andetstedsfra. Det kan anføres, at Schiødte ikke undlader at hævde paa det Bestemteste, at Krebsdyrene eventuelt burde forenes med de andre Articulater i hans Afdeling.

Om selve Lovudkastet siger Schiødte i det nys anførte

Brev af 8. October i Fortsættelse af det ovenfor Citerede: „I det „Lovforslag, der er trykt igaar til at forelægges Thingene, finder „Ministeriet det nemlig „„meest overeensstemmende med de virke„lige Forhold““, at der efter Museets Overgang [til Universitetet] „oprettes et Museumsraad, i hvilket det Kgl. Museums nuværende „Inspectorer have Plads, aldeles ligeberettigede med de ordinaire „Professorer som Bestyrere af Samlingerne; og Steenstrup faaer „derved netop saa meget at sige over mit Museum, som jeg „faaer over hans, hverken meer eller mindre. At Thingene „skulle gjøre nogen Forandring heri, har jeg ingen Grund til „at befrygte. Men det Moersomste er, at Reinhardt, som pligt„skyldigst havde erklæret sig enig med Steenstrup og skrevet „et nederdrægtigt Angreb paa mig i den Anledning, nu faaer „Ligeberettigelse med Steenstrup, ligesom vi Andre, og altsaa „opnaaer en Stilling, han havde skildret som ganske utilbørlig. „Steenstrup selv lider det grueligste Nederlag, saa jeg veed „ikke, om han ikke skjærer Halsen over paa sig, thi alt, hvad „han nu i saa mange Aar har intrigeret for, er fuldstændigt „gaaet i Vadsken . . . . . Det var et svært Pust, og jeg skal „ogsaa see noget bleg og medtaget ud. For Øieblikket staaer „altsaa Sagen vel, og jeg haaber at holde den i samme Gang.“

Lovforslaget var i flere Henseender forskjelligt fra det i 1859 forelagte. Medens dette sidste kun vedrørte Foreningen af det Kongelige Museum med Universitetets egentlige naturhistoriske Museer, foresloges der i 1862, ligesom i Comiteebetænkningen af 1853, at oprette en mere omfattende Institution, indesluttende en Afdeling for Botaniken, samt det anatomisk-physiologiske Museum. Medens Udkastet af 1859 ikke omtalte den nye Institutions Formaal nærmere, defineres dette i Forslaget af 1862, idet der særligt lægges Vægt paa faunistiske Samlinger. Endelig gaaer Forslaget af 1862 ind paa Bestyrelsesforholdene, som ikke vare berørte i det tidligere Forslag. Der siges, at det zoologiske Museum skulde bestyres „deels af Pro„fessoren i Zoologi for hans Afdelings Vedkommende, deels af de „andre ved samme Museum ansatte Inspectorer“; hvorhos den hele Institutions Fællesanliggender skulde varetages af et Museumsraad, hvori samtlige Bestyrere og Inspectorer skulde have

Sæde, og hvis Formand skulde vælges af Consistorium blandt Raadets Medlemmer.

Den første Behandling i Folkethinget fandt Sted d. 10. October, og Forslaget, som i det Hele fandt en god Modtagelse, overgaves til et Udvalg, bestaaende af FISCHER, FEDDERSEN, FALLESEN, KROGH og ROSEN. Den Første af disse stod strax fra Begyndelsen af paa Schiødtes Side, medens den Sidstnævnte fra først af var stemt for Steenstrups Ønsker. Udvalgets Forhandlinger vare temmelig langvarige, og Betænkningen afgaves først d. 18. November. Imidlertid havde de nærmest Interesserede og deres Venner paa begge Sider anstrængt sig til det Yderste for at opnaae Tilslutning til deres Ideer og at vinde dem, der uden Partifølelse stræbte efter at træffe det Bedste mellem disse skarpt mod hinanden staaende Fordringer, men som af Mangel paa Kjendskab til Zoologien og til Museumsvæsen havde ondt ved at finde sig til Rette. Udvalgets Fleertal blev snart enig om — paa Rosens Forslag — at indskrænke Lovens Virksomhed til de egentlige naturhistoriske Museer, og da Foreningen af de mineralogisk-geognostiske Samlinger allerede var factisk udført og ingen vanskelige Spørgsmaal opstod i Forbindelse dermed, kom det nye zoologiske Museums Bestyrelsesforhold snart i Forgrunden som Sagens Kjernepunct, ligesom det jo ogsaa i Virkeligheden var Steenstrups Attraa efter at faae Overbestyrelsen af det Kongelige Museums zoologiske Samlinger i sine Hænder, der var paa Bunden af den hele Affaire. De af Steenstrup selv paa de tidligere Stadier anførte Argumenter til Gunst for den af ham ønskede Overbestyrelse bleve gjentagne og satte i det meest plausible Lys; og naar det fra den anden Side paastodes, at Inspectorernes videnskabelige Frihed og Uafhængighed practisk vilde forsvinde, med mindre den sikkredes paa den i Lovforslaget angivne Maade, og at Steenstrups Plan virkelig gik ud paa at give det nye Museum Characteren af et væsentligt for Professorens Skyld existerende Studieapparat, saa indvendtes der, at Frygten for noget Saadant var chimærisk, da den frygtede Overbestyrelse kun vilde angaae det Administrative. Det var saameget vanskeligere for Schiødtes Tilhængere at godtgjøre det Vildledende

heri, som de Documenter fra ældre Tid (1849—50), der viste, hvorhen Steenstrup styrede, jo laae utilgjængelige i Archiverne og det kun var ved at sammenholde forskjellige Passager i Comiteebetænkningen, at man kunde faae et klart Billede af hvad der var meent. Det syntes derfor til en Tid heelt tvivlsomt, hvorledes Udvalgsbetænkningen vilde falde ud, da Schiødtes Modstandere pludselig kom ham til Hjælp paa en ligesaa uventet som virksom Maade.

At Ministeriet ved Affattelsen af sit Forslag angaaende Museernes Bestyrelsesform saa aldeles havde seet bort fra de Anskuelser, som Consistorium gjentagne Gange havde gjort sig til Tolk for, hvorpaa hele dets Betænkning over Sagen hvilede, og paa hvis Forsvar Steenstrup med Reinhardts Hjælp havde anvendt saameget Arbeide, og at Ministeriet istedetfor havde adopteret Hovedtanken i Schiødtes Forslag, der forøvrigt allerede var fremkommen i 1860 i et ovenfor nævnt Minoritetsforslag til en Interimsbestyrelse — alt dette kunde ikke Andet end være Steenstrup og hans Venner ved Universitetet i høi Grad ubehageligt. Vel var det ikke en Sag, som man kunde vente, at Regjeringen vilde forcere; men det Rimeligste var dog, at dens Tilhængere i det Hele vilde stemme for dens Forslag, og da dette desuden, som man vidste fra den tidligere Behandling af Sagen, kunde vente Tilslutning fra Medlemmer, som ikke hørte til Regjeringens Parti, var Situationen i alt Fald critisk. Steenstrup besluttede sig derfor til at gjøre et Forsøg paa, saa at sige, at tage Stillingen med Storm ved at appellere til sin egen i visse Kredse saa store Anseelse som Videnskabsmand og forlange en Organisation i Overeensstemmelse med Consistoriets Forslag som en Betingelse for, at hans fortjenstfulde Virksomhed kunde fortsættes. I en Skrivelse af 30. October 1862 til Consistorium, af hvilken Forsamling han netop — ved Velschows Død — var bleven Medlem ved Valg, udtalte han sig meget udførligt i denne Retning, hvorpaa Consistorium i Henhold til denne Skrivelse, som det fremsendte til Ministeriet, udtalte, *at det langt maatte foretrække den hidtilværende Tingenes Tilstand for en Ordning som den ved Lovudkastet tilsigtede*, hvorhos man anmodede Ministeren om at lade disse

Udtalelser komme Rigsdagens Udvalg i Hænde. Dette var simpelthen at spille *va banque*, og Udfaldet var, at Spilleren tabte Alt. Ikke heller kan Nogen, som opmærksomt gjennemlæser disse to mærkværdige Skrivelser, undre sig over, at deres Virkning blev som antydet.

Steenstrups Skrivelse begynder saaledes:

„I Anledning af det af Kultusministeriet i Folkethinget „fremlagte Forslag til Lov om det Kongelige naturhistoriske „Museums Overgang til Kjøbenhavns Universitet, føler under„tegnede Universitetslærer i *Zoologi* sig forpligtet til at hen„lede det høie Consistoriums Opmærksomhed paa tvende Punkter „i den i Lovudkastet tilsigtede Organisation, der true med at „virke forstyrrende og hæmmende ind paa Universitetslærerens „*frie* zoologiske Studier ved Universitetet og derved middel„bart paa den Selvstændighed som Videnskabsmand og Lærer, „hvilken man i hans Fag maatte vente af ham, paa samme „Maade som af de andre Videnskabers Repræsentanter ved Uni„versitetet."

Som Indledning fremsætter han nogle Bemærkninger om Sammensætningen af det for de fire tilsigtede Museer foreslaaede Museumsraad, men da den mere omfattende Forening af videnskabelige Instituter ikke fandt Rigsdagens Bifald, fik Steenstrups Bemærkninger herom, der desuden indkom efter at Udvalgets Fleertal havde bestemt sig til ikke at anbefale Foreningen, ingen Actualitet og kunne forbigaaes her. Hans Udtalelser om selve den foreliggende Sag ere følgende:

„Hvad jeg nemlig ved den foreslaaede Organisation baade „paa min Videnskabs og min Stillings Vegne maa paatale, er „Kløvningen af det zoologiske Museum i fire Brøk-Museer „med selvstændige eller uafhængige Bestyrelser, uden at der „bliver nogen Afdeling, der ligeoverfor disse partikulaire Ret„ninger kan varetage Zoologiens Tarv i Almindelighed og som „en Heelhed. Ornithologi + Herpetologi + Ichthyologi + En„tomologi + Malacologi + + + + alle de Afdelinger, der allerede „ere dannede, eller som man maatte ville danne, blive aldrig, „hvor meget de end sammenlægges, til Zoologi som heel og „selvstændig Videnskab, og ligesaalidet kunne samtlige de for

„sig bestaaende Afdelinger, hvori man udstykker et zoologisk „Museum, afgive det fornødne Substrat for de Studier, som „Universitetslæreren, idag i een Retning, imorgen i en anden, „nødvendigen maa gjøre for at have en selvstændig Mening i „Hovedpunkterne af den Videnskab, han er sat til at docere. „Universitetet staaer nu i Begreb med for store Summer og „under betydelige Opoffrelser tillige i andre Retninger at ud-„vide Omraadet af dets zoologiske Samlinger, men med en Or-„ganisation som den foreslaaede vil det altsaa stille dets Re-„præsentant for Zoologien uden Apparat til alle de *almindelige* „*Studier* og *Forskninger,* som netop *hans Lærerembede* gjør „ham det til Pligt at forfølge, og uden hvilket han bliver sat „ud af Stand til forsvarlig at røgte sit Kald. Ja, naar For-„eningen paa den foreslaaede Maade gaaer for sig, og som en „Følge deraf den større Deel af det nuværende Universitets-„museums Indhold altsaa maa fordeles mellem Lovforslagets „fire Fjerdingsmuseer, berøves ham endogsaa det Apparat, som „han nu i 16—17 Aar møisommeligt har bragt tilveie, og ved „hvilket han deels allerede har naaet, deels har søgt at for-„berede mange af de Besvarelser, han saae, at Videnskaben for-„drede. Det hjælper ikke, om man i saa Henseende vil henvise „ham til den af Consistoriets Comiteebetænkning omtalte Studie-„samling, thi forudsat endogsaa, at Forslaget til dennes Ind-„retning hos Ministeriet vinder større Bifald, end Tilfældet har „været med de andre af Universitetet antagne og billigede For-„slag, saa hverken er eller kan en Studiesamling blive beregnet „paa de ofte omfangsrige og vidtløftige specielle Studier, som „Universitetslæreren for sine Foredrag i de forskjellige Retninger „maa anstille, skal han beholde sin Ligevægt under Videnska-„bens Bølgebevægelser. Det hjælper heller ikke — idetmindste „ikke i alle Spørgsmaal, der ligge udenfor det Inspectorat eller „den Museumsretning, som Lovforslaget særligt har tiltænkt „ham — at henvise ham til de tre andre, af ham saavelsom af „hinanden uafhængige Brøkmuseer, thi det ligger i Sagens Natur, „at selv med den frieste Adgang til og Afbenyttelse af disse „hver i sin Retning gaaende Museer — og det maa ligefrem „forudsættes, at Universitetslæreren i Zoologi har en saadan

„Adgangs- og Afbenyttelsesret af disse — kan han kun i en- „kelte Tilfælde vente Materialet netop i den Form og det Om- „fang eller med den Præparation, der til hans Studiers og „Foredrags Tarv er nødvendig, og det vil heller ikke kunne „paalægges de andre Bestyrere at skaffe det tilveie, selv om „det forøvrigt var muligt til slige Undersøgelser at benytte et „af Andre og med andre Hensyn for Øie tilveiebragt viden- „skabeligt Materiale, hvilket som bekjendt i de fleste Tilfælde „ikke vil være muligt. Det vil være en uundgaaelig Følge „af Lovudkastet, at Universitetslæreren, berøvet sit Hjælpe- „middel til selvstændige dyberegaaende Studier, efterhaanden „nødes til at forme sine videnskabelige Udtalelser efter de en- „kelte Museers Apparater, og i Virkeligheden derved middel- „bart stilles som Videnskabsmand under disse Museebestyreres „Formynderskab.

„Der er et andet Punkt i Lovforslaget, som fra modsat „Side kan true Universitetslærerens Virksomhed i hans egentlige „Kald, idet Forslaget sætter det ene Fjerdingsmuseum under „hans Bestyrelse og følgelig derved kan komme til at gribe „dybt i hans Tid, hvis der nemlig forudsættes, at han i det „Hele taget skal bestride ligesaa Meget indenfor sit, som de „andre Museumsbestyrere indenfor deres Fjerdingsmuseum. „Dette kan aldeles ikke forenes med det Omfang, hans Lærer- „virksomhed som Docent i Zoologien har, hvorimod han vel vil „kunne, som hidtil, lede alle de nødvendige specielle Arbeider „indenfor en saadan Afdeling.*) Forøvrigt maa det vel ogsaa „haves for Øie, at naar noget af disse nye Museer skulde til- „lægges Universitetslæreren som saadan, saa egnede Bløddyr- „Straaldyrmuseet sig *allermindst dertil,* thi ligesaa frugtbrin- „gende *Studier* i selve Naturen af disse Afdelinger kunne være „for Universitetslæreren, ligesaa *golde* og *ufrugtbare* for ham „som saadan ere de allerfleste *Museestudier* af disse Dyr, af „den simple og gode Grund, at vi endnu ikke kjende noget „Opbevaringsmiddel for dem, der kan gjøre dem skikkede til

*) Meningen er, at han maatte have en Assistent, medens ingen saadan dengang paatænktes for de andre Afdelinger.

„en sikker Besvarelse af talrige af de Spørgsmaal, der *for* „*hans* Virksomhed maatte have den største Interesse. At der „under alle Eventualiteter ved den foreslaaede Forening ikke „bliver en engere Tilknytning mellem denne specielle Museums- „bestyrelse og Lærervirksomhed, end der kan bestaae med „Sidstnævntes Tarv, derpaa anseer jeg det altsaa ligeledes for „min Pligt at henlede det høie Consistoriums Opmærksomhed.

„Jeg har i denne min ærbødige Henvendelse kun villet „holde mig til de to Punkter i Lovforslaget, som gribe saa „væsentligt ind i Universitetslærerens fremtidige Virksomhed, „at denne truer med hverken at kunne blive fyldestgjørende „for ham eller Universitetet; at Lovudkastet ved at henstille „fire zoologiske Specialmuseer uden enhver organisk Forbindelse „mellem dem, og derved at ignorere aldeles den faktiske Be- „tydning, som en Samvirken af disse nu adsplittede membra „har havt, baade brat standser og i alle Kyndiges Øine offi- „cielt bryder Staven over den ikke-partikulaire men alsidige „Virksomhed, som Museet har fulgt baade i Fortiden og under „den nuværende Universitetslærers Ledning, og som jeg er mig „bevidst, hvad ogsaa turde være overalt anerkjendt, har været „Videnskaben til Gavn og Universitetet til Hæder, skal jeg kun „beklage — vel noget for min Stillings Skyld, men meest dog „for Videnskabens og Universitetets Skyld."

Hvad der især er interessant ved dette Actstykke vedrører ikke directe dets Forbindelse med Museumssagen; det er nemlig dette, at der her foreligger et uomtvisteligt authentisk Vidnesbyrd om, paa hvilken Maade Steenstrup selv ved given Leilighed omtalte sin egen videnskabelige Virksomhed for Andre. Overeensstemmelsen mellem de i dette Brev forekommende Yttringer derom og hans Beundreres Lovpriisninger synes at godtgjøre, at disse kun ere en Gjenklang af Steenstrups egne Udtalelser. Det er derfor vel Umagen værd at undersøge dette Actstykke noget nærmere, ikke blot som Indlæg i Museumssagen men ogsaa som Udtalelse af Steenstrup om sig selv.

Steenstrup dolerer da først over, at Lovudkastet ved at stille Museets Afdelinger under selvstændige og uafhængige Bestyrelser vilde, som han siger, kløve det i fire Brøkmuseer

— et Udtryk, der stærkt minder om en Vending, som han med stort Held anvendte i Discussionen ved Museet i 1849—50*). Hans Anke gaaer ud paa, at der burde være en Afdeling, der kunde, som han siger, varetage „Zoologiens Tarv i Almindelighed og som en Heelhed“ ligeoverfor disse particulaire Retninger, en Afdeling, som han naturligviis meente, burde være under hans Bestyrelse som Professor. Men, kan man ikke undlade at spørge, hvori bestaaer vel „Zoologiens Tarv i Almindelighed og som en Heelhed“, afseet fra de enkelte Afdelinger, Ichthyologi, Entomologi osv.? Hvilken er vel den høiere Kundskabssphære, som saaledes burde varetages? Hvad er dens Indhold, og hvilket er det Materiale, som udfordres for denne høiere almindelige Kundskabs Erhvervelse, og som ikke skulde findes i de enkelte Afdelinger? Maa ikke enhver af disse have til Formaal, saa fuldstændigt som muligt at tilveiebringe Materiale til Studiet af de Dyr, som den omfatter, fra *alle* videnskabelige Synspuncter, disse være nu specielle eller comparative? Det er simpelthen umuligt at nævne nogen Art af Materiale, som det ikke vilde være disse saakaldte Brøkmuseers Opgave at samle. Hvad Steenstrup vilde savne er saa meget mere dunkelt, som det kun skulde tjene ham til at danne sig en selvstændig Mening om Hovedpuncterne af sin Videnskab, og som der er Tale om Undersøgelser, der idag gaae i een, imorgen i en anden Retning og derfor ikke kunne være synderlig indgaaende. Enhver videnskabelig Zoolog bør og vil naturligt føle sig dreven til at danne sig en selvstændig Mening om Hovedpuncterne i sin Videnskab; det er aldeles ikke noget Eget for en Professor ordinarius. Enhver Zoolog maa gjøre det paa Basis af sit Specialstudium, og dertil behøves aldeles ikke nogen særegen Samling. Det Hele er kun et Udslag af Steenstrups sædvanlige Politik, at tage Stilling som overordnet Zoolog i taaget Almindelighed. Hvad han siger om, at han ikke skulde kunne faae det nødvendige Materiale til de Studier og Undersøgelser, som skulde holde ham i Ligevægt under Videnskabens Bølgebevægelser, hvis han skulde tye til selvstændige og af ham uaf-

*) See herom Første Deel, S. 379 og 385.

hængige Afdelingsbestyrere for at faae det, reducerer sig, naar det afklædes den kunstige Iklædning, til en Fordring om, at det *hele* Museum skulde stilles til hans Disposition, for at han kunde raade frit over dette Materiale. Men igjen spørger man sig selv, af hvad Art kunne disse Undersøgelser dog være, som kræve et saa extraordinairt Materiale? Det er ganske rigtigt, at en Universitetslærer ikke bør lade sig letsindigt henrive af nye Theorier, hvilket vel er det, som Steenstrup mener med sin Bølgebevægelse; men for at et Skib skal bevare sin Ligevægt i Bølgegang, behøver det fremfor Alt tilstrækkelig Ballast, og denne maa paa Videnskabens Omraade hentes ikke fra sporadiske Excursioner idag i een Retning, imorgen i en anden, men fra et grundigt Specialstudium, et saadant, som netop de „partikulaire Brøk-Museer“ afgive Materialet for.

Steenstrup henstiller som en Climax af de uheldige Følger af Lovforslagets specialiserende Tendents, at han endog vilde have at afgive det Meste af sit hidtilværende Studiemateriale, ved hvilket han havde deels naaet, deels forberedt Løsningen af mange Spørgsmaal, hvilket jo ganske vist lyder meget grusomt og synes at implicere et Høiforræderi mod Videnskaben. Men Enhver, som af eget Studium kjender Noget til Steenstrups videnskabelige Præstationer, maa med Forundring spørge om, hvilke vel disse Besvarelser kunne være, hvis Nødvendighed Steenstrup som fremadskuende Geni havde forudseet og derpaa deels givet, deels forberedt? Thi hverken i hans literaire Virksomhed eller i hans Forelæsninger findes det allermindste Spor af dem. Hvis de overhovedet have havt nogen Existents, har han omhyggelig holdt dem hemmelige, saa vidt det videnskabelige eller endog blot det læsende Publicum angaaer, hvad han end kan have meddeelt en fortrolig Kreds af Lægmænd i Zoologien. Det er ikke mig bekjendt, at der, da den omtalte Samling endelig fordeeltes, i den fandtes noget saadant mærkeligt Materiale, som Museets enkelte Afdelinger ikke kunde have leveret.

Der er Anledning til netop ved Omtalen af dette Actstykke at dvæle noget nærmere ved en Omstændighed, som alt er bleven kort berørt, nemlig, at der er noget meget Vildledende ved

den Maade, hvorpaa Steenstrup i disse Discussioner taler om Zoologi i Almindelighed, almindelig Zoologi, almindelige zoologiske Undersøgelser o. lign. i Modsætning til Specialkundskab. Sagen er, at det er ganske sædvanligt og velforstaaet at bruge Ordet „almindelig“ om videnskabelige Bestræbelser, som gaae ud paa at erkjende visse enkelte Forholds Betydning og Væsen gjennem en omfattende Sammenligning mellem disse Forholds Optræden i forskjellige Combinationer. Det er paa en saadan Betragtning, at den sammenlignende Anatomi og Physiologi ere grundede, og det er den, som ligger til Grund for Arbeider som Milne Edwards' „Introduction à la zoologie générale“ eller Geoffroy St.-Hilaires „Histoire naturelle générale des règnes organiques“ o. A., og det var alene i denne Betydning, at Schiødte talte om almindelig Zoologi. Det sees let, at denne Behandlingsmaade i Videnskabens Udvikling danner et vigtigt Skridt fremad, altsaa i videnskabelig Henseende indtager en høiere Rang end den reent empiriske Naturkundskab, som tjener blotte Samlerformaal. Det Vildledende ligger nu i, at Steenstrup bruger Udtrykkene „almindelig Zoologi“ osv. i en ganske anden Betydning end den anførte, nemlig om en Udsigt over Hovedtrækkene af den systematiske Zoologies Indhold, men alligevel henstiller denne saakaldte almindelige Zoologi som noget Overordnet ligeoverfor speciel, nærmest til et mindre Omraade knyttet Videnskab, som om denne nødvendigviis maatte være en ved borneerte Synsmaader characteriseret Bestræbelse. Naturligviis er dette aldeles ikke Tilfældet; tvertimod udgjør den fuldstændige Special-Kundskab, som i sig optager Resultaterne af den almindelige Videnskab i Ordets rette Betydning, netop den høieste Form af zoologisk Erkjendelse. Der kan neppe være Tvivl om, at jo Adskillige have ladet sig vildlede af dette quid pro quo. Det er derfor af Vigtighed for Forstaaelsen af disse Discussioner at constatere, at hvad Steenstrup meente med almindelig Zoologi, Zoologien i Almindelighed, kun var en — nødvendigviis meget elementair — encyclopædisk Kundskab, som, hvor nyttig og nødvendig den end er, ikke har mindste Krav paa at ansees som en overordnet Form eller Green af Videnskaben, men som endog forsaavidt staaer tilbage selv for den ganske empiriske

Specialkundskab, som den for største Delen maa være Kundskab paa anden Haand, medens den sidste beroer paa egen Undersøgelse. At Steenstrups Udtryk „almindelig“ i disse Forbindelser virkelig kun havde Hensyn til en saadan encyclopædisk Kundskab, fremgaaer uimodsigeligt af, at han bestandigt omtaler Zoologien i Almindelighed som Gjenstand for sine egne Studier og sin Docentvirksomhed. Men af hans Skrifter er der kun to, hvis Opgaver krævede almindelig Behandlingsmaade, i Betydning af comparativ, nemlig de om Generationsvexlen og om Hermaphroditismen — samtlige hans øvrige Skrifter tilhøre den specielle Zoologi — og selv i disse to finder man ikke en comparativ Undersøgelse af de paagjældende Facta, men kun en comparativ-naturphilosophisk Betragtning. Det Samme gjælder hans Forelæsninger, af hvilke den væsentligste, hans Cursus for Medicinerne, ikke indeholdt Andet end hvad der kunde uddrages af enhver udførlig Lærebog. At den Afdeling af Museet til Bedste for Zoologien i Almindelighed, som han saameget savnede, ikke skulde tjene den comparative Zoologi, fremgaaer med Evidents af hans Modstand mod Bevarelsen af Eschrichts Museum. At Steenstrup tillagde den encyclopædiske Kundskab om Zoologien en saadan overordnet Betydning, er, om jeg ikke feiler, kun eet Beviis mere, foruden de mange, som ellers kunde anføres, for, hvor ufuldkomment han forstod den Videnskabs Væsen og Methode, som han var sat til at docere.

Det synes meget paafaldende, at Steenstrup i sit Brev til Consistorium yttrer sig utilfreds med Udsigten til at faae Blød- og Straaldyrene sig underlagte; thi det var jo netop disse, som han igjennem alle disse Forhandlinger selv havde betegnet som sin eventuelle Part. Han siger, at Museumsstudier af disse Dyr vare ham for det Meste golde, men det er dog notorisk paa saadanne, at saa godt som alt hans i nogen Maade værdifulde Arbeide støtter sig. Naar han endelig siger, at Manglen af et tilstrækkelig godt Opbevaringsmiddel forhindrede ham fra i Museets Materiale af disse Dyrerækker at finde sikker Besvarelse af talrige Spørgsmaal, der netop for hans Virksomhed maatte have den største Interesse, saa staaer man igjen ligeoverfor et dybt Mysterium.

I Slutningen af Skrivelsen er der en Passus, som synes meget oplysende med Hensyn til hvad Steenstrup styrede efter. Han dolerer nemlig over, at de fire Specialmuseer, som han kalder dem, vare hensatte uden organisk Forbindelse. Da nu Lovforslaget fastsætter, at deres Fællesanliggender skulde varetages af det for alle fælles Museumsraad, saa er det aabenbart ikke en *administrativ* Forbindelse, som han savner; det maa være en Forbindelse beroende paa en *videnskabelig* Overbestyrelse, som han meente, at der burde være. Derimod har jeg ikke kunnet opdage hvad Steenstrup kan have meent med den „ikke partikulaire, men alsidige Virksomhed“, som hidtil var bleven udøvet af Museet til Gavn for Videnskaben og til Hæder for Universitetet — en Tirade, som synes mig mere skikket til at blænde end til at oplyse. Da han hentyder til Tiden før sin egen Administration, og da Universitetsmuseet jo tidligere havde været høist ubetydeligt og for det Meste staaet henpakket, synes der kun at kunne være Tale om det Kongelige Museum, men hvorledes dettes Virksomhed kunde være til Universitetets Hæder sees ikke; ikke heller vides der at have været eller at kunne have været udøvet nogen anden Slags alsidig Virksomhed end ved Oparbeidelsen af specielle Samlinger i flere Retninger.

Hovedpunctet i denne Skrivelse er, som man seer, en Appel til den Virksomhed, som Steenstrup, med Rette eller med Urette, prætenderede at udfolde i sin Egenskab af Universitetslærer, Repræsentant for Zoologien, Museumsbestyrer og særlig begavet Videnskabsmand. Om denne Virksomhed henstillede han, at den var saa værdifuld, at den burde opretholdes og fremmes for Universitetets og Videnskabens Skyld, hvilket han forsikkrede kun kunde skee gjennem en saadan Organisation af det nye Museum som den, han havde foreslaaet, medens den vilde hæmmes, om ikke tilintetgjøres, ved Lovforslagets Gjennemførelse. At Steenstrup saaledes appellerede til sin egen Dygtighed, Fortjeneste og Berømmelse, kan ikke i og for sig regnes ham til Last, forudsat, at han selv troede derpaa. Thi vel er Beskedenhed en Dyd, men der gives ganske vist Tilfælde, hvor det bliver Pligt at sætte den til Side, især naar andre og vigtigere

Interesser staae paa Spil end de blot personlige. Men det er en risikabel Maneuvre; thi lykkes den ikke, faaer Ens Optræden let Udseendet af Humbug, og for at man med Held og uden Fare for at blive comisk skal kunne vove derpaa, maa man kunne henvise til Kjendsgjerninger som Basis for det Store og Gode, man siger om sig selv, og man maa kunne forklare dettes Natur nogenlunde tydeligt. Disse Betingelser vare ikke tilstede i dette Tilfælde. Ganske vist var der kun Faa, som kjendte og havde Betingelserne for at kunne dømme om Steenstrups videnskabelige Virksomhed, men Overtroen paa hans Begavelse og Fortjenester var endnu usvækket. Dog gjorde den Maade, hvorpaa han arrogerede sig en overordnet videnskabelig Rang i Sammenligning med Bestyrerne af de „partikulaire Brøk-Museer", afgjort et mindre heldigt Indtryk. Mange fik Fornemmelsen af, at der var noget Opskruet, Uægte, i Steenstrups Fordringer. Saadanne Talemaader som de i Skrivelsen forekommende kunne med god Virkning anbringes i Samtale med mindre sagkyndige og critiske Personer, men naar de komme frem paa Prent, saa kunne de ikke undgaae competente Dommeres Bedømmelse og Værdsættelse; i ethvert Tilfælde faae de, til hvem de henvendes, Tid til at tænke sig om. De store Ord imponere ikke de mere Tænksomme, som begynde at søge efter et solidt Indhold, og naar de Intet finde, er Virkningen paa dem den modsatte af den tilsigtede. Men Hovedsagen med Hensyn til Museumsspørgsmaalet var, at man nu fik Troen i Hænde paa, at hvad der foresloges af Consistorium paa Steenstrups Vegne virkelig var af den Beskaffenhed, som Modstanderne forsikkrede, nemlig at der ikke tilsigtedes en blot administrativ Overbestyrelse, men at det hele Museum skulde stilles til Steenstrups Raadighed som Apparat for hans saakaldte dyberegaaende, almindelige, alsidige Forskninger; det vil altsaa sige, at han skulde have en Myndighed paa det videnskabelige Omraade, der practisk var uforenelig med den Frihed, som man fandt, at Inspectorerne vare berettigede til, og som Steenstrup og hans Venner hidtil stedse havde forsikkret, at de vilde komme til at nyde. Selv de, der kun saae lidet dybt i Sagen, fik Fornemmelsen af, at man paa Steenstrups Side havde prætenderet Noget, som man

ikke havde meent, og at han nu endeligt havde afkastet Masken.

Var Steenstrups Skrivelse til Consistorium fordærvelig for hans Sag, saa gjorde den, hvormed Consistorium fremsendte hans Indsigelse til Cultusministeriet, kun Sagen endnu værre, saavel for Steenstrup som for Consistoriet selv. Det er for største Delen kun en kort Omskrivning af Steenstrups Brev, men Skrivelsen har dog nogle Vendinger, der ere den egne, samt en meget væsentlig Slutningspassus. Saaledes siges der: „Den hele Maade, hvorpaa det zoologiske Museum er stillet „[i Lovudkastet], synes at tyde hen paa og at støtte sig til de „samme Anskuelser, som ved flere Leiligheder have gjort sig „gjældende paa tidligere Stadier under denne Sags Forhandling, „at nemlig Zoologien i Almindelighed ikke kan betragtes som en „egentlig Videnskab, men at denne Characteer kun kan tillægges „specielle Grene af Zoologien, saasom Entomologien, Ichthyologien“ osv. Naturligviis sigtes der herved, som Valget af Exemplerne tydeligt nok viser, til de af Schiødte udtalte og af Krøyer deelte Anskuelser; men at der hverken af disse Mænd eller nogen Anden nogensinde var blevet fremsat en saa meningsløs Paastand, forstaaer sig af sig selv, om end Steenstrup nok for at gjendrive Schiødtes Fordring paa en uafhængig Stilling i alt Fald for Entomologien, hvis Interesse han nærmest skulde varetage, kan have travesteret Schiødtes Yttringer saaledes. Schiødte paastod ligeoverfor Steenstrups Fordring om at være „Repræsentant for Zoologien“, at en Beskjæftigelse med denne Videnskab, som bredte sig over det Meste af dens Omraade, umuligt kunde have en selvstændig videnskabelig Characteer men maatte forblive overfladisk, om ikke dilettantmæssig, og at virkelig videnskabelig Beskjæftigelse med Zoologien maatte have sin Rod i Studium af en mindre og derfor overkommelig Deel af samme. Men at det er en grov og ligefrem taabelig Fordreielse, naar dette gjengives som i Consistoriets Skrivelse, behøver ingen Paaviisning. Ganske overflødigt er det derfor, naar denne høivise Forsamling med et Eftertryk og en Alvor, der slaaer om i sin Modsætning, høitideligt erklærer, at „Efter Consistoriums Over- „beviisning behøver man ikke at være Zoolog for at indsee, at

„Zoologien i samme Grad som andre Videnskaber udgjør en „systematisk Eenhed og Heelhed med organisk Forbindelse „mellem de til samme hørende enkelte Dele“. Consistorium kunde lige saa godt have proclameret, at man ikke behøvede at være Mathematiker for at indsee, at to og to er fire og ikke fem, og man kan dertil meget passende svare, at man behøver ikke at være noget skarpt Hoved for at see hvad den, som har conciperet eller inspireret Skrivelsen, ikke synes at have opdaget — eller maaskee har haabet, at Andre ikke vilde opdage — nemlig, at Spørgsmaalet ikke er om, hvorvidt Zoologien danner et videnskabeligt Hele, men om, hvorvidt denne elementaire Sandhed medfører, at Professor ordinarius burde have en saadan Overbestyrelse af det zoologiske Museum, som Steenstrup forlangte, hvilket er noget ganske Andet. Skrivelsen antager stiltiende, at dette er en Selvfølge, men det er i Virkeligheden en logisk Tilsnigelse. Non sequitur. Hvad man kan slutte af hiin Sandhed er med Hensyn til et zoologisk Museums Bestyrere bl. A., at skjøndt enhver Afdelingsbestyrers videnskabelige Uddannelse og Greb paa sin Videnskab maa være grundet paa hans indgaaende specielle Studium, bør han dog, hvis han vil være paa Høiden af sin Videnskab, desforuden, ligesaafuldt som nogen Overbestyrer eller Professor ordinarius, skaffe sig et Overblik over dens Hovedindhold i det Hele og danne sig en Anskuelse af Dyrelivets Problemer paa Grundvold af sin Kundskab om den Maade, hvorpaa de fremtræde indenfor det Omraade, som han særligt har studeret. Men at ville dele de ved Museerne ansatte Zoologer i Specialister, der som Afdelingsbestyrere skulle holde sig til Detaillen, og almindelige Zoologer, som skulle uddrage almindelige Resultater af de Førstes Arbeider og til den Ende i Egenskab af Overbestyrere lede disse og holde sammen paa Zoologien som et Hele, samt ligefrem at ville udnævne Zoologer til disse respective Forretninger, er Nonsens.

Naar derefter Consistoriets Skrivelse fortsætter saaledes: „Ligesaa fordærveligt som det, efter hvad der er almindeligen „anerkjendt, vilde være paa andre Videnskabers Gebeter at „udsondre saadanne Underafdelinger som selvstændige af hin„anden uafhængige Videnskabsfag, ligesaa fordærveligt vilde

„det blive ikke blot for Zoologien i Almindelighed, men ogsaa „for Studiet af dennes specielle Retninger, at gjennemføre en „saadan Specialisering“, saa maa man med Forundring spørge, hvorledes en saadan Tirade kan være bleven billiget af en Forsamling af Professorer. Thi den Specialisering af Zoologien, som her var Tale om at gjennemføre ved Ansættelsen af indbyrdes uafhængige Afdelingsbestyrere og Docenter, findes jo gjennemført ved ethvert Universitet for samtlige de Videnskabers Vedkommende, som disse Herrer docerede. Vilde noget fornuftigt Menneske paastaae, at det f. Ex. var fordærveligt for Philologiens Studium, at der overalt findes indbyrdes uafhængige Professorer i Latin, Græsk, Fransk, Tydsk, Engelsk osv. osv., uden at der tillige findes en dem overordnet Professor som Repræsentant for „Philologien i Almindelighed“? Kun den tykkeste Uvidenhed kunde paastaae, at f. Ex. Tydsk og Engelsk constituere mere adskilte Fag end Entomologi og Ichthyologi. I Henhold til Steenstrups Skrivelse erklærer endelig Consistorium, „at den, der ved Universitetet skal betragtes som denne „Videnskabs egentlige Repræsentant, umulig kan undvære et „fuldstændigt, videnskabeligt ordnet Museum, hvis Bestyrelse i „dets enkelte Forgreninger staaer under hans Overtilsyn. Con„sistorium kan derfor ikke andet end udtale, at man maa ansee „det Forslag, der er indeholdt i Lovudkastets § 2, for saa for„dærveligt for den zoologiske Videnskabs Stilling ved Universi„tetet, at Consistorium langt maatte foretrække den nuværende „Tingenes Tilstand for den Ordning, som Lovudkastet gaaer ud „paa at indføre.“

At Personer, som mangle videnskabelig Uddannelse, men som have hørt Noget om, at det især gjælder det Hele, det Almindelige, det Omfattende, og at det Specielle kun har Værdi som tjenende dette, kunne lade sig fange af de taagede Phraser, som udgjøre hele Raisonnementet paa Steenstrups Side, kan man let forstaae, men at i dette Tilfælde et heelt lærd Collegium gjorde sig til Talsmand for en Ordning, der ikke hvilede paa nogen solidere Grundvold, synes at kræve en Forklaring. Til en vis Grad ligger denne vistnok i, at der i en Forsamling som Consistorium kun altfor let udvikler sig en stærk Corpora-

tionsaand, der gjør, at Medlemmerne mene sig forpligtede til at understøtte hverandre paa alle Maader, saa at den enkelte Professors Sag eo ipso bliver hele Consistoriets, og som leder til, at saare mange Anliggender behandles efter det System, som man med en Americanisme kalder „log-rolling“: Idag hjælper John Jack med at rulle hans Tømmer i Floden, imorgen hjælper Jack John paa samme Maade. Men desforuden maa man vist for en meget stor Deel søge Forklaringen i Steenstrups personlige Gave til at overtale, en Gave, som man kunde ønske, at han havde anvendt i bedre Sagers Tjeneste.

Vi have allerede seet mere end eet Exempel paa, hvor fordeelagtigt det var for Steenstrup, at hans Beretninger eller Erklæringer efter den sædvanlige Forretningsgang ikke bleve bekjendte for Modparten eller i videre Kredse, og jeg skulde tage meget feil, om han ikke ved at affatte hiin Skrivelse havde gjort Regning paa, at den ikke vilde blive bekjendt udenfor den meget snævre Kreds, for hvilken den umiddelbart var bestemt. Men alle de Omstændigheder, som kunde gjøre dette ønskeligt for Steenstrup, gjorde det ønskeligt for Lovudkastets Venner, at disse Skrivelser tvertimod skulde blive bekjendte i en viid Kreds, og Fischer, som fra Begyndelsen af især havde forsvaret Lovudkastet i Udvalget, insisterede derfor paa, at de skulde trykkes som Bilag til dettes Betænkning, hvilket ogsaa skete. Udvalgets Fleertal billigede rigtignok ikke dette; men dets Motivering var ikke saadan, at den kunde trøste enten Consistorium eller Steenstrup i deres Indignation. Der siges nemlig i Betænkningen: „Et Fleertal (Fallesen, Feddersen, Krogh) „kan ikke billige, at Mindretallet (Fischer) ved at lade et enkelt „af de mange Sagen vedrørende Aktstykker ledsage Betænk„ningen har givet det en Betydning, som det ikke kan tilkomme „ifølge sit Indhold.“

Hvor stor Virkningen af disse Skrivelser var, kan sees af de i Thinget senere faldne Yttringer. Ikke blot svækkedes Manges Tro paa Steenstrup betydeligt ved hans anmassende Optræden, men man forbausedes over, at Consistorium, efter at dets Comiteer saa varmt havde anbefalet Museernes Forening som værende ikke blot i Universitetets, men i Videnskabens, i

selve det Kongelige Museums og i det Hele i det Offentliges Interesse, nu paa engang erklærede sig rede til at opgive den hele Sag, blot fordi man ikke vilde underlægge den ordinaire zoologiske Professor den hele Institution. Mange fik en meer eller mindre nær til Vished grændsende Mistanke om, at det i Virkeligheden slet ikke var „Videnskabens og Universitetets“ berettigede Krav, men Steenstrups ærgjerrige Lyst til at „overbestyre“, som laae til Grund for Foreningsagitationen og Consistoriets Forslag.

Schiødte skrev derom til Benzon under 21. November 1862: „Steenstrup har gjort mig den Tjeneste at skrive et saa grændse- „løst hovmodigt, forvirret, urimeligt og selvmodsigende Brev til „Consistorium og dette derved ladet sig forlede til at sende „en tilsvarende Indsigelse mod Lovforslaget til Ministeriet, at „selv Comiteens [ɔ: Udvalgets] Majoritet, der var tildeels vun- „den imod mig, har faaet sine Øine vristede lidt op, saa at „den har skimtet, hvorledes Sagen egentlig forholder sig, og „dens Ændringer til Lovforslaget ere derfor . . . faldne saaledes „ud, at de i Hovedsagen give mig Ret, hvorfor jeg mener, at „Sagen staaer ret vel. I næste Uge kan den anden Behand- „ling i Folkethinget ventes. De to slemme Skrivelser har „Fischer fordret trykte som Bilag til Udvalgsbetænkningen, „hvor de nu ere offentliggjorte, og De kan derfor tænke Dem, „hvor forkeert deres Indhold er, idet den, der ivrigst har „kjæmpet for Lovforslaget mod de andre Medlemmer, har sat „igjennem, at Skrivelserne trykkes, skjøndt de paa det Stærkeste „udtrykke den modsatte Anskuelse.“ Til mig skrev han noget senere: „Som den (d. e. Museumssagen) blev endt i Folkethinget, „har jeg al Grund til at være tilfreds, eftersom min Opfattelse „af den hele Sag har vundet Seir, hvorfor jeg ikke uvæsentlig „har Consistorium at takke, idet samme ved en yderst heftig „Skrivelse fra Steenstrup har ladet sig bevæge til en lignende „til Ministeriet (begge Skrivelser ligge trykte som Bilag til Ud- „valgsbetænkningen fra Folkethinget) af saadan Tone og Ind- „hold, at Ministeren sagde til mig som Svar paa nogle forsigtigt „holdte Bemærkninger angaaende denne Skrivelse (Steenstrups „vogtede jeg mig vel for at røre ved): „Jeg anseer den for

„„et saare vigtigt Aktstykke, thi det er først ved den deri „„fastholdte Anskuelse blevet mig fuldkommen klart — jeg „„havde jo nok tildeels seet det, ellers var Lovforslaget ikke „„blevet som det er — men det er først ved Skrivelsen blevet „„mig rigtig klart, i hvilken Grad Deres Opposition har været „„berettiget.““

Schiødte vilde helst have seet Lovforslaget antaget saaledes, som det var forelagt, og dette var ogsaa den Stilling, som indtoges af Fischer, der endvidere i et Minoritetsvotum stærkt udtalte sig til Gunst for at benytte Grunden langs Nørregade. Men de Forandringer, som Udvalgets Majoritet gjorde i Forslaget, nærmest for at imødekomme Consistorium, vare ikke af den Art, at han kunde have nogen alvorlig Indvending imod dem. Udvalgets Betænkning gik ud paa, at Loven kun skulde angaae Foreningen af det Kongelige Museum med Universitetets egentlige naturhistoriske Museer, ladende Botanisk Have og det anatomisk-physiologiske Museum ude af Betragtning, hvorved Forslagets § 1 bragtes tilbage til den Form, hvori den var bragt ved Behandlingen af det forrige Lovudkast i 1860. Angaaende den zoologiske Professors Stilling til det nye Museum siges der, „at de Fordringer, den zoologiske Professor ifølge sin „Stilling til Videnskaben maa kunne gjøre, fyldestgjøres, naar „han har en fuldstændig Adgang til og Afbenyttelse af Museets „enkelte Afdelinger og han tillige i det zoologiske Museums„raad, i hvilket han forøvrigt er Inspektorerne sideordnet, er „Formand og som saadan den, der leder og navnlig udadtil „varetager Museets almindelige Anliggender. Naar dette er ham „sikkret, da antages det, at han og Inspektorerne i heldig Sam„virken og gjensidig Uafhængighed ville i deres respective Ret„ninger kunne udfolde en gavnlig Virksomhed.“ Det bemærkes dernæst, at „da den zoologiske Professor som saadan kan komme „i Forhold, hvor det til hans Studiers Fremme og hans Lærer„virksomheds Tarv bliver nødvendigt for ham at kunne benytte „et Materiale, som muligviis ikke findes i de enkelte Afdelinger, „og som det turde være urigtigt at paalægge disses Bestyrere „at skaffe tilveie,“ saa havde man „troet at burde fastsætte i „selve Loven, at en Sum aarlig anvises ham til Vedligeholdelse

„og Forøgelse af hans „Studiesamling", hvorved forstaaes ikke „blot den Samling, der bruges af ham til Oplysning ved Fore- „læsninger og Veiledning for de Studerende, men tillige den „Samling, der tjener ham som nødvendigt Underlag til derpaa „at bygge og begrunde sine videregaaende videnskabelige Forsk- „ninger." At denne Bestemmelse, hvis Contoen til Studiesamlingen blev nogenlunde rigelig, kunde og sandsynligviis vilde blive benyttet af Steenstrup til i det Hele at bevare Universitetsmuseet udeelt, under Navn af Studiesamling, oversaae man ikke — det blev ligefrem sagt under de senere Forhandlinger — ligesaalidt som at dette vilde medføre Ulemper, men man meente vel, at disse ikke vilde være større end, at man eventuelt kunde finde sig deri for Steenstrups Embedstid.

Udvalget betegner sit Forslag som en Mellemvei mellem „de med hinanden uforsonlige yderlige Opfatninger . . . . der „ligge til Grund for de forskjellige paatænkte Ordninger af „denne Sag, saaledes som disse ere fremtraadte i Sagens vidt- „løftige Aktstykker," af hvilke det erklærer ikke at have kunnet give Nogen Medhold; og Rosen, der, som sagt, oprindeligt stod aldeles paa Steenstrups Side, forklarer dette for sit Vedkommende nærmere, idet han siger, at han „har fundet det høist „beklageligt, naar man paa den ene Side er gaaet saa vidt i „Zoologiens Specialisering, at man derved maatte tabe selve „Videnskaben af Sigte, hvis Opgave det er at samle alle dens „Dele til en organisk Heelhed, men har fundet det ligesaa een- „sidigt og uforsvarligt, naar man fra den anden Side har gjort „gjældende" osv., hvorpaa følger Hovedpuncterne af Consistoriets og Steenstrups Skrivelser. „Derved", fortsætter han, „vilde jo dog unægtelig Professoren blive den, der kom til „at styre alle Afdelinger, og Inspektorerne vilde berøves den „Selvstændighed, der er dem udtrykkelig indrømmet i den af „Consistorium til Sagens Drøftelse nedsatte Comitees Betænk- „ning. I denne Betænkning, der maa ansees for en aldeles „uforbeholden Udtalelse, og der, hvad dette Punct angaaer, „maa antages ganske særlig at være Udtrykket for den zoo- „logiske Professors Anskuelse, den samme Anskuelse, til hvilken „Consistoriet støtter sig i sin nysnævnte Skrivelse, hedder det,

„at de hidtil ved det Kgl. naturhistoriske Museum ansatte In-„spektorer skulle overtage den „videnskabelige specielle Besty-„„relse af de samme Afdelinger af det forenede Museum, hvilke „„før vare dem betroede ved det Kgl. Museum“, og overtage dem „„i Overeensstemmelse med de dem tidligere paahvilende Forplig-„„telser og tilkommende Rettigheder;“ — og længere nede paa „samme Side indrømmes det, at hver saadan Museumsafdeling „„indtil en vis Grad kan og bør være tillige et Udtryk for Be-„„styrerens (ɔ: Inspektorens) specielle videnskabelige Studier“, „hvoraf det maa synes at fremgaae som en berettiget Slutning, „at den zoologiske Professor, hvem disse Yttringer, som sagt, „nærmest skyldes, ikke kan føle Trang til at hævde nogen „egentlig Overbestyrelse over Museets enkelte Afdelinger.“ Med andre Ord vil dette sige, at enten forlangte man nu Andet og Mere end før, eller, hvis Fordringerne virkelig vare de samme, saa havde man tidligere givet sig Udseende af at ville indrømme, hvad man dog i Grunden ikke vilde staae ved. Det sees let, at Schiødte her havde megen Fordeel af, at hans Anskuelser af hans Modstandere vare blevne fremstillede i en saa carrikeret Form, idet derved hans virkelige Anskuelser og Ønsker kunde gjøres gjældende og anbefales som et antageligt Compromis, en Afgjørelsesmaade, som i slige Tilfælde lovgivende Forsamlinger i Reglen ere meest tilbøielige til.

Debatten i Thinget frembød ikke Noget af særlig Interesse. Monrads Udtalelse om de to Professorers Ansættelse som Directeurer for det Kongelige Museum er allerede ovenfor anført (I., S. 311). Over Steenstrup faldt der fra hans Tilhængere en Deel meget overdreven Roes, som netop ved sin Overdrivelse viste, at den ikke beroede paa Talernes egne Kundskaber og Domme, men paa hvad der var dem indgivet og tildeels vel misforstaaet af dem. Fallesen yttrede, at „I de antiquarisk-„zoologiske Undersøgelser, i Læren om Affaldsdynger, om Moser, „i den interessante Lære om Generationsvexlen, i alle disse „Spørgsmaal gaaer denne Mand i Spidsen, leder han sin Viden-„skab“. Som om Steenstrup i første Henseende havde leveret Andet end nogle ganske simple Meddelelser om let erkjendelige Kjendsgjerninger, vedrørende Danmark alene, som om Moser og

Affaldsdynger vedkom Zoologien, som om Steenstrup havde bidraget Nogetsomhelst til „Læren om Generationsvexlen", hvad nu end dermed menes, i de tyve Aar, der vare forløbne, siden han publicerede sit Program derom! FABER debiterede Følgende: „Jeg kan udtale det som en afgjort Sag, at der ikke ved noget „Universitet i Europa holdes Forelæsninger i Zoologi, der ikke „for store Partiers Vedkommende ere væsentlig begrundede paa „denne Mands Forskning og de Resultater, hvortil han er kom„men." Naturligviis havde Taleren ingen Ahnelse om den sande Beskaffenhed af dette latterlige Galimathias, men man kan ikke Andet end spørge sig selv, hvorfra saadant Noget kan være kommet, af hvem det kan være blevet sat i Omløb. Ude blandt Publicum kan det ikke være opfundet eller opstaaet paa nogen automatisk Maade, men det var i hine Tider ganske almindeligt at høre lignende Talemaader, som f. Ex., at Steenstrup havde „reformeret Zoologien", „grundet den nyere Zoologi" o. desl. — I det sidst citerede Brev alluderer Schiødte hertil, idet han tilføier: „. . . hvorved det fornøier mig at kunne sige, at Fischer, „der var paa min Side, ikke lod sig forlede til Gjengjæld, men „holdt sig til Sagens videnskabelige Side og navnlig holdt sig „fri for at besvare de Andres opskruede Lovtaler over deres „Inspirator med saa meget som den mindste Roes over mig, „der af ham ikke i fjerneste Maade blev gjort til Gjenstand „for nogen Hentydning. Er det dog ikke mærkeligt, at ellers „begavede og kloge Mænd ikke kunne see, at opskruet og den „foreliggende Sag ganske uvedkommende Roes er noget af det „Værste, man kan gjøre imod dem? Gud bevare mig for mine „Venner; mine Fjender skal jeg nok selv hytte mig for! Det er „der Noget i."

Den 6. December vedtoges Loven ved tredie Behandling i Folkethinget. Dens Text afveeg fra Regjeringens Forslag især deri, at den indskrænkedes til at gjælde alene de egentlige zoologiske og mineralogiske Samlinger. Med Hensyn til det zoologiske Museums Bestyrelse synes Udvalget at have anseet det for givet, at Formandsposten ex officio vilde blive beklædt af Professor ordinarius, og det havde ikke berørt dette Punct i dets Udkast; paa Ministerens Forslag blev den Bestemmelse

indsat, at Formanden skulde vælges af Consistorium blandt Raadets Medlemmer. I sidste Paragraph bleve Ordene „Museets Specialbudget“ ændrede til „Museernes Specialbudgetter“, og at dette ikke blot havde Hensyn til, at de to nye Museer skulde være indbyrdes uden Forbindelse med hinanden, men ogsaa implicerede, at de enkelte zoologiske Afdelinger skulde have hver sit ved Finantsloven fastsatte Budget, sees af den Tilføielse, at der ogsaa skulde være en særskilt Conto for Studiesamlingen. Der var i Regjeringens Forslag ingen Hentydning til denne Sidste, uagtet en saadan Samling var foreslaaet i Comiteebetænkningen, hvilket formodentlig laae i, at overhovedet Museets Inddeling blev overladt til de administrative Myndigheder.

Schiødte var, som sagt, tilfreds med det ved Behandlingen i Folkethinget opnaaede Resultat, men endnu var dog al Grund til Bekymring ikke fjernet. Han skrev herom til Benzon: Jeg „kan kun sige, at jeg har seiret i det første store Slag, men „det næste vil staae i Landsthinget, og Monrad selv meente „ikke, at Loven kommer igjennem det i Aar; man venter en „forfærdelig Modstand fra Madvig og Consorter, der jo som „Medlemmer af Consistorium kjæmpe for deres egen Sag (eet „af Exemplerne paa det Urimelige i at have saamange Embeds„mænd paa Rigsdagen), men da de paa den ene Side maae „indsee, at det vilde falde dem svært at trænge igjennem med „deres Argumenter, saa antager man, at de ville bestræbe sig „for at faae et nyt Udvalg nedsat og da faae Sagen begravet „i dette i Aar; thi da Rigsdagen skal sluttes inden Nytaar, vil „der være en god Undskyldning for ikke at blive færdig. Men „selv i dette Tilfælde antager jeg, at Sagen har vundet over„maade Meget ved at være kommen saa vidt, som den nu er.“ Schiødtes Ængstelser viste sig dog ugrundede. Madvig indskrænkede sig til den Erklæring, at han ikke vilde lægge nogen Hindring iveien, skjøndt han vel kunde have nogle Betænkeligheder ved Bestyrelsens Ordning. Loven indbragtes d. 10. December og blev behandlet tredie Gang d. 18. December. Det sagdes, at der af Lovens Modstandere blev gjort eller i alt Fald var paatænkt et Forsøg paa at formaae Kongen til ikke at underskrive

den, men det lykkedes i ethvert Fald ikke, og Loven stadfæstedes under 29. s. M.

De af dens Bestemmelser, som her interessere os, ere de følgende: I § 1 bestemmes de nye Museers Hovedopgaver at være „at anlægge og udvikle saavel almindelige videnskabelige „Samlinger som derfra adskilte Samlinger, der tjene til at op-„lyse saa fuldkomment som muligt Landets Naturforhold og „navnlig for Dyrerigets Vedkommende fremstille saavel Arterne „som deres Udvikling.“ I § 2 bestemmes de nye Museers Bestyrelsesforhold saaledes: „Det mineralogisk-geognostiske Museum „bestyres af Professoren i Mineralogi og Geognosi. Det zoolo-„giske Museum bestyres af Professoren i Zoologi og Inspec-„torerne, som i dette Øiemed træde sammen i et Museumsraad. „Consistorium udnævner et af Raadets Medlemmer til Formand. „I speciel videnskabelig Henseende bestyrer Enhver selvstændigt „sin Afdeling af Museet. De, hvem det er overdraget at holde „Forelæsninger ved Universitetet over Zoologien eller enkelte af „dens Afsnit, have uhindret Adgang til og Afbenyttelse af de „forskjellige Afdelinger. Bestyrere og Inspectorer staae under „Tilsyn af Consistorium ved Universitetet og Overbestyrelse af „Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsnet.“ I § 5 hedder det, at „Museernes Specialbudgetter . . . bestemmes ved Finants-„loven“, samt at „Paa det zoologiske Museums Budget optages „en særlig Conto for den under den zoologiske Professor hen-„lagte Studiesamling.“

Saaledes ophørte det Kongelige naturhistoriske Museum at bestaae som uafhængig Institution, 66 Aar efter, at dets Oprettelse først var bleven besluttet, og 58 Aar efter, at det først var bleven organiseret. I den indledende Deel af dette Skrift har jeg givet en udførlig Fremstilling af dets Historie indtil 1848, og skjøndt det laae udenfor min Plan at meddele denne saa udførligt for den derefter følgende Tids Vedkommende, vil det Anførte være ganske tilstrækkeligt til at begrunde en med Sandheden overeensstemmende Anskuelse om dets Vilkaar i dette Tidsrum. Jeg troer, at det deraf tydeligt fremgaaer, at der i og for sig ikke var nogensomhelst Anledning til at op-

hæve dette Museum eller endog blot til at betvivle, at det som uafhængig Institution kunde have vedblevet at udfolde og kraftigt at udvide en ligesaa stor og værdifuld Virksomhed som andre Institutioner, der tjene aandelige Interesser uden at være forbundne med Universitetet. Forsaavidt som dets Samlinger overgik til at blive Universitetets Eiendom, kan man sige, at det deelte Skjæbne med Institutet paa Charlottenborg i forrige Aarhundrede; og var Overdragelsen skeet paa den ved det oprindelige Lovudkast foreslaaede Maade, i Overeensstemmelse med Comiteebetænkningen af 1853, vilde Følgen utvivlsomt være bleven, at Zoologiens Studium i Danmark ingenlunde vilde have vundet ved denne Concentration af Materialet men tvertimod vilde være blevet sat overmaade meget tilbage. Dette hindredes ved, at Loven af 29. December gjennem Museets Bestyrelsesform tog Garantier for Fremtiden, som man i 1772 hverken kunde tage eller tænkte paa. At det Kongelige Museum nu ikke blev simpelthen absorberet af Universitetet og dets ophobede Materiale brugt til at forøge dettes Samling, men at det forenedes med Universitetets Samlinger saaledes, at den derved dannede Institution, skjøndt tilhørende Universitetet, dog i Fremtiden kunde føre sit eget Liv som et af Docentvirksomheden og Professorvæsnet uafhængigt videnskabeligt Centrum, der tjener hverken nogen enkelt Mands Studier alene eller blotte Underviisningsformaal, men Zoologiens videnskabelige Studium i Almindelighed — dette skyldes, som vi have seet, først og fremmest I. C. Schiødte. Rigtignok kunde han ikke have opnaaet dette uden Monrads og Rigsdagens Hjælp, men det staaer dog ikke til at nægte, at havde der ikke ved Museet været en Mand af hans videnskabelige Dygtighed og Fortjenester, Energi og klare Syn paa Videnskabens sande Tarv, saa vilde hverken Ministeren eller Rigsdagen have tænkt paa at modsætte sig det gjennem Consistoriet fremsatte Forslag.

Ved det trufne Arrangement vandt Staten, at Finantserne befriedes for den store, ellers uundgaaelige Udgift til en ny Museumsbygning samt senere for en aarlig Udgift af ca. 8000 Rd. Universitetet vandt Æren af at besidde et zoologisk Museum saa prægtigt som faa andre; men det maatte jo rigtignok

betale derfor i dyre Domme. Schiødte og Krøyer vandt fuldkommen Uafhængighed for deres videnskabelige Arbeide og havde den Tilfredsstillelse at see den Bestyrelsesform, som Krøyer alt i 1849 havde henstillet som den eneste rette, bragt i Udførelse; Consistoriums Tilsynsret kunde ikke gjøre noget alvorligt Skaar heri, om den end kunde volde nogen Uleilighed. Steenstrup vandt som Museumsbestyrer at faae det Kongelige Museums Conchyliesamling under sin Bestyrelse samt en Ret til fri Afbenyttelse af det hele Museum, en Ret, som han dog maatte dele med Inspectorerne og hvem der ellers maatte faae det Hverv at holde zoologiske — om end nok saa specielle — Forelæsninger ved Universitetet, en Ret, der som saadan desuden var af liden Værdi, da han som Videnskabsmand i ethvert Tilfælde havde Ret til at benytte Museets Materiale og ingen Afdelingsbestyrer let kunde tænkes at ville lægge ham Hindringer i Veien i saa Henseende. Men hans ærgjerrige Drøm om engang at tage Stilling som hele det rige Museums Enebestyrer, som en Slags Generalissimus Zoologiæ i Danmark, den maatte han give Afkald paa. Inspectorerne, som han gjerne vilde behandle — og i sin Tid forsøgte at behandle — som sine videnskabelige Haandlangere, bleve hans Ligestillede, og den rimelige Udsigt, han havde til af Consistorium at blive udnævnt til Formand, var kun et tarveligt Surrogat for hvad han saa længe og saa udholdende havde arbeidet for. I sin Biographi af Steenstrup fremstiller Prof. Lütken Museumssagens Udfald som en Triumph for Steenstrup, skjøndt han ikke fortier, at den Bestyrelsesform, som indførtes, ikke var efter Steenstrups Ønske; men med dennes ovenfor anførte Skrivelse til Consistorium og dettes Skrivelse til Ministeriet for Øie kan man ikke betvivle, at det var Overbestyrelsen af det nye Museum, som var hans egentlige Formaal, for hvis Skyld han agiterede for Museernes Forening; ellers vilde man ikke have erklæret sig rede til at opgive denne, hvis Overbestyrelsen ikke kunde opnaaes for Steenstrup. Skallen af den efterstræbte Frugt fik han rigtignok, men den søde Kjærne maatte han dele med Andre, hvilket for ham var det Samme som slet ikke at faae den. — For Zoologiens Studium i Danmark vandtes Betingelser, som neppe

findes bedre andetsteds; men dette skyldtes ikke den Omstændighed, at dette Studium nu henlagdes til Universitetet alene. Det gode Resultat opnaaedes *tiltrods* for Museets Overgang til Universitetet, derved, at Museet i det Væsentlige fik den Bestyrelsesform, der alt burde være givet det som uafhængig Statsinstitution. Æren herfor tilkommer i Hovedsagen Schiødte.

Ovenstaaende Fremstilling af Sagens Gang antyder tilstrækkeligt, hvor vanskelig Opgaven var og hvor store Anstrængelser Seiren kostede ham, ikke blot ved Udarbeidelse af lange Indlæg osv., men ogsaa, og ikke mindst, ved ihærdigt Arbeide for gjennem private Forhandlinger og Discussioner at vinde Indgang for sine Anskuelser, da jo disse Forhold laae fjernt fra de Flestes Tankekreds. Men det var Alt glemt, da Seiren var vunden definitivt og han kunde skrive (til Benzon): „Nu kan jeg med Rolighed see Fremtiden imøde, thi mine Fjenders Magt er brudt, sikkert for bestandigt."

SCHIØDTES INDTRÆDELSE I FACULTETET.

Med Schiødtes Stilling ved Universitetet indtraadte i Slutningen af det foreliggende Tidsrum en meget vigtig Forandring, idet han under 23. August 1863 blev udnævnt til extraordinair Docent i Zoologi *med Sæde i det naturvidenskabelige Facultet.* Han var hidtil ofte bleven betegnet som Docent i Entomologi, extraordinair Professor o. lign., men i Virkeligheden havde hans Stilling hidtil været den, at han havde „Tilladelse" til at holde Forelæsninger og Øvelser, for hvilke han modtog et Honorar*), og denne Tilladelse kunde tages tilbage, naar det skulde være. Som vi have seet, var dette engang nær ved at skee. Det var først ved sin Ansættelse som Docent i Zoologi og

*) Fra 1861 blev dette ham dog udbetalt maanedsviis, som de andre Docenters og Professorers Gager, istedetfor halvaarligt efter Indsendelse af Beretning om de holdte Forelæsninger osv., hvilken Indsendelse nu bortfaldt.

Medlem af Facultetet, at Schiødte fik en fast Stilling ved Universitetet. Denne Forfremmelse havde imidlertid en Bærevidde langt ud over hans personlige Forhold og havde i Overeensstemmelse hermed en omstændelig og interessant Historie. For ret at forstaae denne maae vi imidlertid gaae lidt tilbage og tage adskillige Forhold og Begivenheder i Betragtning.

Under alle de Gjenvordigheder, hvormed han havde at kjæmpe, fandt han en væsentlig Opmuntring deri, at i Tidens Løb ikke faa yngre Mænd sluttede sig til ham som Lærer. Forsaavidt et af Hovedøiemedene med hans Bestræbelser var at sætte den videnskabelige Zoologi paa Fode i Danmark, maatte det være ham om at gjøre at finde yngre Medarbeidere, der hver paa sin Viis og inden for sit Omraade vilde virke i den Retning og følge den videnskabelige Methode, som han ansaae for den rette. Enhver offentlig Lærer, som holder Examensforelæsninger, faaer ved disse nødvendigviis et efter Omstændighederne forskjelligt, stundom meget betydeligt Antal Tilhørere, saaledes som Schiødte for Zoologiens Vedkommende fik paa Landbohøiskolen, Steenstrup ved Forelæsninger for Medicinere osv. Men det var ikke dertil, at Schiødte hentydede, naar han ofte med en ikke ringe Selvfølelse talte om sine Disciple, sin *Skole,* et Udtryk, som altid faldt hans Modstandere tungt for Brystet, hvis Betydning de aldrig vilde eller kunde see, og som de ganske vist ikke holdt af, at Andre brugte med Hensyn til Schiødte i samme Mening som den, hvori han selv brugte det. Efter Schiødtes Anskuelse har en Universitetsprofessor intetsomhelst Krav paa at kaldes eller betragtes som Videnskabslærer, alene fordi han ved sine Forelæsninger bibringer sine Tilhørere den fornødne Masse af færdigt formuleret Kundskab for at sætte dem i Stand til at gjennemgaae en Prøve eller at udøve en practisk Virksomhed. Denne Beskjæftigelse er nyttig, har sin Berettigelse og, hvis den udføres vel, sin Fortjeneste; men dens Udøvelse gjør Ingen til Videnskabslærer. Dette bliver man kun derved, at man uddanner Videnskabsdyrkere — ikke ved at meddele dem færdige Resultater, men ved at lære dem hvorledes saadanne af den bedste Art opnaaes, hvilket skeer gjennem Exempel, personlig Veiledning og Critik. Den, som

gjør dette, er Videnskabslærer; og det var hvad Schiødte vilde være og var. Den, som ved de angivne Midler uddanner et større eller mindre Antal af Videnskabsdyrkere, danner en videnskabelig Skole, hvis Medlemmer naturligt ville vise sig i den Maade, hvorpaa de behandle videnskabelige Opgaver, at have visse Træk tilfælles, som de meer eller mindre skylde deres Lærer, og som danne Skolens Characteristik. Dette gjorde Schiødte, og deri saae han selv et af sine væsentligste Krav paa Anerkjendelse; thi han var, og med Rette, overbeviist om, at den Maade, hvorpaa han arbeidede, og hvorpaa han lærte Andre at arbeide, var den, som sikkrest ledede til Sandhedens Erkjendelse.

I Henseende til at opdrage unge Videnskabsdyrkere var han imidlertid i flere Maader mindre heldigt stillet, saalænge han ikke havde en mere anseelig Status ved Universitetet end den, der indtages af en ikke til det faste og normerede Lærerpersonale henhørende Docent. Et stort Antal af de Yngre ere meget tilbøielige til at overvurdere og lade sig paavirke af den blotte ydre Autoritet, som følger med forholdsviis betydeligere officielle Stillinger, og idet de mangle den aandelige Selvstændighed og erfarne Dømmekraft, som Alderen giver, ere de mere tilbøielige til at slutte sig til Mænd, der besidde den ydre Autoritets Attributer, end til saadanne, som kun fremtræde med den Autoritet, som deres videnskabelige Virken og Personlighed giver dem. Naturligviis findes begge Arter af Autoritet jævnlig forenede i een Mand; men dette er ingenlunde altid Tilfældet, og Forholdet bliver uheldigere, naar den, der besidder den ydre Autoritet, støttes af populair Anseelse istedetfor af virkelig høit videnskabeligt Værd, saaledes som dengang netop var Tilfældet med den „officielle" Zoolog ved Kjøbenhavns Universitet, Steenstrup. Dertil kommer endnu adskilligt Andet. Mange af disse yngre Mænd trænge til Stipendier eller andre Lettelser, der i Reglen alene kunne opnaaes gjennem de ordinaire Professorer eller Faculteterne, ikke Faa concurrere til Priisbelønninger, de Fleste ville underkaste sig Examiner, tage academiske Grader osv.; og hvad man nu end vil sige om hvorledes det i disse Henseender efter Theorien burde for-

holde sig, saa er dog i Praxis Intet vissere end, at unge Mænd, der ikke stille sig under den ordinaire Professors Fane men følge en Lærer, der kun kan udøve saa særdeles liden Indflydelse til Bedste for dem, som Schiødte dengang kunde, ville — selv afseet fra egentlig Favoritisme — meget ofte komme tilkort i Concurrence endog med Saadanne, som staae tilbage i alle andre Qvalificationer end den, at være kjendt og støttet af indflydelsesrige Velyndere. De stærkere Aander mellem de Yngre ville vistnok ikke lade sig lede paa Vildspor af saadanne Tilfældigheder som deres Lærers og Leders Mangel paa Embeds- og Titel-Autoritet, men de ville være Undtagelser. Hvor uheldigt det var, at Schiødte saaledes stod udenfor den Kreds, der havde Autoritetsstemplet, vise nogle Begivenheder, som just da indtraf.

Blandt de Yngre har jeg alt nævnt Fr. Meinert, som lige siden 1854 havde arbeidet ved Museet mod Honorar og meget ønskede en fast Stilling der. I Begyndelsen assisterede han Schiødte med Præparation og andet manuelt Arbeide, men senere, da Schiødte havde faaet en udmærket Præparateur i Løvendal, udførte Meinert, hvis Talent heller ikke særligt laae i den angivne Retning, videnskabeligt Arbeide, meer eller mindre efter eget Valg, under Schiødtes Tilsyn og Ansvar, hvilket naturligviis var en væsentlig Fordeel for Begge. Meinert virkede endvidere ved at samle, især Larver, og var desuden Schiødtes Medarbeider ved at udføre Dissectioner o. desl. for ham. Da han imidlertid var theologisk Candidat og ikke endnu paa nogen Maade offentlig havde qvalificeret sig som Zoolog, besluttede han om muligt at disputere for Doctorgraden i det mathematisk-naturvidenskabelige Facultet og indgav til den Ende i 1859 en Ansøgning om Tilladelse til at gjøre saa uden først at underkaste sig Magisterconferents. Hans Ansøgning stødte imidlertid paa Vanskeligheder, idet Facultetets Medlemmer vare uenige om Tilstedeligheden deraf. Steenstrup holdt for, at man ikke kunde disputere udenfor det Facultet, hvortil man ved sin Embedsexamen henhørte. Forchhammer yndede ikke, at theologiske Candidater disputerede i andre Faculteter. Ørsted var derimod Meinert gunstig, maaskee fordi han selv i sin Tid

havde faaet Dispensation. Den Omstændighed, at Meinert kun havde anden Charakteer til Attestats og derfor endog i det theologiske Facultet vilde have behøvet særlig Tilladelse for at kunne disputere, blev ogsaa gjort gjældende imod ham, og Dispensationen afsloges.

Imidlertid havde Meinert indgivet en Afhandling om de danske Myrer til Videnskabernes Selskab med Anmodning om Optagelse i dets Skrifter. Under 19. Nov. 1859 skrev Schiødte til Benzon: „Meinerts Afhandling er nu under Behandling i Viden-„skabernes Selskab. Jeg er naturligviis første Mand i Comiteen „og agter baade at sætte igjennem, at Afhandlingen antages, „og at han derved faaer det store Smithske Stipendium paa „3 Aar." Dette Sidste lykkedes dog ikke dengang, skjøndt Schiødte medgav hans Ansøgning en meget varm Anbefaling; og ligesaalidt fik Meinert det Moltkeske Stipendium, som han havde haabet. Derimod blev Afhandlingen optaget i Videnskabernes Selskabs Skrifter, skjøndt ikke uden en skarp Debat i Comiteen, der bestod af Schiødte, Eschricht og Reinhardt. Især hængte Oppositionen sig i Meinerts mindre elegante Stiil, overhovedet i Ordcritik. Reinhardt opholdt sig saaledes over Ordet „Kindbakke" som forholdsviis nylavet, men Schiødte paaviste, at det alt var brugt af Wad i Aarhundredets Begyndelse. Ligeledes opstod en stor Feide om det af Schiødte paa sine Forelæsninger brugte og derefter af Meinert benyttede Udtryk „segmentum mediale", idet Reinhardt vilde gjøre gjældende, at det var slet Latin, da Adjectivet *medialis* først forekommer hos C. Julius Solinus, som Reinhardt meente, levede i det 5te eller 6te Aarhundrede. Schiødte meente, at Ordet kunde forfølges til det 1ste Aarh., og skjøndt det ikke lykkedes ham at anføre synderlig overbevisende Grunde for denne Paastand, maatte dog Reinhardt indrømme, at Solinus maaskee tilhørte det 3die Aarh., saaledes som Nogle formode. Om saadanne Historier discuteredes der i Anledning af Spørgsmaalet om Optagelsen af en anatomisk-systematisk Afhandling om Myrerne i Selskabets Skrifter!! Arbeidet udkom i Begyndelsen af 1860.

Efter saaledes at have vundet en Status som zoologisk

Forfatter og efter at have publiceret en anden større anatomisk Afhandling, om Hestebremsens Larve, i Naturhistorisk Tidsskrift, fornyede Meinert under 20. Nov. 1862 sin Ansøgning om at maatte disputere uden forudgaaende Magisterconferents i det naturvidenskabelige Facultet. Dette fastholdt i sin derover afgivne Erklæring sin ved den tidligere Leilighed udtrykte Anskuelse om det Uheldige i, at Candidater, selv med første Characteer i andre Faculteter, derved skulde ansees for qvalificerede til uden særlig Prøve at disputere i det mathematisk-naturvidenskabelige Facultet, hvilken Betænkelighed maatte være endnu større i dette Tilfælde, da Meinert kun havde anden Characteer til Attestats. Ikke heller meente man, at de af ham publicerede Arbeider ydede nogen Garanti for, at han besad de Kundskaber, der udfordredes udover de specielle entomologiske, og som ellers vilde være at prøve ved Conferentsen, navnlig ogsaa i Botanik og Mineralogi; men i Betragtning af disse hans Arbeiders gode Beskaffenhed vilde man gjerne antage, at han besad disse Kundskaber og meente, at Dispensation burde gives, hvilken derfor ogsaa tilstodes ved Kgl. Res. af 20. Marts 1863. Iøvrigt gjorde man mange Udsættelser paa den indsendte Afhandling om Ørentvistens Anatomi, dog ikke paa dens videnskabelige Indhold, men paa dens Stiil, som uden Tvivl ogsaa var dens svage Side.

Endelig havde selve Promotionen et meget characteristisk Forspil bag Coulisserne. Functionen som officielle Opponenter ved Disputatser paahviler, som bekjendt, i første Instants de nærmest vedkommende ordinaire Professorer eller Medlemmer af Facultetet, og den overdroges i dette Tilfælde til Steenstrup og Ørsted. Denne Sidste bad sig imidlertid, som mindre competent, fritaget for at overtage disse Partes og foreslog, at man istedetfor skulde tilkalde Reinhardt. Dette var for Mange en Overraskelse; thi vel var Ørsted da Professor i Botanik, men han havde i sin Ungdom beskjæftiget sig meget med Zoologi, havde skrevet en Afhandling om Sagittas Stilling i Systemet, et Spørgsmaal, som var Gjenstand for en af Meinerts Theses, og kunde vistnok ialtfald ligesaa meget Entomologi som Steenstrup eller Reinhardt. Til at lade denne Sidste fungere som ordinair

Opponent behøvedes imidlertid Ministeriets Tilladelse, og dette besvarede Facultetets Henvendelse desangaaende med den Bemærkning, at da Emnet var entomologisk, vilde Reinhardts Tilkaldelse involvere en eclatant Tilsidesættelse af Schiødte, der ikke blot havde saa mange Aars Anciennetet fremfor Reinhardt som Docent ved Universitetet, men jo netop var Docent i Entomologi, hvorfor han jo ogsaa maatte ansees for selvskreven, hvis der var Tale om at tilkalde Nogen udenfor Facultetet som Opponent ved en Disputats om et entomologisk Emne. Paa samme Tid lod Ministeren Schiødte adspørge, om han vilde være tilbøielig til at fungere, hvis det ønskedes. Schiødte svarede bekræftende, men dertil kom det dog ikke. Da nemlig Facultetet havde modtaget dette Svar fra Ministeriet, beredte Ørsted de Udenforstaaende en ny Overraskelse ved nu at erklære sig villig til at opfylde den ham som Professor ordinarius paahvilende Forpligtelse, hvad enten det nu var, at han ved nøiere Overveielse havde fundet, at han alligevel var competent, eller maaskee, at han ikke behøvede at være det, eller det var, at hans Frontforandring havde sin Grund i, at hans Anmodning om Fritagelse simpelthen var en aftalt Maneuvre, beregnet paa at poussere Reinhardt, hvilken Maneuvre nu opgaves, da det viste sig, at dette ikke vilde lykkes. Schiødte meente at vide, at det var Steenstrup, som havde sat det Hele i Scene, og han morede sig endeel derover, skjøndt han naturligviis vilde have sat Priis paa at fungere ved denne Leilighed. Under Omstændighederne fandt han det meest passende at aflægge et Besøg hos sin Ven Benzon paa Falster i de samme Dage.

Reinhardt var derimod tilstede ved Disputatsen, men opponerede ikke. Steenstrup aabnede Oppositionen, idet han, som en Tilstedeværende bemærkede, begyndte bagfra i Meinerts Afhandling, men jo længere han kom mod Begyndelsen, desto ivrigere blev han og desto grovere og ubehageligere. Om selve de anatomiske Angivelser og deres Tydning havde han næsten Intet at sige uden blot Ordcritik; derimod opholdt han sig overmaade meget ved Meinerts Benyttelse og Omtale af forskjellige gamle Autores, hvilke Meinert havde anført, ikke fordi deres Udsagn havde den allermindste Interesse udenfor det reent Lite-

raire, men fordi det nu engang er Skik i slige Afhandlinger at indrømme Forgjængernes Paastande og Meddelelser en forholdsviis stor Plads. Steenstrup havde aabenbart anvendt megen Tid og Flid paa at eftergaae disse Citater, og Meinert maatte indrømme, at han paa et Par Steder havde taget feil. Ørsted fulgte efter med en Masse Stiilrettelser og nogle Bemærkninger om Sagitta. Den hele Handling tog en ikke ringe Tid, og da Meinert just ikke viste sig særlig godt skaaret for Tungebaandet, fik uden Tvivl mange af de usagkyndige Tilhørere snarest det Indtryk, at han stod sig temmelig daarligt, medens i Virkeligheden det Væsentlige ved hans Afhandling lodes ganske urørt. Ved Slutningen kunde Meinert, der naturligviis i høi Grad vilde have foretrukket virkeligt competente Opponenter, ikke dye sig for at fremkomme med en Slags Protest, idet han udtalte sin Tak og Erkjendtlighed mod den Mand, hvem han i videnskabelig Henseende skyldte saa Meget, nemlig Schiødte, hvis Fraværelse han maatte beklage — om han end vel kunde forstaae den — idet han maatte ansee Schiødte som den, der ene var competent til at dømme om hans Afhandling, ligesom han jo var Docent i Entomologi ved Universitetet.

Disputatsen havde ikke blot, som sagt, et Forspil, men fik ogsaa et ikke mindre artigt Efterspil, idet Steenstrup i det følgende Semester anmeldte en Forelæsning om den rette Benyttelse af ældre Forfattere, ved hvilken han, som Illustration af hvorledes man ikke skulde bære sig ad, benyttede Meinerts Disputats, som han omhyggeligt gjennemgik. Meinert var i Begyndelsen noget ilde berørt deraf, men Schiødte forestillede ham, at han burde ansee det som en Ære; han overværede da selv i alt Fald nogle af Timerne, som dog nok ellers ikke vare ret mange.

I mere end een Kreds fik man den Opfattelse af disse Begivenheder, at Meinert aldrig vilde have mødt slige Vanskeligheder og Plagerier, hvis han ikke havde været og altid loyalt havde betegnet sig selv som Discipel af Schiødte, og at dennes Modstandere lagde an paa at ramme Læreren gjennem de Yngre, som sluttede sig til ham, idet de søgte at forhindre Schiødte fra at udøve den Indflydelse, som han ønskede at udøve paa Zoologiens

Studium i Danmark, ved at afskrække de Unge fra at slutte sig til en Lærer, under hvis Banner de ikke kunde stille sig uden Fare for ubehagelige Følger.

Forøvrigt var det ikke Zoologer alene, som indhøstede mindre behagelige Erfaringer ved at stille sig i Opposition til en Professor ordinarius, selv om denne Opposition var af temmelig mild Natur; thi Botanikeren P. HEIBERGS Disputats, som fandt Sted den 9. Juni 1863, frembød det samme Phænomen. Schiødte fortæller herom: „Igaar foregik Heibergs Disputats, „hvorved Comoedien fra Meinerts blev gjentagen. Steenstrup, „Ørsted og Forchhammer opponerede og holdt Heiberg i næsten „sex Timer. Causa teterrima var ved denne Leilighed, at Hei- „berg meente at have beviist, at det saakaldte Moleer, hvilket „Forchhammer havde betegnet som en Ferskvandsdannelse, i „Virkeligheden, efter de deri indeholdte mikroskopiske Dia- „tomeelevninger at dømme, er en Havvandsdannelse.“ Naturligviis dadlede Schiødte ingenlunde, at Professorer forsvarede sig mod Yngres som mod Andres Critik, men at de misbrugte den Magt, som deres Stilling gav dem, til at chicanere dem af de Yngre, som videnskabeligt afvege fra dem.

Det var samtidigt med de omtalte Forhandlinger forud for Meinerts Disputats, at de forberedende Skridt toges med Hensyn til Schiødtes Indtrædelse i Facultetet. For imidlertid rettelig at forstaae disse saavelsom adskilligt af det senere Indtrufne, bliver det nødvendigt først at omtale noget nærmere REINHARDTS ovenberørte Ansættelse. Det var hermed gaaet saaledes til, at Reinhardt under 29. Marts 1861 havde indsendt en Ansøgning, der begynder saaledes: „I Aaret 1848 blev der stillet mine „Colleger ved det Kongelige naturhistoriske Museum i Udsigt „paa derom indgiven Ansøgning at erholde en Stilling som „extraordinaire Docenter ved Universitetet; mig selv, som den- „gang netop faa Uger tidligere var bleven constitueret i min „nuværende Post som Inspector ved Museets første Afdeling, „blev det mundtlig betydet, at man ikke meente strax at kunne „give mig en lignende Ansættelse, men at man muligen senere „vilde gjøre det.“ I Henhold hertil ansøger han da om, „at „der maa forundes mig en Stilling som extraordinair zoologisk

„Docent ved Universitetet, og navnlig i Læren om de høiere Dyr, „i Lighed med den, som min Collega, Professor Schiødte, ind„tager for Entomologiens Vedkommende.“ Til Støtte for sit Andragende henholder han sig til Zoologiens store Omfang og henviser til „de Tilbud, der i sin Tid bleve mine Colleger „gjorte, og den Enes Ansættelse som en Slags Anerkjendelse af „det Hensigtsmæssige i overhovedet at udskifte Zoologiens „uoverskuelige Mark mellem flere Videnskabsmænd; thi at „netop et specielt og fortrinsviis fremmet Studium af Insek„ternes Klasse skulde være anseet for det særligt vigtigste for „Universitetet, er vel neppe rimeligt“. Han anfører dernæst, at hvis Museumsloven af 1859 var bleven fremmet, vilde han alt have opnaaet en saadan Stilling, at han siden 1856 havde holdt Forelæsninger for Polytechnikerne med godt Resultat, samt at han var optaget som Medlem af Videnskabernes Selskab; endelig henviser han til sine videnskabelige Arbeider, hvilke han ligesaa træffende som beskedent betegner som „langt fra om„fattende eller af indgribende Betydning*), men dog af Nytte og „udenlands bemærkede“. Til Slutning hentyder Reinhardt til sin trykkede oeconomiske Stilling. — Ansøgningen gik til Facultetets Erklæring, som gik ud paa at anbefale den, deels fordi man overhovedet ønskede at drage dygtige Kræfter til Universitetet, deels som en simpel Conseqvents af, at det academiske Lærermøde havde billiget den Inspectorerne ved Museernes eventuelle Forening tiltænkte Lærervirksomhed. Facultetet meente, at han, indtil Museernes Forening kom istand, burde oppebære særlig Lønning som Docent, dog med det Forbehold, at en fremtidig Ordning ikke derved præjudiceredes. Om Reinhardts Qvalificationer siges kun, at han ikke blot var specielt kyndig indenfor en enkelt Hovedretning af Zoologien, men tillige almindelig uddannet i de fleste andre Grene og i Besiddelse af et klart Foredrag. „For at forebygge enhver Misforstaaelse“, hedder det videre, „. . . . hvortil maaskee for flere Læsere enkelte Udtryk i „Andragendet kunde give Anledning, finder Facultetet, at det

*) Afseet fra et ikke betydeligt Fællesarbeide med en Anden, fyldte de ikke 260 Sider tilsammen.

„bør bestemt udtales, at naar det nu atter anbefaler en zoo-„logisk Docents Ansættelse, skeer det væsentligen af hine tvende „ovennævnte Bevæggrunde, og det er langt fra Facultetets Me-„ning, enten at ville anbefale en ligefrem Udstykning af en „Videnskab, der er saa samlet et Hele som Zoologien, eller at „ville vedkjende sig Hensigtsmæssigheden af eller Forpligtelsen „til indenfor en kortere eller længere Aarrække at præstere i „større videnskabelig Detail indgaaende Forelæsninger over alle „Zoologiens Grene. Til Slutning har Facultetet endnu meent „at burde henlede det høie Consistoriums Opmærksomhed paa, „at det under de stedse voxende Examiner og Censurforret-„ninger vilde være passende, at Facultetet forbeholdtes Ret til „i paakommende Tilfælde, hvor dette maatte ansee det for hen-„sigtsmæssigt, at afbenytte den extraordinaire Docents Assi-„stance ved de forekommende Examiners Afholdelse.“ Efter Modtagelsen af Facultetets d. 30. Juni daterede Udtalelse afgav Consistorium under 12. Juli en Erklæring, hvori der siges, at medens Consistorium „ikke kan tilraade, at der gives Professor „Reinhardt en fast Ansættelse som Docent i Zoologien ved „Universitetet, maa det, efter hvad Facultetet iøvrigt har be-„mærket om hans Qualificationer, ansee det for ønskeligt, at „det overdrages ham mod et særligt Vederlag at holde Fore-„læsninger og Øvelser i Læren om de høiere Dyr. Consistorium „skjønner ikke rettere, end at Billighed overhovedet taler for, „at Professor Reinhardt i denne Henseende stilles ved Siden „af sin Collega, Inspecteur ved det naturhistoriske Museum, „Professor Schiødte, hvem det er overdraget mod et Vederlag „af 600 Rd. at holde entomologiske Forelæsninger og Øvelser „ved Universitetet.“ Der tilføies, at Consistorium ikke meente, at der kunde være „Noget til Hinder for“, at det paalægges ham at deeltage i Examensforretninger som foreslaaet. Ministeriets Forestilling (af 31. Juli), hvori alt dette findes ret fyldigt resumeret, gaaer ud paa, at det maatte overdrages Reinhardt „at holde Forelæsninger ved Kjøbenhavns Universitetet over Zoo-„logien og navnlig over de høiere Dyr saaledes, at han tillige „har at deeltage i de ved det mathematisk-naturvidenskabelige „Facultet forefaldende Examensforretninger, og at der tilstaaes

„ham et Honorar af 600 Rd. for en Forelæsning i hvert af det „academiske Aars to Halvaar, at udrede af den paa Universi-„tetets Budget til videnskabelige Formaals Fremme bevilgede „Sum.“ Herpaa faldt Kgl. Approbation d. 11. August, hvilket meddeeltes alle Vedkommende under 31. August 1861.

Jeg har anført disse Documenter saa udførligt, fordi deres Indhold og Ordlyd forekomme mig at kaste et interessant Lys over de da stedfindende Forhold. Det sees, at Reinhardt til Gunst for sit Andragende anfører to Argumenter, nemlig deels et Billighedshensyn, hvilket han stiller i Forgrunden, deels et Hensyn til Videnskabens Tarv. Det første beroer paa den Betragtning, at den attraaede Ansættelse paa Grund af den dermed forbundne Løn havde Characteren af en Begunstigelse, paa hvilken han formeentlig havde billigt Krav, fordi Schiødte i sin Tid havde opnaaet en lignende Ansættelse. Efter den Fremstilling, Reinhardt giver af hvad der dengang hændte, seer det ganske vist ogsaa ud, som om der i alt Fald var Noget i dette Billighedshensyn, og det sees, at Consistorium henviser dertil som et bestemmende Moment i dets Anbefaling. Der er imidlertid den slemme Hage derved, at Reinhardts Fremstilling er aldeles falsk i væsentlige Henseender, og det er netop paa det Falske deri, at det formeentlige Billighedshensyn alene beroer. Herom vil man let overbevise sig ved at sammenligne Reinhardts Fremstilling med den ovenfor (I., S. 333—342) givne udførlige og paa selve de vedkommende Documenter hvilende Beretning om Schiødtes Ansættelse. Man vil strax bemærke, at Begivenhedernes Følge ligefrem er stillet paa Hovedet i Reinhardts Fremstilling. Medens man efter denne skulde troe, at Schiødte i sin Tid havde opnaaet sin Docentplads derved, at han benyttede sig af et Tilbud, der gjordes Inspectorerne om at kunne opnaae slige Stillinger paa derom indgiven Ansøgning, er Sandheden tvertimod den, at han opnaaede den ved af egen Drift at indgive Ansøgning om at maatte holde Forelæsninger ved Museet; og det var paa Grund heraf, at Directionen, efter at have modtaget hans Ansøgning til Erklæring, henstillede, at en lignende Virksomhed ogsaa burde tilbydes Krøyer, ikke fordi han ogsaa var Inspector ved Museet, men fordi han besad lige saa store

videnskabelige Qvalificationer. Om Reinhardt var der ikke og kunde der ikke være Tale, hvad saa end Steenstrup kan have sagt ham personlig. Hermed bortfalder hele Billighedshensynet, forsaavidt det skulde grundes paa Begivenhederne i 1848—49. Tilladelsen til at holde Forelæsninger tilstodes Schiødte aldeles exceptionelt, af reent videnskabelige Hensyn, paa Grund af hans fremragende Dygtighed og med de særlige Grunde for Øie, som talte for netop at oprette entomologiske Forelæsninger, hvortil der da frembød sig en gunstig Leilighed. Den hele Tænkemaade, hvorefter det viser sig anbefalelsesværdigt at oprette en ny Docentpost for at skaffe N. N. en Status og et Honorar, er derhos i Bund og Grund borneert, tilhører den lavest mulige Opfattelse af Universitetsvirksomheden fra Levebrødsstandpunctet og er i høi Grad characteristisk baade for den, der ansøger om Ansættelse under Henviisning dertil, og for den Forsamling, som endosserer Ansøgningen. End ikke i anden Række burde en saadan Motivering anstændigviis være kommen frem; og at den endog kom i Forgrunden, er saameget mere characteristisk, som der slet ikke var nogen Anledning dertil. Naturligviis er der ingensomhelst Nødvendighed for at antage, at Reinhardt med Villie har forvansket Historien for at støtte sit Andragende. Der er ingen Rimelighed for, at han kjendte Noget til de vedkommende Documenter paa første Haand. Det Rimeligste er, at han har faaet sin Underretning fra Steenstrup, den Eneste, der kunde give ham den; men om den paaviste meget alvorlige Fordreielse af Kjendsgjerningerne er opstaaet ved, at Meddelelsen har været unøiagtig, eller ved, at Reinhardt har misforstaaet den, kan jeg ikke afgjøre. Paafaldende forekommer det mig dog, at Steenstrup, der jo kjendte den virkelige Sammenhæng, ikke sees at have berigtiget Misforstaaelsen.

I Facultetets Betænkning, som er affattet af Steenstrup, lægges der ganske vist ingen Vægt paa dette Argument; men da Reinhardts historiske Angivelser ikke deri vare berigtigede, havde dette til Følge, at Consistoriet derved blev ledet vild. Facultetet anbefalede Ansættelsen som en Foranstaltning, der ogsaa ellers kunde være ønskelig, og som kun vilde antecipere hvad der vilde følge med Museernes nær forestaaende Forening,

men det gjør sig særlig Umage for at skyde tilside eller dog indskrænke til den mindst mulige Betydning det eneste sunde og i sig selv gyldige Argument i Reinhardts Andragende, nemlig Hensynet til Zoologiens enorme Omfang og den deraf følgende Ønskelighed af specielle Lærere. Havde Reinhardt indskrænket sig til at anføre dette, vilde der ikke have været et Ord at sige mod hans Andragende som saadant — hvad man end maatte være tilbøielig til at tænke om hans egen Duelighed — men saa vilde han maaskee heller ikke have opnaaet Ansættelsen, thi dette Argument passede overmaade slet til Steenstrups Politik i Museumssagen, hvilket naturligviis forklarer hvorfor Protesten mod „Udstykningen" af Zoologien er kommen ind. Jeg tvivler ikke om, at Steenstrup helst havde seet, at Inspectorerne som saadanne ved Loven indskrænkedes til egentlig Museumsvirksomhed; derom vidner — forekommer det mig — ogsaa den Ængstlighed, hvormed han altid insisterede paa, at denne skulde være Hovedsagen for dem. Men da Schiødte ikke kunde ventes at ville give Afkald paa sin Forelæsningsvirksomhed, var der intet Andet at gjøre end at finde sig deri og søge at neutralisere Betydningen deraf ved at stille Reinhardt op som Docent ved Siden af Schiødte og gjøre til en Pligt for alle Inspectorer hvad Schiødte havde gjort af egen Drift. Naar man dernæst i Facultetets Erklæring gjenfinder den fra saa mange Steder velbekjendte Phrase om Udstykning af Zoologiens Hele, samt Protesten mod Forpligtelsen til — eller endog kun Hensigtsmæssigheden af — at præstere specielle Forelæsninger i alle Zoologiens Grene, saa kan man vel med nogen Forundring spørge sig selv, om dette Sprog virkelig føres af en Forsamling, der har Videnskabens Tarv at varetage. Men man undrer sig ikke ved at see Actstykket undertegnet: Steenstrup pro Decano.

Endnu i en anden Henseende ere disse Documenter mærkelige. Skjøndt Reinhardt støttede sit Andragende paa, at Billighed formeentlig udfordrede, at han stilledes lige med Schiødte, var dog den Ansættelse, han ønskede, af meget større Betydning end den, Schiødte besad; thi medens denne kun havde Tilladelse til at holde entomologiske Forelæsninger mod et Honorar, søgte Reinhardt om fast Ansættelse som extraordinair

Docent i Zoologien, hvilket, som man let seer, rækker betydeligt videre. Hvorhen Reinhardt egentlig sigtede, fremgaaer, antager jeg, af den Henstilling, som findes i Slutningen af Facultetets Erklæring; uden Tvivl skyldes denne Steenstrup, men den kan ikke antages at være indsat uden Reinhardts Vidende. Det sees nemlig let, at hvis denne Henstilling simpelthen var bleven taget tilfølge, vilde Steenstrup uden Vanskelighed efterhaanden have kunnet overdrage Reinhardt saameget af sine Functioner, at denne Sidste derved vilde have kunnet erhverve sig et uafviseligt Krav paa at succedere Steenstrup i Professoratet. For en saadan Udvikling satte dog Monrad en Pind derved, at han til Meddelelserne til Consistorium og Reinhardt om den Kgl. Resolution af 11. August føiede, at Reinhardts eventuelle Tilkaldelse til Assistance ved de Facultetets Medlemmer paahvilende Functioner skulde skee gjennem Ministeriet — en Forsigtighedsregel, hvis Nytte paa en eclatant Maade fremgik af hvad der hændte i Anledning af Meinerts Disputats. Selv med denne Indskrænkning opnaaede imidlertid Reinhardt i alt Fald formelt en mere fordeelagtig Stilling ved Universitetet end den, Schiødte besad; og naar Consistorium i sin Erklæring henholdt sig til den formeentlige Billighed i at stille Reinhardt lige med Schiødte, maa det have overseet, at det ved at tiltræde den omtalte Henstilling fra Facultetet betydeligt overskred hvad dette Billighedshensyn, hvis det ellers havde været grundet, kunde medføre.

At Reinhardt saaledes fik en Docentvirksomhed ved Universitetet for de høiere Dyrs Vedkommende, var Noget, som Schiødte, efter sine Anskuelser om hvad Studiet udkrævede, ikke kunde have Noget at indvende imod, undtagen forsaavidt som han vistnok tvivlede om, at Reinhardt besad de fornødne Egenskaber til som Docent at udrette noget Betydeligt. Men Schiødte selv personlig og hans videnskabelige Virksomhed berørtes ikke i mindste Maade deraf. At Reinhardt paa den anførte Maade stilledes til Facultetets Disposition, kunde i og for sig heller ikke gjøre videre Forskjel. Det kunde være Schiødte temmelig ligegyldigt, enten hans Elever ved Magisterconferentser, Concurrencer og Disputatser havde Steenstrup eller Reinhardt til Examina-

tor, Censor eller Opponent, og at han ikke selv paa samme Tid, saaledes som det burde være skeet, hvis den meget omtalte Billighed havde været gjennemført, var blevet stillet til Facultetets Disposition paa lignende Maade, vilde ikke have været af stor Betydning, hvis Facultetet virkelig ledede af upersonligt loyalt Hensyn til de Studerendes Tarv; thi der kunde ikke have været nogen practisk Vanskelighed ved alligevel at faae Schiødtes Assistance i paakommende Tilfælde. Men det var netop denne loyale Villie, som Schiødte ikke saae Tegn paa i Facultetets Handlemaade; og lad være, at Facultetet jo ikke vilde være tvunget til at benytte ham, selv om han stilledes til Disposition, vilde det dog blive det en Deel vanskeligere at forbigaae ham.

Det stemmede derfor aldeles med hvad Schiødte maatte ønske, da Cultusministeriet tilstillede ham den Skrivelse af 20. Marts 1863, som er det første Actstykke i Sagen om Schiødtes Indtrædelse i Facultetet. Det hedder heri: „Da man er tilsinds „at udvirke en allerhøieste Resolution, hvorved De sættes i „ganske det samme Forhold til det mathematisk-naturvidenskabe-„lige Facultet som det, Professor Reinhardt blev sat i ved Kgl. „Resolution af 11. August 1861, saaledes at De ved Siden af „at skulle holde Forelæsninger og Øvelser ved Universitetet „tillige vil have at deeltage i de ved det mathematisk-natur-„videnskabelige Facultet forefaldende Examensforretninger, og „at der, forsaavidt der bliver Spørgsmaal om at benytte Deres „Assistance, derom særlig bliver at meddele det Fornødne gjen-„nem Ministeriet, skulde man, førend Videre foretages, tjenst-„ligst udbede sig meddeelt, hvorvidt De fra Deres Side herimod „maatte have Noget at erindre.“ Schiødte svarede, at han imødesaae en saadan Foranstaltning med Fornøielse, „idet den uden Tvivl vil blive paaskjønnet af mine Elever.“

Førend der imidlertid blev gjort yderligere Skridt i denne Retning, indtraf Meinerts Disputats med det ovenfor omtalte Forspil, af hvilket Monrad neppe kunde undgaae at faae det Indtryk, at den fra først af paatænkte Forholdsregel ikke vilde faae nogen practisk Betydning, saalænge de da bestaaende Forhold varede. Paa samme Tid kunde Monrad, som en videnskabelig dannet, skarptseende og af Parti- og Corporationsaand

uhildet Mand, ikke heller undgaae at bemærke, at Schiødte med Energi, Dygtighed og Held udøvede netop en saadan Virksomhed, som man maatte ønske og burde kunne vente at see udøvet af Professoren i Zoologi, men som Steenstrup aldeles ikke præsterede. Steenstrups ovenfor (S. 85-88) aftrykte Brev til Consistorium af 30. Oct. 1862 har vistnok aabnet Monrads, som mange Andres, Øine for Huulheden af Steenstrups Pretensioner, og da Monrad virkelig interesserede sig for at fremelske saadant dygtigt, mod Videnskaben loyalt Arbeide, som han saae Mærkerne af i Schiødtes Virksomhed, saa bestemte han sig til, ved at give Schiødte Sæde i Facultetet, at gjøre Sit til, at denne hans Virksomhed kunde blive saa frugtbringende som muligt for det videnskabelige Studium ved Universitetet.

Meinerts Disputats fandt Sted d. 22. Mai, og det var under 29. s. M., at Monrad lod Consistoriet tilskrive som følger: „Efter „at det nu alt i en Aarrække har været overdraget Prof. Schiødte „at holde Forelæsninger og foretage Øvelser ved det mathematisk-naturvidenskabelige Facultet, forekommer det Ministeriet „efter den Maade, hvorpaa han har skilt sig ved dette Hverv, „og efter hans videnskabelige Qualificationer overhovedet, at „der kunde være Anledning til at give ham en Stilling ved Facultetet som extraordinair Docent i Zoologien paa samme Maade, „som Prof. Brøchner er beskikket ved det philosophiske Facultet, „altsaa med Forpligtelse til at deeltage i Examens- og øvrige „Facultetsforretninger, men paa den anden Side saaledes, at „Ansættelsen bliver uden Indflydelse med Hensyn til den Maade, „hvorpaa han hidtil har været lønnet, i hvilken Henseende Spørgsmaalet om en Forandring maa gjøres til Gjenstand for Overveielse ved de Forhandlinger, som for Tiden alt ere i Gang „ved Universitetet om den forestaaende Revision af Lønningsloven „af 12. Jan. 1858. Forinden imidlertid Videre i denne Sag foretages, ønsker Ministeriet desangaaende at modtage Dhrr. Rectors „og Professorers gode Tanker om denne.“

Consistoriet refererede under 8. Juni Sagen til Facultetet, hvis Svar indkom under 29. s. M., undertegnet af Forchhammer, Scharling, Steenstrup, Holten, d'Arrest, Steen (Decanus) og Ørsted. Der siges heri: „Efter at Facultetet i et Møde, af-

„holdt d. 11. ds., omhyggeligt har overveiet Sagen, kom det til „den eenstemmige Beslutning at fraraade en saadan Ansættelse, „ikke blot fordi Øieblikket dertil ikke synes heldigt valgt, men „ogsaa fordi efter dets Overbeviisning vægtige baade alminde„lige og specielle Grunde tale derimod.“ Med Hensyn til det første Punct bemærkes i Svaret, „at det bliver nødvendigt, naar „Musæet er færdigt og Virksomheden kan oversees, endelig at „ordne Forholdet mellem Facultetet og Inspectorerne, saaledes „at det derved i langt videre Omfang bliver klart, hvilken Stil„ling de nævnte Inspectorer ifølge deres Embeders hele Natur „i Særdeleshed bør indtage, og hvilken Andeel i flere af de „andre under Facultetet hørende Forretninger, . . . der maatte „kunne paalægges dem“. Det bemærkes dernæst, at en saadan Ansættelse, især hvis den medførte en om end nok saa ringe Udgift, kunde blive præjudiceerlig med Hensyn til Foranstaltninger, der kunde følge af den netop dengang ventilerede mulige Gjenoprettelse af den saakaldte anden Examen i dens tidligere Omfang. Det bemærkes dernæst, at der ingen Trang var til en saadan Ansættelse, da Professor zoologiæ jo endnu var i sin fulde Kraft og nu ved Foreningen af Museerne kunde ventes at ville faae mere Tid for sin videnskabelige Virksomhed. Museets Inspectorer holdt jo alt Forelæsninger, og netop een af disse, Prof. Reinhardt, kunde Facultetet jo disponere over til Examensforretninger o. desl. Langt mere Trang — ogsaa med Hensyn til Gjenoprettelsen af anden Examen — var der til en ny Docent i Chemi eller Physik eller Mathematik. Schiødte havde jo alt en rig Leilighed til at udfolde en for sin Videnskab gavnlig Virksomhed og kunde ikke vinde ved at faae Deel i de forskjellige Slags Forretninger, som følge med en Stilling i Facultetet; desuden kunde jo Facultetet alt nu i særligt entomologiske Sager tage ham med paa Raad. Endvidere bemærkes, at man ved at give Entomologien en saadan Repræsentation vilde komme til for Ligelighedens Skyld at tildele de andre Inspectorer den samme Stilling, særligt Reinhardt og Didrichsen; fra Krøyer kunde man paa Grund af hans Alder og Svagelighed see bort. Men saa vilde Naturhistorien faae sex Repræsentanter i Facultetet, som ganske vilde ændre sin

Characteer. „Dersom Ministeriet“, hedder det dernæst, „ved „at stille Prof. Schiødte i særligt Forhold til Facultetet, saa- „ledes som den fra det philosophiske Facultet hentede Analogi „synes at antyde, har tilsigtet at fremkalde en lignende Doub- „lering af de almindelige zoologiske Forelæsninger, som nu „finder Sted af de philosophiske ved Professor Brøchner, og „skaffe Universitetet en Examinator til i Zoologi, saa maa „Facultetet saameget mere erklære sig imod Professor Schiødtes „Ansættelse. Det er ikke Facultetet bekjendt, at der har viist „sig nogensomhelst Trang til noget andet Foredrag over alminde- „lig Zoologi end det, der nu holdes, og hvad Examen angaaer, „saa har Facultetet endnu ikke benyttet sig af sin Ret til at „anmode Prof. Reinhardt om Deeltagelse, altsaa heller ikke i „denne Henseende har der viist sig nogen Trang. Men dernæst „maa Facultetet fremhæve, at saafremt en Doublering af Fore- „læsningerne over Zoologi var ønskelig, saa vilde efter Facul- „tetets Overbeviisning Prof. Schiødte ikke være den, til hvis „Hjælp man først skulde tye. Hr. Prof. Schiødte har i sine „Skrifter *aldrig* viist sig at være Andet end Entomolog, han „har *aldrig* opfattet Zoologien i Almindelighed, og allerede af „*denne* Grund vilde Facultetet ikke kunne tilraade hans An- „vendelse i den nævnte Retning, selv om det *kunde* og *turde* „see aldeles bort fra, at Prof. Schiødte paa Embedsvegne lei- „lighedsviis baade om Zoologien i Almindelighed og om de For- „dringer, Universitetet efter Facultetets Mening er berettiget til „at stille til en Universitetslærer og til Universitetsvirksom- „heden, har yttret saa partikulaire og efter Facultetets Mening „saa usunde Anskuelser, at Facultetet endog *maa fraraade* „*saadanne Anskuelsers* Repræsentation ved Universitetet. Det „vilde være saameget besynderligere, om man vilde just an- „sætte Professor Schiødte i en saadan Stilling, naar der blandt „de andre Kræfter ved Musæet findes Mænd med lige speciel „Dygtighed, som derhos ere dygtige Zoologer i Alminde- „lighed.“

Betænkningen udtaler dernæst Frygt for, at Museet vilde lide, saa at man endog let kunde komme til at ansætte nye Kræfter for at holde Museet i tilbørlig Orden, hvis Inspectorerne

ved Indtrædelse i Facultetet bleve deelagtige i dettes „hyppige, ofte vidtløftige Forhandlinger" og fik sig overdraget mange Forelæsninger og mundtlige Examiner. Derhos vidste Facultetet „ikke rettere end, at han [Schiødte] selv finder Entomo-„logien eller Landarthropodernes Omraade*) allerede rigeligt „stort for en Mand ved et Musæum som vort, og dog forener „han dermed allerede en stor og betydelig Docentvirksomhed i „Forstzoologi (med særlig Løn derfor). Facultetet frygter endog „allerede, at de to Docentvirksomheder, han nu har forenet „med sit Inspectorat, inden en lang Tid skulde blive besvær-„lige nok for dette, selv om den nu omtalte tredie og mere „almindelige ikke kommer til."

I Henhold til disse Betragtninger, som kort resumeres, maatte Facultetet „eenstemmig og bestemt erklære sig imod „Professor Schiødtes Ansættelse som extraordinair Docent i „Zoologi paa samme Maade, som Professor Brøchner er beskikket „ved det philosophiske Facultet". — Betænkningen tiltraadtes af Consistorium og indsendtes til Ministeriet under 10. Juli 1863.

Da det væsentlige Indhold af Facultetets Betænkning er fuldkommen tilstrækkeligt belyst i MONRADS fortrinlige, klart affattede Forestilling til Kongen i denne Sag, kan jeg indskrænke mig til at meddele Hovedindholdet af denne med nogle faa supplerende Bemærkninger. I Forestillingen hedder det, efter Omtale af Schiødtes Ansættelse i 1849: „Den Maade, paa „hvilken Professor Schiødte har udført dette Hverv i den nu for-„løbne Tid, i Forbindelse med den Anerkjendelse, han nyder „som Videnskabsmand, har allerede for længere Tid tilbage „fremkaldt den Tanke hos Ministeriet at bringe ham i en fastere „Forbindelse med Universitetet og det vedkommende Facultet, „navnligen ved at lade ham indtræde som extraordinair Docent „i dette Sidste". Herefter refereres Correspondancen med Con-

*) Det er værd at bemærke, at Steenstrup benytter Leiligheden til at indsmugle denne for ham eiendommelige Definition af Entomologien, som var beregnet paa at præjudicere Spørgsmaalet om Krebsdyrsamlingens Bestyrelse efter Krøyers eventuelle Afgang.

sistoriet med Tilføiende af, at Ministeriet dog maa fastholde sin Opfattelse. „De Grunde", hedder det dernæst, „paa hvilke „Facultetet, og med dette Consistoriet, har støttet sin Udtalelse „om Sagen, forekomme Ministeriet i alt Væsentligt deels uhold- „bare, deels Sagen uvedkommende." Med Hensyn til den mulige Gjenoprettelse af anden Examen i dens tidligere Form bemærkes det, at denne Omstændighed snarere taler for end imod Ansættelsen af endnu en Docent. Med Hensyn til, at der ingen Trang føltes til en saadan, og at man jo havde Reinhardt saa at sige i Reserve, siges der — neppe uden et Stænk af Ironi:

„Jo mere udmærket den Videnskabsmand er, som for „Tiden beklæder Professoratet i Zoologi ved Kjøbenhavns Uni- „versitet, desmere maa man ønske, at hans Tid mindre optages „af elementaire Forelæsninger og Examinationer. Hertil kommer, „at det i og for sig er ønskeligt, at en Videnskab, forsaavidt „skee kan, doceres ved Universitetet af mere end een Lærer, „da der herved tilveiebringes en Spore for Lærerne, et friskere „Liv for de Studerende. Kan det end finde sig, at modsatte „videnskabelige Anskuelser komme til at staae ligeoverfor hin- „anden, saa er det saa langt fra, at det videnskabelige Liv „derved lider, at det tvertimod fremblomstrer kraftigere og „alsidigere, naar forskjellige Anskuelser begrændse hverandres „Eensidighed og nødes, fordi de ei ere eneraadende, til at søge „en dybere Begrundelse. Forsaavidt der peges hen paa, at „Prof. Reinhardts Assistance vilde være at foretrække, da „skal Ministeriet, uden at indlade sig paa en Bedømmelse af „Forholdet mellem Proff. Reinhardts og Schiødtes videnskabe- „lige Betydning, indskrænke sig til at bemærke, at Prof. Schiødte „har 13 Aar længere end Prof. Reinhardt havt det Hverv at holde „Forelæsninger ved Universitetet. Det maa derhos bemærkes, „at der her aldeles ikke er Tale om at give alle Inspecteurer „ved de naturhistoriske Samlinger Sæde i Facultetet, saaledes „som Consistorium synes at forudsætte. Prof. Schiødte vil ikke „indtræde i Facultetet i sin Egenskab af Inspecteur, men som „en udmærket, europæisk anerkjendt Videnskabsmand, der i 15 „Aar har holdt Forelæsninger ved Universitetet.

„Naar Facultetet endvidere anfører, *at* Universitetet „ikke har Midler til at udstyre Facultetet ligesaa specielt i „andre Retninger, og *at* der snarere er Trang til Docentvirk- „somhed i andre Retninger, da lades det aldeles ude af Be- „tragtning, at her ikke er Tale om at oprette en ny lønnet „Post, men kun om at lade Prof. Schiødte med den samme „Lønning som hidtil indtage en anden Stilling i Forhold til sine „Colleger; og har Prof. Schiødtes Udnævnelse til extraordinair „Docent saaledes Intet at gjøre med Universitetets Oeconomie, „foregriber den heller ikke i mindste Maade de Foranstaltninger, „som i andre Retninger end den zoologiske maatte vise sig „ønskelige eller nødvendige.“ Efter en Bemærkning om, at Facultetets Characteer ikke, saaledes som Facultetsbetænkningen befrygtede, vilde ændres, siges endvidere: „Naar Facultetet „dernæst frakjender Prof. Schiødte den Indsigt i den alminde- „lige Zoologi, som skulde fordres af den Universitetslærer, som „foredrager denne Videnskab, men samtidig derimod anerkjender „ham som en dygtig og lærd Entomolog, da skal jeg næst at „bemærke, at det neppe lader sig tænke, at en Mand, hvem „Facultetet selv tillægger videnskabelig Betydning som Specialist, „og om hvem det er givet, at han ikke betragtes som blot Em- „piriker og Dilettant i Entomologien, skulde kunne vinde et „saadant Navn som det, Prof. Schiødte har erhvervet sig, uden „tillige at være i Besiddelse af saadanne almindelige zoologiske „Kundskaber, at Universitetet kan være særdeles tjent med at „tælle ham blandt sine Lærere.

„For at godtgjøre Prof. Schiødtes videnskabelige Betydning „tillader Ministeriet sig herved allerunderdanigst at fremlægge „en Liste over de videnskabelige Arbeider, som ere fremkomne „under Professor Schiødtes Hænder ligefra 1836, og maa det der- „hos være mig tilladt at meddele Domme, som ved forskjellige ofte „tilfældige Leiligheder af berømte fremmede Videnskabsmænd ere „fældede over ham og hans videnskabelige Standpunkt og Virk- „somhed.“ Efter at have anført nogle Udtalelser af Forskjellige fortsætter Ministeren: „Jeg troer ikke uden Grund i disse Ud- „talelser af fremmede Videnskabsmænd at finde en nok saa „uhildet Dom om Prof. Schiødte som Videnskabsmand og skal

„endnu kun udhæve, at det Characteristiske ved hans viden-„skabelige Stræben er en Bestræbelse efter at opfatte Organis-„merne ifølge deres samtlige indre og ydre Relationer eller „saavel med Hensyn til Udviklingen som i morphologisk, ana-„tomisk, physiologisk, systematisk og geographisk Henseende. „Allerede i et af hans tidligste Arbeider (1837), over Danmarks „Pompilider, yttrer sig en original Stræben efter faste Principer „for Anskuelsen i Forsøget paa at bygge Systematiken paa en „dybere Forstaaelse af Organernes biologiske Betydning. Hans „Formaal er ikke blot at give det Nye som saadant, men at „underkaste det en saadan ny Behandling, at Arbeidet tillige „bliver som et Program for en ny Synsmaade, der omfatter „samtlige biologiske Gjenstande.“ I Henhold til Alt det Sagte indstilles Schiødte til Ansættelsen.

Dette Actstykke forekommer mig i sig selv at være af stor Interesse som et Vidnesbyrd om Monrads klare Blik og Djærvhed, idet han saaledes splitter som Avner for Vinden den hele Dynge af uvedkommende Betragtninger, intetsigende Betænkeligheder, Miskjendelser af de virkelige Forhold og taagede Almindeligheder, som tilsammen udgjøre Facultetets Betænkning. Hvor man i Discussioner træffer paa Indlæg af sidstnævnte Art, kan man i Reglen være vis paa, at de ere skrevne med den Hensigt at skjule Sagens Hovedpunct eller i alt Fald om muligt at dække eller erstatte Svagheden af hvad Vedkommende har at sige derom. Og jeg troer ikke, at Facultetets Betænkning danner en Undtagelse fra Reglen. Ingen, som læser Ministeriets Skrivelse til Consistorium, kan tvivle om, at Meningen med Schiødtes Ansættelse var at doublere Steenstrup for at skaffe en fra Steenstrups forskjellig Behandlingsmaade af Zoologien Indpas ved Universitetet, saavidt muligt paa samme Fod som hans. Ikke desto mindre skyder Facultetets Betænkning dette Punct ned i anden Række som Noget, der blot synes at være antydet, og stiller istedetfor i Forgrunden en Deel Betragtninger, grundede paa andre Hensyn, navnlig paa den Omstændighed, at Schiødte ogsaa var Inspector ved Museet, hvortil der end ikke hentydes i Ministeriets Skrivelse. Det henstilles som noget Afskrækkende, at man, hvis Schiødte ansattes, ogsaa for

Ligelighedens Skyld maatte ansætte Reinhardt og Didrichsen, men hvori denne Ligelighed skulde være grundet forklares ikke, og det sees ikke, hvorfor een Afdelingsbestyrer ikke kunde være extraordinair Docent og Medlem af Facultetet paa lignende Maade, som en anden er Professor ordinarius, uden at de Øvrige ogsaa vare det. Vilde man maaskee paastaae, at f. Ex. Krigsministeriet ikke kunde beordre en Captain af Infanteriet til at være Medlem af et militairt Underviisningsraad og meddele militair Underviisning, uden at tildele alle andre Captainer ved samme Regiment den samme Stilling eller uden tillige at give den til en Captain af hvert af de andre Vaaben for Ligelighedens Skyld. Det kan vel være, at en saadan Udmærkelse, om man saa vil kalde det, af een blandt flere ellers ligestillede Embedsmænd kan vække Misundelse hos Colleger eller Misnøie hos Saadanne, som mene, at et bedre Valg kunde være truffet, men hvem vil paastaae, at Regjeringen derfor skulde undlade at benytte en Mands Tjeneste, som den anseer for særlig qvalificeret? Det gaaer med denne Ligelighed som med Billighedshensynet i Betænkningen over Reinhardts Ansøgning af 1861; det er tomme Smækfældephraser. Der opstilles en aldeles latterlig Frygt for, at Facultetsforretningerne saaledes skulde overvælde de Inspectorer, der eventuelt fik Deel i dem, at man maatte befrygte at skulle engagere Extra-Kræfter for at holde Museerne i Orden. Man vil opsætte Spørgsmaalet, til Museumsbygningen bliver færdig og man kan „oversee“ Virksomheden der og dømme om hvad Dhrr. Inspectorer ellers kunne paatage sig, som om Afdelingsbestyrernes Virksomhed i Krystalgaden vilde være forskjellig fra hvad den var i Stormgaden. Det siges endvidere, at der ingen Trang var til en anden Docent, men den Tilføielse, at man endnu ikke havde havt nødig at paakalde Reinhardts Assistance, viser, at der herved kun menes den, om jeg saa maa udtrykke mig, physiske Trang, der kunde foraarsages t. Ex. ved den ordinaire Professors Svagelighed eller de Studerendes Mængde. Men hertil sigtede Ministeriets Skrivelse aldeles ikke, da den alene refererede sig til Schiødtes Dygtighed og Fortjenester som Videnskabsmand. Alt dette i Facultetets Betænkning er kun Blændværk, der ikke i nogen væsentlig

Henseende berører Sagens Hovedpunct, nemlig den tilsigtede, ved Schiødtes hidtidige Virksomhed og videnskabelige Qvalificationer motiverede Doublering af Steenstrup som videnskabelig Docent eller, for at bruge den Sidstes Phraseologi, som Repræsentant for Zoologien.

Om dette Punct har Betænkningen kun meget Lidet at sige, og dette er af meget ringe Vægt. Først finder man et Opkog af den gamle Krønike, som Steenstrup var utrættelig i at gjentage, om Schiødtes formeentlige Uvidenhed udenfor Entomologien, hvorom man, som Tillæg til hvad Monrad meget træffende siger, kunde bemærke, at det ikke blot var i sig selv urimeligt at fremsætte en saadan Paastand, naar man dog paa samme Tid anerkjendte Schiødtes udmærkede Dygtighed som Entomolog, men det stod endog i skarp Modsigelse med Steenstrups egen ofte gjentagne Udhævelse af Zoologiens videnskabelige Eenhed, for ikke at tale om, at Schiødte jo i mange Aar havde været Docent i hvad Steenstrup kaldte almindelig Zoologi. Rigtignok havde han Intet publiceret udenfor Entomologiens Omraade, men man kan vide god Besked med mange Ting uden at skrive derom, endog bedre end de, som gjøre det, og skulde man ansee alle Videnskabsmænd, hvis Publicationer kun angaae et Omraade af forholdsviis lignende Omfang som Entomologien, for borneerte Specialister, saa behøvede Ingen for Selskabets Skyld at skamme sig ved at beskrives saaledes. Betænkningen fremhæver som noget meget Alvorligt, at Schiødte „aldrig" havde „opfattet Zoologien i Almindelighed", men Meningen af denne mystiske Phrase har jeg ikke kunnet opdage. Endelig — og det maa vel ansees for Hovedargumentet — siges der, at Schiødte havde lagt saa „partikulaire"*) og „usunde" Anskuelser for Dagen, at man maatte fraraade deres Repræsentation ved Universitetet — en Bemærkning, som ved første Øieblik tager sig meget alvorlig ud, men forekommer mig ganske at tabe sin Vægt ved, at det ikke forklares hvori disse

*) Dette Udtryk brugte Steenstrup ofte for at paatrykke fra hans egne afvigende Anskuelser et Ugyldighedsstempel, især naar han ikke ellers kunde gjendrive dem.

Anskuelser bestod. Facultetet (eller Betænkningens Forfatter) synes at have gjort Regning paa, at Consistorium og eventuelt Ministeriet velvilligt vilde troe det (eller ham) paa Ordet og vige tilbage for det med Indplantningen af disse „usunde“ Anskuelser paa Universitetets hellige Enemærker forbundne Ansvar. Men om man end nok kunde stole paa Consistorium i saa Henseende, saa hverken var Ministeren dengang eller er Historikeren nu forpligtet til at tage Sligt paa Borg, især da der siges, at Schiødte havde fremsat disse Anskuelser paa Embedsvegne, altsaa i officielle Documenter. I disse vil man dog forgjæves søge efter Anskuelser, fremsatte af Schiødte angaaende Zoologien i Almindelighed eller om de Fordringer, som Facultetet meente, at der burde stilles til Universitetslærerens Virksomhed. Man finder, at Schiødte ved Leilighed paaviste, at hvad Steenstrup kaldte almindelig Zoologi i Virkeligheden kun var Zoologiens Elementer og intet Krav havde paa at sættes i Videnskabens Høisæde, hvoraf fulgte, at det Spil, Steenstrup drev med dette tvetydige Udtryk, var aldeles vildledende — en Paaviisning, som Steenstrup ikke formaaede at afkræfte. Endvidere havde Schiødte gjort gjældende, at man ikke bliver Videnskabslærer ved gjennem Forelæsninger og Examiner at fylde Tilhørernes Hukommelse med færdigt formulerede videnskabelige Resultater, men ved at lære de Yngre, som have Lyst og Anlæg, hvorledes Videnskabens Sandheder skulle efterspores og opnaaes — en Doctrin, der uden Tvivl maatte synes meget usund i deres Øine, der betragtede Universitetet paa den ene Side som en blot Embedsmandsskole, paa den anden Side som den kjære Ko, der forsyner Professorfamilierne med Mælk og Smør. Hvad særlig den zoologiske Professors Forelæsninger for Medicinerne angaaer, havde Schiødte udtalt, at disse snart maatte blive af comparativ-anatomisk Natur istedetfor af systematisk. Alt dette maatte synes Steenstrup meget „usundt“, thi blev det virkelig forlangt af ham, at han skulde oplære unge Videnskabsmænd og læse over comparativ Anatomi for Medicinerne, vilde der blive en brat Ende paa hans Docentvirksomhed, hvilket ligeledes vilde blive Følgen, om der i Facultetet indsattes en Mand, der gjorde disse Ting. Men hvilken nu end Meningen var med

hine dunkle Talemaader, er det tydeligt, at Monrad var i sin gode Ret, naar han lod dem uændsede og i det Hele ikke lod sig drive eller lede bort fra sin Opfattelse ved denne Betænkning, der i Sandhed gjorde Facultetet og Universitetet særdeles liden Ære.

Man seer tydeligt af Monrads Sprog, at han, som det jo var at vente af en saa intelligent og selvstændig Mand, var fuldkomment paa det Rene med den sande Beskaffenhed af Universitetets Modstand, og da det, saavidt jeg har opfattet ham, ikke laae i hans Characteer at vige for eller gaa paa Accord med hvad han ansaae for uberettiget, er det ikke at undres over, at han holdt fast ved sin Plan. Men der er desuden en anden Betragtning, som maaskee har gjort sig gjældende hos ham, nemlig den, at hvis Ministeriet med Hensyn til Ansættelser altid skulde rette sig efter Consistoriums Henstillinger, vilde Følgen blive, at Universitets-Corporationen blev selvsupplerende. Hvis man kunde være vis paa, at oplyst Loyalitet mod Videnskabens sande Tarv altid vilde besjæle denne Corporation af Professorer, vilde der ingen Fare være derved, men lærde Corporationer ere fuldt saa meget som andre udsatte for Udviklingen af slet Corporationsaand, ligesom der sjeldent vil mangle Folk, der forstaae at exploitere denne for mindre ædle Formaal. Det bliver derfor de Styrendes Pligt at sørge for, at Cliquevæsen ikke holder dygtige Kræfter ude, at visse Skoler eller Retninger ikke monopolisere Lærerposterne og Midlerne, og at Lærerne ikke glemme, at Institutet ikke er der for at skaffe dem Tilfredsstillelse af deres Madstræv og Forfængelighed, men for at sætte Nationen istand til at tage sin Part i Verdens aandelige Liv.

Hvad der i Slutningen af Monrads Forestilling til Kongen siges om Schiødtes videnskabelige Stræben og dennes Frugter er naturligviis ikke ganske at betragte som saaledes formuleret af Monrad selv. Netop fordi han handlede lige imod en Udtalelse af Landets officielt første videnskabelige Autoritet, maatte det være ham om at gjøre at være fuldstændigt klar og at udtrykke sig aldeles adæqvat; og det er tydeligt, at han til den Ende har udbedt sig Oplysninger af Schiødte selv. Characteristiken af Schiødtes videnskabelige Bestræbelser maa derfor an-

sees for Schiødtes egen Formulering af Zoologiens høieste Maal; og det forekommer mig, at man har ondt ved at fatte, at Universitetet, hvis det ikke enten ledededes af blotte personlige Hensyn eller var i en beklagelig Grad hildet i sin Dom, med Hænder og Fødder vægrede sig ved at byde en Mand, der saaledes characteriserede sin Stræben, og hvis Arbeide vidnede om, at Characteristiken var sand, velkommen mellem dets faste Lærerpersonale.

Ved Gjenoprettelsen af Tidsskriftet havde Schiødte opnaaet Betingelsen for at kunne publicere sine og sine Elevers Arbeider til den Tid og paa den Maade, han vilde. Ved Museumsloven havde han opnaaet fuldkommen Uafhængighed for sin Museumsgjerning, med hvilken hele hans videnskabelige Liv var saa nøie sammenvoxet. Ved Indtrædelsen i Facultetet opnaaede han i det Mindste det, at for Fremtiden ingen zoologiske Anliggender kunde afgjøres, uden at han fik Leilighed til directe at udøve Indflydelse derpaa i Overeensstemmelse med sine videnskabelige Anskuelser. Meget stod endnu tilbage at ordne, og at dette ikke vilde gaae af uden Kamp, var at vente; men han havde nu fast Grund under Fødderne, saaledes som han aldrig havde havt før, og kunde nu i det Hele skue fremad med godt Haab om at faae udrettet i det Mindste en Deel af hvad der stod for ham som hans Livs Opgave.

SYVENDE CAPITEL.

1863—1865.

Ved de i forrige Capitel skildrede Begivenheder havde Schiødte endelig opnaaet Grundbetingelserne for, at hans Virksomhed med Hensyn baade til Omfang og Beskaffenhed kunde blive til den størst mulige Nytte for Videnskaben og dens Dyrkelse i Danmark og yde ham selv Tilfredsstillelse. At dette dog ikke blev virkeliggjort i saa stort Omfang eller saa hurtigt, som Tilfældet burde have været, laae i, at Schiødte paa den ene Side befandt sig i afgjort Opposition til den ved Universitetet i zoologiske Anliggender raadende Indflydelse og paa den anden Side altfor hurtigt mistede den kraftige Understøttelse fra Ministeriets Side, uden hvilken han, under de forhaandenværende Omstændigheder, hverken kunde indtage den Stilling, som var ham tiltænkt, eller faae de endnu uafgjorte Spørgsmaal ordnede paa en ønskelig Maade. Hans Modstanderes Magt var ganske vist brudt, men ingenlunde tilintetgjort, og Monrads Udtrædelse af Regjeringen som Følge af de ulykkelige Begivenheder, der hjemsøgte vort Fædreland i Begyndelsen af Aaret 1864, gav dem en Chance, af hvilken de, som vi skulle see, ikke undlode at benytte sig for om muligt deels atter at berøve ham eller indskrænke de Fordele, han havde vundet, deels at forhindre ham i at benytte dem saaledes, som han ønskede, til en videre kraftig Udvikling.

J. TH. REINHARDTS INDTRÆDELSE I FACULTETET.

Den første af de vigtigere Sager, ved hvis Behandling Schiødte fik at føle Savnet af Monrads Støtte, opstod umiddelbart efter hans Udnævnelse til Medlem af Facultetet derved, at Prof. J. Th. Reinhardt strax satte sig i Bevægelse for at opnaae samme Stilling, idet han beraabte sig paa, at han var Inspector ved det Kongelige Museum ligesaavel som Schiødte.

Hvis Schiødtes Udnævnelse havde staaet i Forbindelse med hans Stilling ved Museet, uden nogen Betydning i anden Henseende, saa kunde det have været ham og enhver Anden end Reinhardt selv temmelig ligegyldigt, om det lykkedes denne Sidste at tilagitere sig den samme Stilling eller ei. Thi Udnævnelsen vilde i dette Tilfælde nærmest have havt Characteren af en Art Hædersbeviisning, og forsaavidt Schiødte havde øst nogen Tilfredsstillelse deraf, vilde denne ikke have været begrundet i, at Ministeriet havde tildeelt ham den, men aldeles væsentligt i hans egen Bevidsthed om at have fortjent den, og denne Følelse vilde selvfølgeligt ikke formindskes ved, at denne eller hiin Anden, som maaskee ikke fortjente det, slap ind med. Ganske vist kunde det ikke være Schiødte behageligt ved den ene Leilighed efter den anden at trække Reinhardt med ved sine Kjoleskjøder, saaledes at denne ifølge et imaginairt Billighedskrav stadigt opnaaede det Samme, som Schiødte opnaaede ved sin Dygtighed og sine Fortjenester. Men under den angivne Forudsætning vilde Reinhardts Optagelse i Facultetet ikke have havt anden practisk Betydning end den, at Schiødte kunde være vis paa at finde en Modstander mere der. Den omtalte Forudsætning var imidlertid ganske urigtig. Ministeren havde foreslaaet Schiødte til Medlem af Facultetet uden noget Hensyn til hans Stilling ved Museet, nemlig som en fortjent Docent og udmærket Videnskabsmand, hvis Behandlingsmaade af sin Videnskab Monrad ansaae det for hensigtsmæssigt at have repræsenteret ved Universitetet, hvor Schiødte derfor efter hans Idee skulde dou-

blere den ordinaire Professor. Det sees let, at denne Tankegang var aldeles uforenelig med en Opfattelse af Schiødtes Ansættelse, hvorefter en lignende Udnævnelse billigviis maatte siges at tilkomme Reinhardt som hans Collega ved Museet. De to Opfattelser udelukke hinanden; og hvis det skulde blive slaaet fast i det offentlige Omdømme, at Sagen forholdt sig paa sidstbeskrevne Maade, saa vilde Ansættelsens oprindelige Mening og Hensigt derved blive skubbet tilside og tilsidst ganske forglemt, med mindre da Ministeren selv paa en eftertrykkelig Maade paany gjorde den gjældende. Med Hensyn til Schiødtes fremtidige Virksomhed var altsaa dette Spørgsmaal om Reinhardts Indtræden i Facultetet af betydelig practisk Vigtighed, og jeg bliver derfor nødt til omstændeligt at omtale denne Sag, som ellers ikke vilde have været saamegen Opmærksomhed værd.

Den omtalte urigtige Fortolkning af den ved Schiødtes Indtræden i Facultetet trufne Foranstaltning fremtraadte for første Gang allerede i Facultetets Betænkning over Ministerens Forespørgsel i den Anledning. Om de Hensyn og Betragtninger, der kunne have foranlediget, at denne ved Ministerens Skrivelse ikke i mindste Maade antydede Fortolkning blev sat i Spidsen af Facultetets Betænkning, er det Nødvendige sagt paa sit Sted; og det Rimeligste er vistnok at antage, at Reinhardts Skridt ikke var uden Forbindelse med Betænkningens Udtalelse om, at hvis Schiødte indsattes i Facultetet, vilde de andre Inspectorer have billigt Krav paa det Samme. Alt under 18. Sept., tre Uger efter Schiødtes Udnævnelse, henvendte Reinhardt sig til det naturvidenskabelige Facultet for at opnaae dets Anbefaling for en Ansøgning om Optagelse i Facultetet, som han agtede at indgive. Reinhardts Henvendelse lyder saaledes:

„Af de Forhandlinger, som Planen til at forene det Konge„lige naturhistoriske Museum med Universitetet i sin Tid frem„kaldte, vil det være det ærede Facultet bekjendt, at jeg havde „troet, at Inspecteurerne ved det Kongelige Museum alle, under „Forudsætning af en Forening, kunde finde en deres Virksom„hed betryggende og dem selv tilfredsstillende Stilling ogsaa „uden at indtræde ved Universitetet som egentlige Professorer „med Sæde og Stemme i det mathematisk-naturvidenskabelige

„Facultet, og det vil sikkert være det lige saa bekjendt, at jeg „heller ikke har gjort directe eller indirecte Skridt for at erobre „eller tilliste mig en slig Plads. Det er imidlertid indlysende, „at jeg kun har kunnet vedkjende mig en slig Opfatning under „den Forudsætning, at der ved Foreningens Gjennemførelse „gaves alle det Kongelige Museums Inspecteurer den samme „sideordnede Stilling ved Universitetet, som de hidtil havde ind- „taget ved det nævnte Museum. Skulde der derimod gjøres „Undtagelse med en Enkelt af dem, skulde der indrømmes en „Enkelt en Professorstilling fremfor de andre, vilde det efter „min Mening ikke blot være en Uret mod og en Krænkelse af „hans Colleger, som forsaavidt de ellers endnu vare arbeidsdyg- „tige, derved fik paatrykt et Stempel af mindre Dygtighed, „hvilket de ikke fortjente, men deres Stilling vilde uimodsigeligt „(navnlig forsaavidt de tillige havde en Docentvirksomhed ved „Universitetet) derved forværres betydeligt, de vilde ligeoverfor „saavel Publicum i Almindelighed som de Studerende i Sær- „deleshed stilles under den paa deres Bekostning begunstigede „Collega i Autoritet og Anseelse, og, afskaarne fra Sæde i den „Forsamling, der ved Universitetet for en væsentlig Deel skal „lede og fremhjælpe det zoologiske Studium, vilde de være ude „af Stand til at gjøre deres Anskuelser gjældende og tale den „respective Videnskabsgreens Sag ligeoverfor den specielle Ret- „ning, som deres begunstigede Collega repræsenterede, og som „vilde blive desto eensidigere accentueret, jo mere udpræget „Specialist denne var; thi det maa ikke glemmes, at Museets „Inspecteurer ere og maa være væsentligen Specialister, at deres „Hovedgjerning stedse maa binde deres Interesse fortrinsviis til „deres specielle Retninger, og at en Minister jo vel kan tildele „en Inspecteur en ny Stilling men ikke med Stillingen indgive „ham nye Kundskaber, nye Anskuelser og nye Interesser.

„Den Forudsætning, jeg var gaaet ud fra, har imidlertid „ikke holdt Stik. Ved den Forandring i Stilling, som H. E. „Ministeren for nylig har udvirket for Entomologen Professor „Schiødte, idet denne, hvem det hidtil havde været overdraget „ved Siden af sin Virksomhed som Inspecteur ved det Konge- „lige naturhistoriske Museum tillige at holde entomologiske

„Forelæsninger ved Universitetet, nu af Hans Majestæt er „bleven udnævnt til extraordinair Docent i Zoologie ved Univer- „sitetet med Sæde i det mathematisk-naturvidenskabelige Facul- „tet, er netop den Tilsidesættelse, de Vanskeligheder og den „Forrykning af de naturlige Forhold, som jeg ovenfor kortelig „har antydet, indtraadt, og jeg mener, at jeg skylder baade „mig selv og den Virksomhed, der er mig anviist, at søge det „høie Ministerium om en lignende Gunst som den, der er bleven „Professor Schiødte tildeel. Jeg skal imidlertid, for ikke at „misforstaaes, strax tilføie, at jeg ikke tænker paa derved at „opnaae nogen anden Forbedring i Kaar end den, som efter „hvad der gjentagne Gange tidligere har været udtalt, for- „haabentlig tør antages dog alligevel at ville indtræde ved det „Kongelige Museums Overgang til Universitetet den første April „1864, at det endnu mindre falder mig ind at ville trænge mig „ind ved den Docentvirksomhed, der er anviist og paa en saa „udmærket Maade udfyldes af den ordinaire Professor i Zoolo- „gien, men at jeg ved at stræbe efter at erholde Sæde i Facul- „tetet netop kun ønsker at opnaae at kunne gjøre ogsaa den „særligt ved mig repræsenterede Deel af Zoologien gjældende i „dette og at hævde for mig det Krav, som jeg mener at have „paa ikke at stilles lavere end Professor Schiødte som Viden- „skabsmand.

„Da det imidlertid maa være mig vigtigt, inden jeg gjør „noget endeligt Skridt i denne Sag, først at erfare, om jeg ikke „muligen er altfor meget paa Vildspor i min Dom om mig selv „og mit videnskabelige Standpunkt, da fremdeles et sligt Skridt, „selv under de for mig heldigste Forudsætninger, vistnok trænger „til al den Understøttelse, der kan ligge i en paa een Gang „competent og upartisk Autoritets Udtalelse, saa tillader jeg „mig herved at rette den ærbødige Anmodning til det ærede „Facultet, om det

„hvis det overhovedet anseer mig for skikket til at kunne „indtage en Plads i det,

„hvis det fremdeles særlig skulde ansee mig for ligesaa skik- „ket dertil som Prof. Schiødte,

„hvis det endelig er enig med mig i, at det under de oven-

„anførte Forudsætninger vilde være en mindre billig Tilside-„sættelse, dersom der forholdes mig en Plads i Facultetet, „efterat min nysnævnte Collega er indsat i samme, „isaafald vilde erklære sig over disse Punkter, hvilken Erklæ-„ring jeg da med Facultetets Tilladelse agter at vedlægge min „Ansøgning til Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsnet.“

I Besvarelse heraf modtog Reinhardt under 9. October en Erklæring fra Facultetet, hvori det under Henviisning til hans Skrivelse hedder:

„Fakultetet maa i den Anledning udtale, at det ganske „deler Deres Opfattelse af det Forhold, hvori Museets Inspek-„torer helst burde staae til Universitetet. Det kan ikke finde „det enten nødvendigt eller ønskeligt, at Inspektorerne blive „mere optagne af Forelæsninger end hidtil, da den dem paa-„lagte Docentvirksomhed bør være indskrænket til nogle faa „Timer om Ugen og kun ligge indenfor de specielle Retninger, „de nærmest repræsentere ved Museet, og endnu mindre kan det „ved Examiner og andre Fakultetsforretninger ønske dem af-„dragne fra deres omfattende Virksomhed i Museets Tjeneste, „naar dette ikke gjøres uundgaaeligt nødvendigt. Paa den anden „Side erkjender Fakultetet ogsaa, at det vilde være at forrykke „det naturlige Forhold mellem Museets Inspektorer som side-„ordnede, om der tildeeltes en Enkelt af dem en mere betyd-„ningsfuld og fremragende Stilling ved Universitetet end de „Andre. Fakultetet finder det derfor fra Deres Standpunkt „ganske naturligt, at De ønsker samme Begunstigelse som Deres „Kollega, og kan derfor saameget mindre nægte Dem den at-„traaede Erklæring, som det er Fakultetets Overbeviisning, at „Deres videnskabelige Arbeider qualificere Dem fuldkomment „til en Plads i Fakultetet, og at De, baade paa Grund deraf „og ifølge Deres Stilling saavel til Museet som til Universitetet, „har ikke ringere Krav paa en saadan end Professor Schiødte“.

Reinhardt indgav derefter under 16. October en Ansøgning til Ministeriet om Sæde i Facultetet lige med Schiødte, hvilken Ansøgning han støttede paa, at Inspectorerne ved det Kongelige naturhistoriske Museum stedse havde havt sideordnet Embedsstilling, og at det derfor syntes billigt, at de nu ved Museets

Forening med Universitetet traadte i lige Forhold til dette, hvilket Billighedshensyn var blevet forrykket ved Schiødtes Udnævnelse. „Jeg maa“, skriver han, „saameget mere føle mig „forbigaaet, *da* den Virksomhed, der hidtil har været ham til- „deelt ved Universitetet, uimodsigeligt snarere var *snævrere* „end *videre* begrændset end min egen, *da* han aldrig i sin „videnskabelige Skribentvirksomhed har gjort blot saameget som „et Forsøg paa at bevæge sig udenfor sin Specialitet, Entomo- „logien, *da* endelig end ikke hans Arbeider paa dette hans sær- „lige Omraade (deres Fortræffelighed iøvrigt ufortalt) kunne „siges at have været af en reformerende eller epochegjørende „Natur, og den ham til Deel blevne Gunst saaledes ikke kan „finde sin Forklaring i, at han skulde have en ganske usæd- „vanlig Betydning som Videnskabsmand. Det dreier sig imid- „lertid ved denne Leilighed ikke blot om et Æresspørgsmaal, „en Krænkelse, og jeg vover at tilføie ufortjent Forbigaaelse; „det gjælder meget mere om, hvorvidt jeg i Fremtiden skal „blive istand til at virke for *min* Videnskab ved Universitetet „med samme Frihed, som min Collega for *sin*, og faae Leilig- „hed til at hævde den og dens Interesser“. Meningen hermed forklarer han dernæst at være, at Facultetet gjennem Bedømmelse af Disputatser, ved Magisterconferentser, ved Udsættelsen og Bedømmelsen af Priisspørgsmaal fik en væsentlig Indflydelse paa det zoologiske Studium, saa at Schiødte nu i den Henseende kunde varetage Entomologiens Interesse bedre end Reinhardt de ham anbetroede Grenes, hvorfor Schiødtes Indsættelse i Facultetet formeentlig begunstigede en enkelt Deel af Zoologien fremfor de andre. „Det maa nemlig“, siger han, „ikke over- „sees, at Museets Inspecteurer væsentlig ere Specialister, deres „Syslen i dette [deres Speciale] har knyttet dem til og vil be- „standig holde dem fast ved hver sin særlige Green af Zoolo- „gien; dette kan sandelig ikke forandres derved, at der gives „dem Plads i Facultetet. I hvilke Udtryk denne end tildeles „dem, ville de dog i Facultetet som ved Museet *føle sig* som „deres særlige Fags Repræsentanter og *handle derefter*. Men „saavidt som dette vil gjælde i Almindelighed, vil det i høieste „Grad blive Tilfældet med Professor Schiødte, hvis offentlige

„Udtalelser vidne stærkt lige saavel om en meget eiendommelig, „men tillige meget fast Tro paa Entomologiens Overlegenhed „over hele den øvrige Zoologie, som om ganske sære Meninger „om den zoologiske Docentvirksomhed“. Sluttelig henviser han til Facultetets Erklæring og fralægger sig al Hensigt om at opnaae større Indtægt, skjøndt han temmelig bittert beklager sig over ikke at have kunnet opnaae samme Indtægt som sine Colleger.

Nogle Dage efter, at Reinhardt havde indsendt denne Ansøgning, havde han Audients hos Monrad, der i Samtalens Løb omtalte, at han havde hørt, at den Skrivelse, hvori Reinhardt havde anholdt om Facultetets Understøttelse. var affattet i Udtryk, som han, Ministeren, fandt upassende. Reinhardt tilbød da at sende ham en Afskrift. Dette gjorde han ogsaa, hvorhos han endte Følgeskrivelsen saaledes: „Jeg skal kun tillade mig „at tilføie, at jeg neppe feiler, naar jeg antager, at der blandt „dem, hvem denne Skrivelse er kommen ihænde, kun er Een, „som har udtalt sig paa denne Maade om den til Deres Excel„lence, og det er betegnende for Manden som for Situationen, „at han har meent paa Forhaand at burde bibringe Deres Excel„lence en slig Forestilling“. Herpaa fik han (under 27. Oct.) følgende Svar: „Idet jeg takker Hr. Professoren for den mig „tilsendte Afskrift af Deres Andragende til Facultetet, maa jeg „beklage, at jeg ei alene maa fastholde den for Dem mundtlig „udtalte Dom, men endogsaa udvide den til at gjælde om de „Linier, hvormed De har ledsaget Afskriften“. At udhæve de paagjældende Udtryk er naturligviis ikke nødvendigt, da enhver Læser allerede vil have bemærket dem.

Det forstaaer sig af sig selv, at Monrad hverken kunde eller vilde gaae ind paa et Andragende, om hvilket han bedre end nogen Anden vidste, at det hvilede paa grundfalske Forudsætninger og Betragtninger, og Sagen blev simpelthen lagt ad acta uden andet Resultat end den omtalte Tilretteviisning til Reinhardt. Det kan neppe betvivles, at en Udtalelse af Ministeriet, hvorved Sagen sattes i sit sande Lys, i Overeensstemmelse med Forestillingen til Kongen om Schiødtes Ansættelse, vilde have havt en gavnlig Virkning i mere end een Retning, og dette

kunde vel være blevet gjort i en Skrivelse til Consistorium, hvis Sagen var bleven refereret til denne Autoritet. Det skete imidlertid ikke, rimeligviis fordi Monrad ikke var tilbøielig til at aabne en Controvers i Anledning af Reinhardts Henvendelse, og Følgen blev, at den aldeles skjæve Opfattelse af Schiødtes Ansættelse, som — vistnok paa Steenstrups Foranledning — var bleven indsmuglet i Facultetets Betænkning, blev staaende uimodsagt, hvorved Sagen fuldstændigt forplumredes.

Saalænge Monrad var i Regjeringen, selv efter at han havde afgivet Cultusministeriet til Engelstoft, vidste Reinhardt og de, der stode bag ham, meget vel, at det ikke kunde nytte dem at røre sig igjen. Men da Monrad var udtraadt og Cultusministeriet var blevet overtaget af Heltzen, meente de, at Omstændighederne vare dem gunstigere, og Reinhardt indgav derfor under 26. Dec. 1864 en ny Ansøgning om en Plads i Facultetet. Det var dog først i Marts Maaned 1865, kort før et nyt Ministerskifte, at Sagen blev sendt til Consistoriets Erklæring, hvorfra den remitteredes til Facultetet. Da Sagen var for i dette i Anledning af Reinhardts første Ansøgning, havde Schiødte, idet han holdt sig til Sagens virkelige Kjerne, indskrænket sig til at henstille, at det dog vel var en betænkelig Sag for Facultetet at indlade sig paa en saadan Sammenligning i videnskabelig Henseende mellem ham og Reinhardt, som denne Sidste ønskede, og Schiødte havde ikke deeltaget i Afstemningen. Denne Gang meente han at burde udtale sig og stemme mod Andragendet. Som man kunde vente, havde dette dog ingen Indflydelse paa Udfaldet. Facultetets Betænkning blev Reinhardt særdeles gunstig; den tiltraadtes af Consistorium, og den imidlertid indtraadte nye Cultusminister Bræstrup udvirkede derefter en Kgl. Resolution af 6. Mai 1865, hvorved Reinhardt ansattes aldeles paa samme Maade som Schiødte.

Da det saaledes lykkedes at faae Reinhardt indsat i Facultetet i Henhold til hans Argumentationer og Universitetets Anbefalinger, og da Sagens Behandling kaster et skarpt Lys over den Modstand, Schiødte fandt ved Universitetet, bliver det nødvendigt at underkaste den en noget mere indgaaende Critik, saameget mere som Schiødtes Holdning, især af Steenstrupianerne,

er bleven fremstillet som dadelværdig eller i alt Fald som inconseqvent.

Det forekommer mig da, at hvis man gjennemlæser Reinhardts Ansøgninger og Facultetets Erklæringer, med Monrads Forestilling angaaende Schiødtes Ansættelse i frisk Minde, kan man neppe undgaae at bemærke en slaaende Forskjel i den Betragtningsmaade, der paa de to Sider gjøres gjældende. Monrad anbefaler Schiødte til Ansættelse som en Videnskabsmand, hvis store Dygtighed fremgik af hans publicerede Arbeider, i hvilke han viser sig som Repræsentant for en videnskabelig Behandlingsmaade af Zoologien, som man maatte ønske gjort gjældende ved Universitetet. Uagtet han uden Omsvøb udtrykker den Hensigt, at stille en ny Lærer ved Siden af Steenstrup, indlader han sig ikke paa nogen Critik af denne, hvem han tvertimod behandler med alt ønskeligt Hensyn. Uagtet Forholdet virkelig var saa, at Schiødte i sine Arbeider fulgte og gav udmærkede Exempler paa Videnskabens eneste sande Methode, medens Steenstrups Virksomhed for en stor Deel practisk stred mod denne, behandler Monrad dog Sagen, som om der var Tale om to forskjellige Retninger, der kunde holde hinanden Stangen. Heelt igjennem er det kun Videnskabens og Studiets Tarv, som ikke blot stilles i Forgrunden, men som sees virkelig at afgive Motivet til Foranstaltningen. I Reinhardts Ansøgninger og Facultetets Erklæringer er der kun forsaavidt Hensyn til Videnskabens Tarv, som det paastaaes, at Reinhardt som Videnskabsmand var Schiødtes Lige, men det prætenderes ikke i mindste Maade — af gode Grunde — at Reinhardts Ansættelse vilde være anbefalelig, fordi der ved samme vilde tilføres Studiet noget nyt Element af Vigtighed. Schiødtes Ansættelse betegnes og omhandles heri stedse som en personlig „Begunstigelse“, tilstaaet ham med Tilsidesættelse af Reinhardt eller endog paa dennes Bekostning. Reinhardt selv anholder om den ønskede Ansættelse som en Begunstigelse; han behandler det Hele væsentlig som et Spørgsmaal om Opreisning for en Krænkelse, en Æressag; hvad han beklager sig over er, at han ellers kommer til at staae lavere end Schiødte. Facultetet gaaer ganske ind paa denne Betragtningsmaade. Den Maade, hvorpaa Spørgsmaalet behandles, er heelt

gjennemsyret af den meest borneerte Hensyntagen til personlige Følelser og Fordringer, som aldeles afgjort ikke høre til de ædleste og heelt ligge indenfor en lav Livsanskuelses Horizont. Raisonnementet og Stilen i Reinhardts Skrivelser ere ligesaa characteristiske for ham, som Facultetets Redebonhed til at adoptere hans Synsmaade er characteristisk for den ved Universitetet herskende Aand.

Ved Omtalen af Reinhardts Ansøgning om Ansættelse som extraordinair Docent i 1861 gjorde jeg (S. 119) opmærksom paa, at dette Actstykke indledes med en i høi Grad vildledende Fremstilling af hvad der var forefaldet i 1848—49, da Schiødte ansøgte om Tilladelse til at holde Forelæsninger, paa hvilken Fremstilling Reinhardt væsentligt grundede et Argument til Gunst for sit omtalte Andragende. Det forekommer mig, at man faaer Indtrykket af, at det Samme er Tilfældet med hans Skrivelse til Facultetet. Jeg troer ikke, at Nogen lettelig vil forstaae Indledningen til denne Skrivelse anderledes end derhen, at der ved Forhandlingen om Museumssagen havde været Tale om at indsætte Inspectorerne i Facultetet som extraordinaire Professorer, at Reinhardt ved den Leilighed havde „vedkjendt“ sig den Mening, at dette ikke var nødvendigt for at sikkre dem en tilfredsstillende Virksomhed, og at Schiødtes Ansættelse stod i Strid med Noget, som dengang blev fastsat. Hvis noget Saadant havde fundet Sted, kunde man derfra have hentet et godt Argument for Reinhardts Ansøgning. Sandheden er imidlertid, at der under hine Forhandlinger ikke et Øieblik var Tale om nogen Indsættelse af Inspectorerne i Facultetet. Man kan sige, at Reinhardts Udtalelser vare uforenelige med en saadan Idee; men hvis det er Alt, hvad han mener, maa man beklage, at han udtrykker sig paa en i saa høi Grad vildledende Maade, og der er al Anledning til at advare imod den omtalte nærliggende urigtige Fortolkning. Forsaavidt Reinhardt anseer sig for tilsidesat og mener at have Krav paa den samme Stilling, som Schiødte havde opnaaet, i Henhold til, at Museets Inspectorer vare saaledes stillede, at Enhver af dem havde et selvskrevet Krav paa hvilkensomhelst „Begunstigelse“, som maatte tilstaaes en af de Andre, behøver jeg kun at føie Lidet til det alt Sagte.

Et saadant Princip vilde forhindre en Regjering i at udnævne en ellers nok saa qvalificeret og ønskelig Videnskabsmand til *extraordinair* Professor, hvis han tilfældigviis var Museumsinspector, med mindre den enten afskedigede ham som saadan eller paa samme Tid udnævnte alle hans Colleger til Professorer. Alene denne Conseqvents viser hvor absurd den hele Betragtningsmaade er, selv om man ikke tager Hensyn til, at een af Afdelingsbestyrerne jo efter Museumsloven nødvendigviis skulde være *ordinair* Professor.

Det kan bemærkes, at en meget lignende Betragtning findes fremsat allerede i den Skrivelse fra det Kongelige Museums Direction af 30. September 1848, hvori den udtaler sig om Schiødtes Tilbud af sin danske Samling, idet det deri gjøres gjældende, at hvis man i den Anledning gav Schiødte et Gagetillæg, vilde de andre Inspectorer blive utilfredse og ansee Schiødte som en „Begunstiget“. Det er curieust, at det ogsaa dengang practisk kun var Reinhardt, der kunde være Tale om, uagtet der tales om Inspectorer i Fleertallet (see I, S. 327). Det forekommer mig endvidere, at der er en afgjort Selvmodsigelse mellem Reinhardts næsten voldsomme Pukken paa den omtalte Ligeberettigelse og hans egen Handlemaade, da han i 1861 ansøgte om en Docentpost. Thi skjøndt han støttede sin Ansøgning paa, at en Docentvirksomhed i sin Tid var bleven Schiødte tildeelt, indskrænkede han sig ikke til at udbede sig hvad der var bleven Schiødte givet, men forlangte betydeligt mere, nemlig en Plads som extraordinair Docent i Zoologien. At han maatte nøies med lidet mere end hvad Schiødte alt havde, laae i, at Consistorium ikke vilde anbefale en fast Ansættelse; men alligevel var det ikke overeensstemmende med Sandheden, naar Reinhardt prætenderede, at han og Schiødte vare ligestillede, førend denne Sidste kom ind i Facultetet, idet han selv ved Kgl. Resolution af 11. Aug. 1861 var bleven stillet i et nærmere Forhold til dette end Schiødte — ja, med den charmanteste Mangel paa Conseqvents appellerer han i sin Ansøgning selv dertil. At Reinhardt ved den omtalte Leilighed vandt lidt forud for Schiødte, skyldtes, som forklaret paa sit Sted, Facultetet, der ikke blot anbefalede hans Ansøgning om en extraordinair Docentpost, men endog

lagde Noget til udover det Ansøgte, hvoraf kan sluttes, at hvis Facultetet dengang nærede den dybe Overbeviisning om, at man ikke med Billighed kunde tilstaae en Museumsinspector en academisk Forfremmelse uden at udstrække den ogsaa til hans Colleger, saa maa denne Overbeviisning ved den omtalte Leilighed have været ganske og aldeles slumrende.

Jeg seer ikke rettere end, at man kan forlange at holdes undskyldt, hvis man faaer det Indtryk, at al denne Tale om Billighed og Ligeberettigelse var uden nogensomhelst Forbindelse med noget Princip, med de virkelige Forhold eller overhovedet med Noget, som burde have Vægt ved Sagens Afgjørelse, og at den kun er at forstaae som et Skinargument, der lod sig anvende ret plausibelt i Steenstrups Faveur, først for, om muligt, at hindre Schiødtes Indtrædelse i Facultetet og dernæst for at neutralisere hans Nærværelse der ved ogsaa at faae Reinhardt indsat.

Hvad Reinhardt anfører om, at hans Indtrædelse i Facultetet vilde være i den af ham særligt repræsenterede Videnskabsgreens Interesse, har Intet paa sig. At Ornithologien, Herpetologien, Entomologien osv. skulde have hver sine Interesser, der krævede lige Repræsentation eller Ikkerepræsentation i Facultetet, er kun tom Tale. Det er ganske rigtigt, at det kan være af Interesse for de unge Zoologer, om deres videnskabelige Lærer er Medlem af Facultetet eller ei; men da Reinhardt ingen Disciple havde eller nogensinde kunde faae, idet han manglede Betingelserne derfor, var der Ingen, som kunde lide ved, at han ikke var i Facultetet, ligesaa lidt som han personlig repræsenterede Anskuelser, der kunde siges i nogen Maade at kræve Repræsentation der.

Vi komme herved til det, der er Hovedpunctet i den hele Sag: de to Mænds relative Værd som Videnskabsmænd. Naturligviis laae der i Schiødtes Ansættelse en offentlig Anerkjendelse af hans ualmindelige Dygtighed, men dette er Tilfældet med enhver Ansættelse til mere fremragende Bestillinger, som ikke skyldes Ens Anciennetet. Forfremmelse paa Grund af personlig Fortjeneste er en meget almindelig og ofte regelmæssigt benyttet Fremgangsmaade. De høiere Autoriteter kunne naturligviis i Udøvelsen deraf tage feil, de kunne ud af en Classe af Lige-

stillede vælge en mindre skikket istedenfor en mere skikket Personlighed, og der vil i alt Fald sjeldent mangle Folk, der ansee sig selv for meget værdigere end den, som faaer en saadan Ansættelse, men — afseet fra ganske særegne Omstændigheder — hvad vilde man i Almindelighed tænke og sige om en saadan skuffet Person, som kom frem og forlangte en Ansættelse for sig, pukkende paa sine Qvalificationer paa den Maade, som Reinhardt gjorde det? Hvad vilde man meest undre sig over, om han blev udleet, eller om han fik Understøttelse af indflydelsesrige Autoriteter?

Forelaae her imidlertid maaskee et Undtagelsestilfælde? Var her virkelig en forholdsviis dygtigere og mere fortjent Videnskabsmand bleven sat tilside? Der kan ikke et Øieblik være Tale derom! Reinhardt selv siger Intet om Beskaffenheden af sine egne Arbeider. Om Schiødtes siger han kun, at de, deres øvrige Fortræffelighed ufortalt, hverken vare reformerende eller epochegjørende; men var dette maaskee Tilfældet med Reinhardts? Er det ikke saa, at hvis kun Forfattere af Arbeider, der kunne characteriseres som anført, vare værdige til at sidde i Facultetet, vilde han da ikke selv i alt Fald være haabløst udelukket? Reinhardt anfører, at Schiødte Intet havde publiceret udenfor Entomologiens Omraade; men hvad Reinhardt selv havde offentliggjort udenfor sit Specialfag, var baade i Qvantitet og Qvalitet meget ubetydeligt. Vil man anstille en Sammenligning mellem Reinhardt og Schiødte for at afgjøre, hvorvidt den Første havde nogen skjellig Grund — afseet fra saaret Forfængelighed — til at besvære sig over, at den Sidste var bleven ham foretrukket, bør man aabenbart gaae grundigere tilværks. Af hvilken Beskaffenhed vare da de Skrifter, som enhver af de to Mænd indtil da havde udgivet? Hvo som vil gjøre sig den Uleilighed at see efter, vil snart finde, at Reinhardts Bidrag til Zoologien ikke blot førend 1864, men overhovedet hele Livet igjennem, kun dreie sig om Zoologiens laveste Opgaver, Dyrenes Registration, især efter ydre Kjendemærker, Levemaade, Opholdssted osv., og selv paa dette nyttige og nødvendige, men elementaire Trin gaae hans Bidrag kun ud paa Beskrivelse og Indrangering af nye Former. End ikke eet

eneste Arbeide har Reinhardt nogensinde leveret, der behandler saameget som een eneste Families Systematik eller i nogensomhelst Henseende hæver sig til en nogenlunde omfattende Betragtning. Ganske vist ligge hans Arbeider indenfor Videnskabens Categori, men efter deres Opgaver kunde de ikke ligge Dilettantismen nærmere, end de gjøre.

Vende vi os til Schiødtes Virksomhed som zoologisk Forfatter, bør det billigviis erindres, at hans bedste Arbeider først fremkom noget senere, hvilket for en stor Deel skyldtes Standsningen af Naturhistorisk Tidsskrift i hele ti Aar. Men hans „Genera og Species af Danmarks Eleutherata“ var udkommen for tyve Aar siden, fulgt af en lang Række mindre Arbeider; og hans store Larvearbeide var netop begyndt at komme frem i det nyopstandne Tidsskrift. Ingen nogenlunde Sagkyndig kunde tage feil af, at disse Arbeiders Forfatter tilhørte en ganske anden Retning, med høiere Rang i Videnskabens Rige, end Th. Reinhardt. Der var her ikke blot Tale om Indførelse af hidtil ubekjendte Former i Zoologiens Register, Oplysninger om Forekomst o. L., men om Opfattelse af hele Dyrefamilier som Led af Dyreverdnen, udtømmende Fremstilling af disse Skabningers hele Forhold, af deres ydre og indre Bygning og af deres Livshistorie, ikke blot om Forøgelse og foreløbig Tilrettelæggelse af videnskabeligt Materiale, men om dettes fuldstændigst mulige videnskabelige Bearbeidelse. Medens Reinhardt i sine indtil da udkomne Bidrag — ligesom ogsaa senere i hele sin videnskabelige Livsgjerning — kun havde viist sig som en respectabel Arbeider i Videnskabens Forgaard, havde Schiødte ved sine Arbeider godtgjort, at han ikke blot havde Øie for, men i fuldeste Maal besad Evnen til at løse Videnskabens høieste Opgaver. Han havde desuden i sine Skrifter aflagt Prøver paa en overordentlig fuldkommen Undersøgelses- og Fremstillingskunst, medens Reinhardt aldrig i sit Liv har publiceret Nogetsomhelst, der hvilede paa mere indgaaende Undersøgelser end saadanne, som en flink Dilettant kunde præstere. Reinhardt havde holdt Forelæsninger ligesaavel som Schiødte, men havde i ingen Henseende virket som Videnskabslærer, medens Schiødte havde viist, at han besad baade Evnen og Lysten til at drage

de Unge til sig og lære dem selv at arbeide i Videnskabens Tjeneste. Kort sagt, Schiødte havde viist sig i en eminent Grad i Besiddelse af alle de Egenskaber, som maa fordres af en Universitetslærer af første Rang, altsaa netop som en Mand, for hvem der var al Anledning til at gjøre Plads i Facultetet, naar man ikke kunde give ham en ordinair Professorplads, medens Reinhardt ikke i nogensomhelst Henseende havde lagt saadanne Qvalificationer for Dagen.

At Reinhardt ikke desto mindre ansaae sig selv for lige saa skikket til en Plads i Facultetet som Schiødte, saa at han endogsaa betragtede det som en personlig Krænkelse, at han ikke fik den paa samme Tid som Schiødte, laae naturligviis væsentlig i hans aandsfattige, indskrænkede Syn paa sin Videnskab, der gjorde, at han, hvis han da overhovedet havde gjort sig nærmere bekjendt med Schiødtes Arbeider, ikke havde kunnet opdage Andet deri end Bestræbelser af samme Art som sine egne. Det Anførte vil formeentlig være nok til at vise, at hvis han virkelig, idet han appellerede til Facultetets Dom, var i nogen Tvivl om, hvorvidt han muligt var paa Vildspor i sin Dom om sig selv som Videnskabsmand, sammenlignet med Schiødte, saa var denne Tvivl kun altfor vel begrundet. Jeg føler mig ogsaa forvisset om, at hvis der havde været Nogen i Facultetet — afseet fra Schiødte — som havde villet og kunnet sætte sig tilbørligt ind i den paagjældende Sag og gjøre gjældende, hvad jeg her har antydet, vilde Facultetet neppe have indladt sig paa at underskrive Reinhardts latterlige Overvurdering af sig selv; men dette var uheldigviis ikke Tilfældet. For Schiødte, som jo selv var Part i Sagen, vilde det være ubehageligt at udtale sig herom, og han var i 1863 saameget mindre tilbøielig dertil som han vidste, at Ministeren, af hvem Afgjørelsen vilde afhænge, var tilstrækkeligt vel underrettet. Der var foruden Schiødte kun een Zoolog i Facultetet, nemlig Steenstrup, som ikke blot selv manglede Betingelserne for at værdsætte Schiødte, men som, efter at denne tiltrods for hans Modstand var bleven indsat i Facultetet, havde den største Interesse af, at Reinhardt ogsaa skulde indtræde. At der var Andet at sige om Sagen end hvad Steenstrup havde at forebringe, fik Facul-

tetets Medlemmer ikke at vide; man voterede som sædvanlig efter det nærmest paagjældende Medlems Ønske, og man — prostituerede sig, aldeles som Consistorium havde prostitueret sig i Museumssagen. Man gav sig Mine af at dømme som competent og upartisk Autoritet, men forstod ikke i mindste Maade, hvad der var Tale om. Naturligviis vilde det være ubilligt at forlange, at D'Hrr. Mathematikere, Physikere og Chemikere skulde være i Besiddelse af saamegen Kundskab til zoologisk Videnskab i Almindelighed og de omtalte Mænds Præstationer i Særdeleshed, at de, uden at faae sig Sagen forelagt belyst fra meer end een Side, skulde have kunnet fælde en begrundet Dom. Men jeg troer, at man kan forlange, at Facultetets Medlemmer selv skulde have forstaaet dette og afslaaet at sidde til Doms istedenfor at compromittere Institutionens Anseelse ved at paatage sig en Function, for hvis tilbørlige Udførelse de manglede Betingelserne. Den hele Begivenhed tjener ret vel til at vise, af hvor liden og usikker Værd Faculteter og Consistorier ere som videnskabelige Tribunaler.

Hvilke end de Bevæggrunde vare, som bragte Reinhardt til at indlade sig paa disse Foretagender, var Schiødte fra Begyndelsen af paa det Rene med, at der stod Andre bag Reinhardt, og at det Hele i Grunden mere var beregnet paa at skade ham end paa at gavne Reinhardt. I et Brev til Benzon af 2. Nov. 1863 hedder det: „Monrad sagde mig rigtignok for„leden, at hvad man nu finder paa at drille mig med jo kun er „Knips i Lommen, og at Sligt skal man lee ad; men det er „lettere sagt end gjort. Nu da Sagen er endt for det Første, „kan jeg gjerne fortælle Dem den; den er næsten utrolig, men „sand er den rigtignok. Af Forbittrelse over, at jeg kom ind „i Facultetet, har man der indgaaet en Sammensværgelse imod „mig og ladet Reinhardt skyde Kuglerne ud. Han skrev et „imod mig og imod Monrad i høieste Grad uforskammet Brev „til Facultetet, hvori han blandt Andet forlangte Facultetets Er„klæring over, om han ikke som Videnskabsmand var lige saa „dygtig som jeg, og om han ikke var ligesaa skikket som jeg „til at være Medlem af Facultetet. Han grundede sin Fordring „paa, at han og jeg maatte staae eens ved Museet og benyttede

„Leiligheden til en Mængde maliciøse Udfald mod Museums-
„loven. I Facultetets Møde indskrænkede jeg mig til at gjøre „opmærksom paa, at Museets Anliggender ingenlunde henhøre „under Facultetet og bemærkede derhos, at vel ingen Autoritet „burde gaae ind paa at anstille en saadan Sammenligning, som „Ansøgeren forlangte, mellem ham og et navngivet Medlem af „Facultetet. Men i begge Henseender blev jeg naturligviis strax „overstemt, og Resultatet var en Erklæring til R. om, at Fa„cultetet ganske deelte hans Anskuelser. Denne Erklæring har „R. saa indsendt til Ministeriet tilligemed en Ansøgning om nu „at blive Medlem af Facultetet. Ministeren sagde mig, at Re„sultatet vilde blive et kort og godt Afslag og en alvorlig Til„retteviisning for hans usømmelige Skrivemaade. Han har „sagtens faaet begge Dele; thi ved sidste Facultets-Møde vilde „Forchhammer og Steenstrup ikke kjendes ved mig, saae reent „desperate ud, da jeg indtog min Plads, og lode, som om de „ikke saae mig. Skjønne Forhold!“

Schiødte opfattede Sagen saaledes, at Hensigten var at faae slaaet fast, at hans Nærværelse i Facultetet var uberettiget, og at hans Modstandere gjorde Regning paa, at han under Trykket deraf frivillig atter vilde udtræde. Heri tog han dog vistnok feil; thi hvor fuldkomment et saadant Skridt end vilde stemme med Schiødtes Characteer, saa troer jeg ikke, at Vedkommende styrede i den Retning. Menneskene grunde sædvanligt deres Beregninger med Hensyn til, hvad Andre ville gøre, paa deres egen Tænkemaade, og jeg troer ikke, at nogen af de Vedkommende vilde have ladet sig udtrænge af Facultetet eller vilde givet efter for et Æres-Hensyn af den Art. Til denne Erkjendelse kom Schiødte ogsaa siden, men fra Først af var hans Opfattelse som angivet, og han handlede i Overeensstemmelse dermed. Da Sagen første Gang var for i Facultetet, behøvede Schiødte ikke at udtale sig — hvad der naturligviis ogsaa var ham det Behageligste — thi Ministeren, som skulde afgjøre Sagen, var den Samme, som havde ansat ham. Da Sagen anden Gang kom under Behandling, laae Afgjørelsen i en Mands Haand, som ikke kunde ventes i nogen Henseende at vide Besked om dens Enkeltheder eller at besidde Betingelserne for en selv-

stændig Dom. Schiødte fandt det derfor nødvendigt, hvor ugjerne han end gjorde det, at imødegaae den Opfattelse, at hans egen Indtræden i Facultetet involverede en Tilsidesættelse af Reinhardt, hvorover denne kunde beklage sig med saadan Grund, at Schiødte ikke kunde beholde sin Plads der uden Uret mod sin Collega ved Museet. Han afgav derfor følgende Erklæring, dateret 12. Marts 1865:

„I Anledning af Hr. Professor Reinhardts Andragende „nødes jeg til at fremsætte et Par Bemærkninger. Den Forbi- „gaaelse, han klager over, er af gammel Dato. Jeg er en „Række af Aar ældre som bekjendt Forfatter, som Medlem af „Videnskabernes Selskab, som Inspector ved Museet, som Lærer „ved Universitetet. Jeg var Lærer i 13 Aar, førend Ministeriet „(*uden mindste Skridt eller Andragende fra min Side*) bevir- „kede min Indtrædelse i Facultetet. Denne Klage over Forbi- „gaaelse kommer i alt Fald for tidlig. Prof. Reinhardt vilde „først staae lige med mig, naar han i 13 Aar havde været Do- „cent. Efter at Universitetet har bevirket det Kongelige Mu- „seums Ophævelse, efter at Regjeringen strax, da disse Be- „stræbelser begyndtes, har anviist Inspectorerne en Virksomhed „som Lærere, efter at det har viist sig, at man ikke vil lønne „dem alene som Museumsmænd — jeg har i 22 Aar staaet paa „en Gage af 300 Rd. — efter at det altsaa er blevet vitterligt, „at Lærervirksomhed og videnskabelige Arbeider er det, Staten „forlanger af dem, den betroer Opsynet med Samlingerne, maa „det blive tydeligt for Enhver, der bryder sig om at see Tin- „gene i deres virkelige Skikkelse, at der nu ikke kan komme „Noget ud af at behandle forekommende Tilfælde, som om Uni- „versitetets Fordring paa at gjøre det forrige Kongelige Museums „Inspectorer til ligestillede Assistenter under Prof. ordin. Zoologiæ, „arbeidende efter hans Anskuelser, var bleven til Virkelighed „eller nu kunde eller skulde blive det. At den ikke kunde „blive til Virkelighed, indsees efter det korteste Bekjendtskab „med vor zoologiske Udvikling fra Naturhistorie-Selskabets Tid „indtil den Dag idag. Naar Facultetet nu (i sin Erklæring til „Prof. Reinhardt) forlanger, at Inspectorernes Docentvirksomhed „bør kun ligge indenfor de specielle Retninger, de nærmest re-

„præsentere ved Museet, saa veed jeg ikke hvorledes eller ved „hvilke Midler man tænker at kunne sætte en saadan Fordring „igjennem, der let kan forstaaes som et Forbud for Inspectorerne „mod at være virkelige Videnskabsmænd, hvilket vilde see saa-„meget underligere ud, som Prof. ord. Zool. jo efter Museums-„loven selv er Inspector ved en Afdeling af Museet. Men jeg „kan paa ingen Maade troe, at Facultetet ønsker at hindre en „Inspector fra at gaae ud over den reale museumsmæssige Stof-„behandling, fra at gjøre Opdagelser og fremsætte nye Tyd-„ninger f. E. i Histologi, sammenlignende Anatomi, Morphologi, „Systematik, Udviklingshistorie, Biologi osv. eller fra at gjøre „sin høiere Retning og dybere Indsigter frugtbringende for sine „Elever. Og det er kun under den Forudsætning, at jeg har „været uberettiget til at præstere Noget i saadanne Retninger, „og derved danne Skole ved Universitetet, at Professor Rein-„hardts „Ligeberettigelse“ med mig kunde forsvares, eftersom „det, jeg har udrettet udenfor det Museumsmæssige, da ikke „bør tælles med. Men ellers bliver Professor Reinhardts Argu-„mentation forfeilet, eftersom min hele videnskabelige Virksom-„hed har været aldeles uafhængig af min Stilling ved Museet. „Prof. Reinhardt, der da ogsaa i sine Andragender baade først „og sidst stræber at værge sig mod den Mistanke, at han skulde „gjøre Fordring paa nogen selvstændig videnskabelig Stilling „ligeoverfor Prof. ord. Zool., og som tilstaaer, at han kun at-„traaer at tilfredsstille sin honnette Ambition, vilde naturligviis „aldrig være kommen frem med denne Pretension, mindst i „denne personlige Form, dersom han ikke havde haabet at finde „Støtte i den zoologiske Partistilling, saaledes som denne blev „vitterlig ved Museumssagens Behandling. Han synes mig der-„imod aldeles at have truffet det Rette, naar han i den Protest „imod min Udnævnelse, han under 18. September indsendte til „Facultetet, og hvori han blandt Andet opfordrer dette til at „bevidne, at han „ikke har gjort directe eller indirecte Forsøg „„paa at erobre eller tilliste sig en slig Plads“, udhæver, at en „Minister „jo vel kan tildele en Inspector en ny Stilling, men „„ikke med Stillingen indgive ham nye Kundskaber, nye Anskuel-„„ser og nye Interesser“. Thi vistnok kan en Minister ikke give

„en Mand, hvis Begavelse indskrænker ham til den blotte hi-
„storiske og traditionelle Behandling af Museumsstykker, nogen
„Deel i den høiere videnskabelige Udvikling, ikke indvie ham i
„nogen af de videnskabelige Methoder, der paa eengang ere
„Videnskabens Instrument og selve Videnskaben, og uden hvilke
„Zoologien bliver Dilettantisme og langtfra er Saameget, som
„Mineralogien er uden Chemie, eller Physiken og Astronomien
„uden Mathematik. En Minister kan ikke bringe den yngre
„Slægt af Zoologer til at ansee Nogen for deres Mester, han
„kan ikke gjøre en Materialist til en Idealist, ikke bibringe ham
„det Mindste af den Undersøgelseskunst og symboliserende Be-
„handlingsmaade, hvorved det reale Stof erkjendes som ophævet
„i sin Idee. Men derimod kan en Minister, *efterat* en ny viden-
„skabelig Udvikling er kommen tilstede og har baaret Frugt
„ved Universitetet, søge at *sikkre* dens Existents ved ydre For-
„anstaltninger. Det umiddelbare personlige Standpunkt, Prof.
„Reinhardt altid gjør gjældende, har havt en meget uheldig Ind-
„flydelse paa vore zoologiske Forhold: I Museumssagen gik han
„fornemmelig ud paa at polemisere imod hvad jeg — efter hans
„Referat — havde sagt og meent i mundtlige Yttringer ved for-
„skjellige Leiligheder. Ved denne Fremgangsmaade og ved sine
„heftige Fordringer paa, at mine videnskabelige Bestræbelser i
„ingen Henseende tør gjælde for Meer eller Andet end hans
„egne, medens han paa samme Tid aldeles underkaster sig Prof.
„Zool. og søger at støtte dennes Anskuelser, selv om de, som
„i Museumssagen, gaae ud paa at tilkjende Prof. Reinhardt selv
„en mere underordnet Stilling, bringer han uafladelig Strid og
„Uro tilveie ved, at Adgangen for Andre til Forstaaelse og
„Overeenskomst forspildes. Jeg vilde derfor allerede fra dette
„Synspunkt ansee hans Indtrædelse i Facultetet som uheldig“.

At Facultetets Betænkning alligevel i alt Væsentligt kun var en Gjentagelse af dets forrige Udtalelse, vil ikke undre Nogen og overraskede naturligviis ikke Schiødte, hvis Erklæring kun skulde tjene som Protest imod et parti pris og muligviis som Fingerpeg for Ministeren, antydende, at Sagens væsentligste Side var ladt ude af Facultetets Betragtning. Derimod ville Nogle vistnok finde det paafaldende, at Facultetet, der ikke

havde havt et Ord at sige mod Reinhardts personlige Uartigheder i hans oprindelige Skrivelse til Facultetet, følte sig foranlediget til at beklage, at Schiødte havde taget Notits af dem og forsvaret sig derimod. Aabenbart havde de gode Folk to Maalestokke, een for Steenstrup og hans Venner, hvem det maatte staae frit for at være saa uhøflige, som det convenerede dem, mod deres Modstandere, og en anden for disse Sidste, hvem det efter D'Hrr's Mening paalaae at finde sig i Sligt uden at knye.

Der var ganske vist noget Uopbyggeligt i denne — i sig selv uundgaaelige — personlige Sammenligning mellem de to Videnskabsmænd, men, vel at mærke, kun paa Grund af den Form, hvori Reinhardt havde indført den og Facultetet billiget den; at man dadlede Schiødte derfor, synes mig at vidne om en meget fanatisk Clique-Aand. I Anledning heraf og for at rette en, iøvrigt meget aabenbar, Fordreielse af hans Yttringer afgav Schiødte endnu en anden Erklæring, dateret d. 27. Marts 1865. Den lyder saaledes:

„I Anledning af Facultetets Betænkning tillader jeg mig „endnu at bemærke, at naar min Erklæring udtaler om Museets „Inspectorer, „at det har viist sig, at Staten ikke vil lønne dem „„alene som Museumsmænd“, og „at Lærervirksomhed og viden„„skabeligt Arbeide er det, Staten forlanger af dem, den betroer „„Opsynet med Samlingerne“, saa ligger der ikke i disse Yt„tringer, at Staten ikke forlanger Museumsvirksomhed af Inspec„torerne; at jeg fremhæver den frie videnskabelige Side, skeer „jo kun for at sætte den Opfattelse af Inspectorernes „Museums„virksomhed“, jeg mener, Staten har vedkjendt sig, i Modsæt„ning til den uselvstændige Arbeiden med Museumssager under „Tilsyn af Prof. Zool., som jeg mener, at Universitetet under „Museumssagen vedkjendte sig som *sin* Fordring til Inspec„torerne, og af hvilken jeg i Facultetets tidligere Erklæring i „nærværende Sag har troet at finde nogen Paavirkning. At jeg „har udtrykt disse Fordringer fuldkommen correct, fremgaaer „af Hr. Professor Steenstrups Skrivelse af 30. October 1862 „(trykt som Bilag i Anhang til Rigsdagstidenden, Lovforslag, „14 Session, 1862, S. 263—268). — Facultetets Yttringer om per„sonlige Udtalelser og Angreb, der helst saasnart som muligt

„maatte glemmes, synes mig at sammenstille Forhold, der ikke „ere eensartede. I Facultetets Erklæring til Professor Reinhardt „hedder det i nøie Overeensstemmelse med hans derom stillede „Forlangende udtrykkeligt, at han baade paa Grund af sine „videnskabelige Arbeider og ifølge sin Stilling saavel til Mu„seet som til Universitetet har ikke ringere Krav paa en Plads „i Facultetet end Prof. Schiødte. En saadan Udtalelse synes „dog at forudsætte en Afveien af „videnskabelige Fortjenester“, „hvorimod Facultetet ikke fandt sig foranlediget til at berøre „Prof. Reinhardts personlige Udfald mod mig og Ministeren „med et eneste Ord. Det er saaledes Sagens Anteacta, som „have dicteret den *Form*, hvori min Erklæring fremtræder, men „at den efter sit *Indhold* er at ansee som min vel overveiede „pligtmæssige Udtalelse om Prof. Reinhardts videnskabelige „Standpunkt, skal jeg tillade mig paa det Bestemteste at fast„holde. Sagen er temmelig alvorlig for mig selv, thi Facultetet „miskjender naturligviis ikke, at den dreier sig om min egen „Stilling i Facultetet, som jeg jo ikke med Ære kan bevare, „hvis det forholder sig rigtigt, at den grunder sig paa en Forbi„gaaelse af en Anden“.

For at tydeliggjøre Raisonnementet i Schiødtes Erklæringer er det maaskee ikke overflødigt at fremhæve, at Schiødte intet Øieblik tvivlede om, at Steenstrup vilde gjøre sit Yderste for at indskrænke de andre Inspectorers frie Virksomhed saameget som muligt og efterhaanden, saavidt muligt, at nærme Museets Bestyrelsesforhold til hvad han selv havde ønsket at see fastslaaet ved Museumsloven. Flere Yttringer i Reinhardts Skrivelser syntes ham nu at vidne herom, idet han ikke antog, at denne handlede paa egen Haand i denne Sag, og en af Schiødtes Bevæggrunde til overhovedet at udtale sig var, at han saaledes vilde faae Leilighed til en betimelig Protest. Hans Tankegang var denne: Af de 800 Rd., som han og Krøyer oppebare i Gage, vare kun 300 Rd. oprindelig Inspectorgage, medens 500 Rd. — altsaa den større Deel — oprindeligt vare dem tilstaaede for at sætte dem istand til at udføre videnskabeligt Arbeide. Rigtignok vare de 500 Rd. i sin Tid paa Museumsdirectionens Forslag blevne lagte til deres Gage (see I, S. 438—39), men

Schiødte holdt for, at dermed var deres Forpligtelse til at virke ikke blot som Museumsembedsmænd med Ordning, Bestemmelse osv. af Naturalierne, men som videnskabelige Zoologer, ingenlunde bortfalden; tvertimod var Virkningen deraf den, at det videnskabelige Arbeide, for hvilket disse 500 Rd. oprindeligt vare dem tillagte, var blevet forbundet med og gjort til en Deel — den vigtigste Deel — af deres Virksomhed ved Museet. Det var da som Videnskabsmænd, at de oppebare det meste af deres Gage. Naturligviis var det ikke foreneligt dermed at ville reducere deres Stillinger til en Slags Assistentposter, saaledes som Steenstrup havde villet, og deres Status som selvstændige videnskabelige Embedsmænd var derfor implicite anerkjendt ved Museumslovens Bestemmelser. Endmere maatte man erkjende, at dette var skeet derved, at En af dem var kommen ind i Facultetet, hvis man vilde insistere paa at sætte dette i Forbindelse med deres Stilling ved Museet, saaledes som man i denne Sag factisk havde gjort. At denne Tankegang ikke convenerede Steenstrup, forstaaer sig af sig selv; og det er som et lille svagt Træk derimod, at den omtalte falske Fortolkning af Schiødtes Udtryk er at betragte.

Muligt ville Nogle mene, at Schiødte vilde have gjort bedre i at tie i 1865, som han havde gjort, da Sagen først kom op i 1863; men saameget er i alt Fald tydeligt, at det beroer paa en overmaade overfladisk Opfattelse, naar det siges, at det var inconseqvent af Schiødte paa den ene Side at opholde sig over de Vanskeligheder, der gjordes ved hans Indtrædelse, og paa den anden Side selv at modsætte sig Reinhardts. Fra „Begunstigelses“-Standpunctet kan en saadan Dom maaskee være plausibel, men ogsaa kun fra dette Standpunct. Hindre Reinhardts Indtrædelse kunde Schiødte ikke, og deraf havde han i Grunden heller ikke stor Interesse, men han kunde hindre og fandt sig opfordret til at hindre, at Reinhardt uden Modsigelse indtraadte som videnskabeligt lige qvalificeret med ham selv. Det var i høi Grad vanskeligt at gjøre dette uden Selvroes og uden Skinnet af at ville nedsætte Andre paa en utilbørlig Maade, men det forekommer mig, at Schiødte endda ikke skilte sig saa ilde derved. Som allerede forklaret, opfattede han det Hele som

møntet paa at trænge ham ud af Facultetet igjen ved at paatrykke hans Indtrædelse et Stempel af Uberettigelse. Selvfølgelig kunde han dog kun i yderste Nødsfald tænke paa at opoffre de store Fordele, som hans Plads i Facultetet gav ham. Han maatte derfor gjøre hvad han kunde for at møde den Fremstilling af Forholdene, i Henhold til hvilken Steenstrupianerne havde modsat sig hans Indtræden som en uberettiget Indtrængen; og da denne ellers i Udenforstaaendes Øine vilde være bleven slaaet fast uden Modsigelse, var han nødt til at udtale sig for at kunne blive i Facultetet med Ære.

Sagen gik fra Facultetets til Consistoriums Behandling, og denne Autoritet fandt sig i en noget vanskelig Stilling. Efter hele den ved Universitetet herskende Tænkemaade og den Indflydelse, Steenstrup udøvede, kunde der ikke være Tale om Andet end at slutte sig til Facultetets Betænkning; men man havde modsat sig Schiødtes Indtræden bl. A., fordi der derved vilde komme to Zoologer i Facultetet, og nu maatte man anbefale Ansættelsen af en tredie!! Desuden havde Consistorium kort iforveien i en anden Anledning, nemlig angaaende Chemikeren Julius Thomsens Ansøgning om Plads i Facultetet, bestemt fastholdt, at saadanne extraordinaire Docenter ikke burde have Plads i Facultetet. Ikke desto mindre anbefaledes Reinhardts Indtrædelse med den Motivering, at Forholdene i dette Tilfælde vare saadanne, at man ikke uden Ubillighed mod Reinhardt kunde nægte ham det Ansøgte. Om dette Billighedshensyn er der alt sagt Tilstrækkeligt til at vise, at om der end vistnok kan være Tilfælde, hvor et Billighedshensyn med Rette kan gjøre sig gjældende i et saadant Anliggende, saa var dette ikke iblandt dem; og det er endvidere klart, at de Betragtninger, hvorpaa Consistoriets tidligere Udtalelser med Hensyn til Schiødtes og Thomsens Indtrædelse i Facultetet vare baserede, ikke kunne have været af stor Vægt, siden de kunde sættes tilside af den angivne Grund.

Uagtet Reinhardt, som nævnt, opnaaede sit Ønske, forblev altsaa Schiødte, tiltrods for sin første Opfattelse, i Facultetet; thi selv med Reinhardt til Collega i samme var der for Schiødtes Virksomhed ved hans egen Indtrædelse vundet altfor Meget til,

at han kunde have gjort rigtigt i at træde tilbage. Men han synes dog i nogen Tid at have regnet sin egen Tilbagetræden mellem Mulighederne. I et Brev til mig af 16. Marts siger han: „Ved Universitetet have vi i denne Tid to Sager for, i hvilke „Modsætningen mellem Steenstrup og mig desværre atter kom- „mer frem; først maa jeg ikke overtage Crustaceerne, og dernæst „maa jeg ikke være Medlem af Facultetet. Reinhardt indsendte „strax efter min Udnævnelse en i de meest uforskammede Ud- „tryk affattet Protest mod min Udnævnelse; og da det dengang „ikke hjalp, er han nu gaaet ind i Augustforeningen*) og søger „atter Plads i Facultetet. Forrige Gang taug jeg; denne Gang „har jeg maattet afgive en Erklæring“. I et lidt senere Brev (af 27. April) hentyder han i Anledning af mit Indlæg i Skolesagen til, at Monrad ikke mere udøvede nogen Indflydelse paa slige Anliggender, og fortsætter: „— en Omstændighed, som „jeg har særlig Grund til at beklage; thi der er al Grund til at „vente, at jeg maa træde ud af Facultetet. Saavel dette som „Consistorium har nemlig antaget sig Reinhardts Sag paa en „saadan Maade, at derved den Opfattelse bliver slaaet fast, at „min Indtrædelse var uberettiget ... Jeg kan naturligviis under „saadanne Forhold ikke med Ære blive i Facultetet, hvor jeg „jo vilde være i Minoritet i ethvert zoologisk Anliggende“.

Hvilke Resultater end Steenstrup og Reinhardt nærmest havde tilsigtet eller haabet paa, blev Udfaldet i alt Fald i Overeensstemmelse med deres officielt udtalte Ønsker og kunde naturligviis ikke være Schiødte behageligt. At Facultetet officielt havde erklæret, at han ikke stod paa noget høiere Trin som Videnskabsmand end Reinhardt, kunde maaskee yde denne Sidste en Tilfredsstillelse, men om det end kunde ærgre Schiødte i Øieblikket, kunde han dog lee derad, thi han kunde trøstig stole paa en vidt forskjellig Dom fra Kyndiges og Efterverdenens Side. Sin Tilfredsstillelse med Hensyn til sit eget Arbeide kunde han i ethvert Fald ikke hente fra en Sammenligning med Reinhardts, men kun ved at sammenholde det med Idealet for

*) En i August 1864 stiftet politisk Forening, som betragtedes med meget gunstige Øine af den daværende reactionaire Regjering.

godt Arbeide; og sine ukyndige Samtidiges Dom brød han sig kun lidet om, undtagen forsaavidt som den kunde have practiske Følger. Men Reinhardts Indtrædelse i Facultetet var ham imod af meer end een Grund. Lad være, at Reinhardt tiltrods for Facultetets Erklæringer og Consistoriets Tilslutning til disse kun nød ringe Anseelse, saa at hans Stemme havde lidet mere end Talværdi, saa var det dog uheldigt, at Schiødte nu maatte regne paa een sikker Stemme mere imod sig. Reinhardts hele Maade at behandle Sagerne paa var ham desuden ubehagelig. Men langt vigtigere var Følgende: Fra Begyndelsen af var Schiødte naturligviis forberedt paa, at hans Virksomhed i Facultetet for en stor Deel vilde faae Characteren af Kamp mod Steenstrup; og at denne Kamp især i Førstningen kunde blive haard nok, var saameget naturligere, som Steenstrup saalænge havde udøvet en aldeles uimodsagt Indflydelse i alle den Art Anliggender, der nærmest angik ham. Schiødte saae imidlertid ved sin Udnævnelse Fremtiden imøde med Tillidsfuldhed. Stærk Idealist, som han var, havde han en fast Tro paa sin gode Sags iboende Kraft; at det ikke skulde mangle paa Iver og Umage for at skaffe denne Indgang i Forsamlingen, det kunde han svare for, og sine egne Evner til at fremme den havde han ingen Grund til at tvivle om. Men desforuden nærede Schiødte tiltrods for den skarpe videnskabelige Modsætning mellem ham og Steenstrup og de ringe Tanker, han i flere Henseender havde om denne Sidste, dog den faste Tro, at hvis det blot kom an paa Steenstrup og ham selv, vilde det nok lykkes ham at komme til en Forstaaelse med Steenstrup og etablere en modus vivendi, hvorved han kunde see hvad han holdt for Videnskabens Tarv varetaget uden derved at saare Steenstrup. Om han heri havde Ret, maa jeg lade staae hen, men vist er det, at han nærede en saadan Tro, og at han i Reinhardts personlige Nærværelse i Facultetsmøderne og deri, at denne nødvendigviis fik Haand i Hanke med samtlige der forefaldende Sager, saae en væsentlig Hindring for en saadan Tilnærmelse. Naar Reinhardt stillede sig aldeles til Steenstrups Disposition i Museumssagen og andre Anliggender, maa det nemlig tages med i Betænkning, at Reinhardt uden Tvivl haabede at følge Steenstrup i Professoratet

(hvilket afgav en stærk Bevæggrund for ham til at stræbe efter at komme ind i Facultetet), saa at hvad der vandtes for Steenstrup som Professor ordinarius vandtes for ham selv. Derhos udøvede Reinhardt en ikke ringe personlig Indflydelse paa Steenstrup, og denne Indflydelse var i Schiødtes Øine høist uheldig. Det er hertil, at Schiødte sigter i Slutningen af sin i Facultetet afgivne Erklæring.

Afseet fra, at Schiødte, hvad han forudsaae, som Følge af Reinhardts Indtræden vilde komme til at spilde langt mere Tid og Arbeide paa Facultetsforhandlinger, end han ellers vilde have været nødt til, og maatte ansee Udsigten til at sætte igjennem hvad han ønskede som mindre lys, tabte han dog selv mindre derved end Universitetet og de Studerende. Gjennemførelsen af Monrads Hensigt, at Schiødte skulde doublere Steenstrup, vilde have medført, at Schiødte tidligere eller sildigere havde faaet Forelæsningerne for Medicinerne lagte til sin allerede altfor store Arbeidsbyrde. Var det kommen dertil, vilde han have paataget sig det, saafremt han kunde være bleven fritaget for sit Arbeide paa Landbohøiskolen, hvor han ikke kunde Andet end føle, at den ham der stillede Opgave laae under hans Evner. Man seer af hans Breve, at han i Virkeligheden haabede, at hans Indtrædelse i Facultetet vilde have medført en saadan Ordning, at han uden Tab af Indtægter kunde have offret sig alene for Museet, Universitetet og sit eget videnskabelige Arbeide. Ikke heller tvivler jeg om, at Monrad, hvis han var forbleven i Regjeringen eller efter ikke altfor lang Tid igjen var indtraadt i samme, vilde have truffet en saadan Ordning, om det var muligt. Men hvor overbeviist end Schiødte var om Nødvendigheden af en Reform af det forberedende medicinske Studium, og hvor rede han end var til at sætte en saadan i Gang, saafremt han dertil fik den uundgaaeligt nødvendige kraftige Understøttelse fra Ministeriets Side, saa slutter jeg dog af Yttringer til mig, at han i Grunden helst var fri for denne Opgave, der nok i visse Henseender vilde været ham mere tilfredsstillende end Arbeidet paa Landbohøiskolen, men vilde have røvet ham fuldt saa megen Tid. Under Monrads nærmeste Efterfølgere i Cultusministeriet kunde der ikke være Tale om at indføre en saadan Reform mod Steen-

strups — man kan være vis paa det — fortvivlede Modstand, der tilmed vilde blive støttet af Universitetet; og da Ministeriets Ledelse igjen kom i Mænds Hænder, som bedre forstode Schiødte og selve Sagen, var Schiødte allerede paa Grund af sin mere fremrykkede Alder mindre tilbøielig til at paabegynde noget Nyt, der stillede saa store Fordringer. Følgen var, at denne vigtige Reform endnu den Dag idag lader vente paa sig.

Som Vidnesbyrd om hvilket Indtryk Schiødte ved disse Forhandlinger fik af Facultetsvæsnet kan dette Afsnit passende sluttes med et Uddrag af en af hans Notebøger, hvori han i den Anledning har skrevet: „Det er en mærkværdig Autoritet, saadant et „Facultet. Naar en Sag er for, opstilles med Alvor, Fylde og „udførlig Udvikling en Række af Principer for Behandlingen af „vedkommende Klasse af Sager, og naar en anden Sag saa „kommer frem af samme Art, opstilles med lige Alvor, Fylde „og udførlig Udvikling de stik modsatte Principer, alt med den „naiveste Ugeneerthed, eftersom man ønsker Sagen afgjort i den „ene eller den anden Retning. Saaledes med Thomsens An„dragende om en Docentplads og Sæde i Facultetet. Nu var „der Leilighed til at opnaae hvad der saa stærkt blev gjort „gjældende ved min Indtræden, at man trængte til, nemlig at „faae ogsaa andre Fag stærkere repræsenterede. Men da det „kom til Afstemning, fik Th. kun Steens, Holtens og min Stemme „for at blive Medlem; de Andre stemte derimod. Mod min Op„tagelse gjordes gjældende, at der saa blev to Zoologer. Men „da der intet Hensyn til Facultetets Mening blev taget af Mini„steriet, som gik ud paa ved mig at danne en Modvægt mod „Steenstrups tyranniske Eensidighed, understøttede Facultetet „Reinhardts i den meest uforskammede Tone skrevne Protest „mod, at jeg og ikke tillige han blev Medlem, og saa vilde „Facultetet altsaa ikke vige tilbage for at have tre zoologiske „Professorer“.

DEN DANSKE INSECTSAMLING.

Strax da Spørgsmaalet om de naturhistoriske Museers Forening kom for i Rigsdagen, fremsattes der den Fordring, at den saaledes dannede nye Institution ved selve Loven, endog med særligt Eftertryk, skulde betegnes som havende Dannelsen af indenlandske Samlinger til Formaal, og dette skete ogsaa, idet det i Lovens § 1 hedder: „Dette Museums Hovedopgave skal „være ved Hjælp af de Kræfter, der staae til dets Raadighed, „at anlægge og udvikle saavel almindelige videnskabelige Sam„linger som derfra adskilte Samlinger, der tjene til at oplyse saa „fuldkomment som muligt Landets Naturforhold og navnlig for „Dyrerigets Vedkommende fremstille saavel Arterne som deres „Udvikling“. Det var med Hensyn hertil, at Schiødte, som naturligviis med særlig Tilfredsstillelse havde seet dette Punkt foreslaaet og gjennemført paa Rigsdagen af dem, der stillede sig paa hans Side, i et kort efter Lovens Vedtagelse skrevet Brev til Benzon siger: „Der vil nu oprinde en ny Tidsalder „for vor Fauna. Naar hele Sagen er kommen istand, vil jeg „overdrage mine Samlinger til Museet, mod at tilsikkres til„strækkelige Midler til deres Fortsættelse; vi skulle nu i de „kommende Somre til at samle efter en ganske ny Maalestok „og udfylde de mange Huller i saadanne Ordner, som jeg har „maattet forsømme af Mangel paa Plads og Tid“. Det vil erindres, at Schiødte alt i 1847 havde gjort et saadant Tilbud, men at Steenstrup, efter først, da han som Udenforstaaende var bleven opfordret til at afgive et Skjøn, stærkt at have anbefalet det til Antagelse, senere, da han selv var bleven Medlem af Directionen, foraarsagede, at det blev mødt med et Modforslag, om hvilket man kunde vide, at Schiødte hverken kunde eller vilde modtage det, og at Sagen derved bortfaldt. Efter Museumslovens Vedtagelse antog Schiødte imidlertid, at der nu ikke vilde blive lagt Vanskeligheder i Veien for Realisationen af den gamle Plan, især da han nu ikke mere, som dengang, maatte

udbede sig en Forøgelse af sin egen Gage, men kun en Forøgelse af den entomologiske Afdelings Annuum, og da han vidste, at Monrad var Planen gunstig.

Museumsloven skulde først træde i Kraft fra 1. April 1864, men Schiødte meente, at denne Sag meget vel kunde ordnes forinden, og henvendte sig først paa Efteraaret 1863 personlig til Etatsraad Forchhammer, som indbød ham til en mundtlig Forhandling derom med Directionen. Denne syntes at stille sig imødekommende, og under 25. November skrev han ganske tillidsfuldt: „Der er nu truffet foreløbig Aftale om min inden-„landske Samlings Overtagelse af Museet; mine Betingelser ere „kun, at der tilstaaes en Sum til Skabe (1600 Rd.) og et aar-„ligt Tilskud til den entomologiske Afdeling af 200 Rd. til „Præparationshjælp og til Indsamling. Nu skal det nok blive „godt.“ Da Museets Direction ikke fremmede Museets Udvikling med synderlig Iver — snarere det Modsatte — var der en anseelig Kassebeholdning fra forrige Aar, som kunde benyttes til at afholde i det Mindste en Deel af Udgifterne, og da Directionen netop da af Ministeriet blev opfordret til at udtale sig om denne Beholdnings Anvendelse, hentydede den i sit Svar til denne Sag, men uden dog at gjøre noget Forslag, saa at Sagen alligevel ikke fremmedes.

Schiødte tilskrev derfor d. 19. Dec. 1863 Directionen derom paa følgende Maade: „Efter at Oprettelsen af særlige danske Sam-„linger ved Museumsloven er gjort til et af det nye Museums „Hovedformaal, har jeg taget under Overveielse, hvorledes dette „Formaal for den af mig bestyrede Afdelings Vedkommende „bedst kunde naaes. Da jeg i henved 30 Aar har beskjæftiget „mig med vor Insektfauna og til dens Oplysning anlagt betyde-„lige Samlinger, som kun de hidtilværende Bestyrelsesforhold „ved det Kongelige naturhistoriske Museum have afholdt mig „fra at søge indlemmede i Museet, ønsker jeg nu, efter at disse „Forhold ved nævnte Lov ere blevne ordnede, at grundlægge „det nye Museums indenlandske Insektsamling med mine private „Samlinger, som jeg altsaa herved tilbyder det nye Museum til „Gave, idet jeg for deres Afstaaelse kun stiller saadanne Betin-„gelser, som jeg anseer for nødvendige for Samlingens frem-

„tidige Udvikling og frugtbringende Benyttelse. Disse Betin-„gelser indskrænke sig til to: først, at der strax ved Samlingens „Modtagelse bevilges en Sum til Opstillingen, og dernæst, at „der bevilges Museets entomologiske Afdeling en aarlig Sum til „Medhjælp ved den indenlandske Samling.“ Den første af disse Summer anslaaer han nærmere til 2100 Rd., fordeelte paa to Aar, altsaa noget mere end oprindeligt paatænkt. „Hvad Fordringen paa „Medhjælp angaaer“, siger han videre, „da støtter den sig til „det overordentlig meget forøgede Arbeide, der vil tilfalde mig „ved den indenlandske Samlings Opstilling, Forøgelse og Ud-„vikling i det Hele. De Midler, der hidtil have været bevilgede „den entomologiske Afdeling til Medhjælp, have været 60 Rd. „aarlig til Indsamling til den af mig anlagte Samling til Insek-„ternes Udviklingshistorie og 100 Rd. aarlig til Præparation. „Jeg troer saaledes at gjøre en ikke ubeskeden Fordring, naar „jeg som min anden Betingelse stiller, at der 2) bevilges en „aarlig Sum af 200 Rd. til Medhjælp til Indsamling, Præpara-„tion, Bestemmelse, Opstilling og Conservation af den danske „Samling, at anvende efter Inspectors bedste Skjønnende, om „Samlingens Tarv til enhver given Tid, enten i alle eller flere „eller en enkelt af de nævnte Retninger. Det var min Hensigt „at vente med denne Sag, indtil det nye Museumsraad var „traadt i Virksomhed, men jeg anseer det af Hensyn til den „snart sammentrædende Rigsdag for rigtigt at anmode den for „det Kongelige naturhistoriske Museum endnu bestaaende Di-„rection om strax at forelægge Sagen for det høie Ministerium „for Kirke- og Underviisningsvæsnet.“

Naar Schiødte heri siger, at han kun af Hensyn til Bestyrelsesforholdene ved Museet ikke havde søgt at indlemme sine Samlinger i dette, saa tager det sig noget besynderligt ud, da han jo virkelig alt i 1847 havde gjort et Tilbud i den Retning, og da jo netop Steenstrup og Forchhammer vare ansvarlige for, at dette ikke havde ledet til det ønskede Resultat. Forklaringen ligger vel imidlertid just i denne sidste Omstændighed, idet Schiødte, som jeg antager, har valgt den brugte Udtryksmaade for at undgaae ubehagelige Hentydninger til Sagens Anteacta. At han hentyder til Bestyrelsesforholdene, ligger uden Tvivl i,

at Oprettelsen af faunistiske Samlinger i Virkeligheden altid havde været et Hovedformaal for Museet, saa at Indførelsen af vedkommende Passus i Loven i Grunden ikke var noget Nyt, og i, at det ikke var dette, men Ændringen i de administrative Forhold, der afgav det nye Udgangspunct. At Museet, naar det overtog Samlingen, maatte anvende en ikke ringe Sum paa Skabe osv., fulgte af, at Schiødte selv hverken havde havt Penge eller Plads til ordentligt at opstille Samlingen; med Bevillingen heraf kunde der ikke let opstaae synderlig Vanskelighed, om man end maaskee vilde foretrække at fordele Udgiften paa nogle Aar. Derimod var det nødvendigt for Schiødte i Forveien at sikkre sig en passende aarlig Sum til Forøgelse og Oparbeidelse; thi ellers kunde han ikke være sikker paa at opnaae den, og uden den vilde Samlingens Overdragelse til Museet kun have Betydning af Erhvervelse for dette af et enormt Magasin. Det vilde under saadanne Omstændigheder maaskee have endnu længere Udsigter med Dannelsen af en faunistisk Normal-Samling, end om Materialet forblev i privat Eie. Tilstaaelsen af en saadan aarlig Sum, i hvilken Form det nu end var, maatte Schiødte derfor fastholde som en Hovedbetingelse. Da han i 1847 første Gang tilbød sin Samling, havde han aldeles ingen Medhjælp ved Museet, og det hele af Overdragelsen flydende Extra-Arbeide vilde han selv have havt at udføre, hvorfor han dengang androg om et Gagetillæg for sig selv. I 1863 kunde han derimod gjøre Regning paa Medhjælp, og Tilskudet maatte derfor have Form af et Tillæg til Afdelingens faste Indtægt.

Som man seer, havde Schiødte af Steenstrups og Forchhammers Holdning ved den mundtlige Forhandling ladet sig forlede til at troe, at Directionen nu vilde stille sig gunstigere end i 1848; men Udfaldet viste, at han tog feil. Det varede to Maaneder, førend Directionen indsendte Schiødtes Skrivelse til Ministeriet, med en Erklæring, hvori den modtog Schiødtes første Betingelse, men forkastede den anden, hvorved Sagen for anden Gang standsedes.

Hovedafsnittet af Directionens Skrivelse (dat. 21. Febr. 1864) begynder saaledes: „Som det af den nævnte Skrivelse [nemlig

„angaaende Anvendelsen af Overskudet] vil fremgaae, var det „Directionens Ønske at kunne fremme paa bedste Maade Op- „stillingen af de saa uventet og paa eengang Museet i Udsigt „stillede betydelige faunistiske Samlinger. Hr. Professorens „skriftlige Fremstilling af Tilbudet og dettes Betingelser udeblev „imidlertid mange Uger og indkom senere paa en Tid, der, som „Ministeriet bekjendt, ved Forelæsninger og Museumsarbeidernes „Afslutning, senere ved Opgjørelser og Indberetninger samt ved „Examinationer hører til de besværligste og ikke før nu har „givet os den fornødne Ro til at overveie Sagen, som den nu „foreligger med sine bestemte Betingelser og Fordringer, saa „at vi kunne stille bestemte Forslag desangaaende til det høie „Ministerium“. Ved at omtale Schiødtes første Betingelse, benytter Directionen — om dreven af en ond Samvittighed, vil jeg ikke afgjøre — Leiligheden til at gjentage den saa ofte tidligere fremsatte Paastand om, „at Museets entomologiske Af„deling som Undtagelse fra næsten alle de andre Afdelinger al„deles ingen dansk faunistisk Samling besidder“, en Paastand, om hvilken Schiødte forlængst havde oplyst, at den beroede paa et simpelt Ordkløveri. Directionen slutter sine Betragtninger over dette Punct paa en characteristisk Maade ved at sige, „at „i Betragtning af, at Museet ikke kan udsætte længere med „Kraft at fremme Anlægget af en indenlandsk Insektsamling (af „udviklede Insekter), og at Kasserne til at modtage og opbevare „denne ville være af samme Indretning og Form, enten Sam„lingen erhvervedes paa den her i Udsigt stillede Maade eller „ad en anden Vei ved successive Indsamlinger“, havde man, under Forudsætning af, at Beholdningen fra forrige Finantsaar var disponibel, anviist 500 Rd. til Forarbeidelse af Insectkasser. „Hvad derimod den anden stillede Betingelse angaaer, „den om det aarlige Tilskud af 200 Rd. alene til Forøgelser „og Opstilling m. M. for Insektsamlingerne i denne ene Retning, „da seer Directionen sig ikke istand til for Øieblikket at anbe„fale denne. Directionen vilde ansee det for meget ønskeligt, „om Museet i det Hele kunde udstyres saa rigeligen, at det „kunde anvende saamegen Kraft i denne Retning, men anseer det „for urigtigt, om der paa en Tid, da der paa Grund af Mangel

„paa saagodtsom alle nødvendige Forudsætninger ikke paa fornuftig „Maade kunne affattes Specialbudgetter for Museets Afdelinger, „forud blev taget en saa dybt indgribende Bestemmelse om den „Sum, som ikke et enkelt Inspectorat, men en enkelt Brøkdeel „af dette, skulde kunne aarligen anvende“. Directionen indstiller i Henhold hertil, at der paa hver af Finantslovene for 1864/65 og 1865/66 skulde opføres 800 Rd. til Skabe osv. for den nye Samling, men tilføier, at „Directionen er overbeviist om, „at der for det andet Punkts Vedkommende vil af det senere i „Virksomhed trædende Museumsraad kunne stilles saavel for det „hele Museum som for Afdelingerne saa passende Budgetforslag, „at Hr. Professor Schiødte vil føle sig tilfredsstillet ved dette „ogsaa for denne enkelte Sides Vedkommende, uden at det skal „blive fornødent forud ved Lov at ordne Annuet af en saa ind- „skrænket Deel af Museet og derved see bort fra alle øvrige „Tarv for Museet.“

Det forekommer mig, at Directionens Mangel paa god Villie til at fremme denne Sag fremgaaer meget tydeligt af denne Skrivelse. Et Vidnesbyrd derom seer jeg i, at de to Herrer først efter to Maaneders Forløb havde kunnet finde Tid til at overveie en Sag, med hvilken de i Forveien vare særdeles vel bekjendte, og om hvilken det ikke sees, hvorfor den skulde sættes til Side for andre, ligesom ogsaa i hele Skrivelsens Affattelse. Men navnlig kommer denne Mangel paa god Villie tilsyne i Directionens Angivelse af dens Grund til ikke at ville gaae ind paa det ønskede aarlige Tilskud, der i Virkeligheden Intetsomhelst havde at gjøre med Udarbeidelsen af Specialbudgetterne. Hvis Schiødte havde anmodet om, at der af Museets ordinaire Indtægt forlods skulde anvises ham 200 Rd. om Aaret, hvorved det for Afdelingerne i det Hele disponible Beløb jo vilde formindskes, ja da kunde der være Mening i at sige, at man først ved Udarbeidelsen af Specialbudgetterne kunde see, om et saa stort fast Tillæg til den entomologiske Afdelings Annuum kunde bevilges; men herom var der aldeles ikke Tale. Hvad Schiødte ønskede var tydeligt nok et Extratilskud ud over Museets ordinaire Indtægter, hvilket ikke i mindste Maade vilde afficere de andre Afdelinger, undtagen forsaavidt muligt en anden

Inspector kunde blive betaget af Misundelse over denne „Begunstigelse". Efter den Maade, hvorpaa Rigsdagen havde stillet sig til Spørgsmaalet om faunistiske Samlinger ved Museet, var der ingen Grund til at befrygte, at dette Tilskud ikke vilde blive bevilget; i alt Fald var der ingen Grund, hvorfor Directionen ikke skulde have foreslaaet Ministeriet at sætte dette Beløb paa Budgettet, ligesaa vel som Beløbet til Kasserne, hvis overhovedet Directionen havde *villet* fremme Sagen. Henviisningen til Specialbudgetterne forekommer mig derfor at være en blot og bar Udflugt, selv afseet fra, at Udarbeidelsen af saadanne aldeles ikke vilde have medført nogensomhelst Vanskelighed.

Selve Directionens Erklæring blev ikke Schiødte meddeelt, men under 24. Marts fik han en Skrivelse, hvori han underrettedes om, at 500 Rd. nu vare til Disposition til Materiel „for „den eventuelle danske entomologiske Samling, enten denne saa „erhverves paa den ved Hr. Professorens velvillige Tilbud i „Udsigt stillede Maade eller ad anden Vei ved successive Ind„samlinger", samt at de to mindre Værelser til Stormgaden skulde blive rømmede for denne Samling, saa snart Skabene vare færdige. Heraf tog dog Schiødte ikke Anledning til at gjøre yderligere Skridt, saalænge han ingen Sikkerhed havde med Hensyn til den aarlige Bevilling. Den lille, aabenbart med Flid indflettede Bemærkning om eventuel Dannelse af en faunistisk Samling ved successive Indsamlinger, der mindede om lignende ved tidligere Forhandlinger faldne Udtryk, var ham en Advarsel. Han følte sig overbeviist om, at begyndte han med at lade Skabe forfærdige for en faunistisk Samling, førend han var fuldkommen sikker paa Opfyldelsen af de Betingelser, han stillede for Afgivelsen af sin egen Samling som Grundlag for en faunistisk Museumssamling, vilde han blive anseet for at have accepteret Indsamlingsplanen som tilstedeligt Alternativ. Han skjønnede derhos, at i saa Fald Alt vilde blive gjort for at hindre Overtagelsen af hans egen Samling anderledes end som aldeles ubetinget Gave, uden nogensomhelst Garanti for dens videre Udvikling, og det saameget mere, som han jo vidste i Forveien, at han i alt Fald ved mundtlige Forhandlinger vilde

være i født Minoritet i det nu snart sammentrædende Museumsraad.

Sagen indkom til Cultusministeriet sidst i Februar 1864. Der blev strax, tiltrods for den indtraadte store Forsinkelse, gjort Skridt for at faae en Bevilling indsat paa Budgettet — om blot de 800 Rd. til Kasser eller tillige de 200 Rd. om Aaret, som Directionen ikke havde villet anbefale, kan jeg ikke oplyse — men det var under de da forhaandenværende Omstændigheder umuligt, og under 2. Marts henlagdes Sagen med Paategning: „Beroer til næste Finantslov". Den blev atter fremtaget i 1865 og under 7. Juli tilstillet Consistorium med Anmodning om, at man vilde foranledige den paany overveiet af det i Mellemtiden i Function traadte Museumsraad, samt drage Omsorg for, at Sagen fremmedes saaledes, at der, hvis en ny Bevilling i den Anledning blev nødvendig, kunde optages et dertil sigtende Forslag paa Budgettet, som skulde forelægges Rigsdagen om Efteraaret. Consistorium sendte da ogsaa strax, under 10. Juli, Sagen videre med Afskrift af Ministeriets Skrivelse, men Museumsraadets Formand, Professor Steenstrup, lod Sagen trods Ministeriets Anmodning om Paaskyndelse ligge i 3 à 4 Uger, hvorefter han omsendte den med følgende — curieust nok udaterede — Rundskrivelse:

„Da intet Møde i den foreliggende Sag kan holdes i „Sommerferien paa Grund af eet eller flere Medlemmers Fra- „værelse, og da Alt i Forveien har stillet sig saaledes, at der „vel neppe vil kunne blive Tale om, at Universitetet allerede „til næste Rigsdag vil kunne bringe et bestemt Forslag til „Sagens Afgjørelse, skulde jeg være tilbøielig til at foreslaae, „at man svarede Consistorium:

„at Museumsraadet tiltræder ubetinget de under Sagens tid- „ligere Behandling fremkomne Yttringer om det i og for sig „Ønskelige i, at Prof. Schiødtes værdifulde Insektsamling (af ud- „viklede Insekter) erhverves for Museet, og at dette kunde skee „paa en Maade, som kan tilfredsstille Prof. Schiødtes Ønsker, „men at Raadet aldeles ikke kan gaae ind paa nogen Anbefaling „af, at der forud til Gunst for en enkelt Side af et enkelt In- „spectorat tages blivende Bestemmelse om det Omfang, hvor-

„med denne Side uafhængig af alle de øvrige Afdelinger af „Museet skal understøttes, og allermindst kan anbefale et saa„dant Arrangement i dette Øieblik, da der fra Consistoriet og „Ministeriet foreligge saa bestemte Paalæg om at nedstemme „Museets Fordringer til det mindst mulige.

„Iøvrigt turde man maaskee ikke ved de Betingelser, som „nu stilles for denne betydelige Samlings Overgang til Univer„sitetet, see aldeles bort fra, at den Side af det entomologiske „Inspectorat, der ved det foreslaaede Arrangement nu vilde blive „særlig fremmet, maa antages foruden den Forsørgelse, der „ydes den ved Universitetet, at have en naturlig Fremtid ogsaa „ved en anden af Landets store Underviisningsanstalter".

Dette Forslag tiltraadtes simpelthen af Reinhardt under 9. August, medens Schiødte og Krøyer, hvem det dernæst tilstilledes, kun paategnede det: „Læst".

Steenstrup remitterede dem det under 30. October med den Bemærkning, at han ved sin Hjemkomst fra Udlandet havde fundet Circulairet saaledes paategnet og derfor ønskede at vide, om de tiltraadte Forslaget eller ønskede Sagen behandlet i et senere Museumsraadsmøde, hvortil Schiødte svarede omgaaende: „At jeg, efter at have gjort Museet det omhandlede Tilbud, ikke „kan tiltræde et Forslag om at forkaste det, følger af sig selv. „Ved min Paategning udtrykkes desuden, at jeg ikke er deel„agtig i de Yttringer, der forekomme i Forslaget. Attraaer „man nogen factisk Oplysning, er jeg rede". Krøyer voterede skriftligt under 1. Nov. derhen, at han holdt det for afgjort, at Indlemmelsen af Schiødtes Samling var meget ønskelig, og at de af Schiødte opstillede Betingelser vare udelukkende beregnede paa Samlingens Tarv. „Hvorvidt", tilføiede han, „de nuværende „trange Tider og sørgelige Omstændigheder [nemlig det ved „Krigen foraarsagede finantsielle Tryk] maatte hindre Museet „fra at gaae ind paa disse Betingelser, er et Spørgsmaal, hvis „Discussion jeg ikke tør gaae ind paa; kun maa jeg udtrykke „min Beklagelse, hvis Museet ikke skulde erholde denne Sam„ling."

Som Formand i Museumsraadet indsendte Steenstrup under 4. Nov. en Beretning om det Forefaldne, idet han vedlagde det

ovenanførte af ham stillede og af Reinhardt tiltraadte Erklæringsudkast som Majoritetens Anskuelse — Krøyer kunde nemlig ikke møde til personlig Stemmeafgivning — samt bemærkede, at Schiødte havde nægtet at tiltræde dette, fordi han ansaae det som eensbetydende med en Forkastelse, „(det, det jo ingenlunde er)“ *). Consistorium indsendte denne Skrivelse til Ministeriet under 11. November med Tilføielse af, at det tiltraadte de af Majoriteten fremsatte Anskuelser. I Skrivelse af 7. Dec. 1865 anmodede Ministeriet dernæst Consistoriet om at ville tilkjendegive Prof. Schiødte, „at i samme Grad, som man paaskjønner „hans Tilbud og ønsker, at denne værdifulde Samling maa blive „indlemmet i Universitetets Samlinger, beklager Ministeriet, at „Forholdene stille sig saaledes, at Ministeriet ikke for Øieblikket „kan tage nogen Beslutning om Gavens Modtagelse paa de til„budte Vilkaar, men at Afgjørelsen deraf maa udsættes, indtil „de forenede Museers Forhold definitivt kunne ordnes“.

Saaledes blev denne Sag, som let kunde have været ordnet paa en tilfredsstillende Maade, hvis den af alle Vedkommende var bleven modtagen med den Velvillie, den fortjente, for anden Gang udsat til stor Sorg for Schiødte, som til Museumslovens Vedtagelse havde knyttet saa store Forhaabninger om en ny glimrende Æra for det faunistiske Studium. Som Følge heraf henstod denne kostbare Samling endnu i Aareviis i Qvistetagen af det lille Huus paa Svanemosegaard, udsat for saadan Fare, især da Ildsvaade, som end ikke den største Omhu kan værne imod i en privat, mindre Beboelsesleilighed. Engang rygtedes det virkeligt i Byen, at der var Ildsvaade i Nærheden, hvilket bragte Alt, hvad der hed Entomologer, derud for om nødvendigt og muligt at bjerge den uerstattelige Skat. Heldigviis var der dog ingen Fare paafærde.

*) Det er curieust, at der i den Directions-Skrivelse, ved hvilken Sagen standsedes i 1848, findes en ganske lignende Udtalelse om formeentlig Misforstaaelse fra Schiødtes Side (I. S. 330).

SAGEN OM KREBSDYRSAMLINGEN.

Samtidigt med de to omtalte Sager verserede en tredie, der ligeledes og tildeels af samme Grunde blev afgjort imod Schiødtes Ønsker, nemlig Spørgsmaalet angaaende Bestyrelsen af Krebsdyrsamlingen.

Paa sin Reise i Skotland i 1854 havde Krøyer paadraget sig en Sygelighed, som han aldrig forvandt, og som faa Aar efter tiltog saameget, at han kun meget uregelmæssigt kunde komme paa Museet, skjøndt han vedblev at arbeide hjemme med stor Kraft. Under disse Omstændigheder maatte det fremstille sig for ham som ønskeligt at afgive en Deel af det ham underlagte Museumsomraade til Colleger, som vilde og kunde paatage sig Omsorgen derfor, og da nærmest Krybdyrene, som var den Deel, han sidst havde overtaget, og som altid havde ligget hans Hovedstudium fjernere, og Krebsdyrene, med hvilke han ganske vist fra Begyndelsen havde arbeidet i stort Omfang, men som dog ikke naturligt hørte til samme Museumsafdeling som hans Speciale, Fiskene.

Det var i 1860, at Krøyer afgav Bestyrelsen af *Krybdyrene* til Reinhardt, som særligt ønskede at faae dem overdragne til sig, og dette udførtes paa den Maade, at de to Inspectorer, efter selv at være blevne enige derom, indgave et Andragende om Billigelse af dette Arrangement til den daværende Direction. I dennes Svar hedder det, at „en Række af Finantslove have „efter Directionens Anskuelse, givet saavel de enkelte Inspecto„raters Omfang, som Størrelsen af de til hvert især henlagte „Annua en saa fast Begrændsning, at den ikke længer anseer „sig aldeles bemyndiget til uden høiere Indvilligelse at ændre „enten hines Omfang eller disses Størrelse, men at den dog vil „billige det trufne Arrangement som værende i Museets Inter„esse“. Det bestemtes, at Pengene skulde fremdeles anvises Krøyer og Regnskabet aflægges af denne, men hele Bestyrelsen skulde overgaae til Reinhardt. Arrangementet skulde kun

gjælde indtil videre, men skulde dog ikke kunne ændres uden med Directionens Samtykke.

Da nu Krøyer i Sommeren 1864 blev enig med Schiødte om at hidføre en Ordning, hvorved denne Sidste kunde forene *Krebsdyrene* med sin Afdeling, til hvilken de naturligt hørte, kunde de have fulgt en lignende Fremgangsmaade ved en Henvendelse til Museumsraadet, som jo nu var traadt i den gamle Directions Sted, eller til Ministeriet; og ligesom dette uden Tvivl vilde have været den i Formen rette Vei at følge, saaledes vilde de vistnok ogsaa have valgt den, hvis de ikke havde seet Vanskeligheder i deres Vei, som de meente bedre at kunne møde paa anden Maade. En Hovedgrund for Krøyer og Schiødte til at søge et saadant Arrangement, som de tilstræbte, var, at de begge meget ønskede, at denne Samling efter Krøyers eventuelle Afgang skulde forenes med de andre Leddedyr under Schiødtes Bestyrelse. For Schiødte vilde dette være af yderste Vigtighed med Hensyn til hans Studier over Leddedyrrækken, af hvilken Krebsdyrclassen danner et saa overordentlig vigtigt Led, medens Krøyer bevægedes af Ønsket om baade at see Schiødtes Virksomhed saaledes støttet og at vide denne Samling, som han selv havde skabt og med hvilken hans eget videnskabelige Liv i saa høi Grad var sammenvoxet, i Hænderne paa en Bestyrer, som han med Sikkerhed vidste, vilde pleie og benytte den saaledes, som han selv havde gjort, og behandle det Arbeide, han havde nedlagt deri, med Hensynsfuldhed.

Krøyer havde i denne sidste Henseende gjort en meget ubehagelig Erfaring med Hensyn til den af Reinhardt i 1860 overtagne Krybdyrsamling. I 1864 fandt han nemlig ved tilfældigt at eftersee Opstillingsprotocollen, at Reinhardt, som meente at have fundet forskjellige Feiltagelser i Krøyers Bestemmelser osv., havde indført i Protocollen et Antal af baade i Formen og med Hensyn til Stedet høist upassende Bemærkninger. Paa flere Steder var der ved Indførsler af Krøyer tilføiet: „Falsk Bestemmelse“. Ved en saadan stod der: „Er „ikke andet end den for over 20 Aar siden af Gray beskrevne“ osv., paa et andet Sted: „Det er mærkeligt, at Prof. Krøyer

„end ikke har formaaet at see, at det er Pleurodeles Waltlii, „han har haft for sig: det Dyr er dog let at kjende“, paa et tredie: „Denne Salamander er naturligviis aldrig indsendt fra „en Reise i det stille Hav“, paa et fjerde: „Atter Forvirring“. Om nogle Skildpaddeskeletter siges: „De her indførte Skild„paddeskeletter ere allerede tidligere optagne her i Journalen som „„opstillede“; dette Ord var imidlertid i dette Tilfælde brugt i „en usædvanlig Betydning. Skeletterne laae nemlig i Skuffen „uden at være opstillede paa Brædter, og uden at Lemmerne „vare bragte i den rigtige Stilling eller i enkelte Tilfælde be„fæstede til det øvrige Skelet. Det har kostet flere Dages Ar„beide at gjøre disse Skeletter istand og opstille dem i Ordets „sædvanlige Betydning, og da de saaledes i Grunden først nu „ere færdige, indføres de paany idag. De ere præparerede „(desværre temmelig maadeligt) af Professor Krøyer“. Om Rigtigheden af disse Udsættelser skal jeg ikke udtale nogen Mening. Men neppe vil Nogen nægte, at hvor fuldkomment i sin Orden det end er, at en Museumsembedsmand retter de Feiltagelser og Ufuldkommenheder, han maatte mene at finde i sin Forgjængers Arbeide, saa maa man dog ikke blot være meget ondskabsfuld og i høi Grad mangle Begreb om det Sømmelige for at gjøre det paa denne Maade; og for at tillade sig slige Tilførsler til en Protocol, der hører til en offentlig Institution, maa man tillige føle sig sikker paa kraftig Understøttelse i Tilfælde af Paatale. Da Krøyer havde faaet disse Tilførsler at see, indskrev han Følgende: „Da jeg, nedtynget af Sygdom, ved „en privat Overeenskomst overlod til Prof. Reinhardt, ifølge hans „egne Ønsker og Anmodninger, paa mine Vegne at bestyre Mu„seets Reptilsamling, anede jeg vistnok ikke, at han vilde be„nytte den Tillid, som her vistes ham, til i nærværende Proto„kol at angribe mig paa en lige saa uartig som feig Maade. „Det kan ingenlunde være min Mening at ville yttre Misfornøielse „med, at Prof. Reinhardt har en fra min afvigende Anskuelse „angaaende adskillige Arters Bestemmelse osv.; jeg troer blot „at kunne gjøre Fordring paa, at han i Museets Protokoller ud„taler sine forskjellige Anskuelser, jeg vil ikke sige med Høflighed „og Urbanitet, men dog uden aabenbar Grovhed og ond Villie.

„At karakterisere hans Angreb som feige holder jeg mig for be-
„rettiget til, fordi han har anbragt dem saaledes, at han kunde
„haabe at undgaae al Diskussion i Anledning af dem; ogsaa er
„det blot tilfældige Omstændigheder, som have bragt dem for
„mit Øie. Men da jeg nu imidlertid er stødt paa dem og af
„dem kan slutte, hvorledes mit Navn efter min Død vil blive
„mishandlet, har jeg fundet mig nødsaget til fra Gravens Rand*)
„at paapege det uværdige i denne Fremgangsmaade og at ud-
„trykke min Protest mod den. Christianshavn d. 1. Juni 1864.“
Reinhardt svarede derpaa som følger, under 22. Juni s. A.:
„Museets Protocol er ikke Stedet, hvor private Kjævlerier mel-
„lem Museets Inspecteurer skulle udkjæmpes; jeg skal derfor *her*
„indskrænke mig til at bemærke, at *allerede* de første Linier,
„hvormed Prof. Krøyer indleder sin ovenstaaende Protest, inde-
„holde en fuldstændig urigtig Angivelse. Jeg bestyrer *ikke*
„Museets Reptilsamling *ved en privat Overeenskomst med Prof.*
„*Krøyer.*“ Selvfølgelig er dog Krøyers Angivelse fuldkommen
rigtig og Reinhardts Protest kun Ordkløveri. Thi vel hidrørte
Reinhardts Bemyndigelse til at bestyre Reptilsamlingen fra Di-
rectionens Sanction, men det af Krøyer og Reinhardt i Fælles-
skab derom indgivne Andragende var naturligviis Resultatet af
en privat Overeenskomst mellem de to Herrer, uden hvilken der
jo in casu ikke kunde være bleven Tale om nogen Bemyndigelse
fra Directionens Side. At Krøyer i sin Bemærkning hentyder
til den forud for alle andre Skridt gaaende Overeenskomst mel-
lem ham og Reinhardt, er aabenbart grundet i den for Krøyer
meget naturlige Betragtning, der vistnok ikke behøver videre
Forklaring, at Reinhardt som Følge af det officielle Arrange-
ments Oprindelse burde have følt sig forpligtet til nogen Hen-
synsfuldhed mod sin ældre, nu svagelige Collega — en Betragt-
ning, som man vel maa antage, har ligget Reinhardts Tænke-
maade for fjernt til at faae Indflydelse paa hans Handlemaade, men
hvis Berettigelse aldeles ikke afkræftes ved, at Arrangementets
*Rets*gyldighed afhang af Directionen. Om Krøyer kunde have

*) Det traf sig saa, at Krøyer, som alt anført i en anden Forbindelse,
netop dengang følte sig meget svag.

ventet sig en lignende Behandling fra Steenstrups og hans Assistents, Lütkens, Side, hvis den Første fulgte ham i Bestyrelsen af Krebsdyrsamlingen, skal jeg lade staae hen; men den Tone, som Lütken ikke længe før havde anslaaet ligeoverfor Krøyer i en videnskabelig Discussion, var ikke lovende, og det forekommer mig, at man vel kan forstaae, at Krøyer under alle disse Omstændigheder meget ønskede, at Samlingen skulde overgaae til Schiødtes Afdeling.

At dette nødvendigviis maatte skee, hvis Spørgsmaalet skulde afgjøres efter videnskabelige Grundsætninger, forstod sig af sig selv, men Sagen var just den, at baade Krøyer og Schiødte efter deres Erfaring om Museumssagers Behandling vare meget langt fra at stole paa, at videnskabelige Hensyn vilde faae den dem tilkommende Vægt. De meente tvertimod at have god Grund til at vente, at Steenstrup, naar Leilighed gaves, vilde bestræbe sig for at faae Samlingen overdraget til sig, uagtet dens Indhold ikke stod i nogensomhelst nærmere Forbindelse med Indholdet af de Afdelinger, han alt bestyrede, og uagtet Steenstrup selv var langt fra at have saadanne Fortjenester af Carcinologien, som Krøyer besad i Forhold til dette Fags daværende Standpunct, da Bestyrelsen i 1842 og igjen i 1846 fandt sig berettiget til at lægge Krebsdyrene under ham istedetfor under den entomologiske Inspector. Under Museumssagens Forhandling havde Steenstrup, som ovenfor omtalt (S. 71—73), benyttet en Leilighed til i et Document, som ikke var bestemt til at komme Krøyer eller Schiødte for Øie, at lægge Spørgsmaalet om Museets eventuelle Inddeling saaledes tilrette, at hans egen Overtagelse af Krebsdyrsamlingen derved forberedtes; og jeg har ligeledes anført, at Schiødte, da han ad en Omvei fik Kundskab om dette Document, paa det meest Afgjorte protesterede mod en saadan alle rigtige Grundsætninger krænkende Ordning. Desuden havde Krøyer og Schiødte af den Maade, hvorpaa Consistoriet havde støttet Steenstrup gjennem Tykt og Tyndt, medens personlige Hensyn vare blevne gjorte gjældende som de meest vigtige, ikke kunnet undgaae at slutte, at Steenstrup, hvis man ikke iforveien forberedte sig paa at møde hans Bestræbelser, vilde have en god Chance for at naae sine Ønskers

Maal i dette Anliggende, hvis Sagen udsattes til efter Krøyers Død eller Afgang. Hvis derimod Spørgsmaalet kunde bringes til Afgjørelse, om end blot foreløbigt, medens Krøyer endnu var ved Museet og kunde udøve Indflydelse derpaa, meente de at have meget bedre Udsigt til en tilfredsstillende Ordning. Krøyer og Schiødte formeente desuden deels, at det var en Sag, som vedkommende Inspectorer burde kunne ordne imellem sig uden Overbestyrelsens Indblanding, deels, at der i dette Tilfælde var særlige Omstændigheder tilstede, der bragte Ordningen indenfor deres egen Competence, nemlig som oprindeligt beroende paa en Aftale imellem dem selv. De indskrænkede sig derfor til en personlig Overeenskomst, i Henhold til hvilken Krøyer under 19. Sept. 1864 tilstillede Schiødte et Brev, hvori han overdrog denne Bestyrelsen af Krebsdyrsamlingen, samt lovede at holde et Beløb af 50 Rd. af sit Inspectorats Annuum til hans Disposition for den nævnte Samling. De bleve enige om at betragte dette Arrangement som i Realiteten definitivt og at lade det komme an paa, om der vilde blive gjort Indsigelse derimod, naar det i Forretningernes Løb maatte blive deres Colleger bekjendt.

I Virkeligheden havde de uden Tvivl aldeles Uret i at forudsætte, at et saadant Forhold kunde ordnes af vedkommende Inspectorer alene, uden Museumsraadets eller Ministeriets Sanction. Det forholdt sig ganske rigtigt, at som Sagerne stode i 1864, beroede det Arrangement, hvorefter Krøyer havde Krebsdyrsamlingen under sig, paa en Overeenskomst mellem ham og Schiødte, men det havde faaet sin Retsgyldighed alene ved at sanctioneres af Overbestyrelsen og kunde altsaa ikke ændres uden dennes Medvirkning. Denne Omstændighed maae de have overseet eller i deres Overbeviisning om det af dem tilsigtede Arrangements videnskabelige Berettigelse have anseet for mindre væsentlig. At Krøyer ganske skulde have glemt, at han i sin Tid (1846 see I, S. 162) havde modtaget officielle Skrivelser angaaende Sagen, kan saameget mindre antages, som Ordlyden af hans nedenfor anførte Brev til Ministeriet (S. 182—183) tydeligt minder om Ordlyden af disse Skrivelser. Man maa antage, at han havde forlagt dem og af en eller anden Grund har anseet det for bedre

at stole paa sin Hukommelse end at gjøre Skridt for at opnaae de fornødne Oplysninger fra Archivet, hvilken sidste Fremgangsmaade naturligviis vilde have været den retteste. Uheldigviis undlodes dette, og Følgen var, at da Sagen kom til Discussion, befandt Schiødte, som alene maatte forsvare den mundtligt i Museumsraadet, sig i en meget vanskelig Stilling, da han intet Actmæssigt havde at holde sig til, skjøndt Archivet indeholdt de stærkeste Argumenter til Gunst for hans Sag. Denne forplumredes derved heelt, og Modstanderne fik Kort paa Haanden, som vel i Virkeligheden kun vare Styrvolter, men under Omstændighederne bleve saa gode som Herrekort.

Umiddelbart efter, at Krøyer og Schiødte havde truffet det omtalte Arrangement, skred Schiødte til Omordning af hele Krebsdyrsamlingen med Opstilling og Bestemmelse af hvad der fandtes i Magasinet, saaledes, at Opstillingen kunde blive conform med den for Larvernes, Arachnidernes og Myriapodernes Vedkommende alt gjennemførte, hvilket Arbeide udførtes, selvfølgeligt under Schiødtes stadige Tilsyn, af en af hans Elever, L. Lund. Sagen kom til Forhandling derved, at Schiødte fandt det ønskeligt, at de af Galathea-Expeditionen hjembragte Krebsdyr ved samme Leilighed indordnedes, i hvilken Anledning han tilstillede Steenstrup en Skrivelse, der begynder saaledes: „Efter at den „Aftale, der i sin Tid blev truffen mellem Prof. Krøyer og mig „med Hensyn til Krebsdyrene, nu ved fælles Overeenskomst er „hævet, og Krebsdyrene altsaa for Fremtiden blive sammenordnede „med de øvrige Arthropoder, paaligger det mig at varetage de „herhenhørende Anliggender“. I Henhold hertil anmodede han om, at de Krebsdyr, som forefandtes i Galatheasamlingen, der nu, som han hørte, endelig kunde fordeles, maatte blive ham udleverede saavelsom de, der af det forhenværende Universitetsmuseum maatte kunne afgives til den nye Fællessamling. Schiødte hentydede i Forbigaaende til, at han netop da var stærkt beskjæftiget med carcinologiske Studier. Steenstrup svarede under 20. Nov., at en Ændring i Fordelingen af Museets Indhold, efter hans Mening, ikke kunde finde Sted ved Aftale mellem de paagjældende Inspectorer alene, men i alt Fald maatte vedtages af Museumsraadet, hvilket endog maaskee neppe havde Com-

petence. Men han vilde søge at faae et Møde istand i den følgende Uge. Schiødte fastholdt, i sit med Omgaaende fremsendte Svar, sin Anskuelse, idet han henstillede, at slige Aftaler netop afgave den bedste Vei til at faae Sagen arrangeret, og at det var Museet tjenligst at holde slige Sager indenfor dets eget Omraade, men at han ligeoverfor Steenstrups Protest og den udtalte Tvivl om Raadets Competence havde anmodet Prof. Krøyer om at indstille Sagen til Sanction af Overbestyrelsen, hvorfra den vilde komme til Raadet. Han meente derfor, at der ikke var Anledning til nu derom at holde noget Museumsraadsmøde. Et saadant blev dog sammenkaldt af Steenstrup som Formand, men hverken paa dette eller paa et Continuationsmøde kom man til noget Resultat, og da imidlertid Krøyer til Ministeriet havde indgivet et Andragende om Sagen, som derfra tilstilledes Raadet, optog dette Forhandlingen fra Nyt af.

Krøyers Andragende, af 21. Nov. 1864, lyder saaledes: „Da Hr. Prof. Schiødte i sin Tid (1842) ansattes ved det Kgl. „naturhistoriske Museum, og jeg derved overtog Bestyrelsen af „Krybdyrenes, Fiskenes og Ormenes Klasser, blev det tillige „udenfor Ordnen bestemt, efter Overenskomst mellem Prof. „Schiødte og mig og med den daværende Overbestyrelses Sam-„tykke, at den største Deel af Krebsdyrklassen, som ellers na-„turligt maatte høre sammen med de af Prof. Schiødte over-„tagne Klasser: Insekterne, Arachniderne og en Deel af Krebs-„dyrene (Myriapoderne), skulde henlægges under min Bestyrelse, „hvilken Bestemmelse blev truffen af personlige Hensyn, idet „jeg paa den Tid have foretaget (ligesom jeg indtil nu har fort-„sat) specielle Studier af disse Dyregrupper, og saavel Museet „som mine videnskabelige Arbeider saaledes hermed bedst vare „tjente. Min Alder og Helbredstilstand gjør det imidlertid nu „ønskeligt for mig, at min Ven og Collega, Prof. Schiødte, „overtager den Rest af Arthropoderne, han hidtil har maattet „savne i sin Afdeling, og jeg har derom truffet den fornødne „Aftale med ham, hvorefter han ogsaa strax og kraftigt baade „selv og ved Hjælp af flere*) af sine flinkeste Elever har be-

*) Dette Udtryk beroer paa en Misforstaaelse; det var da kun Lund, som arbeidede i Samlingen.

„gyndt nye Arbeider i Krebsdyrsamlingen, hvorved der loves „denne en fortsat Udvikling, som ganske svarer til de Ønsker, „jeg nærer for en Samling, som heelt igjennem knytter sig til „mine videnskabelige Forskninger, og af hvilken mangfoldige „Stykker høre som Bilag til mine trykte Arbeider, hvorfor det „naturligviis i høi Grad ligger mig paa Hjerte at see den inden „min Død overgaae i kyndige, trofaste og venlige Hænder. Da „nu den tidligere Ordning var sanctioneret af den daværende „Overbestyrelse, tillader jeg mig at henvende mig til det zoolo„giske Museums nuværende Overbestyrelse, til det høie Cultus„ministerium, med Anmodning om skriftligt at sanctionere den „nye Ordning, hvorved den hidtil af mig bestyrede Deel af „Krebsdyrklassen træder ind i Sammenhæng med de øvrige „under Prof. Schiødtes Bestyrelse staaende Arthropoder."

Andragendet sendtes af Ministeriet til Consistorium, der igjen under 27. Jan. 1865 sendte Sagen til Museumsraadet, som opfordredes til at besvare følgende to Spørgsmaal:

„hvorvidt en saadan Omlægning som den, der er bragt i „Forslag, kan foretages uden at præjudicere en senere Fordeling, „naar Indflytningen i den nye Museumsbygning er foregaaet."

„hvorvidt en saadan Omlægning enten directe eller indi„recte vilde have Indflydelse paa de forenede Museers Budget „og Fordringerne til dette".

Det sees let, at Sagen meget grundigt præjudiceredes ved at forelægges Museumsraadet i denne Form. Da jo Museets eneste Existentsgrund var dets Rolle som Hjælpemiddel og Centrum for det videnskabelige Studium, er det aabenbart, at hvis Videnskabens Tarv havde været det Hensyn, af hvilket Universitetets overordnede Autoriteter lededes ved Behandlingen af denne Sag, saa vilde Spørgsmaalet om hvorvidt den foreslaaede Ordning var den, der bedst tjente det angivne Formaal aabenbart være stillet i Forgrunden, og Afgjørelsen gjort afhængig af dette Spørgsmaals Besvarelse i den ene eller den anden Retning, med Underordning af alle andre Hensyn. Herom tales der dog i Instructionen til Museumsraadet ikke eet Ord; og Forklaringen er naturligviis den, at Consistoriet aldeles ikke ved Sagens Behandling ledede af Hensyn til Videnskabens Tarv,

men kun af Hensyn til Professor Japetus Steenstrups personlige Ønsker.

Det var selvfølgeligt Steenstrup, som udøvede den væsentligste Indflydelse paa Sagen i Consistoriet, og ligesom hans stadige Bestræbelse med Hensyn til Schiødte var at indestænge denne inden de snævrest mulige Grændser, saaledes ophørte han aldrig med at arbeide for en Fortolkning af Museumsloven, stik imod dens Aand og Hensigt, hvorefter han som Professor ordinarius var den egentlige Bestyrer af Museet, medens Inspectorerne kun vare at betragte som ham tilforordnede for at besørge Bestyrelsen af de Afdelinger, som han ikke selv kunde overkomme, altsaa som indtagende en Slags Undtagelsesstilling. En strængt videnskabelig Inddeling af Museet, hvorved Inspectorernes Ligeberettigelse med ham vilde fremtræde stærkere og med videnskabelig Begrundelse, var ham derfor i høieste Grad imod. En Overdragelse af Krebsdyrclassen til den entomologiske Afdeling paa Grund af dens videnskabelige Sammenhæng dermed vilde gjøre Grundskud i hans falske Fortolkning af Museumsloven. Intet Under derfor, at han foranledigede eller i det Allermindste tillod, at Sagen forelagdes Museumsraadet i en saadan Form, at Hensynet til Videnskabens og Studiets Tarv aldeles sattes tilside, og at Raadet kun kom til at erklære sig om aldeles underordnede Puncter. Consistoriets Skrivelse implicerede ved selve sin Affattelse deels, ~~at~~ den af Krøyer og Schiødte foreslaaede Ordning ikke var den eneste mulige og i sig selv berettigede definitive Ordning, men at der kunde tænkes andre lige saa berettigede, som ikke burde foregribes, deels ogsaa, at den finantsielle Side af Sagen var den vigtigste. Med Hensyn til det første Punct maa det bemærkes, at en saadan Ordning som Krebsdyrenes Forening med Fiskene og Krybdyrene under eet Inspectorat vel kunde forsvares som Undtagelsesforholdsregel i 1842 og 1846, men ikke mere var tilstedelig efter den Udvikling, som Carcinologien havde faaet i 1865, ligesom der ikke kunde være Tale om, at nogen af de andre Inspectorer paa Museet havde saadanne Fortjenester af Carcinologien, at der i 1865 kunde være Anledning til af den Grund at underlægge ham Krebsdyrsamlingen, hvis den ikke naturligt hørte sammen med

hans Afdeling. Med Hensyn til det andet Punct kan det bemærkes, at der netop den Gang var megen Tale om Nødvendigheden af at holde Budgettet saa lavt som muligt, af hvilken Omstændighed Steenstrup ret snildt benyttede sig. Spørgsmaalene vare desuden, vistnok med Villie, saaledes stillede, at det var vanskeligt for Schiødte at besvare dem ærligt uden at gjøre Indrømmelser, i Henhold til hvilke Raadets Majoritet, Steenstrup og Reinhardt, kunde indsende en Beretning, der kunde tjene som Støtte for en fraraadende Erklæring fra Consistoriets Side. Lige saa lidt som Schiødte, om end nok saa indirecte, kunde indrømme Tilstedeligheden af nogen anden definitiv Ordning end den af ham og Krøyer tilsigtede, lige saa lidt kunde han absolut afskjære sig fra Muligheden for engang i Fremtiden at andrage paa en Forøgelse af Assistancesummen.

Det var først under 14. Februar 1865, at Sagen i den angivne Form af Steenstrup tilstilledes Schiødte, hvilken Forsinkelse havde til Følge, at Ministeriet under 15. Februar mindede Consistorium og dette under 16. s. M. Museumsraadet. I Steenstrups Skrivelse hedder det til Slutning: „Jeg havde ønsket til „Fremme af Sagen at kunne ogsaa vedlægge nogle Papirer fra „Archivet om Inspectoraternes oprindelige Begrændsning eller „om de forskjellige Dyreklassers Fordeling imellem dem; men „jeg har hidtil ikke været heldig med at finde Noget. Denne „Søgen har imidlertid været Hovedgrunden til, at jeg først nu „sender Sagen til Erklæring, for at et senere Møde i Museums„raadet desangaaende kan afholdes“. Det sees let, at denne Udtalelse i høi Grad kan have tjent til at aflede Schiødte og Krøyer fra den Tanke, at søge Oplysninger i Archivet; men den maa tillige i høi Grad forundre Enhver, som er bekjendt med det omtalte Archiv, thi de fuldstændigst mulige Oplysninger findes deri og netop paa de Steder, hvor Enhver vilde søge dem. *Meget snart* efter maa Steenstrup ogsaa have fundet, om ikke directe Oplysninger om Inspectoraternes oprindelige Begrændsning (i den stricteste Betydning af Ordene „directe“ og „oprindelige“), saa dog om de Forhandlinger, der i 1846 begrundede den Fordeling, som existerede i 1865; thi under 21.

Februar stillede han disse Papirer til Reinhardts Disposition*). Men til Schiødte meddeelte han dem ikke, og denne forblev i fuldkommen Uvidenhed om hvad der var fundet i Archivet. Havde Steenstrup meddeelt Schiødte disse Documenter, vilde ganske vist Sagen derved være bleven fremmet og Steenstrup selv have tjent Sandhedens, Retfærdighedens og Videnskabens Sag; men jeg seer rigtignok ikke, hvorledes han i saa Fald kunde have fortsat sine Bestræbelser for at hindre, at Krebsdyrsamlingen overgaves til Schiødte, og for at udvirke, at den underlagdes ham selv. For Steenstrups Betragtning maa Forholdet vel have stillet sig anderledes; thi medens han og Rein-

*) I Archivet opbevares et Læg, paa hvis Forside findes en Skrivelse, undertegnet af Steenstrup, adresseret til Reinhardt og dateret d. 21. Febr. 1865. Steenstrup skriver, at „indlagt forefindes fra Aaret 1846": Krøyers Andragende af 16. Jan. 1846, Directionens Beretning til Kongen af 1. April, den Kgl. Resolution af 8. April, Directionens Forestilling af 20. Juli og Overinspector Pingels Beretning af 30. Dec. 1846 (hvilke alle findes omtalte I, S. 155—161). Steenstrup fortsætter derpaa saaledes: „Andre Aktstykker, der kunne formenes „at gaae forud for den i Inspectoratmødet d. 4. Jan. 1847 omtalte bil-„ligede nye Fordeling for det af Prof. Krøyer bestyrede Inspectorat „har jeg ikke forefundet, heller ikke senere, som kunne synes at „slutte sig til dem. Jeg har ikke paa Inspectorens udtalte Ønske „troet at kunne forholde Dem Brugen af disse Documenter til Op-„lysning om en afæsket Erklæring, men jeg maa bestemt fordre, „at de ikke tages udenfor Inspectorens Arbeidsværelse. Jeg vilde „have fordret dem afbenyttede i Archivlocalet og fremlagt dem „*der*, men jeg saae det benyttet til Forelæsninger i disse Dage og „altsaa ikke alene benyttet af Inspectorerne, derfor jeg maa fra-„vige hvad jeg ellers maa ansee for det Rigtige. Endnu maa jeg „bede om en Ting, at de benyttes hurtigen, da deres Fremlæggelse „har kostet mig, under Archivets spredte Opbevaring, megen Tid „og deres Indlæggelse vil røve mig en god Tid, naar den ikke „finder Sted i de første Dage." — Lægget er paategnet: „Modtaget tilbage d. 23. Febr."

Denne Skrivelses Affattelsesmaade, flere af de brugte Udtryk og den vidt drevne Hemmelighedsfuldhed have været mig paafaldende, og det Spørgsmaal har fremstillet sig for mig, om det er blot tilfældigt, at den er bleven liggende i Archivet. Da dette jo imidlertid meget vel kan være Tilfældet, vil jeg ikke forfølge det videre.

hardt ved Forhandlingen med Schiødte bevarede fuldkommen Taushed om de i Archivet fundne Oplysninger, benyttede de dem i betydelig Udstrækning, om end paa en eiendommelig Maade, ved Udarbeidelsen af deres endelige Erklæring, om hvilken de vidste, at den efter den almindelige Forretningsgang hverken vilde komme Schiødte eller Krøyer for Øie.

Schiødtes Erklæring over de to i Consistoriets Skrivelse fremsatte Puncter gik ud paa Følgende: Consistoriets første Spørgsmaal forekom ham „at kunne besvares ved en Henviis-„ning til Museumslovens Bestemmelse om, at Prof. ordin. Zool. „er berettiget til at holde en Studiesamling til sine egne viden-„skabelige Arbeider, altsaa i nærværende Tilfælde er berettiget „til af de Krebsdyr, han havde ladet indsamle eller paa anden „Maade havde anskaffet til sine egne Undersøgelser, at beholde „i sit Værge ethvert Stykke, som han ikke selv ønsker at af-„levere til Opstilling i den offentlige Samling". Paa det andet Spørgsmaal svarede Schiødte, at han vilde overtage Samlingen mod en passende Andeel af andet Inspectorats Annuum, hvilken Part Prof. Krøyer foreløbigt ansatte til 50—60 Rd. Denne sidste Deel af hans Erklæring er forstaaelig nok, men den første Deel synes ved første Øiekast ikke træffende. Sagen var, at Schiødte saae en Fælde i det første Spørgsmaal. Svarede han Nei, saa implicerede dette, at han vilde nøies med en midlertidig Ordning, og han vilde faae Udseendet af at indrømme, at der overhovedet kunde være Tale om en anden definitiv „Omlægning"; svarede han derimod Ja, saa vilde han give Steenstrup et Paaskud til i Consistorium at anbefale en Udsættelse, altsaa et Afslag paa nærværende Andragende. Dertil kom, at han gjerne vilde benytte Leiligheden til at imødegaae de Argumenter, som Steenstrup havde brugt i Consistorium til Gunst for sin egen Fordring paa Krebsdyrsamlingen efter Krøyers eventuelle Afgang; men i denne Henseende maatte han gjætte sig frem, da han ikke kunde undgaae at votere først. Han tænkte sig da, at Steenstrup muligt havde gjort gjældende, at hvis Schiødte fik Krebsdyrsamlingen, vilde Schiødte ogsaa, naar det kom til en virkelig Gjennemførelse af Foreningen, kunne forlange sig udleveret hele Studiesamlingens Materiale, hvorpaa Steenstrups

og Lütkens Arbeide over det aabne Havs Snyltekrebs var baseret, hvilket vilde være Steenstrup ubehageligt. Ved at svare, som om dette selvfølgeligt var det eneste Spørgsmaal, der kunde reises, undgik Schiødte det omtalte vanskelige Dilemma og fik anbragt en Imødegaaelse af hvad han meente var bleven Consistoriet forebragt.

Steenstrup bemærkede hertil i sit Votum, at Consistoriums første Spørgsmaal „neppe“ var foranlediget ved Hensyn til Studiesamlingen, men „væsentligst“ var „begrundet i Frygten „for, at de enkelte Inspectoraters Udvidelse nødvendigen maa „føre til særlig Assistance indenfor dem, og at det Fremmed„agtige indenfor samme Inspectorat (her Havdyr mellem Land„leddyrklasserne) uundgaaelig ved Indsamling og Fordeling af „det Indkomne vil blive kostbar og gjøre Besvær“. Efter denne Forklaring, som burde kunne ansees for authentisk, da jo Steenstrup selv var det eneste Medlem af Consistorium, der kan antages at have fremsat denne Betragtning, vilde begge Spørgsmaal jo komme til at løbe ud paa det Samme, nemlig Muligheden af forøgede Udgifter. Men i saa Fald maa man rigtignok høiligt undre sig over hvorledes Consistorium kan være kommen til at udtrykke sin Tanke i et saa besynderligt Klædebon; thi hvilken Forbindelse er der vel mellem Frygt for forøget Bekostning og Spørgsmaalet om hvorvidt den foreslaaede Ordning vilde være præjudiceerlig for en endelig Omlægning? Man tør derfor vistnok, tiltrods for Steenstrups „neppe“ og „væsentligst“, antage, at Schiødte dog ikke havde gjættet meget urigtigt. Men i alle Tilfælde er det klart, at hvad Steenstrup her anfører om det formeentlig Ubeqvemme i, at Krebsdyrene forenedes med Insecterne i een og samme Museumsafdeling, repræsenterede de Argumenter, som han havde fremført i Consistorium imod den af Krøyer foreslaaede Ordning og til Gunst for en Overgang af Krebsdyrene til hans, Steenstrups, Afdeling, hvilken han havde faaet Consistoriet til at troe ikke burde præjudiceres. Argumentet er det samme, som han fremsatte ved Museumssagens Behandling, kun mere udført. Den hele Tale om Besvær og Bekostning ved Indsamling og Fordeling er saa aldeles blottet for ethvert Spor af practisk Begrundelse, og Tanken om, at et

saadant Hensyn overhovedet kunde tillægges endog den allermindste Vægt ligeoverfor Hensynet til Gjenstandenes videnskabelige Sammenhæng, saavelsom den Betragtningsmaade, hvorefter Krebsdyrene blot som Havdyr (hvilket de jo forresten ingenlunde alle ere) skulde staae som noget Fremmed mellem de andre Leddedyr, er fra et videnskabeligt Standpunct af en saadan Borneerthed, at man har ondt ved at troe sine Øine, naar man læser, at Sligt er blevet fremsat af en mangeaarig Professor zoologiæ og Museumsbestyrer. Skulde man inddele et Museum efter Dyrenes Opholdssted, maatte jo Hvaler og Sæler skilles fra Pattedyrene, Havslanger fra Krybdyrene, Bænkebidere fra Krebsdyrene, Landsnegle fra Bløddyrene, Regnorme fra Anneliderne, Vandkalve fra de andre Biller osv. Skulde man gaae efter Beqvemmelighed ved Indsamlingen, burde nogle Snyltekrebs høre til Fiskesamlingen, andre til Ormesamlingen, osv. Kort sagt, det Hele er simpelthen Galimathias, som Ingen, der prætenderede at være Zoolog, burde kunne vedkjende sig i videnskabelige Zoologers Paahør; og den meest overbærende Maade, hvorpaa det foreliggende Tilfælde kan betragtes, vil maaskee være at opfatte Sagen saaledes, at Steenstrup, vel vidende af hvad Beskaffenhed disse Skyggebilleder af Argumenter vare, meente, at de kunde være gode nok for hans Colleger i Consistorium, og stolede paa, at de, naar de havde gjort deres Tjeneste der, for bestandigt vilde forblive begravne i Archiverne. I Henhold til det i sit Votum Fremsatte erklærer Steenstrup, at han havde „meer end Betænke„lighed ved Forslaget som en meer end midlertidig Foranstalt„ning“. Reinhardt erklærede ligeledes at have Betænkeligheder, hvis Fremsættelse han opsatte til den mundtlige Forhandling.

Naturligviis kunde det ikke ventes, at denne mundtlige Forhandling, som begyndte den 25. Febr. 1865, under de beskrevne Omstændigheder vilde føre til nogen Overeenskomst. Sagen var kommen i saa uheldig Gænge for Schiødte og Krøyer, deels ved deres urigtige Antagelse, at de paa egen Haand kunde hidføre den ønskede Ordning — en Antagelse, som Krøyer forsaavidt havde opgivet, som han i sin Skrivelse til Ministeriet havde anholdt om dettes Samtykke, men som man dog ikke ganske kunde komme bort fra — deels derved, at de, som alt nævnt,

havde forsømt at sikkre sig mod mulige Feiltagelser i deres Opfattelse af de historiske Forhold. For Enhver, som kjender det Kongelige Museums Historie, maa det være tydeligt ved første Øiekast, at en vis Confusion maa ligge til Grund for Krøyers Fremstilling i hans Skrivelse til Ministeriet, thi han henfører den omtalte Overeenskomst mellem ham og Schiødte i samme Aandedræt til to forskjellige Tidspuncter. Først henfører han den til Schiødtes Ansættelse i 1842, og strax derefter siger han, at han selv paa den Tid bl. A. overtog Krybdyrene; men dette skete først i 1846. Det er aabenbart, at Begivenheder, tilhørende forskjellige Tidsperioder, her ere sammenblandede. Sammenholder man dernæst Krøyers Skrivelse med de Documenter, som angaae Forhandlingerne i 1846 om Museets Inddeling, særlig Overinspector Pingels Beretning derom af 30. Dec. 1846 (I, S. 160), kan man neppe undgaae at bemærke, at Overeensstemmelsen mellem dem er slaaende, og jeg seer ikke, at man kan komme til nogen anden rimelig Slutning end denne, at det i Virkeligheden er de i 1846 stedfundne Forhandlinger, til hvilke Krøyer sigter, men at han ved en Hukommelsesfeil har henført dem til 1842, i hvilket Aar der ogsaa havde været Forhandlinger om Museets Inddeling, men intet *Officielt* var forefaldet, som svarede til Krøyers Fremstilling. Hvorvidt denne, som det synes mig, uundgaaelige Slutning har fremstillet sig for D'Hrr. Steenstrup og Reinhardt, skal jeg ikke kunne sige; men vist er det, at den eneste Maade, hvorpaa de kunde give Krøyers og Schiødtes Forslag Udseendet af at savne Begrundelse i Museets Historie, var ved at binde dem saa fast som muligt til Aaret 1842 som Overeenskomstens Datum, og dette var factisk den Taktik, de fulgte. Af Udtrykkene i Forhandlingsprotocollen (der førtes af Reinhardt) forekommer det mig at fremgaae*), at de pressede Schiødte haardt for at formaae ham til præcise Udtalelser angaaende den paaberaabte Aftale, og at Schiødte kun ugjerne

*) I Forhandlingsprotocollen staaer: „Med Hensyn til det Historiske i „Prof. Krøyers Andragende yttrede Prof. Schiødte paa bestemt der- „om gjort Forespørgsel“ osv. Den samme Vending benyttes i Majoritetens Eftervotum.

indlod sig derpaa, deels vel, fordi hans Hukommelse var usikker, deels maaskee, fordi han af sine Modstanderes Holdning fik en Fornemmelse af, at de besad nogen Kundskab, som ikke stod til hans Raadighed, og at de ved deres Spørgsmaal tilsigtede at lede ham paa Glatiis. Resultatet var, at Schiødte erklærede, at den omtalte Aftale havde fundet Sted førend hans og Krøyers Ansættelse som Inspectorer ved Museet, at der intet Skriftligt forelaae derom, at den var den daværende Overbestyrelse bekjendt og billiget af samme, og at Krøyers og hans egen Anskuelse om, at den maatte respecteres af Museets Autoriteter, var grundet i Sagens videnskabelige Natur.

Det forekommer mig herefter ingenlunde vanskeligt at gjætte Sammenhængen. Baade Schiødte og Krøyer arbeidede paa Museet, førend de ansattes som Inspectorer, og det var dem uden Tvivl bekjendt, at det var Hensigten, ved den da forestaaende Reform at indføre en paa videnskabelig Grundvold hvilende Deling af Museet. Gjennemførtes en saadan, maatte Krebsdyrene tilfalde Schiødte, i alt Fald hvis han gjorde Fordring derpaa, og Intet er rimeligere end, at Krøyer og Schiødte ere blevne enige om, at Schiødte, der dengang ikke havde beskjæftiget sig synderligt med Krebsdyrene, ikke skulde fremkomme med en saadan Fordring. Med andre Ord, der foregik i 1842 privatim mellem Krøyer og Schiødte noget Lignende som det, der officielt forefaldt i 1846, og disse to Begivenheder ere blevne sammenblandede i deres Hukommelse, hvilket ikke er særdeles vanskeligt at forstaae, da udentvivl Krøyers Hukommelse var noget svækket, Schiødte først kom hjem fra Udlandet kort før den endelige Ordning blev truffen i 1846, og det da Forefaldne factisk ingen Forandring gjorde, hvad Krebsdyrsamlingen angaaer, i Fordelingen af 1842. At Schiødte ved det Kgl. Rescript af 15. Juni 1842 udtrykkelig ansattes som Inspector „ved Insectsamlingen", staar i meget god Samklang med hans Angivelse om, at Museets daværende Overbestyrelse var vidende om og billigede den omtalte Aftale mellem ham og Krøyer. At Krøyer i sin Henvendelse til Ministeriet havde stillet dette historiske Argument i Forgrunden, laae naturligviis ikke i, at han selv ansaae det for vigtigere end det Argument, som

kunde hentes fra Sagens videnskabelige Side, men vistnok deri, at han meente, at dette sidste vilde blive mindre apprecieret i Ministeriet end det første, og deri kunde han vel have Ret. Saameget desto mere er det at beklage, at han ikke sikkrede sig bedre med Hensyn til Nøiagtigheden.

I Steenstrups og Reinhardts d. 20. Marts daterede Udkast til en Betænkning berøres den videnskabelige Side af Sagen aldeles ikke. Skjøndt Krøyer i sit Brev havde angivet Grundene, udtale de deres Forundring over, at han, hvis hans Helbredstilstand nu var saadan, at han trængte til Lettelse, netop ønskede at afgive Krebsdyrene, med hvilke han jo dog bedre kunde arbeide end med Fiskene. De fraraade det foreslaaede Arrangement, selv blot som midlertidigt, idet de gjentage de Betragtninger, som de alt havde gjort gjældende om, at Schiødte havde saameget at gjøre med de talrige Landarthropoder og med omfattende Docentvirksomhed andetsteds, at han ikke vilde kunne paatage sig mere uden betydelig Bistand. De indrømme vel, at han tildeels kunde have denne af sine Elever, men meente, at den dog i Længden, for at være stadig, maatte blive at lønne, hvortil man jo rigtignok kunde bemærke, at Steenstrup, naar der blev Tale om en definitiv „Omlægning", endnu mindre vilde kunne overtage denne Samling uden lønnet Bistand. Han havde ingen dertil brugelige Elever og havde fuldt saameget at gjøre for sig og sin Assistent med Bestyrelsen af en Afdeling af Museet og den store Studiesamling foruden det ordinaire Professorat, der — som han ved andre Leiligheder, hvor det convenerede ham, selv havde gjort gjældende — bebyrdede ham med saamange trykkende Embedsforretninger. De gjentage Steenstrups Indvendinger, grundede paa de formeentlige Ulemper og Bekostninger, og benægte endelig, at Schiødte havde noget Krav paa Bestyrelsen af denne Samling i Henhold til de i Andragendets Motivering anførte historiske Momenter. „Vi ville", sige de, „helst antage, at alle disse tildeels meget urigtige Punkter i „Motiveringen hidrøre fra vor ældre Collegas ved langvarig „Sygdom upaatvivlelig svækkede Hukommelse" — en Vending, som, da denne Undskyldning ikke fremsættes som gjældende for Schiødtes Vedkommende, indeholder en Insinuation om, at denne

Sidste havde gjort sig skyldig i en Opdigtelse, hvilken Sigtelse skjærpes ved Brugen af Ordet „helst“. „Men vi kunne“, fortsætte de, „derfor i en officiel affordret Erklæring ikke undlade „at oplyse, at Krebsdyrene virkelig ikke ere henlagte under Prof. „Krøyer efter en med Prof., Inspector Schiødte truffet Overeens„komst, hvis Bestaaen skulde være afhængig af deres Forgodt„befindende, eller at denne Klasse nogensinde af Overbestyrel„sen er erkjendt som egentlig henhørende under [tredie] Inspec„torat eller som velstillet under dettes Bestyrer.“ Nogen nærmere Paaviisning heraf meddele de ikke; de kunde neppe have gjort saa uden at fremføre Documenterne fra 1846, hvori Schiødte hurtigt vilde have fundet Bekræftelsen paa Alt, hvad Krøyer havde anført men blot henlagt til et urigtigt Tidspunct, saavel som den utvetydigste Udtalelse af, at Krebsdyrene egentlig burde henhøre til Museets entomologiske Inspectorat.

Schiødte kunde naturligviis ikke tiltræde dette Udkast og maatte derfor afgive et Separat- eller Minoritetsvotum, hvori han henholder sig til sine tidligere Udtalelser. Med Hensyn til Assistancespørgsmaalet siger han, at han ogsaa fremdeles vil kunne komme ud af det uden Conservator, uagtet Comiteen i Museumssagen havde foreslaaet en saadan. „Men“, siger han, „det forholder sig naturligviis saaledes, at hvis det gjøres til en „fast Bestemmelse, at den entomologiske Afdeling bør blive „staaende paa det samme Tilskud til Assistance, som hidtil, vil „den vedblive i Fordelingen af Museets Midler at være uhel„digere stillet end de andre Afdelinger.“ Dernæst bringer han ogsaa den videnskabelige Side af Sagen paa Bane: „Hvorvidt „det kan ansees som overeensstemmende med Museets Tarv, at „Crustaceernes, Arachnidernes og Insecternes Klasser forenes „under een Bestyrelse, vil være afhængigt af den Anskuelse, „man har om dets Formaal. Hvis man holder det for ønskeligt, „at Bestyreren af den entomologiske Afdeling særligt repræsen„terer Entomologien i videnskabelig Henseende, og hvis man „forklarer Museumsloven saaledes, at den giver ham Ret til en „saadan Stilling, saa følger deraf, at man hverken vil eller kan „nægte ham Bestyrelsen af det Materiale, hans Fag bearbeider; „og at der herved heller ikke gjøres mindste Skaar i de Ret-

„tigheder, Loven tilkjender Professor Zoologiæ, er allerede oven-
„for bemærket. Gaaer man derimod bort fra dette Synspunkt,
„saa kan der opstilles mangfoldige Combinationer; imidlertid
„vilde en Fordeling efter Begreberne Vand- og Landdyr vist
„blive een af dem, som meest vilde sprede Stoffet. At jeg
„iøvrigt ikke nærmere imødegaaer de Herrer Proff. Steenstrups
„og Reinhardts Votum, er ikke alene fordi Modsætningen mellem
„vore Anskuelser synes at være ganske fundamental, men tillige
„fordi jeg anseer deres Fremstilling af Enkelthederne for at
„være saa stærkt farvet, at jeg herved maatte indlade mig paa
„en Polemik, som jeg, om muligt, helst vilde undgaae, skjøndt
„jeg vistnok er langt fra at frygte den."

At Schiødte saaledes ikke indlod sig paa at besvare sine Modstanderes Uhøfligheder, var vistnok vel betænkt, men det vilde neppe have været til Skade, om han havde benyttet Leiligheden til udførligt og paa en for dannede, men med videnskabelig Zoologi ubekjendte Læsere forstaaelig Maade at udvikle Nødvendigheden af at begrunde Udstykningen af Arbeidet ved en videnskabelig Anstalt paa Materialets naturlige Leddeling, og til at paavise, hvorledes dette Hovedprincip paa en éclatant Maade vilde krænkes ved, at Krebsdyrene fremdeles holdtes adskilte fra de andre Leddedyr og forenede med Skabninger, der i Bygning vare dem ganske fremmede, ogsaa efter at de særegne Grunde vare bortfaldne, som efter Overbestyrelsens officielle Udtalelser ledede til, at man i 1846 — „idetmindste foreløbigen" — sanctionerede en som saadan anerkjendt Undtagelsestilstand. Steenstrup og Reinhardt vilde i saa Fald maaskee dog ikke have vovet at afvise hele dette Synspunct paa den Maade, som de gjøre i deres Eftervotum, nemlig ved at sige: „Det har været os altfor vanskeligt at fatte Minoritetens Mening „med det formeentlige Sammenhæng mellem Museets Formaal „og Krebsdyrenes Indlemmelse i den entomologiske Afdeling, og „vi maae derfor forbigaae dette Punkt." Jeg troer ikke, at man paa en mere træffende Maade end med disse deres egne Ord kunde constatere, hvor lavt de som Videnskabsmænd stode under Schiødte.

Sagen blev først under 16. Juni, altsaa efter 3 Maaneders

Ophold, indsendt til Consistorium af Formanden med et Eftervotum af ham og Reinhardt, hvilket Schiødte først fem Aar senere fik at see, da det efter sin Natur som Majoritetens Svar paa hans Minoritetsvotum ikke blev ham tilstillet før dets Indsendelse. Med Hensyn til de af Consistorium stillede Spørgsmaal udtale de to Herrer, at Schiødtes egne Bemærkninger syntes at vise baade, at det foreslaaede Arrangement maatte præjudicere en senere „Omlægning", og at han ikke ganske kunde afkræfte deres Betænkeligheder med Hensyn til eventuelt forøgede Udgifter. Schiødtes Udtalelser med Hensyn til Sagens videnskabelige Side afvise de paa den nys citerede Maade. Endelig protestere de imod, at han kalder deres Fremstilling „farvet", og dolere — i dette Punct med Rette — over, at Schiødte factisk havde overtaget Bestyrelsen af Samlingen uden at sige et Ord til Museumsraadet, saa at Sagen kun ganske indirecte var kommen for dette. Endelig tillade de sig, som de sige, „noget nærmere at belyse, hvorvidt de bestaaende For„hold og Bestemmelser vare saa uklare, at Prof. Schiødte eller „Prof. Krøyer kunde misforstaae dem". Det vil altsaa sige: de gjentage og skjærpe deres Beskyldning mod de Sidstnævnte for at have gjort sig skyldige i Usandhed. De fortsætte saaledes: „Da de Herrer Proff. Krøyer og Schiødte i 1842 ved et Konge„ligt Rescript bleve ansatte, hiin som Inspector og denne som „Underinspector ved det Kgl. Museum, havde den Førstnævnte „allerede i et Par Maaneder havt en Stilling ved Museet som „Assistent, og som Motiv til at give ham denne var der netop „fremhævet den Fordeel, Museet kunde have af hans carcinolo„giske Arbeider. Allerede denne Omstændighed vilde i det Hele „gjøre det i og for sig lidet rimeligt, at Professor Schiødte „udenfor Ordenen som en personlig Indrømmelse skulde have „kunnet overlade Krebsdyrsamlingens Bestyrelse til Krøyer, og „gjennemlæser man det Kongelige Rescript af 15. Juni 1842 „saavelsom de Forhandlinger, som det foranledigede, vil man „see, at der ikke noget Øieblik har været mindste Tale eller „blot Tanke om at lægge denne Samling ind under Hr. Schiødte. „Thi medens Omfanget af den Krøyer tiltænkte Virkekreds „holdes aaben i Rescriptet, fastsætter dette med bestemte Ord

„Schiødtes Stilling, idet han udnævntes til „Underinspecteur ved „Insektsamlingen.“ Rescriptets Ord ere i dette Punct saa tyde- „lige, at Museets daværende Direction paa den ene Side ud- „trykkelig undtog Insektsamlingen fra de skriftlige Forhandlinger „om den paatænkte Udstykning af Museet mellem flere Inspec- „torer og paa den anden Side ikke lod Opfordringen til at deel- „tage i disse udgaae til Hr. Schiødte, men vel til alle de andre. „Der kan saaledes ikke hentes mindste Støtte for Prof. Krøyers „Paastand fra det Kgl. Rescript af 15. Juni 1842*); men selv om „saa havde været, vilde det være uden Betydning. En senere Kgl. „Resolution af 8. April 1846 har nemlig paabudt en Forandring i „den dengang vedtagne Orden; en saadan er ogsaa efter fleersidig „Overveielse indført den 1. Januar 1847, og denne nye Ordning, „som er den endnu gjældende og den, som ligger til Grund for „Museets hidtilværende Budget, lod, skjøndt den iøvrigt forandrede „Meget, netop den Schiødte betroede Afdeling forblive aldeles „uforandret, idet den bestemte, at Insektsamlingen, Arachnider „og Myriapoder derunder indbefattede, vilde ligesom hidtil ud- „gjøre et eget Underinspectorat. Til disse actmæssig beviislige „Oplysninger behøve vi neppe at tilføie Mere og skulle derfor „til Slutning blot anføre, at vi lige overfor de af Prof. Schiødte „og Prof. Krøyer gjentagne Paastande om Aftaler, der havde „Gyldighed for Museet, i Museumsraadet have opfordret vor Col- „lega til at yttre bestemt, hvorvidt disse støttede sig til Act- „stykker og Forhandlinger, der muligen vare Raadet ubekjendte, „og som ikke havde været at finde i Archivet, og at han da „ligesaa ubetinget har erklæret, at det var Aftaler mellem de „Herrer, førend de bleve ansatte ved Museet, og at de vare „billigede af den daværende Directions Præses. Men vi hen- „vise til vedlagte Bilag**), om hvilket vi iøvrigt ikke skulle ud-

*) Ved at efterlæse Krøyers Skrivelse vil man let overbevise sig om, at Krøyer, skjøndt han nævner Rescriptet, ikke i mindste Maade støtter Noget derpaa, saa at denne prætenderede Gjendrivelse af ham kun har Skinnet af en saadan.

**) Hermed menes Schiødtes ovenfor (S. 191) meddeelte Erklæring, hvilken Steenstrup havde uddraget af Forhandlingsprotocollen og tilstillet Schiødte med Anmodning om at ratihabere den, hvilket han ogsaa havde gjort.

„tale os, men kun historisk bemærke, at Præses ialtfald sam-
„tidigen, som og Resolutionen viser, har indstillet det Mod-
„satte.“

At Steenstrup og Reinhardt saa udførligt omtale Begivenhederne i 1842, uagtet de selv meget rigtigt bemærke, at disse ere uden Betydning, da Museets Inddeling ændredes eller sattes paa en anden Fod i 1846, kunde maaskee synes besynderligt, hvis den oftere omtalte Insinuation mod Krøyers og Schiødtes Sanddruhed ikke indeholdt Forklaringen. Forøvrigt er der ikke Anledning til at gaae videre ind paa deres Fremstilling, uagtet flere Enkeltheder ere stillede i et skjævt Lys. Jeg behøver blot at henvise til den udførlige og nøiagtige Fremstilling af Begivenhederne, som findes i min Udsigt over Museets Historie (I, S. 111—119, 159—163 og 238—239). To Omstændigheder bør imidlertid fremhæves. Den første er, at Majoritetens Argument heelt igjennem hviler paa og forudsætter en Fortolkning af Krøyers og Schiødtes historiske Angivelser, som ganske savner al Hjemmel. Steenstrup og Reinhardt raisonnere som om deres Colleger havde paastaaet, at Krebsdyrsamlingen oprindeligt havde været under Schiødtes Bestyrelse, men af denne var bleven overladt til Krøyer; uden denne Fortolkning er hele Majoritetens Raisonnement og Henviisning til Ordlyden i det Kgl. Rescript af 1842 og i Overinspectorens Beretning af 30. Dec. 1846 aldeles meningsløs. Men hverken i Krøyers Brev til Ministeriet eller i noget andet skriftligt Foreliggende i denne Sag findes den allerfjerneste Antydning af noget Saadant, og at Schiødte ikke kan have ladet sig mundtligt forlyde med en saadan Usandhed, forstaaer sig af sig selv. Den udelukkes desuden paa det meest Afgjørende ved Schiødtes Erklæring, som hans Modstandere selv citere, om at den Aftale, hvortil der sigtes, var truffet *førend* hans og Krøyers Ansættelse som Inspectorer, altsaa *førend* Museet overhovedet var blevet udstykket i Afdelinger eller Inspectorater, *førend* der overhovedet var nogen Mulighed for, at Schiødte kunde overlade nogen Deel af et ved ham bestyret Inspectorats Indhold til en Anden. Om muligt endnu mere slaaende er Selvmodsigelsen i Slutningstiraden, hvori de udtrykke sig som om den Kjendsgjerning, at Schiødte ansættes

ved Insectsamlingen, indbefattende Arachniderne og Myriapoderne men ikke Krebsdyrene, stod i nogensomhelst Modsætning til hans og Krøyers Paastand, at de før deres Ansættelse vare blevne enige om, at Ordningen skulde være saaledes, og at Overbestyrelsen havde billiget dette. Da Steenstrup og Reinhardt udtrykkelig omtale Directionens Præses, maa det vel antages, at Schiødte mundtlig har sagt, at Sagen var bleven forhandlet med ham, og dette er jo rimeligt nok. Men jeg har forgjæves søgt at danne mig en Forestilling om Beskaffenheden af den Tankegang, hvorved de kunne være bragte til at sige — aabenbart i den Hensigt, derved at kaste en Mistanke paa Krøyers og Schiødtes Sanddruhed — at Grev Vargas Bedemar, idet han indstillede*) Schiødte til at ansættes for Insectsamlingen alene, indstillede det Modsatte af en Aftale mellem Schiødte og Krøyer, hvorefter den Første skulde overtage Insectsamlingen alene og overlade Krebsdyrene til Krøyer. Det forekommer mig næsten, som om Majoritetens Medlemmer have været saa opsatte paa at gjentage og tilspidse den nys nævnte Insinuation, at de reent have glemt at vogte med tilbørlig Opmærksomhed paa Nøiagtigheden og Sanddruheden af hvad de selv fremførte eller paa, at der overhovedet var Mening deri.

Ikke mindre maa man undres over i Majoritetens Beretning at læse en absolut Benægtelse af, „at denne Klasse [Krebs-„dyrene] nogensinde af Bestyrelsen er erkjendt som egentlig hen-„hørende under tredie Inspectorat“. De i Majoritetens Eftervotum forekommende Ord, at „Insectsamlingen, Arachnider og Myria-„poder derunder indbefattede, vilde ligesom hidtil udgjøre et eget „Underinspectorat“, ere nemlig udskrevne af Overinspector Pingels Beretning om Resultatet af de i 1846 stedfundne Forhandlinger om Museets Inddeling paa en videnskabelig Basis (I, S. 160—161); men i det samme Document læses, kun nogle faa Linier ovenfor det Anførte, Følgende: „De hvirvelløse Dyr ville derefter pas-

*) Det maa dog bemærkes, at der Intet foreligger i Archivet om en saadan Indstilling, hvilket jeg anfører, ikke fordi det i sig selv er af Vigtighed i denne Sammenhæng, men fordi Udtalelsen viser, at de Herrer ikke vare overdrevent nøiagtige i deres Udtryk (smlg. I., S. 112—113).

„sende kunne fordeles i to Afdelinger, hvoraf den første uden „Tvivl burde omfatte Krebsdyrene og Insecterne. Men da Hr. „Schiødte, hvem Museets Insectsamling er betroet som en egen „Underclasse, aldeles ikke er Carcinolog, medens Dr. Krøyer „som saadan har et europæisk Navn, vilde det neppe være i „Museets Interesse, om den Sidstnævnte ikke med sit Inspectorat „forenede denne Dyreclasse“ osv. — Udtryk, der, som man seer, nøie svare til Krøyers Udtalelser i Brevet til Ministeriet, nemlig at Bestemmelsen om at henlægge Krebsdyrene til hans Inspectorat „blev truffen af personlige Hensyn, idet jeg paa den „Tid havde foretaget . . . specielle Studier af disse Dyregrupper og „saa vel Museet som mine videnskabelige Arbeider saaledes her„med bedst vare tjente“*). Det siges ikke udtrykkeligt i det nævnte Actstykke, at der forud for dets Tilblivelse var gaaet Forhandlinger mellem Inspectorerne indbyrdes, men dette fremgaaer indirecte deraf, og i Comitee-Betænkningen af 1853 om Museernes paatænkte Forening (hvilken jo er undertegnet af Steenstrup) siges, som ovenfor anført (S. 23), udtrykkeligt, at Krebsdyrenes og Ormenes Forening med andet (Krøyers) Inspectorat var en midlertidig Foranstaltning, beroende paa en af Overbestyrelsen billiget Overeenskomst mellem vedkommende Inspectorer, uden at der forøvrigt siges Noget om, hvorvidt denne daterede sig fra 1846 eller muligt var af ældre Dato og kun da fornyet. Denne Angivelse i Comiteebetænkningen af 1853, som alle Vedkommende mærkeligt nok synes at have glemt i 1864, hidrørte vistnok fra Pingel, der som Overinspector naturligt vilde blive opfordret til at meddele Comiteen Oplysninger om Museet, og som havde ledet Forhandlingerne i 1846.

At Steenstrup og Reinhardt ikke indsendte Afskrift af de Documenter fra 1846, til hvilke de henholdt sig paa en Maade, som om disse Actstykker afgjort modbeviste det Væsentlige i Krøyers og Schiødtes Argumentation, men kun i deres Fremstilling indflettede en af sin Sammenhæng udreven og derfor vildledende enkelt Sætning af Pingels Beretning, vil man ikke

*) Man jevnføre ogsaa Udtrykkene i Pingels Skrivelse til Krøyer af 30. Dec. 1846 (I., S. 163).

have ondt ved at forklare sig. Havde de indsendt Afskrift, og havde der i Ministeriet eller Consistoriet været En, som havde taget sig for at eftersee Sagens Acter omhyggeligt, vilde det, som man seer, være kommet for en Dag, *at* uagtet Krøyer og Schiødte havde havt Uret i fra først af at tiltage sig en Beføielse til at afgjøre et saadant Spørgsmaal, som ikke tilkom dem, og uagtet de i een Retning ikke kunde bevise Rigtigheden af deres historiske Angivelser, var dog i Virkeligheden Forholdet med Hensyn til Krebsdyrsamlingens Stilling i det Væsentlige nøiagtig saaledes som af Krøyer og Schiødte paastaaet — nemlig saaledes, at Bestyrelsen deraf efter det historisk Givne maatte gaae over til Schiødte, saasnart Krøyer ikke mere ønskede at beholde den — og *at* det kun var ved at hænge sig i deres Angivelse med Hensyn til Tiden, at deres Modstandere kunde give Sagen Udseende af at forholde sig anderledes. Denne Taktik kunde ikke være lykkedes Steenstrup og Reinhardt, hvis de ikke efter at have meddeelt Schiødte, at de Intet havde fundet i Archivet til Oplysning om Spørgsmaalet, havde undladt senere at meddele ham hvad de alligevel ganske kort efter havde fundet, skjøndt dette var af største Vigtighed for Sagens Oplysning. Det vilde ogsaa være blevet erkjendt, at Majoritetens — Steenstrups og Reinhardts — Raisonnement heelt var Blændværk, idet det stod og faldt med en Fortolkning af Krøyers og Schiødtes Paastande, hvortil disse ikke skjønnes at have givet den mindste Foranledning, og som tilmed stod i den skarpest mulige Modsætning til deres formelle Udtalelser. Denne Modsætning var ikke undgaaet Majoritetens Medlemmer, men istedetfor deraf at slutte, at deres egen Fortolkning var falsk, benyttede de sig deraf til at støtte en odieus og grundløs Insinuation, som de selv havde opfundet.

Var Sagen bleven underkastet en saadan Revision som her antydet, vilde Resultatet rimeligviis være blevet et ganske andet. Men det skete ikke, og som Forretningsgangen og Forholdene i det Hele dengang vare, kunde man paa Forhaand være sikker paa, at det ikke vilde skee, og at Ingen vilde spørge videre efter Acterne fra 1846. Der er derfor ingen Anledning til at undre sig over, at Consistorium under 4. Juli i Skrivelse til Ministeriet fraraadede at gaae ind paa Krøyers Andragende og ganske

sluttede sig til Museumsraadets Fleertals Udtalelser, eller over, at Ministeriet under 11. August rescriberede Consistorium, at man var enig med Samme i, at der ikke var nogen Anledning til at bevilge Andragendet, hvilket under 2. Sept. 1865 meddeeltes Museumsraadet.

For Schiødte var dette Udfald ikke af nogen umiddelbar practisk Betydning, idet han alligevel vedblev at bestyre og arbeide med Krebsdyrsamlingen som før, under Krøyers Ansvar, skjøndt Udsættelsen af den definitive Afgjørelse naturligviis var ham ubehagelig. Personlig kunde han selvfølgelig ikke Andet end føle Steenstrups og Reinhardts uforskammede Insinuation som en Krænkelse, om end han hverken kjendte deres sidste Indlæg, hvor den fremtræder saa meget skærpet, eller vidste hvilke stærke Argumenter der laae rede for ham i Archivet. Hvor sikker han end var paa, at han i alt Fald i det Væsentlige havde Ret, og paa, at dette nok i sin Tid vilde komme for en Dag, saa kunde han dog ikke Andet end befrygte, at det falske Skin imod ham, som var blevet tilveiebragt, kunde have havt Indflydelse paa En eller Anden, hvis Omdømme ikke var ham ligegyldigt. Paa Krøyers Vegne kunde han ikke Andet end være indigneret. For denne Sidste var det en Sorg, at han ikke opnaaede at see denne Sag ordnet paa en tilfredsstillende Maade før sin Død, som han dengang troede meget nærmere, end den virkelig var. For Steenstrup og Reinhardt var Udfaldet en Seir, men kun en foreløbig Seir, som bar i sig Spiren til fremtidigt Nederlag, og som fra et høiere Synspunct end deres var saare dyrt kjøbt. Foruden som en — desværre piinlig — Episode i Schiødtes Liv har den hele Begivenhed væsentligst Interesse som characteristisk for den ved Universitetet raadende Aand og den Art Modstand, som Schiødte der havde at kjæmpe imod.

MUSEETS FINANTSIELLE FORHOLD.

Medens Schiødte, saasnart Museumsloven var vedtaget, lod sig det være magtpaaliggende at gjøre Alt, hvad han formaaede, for at udvikle Museet paa den derved vundne Grundvold, var det Steenstrups Bestræbelse fra den Dag, Loven var vedtaget, til hans Fratrædelse fra Museet at gjøre Alt, hvad han formaaede, for at tilintetgjøre dens Hovedresultat med Hensyn til Museets Bestyrelse og saavidt muligt bane Veien for en Ændring, hvorved han selv, som oprindeligt af ham tilsigtet, kunde blive Enebestyrer. Til denne Ende gjorde han ved alle Leiligheder en Fortolkning gjældende, hvorefter Inspectorerne ikke ganske skulde staae lige med ham i Bestyrelsen, men kun indtage en Stilling som ham tilforordnede for at overtage Bestyrelsen af saadanne Dele, som han selv ikke ønskede eller kunde paatage sig Tilsynet med, saa at han dog var den egentlige Bestyrer. Han fremsatte ikke denne med Lovens Aand som med dens Bogstav aldeles uforenelige Fortolkning ligefrem, men raisonnerede ved alle Leiligheder ud derfra som en given Ting, uden Tvivl i Haab om saaledes efterhaanden at faae denne Opfattelse indsmuglet*). Den Maade, hvorpaa „de enkelte Inspectorater“ omtales i Steenstrups Indlæg i Sagen om Krebsdyrsamlingen, er en Gjenklang

---

*) Hermed staaer maaskee i Forbindelse den eiendommelige Maade, hvorpaa Museets Embedsmænd findes opførte i Statshaandbogen for 1865 og følgende Aar, hvis Oplysninger om forskjellige Institutioner vistnok alle oprindeligt beroe paa Meddelelse fra vedkommende Institutioners Directioner, Formænd osv. Det hedder deri, at Museet bestyres af Professoren i Zoologi ved Universitetet og Inspectorerne ved Museet. Steenstrup anføres først, og derpaa følger efter en Linies Spatium Overskriften „Inspectorer“, hvorunder umiddelbart opføres Krøyer, Schiødte og Reinhardt, samt efter en lille Streg Steenstrups Assistent, Lütken, og Steenstrups Conservator, Conradsen, som om de alle vare Steenstrup underordnede.

af denne falske Fortolkning, og den fremtraadte, som vi skulle see, meget tydeligt ved flere senere Leiligheder.

Steenstrups Bestræbelse for at hindre den ved Museumsloven fastslaaede Bestyrelsesform fra at slaae Rødder og bære sin Frugt gav sig Udslag bl. A. i Behandlingen af Museets finantsielle Forhold, som efter Lovens Ikrafttræden naturligviis burde sættes paa en ny, med Loven overeensstemmende Fod. I Henhold til Lovens Bestemmelse om, at der skulde udarbeides Specialbudgetter til Indførelse i Finantsloven, opfordrede Cultusministeriet under 27. April 1863 Consistorium til at faae dette iværksat, og Consistorium nedsatte derfor en Comitee, som skulde bestaae af Qvæstor, to Medlemmer af Consistorium, Directionen for det forrige Kongelige Museum og de ved Museumsloven oprettede Bestyrelsesautoriteter. Da imidlertid de to Consistoriales vare Steenstrup og Forchhammer, og man derhos erindrer, at Directionen for det forrige Kongelige Museum ligeledes bestod af Steenstrup og Forchhammer, samt at Steenstrup var Formand for Museumsraadet, hvor han med Reinhardt var i født Majoritet, saa at han kom til at forhandle med sig selv i tre forskjellige Functioner, løber man ingen stor Risico ved at betragte Comiteens Betænkning som væsentligt udtrykkende hans Anskuelser. Denne Betænkning, der indkom til Ministeriet under 30. Juli 1863, gik ud paa, at Specialbudgetter kunde ikke udarbeides, før Museernes Forening practisk var fuldført ved Indflytningen i den nye Bygning, da man ikke forinden kunde oversee hvorledes Virksomheden vilde stille sig, hvorfor man foreslog, at de to Museer endnu for 1864/65 skulde beholde det dem Tillagte i uforandret Form. Da det i ethvert Fald vilde vare nogle Aar, førend den nye Bygning kunde tages i Brug, og da det samme Argument hele Tiden vilde vedblive at være gyldigt, hvis det i 1863 kunde ansees for at være det, saa løb dette Forslag i Grunden ud paa at forlænge den hidtilværende Tilstand, indtil Indflytningen kunde skee.

Dette var Schiødte meget imod. Han var nemlig af den Mening, som Steenstrup vistnok ogsaa hyldede, at Udarbeidelsen af Specialbudgetter for Afdelingerne og disses Fastsættelse ved Finantsloven afgav den bedste Garanti for Museumslovens Ud-

førelse efter dens virkelige Hensigt og Mening. Hertil kom, at der i Virkeligheden slet ikke var nogen Vanskelighed ved at udarbeide dem strax. Det var sandt nok, at da andet (Krøyers) Inspectorat jo vilde blive inddraget, naar det kom til Indflytningen, saa vilde Fordelingen af Museets Indtægt til den Tid være at ændre; men dette kunde ingen Vanskelighed frembyde, og da Samlingernes indbyrdes Forhold jo indtil da forblev uforandret undtagen forsaavidt, som Museumsraadet var traadt i den ældre Directions Sted, kunde foreløbige Specialbudgetter meget vel strax være blevne udarbeidede. Hvert Museum maatte naturligviis beholde sin hidtilværende Indtægt; kun maatte Fællescontoen for det Kongelige Museums Afdelinger formindskes med hvad der af samme hidtil var blevet tillagt de enkelte Afdelinger udover deres Annua og fordeles mellem disse efter Gjennemsnittet af hvad enhver af dem i de senere Aar havde oppebaaret. Da imidlertid i 1864 Museumsraadet directe blev opfordret til at indsende saadanne Specialbudgetter til Indførelse paa Finantsloven fra 1865/66, erklærede Raadet, at man ikke saae sig istand dertil, og Museernes Budgetter bleve da udarbeidede i Ministeriet i den gamle Form. Schiødte havde aldeles ingen Tvivl om, at det kun var Villien, som manglede, og at Steenstrup fik Udarbeidelsen af Specialbudgetter udsat i Haab om imidlertid at opnaae nogen Modification af Museumsloven i Overeensstemmelse med sine Ønsker.

Schiødtes Bekymringer i denne Retning forøgedes ved følgende Omstændighed. Efter Museumsloven og de Forhandlinger, som ledede til den, var det altid blevet anseet som givet, at Universitetet skulde, som ogsaa billigt var, af Staten modtage et aarligt Tilskud af Finantserne, der svarede til hvad det Kongelige Museum hidtil havde kostet Staten, altsaa c. 8000 Rd. Dette blev ogsaa fra først af udredet, men da Budgettet for 1865/66 var under Udarbeidelse, henvendte Finantsministeriet en Skrivelse til Cultusministeriet, hvori det, med Hensyn til Statens daværende finantsielle Vanskeligheder paa Grund af Krigen, erklærede det for aldeles nødvendigt, at de efter den hidtilværende Ordning Staten paahvilende Bidrag til videnskabelige Institutioner afholdtes af de Overskud, hvormed de separate

Fonds, der tilhørte de i Forbindelse med det høiere Underviisningsvæsen staaende Stiftelser, opførtes paa Budgettet 1865/66. Cultusministeriet indvendte herimod, at disse Overskud deels vilde blive betydeligt nedsatte ved de lave Kornpriser, deels overhovedet vare illusoriske paa Grund af Udgifterne til den nye Museumsbygning, og at man derfor ikke kunde afholde de omtalte Udgifter af vedkommende Overskud, men, hvis de skulde afholdes, maatte angribe Capitalformuen, hvilken Udvei man bestemt maatte erklære sig imod. Da imidlertid Finantsministeriet atter indstændigt fornyede Henvendelsen, tilskrev Ministeriet under 27. Oct. 1864 Consistorium om, hvorvidt man kunde overtage Udgiften til de forenede Museer for Aaret 1865/66; om de andre Poster, Geheimearchivet og det store Kongelige Bibliothek, kunde der ikke være Tale, da disse Institutioner jo ikke stode i Forbindelse med Universitetet. Consistorium overdrog Qvæstor og de saakaldte Inspectores qvæsturæ at overveie Sagen, og disses Betænkning gik ud paa, at Universitetet kunde afholde Beløbet for 1865/66, hvis det kunde skadesløsholdes ud af Communitetets Overskud. Formodentlig have de dog havt en Fornemmelse af, at det vilde holde haardt for Universitetet at faae Statens Tilskud til Museet tilbage, naar det een Gang var opgivet, om end kun for eet Aar; thi de bemærkede, at skulde dette bortfalde ogsaa for de følgende Aar, efter 1865/66, da maatte Museernes Budgetter indrettes derefter, og forsaavidt Museumsloven ved sine Bestemmelser havde forudsat en saadan Udstyrelse af de forenede Museer, som Universitetet uden Statstilskud ikke kunde bekoste, da burde dens Bestemmelser, naar Forudsætningen om et Statstilskud ophørte at være tiltræffende, undergaae en passende Forandring. Resultatet var, at Consistorium i Betragtning af Finantsernes trykkede Tilstand opgav Statens Tilskud til Museet for 1865/66, hvorefter Cultusministeriet i den Skrivelse (af 18. April 1865), hvori det underrettede Consistorium om, at Budgettet var blevet affattet i Overeensstemmelse hermed, paalagde Samme udtrykkeligt at tilkjendegive Museumsraadet, at dets forventede Forslag til Specialbudgetter maatte indrettes derefter, hvilken Tilkjendegivelse Raadet ogsaa modtog. Disse

Begivenheder fyldte Schiødte med Bekymring; thi Besparelser kunde ikke let indføres, og han frygtede, at hvis det kom saavidt, at den antydede „passende Forandring af Museumsloven“ kom til Overveielse, vilde Steenstrup kun altfor gjerne benytte Omstændighederne til, under Paaskud af Oeconomi, om muligt at hidføre en Forandring i Museets Forfatning, der stemte med hans egne Planer, og hvorved Schiødte vilde faae Valget mellem en uantagelig Stilling eller ogsaa at forlade Museet. Hvorledes Steenstrup benyttede sig af dette oeconomiske Tryk i Forhandlingen om Krebsdyrsamlingen, er alt omtalt.

De af Schiødte befrygtede alvorlige Følger indtraadte dog ikke. Det af Ministeriet udarbeidede, ved Finantsloven for 1865/66 fastsatte Normalbudget var rigeligt, det finantsielle Tryk fortog sig, og skjøndt Udarbeidelsen af Specialbudgetter udsattes til efter Indflytningen, havde Schiødte senere ingen særlig Grund til at frygte Udfaldet af de Discussioner, som da kunde ventes.

SCHIØDTES PERSONLIGE FORHOLD 1863—1865.

De faa Bemærkninger, som der foruden det ovenfor Fortalte kunde være Anledning til at gjøre angaaende Schiødtes offentlige Virksomhed og hvad dermed stod i Forbindelse, kunne meest passende knyttes til Beretningen om de næstfølgende Aar, og vi ville endnu kun kaste et Blik paa Schiødtes personlige Forhold i denne Tid. Perioden fra September 1863 til Udgangen af 1865, eller endog lidt længere, lignede i flere Henseender Aarene umiddelbart efter 1848. Det var en Reactionens, en Nederlagenes Periode. Nu som dengang fulgtes en Tid, fuld af Haab og Fortrøstning og lyse Udsigter mod Fremtiden, af Skuffelse paa Skuffelse og smertelige Paamindelser om, at han havde stærke og lidet hensynsfulde Modstandere. Sag paa Sag gik Schiødte imod, og hans Hovedmodstander, Japetus

Steenstrup, meente sig nu som dengang stærk nok til, at han kunde tillade sig at fornærme og ydmyge ham.

Saa mørke som hine slemme Aar var Tiden 1863—65 dog ikke, hvad Schiødtes Liv som Videnskabsmand og Museumsmand angaaer. Hans hele Stilling var uendeligt stærkere end i Aarene efter 1848, og Erfaring havde lært ham, at Fremgang og Tilbagegang ofte afhænge af Omstændigheder, der hurtigt og uventet kunne skifte. Navnlig var det afgjørende for ham, hvormegen Støtte han kunde finde hos Cultusministeriet, og Hovedaarsagen til hans Modgang i 1865, da alle de omtalte Sager afgjordes imod ham, var naturligviis, at Ministeriet dengang beklædtes af en Mand, der i ingen Henseende støttede ham. Heraf bør man imidlertid ikke slutte, at Ministeren, Bræstrup, nærede nogen personlig Uvillie mod Schiødte, eller at der overhovedet var nogen Grund til at fælde en særlig ugunstig Dom over ham i Anledning af hans Optræden imod denne. Rigtignok tog det sig dengang underligt ud, at dette Ministerium betroedes Kjøbenhavns mangeaarige Politidirecteur, hvis Berørelser med den lærde Verden hidtil, saavidt Offentligheden bekjendt, kun havde dreiet sig om Politiets Sammenstød med de unge Studenter i Anledning af deres natlige Gaasegang, Gademusik, Stormløb paa Rundetaarn o. a. L. Bræstrup var imidlertid en meget dannet Mand, og om han end havde Ord for ved Leiligheder at have udøvet sin Myndighed med mere Skarphed, end Nogle syntes om, saa havde man dog ogsaa mange Træk at fortælle om ham, som vidnede om Humanitet. Men han var afgjort ultra-conservativ, let forud indtagen mod hvad der kunde gives Navn af Opposition og som Bureaucrat ubetinget tilbøielig til at decidere efter vedkommende høiere Autoriteters Indstilling. Imidlertid ere jo Ministerier ikke evige, og der var ingen Anledning for Schiødte til i den Retning at være mistrøstig med Hensyn til Fremtiden. At han alligevel følte sig maaskee ligesaa nedtrykt i disse Aar som i Tiden efter 1848, laae i Omstændigheder, som ikke angik hans videnskabelige Stilling, men blot vare samtidige med de denne vedrørende uheldige Begivenheder, som jeg just har skildret.

Først maa i denne Forbindelse nævnes de ulykkelige Begivenheder, som i 1864 hjemsøgte Fædrelandet, og som berørte Schiødte desto smerteligere, jo varmere Patriot han var, foruden at de ogsaa grebe directe ind i hans Virksomhed. Allerede da Hæren i Efteraaret 1863 sattes paa Krigsfod, følte han uheldige Virkninger deraf. I October skrev han til Benzon: „Igaar „Eftermiddags kjørte jeg om til adskillige Folk for at see at „faae Løvendal fri for Militairtjeneste, men jeg frygter for, det „lykkes ikke, da d'Hrr. Militairlæger ere særdeles stædige og „gjerne tage de usleste Stakler, saalænge de blot kunne staae „paa Benene. Hvis L. tages fra mig, er jeg i den største „Forlegenhed, da jeg saa ingen Kobberstikker har mere.“ Det lykkedes dog Løvendal dengang at faae Udsættelse. I Marts 1864 skriver Schiødte: „Det er sørgeligt med mine Kobber-„stikkere. Den ene [Møller] var med ved Oversø og fik en „Kugle i Siden, men den gik hen under Huden og ud igjen ved „Ryggen, saa han slap godt derfra; han besøgte mig forleden, „men skal snart afsted igjen. Kuglen var af en Granat, som „fældede syv Mand, den ene død paa Stedet, de andre fem haardt „saarede. Min anden Kobberstikker, Løvendal, skal til Session „igjen til Foraaret, men er saa ussel, at man neppe vil kunne „tage ham til Andet end Militair-Arbeider, og hvis da Summen „ikke bliver for høi, maa jeg heller selv see at gjøre Anstalt „til at kjøbe ham fri; thi hvis jeg mister ham, saa ligger hele „Tidsskriftet stille, og det gaaer ikke saa nemt at opdrage en „ny.“ Hertil kom det dog ikke.

Til Belysning af hans egen Stemning og Stemningen i det Hele kunne følgende Uddrag tjene. Under 29. Nov. skriver han i et Brev: „Ja, hvad skal man troe om vore tydske „Venner? Slaaes eller ikke slaaes that is the question; jeg „tænker ogsaa, at Regjeringerne betænke sig lidt, skjøndt det „vel kan falde dem svært at holde Styr paa de gode Under-„saatters bestialske Fanatisme. Imidlertid have vi den Tilfreds-„stillelse at see Tydsklands Optræden blive vurderet efter For-„tjeneste af Pressen i det vestlige Europa, som dog beboes af „civiliserede Mennesker.“ — Under 19. Januar skriver han:

„Ja! gid vi maae faae Tøveir*). Men jeg er ikke ganske uden „Haab i saa Henseende; det har idag sneet lidt her, saa man „er fri for det væmmelige Syn, at see Støvet ligge tykt paa „Alting, og Kulden har været meget ringe. Idag, da jeg kom „hjem til Middag, mødte jeg en Indkaldt af Reserven, en „30-aarig Karl, som jeg gav mig i Snak med og fandt saa net „i Adfærd og Tale, at jeg fandt det passende at muntre ham „paa hans lange Vei ud i Landet til det ham anviste Qvarteer „ved at tage ham ind med mig og give ham en god Middags„mad; man bliver ret patriotisk i denne Tid, og det er da „ogsaa værre at staae paa Dannevirke end at sidde i en god „varm Stue og studere, selv om man skal betale den drøie „Krigsskat." — Under 15. Febr. skriver han til Benzon (til hvem ogsaa det Foregaaende er skrevet): „Min kjære fortræffelige tro„faste gamle Ven, De maa tilgive, at jeg i denne Tid har været „noget forsømmelig med at skrive. Jeg havde begyndt med „et Par Linier til Dem, Løverdag, da den store Nyhed kom om „Dannevirke, men tabte Lysten til da at sende dem afsted. Nu „er man jo kommen til bedre Erkjendelse, og jeg maa ogsaa „sige, at denne indfandt sig hos mig allerede samme Nat, da „jeg laae vaagen og ingen Søvn kunde faae for mørke Tanker. „Jeg har overhovedet i denne Tid ondt ved at falde i Søvn og „ligger saa og drømmer om alle disse tydske Gavtyve." — Under 4. Marts skriver Schiødte: „Strenge Tider, min gamle Ven! „Jeg har søgt Trøst i anstrengt Arbeide og derved, saa godt „det lod sig gjøre, forslaaet de onde Tanker . . . Jeg har i „denne Tid sluttet mig meget inde, deels fordi jeg har saameget „at bestille, deels fordi jeg ikke gider tale med Folk, da der „ingen Trøst er at hente med Hensyn til vor politiske Ulykke „. . . Hvad skal det blive til? Skal Danmark gaae under „ligesom Polen? Skal Alt, hvad vi i vort skjønne Sprog have „virket i Literaturen, forsvinde og fortrænges af Tydskland? „Det seer jo daarligt ud, siden Ingen vil tage sig af os, saa-

*) Som bekjendt, beroede Dannevirkestillingens Holdbarhed for en stor Deel paa Oversvømmelser, der bleve nytteløse i stærkt Frostveir, hvilket netop da indtraadte.

„ledes at det kunde hjælpe os. Og saa denne Uenighed her-„hjemme, denne jammerlige Kjællingetone, som istemmes af „saamange af vore gamle Kjællinger af begge Kjøn . . . tosset „overfladisk Partisludder og andre Ting, som man kunde blive „gal af at tænke paa. Jeg kan tænke, det har været en stor „Sorg for de stakkels Paludan-Müllers med Sønnen*), men jeg „synes dog, at jeg i lignende Tilfælde vilde kunne finde stor „Trøst i, at det unge Menneske har opført sig saa godt. „Sommetider har jeg selv den største Lyst til at gaae med, „saa gammel som jeg er, og hvis jeg ikke var bunden af saa-„mange Forhold, saa troer jeg ikke, jeg kunde modstaae, „og det er sikkert, at hvis Danmark skal lide Polens Skjæbne, „saa vil jeg ikke overleve det, men helst lade mig skyde ihjel; „vel at mærke, jeg haaber først at skyde et Par Tydskere ned „eller saamange, jeg kan overkomme.“ — D. 11. Marts skrev han til Benzon: „Egentlig ærgrer det mig allermeest med de „Svenskere; thi jeg kan ikke frigjøre mig for den Tanke, at „deres Regjering sidder og regner saaledes: hjælpe vi de „Danske med at slaaes for Slesvig, saa vil det koste os mange „Folk og mange Penge, og Udfaldet er dog tvivlsomt, medens „vi i ethvert Tilfælde, selv om vi for denne Gang kunne jage „Tydsken ud, dog maatte for Fremtiden være belavede paa en „stadig Uro i saa Henseende; hjælpe vi derimod ikke de „Danske, saa tager Tydsken Slesvig, og saa falder jo alligevel „Resten til os som en moden Blomme. Og jeg maa tilstaae, „det seer ud til, at Enden vil blive saaledes . . . Det er Jux, „at være en lille Nation. Jeg arbeider paa mine Sager, holder „mine Forelæsninger og taler med Ingen i denne Tid.“ — Den 22. Marts skrev han bl. A. til mig: „Da jeg idag kom paa „Museet i bedre Lune, end jeg har nydt i de sidste Par „Uger, opmuntret nemlig af de gode Efterretninger om Preus-„sernes mislykkede Angreb paa Dybbøl, blev jeg yderligere „opmuntret ved at forefinde Deres nye Bog . . . Jeg kan tænke, „at De i denne paa vigtige og skjæbnesvangre Begivenheder „saa rige Tid er stærkt optagen af Arbeide i den gode Sags

*) Jens Paludan-Müller, som faldt ved Oversø (Sankelmark).

„Tjeneste. Trods vor stærke Spænding gaaer dog Alt her som „sædvanligt; vi passe vore Forretninger og more os, som vi „pleie. Jeg var igaar i stort Middagsselskab, og vi nøde vor „gode Mad og Viin og god Musik bagefter og Conversation „med elskværdige Damer, ganske som ellers.“ Dengang var der endnu Haab, men jeg skulde troe, at denne Passus er væsentlig ironisk. Senere, først i Juli, skrev han til Benzon: „Det gjør mig meget ondt at maatte sige Dem, at der for det „Første ingen Udsigt er til, at jeg kan besøge Dem. Vi have „nemlig idag havt et Møde paa Universitetet, hvor det blev „vedtaget, at Ingen af os, som har videnskabelige Samlinger i „vort Værge, bør forlade Byen under de nærværende Forhold, „en Bestemmelse, der jo ogsaa er ganske i sin Orden, eftersom „der nu ingen Sikkerhed er for, at Kjøbenhavn ikke ogsaa „bliver angreben og maaskee kommer i Fjendens Vold. Man „bereder sig overhovedet i forskjellige Embedskredse paa det „Værste. Man venter jo, at Fyen bliver taget, og faae vi da „ingen fremmed Hjælp, som der vel nu ikke er ringeste Udsigt „til, kunne vi vel heller ikke i Længden værge Sjælland. Gaaer „det saaledes fort som for Tiden, vil der indtræffe store Ulykker „for Mangfoldige. Sparekasserne belave sig paa en Storm. Jeg „saae igaar i Bikuben, at den hvert Øieblik kan vente at blive „overrendt, ligesom ved Krigens Udbrud. Man venter, at „Mange ville søge Tilflugt i Sverrig.“

Dybt og smerteligt som Krigens Udfald berørte Schiødte, havde han ondt ved at finde sig i den Lethed, i alt Fald tilsyneladende Lethed, hvormed mange Andre syntes at finde sig deri, og endnu længe efter træffer man i hans Breve bittre Yttringer om, hvorledes Publicum i Almindelighed, Journalister og Politikere i Særdeleshed syntes at glemme det Alt over ganske underordnede frivole Interesser. I October 1864 skriver han saaledes: „Men der er jo netop nu just ingen Anledning til at „glæde sig over Tingenes Tilstand udenfor os, og jeg gaaer „ogsaa jævnlig og græmmer mig over vort stakkels Lands „ulykkelige Forhold. Jeg synes, det er Jux med Politiken, „baade den ude og den hjemme, og det Meste, som En be- „kymrer sig om, er at have det saa fedt og saa moersomt som

„muligt." Schiødte havde netop læst en dansk Journalists Reisebreve fra Frankrig og var indigneret over, at de kun dreiede sig om Gjøgl og Comedie. „Men meest lukker jeg mig inde i „min egen Boutique og driver paa med Naturhistorien." — I et Brev fra November s. A. siger han: „Jeg fordyber mig mere „og mere i mine Studier, thi det er den eneste Maade at „glemme vor politiske og nationale Elendighed. Jeg er ganske „villig til at nære samme Haab, som Hall udtrykte ved Fredsslutningens Behandling paa Rigsdagen, nemlig, at vi tidligere „eller sildigere ville faae den danske Deel af Slesvig tilbage, „men naar og hvorledes skal det kunne skee? Svenskernes „Holdning og forskjellige Udtalelser behage mig desuden mindre „og mindre. Enighed er det, som altid fattedes Skandinaverne; „blot det ikke vil gaae dem som Polakkerne, der heller ikke „vare enige. Jeg var forleden hos N. N. sammen med to „Videnskabsmænd, en Svensk og en Norsk; de havde en saadan „frastødende Kraft for hinanden indbyrdes, at det var curieust „at see paa, især i disse Dage, da de jo have feiret 50-Aars„dagen for Rigernes Forening. Svenskeren var kold og høflig „og holdt sig til Damerne, Nordmanden holdt sig til Herrerne. „Danskerne vare i det bedste Humeur, aad, drak, sang, spillede „og talte om Comedie, Hovedinteressen for det danske Folk." Schiødte havde i sin Ungdom og senere havt temmelig stærke skandinaviske Sympathier; men herfra kom han ved Begivenhederne i 1864 saa godt som ganske bort.

En vis naturlig Tilbøielighed hos Schiødte til at see sort bidrog vistnok en Deel til den nedtrykte Stemning, hvori disse sammenstødende Begivenheder bragte ham, men den forøgedes uden Tvivl ved, at hans Helbred dengang i længere Tid var vaklende. I yngre Aar besad han et udmærket Helbred, undtagen forsaavidt som han temmelig let forkjølede sig, men efter Hjemkomsten fra Naturforskermødet i Stockholm i 1863 angrebes han af et hæftigt Ildebefindende, som muligviis var Begyndelsen til den Sygdom, der blev hans Helsot. Han fortæller derom i et Brev til Benzon af 27. Juli 1863: „Hvad der „er gaaet af mig, min gode Ven, er noget, som det egentlig „ikke passer sig for mig at tale om, men siden De ønsker

„nærmere Oplysning om min Tilstand i de siden min Hjem-„komst forløbne Dage, saa maa jeg da berette, at jeg Dagen „efter blev angreben af en saa nedrig Forkjølelse og *Mavepine*, „at jeg maatte tilbringe en heel Dag i Sengen, den næste paa „Sophaen . . . med den gyseligste Hovedpine, Smerter og „Feber i hele Kroppen, og endnu idag seiler Hovedet paa mig. „Disse ere de sørgelige Følger af at solde hver Dag paa det „Grueligste i et Par Uger og saa ovenpaa i Kulde, Regn og „Storm at fare afsted i en heel Uge Nat og Dag, af at være „vaad og tør, tør og vaad udi een Kjøre . . . Dette maa være „nok indtil videre, saameget mere som mit Hoved og mine „Fingre endnu seile lidt og ikke ville staae ganske stille, „skjøndt mit Ildebefindende forøvrigt er ganske overstaaet.“ I de første Aar derefter klagede han jævnlig over Helbredet, især med Hensyn til Maven, og var flere Gange temmelig daarlig.

Følgen af alle disse Omstændigheder var en mistrøstig Stemning, som gaaer igjennem næsten alle hans Breve fra denne Periode. Foruden de alt anførte kunne endnu følgende Uddrag her finde Plads, fordi de referere sig til de ovenfor omtalte Forhold ved Museet. I et Brev fra November 1864 til Benzon hedder det: „Jeg kryber dybt ned i min Videnskab og søger der Læ mod „Livets Jammer! Bare man kunde sidde i Ro dernede i sit „Hul; men det kan man ikke altid. Nu faaer jeg nok en lille „Krig igjen med min gamle Ven Steenstrup [nemlig om Krebs-„dyrsamlingen].“ — I et Brev til mig af 6. Mai 1865 skriver han: „Her staaer det meget ilde til med de zoologiske An-„liggender; jeg frygter meget for en kummerfuld Fremtid for „min kjære Videnskab. Men det er vidtløftigt, kjedeligt og „sørgeligt at skrive om. De maa dog vide, at Consistorium „forlanger af Museumsraadet, at det skal indrette sit Budget „efter den meest indskrænkede Maalestok for Fremtiden, idet „Regjeringen og Rigsdagen (— naturligviis; det kunde jo Alle „vide iforveien) for næste Aar har strøget Statens Tilskud, og „der er Udsigt til, at Universitetet alene vil komme til at „bære Museet for Fremtiden. Endvidere hentyder Consistorium „til Nødvendigheden af under disse Omstændigheder at forandre „Museumsloven paa *passende* Maade (d. e. sætte Steenstrup til

„Enehersker). Saaledes vil Steenstrups usalige Herskesyge „ende med at udryddde alle de Chancer for yngre Zoologer, „tidligere Dages humane Statsmænd havde indrettet, idet nu „foruden Inspectorposterne ved det Kgl. Museum ogsaa Posterne „ved det nye Universitetsmuseum kunne forudsees ved første „gunstige Leilighed at blive forandrede til løse Assistentposter „eller desl., om ikke reent gaae ind. Efter at S. nu har faaet „det Kgl. Museum ophævet [og har] ærgret, hæmmet, krænket „og sultet os i mange Aar, har han ogsaa faaet Zoologien „skilt ved et Tilskud fra Staten af henimod 8000 Rd. aarlig „. . . og med alt dette har han dog *for sig selv* ikke opnaaet „andet end Ærgrelse over ikke at kunne faae Bugt med os i „sin Levetid; thi om det end skulde blive muligt at faae „Museumsloven omgjort, saa kan han dog ikke faae gjort Ende „paa min literaire Virksomhed og min uafhængige videnskabe„lige Stilling; og *Elever* kan han aldrig faae. Der er meget „mere paafærde imod mig, men jeg gider ikke dvæle derved. „Den nye Cultusminister Bræstrup er bleven aldeles indtagen „imod mig."

Om sit Forhold til Universitetet udtrykker Schiødte sig saaledes i et Brev af 27. April 1865: „Det forstaaer sig, at de „Fleste i Consistorium og ved Universitetet overhovedet jo paa „ingen Maade ville gaae mig for nær med deres gode Villie; „men det Nemmeste er at gjøre hvad Steenstrup vil, og disse „zoologiske Forholde ere blevne Universitetet saa ubehagelige „derved, at det ikke kunde sætte sin Mening igjennem i „Museumssagen, at man dog altid er meest stemt for at gaae „imod mig som den, til hvis Navn denne hele Modstand mod „Steenstrups Ønsker og Paastande altid har knyttet sig, og af „hvem den har været ledet eller [til hvem den] kan føres til„bage som sit Udspring og Udtryk."

Den 6. September 1865 skrev han til Benzon: „Igaar „maatte jeg gaae lidt ud i Middagsstunden og var da i en saa „livlig Sindsstemning, at jeg fandt det meest overeensstemmende „med min Smag at gaae ind paa Kirkegaarden og beskue „Gravene. Da jeg kom hjem, fik jeg en Meddelelse om, at „Ministeriet, efter at have modtaget Consistoriets Erklæring i

„Anledning af Prof. Krøyers Andragende (Nov. 1864) om Krebs-„dyrsamlingens Overgang til mig, maatte være enig med Con-„sistorium i, at der ingen Anledning var til at bevilge det „Ansøgte. Mig forekommer det nu, at der var god Anledning, „men Menneskene maa jo have Lov til at have forskjellige „Meninger.“ — D. 20. Jan. 1866 skrev han til Benzon: „Jeg „lever ellers meget for mig selv i min Hule og er meest stemt „for at blæse hele Verden et Stykke. Det er en lykkelig Sinds-„stemning.“ — I et Brev af 14. Febr. s. A. til mig siger han: „Jeg føler mig stundom lidt trykket i Sindet ved at tænke paa „den Isolation, man kommer i ved at tilhøre en lille Nation, „det gaaer saa meget tilbage for. Tilstandene her ere sørge-„lige og trøstesløse, in specie ogsaa de zoologiske. Hvad dem „angaaer, da er Cataloget over de Ting, der fattes i dem for „at bringe dem i Overeensstemmelse med almindelig Menneske-„forstand, saare betydeligt, og det øges næsten hver Dag. Men „det er nu ikke værd at tale om.“ — I et andet ligeledes til mig rettet Brev, dateret den følgende Dag, hedder det; „Jeg „har været syg og i min derved nedstemte Tilstand mere end „ellers modtagelig for de dybt nedsættende Domme over mine „videnskabelige Qvalificationer og min personlige Characteer, „som mere og mere finde Indgang ved Universitetet og gjøre „sig gjældende ved Afgjørelsen af ethvert naturhistorisk An-„liggende, og det uden at der nu ellers i lang Tid har været „nogensomhelst directe Strid eller Anledning til Samme mellem „mig og mine Colleger. Man gjør mig ingen Tjeneste ved at „fortælle mig saadanne Ting, men naar man fortæller mig dem, „saa veed jeg dog, hvorledes jeg sidder i det. Jeg og mine „Venner synes jo, at det er den rene Fanatisme, men da man „mere og mere lytter til den Anskuelse, at det er den rene „Sandhed, saa kan Resultatet jo blive slemt nok. Hvis man „kunde undvære sin Stilling i oeconomisk Henseende, kunde „man lee derad.“ Opgive sin Stilling kunde Schiødte ikke; han havde derfor intet Valg, men maatte have Taalmodighed, til der kom bedre Tider.

Ligeoverfor de uvenlige Domme, som fældtes over Schiødtes Virksomhed i visse, desværre toneangivende Kredse i Kjø-

benhavn, var det ham naturligviis en Opmuntring andenstedsfra at høre Udtalelser i modsat Retning. En saadan, hidrørende fra dette Tidsrum, vil jeg anføre, da jeg af Breve fra Schiødte slutter, at den var ham særligt behagelig. I Anledning af Schiødtes Afhandling om Classificationen af Cerambyces tilskrev Dr. J. E. Gray, som var en af Udgiverne af „Annals and Magazine of Natural History", mig følgende Billet, som jeg tilsendte Schiødte: „I hope You are satisfied with the way „Schiødte's paper has been printed. I have read it with great „pleasure and instruction. I think it is one of the most philoso- „phical and exhaustive papers on Entomology that I have read; „and I have drawn the attention of several Entomologists to „it and shown them the difference between it and the simply „ridiculous long descriptions of the externals of Insects, which „are now called entomological papers by the French, German, „and English writers. I hope it may have the effect of „opening their eyes to what they might do, if they would get „out of the present groove. Thanks for translating it."

Som det sees af ovenstaaende Uddrag, søgte Schiødte iøvrigt Trøst under Modgangen i videnskabeligt Arbeide og Hjemmets Fred. Forholdene forhindrede ham i at faae den Recreation, som han i mange Aar havde havt ved sine Sommerreiser i Provindserne; men da han i Sommeren 1864 paa en Excursion med sine Tilhørere kom til Hellebæk, blev han saa indtaget af Stedet, at han strax efter tog derud med sin Familie for et kortere Ophold, og her tilbragte han sin Sommerferie i mange følgende Aar. Især nød han Søbadene, men han var nær kommen galt afsted, da han engang under sit første Ophold forsøgte at svømme mod en usædvanlig rivende Strøm, som satte Sundet ud. Kraftig Svømmer, som han var, blev han dog kastet mod nogle Stene saa haardt, at han saarede sine Fodsaaler, og det varede et Par Uger eller mere, førend han, i Ordenes egentlige Forstand, kom paa Benene igjen.

OTTENDE CAPITEL.

1866—1872.

Aarene 1864 og 1865 medførte, som vi have seet, megen Skuffelse og Bekymring for Schiødte, men han var af altfor energisk Characteer til, at den derved frembragte nedtrykte Stemning kunde vedvare længe, naar blot ikke physisk Ildebefindende slog sig til. Vi see derfor ogsaa, at han i Løbet af Foraaret 1866 atter tog sig sammen. De uheldige Afgjørelser i Sagerne om den danske Samling og Krebsdyrsamlingen vare jo heller ikke af definitiv Characteer, og i mere end een Retning var der desuden Kilder til Opmuntring. Som saadanne kunne vi først nævne den alt oftere berørte Kjendsgjerning, at der sluttede sig til ham et efter Forholdene ikke ringe Antal af Yngre, om hvem han kunde vente, at de vilde fortsætte den Udvikling, som han havde begrundet. For Schiødte var dette af saa stor Betydning, og han tog i saa høi Grad Deel i sine Disciples Stræben, at vi for at faae et nogenlunde fuldstændigt Billede af hans Liv og Virksomhed maa skjænke dette Forhold en særlig Opmærksomhed.

SCHIØDTES DISCIPLE INDTIL 1872.

At der mellem dem, der samlede sig om Schiødte som Lærer, skulde have været om end kun Een, der besad hans

sjeldne Begavelse, var Mere, end han med Rimelighed kunde vente; men dette var heller ikke nødvendigt for at sikkre den videnskabelige Zoologi en Fremtid i Danmark. Dertil udfordredes kun, at der i Fremtiden blev arbeidet loyalt efter de Grundsætninger, som alene kunde lede til et Udbytte, der var godt i sig selv og indeholdt Spirer til og Grundvolden for videre sund Udvikling. For at bevirke dette anstrængte Schiødte sig bestandigt, men det var ikke til Forelæsninger af den almindelige Art, at han i den Henseende satte sin Lid. Ganske vist kunne saadanne Forelæsninger holdes saaledes — og Schiødte forstod at gjøre det saa godt som Nogen — at der bibringes Tilhørerne Interesse for Gjenstanden samt et vist Maal af positiv Kundskab; men det var hans — som D'hrr. Steenstrup og Reinhardt udtrykte sig — „sære“ Forestilling om Professorvirksomheden, at ligesom Ingen bliver Videnskabsmand ved at læse og høre, men ved at producere, saaledes bliver Ingen Videnskabslærer ved at interessere sine Tilhørere og fylde dem med positiv Kundskab, men ved at lede dem til rigtig Benyttelse af deres egne Kræfter til eget Arbeide, hvilket var en af Grundene, hvorfor Tidsskriftet var ham saa vigtigt. Selvfølgelig krævede en saadan Paavirkning af de Yngre et ikke ringe Maal af aandeligt Samliv. Paa samme Tid var Schiødte utrættelig i sine Anstrængelser for at sikkre sine Elever de mere practiske Betingelser for videnskabeligt Arbeide i Retning af Stipendier og anden offentlig Understøttelse, Adgang til Fortjeneste, saavidt de trængte dertil, Studiemateriale o. s. v.

Den af Schiødtes Disciple, der først optraadte som Forfatter, var Fr. Meinert, hvem jeg alt har omtalt i Anledning af hans Disputats (S. 111—116). Kort efter Promotionen søgte han Smiths Stipendium, og da Schiødte nu var i Facultetet og kunde tale hans Sag, blev han indstillet i Dec. 1863 med fem Stemmer mod to, Steenstrup og Steen (Reinhardt var endnu ikke indtraadt). Den Førstnævnte skal især have støttet sin Modstand paa Meinerts formeentlig uheldige Benyttelse af Literaturen i sin Disputats. I Consistorium, hvor Zoologien alene repræsen-

teredes af Steenstrup, fandt Meinert ikke den fornødne Støtte, og han fik derfor endnu ikke Stipendiet. Det var først i Juni 1866, at Schiødte kunde skrive til mig: „Jeg har havt den „Fornøielse i Facultetet at see Meinert indstillet til det store „Smithske Stipendium, 500 Rd. i 2 Aar, og jeg haaber, „det dennegang gaaer i Consistorium. Jeg skylder dette Udfald „meget væsentligt til D'Arrests Understøttelse. Han er dette „Aars Decanus, og han vedblev med smaa Afdreininger fra „Sagen at fastholde med stor Seighed Meinerts betydelige lite„raire Virksomhed. Da jeg nu holdt færdig ved Siden med dragen „Sabel og flyvende Faner, rede til Indhug, saa fandt Fjenden „det raadeligt at standse paa Halvveien."

Mindre heldigt gik det med Meinerts Aaret efter indgivne Ansøgning om Reisestipendium. Han havde stillet to Andragender, et til Consistorium og et til Cultusministeriet, hvilke begge tilstilledes Facultetet til Erklæring. Denne var i begge Tilfælde eenslydende, saaledes: „Idet Facultetet og navnlig dets „zoologiske Medlemmer anbefale Ansøgeren som qvalificeret til „at komme særlig i Betragtning ved Uddeling af Reise„stipendierne, har det dog ikke villet undlade at tilkjendegive, „at det for Tiden ikke har været ganske uden Betænkelighed „ved at indstille Dr. Meinert paa samme Tid, som han ved at „deeltage i et offentligt Angreb paa et af Facultetets Medlem„mer har lagt Hensynsløshed for Dagen. I denne Udtalelse „har hele Facultetet været enig med Undtagelse af eet Medlem, „der ikke har tiltraadt den." Dette Medlem var naturligviis Schiødte, hvis Votum havde lydt saaledes: „Den foreslaaede „Tilføielse forekommer mig i flere Henseender betænkelig." Paa den anden Side var der under Discussionen af det paagjældende angrebne Medlem, Prof. Ørsted, blevet fremsat et Ønske om en Skjærpelse af Udtalelsen. Der sigtedes nemlig til en Discussion, som var opstaaet i Naturhistorisk Forening, derfra overførtes til Dagspressen, da Foreningens Bestyrelse (Steenstrup, Johnstrup og Fogh) syntes at ville støtte Ørsted, og endelig kom for Retten i Skikkelse af en Injuriesag, men efter nogen Tids Forløb afgjordes ved en Voldgiftskjendelse, efter hvilken Ørsted var at dadle, fordi han ikke ærligt havde villet vedgaae sin

Uret, medens Modparten var at dadle, fordi den ikke tidligere havde villet underkaste Sagen Voldgift. Discussionen dreiede sig om den Fremgangsmaade, Ørsted havde fulgt ved Offentliggjørelsen af en vis ny Plante, hvilken Fremgangsmaade blev stemplet som i enhver Henseende utilbørlig, hvad den ogsaa aldeles utvivlsomt var. Rigtignok gjaldt det nærmest et botanisk Spørgsmaal, men Principspørgsmaalet berørte Naturhistorien i Almindelighed, og Meinerts „Hensynsløshed“ bestod i, at han havde medundertegnet en offentlig Udtalelse derom. Facultetets Anbefaling, der var saa vel skikket til at hidføre et Afslag, havde ganske rigtigt denne Følge. I Consistorium, hvor, om jeg er rigtigt underrettet, navnlig Steen førte Ordet mod Meinerts Andragende, besluttedes det i Henhold til Facultetets Betænkning at nægte Stipendiet, og Cultusministeriet, dengang under Rosenørn-Teilmann, gjorde ligesaa. I denne Afgjørelse laae en Tilkjendegivelse og fra Ministeriets Side en Billigelse af, at Professorerne ved Universitetet deels ansaae sig for saaledes solidarisk forbundne, at de vare forpligtede eller dog berettigede til at beskytte hverandre mod endog vel begrundet Critik fra de Yngres Side, deels regnede en saadan Critik i Classe med de „academiske Forseelser“, for hvilke Stipendiater efter Universitetets Constitution kunne straffes med Tab af Stipendiet*) og Andre med Nægtelse af Stipendium. Det er tydeligt, at Tilstaaelsen af Stipendier derved bliver til en personlig Velvillighedssag, der af Professorerne lovligt kan benyttes som Middel til at cujonere Studenterne, medens Stipendierne dog nok ere indstiftede til Bedste for viensdkabeligt Studium uden Hensyn til, om Resultatet maatte convenere Dhrr. Professores; og især gjælder dette da om et saadant Stipendium som det Smithske. Den Opfattelse, som ved denne Leilighed lagdes for Dagen, er characteristisk for den alt fra ældre Tid ved Universitetet herskende Tænkemaade, og man kan neppe undre sig over, om Nogen med den for Øie skulde komme til den Mening, at Professorerne, afseet fra Meddelelse

---

*) See Univ. Aarb. 1864—71, I, p. 9.

af Flidsattester, ingen Indflydelse burde udøve paa Stipendiers Bortgivelse, i alt Fald til Viderekomne.

Naturligviis kunde denne Nægtelse i Meinerts Tilfælde ikke opretholdes i Længden, og da han mod Slutningen af Aaret gjentog sin Ansøgning, blev den bevilget. Desuden fik han, ligeledes stærkt anbefalet af Schiødte, Understøttelse af det Classenske Fideicommis, og i April 1868 reiste han til Tübingen, München, Schweiz, Tyrol, Italien, Algier (hvor han drog ned til Grændsen af Sahara), Spanien, Frankrig og London, paa hvilket sidste Sted han dog kun aflagde et kort Besøg. I Tydskland var han især i længere Tid sammen med Prof. Leydig.

At Schiødte med den største Interesse fulgte sine unge Venners Vandringer og Erfaringer under Reiser udenlands, til hvilke han naturligviis forsynede dem vel med Anbefalinger, forstaaer sig af sig selv. For Meinerts Vedkommende var det især Expeditionen til Afrika, der interesserede ham, fordi han selv engang havde tænkt paa en saadan. Blandt flere enkelte Meddelelser i Meinerts Breve fra denne Reise, som særligt interesserede Schiødte, var ogsaa følgende: Medens en anden af Schiødtes Disciple, Bergsøe, som tidligere havde reist udenlands, i sine Samtaler med forskjellige zoologiske Notabiliteter havde fundet, at Steenstrup endnu stadig nød den store, skjøndt ufortjente Anseelse, som hans heldige Debut havde forskaffet ham, faldt det ikke Meinert vanskeligt ved given Leilighed, med Schiødtes netop da udkomne Belysning af Steenstrups Flyndertheori i Haanden, at vinde Terrain for den Opfattelse af Steenstrups videnskabelige Gjerning, der kom til Orde i uafhængige Kredse i Danmark, i alt Fald for det paagjældende Spørgsmaals Vedkommende.

Efter sin Hjemkomst ansøgte Meinert i Oct. 1869 om et fast aarligt Vederlag for sit Arbeide ved Museet, hvor han, som han siger, i Virkeligheden udfyldte en Assistents Plads, altsaa i Grunden om en Post som Assistent. Schiødte medgav hans Andragende en meget varm Anbefaling, som han slutter med de Ord: „Hans Fordringer ere beskedne, hans Tjeneste for „Tiden uerstattelig, hans Troskab prøvet“. Ligeledes understøttede han det kraftigt i Museumsraadet, som jo maatte udtale

sig derom, og hvis Medlemmer erklærede sig villige til at anbefale Meinert til en Løn af det ønskede Beløb. Reinhardt synes nærmest at have tænkt paa en Ansættelse som egentlig Assistent, da han meente, at man burde fordre 4 à 5 Timers dagligt Arbeide derfor; men Steenstrup urgerede stærkt, at der ved Forhandlingerne om Museumsloven altid var blevet forudsat, at der kun skulde ansættes een Assistent, nemlig under Professor ordinarius, og ingen under nogen af Inspectorerne. Det sees ikke, at Steenstrup har forklaret, hvorfor han lagde saamegen Vægt herpaa, men det staaer troligt nok i Forbindelse med hans Bestræbelse for, tiltrods for Museumsloven, at vindicere sig en høiere Stilling i Sammenligning med Inspectorerne. At der ved Loven tilstodes ham alene en Assistent, laae imidlertid ikke i, at noget Saadant var tilsigtet, men kun i, at han jo skulde forbinde Bestyrelsen af en Afdeling med Professoratet og altsaa fik mere omfangsrige Forretninger. Alligevel vilde Inspectorernes Ligestilling med Professor ordinarius ved Museet ganske vist accentueres, hvis de ogsaa fik Assistenter under sig. I ethvert Tilfælde var der practisk ikke Tale om, at Meinert skulde være forpligtet til andet end egentlig videnskabeligt Arbeide, og idet han anbefaledes til en Løn af 500 Rd., fastholdtes det, at denne Sum skulde være udenfor den ordinaire Assistancesum. Med Bevillingen af denne Løn opstod der imidlertid Vanskelighed. Som de andre Gager ved Museet vilde den være at udrede af Universitetet, men det oplystes, at dettes Budget ikke kunde bære denne forøgede Udgift, saa at Gagen kun kunde skaffes tilveie ved et tilsvarende Statstilskud. Det var imidlertid lykkedes Schiødte at stemme den nye Cultusminister, Rosenørn, derfor. „Jeg haaber," skrev han til mig d. 26. Dec. 1869, „at det vil lykkes at skaffe vor Ven Meinert „en foreløbig Plads paa 500 Rd. som min faste Assistent ved „Museet. Det er jo ikke meget, men dog lidt at begynde med, „og af stor Vigtighed for den entomologiske Afdelings „Fremtid."

Ganske efter Ønske gik det dog ikke, idet nemlig Finantsudvalget paa Rigsdagen udstemte Beløbet. Sagen var, at der netop da atter blev Tale om Erhvervelse for Museet af Schiødtes

Privatsamling, til hvilken der ønskedes en særlig Bevilling af 200 Rd. om Aaret, og Udvalget meente, at naar der skulde bevilges et saa stort Tillæg som 500 Rd. til Assistance ved den entomologiske Afdeling, maatte det nødvendige Arbeide for den danske Samling kunne bestrides derfor. Det nægtede derfor at bevilge begge Summerne. For dem, der ikke kjendte nærmere til Forholdene, maatte den anførte Tankegang ogsaa ligge nær, men den hvilede alligevel paa en urigtig Forudsætning. I en Skrivelse desangaaende til Ministeriet forklarer Schiødte dette meget tydeligt, idet han bemærker, at hvor værdifuldt end Meinerts Arbeide vilde være, kunde hans Ansættelse dog ikke gjøre Bevillingen til den danske Samling overflødig, da denne ønskedes til et meget omfattende Præparationsarbeide og denne Slags Beskjæftigelse ikke var hvad Meinert enten var særlig skikket til eller selv ønskede at overtage. Da nu Udvalget ikke vilde anbefale Thinget Bevillingen af begge Summer, og der naturligviis ikke kunde være Tale om for Meinerts Skyld at frafalde Bevillingen til den danske Samling, var der, for dog at opnaae Noget i begge Retninger, ingen anden Udvei end at slaae af paa begge Summer og saaledes imødekomme Thingets Sparsommelighedshensyn. Det var denne Udvei, som fulgtes, idet Ministeriet efter Forhandling med Schiødte gjorde et nyt Forslag derhen, at der skulde bevilges 500 Rd. til Extra-Assistance ved den entomologiske Afdeling saaledes, at 350 Rd. skulde betragtes som Meinerts faste Løn, medens 150 Rd. skulde være til Schiødtes Disposition. Dette Forslag, ved hvilket, som man seer, de to Summer reduceredes med omtrent en Fjerdedeel hver, blev vedtaget. Forskjellen mellem den Indtægt, Schiødte havde haabet at opnaae for Meinert, og hvad Thinget bevilgede blev udjævnet derved, at der ved Kgl. Res. af 26. Mai 1871 tilstodes Meinert 150 Rd. om Aaret af den til videnskabelige Formaal bestemte Conto. At Meinert netop da fik fast Gage, var forsaavidt heldigt for ham, som han derved kom til at nyde godt af den kort efter indtraadte Forhøielse (med c. 20 $^0/_0$) af alle Lønninger ved Universitetet, hvorved han fik 152 Kr. i Tillæg og altsaa practisk kom paa 1152 Kr. Han blev ansat som „videnskabelig

Medhjælper", idet man i Henhold til det Ovenanførte med Villie undgik Benævnelsen Assistent.

V. Bergsøe optraadte først som Forfatter med en lille entomologisk Notits i „Videnskabelige Meddelelser fra Naturhistorisk Forening" og dernæst, i 1862, med et større, mere populairt Arbeide over Oldenborrens Naturhistorie, hvortil Schiødte bidrog med nogle Illustrationer. Samme Aar tog han Magisterconferents og reiste derefter udenlands. Efter sin Hjemkomst tog han Doctorgraden, i Efteraaret 1864. Han var den anden i Rækken af Schiødtes Elever, som disputerede, men denne Gang gik det langt fredeligere til end ved Meinerts Disputats Aaret iforveien. Istedetfor de Vanskeligheder, som man gjorde Meinert, og den Overfusning, der blev ham til Deel, mødte Bergsøe idel Imødekommen og Høflighed, skjøndt der i hans Afhandling kunde paavises et Par Feiltagelser, som rigtignok ikke vare synderlig alvorlige, men dog af større Betydning end de Udsættelser, som Steenstrup havde gjort paa Meinerts Arbeide. Tildeels kunde dette Phænomen maaskee forklares af, at Bergsøes omhyggelige Fremstilling ikke gav Steenstrup Leilighed til den Slags literaire Pillecritik, som han saameget yndede, og hvortil Meinerts Afhandling havde givet ham saa rig Anledning; men blandt dem, som kjendte nærmere til Forholdene, ansaaes dog en anden Forklaring for rimeligere.

Sagen var, at Bergsøes Afhandling dreiede sig om et Dyr, med hvilket Steenstrup havde havt et ubehageligt og paa samme Tid for ham characteristisk Uheld. Det var nemlig en monstrøst udseende Snyltekrebs, som nogle Aar iforveien var bleven opdaget af Eschricht ved Udpræpareringen af Hovedet af en Sværdfisk og derefter under Navnet *Philichthys Xiphiæ* var bleven beskrevet af Steenstrup, men paa en meget overfladisk Maade. Det var ikke lykkedes Steenstrup at erkjende dens Krebsdyrnatur, ja han havde end ikke kunnet afgjøre til hvilken af Dyrerigets Hovedrækker den hørte, fordi han havde forsømt at undersøge saadanne Forhold derved, som kunde have ledet ham paa Spor og viist ham, at han havde et Leddedyr for sig. Idet han kun holder sig til Dyrets almindelige ydre Udseende, udtaler han i sin Af-

handling derom*), at Tanken vistnok nærmest vilde ledes hen paa Krebsdyrenes Classe, indenfor hvilken der forekom saadanne monstrøse Skikkelser, men, siger han, „et med Snyltelivets „Krebsdyr vant Øie vil dog inden faa Øieblikke i den her be„skrevne Philichthys erkjende Noget fra alle disse Fremmed", og lidt længere fremme: „Kort, jo mere man betragter den, „desto mere fristes man til at holde den heelt udenfor Krebs„dyrklassen; . . . . og jeg tager ikke i Betænkning at frem„komme med den *Gisning*, at Dyret kunde være en *snyltende* Annelide." Ikke længe efter indkom til Museet en i Sundet fanget Sværdfisk, paa hvilken Exemplarer af dette Dyr fandtes, ledsagede af nogle smaa umiskjendelige Copepoder, der aldeles lignede Hanner eller Unger af velkjendte snyltende Krebsdyr, og det laae nær efter Analogien at slutte, at den som *Philichthys* beskrevne Skabning var en lignende monstrøst udviklet Hun af en snyltende Krebs. Steenstrup ilede med at tage sin ulykkelige Annelide-Theori tilbage, saagodt han kunde efter paa den anførte Maade at have brændt sine Skibe. Men for ikke at tale om, at det ikke var ved en saadan directe Undersøgelse, som fra Først af burde have fundet Sted, førend Dyret indførtes paa Zoologiens Registre, at Feilen rettedes, men ved en — omend i sig selv tilladelig — blot Analogislutning, saa stod det dog lige fast, at Steenstrup havde begaaet denne Feil, og den stod ligefuldt som et Vidnesbyrd om hans Mangel paa Duelighed som Videnskabsmand. Hans hele Behandling af Spørgsmaalet var ægte Steenstrupsk — med „geistreichseinwollende" Gisning istedetfor Undersøgelse og med Mangel paa Forstaaelse af hvad det kom an paa ved Afgjørelse af et saadant Spørgsmaal saavelsom af Systematikens Væsen, afseet fra blot Registration. Under sit Ophold ved Middelhavets Kyster benyttede Bergsøe Leiligheden til at undersøge de der saa hyppige Sværdfisk med Henblik paa denne Snylter og samlede et interessant og værdifuldt Materiale til Oplysning om dens Naturhistorie, hvilket udgjorde Indholdet af hans Disputats. I denne nævner han naturligviis Steenstrups Afhandlinger om Philichthys, men indlader

*) Overs. Vid. Selsk. Forh. f. 1861, p. 301.

sig ikke paa en Belysning af hans uheldige Henførelse af Dyret til Anneliderne, hvilket under Omstændighederne var baade forklarligt og forsvarligt, da Feilen jo alt var rettet. Men selvfølgeligt stod det ham frit for at komme frem dermed ved den mundtlige Forhandling, hvis Steenstrup skulde forsøge paa at behandle ham paa samme Maade, som han havde brugt overfor Meinert. At noget Saadant maatte være Steenstrup høist ubehageligt, er aabenbart, og Mange meente, at det var Frygten derfor, som laae paa Bunden af Steenstrups Høflighed.

I og for sig var det imidlertid en Mangel ved Bergsøes Afhandling, at han var gleden saa let hen over dette Punct, da det sædvanligt forudsættes, at Disputatser give en omhyggelig Fremstilling af Emnets Historie, og Schiødte, der fungerede som ordinair Opponent sammen med Steenstrup, hentydede ogsaa dertil, skjøndt uden at nævne Steenstrup, saa at vel kun de Tilhørere, som vare fortrolige med Sagen, forstode det.

En udførlig Afhandling om Tarantelen og Tarantismen, trykt i „Naturhistorisk Tidsskrift“, var ligeledes en Frugt af Bergsøes italienske Reise. Desværre blev Bergsøe ved en Øiensygdom, som allerede viste sig under hans Ophold i Udlandet, senere tvungen til næsten ganske at opgive Naturhistorien, hvorefter han, som bekjendt, optraadte med stort Held som belletristisk Forfatter. Sit Talent i den Retning vilde han rimeligviis i ethvert Tilfælde have benyttet som Levevei, da der kun var ringe Udsigt til, at Schiødte kunde have skaffet ham lønnet Arbeide ved Museet ligesaa vel som Meinert, hvem Bergsøe ikke vilde staae i Veien, medens han heller ikke havde Lyst til Underviisningsgjerning. Naturligviis vilde dette dog ikke have hindret ham i at fortsætte sin Beskjæftigelse med Zoologien, naar ikke hiin beklagelige Øiensygdom var tilstødt, og vi skulle see i det Følgende, at han ogsaa senere fik Leilighed til at lægge sin Interesse for Zoologien og dens Hovedrepræsentanter for Dagen.

Den næste af Schiødtes Disciple, der optraadte som zoologisk Forfatter, var P. E. Müller. Han kom i Berøring med Schiødte derved, at han som Forststuderende hørte dennes Foredrag paa Landbohøiskolen over Zoologi, for hvilket Fag han

særligt interesserede sig. Schiødte blev opmærksom paa ham som en ualmindeligt flittig og intelligent Tilhører, og ved Slutningen af et Examinatorium, under hvilket Müllers Svar særligt havde behaget ham, gik han hen til denne, hvis Navn han ikke kjendte, pegede paa ham og sagde: „De der, kom hjem og drik Thee hos mig, hvad?“ Müller, som længe havde været fuld af Beundring for Schiødtes vækkende og lærerige Foredrag, lod sig det ikke sige to Gange, og saameget interesserede de hinanden, at Müller først kom hjem Kl. 2 om Morgenen. Saaledes lagdes Grunden ikke blot til et Forhold mellem Lærer og Discipel, som blev begge Parter til største Tilfredsstillelse, men tillige — saaledes som det forøvrigt var Tilfældet med næsten alle Schiødtes nærmere Elever — til et Venskab, der varede til Schiødtes Død.

Müllers første Bidrag til „Naturhistorisk Tidsskrift“ var en Afhandling om Danmarks Cladocera, oprindeligt skreven som Besvarelse af en af Universitetet udsat Priisopgave, for hvilken han fik dets Guldmedaille. Dette anseelige Arbeide efterfulgtes af et Bidrag til Cladocerernes Forplantningshistorie, hvori han opfattede denne paa en af de Steenstrupske Generationsvexel-Theorier aldeles uafhængig og med den naturvidenskabelige Methode overeensstemmende Maade. Det lod en Tid lang til, at Müller ganske vilde hellige sig Zoologien; men practiske Hensyn ledte ham dog til at fastholde sit oprindelige Valg af Carrière og efter et Par Aars Forberedelse at overtage den ved Forstdocent Hansens Død ledigblevne Post. Uagtet Schiødte naturligviis maatte være forberedt paa, at ingenlunde alle hans Disciple kunde gjøre Zoologien til deres væsentligste Livsvirksomhed, var Müllers Beslutning ham dog en stor Skuffelse, idet han meente, at Müller i flere Henseender bedre end nogen Anden vilde kunne have fortsat hans Værk. Har imidlertid nogen Misstemning derover gjort sig gjældende hos Schiødte, var den kun forbigaaende, og Schiødte fulgte med den største Interesse Müllers nye Virksomhed, hvori denne loyalt fulgte de videnskabelige Grundsætninger, for hvilke Schiødte gjorde sig til Talsmand. Forøvrigt var det baade Schiødtes og Müllers Haab, at denne Sidste ved Siden af de Forpligtelser, som hans Kald

paalagde ham, vilde være istand til lejlighedsviis at beskjæftige sig med Zoologien. Paa en længere Udenlandsreise, som han foretog væsentligst paa Forstvidenskabens Vegne, samlede han Materialet til sin Doctordisputats, „Om nogle Siphonophorer“, ogsaa trykt i „Naturhistorisk Tidsskrift“, i hvis 8. Bind der endnu findes en lille Artikel af ham om de i Danmark fundne Phyllopoder. Dette blev Müllers sidste Bidrag til Zoologien i stræng Forstand (thi hans senere fortrinlige Undersøgelser over Regnormens Rolle i Skoven høre nærmest til et andet Omraade). Hans Hovedbeskjæftigelse optog efterhaanden al hans Tid. Imidlertid havde Schiødte dog den Tilfredsstillelse, i ham at have en Collega ved Landbohøiskolen, med hvem han ogsaa i videnskabelig Henseende befandt sig i fuldkommen Sympathi.

En anden Elev, af hvem Schiødte lovede sig meget, var L. Lund. Den Maade, hvorpaa denne kom i nærmere Forhold til Schiødte, er meget characteristisk. Allerede under sin Skoletid i Odense havde Lund havt Interesse for Naturhistorie og besluttede, da han i 1862 blev dimitteret til Universitetet, at lægge sig efter Zoologi. Da han især havde samlet Insecter, var det naturligt, at han henvendte sig til Schiødte, og som Introduction medtog han et Exemplar af en Dromius-Art, som han havde taget i Nærheden af Odense men forgjæves havde søgt i Schiødtes „Danmarks Eleutherata“, hvorfor han havde bestemt det efter en tydsk Forfatter. Exemplaret var daarligt opklæbet paa Toppen af en Klump Gummi, og paa Reisen fra Odense til Kjøbenhavn vare uheldigviis Antennerne gaaede i Løbet. Han præsenterede sig for Schiødte med den Bemærkning, at han troede at have fundet en Dromius, som var ny for Danmarks Fauna. Schiødte maalte den meget ungdommeligt udseende syttenaars Student fra øverst til nederst, tog saa Æsken med Dyret, gik hen til Vinduet og betragtede det med en Loupe. Derpaa vendte han sig om til Lund og sagde i en vred Tone: „Det er skammeligt som det Dyr er behandlet.“ Han saae igjen paa Dyret og sagde i samme Tone: „Troer De ikke, at „Undersiden af et Dyr har Noget at betyde?“ Efter en Pause

spurgte han: „Hvorefter har De bestemt det?“ Lund angav Bogen, som Schiødte tog ned fra Hylden for at eftergaae Bestemmelsen. Derpaa sagde han i en heelt anden Tone: „Deres „Bestemmelse er rigtig, og den Dromius er virkeligt ny for vor „Fauna.“ Han mønstrede nu Lund igjen fra Top til Taa, men med meget mildere Øine, og spurgte ham venligt om hans Navn m. M. og om hvad han agtede at studere. Lund besvarede Spørgsmaalene og yttrede, at han ønskede at studere Zoologi. „Det kan ikke nytte Noget“, sagde Schiødte, „naar De ikke „særligt er skikket dertil; men vi kunne jo anstille en Prøve. „Vil De f. Ex. udrede Mundens Bygning hos et større Insect „og tegne alle de forskjellige Munddele. Og bring mig saa „Tegningerne.“ Lund bemærkede, at han ikke kunde tegne. „Kan De ikke tegne? Hvad er det for en Snak“, svarede Schiødte. „Naar De kan see og opfatte, saa kan De ogsaa „tegne. Naar De seer, at den Rude er fiirkantet, saa kan De „ogsaa fremstille den paa Papiret saaledes, som De seer den. „Det er med Øiet og Forstanden, man tegner. En anden Sag er „det at tegne elegant; det maa læres, men det kommer det ikke „an paa her.“ Han gav derpaa Lund nogle Anviisninger om at koge Hovedet af det Insect, han bestemte sig for at undersøge, hvorefter Lund gik hjem og gav sig i Lag med den stillede Opgave, for hvilken han valgte Saperda Carcharias. Et Par Dage efter fremstillede han sig igjen med sine Tegninger. Schiødte saae lidt paa dem og sagde: „Ja, kjønne ere de rigtignok ikke, men „det er ellers ikke saa galt af en Begyndelse at være. De har „rigtigt udredet alle Munddelene.“ „Men hør nu, lille Lund,“ føiede han til, „hvis De har Ret i den Maade, hvorpaa De har „fremstillet Maxillerne her, saa har jeg begaaet en Feil i den „Afhandling over Cerambycinerne, som jeg har under Arbeide, „for jeg har altid seet Haarene i den Dusk der krusede.“ „Det „vare de virkelig ogsaa“, svarede Lund, „men jeg troede, at „det var en Følge af Kogningen eller af, at Dyret havde staaet „saa længe tørret.“ „De *troede!*“ brød Schiødte ind med et hvast, ironisk Eftertryk. „I Videnskaben *troer* man ikke. Man „undersøger, hvorledes Tingen forholder sig, til man veed „Beskeed. Var De i Tvivl, saa kunde De have taget et andet

„Exemplar og seet efter paa det, og et tredie, fjerde, femte, „lige til De var vis i Deres Sag. Men De maa aldrig frem- „stille Noget anderledes, end De seer det.“ Lund glemte ikke denne Lection, som er meget betegnende for Schiødtes Maade at veilede de Yngre paa, i hvilken Hovedpunctet var, saavidt muligt, at lade dem erhverve deres Kundskaber ved egen, strængt empirisk Undersøgelse.

Lund kastede sig med stor Iver over sine Studier, navnlig over Krebsdyrenes Naturhistorie, hvortil der gaves ham særlig Leilighed derved, at Schiødte i 1864 overtog Bestyrelsen af Krebsdyrsamlingen for Krøyer og lod Lund arbeide med at ordne og bestemme Magasinerne osv., et omfattende Arbeide, for hvilket han dog paa Grund af Afdelingens ringe Midler intet Honorar modtog. Schiødte fulgte hans Arbeide, som overhovedet sine Elevers, med den meest active Interesse, ikke blot som en Museumsbestyrer, der lader et Arbeide af den Art udføre af en Medhjælper paa traditionel Maade, men saaledes, at han lod Lund arbeide paa sin egen Viis, medens han selv førte Tilsyn med Resultatet, kort sagt saaledes, at Lund havde Følelsen af at arbeide ganske selvstændigt, hvorved Arbeidet maatte blive til den største Tilfredsstillelse for ham selv og den fortræffeligste Uddannelse i den Kunst, gjennem indtrængende Undersøgelse at erkjende Sandheden. Intet Under, at Lund heelt og holdent sluttede sig til Schiødte. „Steen- „strups, Rasmus Nielsens og de andre Professorers Forelæsnin- „ger,“ siger Lund i nogle Optegnelser, af hvilke Ovenstaaende er uddraget, „gjorde kun ringe Indtryk paa mig. De fortalte „mig kun, at dette eller hiint forholdt sig saadan og saadan; „de bebyrdede min Hukommelse, men udviklede ikke min Aand. „For hver en Samtale med Schiødte følte jeg derimod, at jeg „ligesom aandeligt voxede, at jeg lærte at see videre og videre, „og han blev heller aldrig træt af at tale med mig.“

Da Lund strax fra Begyndelsen af havde fattet særlig Interesse for Krebsdyrene, var det naturligt nok, at han, da Universitetet i 1863 udsatte som Priisopgave „en critisk-systematisk Fremstilling af Danmarks Ferskvands-Cladocera“, besluttede at concurrere, og han anlagde sit Arbeide paa en for ham characteri-

stisk Maade. Vel forlangte Opgaven en systematisk Fremstilling, men Lund indsaae, at en videnskabeligt tilfredsstillende Systematik kun kunde grundes paa en Undersøgelse af Lemmer og Munddele i comparativ-morphologisk Henseende, og at den da gjængse Classification, der ikke hvilede paa en saadan Grundvold, burde reformeres. Herpaa rettede han derfor sin Hovedbestræbelse og med de heldigste Resultater. I et Brev til mig af 22. Marts 1866, hvori Schiødte omtaler denne Sag, siger han om Lunds Afhandling, at den „bryder med alt Bestaaende „paa det systematiske Omraade og opfører en heelt ny, klar og „lys Bygning paa et nyt, selvskabt Grundlag, som har krævet „overordentlig omfattende og vanskelige Undersøgelser, hvorfor „Forfatteren heller ikke ganske er kommen til Ende med sin „Systematik for den ene Gruppes Vedkommende. Jeg behøver „blot for Dem at anføre, at han istedenfor en vag, vaklende og „vidtløftig Inddeling, som hidtil fulgtes, heelt kort og fyndigt „opfører to Hovedgrupper paa Mandiblernes Bygning, den ene „med Knusemandibler — Planteædere, den anden med Gribe- „mandibler — Rovdyr, og i den Stiil gaar det heelt igjennem.“ P. E. Müller havde imidlertid, som allerede omtalt, ligeledes bearbeidet Opgaven, dog paa en Maade, som mere stemmede med hvad der uden Tvivl ved Udsættelsen af den havde været tilsigtet, idet han i systematisk Henseende havde holdt sig til den foreliggende Grundvold. De vidste af hinandens Arbeide og gjorde endog Samleexcursioner sammen, men arbeidede naturligviis uafhængigt af hinanden.

Da det kom til Bedømmelsen, vilde Steenstrup først, at Comiteen kun skulde bestaae af de tre Professores ordinarii i Zoologi, Botanik (Ørsted) og Mineralogi (Johnstrup), men dette fandt ikke Bifald, og istedenfor den Sidste, der jo var ganske incompetent i et saadant Spørgsmaal, sattes Schiødte og — troligt som Modvægt mod ham — Reinhardt. At Müllers Afhandling var værdig til Prisen, blev man hurtigt enig om, men en lang og varm Debat opstod over Lunds Afhandling, da Steenstrup begyndte med at udtale som sin Formening, at den ikke kunde komme i Betragtning til nogen Belønning, medens Schiødte forlangte Guldmedaillen ogsaa for den. Sagen var, at

medens Schiødte satte det af Lund vundne nye systematiske Resultat høit, savnede Steenstrup, der overhovedet ingen Idee havde om zoologisk Systematik udenfor Registrationen, Betingelserne for at værdsætte det, og medens Lunds raske Tilsidesættelse af det Overleverede, fordi dette manglede sand videnskabelig Begrundelse, og hans directe Indgaaen paa Sagens Kjerne i høi Grad faldt i Schiødtes Smag som stemmende med hans egen Aandsretning, vare disse Træk i stærk Modsætning til Steenstrups Ideer om, hvorledes de Yngre skulde stille sig ligeoverfor saakaldte videnskabelige Autoriteter. Eller som Schiødte udtrykker det i et Brev til Benzon, hvori han omtaler Sagen: „Begge de to unge Forfattere ere ukjære Personer; thi de ere „mine Elever. Men den sidste [Lund] er den ubehageligste, thi „han bøier sig ikke for Autoriteter i sine videnskabelige An„skuelser, men undersøger selv og undersøger fortræffeligt, og „er det ikke uforskammet af en saadan ung Person?“ Medens Schiødte i Lunds Afhandling fandt et hos en saa ung Forfatter sjeldent sundt Blik for Videnskabens Væsen og Fordringer, hvilket i høi Grad fortjente Opmuntring, saae Steenstrup i hans Bestræbelser Noget, som det vilde være uforsvarligt at opmuntre. Under Discussionen i Bedømmelsescomiteen insisterede Schiødte paa, at Hovedsagen var Beskaffenheden af det leverede Arbeide, og da det kom til Spørgsmaalet om hvad Steenstrup havde fundet at udsætte paa Lunds Arbeide, kunde han kun anføre en Ubetydelighed, som Schiødte med Lethed kunde gjendrive. Hvis man da ikke kunde nægte Afhandlingens gode Beskaffenhed, men vilde forholde Forfatteren Medaillen, fordi han havde sat sig et høiere Maal end Opgaven egentlig tilsigtede, kom det til at see ud, som om man vilde forkaste hans Arbeide, fordi det var for godt. Dette benyttede Schiødte saaledes, at Ørsted sluttede sig til ham, og derved var Slaget vundet; thi hvis Schiødte, som han truede med, indgav et Separatvotum, kunde Ørsted ikke undslaae sig for at tiltræde det. Stemmerne vilde da være lige, og det vilde ikke være Schiødte vanskeligt at affatte sit Votum saaledes, at Udfaldet maatte blive som han ønskede. I Brevet til mig af 22. Marts siger Schiødte i Fortsættelse af det ovenfor citerede Stykke: „Nu havde vi da Møde i For-

„gaars, og jeg sloges da med de gode Herrer i to Timer, især „imod den Hovedsætning, de behagede at opstille, nemlig at „det slet ikke vedkom Opgaven (en systematisk-kritisk Fremstilling af de danske Cladocerer) at give et nyt System; det „var et Beviis paa *Umodenhed*, Mangel paa jugement at give „sig ifærd med et [saadant] Arbeide, som jo heller ikke var „blevet ganske færdigt, hvilket man [Lund] burde have forudseet. „Men jeg havde sat mig saa fuldstændig ind i Sagens Enkelt„heder, mødte med en saadan Mængde Argumenter, Opskrifter „og Literatur (mod hvilke Steenstrup, som har ruget over Af„handlingen i 3 Maaneder, blot kunde sætte et eneste formeent„ligt urigtigt Synonym*)), at jeg mod Steenstrups ærgerlige „Uvillie og Reinhardts Grovheder . . . . satte igjennem, først „at Afhandlingen skulde komme i Betragtning, dernæst have et „Accessit — et stærkt — et meget stærkt Accessit — en Penge„præmie af Medaillens Værdi — saaledes voxede efterhaanden „Tilbudene, og tilsidst fik Ørsted, som hidtil havde holdt sig „tilbage, Mod i Brystet og erklærede sig for Medaillen som „jeg**). Igaar var Reinhardt ude hos ham og rakkede ham „jammerligt ned. Men da det har viist sig, at det Separatvotum,

*) Efter en anden, ligeledes fra Schiødte hidrørende Beretning spurgte denne Steenstrup ligefrem, om han i Anledning af de to Besvarelsers forskjellige Angivelser paa dette Punct selv havde seet efter for at forvisse sig om, hvorvidt Synonymet var urigtigt. Steenstrup maatte tilstaae, at han ikke havde gjort saa, hvortil Schiødte svarede: „Men det har jeg“, og han beviste nu, at Lund havde Ret.

**) Schiødte gjorde, efter sin egen Beretning, en Bemærkning, som gik ud paa, at om han forstod Prof. Steenstrup ret, var det altsaa hans Mening, at de ikke kunde forsvare at præmiere Arbeidet, fordi det var for godt. Ørsted yttrede da: „Nei, jeg synes rigtig„nok heller ikke, vi kunne nægte det Præmien.“ „Ja, Prof. Ørsted „mener, vi kunne give det en Pengebelønning“, faldt Steenstrup ind. „Nei“, svarede Schiødte rask, „Prof. Ørsted mener, at det „skal have Medaillen lige saa godt som det andet, ikke sandt, Prof. „Ørsted?“ „Jo,“ sagde Ørsted, „jeg skjønner rigtignok ikke, at vi „kunne nægte det Medaillen.“ I et Brev til Benzon herom siger Schiødte, at Ørsted bagefter „vilde da ogsaa gjerne drage sig til„bage igjen, men jeg havde sørget for, at Sagen var slaaet saa fast, „at han maatte staae ved sit Ord.“

„jeg truede med, vilde blive dem for stærkt, har Steenstrup „idag ganske taalmodigt sendt mig et Udkast, hvori begge Af- „handlingerne tilkjendes Medaillen. Jeg har foreslaaet nogle „mindre Rettelser*), og Sagen synes nu i det Væsentlige klaret, „med mindre man skulde gjøre Knuder med at give to Medail- „ler bort paa eengang, en Ting, som dog, hvad jeg klogeligt „havde mærket mig og anvendt mod Benægtelse og Tvivl, „passerede for et Par Aar siden i det juridiske Facultet. Saa der „er dog denne Gang Haab om at føre mine Anskuelser frem, „hvad der er mig saameget mere behageligt, som den hele „grumme Forbittrelse jo i Grunden er rettet imod *mig* i denne „Sag, thi det er min Retning, man ikke vil anerkjende ved at „skyde den omtalte Afhandling tilside. Dette blev da ogsaa „undertiden saa comisk kjendeligt under Discussionen, at De „vilde have moret Dem kosteligt, havde De kunnet være til- „stede derved. Overhovedet, bleve blot alle disse Ting for- „handlede offentligt, saa vare de gode Herrer snart færdige i „de Sager, de forfægte imod mig.“ Udfaldet blev, at Medaillen tilkjendtes begge Forfattere, og denne Seir, som var af Betydning i meer end een Henseende, bidrog i høi Grad til, at Schiødte efter saamange Vanheld i Aarene 1864 og 1865 atter fattede Mod og Tillid, især da dertil kom, at han ikke længe efter, som ovenfor meddeelt, fik sat igjennem, at Meinert indstilledes til det Smithske Stipendium. Efter at han endnu i Breve fra Februar og Marts havde udtrykt sig paa en meget mistrøstig Maade, siger han i en Efterskrift til det Brev, hvori han meddeelte mig den sidste Nyhed: „Af Tonen i dette Brev „vil De mærke, at jeg har faaet mit gamle Blod igjen.“

Müller fik strax af Steenstrup Tilbud om at faae sin Afhandling optaget i de „Videnskabelige Meddelelser fra Naturhistorisk Forening“, ligesom Steenstrup ogsaa benyttede en Leilighed til at bevidne Lund, hvormeget dennes Afhandling havde „glædet ham“. Müller afslog dog Tilbudet i Henhold til, at

*) Steenstrup havde nemlig i Udkastet ledsaget de gunstige Udtalelser om Lunds Afhandling med en Deel qvalificerende Adjectiver og Adverbier, som Schiødte strøg.

han havde aftalt med Lund, at de skulde sammenarbeide deres Besvarelser til en Fællesafhandling, hvis naturlige Publicationssted vilde være „Naturhistorisk Tidsskrift“. Dette projecterede Samarbeide kom dog ikke istand, uagtet Schiødte meget interesserede sig derfor; og medens Müllers Afhandling, udvidet og i flere Henseender betydeligt ændret ved Bidrag fra Lund saavelsom ved senere Iagttagelser af selve Forfatteren, udkom i 1868 i 5. Bind af „Naturhistorisk Tidsskrift“, blev den morphologiske Deel af Lunds Afhandling først publiceret i 1871 i første Hefte af 7. Bind.

Efter at have begyndt sin videnskabelige Carrière paa en saa lovende Maade, ønskede Lund nemlig at tage Doctorgraden, hvortil han tænkte at benytte sine Undersøgelser over Cladocerernes Lemmer, som han vilde fuldføre og fuldstændiggjøre ved lignende Undersøgelser over Lemmer og Munddele hos andre lavere Krebsdyr som Phyllopoder etc. For at kunne disputere for Doctorgraden maatte han imidlertid først tage Magisterconferents, men da det kun var videnskabelig Forskning, Lund følte Kald til, og ikke Lærergjerning, saae han i denne Examen kun en kjedsommelig Hindring, som det gjaldt at komme over med saa liden Tidsspilde som muligt. I Zoologi og Botanik meente han at have tilstrækkelige Kundskaber til at bestaae en virkelig videnskabelig Prøve, og sine mangelfulde Kundskaber i Mineralogi søgte han at bøde paa, saa godt det lod sig gjøre i kort Tid. Efter hvad Lund beretter i sine ovenfor omtalte Optegnelser anmodede han, samtidigt med, at han indgav sit Petitum, Facultetets daværende Decanus, Prof. d'Arrest, om underhaanden at udvirke, at han kunde blive examineret i Zoologi af Schiødte, da han saagodtsom slet ikke havde studeret under Steenstrup. Nogen Tid efter meddeelte d'Arrest ham, at han havde talt med Steenstrup om Sagen, og at der neppe vilde være Noget til Hinder for Opfyldelsen af hans Ønske, hvorefter Lund i Tillid hertil gav sig ifærd med Besvarelsen af den store skriftlige Opgave, uagtet denne var undertegnet af Steenstrup og ikke af Schiødte. Ved Afleveringen af sin Besvarelse gjorde Lund d'Arrests Efterfølger i Decanatet, Prof. Holten, opmærksom herpaa og bad ham om at

sørge for, at det ham givne Tilsagn blev holdt. Kort efter standsede imidlertid Holten en Dag Lund paa Gaden og sagde ham, at han af Steenstrup havde modtaget den Oplysning, at efter en vis ministeriel Bestemmelse kunde kun Professor ordinarius, i dette Tilfælde altsaa Steenstrup, examinere ved Magisterconferentsen. Da Lund hertil bemærkede, at dette ikke stemmede med hvad Steenstrup havde sagt til d'Arrest, gjorde Holten en pudsig Gebærde, som om han med begge Hænder vilde værge sit Hoved mod en Flok usynlige Fluer, og skyndte sig bort, idet han sagde, at han vilde Intet have med den Sag at gjøre. Lund følte sig som fangen i en Fælde. Han havde aldrig studeret i Studiesamlingen eller villet offre Tid paa at lære udenad de efter hans Mening temmelig uvæsentlige Ting, som Steenstrup kunde ventes at examinere i. Han haabede imidlertid nok at kunne faae Lov til at disputere, hvis han blot kunde faae Examen, men opgav strax Haabet om at gjøre en god Examen. Efter Steenstrups Optræden ved Bedømmelsen af hans Priisafhandling — hvorom han var vidende — havde Lund mistet sin Agtelse for ham og ansaae det for en given Sag, at Steenstrup vilde benytte den Leilighed, som hans Ret til at examinere gav ham, til at skaffe sig Satisfaction, fordi han var bleven tvungen til at undertegne den meget rosende Bedømmelse af hans Priisafhandling. I alle Tilfælde var Lund dog bestemt paa at værge sig mod uberettigede Fordringer, saa godt han formaaede. Da det trak meget længe ud med Bedømmelsen af hans Besvarelse af den store skriftlige Opgave, henvendte han sig personlig til Steenstrup med Forespørgsel desangaaende, hvortil Steenstrup svarede, at han var saa overlæsset med Forretninger, at han endnu ikke havde havt Tid til at see paa den, og heller ikke saa snart vilde kunne gjøre det. Lund greb da Leiligheden til paany at foreslaae Steenstrup, under disse Omstændigheder at overlade Bedømmelsen og Examinationen til Schiødte, og gik et Par Dage efter igjen til Steenstrup for at tale nærmere med ham herom, men erfarede da til sin Forbauselse af Steenstrup, at denne i den korte Mellemtid havde faaet hans Besvarelse baade læst og bedømt, og at han kunde vente i en nær Fremtid at blive tilsagt til Besvarelsen af de tre mindre

skriftlige Opgaver, hvilket ogsaa skete. Lund, der antog, at det, som Sagen stod, vilde væreunytt igt for ham at sigte høiere end efter at slippe igjennem, gjorde sig ingen Umage med Besvarelsen af disse mindre Opgaver, men ledsagede sin — ufuldstændige — Besvarelse af den zoologiske Opgave med en udførligt motiveret Protest mod Opgaven som saadan. Denne gik ud paa at angive det Characteristiske ved Lemmer indrettede til Spring og af en Kasse med skeletterede Lemmer at udpege, hvilke der vare Springbeen, samt angive, til hvilke Dyr de hørte. Lund forstod dette — hvad der synes naturligt nok — saaledes, at man ønskede dem nærmere bestemte, i alt Fald til Slægt, og meente, at dette var en urimelig Fordring, hvorfor han indskrænkede sig til temmelig kort at besvare den første Deel af Opgaven og protesterede imod den sidste Deel under Henviisning til, at hans Speciale var Leddedyrene, ikke Hvirveldyrene, men at han i de fleste Tilfælde ikke vilde være istand til efter Hukommelsen at bestemme afrevne Leddedyr-lemmer, Fluebeen eller lign., saalidt som han meente, at man kunde forlange, at han skulde kunne gjøre saa. Leilighedsviis havde han imidlertid hentydet til de i Kassen værende Been som Pattedyrlemmer uden at eftersee dem nærmere, hvorfor han ikke havde bemærket, at der paa Bunden af Kassen laae et Fuglebeen og et Frøbeen. Herefter fik han officiel Meddelelse om, at skjøndt hans Besvarelse af den store Opgave havde vakt sikkert Haab om et godt Resultat, var Besvarelsen af de mindre Opgaver saaledes, at han ikke kunde stedes til den mundtlige Deel af Examen. Da Lund for at faae nogen nærmere Forklaring henvendte sig til Steenstrup, erklærede denne, at det slet ikke havde været Meningen, at de omtalte Been skulde bestemmes nærmere end efter de store Hovedafdelinger, Pattedyr, Fugle osv., medens Lund paa sin Side bebreidede Steenstrup, at han havde givet ham en Opgave, der kunde misforstaaes, og at han havde taget for en Uvidenhedsfeil hvad der i Virkeligheden kun var en Uagtsomhedsfeil, hvorom han ved den mundtlige Prøve kunde have faaet Leilighed til at overbevise sig. Da den store Opgave var tilfredsstillende besvaret, foreslog Lund Sagen ordnet saaledes, at han fik et nyt

Sæt af mindre Opgaver, hvorom han da vilde indgive Petitum. Herpaa vilde Steenstrup dog ikke indlade sig, men raadede Lund til at fremstille sig igjen til Magisterconferents om et Aars Tid og imidlertid at studere i Studiesamlingen under hans Auspicier — et Forslag, som Lund dog ikke kunde beqvemme sig til at gaa ind paa.

Da det herefter ikke saae ud til, at Lund kunde faae Doctorgraden i Danmark, henvendte han sig efter Schiødtes Raad til Prof. Leydig i Tübingen med Forespørgsel, om han kunde opnaae Doctorværdigheden der in absentia. Leydig besvarede dette bekræftende, forudsat at et virkeligt dygtigt Arbeide blev indsendt, hvortil han føiede, at da Lund var Discipel af Schiødte og vel altsaa arbeidede i dennes Aand, vilde han vel være istand til at opfylde denne Betingelse. Lund tog da igjen fat paa sine morphologiske Undersøgelser, men der var ingen ret Fart i Arbeidet, da han i Virkeligheden aldrig havde havt megen Lyst til at tage denne tydske Doctorgrad, og efter en Tid besluttede han at gjøre et Forsøg paa at faae Lov til at disputere ved Kjøbenhavns Universitet uden foregaaende Conferents. Hans Ansøgning derom mødte imidlertid ingen gunstig Modtagelse i Ministeriet, skjøndt dette dengang var overgaaet til Rosenørn, som ingenlunde gik i consistorielt Ledebaand. Sagen var, at Lund, forbittret over den Behandling, han havde været Gjenstand for fra Steenstrups Side, ønskede at føre et Contrastød mod denne og derfor havde støttet sit Andragende paa, at Steenstrup i Virkeligheden ikke var nogen competent Examinator, hvilket han søgte at godtgjøre ved en i meget skarpe Udtryk holdt Paaviisning af en Række af de grove Feil og Forsyndelser mod videnskabelig Methode, som Steenstrup havde gjort sig skyldig i. Naturligviis var dette ikke den rette Maade at gaae frem paa, om han ønskede sit Andragende bevilget, og Ministeriet havde factisk intet andet Valg end at afvise Anmodningen som fremsat paa en upassende Maade. Lunds Petitum blev dog ikke sendt ham directe tilbage, men tilstillet Consistorium med en Skrivelse i den angivne Retning. At det i denne Forsamling, hvor Steenstrups Anseelse og Indflydelse var saa stor, vakte den livligste Indignation hos Fleertallet, er let at forstaae,

og det hed sig, at Madvig havde foreslaaet, at Lund uden videre skulde relegeres, hvilket dog strandede paa H. N. Clausens besindigere Holdning. Man indskrænkede sig derfor til at meddele Lund Ministeriets Skrivelse med den Tilføielse, at hvis der fra Prøvningscomiteen var indkommen Klage over hans respectstridige Opførsel, vilde man have seet sig foranlediget til at anvende imod ham den Consistoriet efter Universitetets Fundats af 7. Mai 1788, II, § 7 tillagte Straffemyndighed, men vilde nu kun betyde ham, at han maatte vente Saadant i Gjentagelsestilfælde. Heraf følte Lund sig dog ikke synderligt trykket. Han vidste, at han havde simpelthen sagt Sandheden om Steenstrups videnskabelige Præstationer, hvilket Schiødte, hvem han havde viist Kladden til sit Petitum efter dets Indsendelse, var enig med ham i, og han glædede sig meget over, at hans Fremstilling deraf havde circuleret mellem Consistoriales. Den omtalte Trusel om Straf vakte ikke liden Moro, og Consistoriets Skrivelse, som Lund ingenlunde holdt hemmelig, bragte daværende Docent Didrichsen til at anstille Undersøgelser over, hvori den Straf, der truedes med, egentlig bestod. „Seer De“, sagde Didrichsen en Dag til Lund paa Gaden, „i Kjælderen under „Universitetet findes der to smaa Huller, et for gjenstridige Bønder „paa Universitetets Gods og et for gjenstridige Studenter. Hvad „Consistorium lader Dem vide er, at hvis De ikke holder Dem „i Skindet og lader Steenstrup være i Fred, saa bliver De „puttet ned i det lille Hul der i Kjælderen. Nu veed De det!“

Det var efter, at saaledes al Tanke om Disputats enten hjemme eller i Udlandet var opgiven, at Lund endeligt til Publication i Tidsskriftet redigerede Fremstillingen af sine Undersøgelser over Cladocerernes Lemmer, i alt Væsentligt saaledes, som disse Undersøgelser oprindeligt forelaae i hans Priisafhandling. Han betragtede sig dog alt dengang ikke mere som Zoolog. Sit Arbeide i Krebsdyrsamlingen havde han fortsat endnu i nogen Tid efter Concurrencen for Guldmedaillen, og han havde omordnet det Meste af denne Samling, men han tabte efterhaanden Lysten til dette Arbeide, efter at Autoriteterne havde nægtet at sanctionere Schiødtes og Krøyers Overeenskomst angaaende Samlingens Bestyrelse, og navnlig efter at han af nogle

mistrøstige Yttringer af Schiødte meente at kunne befrygte, at den eventuelt vilde komme under Steenstrup. Hans Interesse for Zoologien trængtes overhovedet mere og mere i Baggrunden, om han end ogsaa i de følgende Aar nu og da i kortere Tidsrum arbeidede paa Museet, tildeels mod et lille Honorar. Bl. A. indordnede han paa Schiødtes Opfordring i Forening med Fr. Meinert Galatheasamlingens Crustaceer. Hvis imidlertid Schiødte, som satte megen Priis paa Lund ogsaa som Museumsmand, haabede, at han dog tilsidst atter for Alvor vilde tage fat paa Zoologien, da gik dette ikke i Opfyldelse. Alt fra Begyndelsen af havde Lund, som sagt, havt andre Interesser, der efterhaanden gjorde sig mere og mere gjældende, og kun Schiødtes Indflydelse havde holdt ham saalænge, som Tilfældet var, ved Zoologien, der tjente ham som Skole til videnskabelig Uddannelse overhovedet. Han var nu degouteret ved de zoologiske Forhold i Danmark, reiste snart efter de her omtalte Begivenheder til Udlandet og hengav sig ganske til Studier i heelt andre Retninger. Schiødte beklagede fra sit Standpunct altid, at Lund saaledes forlod Zoologien; han havde ingenlunde billiget alle de Skridt, som Lund paa egen Haand tog med Hensyn til sin Magisterconferents og Disputats, men hans Sympathi havde altid været med Lund, hvis Interesser i andre Retninger end Zoologien han forøvrigt var vel bekjendt med, ligesom han i flere Henseender deelte dem.

Medens Censuren over P. E. Müllers og L. Lunds Priisafhandlinger stod paa, absolverede en anden af Schiødtes Disciple, Jonas Collin, Sønnesøn af den i det Foregaaende ofte nævnte Geheimeconferentsraad Jonas Collin, den zoologiske Magisterconferents, ved hvilken Leilighed der indtraf ret mærkelige Omstændigheder. I rigtig Erkjendelse af, at Beskaffenheden af en Candidats videnskabelige Uddannelse kun kan prøves paa det Omraade, med hvilket han fortrinsviis og indgaaende har beskjæftiget sig, er det, som bekjendt, foreskrevet, at der ved Magisterconferentsen skal opgives et saadant Speciale. Det forstaaer sig ogsaa af sig selv, at en Prøvelse i dette Speciale kun da kan give nogen Oplysning om Candidatens Standpunct

som Videnskabsmand, naar samme Speciale har været Gjenstand for virkeligt indgaaende Selvstudium, men derimod aldeles ikke, naar Vedkommende blot til Examensbrug har lært den fornødne Masse af Detailkundskab udenad. Magisterconferentsen er jo da overhovedet heller ikke en almindelig Embedsexamen, ved hvilken det kun kommer an paa Huskeværk og ikke paa videnskabelig Uddannelse, men derimod en Prøve, hvorved Candidaten skal vise sig at være Videnskabsmand og som saadan skikket til at admitteres til academiske Grader. I sit Andragende om at maatte stedes til Magisterconferents opgav Collin som sit Speciale „de danske Land- og Ferskvands-Molllusker“, der virkeligt havde været Hovedgjenstanden for hans specielle Selvstudium. Da dette nu ogsaa henhørte under en Hovedafdeling af Dyreriget, der særligt repræsenteredes af den ordinaire Examinator, Steenstrup, som Bestyrer af Museets Bløddyrsamling, var det at vente, at det i alt Fald vilde finde hans Billigelse. Dette blev dog til Collins og adskillige Andres Overraskelse ikke Tilfældet. Da Sagen circulerede i Facultetet, voterede Schiødte derhen, at det opgivne Speciale just ikke var fyldigt, men efter hans Mening dog kunde accepteres, da det jo vilde komme an paa Examinationen, og denne Opfattelse var ogsaa fuldkomment forsvarlig. Thi om end et Speciale, der omfattede et saa begrændset Antal Arter, kun vilde give liden Leilighed til at prøve Candidatens Detailkundskab i systematisk Zoologi, saa vilde det dog, hvis Examinator benyttede det vel, ikke være vanskeligt med dette som Udgangspunct at prøve hans Forstaaelse af Dyreorganismernes Væsen saavel som overhovedet af Zoologiens høieste videnskabelige Problemer. Alligevel formaaede Steenstrup Facultetets Majoritet til at forkaste det opgivne Speciale som værende af for ringe Omfang. Efter lang Forhandling med Steenstrup opgav Collin, for at møde denne Indvending, et yderligere Speciale, nemlig Gribbenes Naturhistorie — en Materie, som aldrig havde været Gjenstand for noget specielt Studium fra hans Side (Noget, som var alle Vedkommende velbekjendt), men over hvilken han nogen Tid iforveien havde hørt en til Registrations- og Museums-Synspunctet indskrænket Forelæsning af Reinhardt. Da han havde bevaret

sit Collegiehefte, kunde han let opfriske det i Hukommelsen paa en fjorten Dages Tid. „Nu er Steenstrup aldeles tilfreds“, fortæller Schiødte i et Brev til mig af 28. Februar. „Jeg bemær„ker paa Cirkulairet: „Jeg seer ikke, at et Speciale bliver af „„Betydning, medmindre Studiet er foretaget i Naturen, og fin„„der derfor ikke Sagens Stilling forandret, om Candidaten ogsaa „„lærer Gribbenes Naturhistorie udenad. Jeg stemmer som før „„for, at det tillades Candidaten at indstille sig til Prøven.“ „Nu kommer Humlen. Steenstrup forlanger sig fritagen for at „afholde Conferencen, da han har saameget at bestille med to „indleverede Priisafhandlinger, og da det ene Speciale jo ligger „nærmest for Prof. Reinhardt, foreslaaer han denne til Exami„nator. Det Hele er lavet for at holde Reinhardt frem*), og „De maa vide, at Candidaten netop havde isinde at andrage „paa, at jeg kom til at examinere ham, men blot frafaldt sin „Plan paa mit Raad,“ For Collin personlig kunde dette være temmelig ligegyldigt, naar han blot fik Conferentsen vel absolveret, hvilket han ogsaa gjorde. Men fra et almindeligt Synspunct synes det Forefaldne at være af ikke ringe Interesse. Man kan neppe undgaae at bemærke Forskjellen mellem den Stilling, som Schiødte fra den virkelige Videnskabslærers Standpunct indtog til Sagen, og den Stilling, som indtoges af hans Colleger, der, for at bruge et Schiødtesk Udtryk, som „Haandværksprofessorer“ kun tænkte paa ved deres Forelæsninger at proppe deres Tilhørere med Resultater — meest naturligviis af Andres Arbeider — og trække disse ud af dem igjen ved Examensbordet. Det forekommer mig ogsaa, at denne Hændelse afgiver et slaaende Beviis paa, at hvormeget end Steenstrup pukkede paa sin Stilling som Repræsentant for Zoologien, vare dennes Interesser dog ingenlunde i gode Hænder hos ham, idet ganske andre Hensyn end det til det videnskabelige Studiums Tarv stilledes i Forgrunden af ham og dem, der fulgte hans Anførsel ved Behandlingen af zoologiske Anliggender.

Da Universitetet snart efter udsatte et Priisspørgsmaal

---

*) Man sammenholde hermed hvad der passerede, da Ørsted frasagde sig Oppositionen ved Meinerts Disputats (S. 113—115).

angaaende de danske Frø- og Tudsearters indbyrdes Forskjelligheder med Hensyn til Levemaade, Forvandling og Beenbygning, forsøgte Collin en Besvarelse deraf, skøndt der var Omstændigheder derved, som kunde afskrække derfra. En grundig Indgaaen paa saa nærstaaende Formers comparative Osteologi kunde kun love Udbytte ved Tilveiebringelsen af et overordentlig stort Materiale, og denne Deel af Opgavens Løsning blev Collin factisk heller ikke færdig med. Hertil kom en Omstændighed, som forekommer mig at burde have forhindret Udsættelsen af denne Opgave, nemlig, at Steenstrup, som jo vilde blive en af Censorerne, i sin Tid havde fremsat nye Anskuelser om disse Dyrs Artsadskillelse og Synonymi, saa at Enhver, der maatte prøve paa at besvare Opgaven, vilde have Valget imellem enten at adoptere disse Anskuelser eller paa Forhaand at have den meest indflydelsesrige Censor imod sig. Forholdet var i dette Tilfælde saameget værre, som de af Steenstrup fremsatte Tydninger vare af saare tvivlsom Beskaffenhed og af en saadan Natur, at Collin paa ingen Maade kunde slutte sig til dem. — Schiødte bestræbte sig for at opnaae Guldmedaillen for ham, navnlig paa Grund af det i Afhandlingen nedlagte, meget betydelige Arbeide, men Steenstrup vilde ikke indlade sig derpaa. Schiødte fastholdt sin Anskuelse i et Separatvotum, men Resultatet blev, efter at Afhandlingen havde været en urimelig lang Tid under Bedømmelse, for det Meste hos Steenstrup, at der tilbødes Collin en Pengesum og et „hæderligt“ Accessit, som han nægtede at modtage.

Afhandlingens systematiske og biologiske Deel offentliggjordes i „Naturhistorisk Tidsskrift“, saa at Enhver kan dømme om, hvorvidt den af Comiteens Fleertal (Steenstrup, Reinhardt, Ørsted og Johnstrup) afgivne Betænkning var velgrundet. Collin benyttede derhos Leiligheden til at imødegaae Steenstrups Opfattelse af disse Dyr, hvorefter en af Steenstrups Tilhængere, J. Sahlertz, underkastede Collins Afhandling en Critik, dog ikke med Hensyn til de mellem Steenstrup og Collin værende Differentser. Herpaa svarede Collin, saa at en heel Feide resulterede.

Collin fik, som sagt, ikke den osteologiske Afdeling af Arbeidet fuldført før Concurrencen. Det var hans Hensigt at gjøre dette

senere, men han blev nødt til at opgive det, da han ikke i sit Hjem havde Plads til det store, af ca. 20,000 osteologiske Præparater bestaaende Materiale i opstillet Stand, saaledes som han havde indsendt det med Afhandlingen. Hans Anmodning om Huusrum for det et halvt Aars Tid i det dengang nye Museum afsloges „af Mangel paa Plads", og ligeledes afsloges hans Tilbud om at forære det til Museet paa den Betingelse, at man lovede at bevare det i sin Heelhed. Collin modtog da et Tilbud om at afhænde det til Vetenskaps-Akademiens Museum i Stockholm, og Arbeidet er af denne Grund ikke blevet fuldført.

Lykkedes det saaledes ikke Schiødte at opnaae Guldmedaillen for Collin, saa havde han dog snart efter den Tilfredsstillelse at gjøre Sit til, at Collin fik en Virksomhed, hvori han kunde anvende sine Kundskaber. Finantsministeriet henvendte sig nemlig til Schiødte med Anmodning om at udpege en yngre Zoolog, der var skikket til at fungere som Ministeriets Consulent med Hensyn til Østersfiskeriet i Danmark, hvortil han da anbefalede Collin. Dette var Schiødte saa meget desto kjærere, som han jo selv stod i stor Taknemmelighedsgjæld til det Collinske Huus.

En sjette af de Yngre, G. Budde-Lund, der havde skrevet en Afhandling i „Naturhistorisk Tidsskrift" om Danmarks Landisopoder, blev Aaret efter, ved Slutningen af den her omhandlede Periode (i 1872), rejiceret ved Magisterconferentsen af Examenscomiteen (Steenstrup, Ørsted og Johnstrup). Schiødte udtrykker sig saaledes derom i et Brev til mig: „Det er sikkert, at „de Herrer have den formale Ret paa deres Side, thi Budde-„Lund var svag i flere Henseender i Huskekunsten. Men i „videre Forstand hidrører hans Fald (ligesom tidligere med L. „Lund) fra den uheldige Tilstand, at de unge Zoologer skulle „examineres af Steenstrup, som Intet kan eller vil lære dem, „medens de udelukkende søge deres Uddannelse hos mig, der „*ikke* maa examinere; thi derved faae de ingen Respect for „Examen og forsømme at sætte sig ind i det Speciale, Steenstrup „raader over i sin Studiesamling og udelukkende examinerer i, „medens det, jeg lærer dem, almindelig Zoologi, comparativ

„Anatomi og Physiologi og Histologi, foruden min Afdelings „Speciale, Leddedyr-Rækken, slet ikke kommer for ved Examen, „uden i det Høieste aldeles usammenhængende Huskesager af „hvad der staaer om enkelte Punkter i en eller anden Bog."

Det bør herved bemærkes, at ikke længe førend Budde-Lund indstillede sig til Magisterconferents, var der — som senere nærmere vil blive omtalt — lige imod det naturvidenskabelige Facultets Instilling skeet den Forandring med denne Prøve, at der herefter ikke skulde gives andre Characterer end „Admissus" og „Non admissus", hvorefter Examinatorerne i det nævnte Facultet, og da navnlig Steenstrup, synes at have skjærpet deres Fordringer saaledes, at admissus kom til at betyde omtrent saameget som før admissus cum laude. I det Mindste bleve de tre første Candidater, som efter denne Forandring indstillede sig, rejicerede, nemlig foruden Budde-Lund ogsaa nuværende Lector, Dr. phil. O. G. Petersen og en anden Botaniker. De to Sidste valgte den Vei, som Steenstrup i sin Tid havde foreslaaet L. Lund, og forsøgte paany, hvorved de opnaaede admissus. Budde-Lund kunde imidlertid ikke beqvemme sig hertil, og da han saaledes var afskaaren fra at søge Embede som Zoolog, besluttede han sig snart efter til at sikkre sin Existents ved at overtage en Fabrik, som han med stor Dygtighed oparbeidede til noget meget Betydeligt i sin Art. Han forlod dog ikke derfor Zoologien, men samtidigt med, at han saaledes skabte sig en uafhængig Stilling, benyttede han, som vi i det Følgende skulle see, sin Fritid til dygtigt videnskabeligt Arbeide.

En Afhandling af en af Schiødtes ældste Tilhørere, P. Tauber, blev trykt i „Naturhistorisk Tidsskrift" mod Slutningen af dette Tidsrum, men hvad der er at sige derom vil finde en mere beqvem Plads i det Følgende, og det Samme gjælder mit Skrift om Danmarks Zoologiske Literatur, som begyndte at udkomme i 1870. Blandt dem af Schiødtes Tilhørere i dette Tidsrum, der ikke ere optraadte som zoologiske Forfattere, vare nuværende Overlæge ved Øresundshospitalet, Prof. C. A. Feilberg og Bacteriologen, Prof. med. C. J. Salomonsen.

„NATURHISTORISK TIDSSKRIFT“ 1866—1872.

Schiødtes anden Hovedkilde til fornyet Mod og Stræben var „Naturhistorisk Tidsskrift“s raske Fremgang. Han var her istand til at reise sig et Monument i den videnskabelige Literatur, som vilde overleve al Chicane og al den nedsættende Omtale, der sattes i Gang i Kjøbenhavn. En Vanskelighed i denne Henseende var dog naturligviis Sproget, da Dansk jo ikke forstodes af Mange, men herpaa raadedes der tildeels Bod ved udførlige Anmeldelser af de første Bind i „Annals and Magazine of Natural History“, samt ved Oversættelser i samme Tidsskrift af adskillige af de betydeligere Afhandlinger, hvilket alt besørgedes af mig. Rigtignok vare disse Oversættelser kun i ringe Udstrækning ledsagede af Afbildninger, men selve Afhandlingerne bleve dog bekjendte. og dette forhindrede i alt Fald, at Tidsskriftet kunde ignoreres — Noget, som man fra først af synes at have været tilbøielig til i visse kjøbenhavnske Kredse saavelsom i Tydskland. Efter nogle Aars Forløb vare særlige Bestræbelser for at henlede Opmærksomheden paa Tidsskriftet ikke mere nødvendige, men i den første Tid var det Schiødte meget kjærkomment, at en af hans Disciple, hvem Omstændighederne havde ført ind i en anden Virksomhed, og hvem han alt troede ganske tabt for Zoologien, saaledes var istand til at hjælpe med. I 1867, efter sit Besøg i Paris, havde han den Tilfredsstillelse, at Milne-Edwards forelagde Tidsskriftet i Academie des sciences, med en hædrende Omtale, hvorved Opmærksomheden især henledes paa Schiødtes Arbeide over Billelarverne, ligesom han ogsaa gjorde dette i „Annales des sciences naturelles“. Mange Anmodninger om at faae Tidsskriftet i Bytte indløb efterhaanden fra fremmede Institutioner, deriblandt adskillige fra America.

I hvor høi Grad Schiødte selv havde trængt til et saadant Organ, derom vidnede vedblivende Beskaffenheden af de Afhandlinger af ham, som i rask Følge offentliggjordes deri. Foruden

Fortsættelsen af Arbeidet over Billelarverne indeholde de i denne Periode udkomne Bind Afhandlingerne om *Cerambyces*, om *Buprestes og Elateres*, og om *Rhynchoternes Systematik* — Arbeider, som, hvor forholdsviis kortfattet end deres Resultater foreligge, dog hvile paa meget omfattende Undersøgelser, der have krævet lang Tid, og ikke kunde have fulgt hinanden saa hurtigt, hvis de ikke havde ligget færdige til den endelige Redaction. Et andet betydeligt Arbeide af Schiødte var Afhandlingen om *Krebsdyrenes Sugemund*, af hvilken det første Afsnit udkom i denne Tidsperiode. At det fremkom netop paa den Tid, stod i Forbindelse med hans paatænkte Overtagelse af Krebsdyrsamlingen. Det er blevet nævnt mere end een Gang, at da Museets Inddeling blev reformeret i 1846, blev det som Argument til Gunst for at lade Krøyer endnu fremdeles beholde Krebsdyrene anført, at medens denne havde offentliggjort vigtige Arbeider over dem, var Schiødte ikke optraadt som Carcinolog. For at hindre, at et lignende Argument muligviis kunde blive gjort gjældende mod Schiødtes Overtagelse af Krebsdyrsamlingen efter Krøyer, ansaae Begge det for hensigtsmæssigt, at Schiødte i Tide publicerede et indgaaende Arbeide over et carcinologisk Emne.

Da Schiødtes literaire videnskabelige Virksomhed er udførligt belyst i mit Værk om Danmarks Zoologiske Literatur, er der ingen Anledning til her nærmere at omtale de nævnte eller andre mindre Afhandlinger af ham i Tidsskriftet i dette Tidsrum, med Undtagelse af hans Artikel om *Udviklingen af Øiestillingen hos Flynderfiskene*. Jeg nævnte ovenfor (I. S. 507—509), ved at omtale Ophøret af „Naturhistorisk Tidsskrift“ i 1850, at Schiødte derved blev afskaaret fra at fortsætte sine critiske Bemærkninger om Steenstrups Behandlingsmaade af videnskabelige Emner, og med Undtagelse af nogle Bemærkninger i Anledning af dennes Beskrivelse af Xenobalanus globicipitis var den nævnte Artikel om Flynderfiskene det første mod Steenstrup rettede Indlæg fra Schiødtes Side siden 1850. Det er imidlertid kun, naar man kjender Steenstrups Afhandling om denne Gjenstand, at man i Schiødtes Artikel bemærker dens critiske Characteer. Medens Schiødte baade i sine tidligere Ind-

læg i Anledning af Steenstrups Theori om Brachiopodernes Stilling i Systemet og i et Par mod Andre rettede polemiske Stykker i den nye Række af Tidsskriftet (om Stalita, mod Grev Keyserling, og om Phtiriasis, mod Dr. Landois) directe criticerer vedkommende Arbeider, saa finder man i Artiklen om Flynderfiskene hverken Steenstrups Afhandling eller engang Steenstrup selv saameget som nævnt. Schiødte meddeler simpelthen en Række Facta, der, som enhver Kyndig nødvendigviis maa see, ganske gjøre det af med Steenstrups mærkværdige Theori, afseet fra dennes iboende Urimelighed. I et Brev til mig af 15. April 1868 siger han derom: „Den Fremgangsmaade, De „agter at følge ligeoverfor dem paa den anden Side [nemlig i „første Deel af Danmarks Zoologiske Literatur], er den samme, „som baade jeg selv og en yngre Medarbeider, Peter Erasmus „Müller, i denne Tid i det nye Dobbelthefte af Tidsskr. have „fulgt ligeoverfor Stp. I min Afh. om Flynderne har jeg, „som De vil faae at see om nogle Dage, taget Sagen saa„ledes (men derved er Afh. ogsaa svunden ind til en „kort Note, der dog for Læsere cum grano er „inhaltsschwer"), „at han kan tie, hvis han vil, men ellers maa give det første „Slag, og dog har jeg faaet sagt, hvad der tjener til Sagens „og hans Arbeides Oplysning. Og Müller har ligeledes i sin „Afhandling om Cladocerernes Udvikling, hvor der ellers er „megen Tale om „Generationsvexel", et Begreb, Müller for„kaster, med stor Moderation undgaaet at nævne Stp." I Anledning af, at jeg havde henstillet, at Øiet muligt hos nogle Former kunde passere under Rygfinnen uden at forlade sin Plads i Huden, af hvilken Finnen er en Fold, hvilken Idee ikke tiltalte Schiødte, skriver han i et senere Brev (26. April): „Alle disse Ting har jeg tænkt paa længe og dybt, og jeg er „ikke gaaet til Striden alene med skarp Klinge; jeg har Har„nisket paa og Skjold paa Armen. Men jeg har agtet det for „bedst, saalænge som muligt at lade være at kaste mange „skikkelige Bedragne en Udfordring lige i Ansigtet og derfor „gjort dette første Indlæg kort og ikke for exoterisk. Det er, „som det Meste af hvad jeg skriver i Tidsskriftet, forberedt og „betænkt længe, men jeg føler mig desuagtet ingenlunde sikker

„paa, at ikke Et eller Andet findes deri enten af Forlidt eller „Formeget, hvorpaa Vedkommende vil prøve at tage fat; og at „det ikke vil lykkes ham hos Flere, idetmindste herhjemme, at „give Sagen et Udseende, som er til hans Fordeel og min „Skade, kan jeg ingenlunde være sikker paa. „Scharfsinn“, „siger Goethe, „verlässt geistreichen Leute nie, am wenigsten „„wenn sie Unrecht haben.““

Næsten samtidigt med, at Afhandlingen udkom i Særtryk i Kjøbenhavn, indrykkedes en engelsk Oversættelse i „Annals and Magazine of Natural History“, hvilket saae ud som om det havde været forud arrangeret. Men dette var ikke Tilfældet. Sagen var, at netop som Schiødte den 16. April 1868 stod i Begreb med at sende Exemplarer til London, fik han Underretning om, at Malm i Gøteborg havde indsendt en Afhandling om den samme Gjenstand til det svenske Vetenskaps-Akademi, saa at der kunde være Fare for, at Berigtigelsen af Steenstrups Theori ad den Vei kunde komme ud i Verden, medens Schiødte ønskede, at den skulde komme fra selve Danmark. Da jeg nu fandt, at Texten af Maiheftet af „Annals and Magazine“ endnu ikke var endelig fastsat, lykkedes det mig trods Tidens Knaphed at faae en Oversættelse af Schiødtes Artikel ind, hvorved dog tabtes, at den instructive Tavle ikke kom med. Forøvrigt havde Schiødtes Undersøgelse været færdig allerede i Begyndelsen af 1867, og han havde dengang gjort den til Gjenstand for en Forelæsning.

Malms ovennævnte Afhandling, hvori Steenstrups Theori blev imødegaaet, udkom i 1868, og Sagen kom paa Tale under Naturforskermødet i Christiania samme Aar, ved hvilken Leilighed Steenstrup holdt et Foredrag, der i alt Fald af flere Tilstedeværende opfattedes som gaaende ud paa, at han *ikke* havde vedkjendt sig den Anskuelse, at Blindsidens Øie under Flytningen til den anden Side gjennemtrængte Hjerneskallen, uagtet denne Anskuelse saa tydeligt og med saa meget Eftertryk fremsattes i hans oprindelige Arbeide og Forklaringen af een af Figurerne lyder: „oculo dextro cranium penetrante“. Da imidlertid Foredraget ikke er blevet trykt, kan jeg ikke udtale mig derom med større Vished, og iøvrigt foretrak Steenstrup at tie

i mange Aar. Rigtignok har Schiødte noteret i en af sine Notitsbøger under 14. Juli 1872: „Etatsraaden har endelig svaret „paa min Afhandling om Flynderøiet“, men Fortsættelsen lyder saaledes: „Han har nemlig ladet stikke et nyt Signet, hvormed „han har forseglet en idag til Museumsraadet omsendt Embeds- „skrivelse. Signetet bærer de berømte men utallige Gange af „Flyndere fladtrykte Ord, hvormed Galilei slog Knips i Lom- „men ad sin Pave: „e pur si muove“.“ For Forstaaelsens Skyld maa det tilføies, at Signetet viser et Øie. Dette characteristiske Træk gav Schiødte Anledning til mange spøgefulde Bemærkninger.

Det var imidlertid ikke for Schiødte alene og for hans Elever, at Gjenoprettelsen af „Naturhistorisk Tidsskrift“ havde Characteren af en Emancipationsforholdsregel. Ogsaa udenfor denne snævrere Kreds og paa andre naturvidenskabelige Omraader fandtes lignende, om end tildeels mindre stærke Modsætninger. Indtil da havde naturvidenskabelige Forfattere, som ønskede at faae deres Afhandlinger trykte uden Bekostning, været udelukkende henviste til Selskabsskrifter, hvis Benyttelse var og naturligt maatte være underkastet de Vilkaar, som Bestyrelserne vilde tilstaae, hvorved ikke blot practiske Hensyn til Plads og Bekostning gjorde sig gjældende, men ikke sjeldent ligefrem personlige og Parti-Hensyn. Videnskabernes Selskabs Publicationer vare tilgjængelige for Ikke-Medlemmer, men Afhandlinger, som ønskedes optagne, underkastedes Bedømmelse af dertil valgte Comiteer, der stundom røgtede deres Kald med liden Tact, idet de paatoge sig en hovmestererende Tone, som ikke svarede til deres virkelige Dommerqvalificationer. Baade i dette Selskab og i Naturhistorisk Forening var desuden Professorindflydelsen aldeles overveiende. Factisk var det saa, at en Forfatter, som ikke personlig indtog en særlig stærk Stilling, havde ondt ved at faae Noget frem, der, om end nok saa indirecte og med nok saa megen Berettigelse, havde Characteren af en ugunstig Critik af en til Professorkredsen hørende Videnskabsmands Arbeide. Man maatte accomodere sig eller opgive at publicere paa Dansk. Oprettelsen af et af Selskaber og ordinaire Professorer uafhængigt Tidsskrift modificerede denne

Situation meget væsentligt. Følgen var, at „Naturhistorisk Tidsskrift“ fik en oppositionel Characteer, ikke blot paa det zoologiske Omraade som Organ for en fra Steenstrups vidt forskjellig Behandlingsmaade af videnskabelige Opgaver og (ved selve sin Existents) som Protest mod hans Fordring om et Hegemoni paa dette Omraade i Danmark, men tillige i meget videre Omfang som Protest mod den hele ovenbeskrevne Tilstand. Der er navnlig to Afhandlinger i de i denne Periode udkomne Bind, som oplyse dette, nemlig M. Jespersens Arbeide over *Knudskerplateauet paa Bornholm* og R. Benghs *Bidrag til Kundskab om Phyllidierne*, hvilke begge først havde været indsendte til Videnskabernes Selskab med Anmodning om Optagelse i dets Skrifter.

Den til Bedømmelse af Jespersens Arbeide i Videnskabernes Selskab nedsatte Comitee (Steenstrup, Holten og Johnstrup) havde fraraadet dets Optagelse i Skrifterne, fordi der formeentlig „ikke kunde siges ved Afhandlingen at være tilveiebragt „noget egentligt Bidrag til en klarere Indsigt i de ofte meget „forviklede Leiringsforhold“, og denne Dom grundedes paa, at Forfatteren vel havde „meddeelt adskillige, vistnok omhyggelige, „Iagttagelser af Leiringsforholdene . . . ., der danne et værdi„fuldt Supplement til de af Forchhammer i en lang Aarrække „anstillede Undersøgelser, som deels alt ere bekjendtgjorte, deels „opbevares mellem hans efterladte Manuskripter“, men at „den „allerstørste Deel af Afhandlingen optages dog af en Række theo„retiske Betragtninger over Hævningsphænomener i Almindelig„hed saavelsom angaaende en stor Mængde formodede Hævnings„linier“, hvilke formeentlig ikke vare tilstrækkeligt motiverede*). Hvis „Naturhistorisk Tidsskrift“ ikke havde existeret, vilde Forfatteren ikke have havt noget andet Valg end enten at publicere sin Afhandling som særskilt Skrift, hvilket han paa Grund af de nødvendige kostbare Kort ikke havde Raad til, eller at lade den forblive upubliceret. Da Arbeidet nu foreligger trykt, kan Enhver let overbevise sig om, at det i videnskabelig Værdi fuldkomment staaer i Niveau med den allerstørste Deel af de i

*) See Overs. Vid. Selsk. Forh. 1868, p. 35.

Selskabets Skrifter publicerede Afhandlinger, og at dets Undertrykkelse vilde have været et Tab for Kundskaben om Bornholms Geognosi. I Tidsskriftet føiede Forfatteren en Efterskrift dertil, hvori han criticerede den nævnte Betænkning meget skarpt men meget høfligt. Han gjorde opmærksom paa, at de „adskillige“ Iagttagelser beløb sig til mindst 60, medens den „store Mængde“ Hævningslinier udgjorde 6 eller 7; at de theoretiske Betragtninger vel nok optoge flere Sider end Beretningen om Iagttagelserne, men at dette laae i, at denne væsentligt meddeeltes ved Kort og Tabeller, endvidere „at de gives „i Sammenhæng med mangfoldige Kjendsgjerninger, som ikke „forhen have været dragne for Lyset hverken af Forchhammer „eller af Andre“. Med Hensyn til, at hans Afhandling ikke skulde give noget „egentligt Bidrag“ til Indsigt i Leiringsforholdene og kun skulde kunne regnes for et, om end værdifuldt, Supplement til Forchhammers Undersøgelser, bemærker han, at hans Angivelser afvige en Deel fra Forchhammers, at hans Kort giver omtrent 100 Lagstillinger, medens Forchhammer kun har publiceret 7, med Hensyn til hvilke han endog mener, at Faldretningen tildeels er urigtigt angivet, og endelig, at Forekomsten af Phosphorit i Tripelskiferen og Sorthatgrønstenen vare originale Iagttagelser af ham selv. Derhos fremhæver han det Vildledende i at betegne et færdigt, til Publication foreliggende Arbeide som et „Supplement“ til et, der kun existerer i Manuscript, og som Ingen kjender Noget til uden den, der bruger det anførte Udtryk. Jeg troer ikke, at man kan undre sig, hvis mange Læsere fik Indtrykket af, at Comiteens Forslag, at nægte Optagelsen af Jespersens Afhandling, hvilket practisk betød dens Undertrykkelse — thi at Comiteen skulde have havt Schiødtes Tidsskrift i Tankerne, er naturligviis utænkeligt — var et Udslag af Ønsket om at beskytte Forchhammers Eftermæle mod den indirecte Critik, som laae deels i det afvigende Indhold af Jespersens Angivelser, deels i, at hans Arbeide vidnede om langt ombyggeligere og mere indgaaende Undersøgelse end Forchhammers. Dennes Studier over Danmarks Geognosi vare vistnok for deres Tid meget fortjenstfulde, men som alle Begyndelser ufuldstændige eller endog i sig selv mangelfulde. Lige saa megen

Anerkjendelse som Forchhammer kunde have Krav paa i Anledning af dem, lige saa absurd var det at ville kvæle al Critik eller videre Fortsættelse deraf. Alligevel blev det dengang anseet som en Slags Helligbrøde at tillade sig mindste Tvivl om den fuldstændige Paalidelighed og udtømmende Fuldstændighed af hans Angivelser. Det var Noget, som man kun kunde vove at gjøre, naar man dækkede sig ved at ledsage sine Bemærkninger med rigelige Complimenter*). Selvfølgelig er det ikke min Hensigt at ville underkjende Berettigelsen af indenfor tilbørlige Grændser holdt, agtelsesfuld Hensyntagen til levende fortjente Mænd eller Pietetsfølelse mod deres Eftermæle, men det gaaer ud over hvad der saaledes kan retfærdiggjøres, naar man af slige personlige Bevæggrunde skyder virkeligt gode videnskabelige Bidrag tilside.

---

*) Som Illustration hertil kan henvises til følgende Uddrag af E. Dalgas' „Geographiske Billeder fra Heden". 2. Hefte 1868, Forordet S. I—II: „Jeg har længe næret Tvivl, om det kunde være passende at berøre Forchhammers Forhold til Hedesagen; thi jeg „vilde da ikke kunne undgaae at vise, at hans Opfattelse ikke „altid stemmer med Virkeligheden. Men deels nærer jeg det „Haab, at Læserne ikke ville udtyde mine Modbemærkninger som „Forsøg paa at nedsætte en saa overlegen Personlighed som „Forchhammer, hvis store Fortjenester af Fædrelandet Ingen kan „sætte høiere end jeg, deels maa jeg oplyse, at der saagodtsom „intet Materiale forelaae, dengang Forchhammer tog fat paa He„derne osv.", hvorpaa følger næsten en Side fuld af Undskyldninger. Til Slutning henviser Dalgas til det i Virkeligheden eneste gyldige Hensyn, Sagens Vigtighed, ifølge hvilken „det ikke alene „kan være tilladt, men endogsaa er en Pligt at opponere imod „Anskuelser, der ikke stemme med de virkelige Forhold, og som „jævnlig have skadet Hedesagen, fordi de have ført til upraktiske „Forslag . . . . . Jeg har derfor, skjøndt meget nødigt, troet at „burde omtale Forchhammers Hedebeskrivelser noget nær„mere" etc.

At denne Forfatter meente at burde fremføre en saadan Masse af Omsvøb og Undskyldninger for at sige den simple Sandhed om factiske Forhold af stor Vigtighed, alene fordi det deraf fremgik, at vedkommende Professor var falden i ganske vist betydelige Vildfarelser, forekommer mig høist betegnende for den herskende Tænkemaade.

At imidlertid ikke Alle ansaae det for rigtigt at nøies med paa en saa moderat Maade at udtrykke deres dissentierende Anskuelser, som Schiødte, P. E. Müller og M. Jespersen gjorde det i de nævnte Afhandlinger, viste R. Berghs Optræden. Over hans Afhandling havde den af Videnskabernes Selskab nedsatte Bedømmelsescomitee afgivet en i Forhandlingerne trykt Betænkning, som i flere Henseender indbød til Critik, men navnlig var Forfatteren utilfreds med, at man kun vilde tilstaae ham fire Tavler istedenfor syv, som han havde ønsket, eller fem, som han vilde have ladet sig nøie med. Ikke blot tog han sin Afhandling tilbage, hvorefter den blev trykt i „Naturhistorisk Tidsskrift“, men han gav desuden sine Tanker om Selskabet i det Hele og dets Secretair, Steenstrup, i Særdeleshed Luft i et meget skarpt affattet Stridsskrift, hvilket han lod trykke som Efterskrift til sin Afhandling og sammenhefte med Særtrykkene, medens det derimod ikke indrykkedes i Tidsskriftet. Grundene hertil angiver Bergh selv i sin „Efterskrift“ saaledes: „Det „stod mig frit i Tidsskriftet at underkaste Selskabets Færd lige- „overfor Afhandlingen en indtrængende Kritik; til en videre- „gaaende Behandling af selve Selskabet eller til mere alminde- „lige Betragtninger over dets Forhold til Videnskab og Viden- „skabsmænd kunde Tidsskriftet efter sin specifike videnskabelige „Character selvfølgeligt ikke yde Plads, ligesom det efter sin „periodiske Natur heller ikke vilde egne sig til Udfægtning af „en Polemik.“ At Schiødte i alt Fald i det Væsentlige var enig med Bergh i hans Opfattelse, kan sees af en Yttring i et Brev til mig, hvori han omtaler Efterskriften som „meget vel funderet in realibus“. Om Selskabets Optræden bemærker Schiødte: „.... men derimod anseer jeg det for uklogt, ja uanstændigt, at Selskabet overhovedet lader saadanne Arbeider „offentligt dømme, naar de hidrøre fra ældre og modnere For- „fattere, om hvilke det maa være in confesso, at deres mulige „Mangler ere uadskillelige fra deres gode Egenskaber, og at „der ikke ved nogen Dom kan bringes nogen Ændring tilveie „i deres fremtidige Udvikling. Selskabet bærer sig ad, som om „det var et Institut de France, medens det hverken er meer „eller mindre end et Selskab til at bestyre nogle Pengemidler,

„som ere bestemte til videnskabeligt Øiemed.“ Med Hensyn til dette Spørgsmaal om Afhandlingers Optagelse i Selskabets Skrifter underkaster Bergh i den nævnte Efterskrift Betænkningen over hans eget Arbeide en indgaaende Critik, hvori han viser hvor løst den er affattet og hvor lidet dens Indhold passer til den paatagne overlegne Tone. Som et Sidestykke fremdrager han Sagen om Ibsens Arbeide over det indre Øres Anatomi, der i 1846 af Forfatteren indsendtes til Videnskabernes Selskab, men aldrig blev publiceret, fordi Ibsen fandt sig ilde berørt af den nedsatte Comitees Bemærkninger, hvorved Fremgangen i Videnskaben om denne Gjenstand forsinkedes i mange Aar, og Selskabets Skrifter gik glip af et Arbeide, der vilde have været dem og hele den danske videnskabelige Literatur til største Ære. I Anledning af denne sidste Sag havde Bergh forøvrigt alt i 1867 i en Necrolog over Ibsen skarpt dadlet Selskabet.

Særtrykkene af Berghs Afhandling med den tilheftede Efterskrift bleve publicerede førend vedkommende Hefte af Tidsskriftet, hvilket gav Anledning til en Deel Mistydning, som var Schiødte ubehagelig. „Dr. Berghs Pièce“, skriver han til Benzon under 6. Juni 1869, „vækker stort Røre i de herværende „videnskabelige Kredse og stor Forbittrelse ogsaa imod mig, da „man giver det Udseende af, at jeg har optaget hans Angreb „paa Videnskabernes Selskab i Tidsskriftet. Saalidet kunne de „fleste Folk læse, naar de først komme i Lidenskab; thi hans „„Efterskrift“ er paa det Tydeligste betegnet som et blot Til„læg til hans Separataftryk af Afhandlingen i Tidsskriftet og „vedkommer saaledes ikke dette i mindste Maade. Hvis hans „Afhandling var trykt i Vidensk. Selsk. Skr., hvori man jo „var villig til at optage den, hvis han havde villet gaae ind „paa de stillede Betingelser, havde han netop lige saavel „som nu kunnet lade en Efterskrift trykke for sin egen Reg„ning og fordeelt den sammen med Afhandlingen; saa havde „de samme Folk maattet rase mod Vidensk. Selsk. selv og „sige, at det havde optaget et Angreb paa Vidensk. Selsk., „Stp. og R. osv. Jeg er fuldkommen overtydet om, at „naar vedkommende Hefte af Tidsskriftet nu om nogle Dage „kommer i Boghandlen, ville de gode Mennesker alligevel

„sige, at Stykket staaer deri, eller at det har staaet der „og at jeg kun af Frygt for deres Kreds har taget det bort „igjen, og producerer jeg saa Attest fra Bogtrykker og „Forlægger, saa vil man sige, at jeg har bestukket dem til at „vidne falsk. Jeg synes, det var bedre, at Dhrr. rensede sig „for de af Dr. B. gjorte Beskyldninger for Vilkaarlighed, Hum-„bug, Udygtighed osv.“ — Selve Dr. Berghs Indlæg vedkommer os forøvrigt ikke videre her. Kun maa det bemærkes, at Selskabet efter temmelig lang Tid lod udgaae en Besvarelse, hvori Rigtigheden af Berghs Angivelser med Hensyn til et underordnet Punct benægtedes, hvilket foranledigede et nyt Indlæg fra Dr. Berghs Side, betitlet „Oplysninger om og til Videnskabernes Selskab“. (Om denne Feide saavelsom om den derunder berørte Ibsenske Sag kan eftersees i Danm. Zool. Lit. II., 2., pp. 146—151 og 157—159).

HENRIK KRØYERS SIDSTE LEVETID OG DØD.

Jeg har i det Foregaaende ofte havt Anledning til at omtale Schiødtes ældre Ven og Collega Henrik Krøyer, hans høie Rang som Videnskabsmand, hans Fortjenester af den videnskabelige Zoologies Gjenfødelse i Danmark, hans Virksomhed i den Retning ved Museet og gjennem „Naturhistorisk Tidsskrift“, de Vanskeligheder, som i den Henseende beredtes ham ved Steenstrups Ansættelse i Professoratet, og den bratte Standsning af denne hans ledende Virksomhed, som fulgte af Steenstrups Indsættelse i Museets Direction og af Tidsskriftets Undertrykkelse. Der staaer tilbage at kaste et Blik paa Begivenhederne i hans sidste Livsaar, hans Afsked fra Museet og hans Død — Begivenheder, i hvilke Schiødte naturligviis var dybt interesseret.

At Krøyer med sin nøgterne, for Lægmænd i Zoologien vistnok ofte smaaligt udseende Behandling af Virkelighedens Detail ikke kunde staae i høi Cours hos Tilbederne af den

umiddelbare Genialitet, er let forstaaeligt, og at det personlige Forhold mellem ham og Steenstrup, saavelsom mellem ham og Reinhardt, var uvenligt, har jeg alt fremhævet. Krøyer stod derfor temmelig ene, og da hans Helbredstilstand efterhaanden stadigt forværredes, kan man ikke sige, at han levede under lyse Forhold. At man bag hans Ryg søgte at nedsætte ham som Videnskabsmand, derpaa er der alt bleven anført et afgjørende Beviis (S. 176—177); men ogsaa offentlig begyndte man nu at angribe ham. I 1860 udkom i de „Videnskabelige Meddelelser fra Naturhistorisk Forening“ en Afhandling af C. F. Lütken, hvori denne ikke blot criticerede nogle Angivelser af Krøyer i hans Værk om Danmarks Fiske — hvilket jo i og for sig var i sin Orden, hvis han meente at kunne rette noget Feilagtigt — men fremsatte sin Critik i en overlegen Tone, der sømmede sig lidet for en saameget yngre Forfatter, og med en paafaldende Tilsidesættelse af den conventionelle Høflighed. I sig selv var Sagen en Bagatel, som Krøyer ikke havde behøvet at tage Notits af, men det Udfordrende i Tonen og den Omstændighed, at Lütken var Steenstrups Assistent, gjorde, at Krøyer meente at see Mesteren bag Svenden og svarede paa Lütkens Udsættelser langt mere vidtløftigt og bidende, end der i og for sig var Anledning til.

Svaret fremkom i Forbindelse med en Artikel i andet Hefte af „Naturhistorisk Tidsskrift“s nye Række. Krøyer indskrænkede sig ikke til at paavise, hvad der var let nok, at den Anskuelse, Lütken havde fremsat, var saa løst begrundet, at den — hvad end Fremtiden maatte bringe for en Dag — ikke havde Krav paa at ansees for eller behandles som et videnskabeligt Resultat, men han straffede desuden Lütken for hans overlegne Tone ved at gjøre ham latterlig. Herpaa fulgte en Artikel af Lütken, hvori denne factisk indrømmede — hvad han var nødt til — den „provisoriske og approximative“ Beskaffenhed af sit saakaldte „Resultat“, men forøvrigt dækkede sig bag en Mængde Uartigheder saasom, at Krøyer enten manglede Evne til længere at kunne læse eller tænke rigtigt eller ogsaa manglede Agtelse for Sandheden og forsætlig satte denne tilside. Til Lütkens Artikel, som udkom i de „Videnskabelige Med-

delelser", føiede Udgiverne, Steenstrup og Reinhardt, en Note, hvori de toge Lütken i Forsvar. Dette var nok til at overbevise Krøyer om, at det Hele var et Udslag af en Clique-Maneuvre, og han skrev da et afsluttende Stykke i „Naturh. Tidsskr." (3. R. 1. B., S. 539—53) for at vise dem, at var han end nødt til at holde sig hjemme i sin Stue, plaget af Gigt, var han dog ingenlunde at ansee som en død Løve, man ustraffet kunde sparke til. Ved Siden af med bidende Vid at tugte sine Modstandere glemte han ikke klart at accentuere den videnskabelige Modsætning mellem dem og ham selv, hvilken i Virkeligheden var Stridens Kjernepunct. „Han dadler mig haardt," siger han om Lütken, „fordi jeg udtrykker mig med Forsigtighed og Tilbageholdenhed, „hvor endnu intet fuldstændigt Beviis er tilveiebragt, fordi jeg „hylder den Grundsætning, at Intet bør indrømmes Plads i en „exakt Videnskab, som ikke bærer Exakthedens Stempel, fordi jeg „er overtydet om, at Intet mere tjener til at fremme, sikkre og be„fæste Videnskab end et bestandigt aabent og opmærksomt Øie „for ethvert lille Led, som savnes i Kjeden, for enhver om end nok „saa ubetydelig Paastand, der mangler fast Fodfæste, og som „Følge af denne Overtydning pligtmæssig udtaler Tvivl saa ofte „jeg finder noget tvivlsomt. Dr. L. mener derimod, at Zoologen „ikke er forpligtet til at søge det Sande, men kan lade sig „nøie med hvad der omtrent synes ham sandsynligt, at han „gjerne kan fremsætte som sandt og sikkert hvad der kun er „approximativt og provisorisk og saa overlade det til Læserens „Kritik og Varsomhed at udfinde det virkelige Forhold osv." Krøyer retter vel disse Bemærkninger til sin nærmeste Modstander, men giver dem en videre Adresse ved at sige: „Man seer, at „Dr. Lütken hører til audax Japeti genus, for at jeg atter skal „laane et Par Ord af min gamle Skolekammerat Horats". Endelig siger han med Hensyn til Japetus Steenstrups og Reinhardts Indtræden paa Scenen og som Forklaring af, at han endnu engang har taget Ordet: „Begge Herrer holde Forelæsninger „for den studerende Ungdom og maa vistnok antages at udøve „en vægtig Indflydelse paa deres Disciples Anskuelser. Men det „kan ikke være mig ligegyldigt, at de fremvoxende Zoologer „antage det Stempel for gyldigt, som disse Herrer have villet

„paatrykke mig.“ Endvidere, siger han, gives der en Mængde brave Folk, som uden at være Naturhistorikere holde Øie med Bevægelserne i Naturvidenskaberne, og som maaskee ved Dhrr's Udtalelse kunde bevæges til at troe, at hvad Lütken havde fremført af nærgaaende Bemærkninger var vel grundet, og han oplyser derfor om, at Steenstrup og Reinhardt efter deres Forhold til Lütken ikke kunde ansees for upartiske.

Offentlig lod man nu Krøyer have Fred i otte Aar — hans Skjærmydsel 1864 med Reinhardt i Krybdyrafdelingens Opstillingsprotocol blev dengang ikke bekjendt udenfor Museet — og imidlertid kom Spørgsmaalet om hans Stilling som Inspector paa Bane. Medens det paa det tidligste Stadium af Forhandlingerne om Museernes Forening havde været fremhævet som en Fordeel ved den tilsigtede Forholdsregel, at man vilde faae et saa stort Antal af Videnskabsmænd til Disposition ved den nye Institution, gik man ved Slutningen af disse Forhandlinger over til tvertimod at søge Personalet formindsket, og det blev fastsat. at Inspectorernes Antal ved indtrædende Vacance skulde indskrænkes til to. Da Krøyer var den ældste af dem og allerede meget svagelig, laae den Tanke nær, at det vilde blive ved hans Fratræden, at denne Reduction vilde indtræde, og at dette vilde finde Sted, om ikke før, saa naar det kom til Indflytning i den nye Museumsbygning, men der var Intet, som tydede paa, at Nogen ønskede forinden at hidføre denne Forandring, med mindre Krøyer selv maatte ønske at opgive sin Stilling. Det var derfor en Overraskelse for Krøyer og hans Venner, at Spørgsmaalet om hans Afskedigelse allerede i 1865 kom til Discussion, og det paa en Maade, som syntes at antyde, at man havde isinde at forcere en Afgjørelse.

Sagen kom til Schiødtes og Krøyers Kundskab derved, at Museumsraadet under 11. Septbr. 1865 modtog en Skrivelse, hvori der siges, at Ministeriet under 6. August havde meddeelt Consistorium, at det foreløbigt Intet havde at bemærke imod det indsendte Budgetforslag, men dog, da „det maa være magt- „paaliggende at indskrænke Universitetets aarlige Bidrag til „det zoologiske Museum indenfor de snevrest mulige Grændser“, havde „anmodet Consistoriet om at meddele dets gode Yttringer

17*

„om en mulig Indskrænkning af Lønningsudgifterne ved Ind- „dragelse af den ene Inspecteurpost ved det forrige Kongelige „naturhistoriske Museum, et Spørgsmaal, der som bekjendt tid- „ligere har været forhandlet og navnlig ved det Rigsdagen i „Aaret 1859 forelagte Lovudkast om det Kongelige natur- „historiske Museums Overgang til Universitetet besvaret derhen, „at Inspecteurernes Antal ved første indtræffende Afgang skulde „indskrænkes til to (cfr. Lindes Meddelelser om Universitetet, „1857—1863, S. 38). Ministeriet yttrer endvidere i den nævnte „Skrivelse, at der er saameget mere Føie til paany at frem- „drage dette Spørgsmaal, som Museets ældste Inspecteur, Prof. Dr. „Krøyers Helbredstilstand synes at være af den Beskaffenhed, „at Ministeriet, naar Museumsforeningen gjennemføres, vil see „sig i den Nødvendighed at maatte andrage paa hans Entle- „digelse i Naade, saafremt der ikke mod Forventning skulde „indtræde en pludselig Forbedring af Tilstanden, som lod Mu- „seet vente fremtidig at kunne drage Nytte af hans Kræfter i „et Omfang, der gjorde det forsvarligt at lade ham blive i „Stillingen. Med Hensyn til denne Omstændighed har Mini- „steriet tillige opfordret til en nærmere Undersøgelse af dette „Forhold og navnlig paalagt Consistorium at gjøre Prof. „Krøyer bekjendt med denne ham personlig berørende Sag og „at forelægge ham at tilveiebringe en Lægeattest til fornøden „Oplysning ved den nærmere Behandling.“ I Henhold hertil ønskede Consistorium Museumsraadets Udtalelse.

At Krøyer i længere Tid kun ufuldkomment havde kunnet udføre sin Museumsgjerning, var vitterligt, men at han paa samme Tid var i fuld Besiddelse af sine aandelige Kræfter og fuldkomment istand til at udføre videnskabeligt Arbeide, derom vidnede hans seneste Publicationer. At der maatte indtræde en Forandring, naar det kom til Samlingens Flytning og eventuelle Sammenordning med andre Elementer, var utvivlsomt, men indtil da — og længe kunde det jo ikke vare — var der ingen paatrængende Nødvendighed derfor, da Conservationsarbeidet med Fiskene kunde udføres — og blev udført — af Conservatoren, medens Schiødte var fuldkomment rede til at sørge for Krebsdyrsamlingen. Naturligviis har Staten som en-

hver anden Arbeidsgiver Ret til at forlange til det Yderste det Arbeide, dens Embedsmænd ere pligtige til, men det er en Ret, som factisk sjeldent eller aldrig udøves strængt, især ikke ligeoverfor ældre, fortjente Mænd og navnlig ikke paa Universitetets Omraade. Rigtignok henviste Ministeriets Skrivelse til, at Krøyers Fratræden sandsynligviis vilde blive nødvendig, naar der skredes til den practiske Gjennemførelse af Museernes Forening ved Sammenflytningen i den nye Bygning, men dette Tidspunct vilde, som Alle vidste, først indtræde om nogle Aar, og Ministeriets Optræden stod derfor i paafaldende Modsætning til den ellers i disse Forhold — idetmindste dengang — raadende liberale Aand. Det syntes saa urimeligt, at Ministeriet af egen Drift skulde have bestemt sig til saaledes at forcere Krøyers Afskedigelse, førend den blev nødvendig, alene for at opnaae den uselige Besparelse af Forskjellen mellem Krøyers Gage og hans eventuelle Pension i de faa Aar, han endnu kunde ventes at blive i Stillingen, at Krøyer og hans Venner ikke kunde undgaae at spørge sig selv, *hvorledes* dette Skridt fra Ministeriets Side vel kunde være blevet foranlediget. De spurgte sig selv. *hvem* der vel kunde have fremstillet Sagen i Ministeriet i et saadant Lys, at man der havde sat sig ud over de ellers i Universitetsverdenen gjerne fulgte Humanitetshensyn, *hvem* der vel var i Danmark. som kunde have Tilfredsstillelse eller Fordeel af, at Krøyer netop da fjernedes fra Museet, og som paa samme Tid havde Adgang til Ministeriet. Naar de toge alle Omstændigheder i Betragtning, kunde de i det Skete kun see en yderligere Virkning af den samme Indflydelse, som de kjendte saa godt fra „Museumskrigen“, og som i de senere Aar havde faaet Udslag i Modstanden mod Museumsloven, mod Schiødtes Indtræden i Facultetet, mod Overdragelsen af hans Samling til Museet og mod Krebsdyrsamlingens Indlemmelse i Schiødtes Afdeling, saavelsom gjennem talrige mindre Træk. For Krøyer personlig var Spørgsmaalet væsentlig et finantsielt, men i videnskabelig Henseende fyldte Ministeriets Optræden saavel ham som Schiødte med Frygt netop med Hensyn til Krebsdyrsamlingens Skjæbne. Just da havde Ministeriet, som vi have seet, afslaaet at sanctionere det mellem Krøyer og

Schiødte trufne Arrangement; kunde det bevirkes, at Krøyer netop nu blev afskediget, vilde neppe Noget kunne hindre, at Steenstrup opnaaede sit Ønske, at faae sig denne Samling underlagt, og det vilde da holde meget haardt for Schiødte at faae gjennemført en paa videnskabelig Basis grundet Inddeling af Museet. Det saae aldeles ud, som om man vilde smedde, mens Jernet var varmt. Der var desuden Adskilligt i selve Affattelsen af Skrivelsen, som syntes at minde om en vel kjendt Stiil.

At Schiødte og Krøyer, idet de tilskreve Steenstrup det oprindelige Initiativ til Ministeriets Optræden, vare henviste til Gjætning, laae imidlertid simpelthen i, at Consistorium i sin Skrivelse til Museumsraadet ikke havde meddeelt Ministeriets Skrivelse i sin Heelhed, men kun et Uddrag, af hvilket de Passager vare udeladte, som gave Oplysning om, hvem der havde sat det Hele i Gang. Hvad der var forefaldet er Følgende: Under 29. April 1865 havde Consistorium, foranlediget ved en Skrivelse fra Ministeriet af 18. April, opfordret Museumsraadet til at indsende de ved Museumsloven paabudte Specialbudgetter. Herpaa havde Raadet svaret under 3. Juli, at dette ikke vel lod sig gjøre, forinden Foreningen factisk havde fundet Sted, samt fremsendt et Budgetforslag i Overeensstemmelse dermed. Under 4. Juli indsendte imidlertid Steenstrup paa egen Haand, uden derom at conferere med Raadets Medlemmer, en Skrivelse, hvori han med Hensyn til, at Ministeriet særligt havde opfordret til den størst mulige Sparsommelighed — en Omstændighed, der, som vi have seet, kom til at spille en stor Rolle i flere da verserende Sagers Behandling — henstillede, at Besparelser vilde kunne opnaaes deels ved om muligt at formaae Staten til at overtage Udredelsen af den Sum af 360 Rd., der under Navn af Renter af det Lundske Legat udbetaltes Reinhardt som Godtgjørelse for Tilsyn med den af P. W. Lund til Staten skjænkede Samling, deels ved at søge Krøyer afskediget, i hvilken Henseende han fremhævede, at denne i syv eller otte Aar Intet eller næsten Intet havde gjort for Museet; dette havde følgeligt i al den Tid factisk været bestyret af to Inspectorer, hvilket Antal altsaa maatte ansees for tilstrækkeligt. Denne Skrivelse blev tilstillet Qvæsturen til Erklæring, og denne gik ud paa at tilraade

Krøyers Afskedigelse, især da man maaskee kunde faae Staten til at overtage Pensionen paa Grund af, at Krøyer i Virkeligheden ikke havde fungeret, siden Loven af 29. Dec. 1862, hvorved Museet overdroges til Universitetet, var udkommen, og det i værste Tilfælde jo ogsaa maatte antages, at Pensionsbyrden ikke vilde blive af lang Varighed. Derimod meente Qvæsturen ikke, at der var mindste Udsigt til, at Statskassen vilde overtage den omtalte Deel af Reinhardts Gage, da dennes Udredelse var en af Betingelserne for det Kongelige Museums Overdragelse til Universitetet, der jo havde modtaget den Lundske Samling med Museets øvrige Samlinger — en Betragtning, der ligger saa nær og i sig selv er saa indlysende, at man er fristet til at tvivle om, at Forslaget om at søge et saadant Arrangement med Staten angaaende disse 360 Rd. nogensinde var meent anderledes end som et Omsvøb om Forslaget til Krøyers Afskedigelse. Consistorium indsendte da Museumsraadets Budgetforslag, men optog ikke Forslaget om at afskedige Krøyer, der kun kom til Ministeriets Kundskab derved, at Steenstrups Skrivelse indsendtes som Bilag i Anledning af den deri indeholdte Henstilling angaaende Reinhardts Gage, hvad enten man nu ikke bemærkede hvor urimelig denne Henstilling var, eller man optog den, fordi man saaledes kunde bringe Forslaget om Krøyers Afskedigelse under Ministeriets Overveielse uden at overtage Ansvaret derfor. Hvis dette var tilsigtet, lykkedes Anslaget fuldkomment. Henstillingen angaaende Reinhardts Gage forkastedes som aldeles ubegrundet allerede af den Aarsag, at de omtalte Penge slet ikke vare Renter af noget af Staten modtaget Legat; men det hændtes ganske rigtigt, at en af Ministeriets Embedsmænd — hvis jeg er rigtigt underrettet, til sin store Forundring — opdagede eller fik sin Opmærksomhed henledet paa, at der i Steenstrups Brev ogsaa fandtes en Henstilling om Krøyers Afskedigelse, uden at Consistoriums Skrivelse indeholdt nogen Antydning deraf. Saaledes foranledigedes Ministeriets oven ommeldte Skrivelse til Consistorium af 6. August.

I denne Skrivelse siges imidlertid udtrykkeligt, at Consistoriets gode Yttringer ønskes „om det af Museumsraadets For„mand jevnsides med Indsendelsen af det ommeldte Budgetfor-

„slag, i den med dette fremsendte, hermed tilbagefølgende Skri-
„velse af 4. Juli gjorte Henstilling om en mulig Indskrænk-
„ning“ osv., liges omder ogsaa senere efter Ordene: „fremdrage
„dette Spørgsmaal“ staaer: „—som det af, hvad der i samme
„Skrivelse endvidere er bemærket, synes at fremgaae, at Mu-
„seets ældste Inspector, Prof., Dr. H. Krøyers Helbredstil-
„stand er af den Beskaffenhed“ osv. At Consistoriet i sin Skrivelse til Museumsraadet udelod disse Henviisninger til Steenstrups Skrivelse, tør maaskee — ligesom den Omstændighed, at Consistoriet i sin Skrivelse til Ministeriet af 22. Juli ikke omtalte Steenstrups Forslag om Krøyers Afskedigelse — tildeels forklares af, at Steenstrup vistnok meget utilbørligt havde overskredet sin Competence, ved at stille saadanne Forslag, Museet vedkommende, uden at conferere med Museumsraadet og uden dets Tilslutning. Lige saa lidt som Steenstrup var beføiet til at handle saaledes bag Museumsraadets Ryg, lige saa lidt havde Consistorium nogen Beføielse til at tage et saadant ulovligt fremkommet Forslag under Overveielse, og det burde vistnok ikke have været Ministeriet tilstillet, førend det havde været Steenstrup remitteret til Forelæggelse for Raadet. Vel var Steenstrup selv Medlem af Consistorium og som saadan berettiget til at foreslaae denne Forsamling hvad han vilde, men han kunde umuligt efter Behag afklæde sig sin Qvalitet som Museumsembedsmand og gjøre som Consistorialis hvad han ikke kunde gjøre i den nævnte Egenskab. At Sagen behandledes som anført, tør sikkerlig tilskrives den store Indflydelse, Steenstrup udøvede, og under hvilken Consistorium, som det synes, næsten blindt understøttede hans Fordringer, hvorpaa det Foregaaende indeholder saa mange Exempler.

I Ministeriet synes det, at man har overseet Uregelmæssigheden, og at Consistorium ikke lod den komme til Museumsraadets Kundskab, kan man vel ikke undres over. Var dette skeet, eller havde Steenstrup forelagt Museumsraadet Sagen, førend han tilskrev Consistorium derom, vilde Schiødte uden Tvivl have sat en kraftig Modstand derimod, og om end Steenstrup ikke vilde have havt nogen Vanskelighed ved at faae en Majoritetsbeslutning i Faveur af sit Forslag sat igjennem, da

han jo kunde stole paa Reinhardt, og Krøyer ikke kunde møde og stemme, saa vilde denne Majoritetsbeslutning dog rimeligviis være bleven ledsaget af et Separatvotum fra Schiødte, der let kunde have neutraliseret den. Nu derimod, da Sagen kom fra Ministeriet tilsyneladende som et der, motu proprio, taget Skridt, med Hensyn til hvis videre Udvikling man i det Væsentlige alt havde taget sin Bestemmelse, var der ikke Andet for Schiødte at gjøre end at skaffe sin Collega saa taalelige Betingelser som muligt.

Ifølge Ministeriets Paalæg skrev Consistorium, som alt anført, til Museumsraadet under 11. September, hvorefter Raadet under 31. October tilskrev Krøyer og opfordrede ham til at indsende en Lægeattest. Den 11. November mindede Steenstrup som Formand om Svar, og samme Dag udstedte R. Bergh, som i ni Aar havde været Krøyers Huuslæge, en Erklæring, som gik ud paa, at denne væsentligst led af en meget betydelig chronisk Myo-Rheumatisme, som tvang ham til den yderste Forsigtighed med Hensyn til at udsætte sig for Veirliget*), men at hans Aandsevner vare usvækkede, og at han vistnok endnu i lang Tid vilde kunne vedblive at levere saadanne Arbeider over Museets Materiale som det Aaret iforveien udkomne [nemlig over Snyltekrebsene] — Arbeider, som desuden vare en Livsbetingelse for ham. Denne Erklæring blev strax tilsendt Steenstrup som Formand for Museumsraadet, men Sagen blev liggende hos ham i et heelt Aar. Ministeriet tilstillede Consistorium hele sex Paamindelsesskrivelser, hvilke dette hver Gang lod gaae videre, men det var først under 31. Decbr. 1866, at Steenstrup forelagde sine Colleger et Udkast til en Erklæring med den Forklaring, at det lange Ophold havde „fornemmelig sin „Grund i de Vanskeligheder, Formanden har i denne Sag følt „ved Udarbeidelsen af et ham nogenlunde tilfredsstillende Ud-

*) Netop i denne Sommer havde Krøyer været meget lidende. I en Billet til Schiødte, dat. 4. Juli 1865, melder L. Lund, som arbeidede i Krebsdyrsamlingen og havde confereret med Krøyer, at denne muligviis snart vilde komme paa Museet; men der blev Intet af. Bergh siger i Attesten, at Krøyer i den Sommer kun eengang havde været ude, men var bleven værre derefter.

„kast at forelægge hans Colleger i Raadet“. Hvori disse Vanskeligheder kunne have bestaaet, er ikke let at gjætte, thi vel var det sikkert, at Schiødte vilde gjøre alt Sit til, at Erklæringen kom til at lyde saa gunstigt som muligt for Krøyer, men man maa jo i alt Fald høfligviis forudsætte, at heller ikke Steenstrup kunde ønske nu ved Krøyers Afgang at gaae ham for nær. Raadets under 15. Jan. 1867 til Consistorium indsendte Erklæring gik ud paa, at man beklagede af Lægeattesten at maatte slutte, at man ikke kunde vente egentligt Museumsarbeide af Krøyer, ligesom han jo alt længe intet saadant havde udført, men at man med Glæde saae, at han kunde vedblive at arbeide i Hjemmet, om end Fleertallet ikke havde kunnet opfatte Attestens Udtalelse om hans usvækkede Evner i den fulde Udstrækning, som Ordene antyde, eller ansee det for rimeligt at forudsætte Sligt. Da videnskabelige Arbeider vare Krøyer en Livsbetingelse, haabede Raadet, at man af Hensyn dertil efter hans eventuelle Fratræden vilde lade ham tilflyde en personlig Understøttelse af Contoen til videnskabelige Formaal, hvorved hans oeconomiske Kaar kunde forbedres. Raadet maatte fraraade at lade Tilstande, som kunde tilstedes, saalænge Museerne ikke vare forenede, vedblive, naar det kom til Opstilling i det nye Locale, og altsaa, „saa tungt det end kan være at udtale dette“, tilraade Afskedigelsen, men anbefalede stærkt de gunstigste Betingelser. Det siges i Erklæringen, at det var Schiødtes Mening, at Forslag burde fremsættes fra Raadets Side med Hensyn til Fordelingen af Krøyers Afdeling mellem de andre, men Fleertallet havde meent, at der for Øieblikket ikke var Anledning dertil, og at man burde indskrænke sig til at foreslaae, at der af Krøyers ledigblivende Gage skulde anvendes 600 Rd. til technisk og manuel Assistance ved de af ham hidtil bestyrede Classer.

Erklæringen var Resultatet af en anseelig Debat. Passagen om, at Fleertallet ikke fuldtud kunde tiltræde Berghs Udtalelse om Krøyers usvækkede Aandsevner, havde Hensyn til Steenstrups og Reinhardts Udtalelser i Forhandlingen om Krebsdyrsamlingen, saavelsom til Lütkens nedsættende Omtale af Krøyer, for hvilken de to Herrer vare traadte i Skranken; naturligviis vilde

Schiødte ikke være med til en Yttring, der var beregnet paa at endossere disse Udtalelser. Schiødtes Forslag, at man skulde gjøre Skridt for at ordne Spørgsmaalet om Fordelingen, kan kun kaldes betimeligt; thi da dets Afgjørelse maatte have megen Indflydelse paa Localiteternes Fordeling i den nye Bygning, burde det utvivlsomt afgjøres en god Tid før Indflytningen. Men dette convenerede ikke Steenstrup; thi reistes denne Discussion nu, vilde Schiødte med Hensyn til Krebsdyrene alene kunne holde sig til Sagens videnskabelige Side, hvor hans Argumenter vare uigjendrivelige. Kunde Steenstrup derimod faae Spørgsmaalets Afgjørelse udsat til efter Indflytningen og faae det overdraget til sig at besørge denne, vilde han efter Ordsproget: „Beati possidentes“ have en ikke saa lidt bedre Chance for at forhindre, at de kom til Schiødtes Afdeling.

Consistorium sluttede sig til Raadets Erklæring, saavidt angik Krøyers Afskedigelse og Postens Inddragelse, og sendte den til Ministeriet med en Skrivelse af 14. Febr. 1867, idet det udtalte Forventning om, at Staten vilde overtage Pensionen, da Krøyer kun i saa kort Tid havde været i Forbindelse med Universitetet og i den Tid factisk havde været forhindret fra at arbeide paa Museet. Med Hensyn hertil er at bemærke, at Krøyers Gage dengang androg 1500 Rd., hvoraf 300 Rd. vare oprindelig Inspectorgage ved det Kongelige Museum. 500 Rd. vare oprindeligt en Understøttelse af Finantserne, som i 1842 tilstodes ham i hans Egenskab af Videnskabsmand, og som i 1851 lagdes til hans faste Gage; 200 Rd. havde han faaet i Tillæg, da Overinspectorposten inddroges, medens de resterende 500 Rd. vare blevne ham bevilgede af Rigsdagen i 1860—61, oprindeligt paa Schiødtes Foranledning. Krøyers Pension vilde herefter komme til at andrage c. 820 Rd. Hvis da Universitetet skulde udrede denne Sum, og samtidigt efter Museumsraadets Forslag 600 Rd. af den ledigblevne Gage skulde anvendes til Assistance ved de af Krøyer tidligere bestyrede Samlinger, vilde den Besparelse, ved hvilken Steenstrup oprindeligt havde begrundet sit Forslag om Afskedigelsen, reduceres til c. 80 Rd.! Denne Betragtning havde imidlertid nu tabt sin Vægt, da der ikke mere var Tale om nogen forceret

Oeconomi. Det Raisonnement, som nu blev gjort gjældende i Ministeriet, og som ledede dettes Handlemaade, har jeg fundet saaledes resumeret, at det, „for at deels Alt kan ordnes til at „faae de fornødne Kræfter tilstede til Museernes Flytning og „Opstilling og deels Alt kan forberedes til Affattelsen af „Specialbudgettet for Museet, er nødvendigt, at 1) Prof. Krøyer „entlediges og, 2) at der i Forbindelse dermed udvirkes en Be„stemmelse om Inspectoratets Inddragelse“.

Allerede under 15. Febr. rescriberede Ministeriet med Paalæg til Consistorium om at anmode Museumsraadets Formand om at „forelægge Prof. Krøyer at indgive Ansøgning om at „blive i Naade entlediget fra sin Stilling som Inspecteur ved „Museet paa Grund af sin svagelige Helbredstilstand.“ Dette skete ogsaa, men Krøyer, der ansaae sig for ilde behandlet, og hvem det uden Tvivl var særligt ubehageligt at modtage en saadan Opfordring gjennem Steenstrup, som han mistænkte for at have foranlediget den forat fremme sine egne Formaal, svarede ikke derpaa lige saa lidt som paa flere efterfølgende Paamindelser. Ministeriet stillede ham derfor under 26. Juni 1867 et Ultimatum, hvori det med Henviisning til det i Sagen Forefaldne siges, at da man intet Svar havde modtaget, „skulde man herved „endnu en Gang directe opfordre Hr. Professoren til inden 14 „Dage fra denne Skrivelses Dato at efterkomme den saaledes „flere Gange til Dem stillede Anmodning, da Ministeriet i modsat „Fald vil see sig nødsaget til at andrage paa Deres Entledigelse „uden Ansøgning derom fra Deres Side“. Herpaa lod Krøyer da udfærdige følgende Svar, dateret den 2. Juli, som han underskrev: „Ifølge det høie Ministeriums directe Opfordring til mig „af 26. Juni d. A. om at ansøge om Afsked fra det zoologiske „Museum, skulde jeg herved efter i mere end 35 Aar at have „arbeidet i Statens Tjeneste i forskjellige Stillinger allerærbødigst „andrage paa at entlediges fra det mig hidtil betroede Inspec„torat ved Universitetets zoologiske Museum. Allerærbødigst „Professor Henrik Krøyer.“

Hermed var Sagen imidlertid ingenlunde afgjort, hvad end de, som stode bagved, havde ventet. Der maatte nemlig forhandles med Finantsministeriet om Pensionens Størrelse og Ud-

redelse, navnlig med Hensyn til den af Consistorium udtalte Forventning om, at Staten vilde overtage Pensionen, og hvad enten nu Spørgsmaalet var saa vanskeligt at besvare, eller en Krøyer gunstig Indflydelse har gjort sig gjældende etsteds, saa var det først efter to Aars Forløb under 2. August 1869, at det sidstnævnte Ministeriums Svar paa Cultusministeriets Forespørgsel af 5. August 1867 indløb. Det gik ud paa, at Finantserne ikke, end ikke deelviis, kunde overtage Pensionen. Herefter gjordes da allerunderdanigst Forestilling om Afskedigelsen med Tilføiende af, at Ministeren vilde tillade sig senere at indkomme med en yderligere Forestilling om at foreslaae Rigsdagen en Forhøielse af Pensionen. Den Kgl. Resolution faldt den 19. October 1869. Ministeriet var netop dengang tiltraadt af Kammerherre E. Rosenørn, der i flere Aar havde været Directeur for Landbohøiskolen og i denne Stilling havde lært at kjende og skatte Schiødte.

Den lange Udsættelse af Krøyers Afskedigelse kom naturligviis i høi Grad denne tilgode, da han derved kom til at nyde sin fulde Gage i 3 à 4 Aar længere, end ham fra først af tiltænkt; men hans Helbredstilstand forværredes stadigt. Paa Museet kom han ikke, og selv om hans legemlige Tilstand havde tilladt ham det, vilde han under Omstændighederne have havt meget liden Opfordring til i den Henseende at gjøre en Anstrængelse, da han jo i de sidste fire Aar kunde ansee sig for saa godt som afskediget og ikke vidste, hvad Dag den endelige Afgjørelse vilde komme. Da denne endelig indtraadte, var hans Tilstand saa usikker, at man kunde vente Enden, naar det skulde være.

Efter at Rigsdagen var sammentraadt, indbragte Ministeren et Lovforslag om forhøiet Pension for Krøyer. Oprindeligt var det paatænkt at sætte denne til 1000 Rd. istedenfor den ham lovligt tilkommende Sum af 823 Rd. 32 Sk., men ved det den 18. Dec. Rigsdagen tilstillede Forslag forhøiedes den til 1200 Rd. Finantsudvalget nedsatte Summen igjen til 1000 Rd., men forøvrigt fandt Forslaget en meget gunstig Modtagelse i Thinget.*) Havde

*) Da Prof. Steenstrups Forhold i denne Sag har været Gjenstand

Thinget tiltraadt Regjeringens oprindelige Forslag om en Pension paa 1200 Rd., vilde den oftere omtalte Besparelse for Universitetet ved Krøyers Afskedigelse være bleven forvandlet til en Meerudgift — ondskabsfulde Tunger vilde have kaldt det en Mulct — af 300 Rd.; men selv om Pensionen kun sattes til 1000 Rd., vilde Besparelsen blive forvandlet til Meerudgift.

Udenfor Regjeringen og Thinget forefaldt imidlertid Adskilligt, som kræver Omtale.

Nogen særlig Udmærkelse ud over den foreslaaede Pensionsforhøielse blev ikke Krøyer tildeelt ved Afskedigelsen, uagtet han, mærkeligt nok, ikke engang var Ridder af Dannebrog. Saameget mere passende fandt jeg, at det vilde være, om der fra danske Zoologers Side blev gjort Noget for at hædre ham. Denne Idee, som jeg meddeelte Schiødte, vandt strax den livligste Tilslutning udenfor den Kreds, hvor Steenstrups Indflydelse var herskende. En Comitee blev hurtigt dannet, og det blev besluttet at lade udføre en Medaille, der skulde bære Krøyers Portrait og passende Indskrifter, og til den Ende at udstede en offentlig Indbydelse. Af Steenstrups Kreds blev Ingen opfordret til at undertegne denne, men den tilstilledes dem, saa at det stod dem frit for at bidrage, om de vilde. Ikke blot afholdt Steenstrup og hans nærmere Venner sig fra selv at bidrage, men der gjordes store Anstrængelser for at faae Sagen

---

for offentlig Discussion, turde det være Umagen værd at anføre Ordlyden af et Svar, som han, medens Forslaget var for Thinget, under 16. Jan. tilsendte en af Ministeriets Embedsmænd paa en Forespørgsel om Krøyers Virksomhed for Museet i de senere Aar. „Gud give," skriver han, „at jeg med god Samvittighed kunne svare i den Retning, „jeg helst vilde, men det kan jeg ikke. Det er mig ikke vitter-„ligt, at Prof. Krøyer har udført noget Arbeide for Museet i sit „Hjem i flere Aar. Hvad der er udført i de sidste Aar for Krebs-„dyrklassen, den eneste, hvoraf Prof. Krøyer, mig vitterligt, har „havt Dyr hjemme i meget lang Tid, har Prof. Schiødte gjentagne „Gange erklæret at have udført for Krøyer, men paa Museet. „Hvorvidt Prof. Krøyer har *kunnet* gjøre slige Arbeider hjemme „i disse senere Aar, er mig ubekjendt; jeg har i den Henseende „kun temmelig modsigende Efterretninger at holde mig til foruden „den i sin Tid indkomne Lægeattest."

til at strande af Mangel paa Deeltagelse, idet det blev gjort gjældende deels, at det Hele kun skulde være møntet paa at drille Steenstrup — som om noget Menneske vilde give 5 Rd. (Minimum af Bidraget) for den Fornøielse — deels at Udstedelsen af en saadan Indbydelse uden Steenstrups Billigelse eller Deeltagelse var ganske utilbørlig, fordi Initiativet til saadanne offentlige Anerkjendelser burde udgaae fra vedkommende Videnskabsfags „officielle Repræsentant“ ved Universitetet. Dette Raisonnement, hvorefter Enhver, som bliver antaget til at holde Forelæsninger ved Universitetet, derved opnaaer en Stilling som Overdommer over alle til hans Fag hørende Anliggender, saa at det bliver upassende at rose hvad han ikke roser eller dadle hvad han ikke dadler og en ganske utilbørlig Opposition at rose hvad han dadler gjorde ikke ringe Virkning i adskillige Kredse, saa at der endog gaves Folk — ellers meget brave Mænd — der oprindeligt havde undertegnet Indbydelsen, men som af den Grund vilde trække sig tilbage. Saa indgroede vare endnu dengang bureaucratiske Fordomme endog paa Videnskabens Omraade. Tiltrods for denne Modstand, som tildeels endog antog en temmelig acut Form, var Tilslutningen meget betydelig og det ingenlunde alene blandt Saadanne, som nær eller fjernt havde med Zoologien at gjøre. Særlig kjærkomment for Indbyderne var det, at Cultusminister Rosenørn sendte et betydeligt Bidrag. Indbydelsen blev desuden sendt til flere fremragende Zoologer i Sverrig og Norge, fra hvem man modtog ikke blot Bidrag, men varme Udtalelser om den Videnskabsmand, man vilde hædre. Lignende Tilslutning kunde uden Tvivl være opnaaet fra endnu videre Kredse, om man havde søgt den. Resultatet var, at en anseelig Medaille blev graveret af Conradsen og der blev endda Noget tilovers, der siden anvendtes til at reise en Bautasteen med en simpel Indskrift paa Krøyers Grav.

Hvis Steenstrup og de, som fulgte hans Anførsel, havde ventet, at deres Vægring ved at deeltage i dette Anerkjendelsestegn skulde have berøvet det Noget af dets Betydning, skuffedes deres Forventning. At Krøyer, medens han endnu havde nogenlunde gunstige Arbeidsbetingelser, havde gjort sig høit fortjent

af sin Videnskab og tjent sit Fædreland vel, vovede Ingen at nægte offentligt, og skjøndt Publicum i Almindelighed kun kjendte lidet til de zoologiske Forhold ved Universitetet, gjorde Steenstrups Holdning ikke noget heldigt Indtryk. Tanken om, at det var en uværdig personlig Uvillie, som laae til Grund for den, var kun altfor naturlig og paatrængte sig med megen Styrke, da Steenstrup i Slutningen af December 1869 publicerede en Meddelelse, som angives at være forelagt i Videnskabernes Selskab ved Mødet den 25. Juni 1869, men hvis Indhold ikke blev bekjendt, før den ved den angivne Tid udkom i 3. Hefte af Oversigterne over Selskabets Forhandlinger i 1869. Den refererede sig til Krøyers Skrift om Snyltekrebsene, der udkom i 1863—64 i „Naturhistorisk Tidsskrift“, og gik ud paa deels at forsvare Steenstrup og Lütken mod den Critik, som Krøyer i det nævnte Skrift havde fremført over Angivelser og Anskuelser, indeholdte i et af dem nogle Aar iforveien offentliggjort Skrift om det aabne Havs Snyltekrebs, deels til Gjengjæld at criticere Krøyers Arbeide. I og for sig var herimod naturligviis Intet at indvende, thi enhver Forfatter er ikke blot berettiget men forpligtet til at rette sine Forgjængeres Feil; deraf afhænger jo Videnskabens Fuldkommengjørelse. Ikke heller vilde man under almindelige Omstændigheder have opholdt sig videre over, at Indlægget var skrevet endog usømmeligt skarpt, hvad der jo i sig selv er en Smagssag. Men det vakte Indignation, at Steenstrup fremkom dermed paa en Tid, da Krøyer var saa svækket af Sygdom, at hans Læge i en Erklæring, som han afgav i Anledning af Forslaget om forhøiet Pension for Krøyer, udtalte, at dennes tilbagestaaende Levetid maaskee kunde tælles i Dage. Krøyers Afhandling var udkommen for fem Aar siden, og havde Svaret ladet vente saa længe paa sig, kunde det gjerne have ventet nogle Uger endnu*).

*) Da Meddelelsen var bleven forelagt Selskabet i Juni 1869, var det forsaavidt i sin Orden, at den offentliggjordes i Forhandlingerne efter sin Tour, men lige saa lidt som Steenstrup behøvede at have forelagt den netop dengang, lige saa lidt var der nogen Nødvendighed for netop da at lade den trykke, selv om han havde forelagt den. Steenstrup var selv Selskabets Secretair, og hvor lidt han be-

Det saae stygt ud, at Steenstrup, der, medens Krøyer endnu var i sin fulde Kraft, aldrig havde vovet at angribe ham paa en saadan Maade, nu gjorde et ligefrem plumpt Udfald paa ham, da han befandt sig i en haabløs ukampdygtig Tilstand, Noget, hvorom det for Steenstrups Vedkommende vilde være simpelthen Affectation at insinuere Uvidenhed. Endnu stærkere blev i mange Kredse Uvillien mod Steenstrup, da Krøyer forsøgte selv tildeels at besvare Angrebet — en Anstrængelse, som var over hans Kræfter, og som efter hans Omgivelsers samstemmende Vidnesbyrd var den umiddelbare Aarsag til hans Død d. 14. Febr. 1870. Naturligviis kunde Steenstrup ikke ligefrem gjøres ansvarlig herfor. Krøyer burde ganske vist heelt have overladt Besvarelsen til Andre, uagtet han neppe kunde undgaae at føle sig personlig udfordret derved, at Steenstrup tilstillede ham et Separataftryk.*) Men man kunde ikke Andet end føle Sympathi med den gamle Kjæmpe for Videnskabens Sag, som, angrebet under saadanne Omstændigheder, ikke vilde give tabt, men selv optog den Handske, der var kastet ham i Ansigtet, og, saa at sige, segnede paa Valpladsen. Intet Under, at Begivenheden skjærpede det ugunstige Indtryk af Steenstrups Opførsel.

Hvor dybt Schiødte bevægedes ved Krøyers Død kan man slutte af følgende Uddrag af et Brev til mig, skrevet den 16. Februar. „Efter Udsagn af Krøyers Nærmeste“, skriver han, „havde Angrebet, der kom i hans Hænder i de første Dage af

---

tænkte sig paa at benytte sin Stilling og sin Indflydelse i Selskabet til ved Udgivelsen af Selskabets Publicationer at lade Hensynet til sin egen Beqvemmelighed gaae forud for alle andre, kan sees deraf, at han lod en for dets naturvidenskabelige Skrifter, 5. R., 4. Bd., bestemt Afhandling af ham selv henstaae sat fra Aaret 1857 til sin Død, saa at dette Bind først i Aaret 1898 efter 41 Aars Forløb har kunnet afsluttes — en Hensynsløshed fra Steenstrups Side mod Selskabet og Publicum, og en Hensyntagen fra Selskabets Side mod Steenstrup, der gjøre begge Parter lige liden Ære, og til hvilket man neppe skal kunne opvise noget Sidestykke.

*) Tilskriften paa dette Exemplar, som er i Cand. J. Collins Besiddelse, lyder: „Hr. Professor, Dr. H. Krøyer, R. Æresleg., ærbødigen fra Forfatteren.“

„Januar 1870, virket først opluende paa ham, især da han „begyndte paa at kradse lidt op derom med sine halvblinde „Øine og senere dicterede Svaret til sin Pleiesøn, men dernæst „slappende og ødelæggende. Da han i Søndags havde endnu „engang gjennemlæst sit Stykke mod Steenstrup flere Gange, „faldt han i Besvimelse, blev bragt tilsengs og henlaae nu i en „bevidstløs Sløvhed indtil Mandag Eftermiddag Kl. $3^3/_4$, da han „uden mindste Dødskamp saa jevnt gled ud af dette Liv, at „Øieblikket, der skjelnede mellem Liv og Død, ikke lod sig be„stemme. Da jeg igaar meddeelte det i Ministeriet, blev man „ligesom forbittret, udentvivl ved Tanken om, at Pensionsfor„høielsen, den endelige Anerkjendelse efter saa mange Aars „Tilsidesættelse, end ikke den skulde han opleve*). Naar jeg „i disse Dage i Tankerne skuer tilbage over hvad Behandling „han har døiet — og jeg da med, kan jeg troe — saa behøver „jeg min hele Selvbeherskelse for ikke at føle mit Hoved „svimle af Forbittrelse over de mange spildte Aar, svækkede „Kræfter og lammede Bestræbelser, denne elendige Humbug af „ussel Herskesyge og Forfængelighed har bragt over os. Men „jeg maa og bør i Sagens Interesse søge at glemme — at „glemme! Troer De maaskee, at De er blot istand til at fore„stille Dem, hvad dette Ord vil sige for mig?“

Det var imidlertid langt fra, at Krøyers Bortgang ledede til en Stilstand i de Kampe, som havde raset i den danske naturvidenskabelige Verden, hvilke tvertimod i høi Grad blussede op ved denne Begivenhed. V. Bergsøe skrev nemlig i „Illustreret Tidende“ for 27. Febr. 1870 en Necrolog over Krøyer, hvori han gav et smukt og træffende Billede af den Afdøde og hans Virksomhed, men selvfølgelig ikke kunde undgaae, hvis Sandheden skulde siges, at nævne, at Krøyer i den sidste Snees Aar af sit Liv som Videnskabsmand og som Embedsmand havde følt sig under et Tryk, der havde forbittret ham Livet. Paa samme Tid betænkte Bergsøe sig ikke paa, aabent, skjøndt uden Navns Nævnelse, at henvise til Steenstrup og hans Kreds som den

*) Loven var til tredie Behandling, da Krøyer døde.

Leir, hvorfra dette Tryk udgik. Steenstrup tog til Gjenmæle i den Berlingske Tidende (af 12. Marts 1870) med en Opfordring til Bergsøe om at fremkomme med bestemte Angivelser som Begrundelse af sin Sigtelse. Denne Opfordring efterkom Bergsøe (i Berl. Tid. for 19. og 21. Marts), hvorefter fulgte et Forsvar fra Steenstrup (i Berl. Tid. for 21., 22. og 23. April) og et afsluttende Svar paa dette af Bergsøe (i Berl. Tid. for 10., 11. og 14. Juni*)). At dennes Sigtelse i det Hele var kun altfor vel begrundet, fremgaaer saa overflødigt af de paa de foregaaende Blade af dette Skrift givne Oplysninger, at Læsere af dette i første Øieblik maaskee ville undre sig over, at Steenstrup overhovedet fremkaldte en Discussion. Det maa imidlertid tages i Betragtning, deels at Steenstrup vel maa antages fra sit Synspunct at have fundet Adskilligt forsvarligt, hvorom Andre vilde dømme ganske anderledes, deels at de af mig i nærværende Værk fremdragne Oplysninger for det Meste ere hentede fra Archiver, som dengang vare utilgjængelige undtagen for de nærmest vedkommende Embedsmænd, ligesom de jo ogsaa angaae Begivenheder, der dengang laae henved en Snees Aar tilbage i Tiden, saa at Steenstrup kunde være fuldstændig sikker paa, at de ikke vilde blive fremdragne. Bergsøe havde skrevet Necrologen saavel som sit første Svar til Steenstrup uden andre Materialier end hvad han havde faaet at vide ved Samtaler, og selv i sit andet Indlæg kunde han kun fremføre eet Document, nemlig Krøyers Brev til Schiødte af 5. Jan. 1846**), hvilket denne havde stillet til hans Disposition. Da nu desuden Bergsøe i et Par Puncter maa have misforstaaet hvad han havde ladet sig sige, var han kommen til at begaae et Par historiske Urigtigheder, af hvilke den vigtigste var, at han fremstillede Begivenhederne i 1846 som om Krøyer havde søgt Professoratet. Steenstrup, hvem alle officielle Oplysninger stode til Raadighed, havde ingen Vanskelighed ved at bevise, at dette var en Feiltagelse, og han gjorde naturligviis det meest Mulige ud af det. Desuden antog

*) Bergsøes Indlæg er dateret d. 6. Mai, men maatte henligge temmelig længe af Mangel paa Plads.

**) See I p. 286.

han en meget myndig, endog haanlig, affeiende Tone, som ikke forfeilede sin Virkning. Følgen var, at det lykkedes ham i Manges Øine at give sig Udseendet af forfulgt Uskyldighed — med hvor megen Ret, derom vil man nu kunne dømme. En nærmere Paaviisning af Forholdet mellem hvad der i denne Strid blev sagt paa begge Sider og den historiske Sandhed, saaledes som den fremgaaer af hvad jeg har oplyst, vil imidlertid ikke ligge indenfor min Opgave.

I Forbindelse med denne Skriftvexel stode nogle andre Indlæg. Et af dem var en Protest fra Dr. R. Bergh imod den af Steenstrup mod ham udslyngede Beskyldning, for hvilken Steenstrup ikke kan have havt mindste Hjemmel, at Bergh tiltrods for sit Kjendskab til Krøyers Helbredstilstand havde indviklet denne i den Strid, som blev hans Bane. Et andet var skrevet af daværende Prosector K. Valløe til Gunst for Steenstrup i „Berlingske Tidende“ (13. April 1870) og var vistnok beregnet paa deels at bøde paa Steenstrups lange Taushed, idet der nemlig hengik en heel Maaned mellem Bergsøes første, indgaaende Redegjørelse og Steenstrups Forsvar, deels at berede en god Modtagelse for dette ved en rigelig Lovpriisning af Steenstrup. Bergsøe, som havde faaet at vide, at en saadan Artikel kunde ventes, og netop da fik et nyt Anfald af sin Øiensygdom, frygtede for, at Besvarelsen af baade Valløes og Steenstrups Artikler vilde være over hans Kræfter, og anmodede derfor mig om at tage mig af Valløe. Da imidlertid dennes Artikel kom, viste den sig at være altfor overfladisk til at være Svaret værd, og jeg foretrak derfor uden at tage Hensyn til den at levere en muligst indgaaende Behandling af et Spørgsmaal, som Bergsøe alt havde berørt men naturligviis ikke havde kunnet give megen Plads til, nemlig den videnskabelige Modsætning mellem Krøyer og Steenstrup. Denne Sidste havde søgt at afvise Discussion om dette Hovedpunct i Forholdet med den Bemærkning, at hvad Bergsøe i denne Retning havde anført — nødvendigviis i al Almindelighed — var kun tomme Talemaader, og at det kun var en fable convenue, naar der taltes om en saadan Forskjel mellem ham og visse andre danske Zoologer. For at gjøre en Ende paa denne fornemme Afviisning meente jeg, at det bedste Middel

vilde være en præcis Paaviisning af hvorledes Steenstrup i saa mange Arbeider havde forfeilet Maalet ved ikke at holde sig den eneste sande naturvidenskabelige Methodes Regler efterrettelig. Dette blev derfor Hovedindholdet af Artiklen, som saaledes leverede den første indgaaende Critik af Steenstrups zoologiske Forfattervirksomhed, som overhovedet endnu var fremkommet. Det var mig saameget lettere at gjøre dette med kort Varsel, som jeg alt længe havde været beskjæftiget med Udarbeidelsen af et udførligt Værk over den videnskabelige Zoologies Grundsætninger og den danske zoologiske Literatur. Jeg gjorde desuden opmærksom paa, at man i Danmark i høi Grad overdrev Steenstrups europæiske Berømmelse, selv afseet fra dennes utvivlsomme Mangel paa solid Begrundelse, og jeg sluttede med at opfordre Steenstrup og hans Venner til at benytte den Leilighed til en Discussion af disse Princip-Spørgsmaal, som vilde frembyde sig ved den snart forestaaende Publication af det omtalte Værk — en Handske, som aldrig blev optaget.

Dette Indlægs Offentliggjørelse havde forøvrigt sin Historie, som jeg vil fortælle, da den virkelig er characteristisk. Da den hele Controvers havde fundet Sted i „Berlingske Tidende“, blev ogsaa mit Stykke tilsendt dette Blads daværende Redacteur, Etatsraad Knudsen, med Anmodning om Optagelse, hvilken imidlertid blev nægtet. Det blev dernæst tilbudt „Fædrelandet“, men med det samme Resultat, da Redacteuren, Ploug, som han sagde, fandt, at al den Tale om Methode ikke havde Noget paa sig, da Enhver jo maatte have Lov til at arbeide som han fandt beqvemmest. Til Bille, Redacteuren af „Dagbladet“, henvendte man sig ikke, da man efter nogle Yttringer, han havde ladet falde, sluttede — efter hvad han selv senere har sagt mig, dog med Urette — at han ikke vilde optage det, og Enden blev, at man igjen aabnede Underhandlinger med Knudsen. At denne først afslog at optage dette Indlæg, skal være gaaet saaledes til, at den, der bragte Manuscriptet til Bladets Contoir, leverede det til et yngre Medlem af Personalet, som, efter at have seet hvad det dreiede sig om, af Ubetænksomhed begik den Indiscretion at vise det til Steenstrup, som netop var til-

stede og læste Correctur paa sit Svar til Bergsøe. Det var da paa Professorens indstændige Forestillinger, at Knudsen sendte det tilbage. Denne Sidste skal dog have fortrudt det, og Resultatet blev, at Stykket blev trykt som „Særskilt Bekjendtgjørelse“ i „Berlingske Tidende“ for 29. April, med Henviisning dertil i Bladets Hovedtext. I Virkeligheden var dette nok kun en Form — jeg har i det Mindste aldrig betalt for Indrykkelsen — men at et Indlæg, der saa indgaaende behandlede et Hovedpunct i Sagen og desuden var holdt i en aldeles objectiv Tone, figurerede som Avertissement, vakte dengang ikke liden Opmærksomhed. Det Samme gjorde ogsaa den Omstændighed, at Steenstrup, der havde været saa rede til at svare for sig mod Bergsøe, aldrig indlod sig paa at gjendrive dette Indlæg, der dog rørte saa haardt ved selve Grundvolden for hans Reputation som Videnskabsmand.

Endelig udkom mod Aarets Slutning Krøyers eget Svar til Steenstrup sammen med en Afhandling af Schiødte angaaende de videnskabelige Differentspuncter mellem de to Forfattere. Sidstnævnte Afhandling er der dog her ikke nogen Anledning til at gaae nærmere ind paa*). Her skal blot bemærkes, at Schiødte paaviser, at Steenstrup i sin Hidsighed havde grundet en Deel af sine bittre Bemærkninger paa en unøiagtig Gjengivelse af Krøyers Udsagn, saa at de altsaa i Grunden vare dødfødte. Ogsaa Bergsøe havde for sin Part havt at beklage sig i samme Retning over Steenstrups Maade at discutere paa.

Som Bidrag til Opfattelse af Stillingen og Stemningerne kunne følgende Uddrag tjene. I et Brev af 15. Marts skriver Schiødte til mig: „Her er svært Røre i den hele fornemmere „sociale Verden, hvor Steenstrup har Forbindelser, i Anledning „af en Biographie, som Bergsøe har leveret af Krøyer i „„Illustreret Tidende“. Den kommer ogsaa ud separat og vil „da blive sendt Dem. B. har deri antydet, jeg synes dog „ingenlunde paa nogen stødende Maade, Tilsidesættelser og „Skuffelser i Kr.s Liv. Herover er Stp. bleven som desperat og „har igaar Aftes sat et Stykke i „Berlingske Tidende“ . . dog,

*) See Danm. Zool. Lit., II, 2, p. 320 ff.

„De vil have seet det, inden De endnu faaer dette Brev. Den „Forbittrelse, der hersker mod B., gjør De Dem neppe nogen „Forestilling om; næsten Alle tage Parti imod ham. Madvig har „havt ham for sig: „Krøyer var en Krakiler, som Videnskabs- „„mand var han som alle I af samme Coteri ubetydelig. I ere „„som krogede, vantrevne Træer, Stp. er en mægtig Eeg med „„harmonisk udviklet, vidt hen skyggende Krone. Eders Ar- „„beider ere borneerte Specialsager, som forblive aldeles uden „„Betydning, naar ikke Stp. maaskee hist og her finder „„Noget, som han kan befrugte med sit Genie; først saa faaer „„det Anvendelse, men det er da ikke Eders Skyld. Eders „„Coteri kjender jeg nok, det beroer heelt og holdent paa Eders „„usle Misundelse mod den store Mands Berømmelse, som I „„vil kunne besudle men ikke fatte paa Grund af Eders egen „„Uvidenskabelighed“! Relata refero, men i Hovedsagen maa „Beretningen være rigtig; thi Madvig har i sin Tid sagt aldeles „det Samme til mig, om end i mindre vidtgaaende Udtryk, og „at M.'s Mening er næsten hele Universitetets, derom er der „ingen Tvivl. Om mig sagde M. det Sædvanlige, som i de „Kredse, hvor Steenstrup har Credit, stadig gjentages: „Det „„er umuligt for Nogen at arbeide sammen med mig paa „„Grund af min ufordragelige Characteer“. Jeg er ganske sløv „for alle disse Ting, hvad mig selv angaaer, og har forlængst „indseet Umuligheden af at blive behandlet med Billighed af „disse Folk. Naar man først har truffet sit Valg i vore natur- „historiske Differentser, saa maa enten Stp. eller jeg blive „umulig“. — Under 18. Marts skriver han: „Her er voldsom „Bevægelse i Byen, langt ud over de egentlige naturhistoriske „Kredse, over Bergsøes Artikel i „Illustreret Tidende“. Ryg- „terne vrimle“.

Samme Dag læste man i „Fædrelandet“ en Artikel, hvori der først mindes om den ovenfor berørte Feide mod Ørsted (see Side 218—219). Dernæst refereres Striden mellem R. Bergh og Videnskabernes Selskab, særligt Steenstrup, endvidere Bergsøes Necrolog og Steenstrups Protest. Endelig slutter den med følgende „Bemærkning, som“, hedder det, „vi troe, har „paatrængt sig saare Mange, der har fulgt disse Skriftvexlinger,

„og det er den, at de aabne et uhyggeligt Indblik i vore viden-
„skabelige Forhold. Vi ere et lille Folk, vore Forhold ere alle „meget smaa, og vore Videnskabsmænd maa finde sig i paa „ganske enkelte og sjeldne Undtagelser nær at være af en „moderat Størrelse*), men de gjøre sig selv mindre og deres „Land og Folk mindre ved at forvexle Videnskabens Kaar med „de personlige Fordringer og anvende deres Tid og Kræfter „paa smaaligt Kjævl, paa Rivninger og Rivaliteter, som vel „ofte ikke kunne fjernes eller undgaaes, men som altid bør „holde sig paa Privatlivets Omraade. Eet, troe vi, fremgaaer „klart af hvad der foreligger, og det skal siges, skjøndt det „gjør os personligt ondt at maatte gjøre det; det er, at der er „Skyld paa begge Sider, det er, at den milde, humane Aand, „den Fordragelighed mod afvigende Retninger, den selvfornæg-„tende Anerkjendelse og Fremdragning af yngre Dygtigheder, „den rolige Værdighed, som bør udmærke den sande Viden-„skabsmand, og som i sin Tid udmærkede Ørsted**) og Schouw „og vistnok ogsaa Forchhammer, den synes at være om ikke „slukket saa dog trængt noget tilbage hos vor Videnskabs „officielle Repræsentanter ved Universitetet og i Videnskabernes „Selskab, deres videnskabelige Fortjeneste forøvrigt ganske „ufortalt; thi kun derved kan man forklare sig, at der er op-„staaet en Opposition, hvis Lidenskab skeier ud i letfærdige „Formodninger og utilbørlige Insinuationer, hvor den ingen „Kjendsgjerninger har at holde sig til. Vi maa have Ende paa „dette Uvæsen, der beskæmmer os, men man faaer kun Ende „derpaa derved, at den offentlige Menings Misbilligelse vækker „en fælles bedre Erkjendelse“.

Denne Artikel havde en vis Virkning, bl. A. fordi Udtrykket „vor Videnskabs officielle Repræsentanter ved Universitetet og i Videnskabernes Selskab“ kun kunde opfattes som meent om Steenstrup, hvilket end yderligere fremgik af Plougs Ord, at det gjorde ham personligt ondt at maatte sige hvad han her sagde. Ploug var ellers en Beundrer af Steenstrup,

*) Meningen maa være Berømthed eller Lign.

**) Det er Physikeren H. C. Ørsted.

ikke saaledes, at han prætenderede at forstaae sig paa Naturvidenskab eller særligt Zoologi, men fordi hans poetiske, ideelt anlagte Gemyt naturligt tiltaltes mere af den Steenstrup tillagte Dybsindighed, Aandrighed og Genialitet end af den ædru, tilsyneladende tørre Fordybelse i Enkeltheder, som f. Ex. characteriserede Krøyers Arbeide. Det er tydeligt, at Ploug, der i saa Henseende vist kunde antages at repræsentere Mange, var bleven ubehageligt berørt ved Steenstrups Optræden. Paa samme Tid vise hans Ord om „Kjævl“ osv., at han ikke havde mindste Idee om Realiteten og Betydningen af Forskjellen mellem de to Leire paa Videnskabens Omraade, men havde ladet sig vildlede af Steenstrupianernes Insinuationer om Misundelse osv. hos Steenstrups Modstandere, ligesom ogsaa hans Anklage mod Oppositionen for Letfærdighed i at fremsætte Insinuationer uden at have Kjendsgjerninger at støtte sig til vidner om, i hvor høi Grad han og vistnok Mange med ham vare forud indtagne og imponerede af Steenstrups Suffisance; thi da denne Artikel blev skreven, var Bergsøes Redegjørelse endnu ikke trykt, saa at Artiklens Forfatter end ikke *kunde* vide hvilke Kjendsgjerninger Bergsøe maatte være istand til at fremføre. Schiødte skrev om denne Artikel: „Fædrelandets Artikel finder „megen Anklang, skjøndt De vil finde den saare svag baade i „Indsigt og Raisonnement. Det er morsomt med disse Herrer „Journalister; de slaaes indbyrdes paa Kanepidske, og naar de „saa ere udmattede, ville de have den Nydelse at vise sig „humane og upartiske, hvilken de da skaffe sig paa Andres „Bekostning. Slemmest er ellers den Passus, at, da vi ere et „lille Folk, saa maae vore Videnskabsmænd paa faa og sjeldne „Undtagelser nær finde sig i at „være af moderat Størrelse“, „hvilket vel, hvis der ellers af Ploug forbindes nogen Tanke „dermed, skal sige, at det nuværende System bør opretholdes, „nemlig, at man stadig sørger for, at Universitetet har *een* „Mand, som man skriver Viser til som den, der „raader „Videnskabens Gaader“; saa skulle alle de andre holde „deres Mund og ikke forstyrre Gemytligheden, være trouble-„fête, naar Skaalerne udbringes og Propperne knalde. Vi ville „haabe, at disse os vanærende Selvskuffelser snart ville faae

„Naadestødet, men langsomt vil det gaae, inden en bedre Ind-
„sigt naaes“.

Om Valløes Artikel skrev Schiødte d. 15. April: „Stp.s „Venner finde, at Forsvaret for ham er altfor lunkent, og Uden-„forstaaende, saavidt jeg har hørt Mening udtale, at det er for „sentimentalt og smaakunstlet. At det i Virkeligheden er „usselt, vil De nu selv have seet . . , . . Svaret til ham og „paa Alt, hvad der er sagt eller vilde blive sagt af Modstan-„derne, indeholdes jo allerede i Deres Værk, og De behøver, „som De saa rigtigt bemærker, kun at fremdrage passende Par-„tier af hvad der allerede foreligger heelt udarbeidet fra Deres „Haand for at sætte alle ikke aldeles fanatiserede Personer paa „det rette Standpunkt . . . Tvivlen raser nu i Manges Hjerte“. Om Forfatteren siger han: „Valløe har et lyst Hoved og et „betydeligt Talent for Præparation. Skade, at det lyse Hoved „hendøser i Ordkløgt og Gjøgl*), og at det betydelige Talent „ikke har samlet sig alvorligt paa nogen videnskabelig Livs-„opgave. Kun paa denne Maade kunde han med sine Anlæg „være blevet, hvad han nu kalder sig, „en fri Mand af Folket“. „Nu er han kun en ufri Mand af Universitetsfolket. Han er et „af de mange Offre for vort Universitets forældede Tilstande, „for dets seige Modstand mod den naturvidenskabelige Retning „i Videnskaben, dets stædige Fastholden ved dette fordærvelige „System, hvorefter en Mand udnævnes til Repræsentant for en „videnskabelig (eller uvidenskabelig**)) Rubrik, hvormed saa „Alt skal være gjort, og det skal revses som Opposition mod „Universitetet at røre sig frit paa de Enemærker, hvor han er „Kgl. ansat Domainebestyrer. Havde Univ. formaaet at begribe „O. F. Müller, Abildgaard, Joh. Chr. Fabricius, Ludvig Jacobson, „Bendz (der i sin Tid vilde have været Docent i compar. Anat.) „og Krøyer, saa havde Hr. Valløe nu lettelig kunnet være en „flink Universitetslærer i Histologien. Men da ingen naturv. „Skole har faaet Lov til at fæste Fod hos os, saa ere For-

*) Valløe var en meget populair Commersmager i Studenter-foreningen.

**) Nemlig med Hensyn til Omgrændsningen.

„dringerne til Enkeltmands Dygtighed og Characteerstyrke*) nu „voxede langt op over det Maal, han vilde have kunnet magte. „Derfor maa han nu udhøkre sit smukke Talent for Anatomien „til Spotpriis som Prosector**), Manuducteur, og lade sig sende „i Marken som menig Soldat og Trumpeter for gammel Slen- „drian og ny Confusion. De seer, at han intet Begreb har er- „hvervet sig om Betydningen af Forskjellen mellem historisk og „naturv. Methode, hvorfor han ikke vil lade Bergsøes Slutninger „fra Flynderne og Hermaphroditismen gjælde".

Under 29. April skrev Schiødte: „De maa vel nu have „læst Steenstrups Svar i B. T. til Bergsøe. Da jo Stemningen „i alle Kredse, hvor Universitetsfolk have Indflydelse, iforveien „var yderlig forbittret, har Stp.s Artikel gjort stort Indtryk, og „Bergsøe, ja hele vort Parti, er anseet for at være definitivt „blottede som en Samling Bagvadskere. Hele Byen er i Oprør „over disse Sager, og mit Navn slæbes i Skarnet som den, der „er Skyld fra første Færd af i alle disse Angreb paa Stp. „Blindheden er naturligviis ingenlunde total, vi have mange og „gode Mænd for os i forskjellige Kredse, men Universitetsfolket „er at see til som en Flok hylende Indianere, opførende Krigs- „dandsen og beredende sig til at binde Forbryderne til Pælen. „Om Marterens Enkeltheder synes man dog ikke at kunne „blive enig, kun skal den være af den fæleste. Paa mig per- „sonligt gjøre disse Ting kun ringe Indtryk. Det var ander- „ledes for 20 Aar siden, da jeg stod ganske alene; men nu „har Bladet vendt sig."

Det vilde føre for vidt at anføre flere af Schiødtes Bemærkninger om Philisterleirens Stemninger og Udtalelser. Da Bergsøes afsluttende Artikler vare trykte, var han ganske vel tilfreds, og af mit Stykke ventede han sig i alt Fald det Resultat, at „nu vil vel ogsaa det største Dummerhoved kunne begribe, at uden Grunde kommer man ingen Vei." Ikke ringe Forventninger i samme Retning knyttede han til Publicationen af første Deel af mit Værk over den danske zoologiske Literatur, der

---

*) Nemlig for alligevel at komme til Fronten.

**) Valløe fik aldrig medicinsk Examen.

udkom i Mai 1870, indeholdende en udførlig Fremstilling af de rette Principer for naturvidenskabelig Forskning og literair Production. Vel nævnes der i denne Deel ingen Navne; Spørgsmaalene discuteres aldeles i Almindelighed, men da denne første Deel forkyndte sig som Indledningen til en Udsigt over den danske zoologiske Literatur, laae deri, at det var denne, som fornemmelig havdes for Øie, og Anvendelsen af det Sagte paa fremragende Forfattere var let nok. Schiødte var dog ikke længe om at mærke, at Fordomme saavel om Personer som om Ting døe langsomt, blandt Andet fordi de Fleste ikke gjøre sig den Uleilighed at skaffe sig ordentlig Underretning, medens de dog stadigtvæk dømme, som om de vidste Besked. I et Brev siger han efter at have anført nogle Udtalelser af et Par navngivne Mænd: „Disse Folk have den største Vanskelighed „ved at begribe hvad Naturvidenskab er; for dem er den deels „en Samling af Facta, deels Historie. Alt gaaer her efter „*Autoritet*, og denne bestemmes efter officiel Ansættelse. Til-„standens Usselhed overgaaer virkelig det Trolige."

Paa Steenstrups egne Tilhængere udøvede de fremkomne critiske Udtalelser ingen Indflydelse; de fortsatte den gamle Sang om Steenstrups Aandrighed, Genialitet, omfattende Blik osv., som om Intet var forefaldet. Et Par Exempler kunne her finde Plads. For at skaffe Krøyers Enke en Indtægt publiceredes en blandt Krøyers Efterladenskaber funden Begyndelse af en Autobiographi, der dog ikke naaer længere end til 1838. Den blev temmelig uvenligt omtalt i „Fædrelandet", hvis Redacteur deraf tog Anledning til at foreholde dem, der satte Krøyer saa høit i Sammenligning med Steenstrup, at de havde Uret, fordi de formeentlig oversaae, at Steenstrup besad hvad Krøyer manglede: *Aand* — som om Aand i den Forstand, hvori Ordet her maatte tages, havde Noget at gjøre med exact Naturvidenskab. Den samme vildledende Beundring for Steenstrup gav sig Udslag ved en Fest, der holdtes i Anledning af hans 25-aarige Professorjubilæum i Slutningen af 1870, ved hvilken Leilighed der bl. A. blev sunget: „Du har ei Din Styrke i „nogen enkelt Krog at dyrke, men sætter Alt i et samlende „Syn, klarer op Phænomenernes Væsen". Uden Tvivl kunde

dette passere som fortræffelig Jubilæumspoesi, men hverken som Philosophi eller som Historie. Thi Ingen kan faae et samlet Syn uden at trænge tilbunds i Enkelthederne, saaledes som man kun kan gjøre i „en enkelt Krog"; ikke heller havde Steenstrup klaret det Allermindste op af Phænomenernes Væsen eller engang virkelig forsøgt derpaa. Kun de, der hverken kjendte hans Videnskab eller hans Arbeide, kunde troe noget Saadant; det var kun den gamle fable convenue, som saa længe havde hersket uanfægtet, der her kom frem igjen, til en Afvexling paa Vers.

Schiødte citerer disse Verslinier blandt sine Optegnelser i Anledning af en Kunstcritik, skrevet af Julius Lange, som stod at læse i „Fædrelandet" et Par Aar senere, og hvori findes følgende Passage: „Først naar han [Maleren] kjender Plantens „finere Bygning i alle dens Enkeltheder og Stenens Former, „som skifte Characteer efter dens indre Sammenhæng, først da „kan han med Fordeel lære den Rolle at kjende, disse Gjen-„stande spille, naar de optræde i Forening i alle de mægtige „og mangfoldige Formationer, der imponere os i Naturen. Først „naar Kunstneren rigtig er hjemme i Naturens Legemsverden, „først da kan det lykkes ham at trænge ind i dens Sjæl, at „bemægtige sig den Stemning, der aabenbarer sig igjennem „den . . . . . Men har han forsømt at gaa denne langsomme „Vei, har han spildt sin Tid med at finde Gjenveie, der skulde „føre ham lettere til Maalet, ja da maa han bøde derfor; den „Holdningsløshed og Usikkerhed, der følger med overfladiske „Kundskaber, bemægtiger sig ham, og han bliver et Bytte for „Indtryk allevegne fra, som et grundigt Studium skulde have „beskyttet ham imod. I Stedet for at følge den Vei, hans „eiendommelige Talent vilde afstikke ham under en ærlig og „alvorlig Stræben efter at udvikle de Kræfter, der boe i ham, „svaier han hid og did som et Siv for alle de Vinde, der „blæse fra Kunstens Himmelhjørner; han skifter Æmner lige-„saa tidt, som han skifter Malemaade osv." Hertil bemærker Schiødte: „I Betragtning af Kunst har man herhjemme for-„længst tilegnet sig de Sandheder, man endnu fra de fleste „Dannedes Side fornægter for Videnskabens Vedkommende".

Han betegner Langes Udtalelser som „Yttringer, som Bladets „Redacteur, om Nogen vilde fremsætte dem for Naturviden- „skabens Vedkommende, paa det Stærkeste vilde haane — og har „haanet offentligt — og fordømme som Kjendetegn paa en aande- „lig Trælbundethed, en Mangel paa Overblik, Henfalden til „smaalig Syssel, der døver Blikket for det Almindelige, en „Indkryben i „Kroge“, som det ikke er værd at røre ved.“

Angaaende det omtalte Jubilæum kan bemærkes som et for Forholdene characteristisk Træk, at de, som foranstaltede Festen, fortrinsviis søgte Tilslutning udenfor naturvidenskabelige Kredse, i god Overeensstemmelse med, at Jubilaren fortrinsviis henvendte sig til Publicum i Almindelighed, som om det var ham mindre om at gjøre at fremme sin Videnskab, end om at vinde Anerkjendelse hos dem, der ikke kjendte Noget til denne. Af Zoologer havde man naturligviis ikke indbudt Steenstrups aabenbare Modstandere, men Prof. Bendz, der dog var fuldkomment paa det Rene med Beskaffenheden af Steenstrups Videnskabelighed, havde, hvad han siden inderlig fortrød, ladet sig lokke til at være med ved fagre Ord om, at man særligt ønskede, at Festligheden ikke skulde have Characteren af en Partidemonstration.

Havde det end lange Udsigter med i nogen væsentlig Grad at gjøre en med Videnskabens sande Principer overeensstemmende Opfattelse af disse Modsætninger gjældende, saa var der dog ved Begivenhederne efter Krøyers Død vundet overmaade Meget for Oppositionen, om man saa vil kalde Schiødte og hans Meningsfæller. I en snæver Kreds havde det lige siden 1849 været bekjendt, at der existerede en videnskabelig Modsætning mellem Steenstrup paa den ene Side, Schiødte og Andre paa den anden Side, og tildeels var dette ogsaa blevet bekjendt i videre Omfang ved Behandlingen af Museumsloven, men det var først ved Bergsøes Necrolog og den derved foranledigede Skriftvexel, at Sagen fik nogen Betydning i hele det dannede Publicums Øine, eller overhovedet, at Kampen mellem dem fik en offentlig Characteer. Lad være, at det var langt fra, at Oppositionen mod Steenstrup allevegne blev kjendt berettiget, saa var der dog vundet overmaade Meget ved, at den saaledes

traadte frem som et væsentligt Led i det aandelige Liv, der dengang rørte sig i Danmark. Lad være, at Publicum i Almindelighed i slige Stridigheder sædvanligviis ikke kan ventes at ville sætte sig saaledes ind i Stridens Enkeltheder, som der vilde udfordres for at fælde en nogenlunde velgrundet Dom, men vil være meest tilbøieligt til at antage, at Sandheden ligger mellem de af de stridende Parter repræsenterede Anskuelser, saa var der under Omstændighederne vundet overmaade Meget ved om end blot i Publicums Øine at komme op paa Siden af en Modstander, som saalænge havde behersket hele Marken. I ingen Henseende kunde Schiødte indrømme, at Steenstrups Maade at behandle videnskabelige Emner paa — saaledes som den fremtraadte i de Skrifter, paa hvilke hans Reputation især beroede — havde noget Krav paa at betragtes som en „Retning“, der havde sin berettigede Plads ved Siden af den af ham selv repræsenterede Arbeidsmaade; men det var et stort Fremskridt, at det blev vitterligt for Alle, som toge nogen Interesse i slige Forhold, at Værdien af Steenstrups Maade at drive Zoologi paa saa afgjort bestredes, og at Kampen mellem Schiødte og Steenstrup ikke blot gjaldt Embedsforhold, men Differentspuncter af den yderste Vigtighed i videnskabelig Henseende. Det var kun en Begyndelse, der var gjort, men det var en Begyndelse, hvoraf Mere kunde udvikle sig.

AFSLUTNING AF SAGEN OM KREBSDYRSAMLINGEN.

Medens Forhandlingerne om Krøyers Afskedigelse trak i Langdrag, blev den nye Museumsbygning færdig, saa at der i Foraaret 1868 kunde begyndes paa Indflytningen. Transporten af Naturalierne, saavelsom Anskaffelsen af de for Opstillingen i det nye Locale nødvendige Skabe osv., besørgedes af Bygningscomiteen, men Indpakning og Udpakning samt Opstillingen besørgedes af vedkommende Inspectorer, der ogsaa gave Byg-

ningscomiteen, eller Haandværkerne directe, de nødvendige Oplysninger om Skabenes Indretning o. a. L. Da Krøyer endnu ikke var definitivt afskediget og altsaa endnu havde det officielle Ansvar for de til andet Inspectorat hørende Samlinger, maatte det forsaavidt paaligge ham at varetage det Fornødne med Hensyn til deres Flytning, og da hans Helbredstilstand ikke tillod ham personlig at gjøre dette, vilde det have været i sin Orden, om han i den Henseende havde henvendt sig deels til Bygningscomiteen, deels til Museumsraadet eller i alt Fald til en eller flere af sine Colleger angaaende det museumsmæssige Tilsyn og Arbeide derved. Dette undlod han imidlertid, som jeg troer, fordi han meente, at da han ligefrem var bleven tvunget til at søge sin Afsked, kunde han i det Væsentlige betragte sig selv som afskediget fra den Tid, da han havde indsendt sin Ansøgning, og var i alt Fald ikke forpligtet til at paatage sig eller bekymre sig om saadanne extraordinaire Arbeider som den forestaaende Flytning. Under disse Omstændigheder maatte det nærmest tilfalde Bygningscomiteen at tage Initiativet, hvilket var saameget nødvendigere, som Autoriteterne insisterede paa, at Palaiset i Stormgaden blev rømmet før October Flyttedag 1869, da det nemlig skulde sælges.

Den naturligste Fremgangsmaade, som ogsaa den eneste, der stemmede med passende Hensyn til Krøyer, vilde have været, om Comiteen havde henvendt sig til denne, gjort ham opmærksom paa, at Omstændighederne ikke tillode yderligere Opsættelse, og forespurgt, hvorledes han stillede sig til Sagen. Hvis Krøyer da ikke selv gjorde de fornødne Skridt, kunde Comiteen dernæst have henvendt sig til Museumsraadet som Museets almindelige Bestyrelse, for at dette kunde varetage hvad der laae ud over Bygningscomiteens Competence. Intet Saadant skete dog. Steenstrup ignorerede baade Krøyer og Museumsraadet, men tilskrev, paa given Foranledning, under 28. Jan. 1869 Universitetets Qvæstor, Justitsr. Gede, som ogsaa var Medlem af Bygningscomiteen, at „den væsentlige Hin-„dring [for Gaardens Rømning indenfor den fastsatte Frist] er, „at der er skeet saa stor Udsættelse af Forberedelserne til „Indflytningen af een af Afdelingerne derved, at den ansvar-

„havende Inspector, Dr. Krøyer, ikke endnu er entlediget og „ikke er istand til at varetage nogetsomhelst af Ud- og Ind- „flytning samt Opstillingen, da han næsten i et Decennium ikke „har været i Museet og aldrig har seet det nye Museum og „dets Indretning“. Alt, hvad der var gjort, var, at efter mundtlig Aftale med Ministeren vare nogle Skabe, saaledes som de almindelig brugtes i Museet, forfærdigede paa en Tid, da der ikke var meget Arbeide for Haandværkerne. Dog kunde endnu Alt bringes i Orden til den fastsatte Tid, „men for at Bygnings- „comiteen skal kunne indestaae herfor, maatte det høie Kultus- „ministerium bemyndige det Medlem af Bygningscomiteen, der „tillige er Medlem af Museumsraadet, til i den ansvarhavende, „men ved Sygdom forhindrede Inspectors Sted at staae for Ud- „og Indflytning og Udstyrelsen af Værelserne med de fornødne „Skabe m. M., enten han nu vilde udføre dette alene paa eget „Ansvar eller efter Samraad med een eller flere af sine Colleger.“ Det vil bemærkes, at Steenstrup i denne Skrivelse udtrykkeligt betegner Krøyer som ansvarhavende, ligesom det udtrykkeligt er som Medlem af Museumsraadet, at han ønsker sig bemyndiget til at varetage Flytningen, hvilket synes at staae i stærk Modsigelse med det Factum, at han i Gjerningen aldeles forbigik baade Krøyer og Raadet — en Omstændighed, som rigtignok ikke fremgaaer af selve Skrivelsen. Denne sidste blev af Qvæstor fremsendt til Ministeriet, hvortil den, efter Affattelsesformen at dømme, ogsaa var bestemt, og derefter modtog Steenstrup fra dette en Skrivelse af 12. Febr., der gik ud paa, at i Henhold til Ovenstaaende „bemyndiges Hr. Etatsraaden til i „den forhindrede Inspectors Sted at forestaae Ud- og Indflyt- „ningen samt Udstyret af Værelserne med de fornødne Skabe „og i enhver Henseende at varetage alt Fornødent, for at „Realisationen af den ovennævnte Gaard ikke skal blive for- „hindret.“

Museumsraadet, der indtil da ingen Underretning havde modtaget om hvad der gik for sig, fik nu af Steenstrup Meddelelse om, at han havde modtaget en saadan Bemyndigelse, med Tilføielse af, at han vilde begynde Flytningen d. 1. Marts. Skrivelsen er dateret d. 14. Febr., men kom først Schiødte ihænde d. 27. s. M.

Da Schiødte vel vidste, at Steenstrup gik ud paa at forhindre Krebsdyrsamlingens Forening med Resten af Leddedyrsamlingen for selv at faae Bestyrelsen deraf, saae han deri, at Steenstrup havde skaffet sig en saadan Bemyndigelse, uden at Sagen var kommet for i Museumsraadet, et Forsøg paa, for den omtalte Samlings Vedkommende, ad en Gjenvei at skabe et præjudiceerligt fait accompli, og han tilstillede derfor alt under 28. Februar Ministeriet følgende Skrivelse:

„Ved et igaar fra Museumsraadets Formand modtaget „Circulaire er jeg sat i Kundskab om, at det er overdraget „ham at varetage Henflytningen til det nye Museum af de Sam„linger, som have været underlagte Professor Krøyers Bestyrelse. „Jeg tillader mig i denne Anledning at fremsende følgende „Oplysninger med dertil knyttet Andragende. Siden September „1864 har jeg efter Prof. Krøyers Anmodning og paa hans „Vegne bestyret det forrige Kongelige naturhistoriske Museums „Krebsdyrsamling. Ved denne er der under min Bestyrelse „udført følgende Arbeider. Den er fuldstændig omsat i Glas„sene og i fornødent Fald ompræpareret. Den er paa mange „Steder kritisk gjennemgaaet efter den nyere Literatur. Mange „nye Bestemmelser ere tilføiede. Den er heelt igjennem paany „etiketteret i Conformitet med Museets andre Samlinger af Con„dylopoder. Alt, hvad der henstod i Magasinet, er indordnet og „opstillet. Den er betydelig forøget ved Indsamlinger og Gaver „af mig selv og Andre. Et heelt nyt Afsnit er kommet til, „nemlig et Grundlag for en særlig dansk Samling. Det Konge„lige Museums betydelige Krebsdyrsamling er saaledes bragt i „en Form, hvorefter det bliver let at indordne tilkommende „Forøgelser. Jeg tillader mig at andrage for det høie Mini„sterium, at denne Samling vedbliver at staae under min Be„styrelse og for Fremtiden forbindes med Museets øvrige entomo„logiske Samlinger. Prof. Krøyer har allerede tidligere udtalt „sig i samme Retning. At han ved sine Skrifter, som for den „største Deel ere støttede paa den omtalte Samling, har udøvet „en dybt indgribende Indflydelse paa Krebsdyrenes videnskabe„lige Bearbeidelse, er en europæisk Kjendsgjerning, og hans „Mening om, hvorledes Continuitet i disse Arbeider bedst

„kan sikkres, synes derfor ikke at kunne nægtes Betydning. „Jeg selv maa fastholde den Anskuelse, at de leddede Dyrs „Række danner et Hele, hvoraf intet Afsnit hverken viden- „skabeligt eller museumsmæssigt kan udskilles uden at hæmme „den zoologiske Udvikling. Enhver Bearbeidelse af et Stof, „hvorved denne Sammenhæng ikke umiddelbart haves for Øie, „vil nemlig falde udenfor den Undersøgelseskonst, der siden „Bacon ogsaa er Zoologiens Grundvold: Ut mens per artem „fiat rebus par."

Denne Skrivelse blev af Ministeriet sendt til Consistoriums Erklæring og af dette under 3. April 1869 tilstillet Steenstrup som Formand for Museumsraadet, hvilket jo maatte høres derom. Steenstrup lod imidlertid Skrivelsen ligge et Par Maaneder uden at sætte Sagen under Forhandling. Imidlertid flyttede han Krebsdyrsamlingen, i Henhold til den Bemyndigelse, han havde opnaaet fra Ministeriet, og opstillede den i den nye Bygning i et til hans Afdeling hørende Hjørneværelse i Stueetagen. Under 12. Juni, altsaa efter fulde tre Maaneders Forløb, mindede Consistorium om Sagen, og da Steenstrup nogle Dage efter mødte Schiødte paa Trappen i Museet, spurgte han denne, om han kunde give Møde for at forhandle dette Spørgsmaal i Museumsraadet, som han i saa Fald i Hast vilde sammenkalde. Herpaa kunde Schiødte ikke indlade sig, da han, som Steenstrup meget godt vidste, netop stod i Begreb med at reise til London. Ikke blot havde han Meget at varetage før sin Afreise, som fandt Sted d. 19. Juni, men det var desuden aabenbart, at en Sag, der havde givet Anledning til saa lange Discussioner, ikke lod sig ordne saaledes i Hui og Hast.

Efter Schiødtes Hjemkomst fulgte Sommerferien, og der blev Intet foretaget for at fremme Sagen før midt i November Maaned. Da saa Spørgsmaalet endelig efter syv Maaneder kom for i Museumsraadet, var imidlertid Stillingen i meer end een Henseende en anden end i 1865. Sagen kom nu til Discussion saa at sige fra Nyt af, idet Schiødte i sit Andragende kun for saa vidt havde hentydet til det tidligere Forefaldne, som han havde appelleret til Krøyers Mening om Ønskeligheden af den foreslaaede Forholdsregel. Det historiske Spørgsmaal, ved

Hjælp af hvilket Steenstrup og Reinhardt havde været istand til at forhindre Sagens Fremme i 1865, var ganske ladet uomtalt, og fra det videnskabelige Synspunct, som Schiødte alene beraabte sig paa, vilde det være saare vanskeligt at fremføre plausible Argumenter imod ham. Dertil kom, som et meget væsentligt Moment, at medens Steenstrup uden Tvivl nu ligesaa fuldt som før kunde stole paa, at Consistorium vilde støtte hvadsomhelst han maatte foreslaae som Raadets Majoritetsbeslutning, saa fandt han snart, at han ikke mere kunde gjøre Regning paa, at man i Ministeriet, saaledes som Tilfældet havde været i Bræstrups Tid, vilde gaae blindt efter Consistoriums Indstilling. Rosenørn, som havde overtaget Cultusministeriet i Juli 1869, kjendte Schiødte personlig og vilde efter al Rimelighed skjænke et Minoritetsvotum af denne al den Opmærksomhed, som det kunde fortjene. Endelig var der den store Forskjel mellem Stillingen i 1870 og den i 1865, at Schiødte nu var bleven opmærksom paa, at der forelaae uimodsigelige Beviser for Rigtigheden af Krøyers Paastand, at det kun var ved en Overeenskomst mellem Inspectorerne, billiget af Overbestyrelsen, at Krøyer midlertidigt forenede Krebsdyrene med sit Inspectorat. Actstykkerne fra 1846 var han vel endnu ikke bleven bekjendt med; de slumrede endnu i Archivet, vistnok i det samme Læg, hvori Steenstrup i sin Tid havde tilsendt Reinhardt dem, og hvor i alt Fald flere af dem endnu laae, da Museets Archiv afleveredes til Rigsarchivet. Men han var bleven opmærksom paa den uforbeholdne og utvetydige Angivelse derom, som fandtes trykt i Comitee-Betænkningen af 1853, under hvilken Steenstrups Navn stod (S. 23). Ikke blot vilde dette Citat være et uvurdeerligt Vaaben i hans Haand, hvis man skulde forsøge paa igjen at standse den ønskede Foranstaltning ved Henviisning til Fortiden, men da Comitee-Betænkningens Udtalelse stod i saa afgjørende Modsætning til den affeiende Afviisning, som Steenstrup og Reinhardt i 1865 havde tilladt sig, stilledes denne derved i et meget ugunstigt Lys. Schiødte kunde ligefrem true dermed.

At Steenstrup og Reinhardt paa deres Side havde faaet Nys om dette, førend Schiødte i Mødet d. 20. November be-

rørte det, kan jeg ikke bevise; de synes ikke ved denne Leilighed at have ladet sig mærke dermed, men jeg har liden Tvivl derom. Det var, med mindre jeg er meget urigtigt underrettet, en af de Yngre, som først henledede Schiødtes Opmærksomhed derpaa, og det er ikke i mindste Maade rimeligt, at Opdagelsen deraf er bleven holdt hemmelig. Under disse Omstændigheder er det let forstaaeligt, at Steenstrup, da det kom til Stykket, bestemte sig til at opgive i alt Fald directe Modstand mod Schiødtes Forlangende, i det Mindste i det Væsentlige, og at han forsøgte at komme til en lignende Affindelse med Schiødte, som i sin Tid med Eschricht.

Allerede i Mødet d. 20. Nov., det første, som blev holdt i Anledning af denne Sag i 1869, udtalte Steenstrup og Reinhardt, at de vare tilbøielige til at samtykke i, at Krebsdyrsamlingen underlagdes Schiødte i hans Embedstid, hvorhos de udtalte et Haab om, at Raadet paa denne Basis kunde komme til en Fællesbeslutning. Imod en saadan Afgjørelse talte naturligviis lignende Hensyn til Videnskabens Tarv som de, Eschricht havde gjort gjældende for sit Vedkommende, idet den vilde implicere en Underkjendelse af den Grundsætning, hvis absolute Gyldighed Schiødte fastholdt, nemlig, at Museet burde deles efter Gjenstandenes naturlige Sammenhørighed. Imidlertid kunde Schiødte dog ret vel, for hurtigt at faae Ende paa Sagen, gaae ind derpaa, da han naturligt kunde vente at blive ved Museet fuldt saa længe som Steenstrup og han paa samme Tid kunde ansee det for givet, at ingen Anden nogensinde vilde modsætte sig Krebsdyrsamlingens definitive Indlemmelse i den entomologiske Afdeling. For Sagens egen Skyld var han villig til at finde sig i det for ham personligt Ubehagelige, som vilde ligge i, at man kun tilstod ham som Gunst hvad han meente at kunne forlange som Ret. En saadan Fællesbetænkning kunde ogsaa let være bleven naaet, hvis Steenstrup havde kunnet bestemme sig til, saaledes som Schiødte havde gjort, at afholde sig fra Hentydninger til Fortiden eller i alt Fald til at nøies med en saadan Erklæring som, at han fandt Omstændighederne saameget ændrede, at han nu saa vidt kunde see bort fra sine tidligere Indvendinger, at han kunde stemme for en Overdragelse af Samlingen til Schiødte

for dennes Embedstid. Men det synes, at Steenstrup har frygtet for, at det da skulde blive sagt, at han indirecte havde indrømmet disse Indvendingers Uholdbarhed, thi han indflettede i sit Udkast til en Fællesbetænkning omstændelige Reservationer af disse Indvendinger. Selvfølgelig kunde Schiødte ikke underskrive disse uden i alt Fald at insistere paa Indførelsen af lignende Reservationer for sit eget Vedkommende, men han fandt desuden, at med de nye Oplysninger, hvoraf han nu var i Besiddelse, behøvede han ikke at nøies dermed, og Følgen var, at en Fællesbetænkning ikke kom istand.

Steenstrups Udkast til en saadan, hvilket tilstilledes Schiødte under 10. Dec. 1869, lyder saaledes: „I Anledning af det „hermed tilbagefølgende Andragende fra medundertegnede Prof. „Schiødte, hvori han ansøger om, at den ved Prof. Krøyers „Afgang uden Specialbestyrelse værende Krebsdyrklasse nu „efter Indflyttelsen i Universitetets forenede zoologiske Museum „maa gaae ind under det af ham bestyrede entomologiske „Inspectorat og for Fremtiden forenes med de øvrige Leddyr „eller Arthropoder, har det høie Consistorium forlangt Museums„raadets Betænkning, hvilken Raadet herved har den Ære at „give. Museumsraadet maa først forudskikke, at dets Hoved„anskuelser vel fremdeles have viist sig at gaae i to modsatte „Retninger, hvorover det udtalte sig, dengang tidligere et For„slag om samme Ordning forelaae som Andragende fra Klassens „daværende Bestyrer, Prof. Dr. Krøyer — *et Andragende, som „det høie Ministerium dengang ubetinget afslog, og at Raadets „Fleertal (Prof. Steenstrup og Prof. Reinhardt) fremdeles „finder det meget betænkeligt at fravige de Hensyn, de den„gang meente at burde tage i det hele Museums Interesse, „og i denne Henseende fremdeles maa fastholde Alt, hvad „der af dem tidligere blev fremført saavel i det Almindelige „som i det Enkelte, saavel med Hensyn til den givne „historiske Begrundelse af den foreslaaede Ordning som med „Hensyn til de efter deres Mening dermed forbundne Ulem„per.* Men i Betragtning af den Betydning, som den med Be„styrelsen forbundne frie og i alle Henseender uhindrede „Benyttelse af Museets Krebsdyrmateriale unægtelig vil kunne

„have for den nuværende entomologiske Inspectors morpholo-„giske Studier af den hele Arthropodrække *og navnlig i Be-„tragtning af den store Varme, hvormed denne vor ærede „Collega har udtrykt Ønsket om et saadant Arrangement, og „da disse Raadets Medlemmer saavel ved denne Leilighed „som ved alle lignende selvfølgelig gjerne ville imødekomme „Prof. Schiødtes Ønsker saameget, som det Heles Vel paa „nogen Maade vil tillade det,* troe de dog af de her antydede „Grunde at kunne forene sig med deres Collega om at ind-„stille til Billigelse af de overordnede Autoriteter, at Krebsdyr-„klassens Bestyrelse overgaaer til Prof. Schiødte og i hans „Bestyrelsestid forenes med det entomologiske Inspectorat. Efter „medundertegnede Schiødtes eventuelle Afgang vil det altsaa „atter blive at overveie og bestemme, om denne Ordning skal „vare ved eller ikke.“ — (Jeg maa bemærke, at de her med Cursiv trykte Linier ikke ere særligt udhævede i Udkastet, men kun her ere mærkede saaledes for at lette Forstaaelsen af det Følgende.)

Udover hvad Schiødte bemærker om dette Udkast kunde det være af Interesse at henlede Opmærksomheden paa to Vendinger i dets Ordlyd. Den første er Udtrykket „Specialbestyrelse“, hvilket ligesom Udtrykket „Specialbestyrer“, der andetsteds benyttedes af Steenstrup, har Hensyn til den oftere omtalte falske Fortolkning af Museumsloven, som han stedse søgte at skaffe Indpas, og hvorefter han selv var Museets egentlige Bestyrer, medens Inspectorerne kun vare ham adjungerede for som specielt Sagkyndige at bestyre saadanne Afdelinger, som han selv ikke kunde overkomme, eller med hvilke han ikke var særlig fortrolig. Den anden er Udtrykket „det Heles Vel“, der, som det vil erindres, i mange Aar tjente som Iklædning for Museumsdirectionens Utilbøielighed til at fremme Schiødtes Bestræbelser. Schiødtes Paategning lyder saaledes: „Udkastet maatte, saavidt jeg skjønner, ved sin nuværende „Motivering lede til den Afgjørelse, at mit Andragende forkastes. „Det fastholder jo nemlig med studeret Skarphed i Udtrykket „enhver enkelt af de fremsatte Paastande om „Ulemper“, „store „Betænkeligheder“, „det hele Museums Interesse“, og gaaer

„kun deelviis ind paa Sagen som en reent personlig Indrøm-„melse for at imødekomme mine Ønsker „saameget, som det „Heles Vel paa nogen Maade tillader det“. Jeg kan selv-„følgelig ikke lade Paastande om, at mit Andragende gaaer ud „paa Noget, der strider mod Museets Interesse og det Heles Vel, „henstaae uden Modsigelse, men i saa Fald opnaaes jo ikke „den Hensigt, som Udkastet, efter hvad jeg forstod i Mødet, „bl. A. skulde tilstræbe, nemlig at undgaae et Minoritets-Votum „(Minoritet beregnet efter 1 : 2 eller rettere 2 : 2). Jeg maa „derfor holde paa, at alt det udgaaer, som jeg med Blyant har „indklamret [d. e. det ovenfor med Cursiv trykte], altsaa fra „„et Andragende“ til „Ulempe“ og fra „og navnligen i Betragt-„ning“ til „vil tillade det“, hvorved et Par smaa Ændringer i „Stilen tillige blive nødvendige. Ogsaa den Passus om at „imødekomme mine Ønsker maa jeg bede udslettet, thi da jeg „naturligviis er besjælet af tilsvarende Følelser, kan jeg umuligt „finde mig i, at man for min Skyld opoffrer sin Overbeviisning „om Museets Vel. Kunde Udk. overhovedet iagttage en Kjende „mere Maadehold i sin hele Tone, vilde det ogsaa forekomme „mig mere indbydende. Som det nu foreligger, kan jeg ikke „see mindste Grund til ikke at nytte Leiligheden til at belyse „den hele Sag og de fremsatte Indvendinger. Det maa uden-„tvivl beroe paa en Forglemmelse, at de til Sagen hørende „ældre og nye Documenter ikke ere medfulgte, og at Datoen „paa min Skrivelse ligesom ogsaa paa Consistoriets savnes. „D. 22. Dec. 1869.“

Reinhardts Paategning gik ud paa, at han ikke vilde modsætte sig en Forkortning af Motiveringen og Modification af Udtrykkene, men ikke kunde gaae saa vidt, som Schiødte forlangte, og navnlig, „at Etatsr. Steenstrup og jeg efter den Dis-„cussion, som derom fandt Sted i Mødet, ikke kunne lade være „at udtale, at vi fastholde vore tidligere Yttringer om den „historiske Begrundelse af den nu atter i Forslag bragte Ord-„ning“. Han fremsendte en noget modificeret Redaction af de Passager, som Schiødte var utilfreds med, men den møder ikke i nogen væsentlig Grad dennes Indvendinger.

Under 30. Dec. omsendte Steenstrup dernæst et nyt Udkast,

i hvilket Udtrykkene vare en Del modificerede i Overeensstemmelse med Schiødtes Bemærkninger. Efter Ordene „et Andragende“ lyder dette Udkast saaledes: „hvorpaa det høie Mini-„sterium imidlertid dengang ikke gik ind. De to af Raadets „Medlemmer, medundertegnede Steenstrup og Reinhardt, mene „endnu stedse, at den i Forslag bragte Fordeling medfører „visse Ulemper, som i deres Øine ikke ere ubetydelige, og de „maae fremdeles fastholde hvad de tidligere have fremført med „Hensyn til den historiske Begrundelse af den i Forslag bragte „Ordning. Men de indrømme, at den med Bestyrelsen forbundne „frie og i alle Henseender uhindrede Benyttelse af Museets „Krebsdyrsamling kan være af en særlig Betydning for den „nuværende entomologiske Inspectors morphologiske Studier af „den hele Arthropodrække, og troe i Betragtning heraf og ledede „af Ønsket om ogsaa ved denne Leilighed efter Evne at komme „deres ærede Collega imøde at kunne forene sig med ham om „at indstille“ osv. som i den oprindelige Redaction.

Dette Udkast, hvori, som man seer, ved Siden af flere ikke uvigtige Ændringer, de Puncter, som især mishagede Schiødte, dog ere bibeholdte, tilstilledes ham med en Følgeskrivelse af 30. Dec. 1869, hvori Steenstrup forklarede, at det kun var, fordi han ikke havde havt de ældre Documenter ved Haanden, at han ikke havde sendt dem før, men at „Bilag, som Collegerne „maatte ønske vedlagte til deres egen Underretning, kan jeg „naturligviis gjerne udtage af Archivet, saavidt de maatte haves“. At han ikke strax havde gjort dette, vil man maaskee finde mindre forunderligt, naar man betænker, at han i saa Fald maatte tilstille Schiødte sit og Reinhardts Eftervotum af 1865, om hvilket Schiødte endnu aldeles Intet vidste. Til Schiødtes Yttring om en eventuel nærmere Belysning af Sagen svarer Steenstrup, „at jeg ikke veed, hvorvidt en saadan Belysning „vil gavne Sagen, men vel veed jeg, at jeg slet ikke frygter „den“. Med Udkastet fremsendte han nu alle Sagens Acter fra 1865.

Schiødte, som fandt, at de foretagne Ændringer, om de end tildeels tilfredsstillede hans Forlangende, dog ikke væsentligt bedrede Udkastet, paategnede dette under 3. Jan. saaledes:

„Jeg maa vedblivende holde paa, at disse Yttringer udgaae: „„et Andragende . . . . afslog“ [skulde være „gik ind paa“] „og „de maae . . . . Ordning“. Disse Yttringer referere sig „ikke til mit nu foreliggende Andragende, hvori Alt er om- „hyggeligt undgaaet, som kunde lede til en Gjenoptagelse af „den Strid, der fandt Sted, da Sagen var indbragt af Prof. „Krøyer. Jeg kan ikke opfatte Udkastets Fastholden ved disse „Yttringer anderledes end som en Udfordring til at belyse den „Polemik, som man dengang rettede imod mig.“ Disse Ord referere sig uden Tvivl til de to Collegers Eftervotum af 1865, som Schiødte først nu var bleven bekjendt med.

Hertil bemærkede Reinhardt: „Prof. Schiødtes Forlangende „gaaer ud over hvad jeg for min Deel troer at kunne indrømme. „Det var ham selv, som uden mindste ydre Foranledning i „Mødet fremkaldte Discussionen om hvorvidt Raadets to andre „Medlemmer i sin Tid havde været berettigede til at yttre sig „om den historiske Begrundelse af Prof. Krøyers Andragende „af 1864 paa den Maade, som de havde gjort. Hans Ord lode „hos mig ingen Tvivl om, at han meente, at de havde givet en „urigtig eller, som han tidligere har kaldt den, stærkt farvet „Fremstilling af Enkelthederne, og at denne Mening fuldstændig „bevistes ved en trykt Udtalelse af Etatsr. Steenstrup. Det er „rimeligt nok, at Prof. Schiødte ogsaa paa andre Steder og ved „andre Leiligheder kan have gjort det samme Beviis gjældende „imod Rigtigheden af Etatsr. Steenstrups og mit Indlæg i den „tidligere Sag om Krebsdyrsamlingen. Forsaavidt den af Prof. „Schiødte paaberaabte Erklæring virkelig maatte være saa be- „visende, som han mener, kan der jo ikke indvendes Noget „imod en saadan Forholdsregel fra Prof. Schiødtes Side, men „det forekommer mig ogsaa paa den anden Side naturligt, at „hans Collegaer, naar de vedblivende antage at have Retten „paa deres Side, ogsaa ligefrem udtale det. Der ligger deri, „efter hvad der foregik i Mødet, ikke nogen Udfordring. Alt, „hvad jeg yderligere kan føie Prof. Schiødte i, er, at Sætningen „„et Andragende etc.“ udgaaer; for at kunne gaae ind paa at „borttage ogsaa den anden Sætning, maatte haves Vished for, „at der ikke i Anledning af det fornyede Andragende om

„Krebsdyrsamlingen, directe eller indirecte, var mundtligt frem-„hævet i Ministeriet, at de Indvendinger, som Etatsr. Steenstrup „og Undertegnede havde fremsat mod den historiske Begrun-„delse af det ældre Andragende om Krebsdyrsamlingens Hen-„læggelse til det entomologiske Inspectorat, havde viist sig at „være ugrundede tiltrods for den Sikkerhed, hvormed de vare „blevne fremsatte“.

Steenstrup erklærede sig villig til at afdæmpe visse Udtryk, men sluttede sig forøvrigt til Reinhardts Votum. Af dettes Tone og Indhold forekommer det mig at fremgaae tydeligt, at Udsigten til, at den af Schiødte fremdragne officielle Udtalelse kunde blive paaagtet i Ministeriet, havde virket temmelig foruroligende paa hans Colleger, og jeg skjønner ikke rettere end, at deres sidste Udtalelse practisk løb ud paa, at Schiødte kunde faae Erklæringen affattet omtrent som han vilde, naar blot den slemme Oplysning, som stod trykt i Comiteebetænkningen af 1853, ikke kom Ministeriet for Øie. Hvorvidt Schiødte alt havde omtalt denne i Ministeriet, skal jeg ikke kunne sige, men at han ikke vilde tilkjøbe sig Noget ved at bidrage Sit til at holde Sandheden ude af Sigte, forstaaer sig af sig selv. Han maatte være saameget mindre fristet til at indlade sig paa et Arrangement af saa tvivlsom Beskaffenhed, som hvad han derved kunde vinde var mindre, end han oprindeligt havde andraget om, og som han under Omstændighederne kunde ansee det for sikkert, at han ogsaa uden en saadan Betingelse nu vilde kunne opnaae Bestyrelsen af Krebsdyrsamlingen for sin Embedstid. Han svarede dem derfor saaledes: „Jeg veed ikke, hvor-„ledes mine Herrer mene at opnaae Sikkerhed for, at jeg ikke „mundtligt i Ministeriet har gjort opmærksom paa Etatsr. Steen-„strups trykte Udtalelse. En Erklæring for mit eget Vedkom-„mende vilde være ørkesløs, eftersom man vilde savne Vished „for, at den var paalideligere end hiint tidligere Udsagn. hvis „Rigtighed de Herrer have benægtet. Forhørte man sig i „Ministeriet, saa vilde man muligt faae det Svar, at jeg ikke „har nævnet det paagjældende Punkt, men selve Forespørgslen „vilde jo med det Samme gjøre den omspurgte Udtalelse bekjendt.

„For det Tilfælde, at man virkelig har tænkt paa en Erklæring „fra min Side, maa jeg desuden erindre om, at de Herrer i „1865 ikke have indskrænket sig til at fremhæve, at „den „historiske Begrundelse“ ikke var documenteret og følgelig „maatte blive uden juridisk Betydning, men at man, navnlig i „et udførligt Tillægsvotum paa syv Foliosider, hvis Tilværelse „først nu er bleven mig bekjendt, har lagt an paa at frembringe „det Indtryk, at mine Udtalelser beroede paa en Opdigtelse. „Jeg mener derfor, at de Herrer ikke oftere kunne kræve Er„klæringer af mig om Sager af denne Natur. Iøvrigt maa jeg „vedblivende fastholde, at de betegnede Yttringer bortfalde; kan „man ikke gaae ind derpaa, saa agter jeg at fastholde mit An„dragende af 28. Febr. 1869.“ Med andre Ord, Schiødte vilde i saa Fald ikke være bunden ved sit Samtykke til, at Samlingen kun for hans Embedstid skulde forenes med det entomologiske Inspectorat.

Efter Modtagelsen af denne Erklæring, som er dateret 19. Jan. 1870, synes Steenstrup og Reinhardt at have fundet gode Raad dyre, thi de lode Sagen ligge. Efter i syv Uger forgjæves at have ventet paa videre Skridt fra deres Side, i hvilken Mellemtid Krøyers Død indtraf, tabte Schiødte Taalmodigheden med Steenstrups Vilkaarlighed og uendelige Forhaling af Sagerne, hvad enten denne nu hidrørte fra Modvillie eller fra Udygtighed til at holde Forretningerne gaaende, og han henvendte sig paany til Ministeriet med en Skrivelse af 9. Marts, som ogsaa omhandler nogle andre Anliggender og rettelig kan betegnes som en Klage over Steenstrup. Schiødte recapitulerer kort Sagens Gang og siger med Hensyn til det af Steenstrup i Mødet den 20. November foreslaaede Compromis: „Den Afgjørelse, „Formanden i den nu opstaaede Discussion foreslog med Hen„syn til Krebsdyrsamlingen, bestod i, at denne Samling skulde „overdrages til den entomologiske Afdeling under min Embeds„tid. Hvor lidet fremmende baade for Museet og for mig end „denne Ordning vilde blive, har jeg dog i det sidste Aar [medens „Steenstrup havde Samlingen i sin Afdeling] altfor smerteligt „maattet føle Savnet af denne Samling for mine Forelæsninger

„og videnskabelige Arbeider*), til at jeg ikke skulde foretrække „selv denne Udvei for den paa uendelig Polemik støttede Mod- „stand og deraf følgende Opsættelse paa ubestemt Tid, som jeg „i Vægringstilfælde maatte være belavet paa. Men ogsaa dette „Samtykke til hvad jeg anseer for et Offer af min Afdelings „videnskabelige og historiske Ret synes at skulle blive frugtes- „løst. Formanden fastholder nemlig i Et og Alt — og forlanger „i Raadets Erklæring henviist til — de Indvendinger, som han „fremsatte mod Krebsdyrenes Henlæggelse under den entomo- „logiske Afdeling, da Prof. Krøyer i 1864 androg derpaa, hvor- „imod jeg mener, at disse Indvendinger enten maatte udelades „af Erklæringen som ikke vedkommende den nye Overeenskomst „(og desuden efter deres Beskaffenhed grundløse og høiligt ned- „sættende for Prof. Krøyer og mig), eller ogsaa maatte jeg „imødegaae dem, hvorved Overeenskomsten vilde vinde et Grund- „lag. Herefter synes Formanden at have taget den Beslutning „at lade Sagen atter hvile paa ubestemt Tid; jeg har i alt Fald „siden 19. Jan. d. A. Intet videre hørt til den, og da nu et „heelt Aar er forløbet, siden jeg indgav mit Andragende, maa „jeg tillade mig at bringe det frem paany. De Indvendinger, „som i Erklæringen af 20. Marts 1865 af Formanden frem- „sattes mod Krebsdyrenes Henlæggelse til min Afdeling, ere i „Hovedsagen:

„1⁰ At jeg ikke kan overkomme Krebsdyrene ved Siden „af de øvrige Leddedyr. I denne Henseende henviser jeg til de „i mit Andragende af 28. Febr. 1869 givne Oplysninger om „min Bestyrelse.

„2⁰ At Krebsdyrene, som for største Delen Sødyr, ikke „bør henhøre under en Afdeling, der ellers meest omfatter „Landdyr. Men Formanden forklarer ikke, hvorfor man i dette

*) „Jeg har saaledes maattet standse mine Forelæsninger over Krebs- „dyrenes Morphologi og System og de Undersøgelser, jeg derover „havde begyndt at bekjendtgjøre i mit Naturhistoriske Tidsskrift, „ligesom jeg i en morphologisk Afhandling: Nogle nye Hovedsæt- „ninger af Rhynchoternes Morphologi og System, betydeligt har „maattet indskrænke den nærmere Udførelse af mine nye Almeen- „sætninger af gjennemgribende Art.“

„og kun i dette eneste Tilfælde skal fravige det Princip, der „ligger til Grund for de zoologiske Museers Ordning: *Dyrenes „Slægtskab eller Samstemmen i Organisation.*

„3⁰ Krøyer og Schiødte have gjort sig skyldige i Usandhed. „Krøyer begynder nemlig sit Andragende til Ministeriet af 21. „Nov. 1864 saaledes: „Da Prof. Schiødte [her følger Afskrift „af Andragendet (S. 182) indtil Ordene] vare tjente". Under den „nu foreliggende Sag har jeg krævet de Documenter til Gjennem- „syn, som vedrøre den i dens tidligere af Krøyer indbragte „Skikkelse, der i Et og Alt er godkjendt af mig. Jeg er der- „ved først bleven bekjendt med den Omstændighed, at For- „manden har indsendt et Eftervotum (af 16. Juni 1865), hvori „den Paastand søges begrundet, at Krøyers ovenfor citerede „Fremstilling indeholder en Opdigtelse, hvori jeg, som anført, „da maatte være fuldt deelagtig.

„Men denne Formandens Paastand belyses tilstrækkeligt „ved at henvise til den trykte Betænkning om de forskjellige „naturvidenskabelige Museers Forhold og Ordning, afgiven til „Consistorium d. 7. Jan. 1853 og undertegnet, foruden af „Eschricht, Larsen og Forchhammer, af Japetus Steenstrup, „dengang som bekjendt Medlem af Museets Direction. I denne „Betænkning hedder det nemlig S. 3—4 om det Kgl. natur- „historiske Museum: [her følger den oftere omtalte, S. 23 af- „trykte Angivelse.] Betænkningen nævner ikke, hvilken den „Inspector var, med hvem Overeenskomst var truffen for Krebs- „dyrenes Vedkommende. Men da Museet foruden mig og „Krøyer ingen anden Inspector havde end Bestyreren af 1ste Af- „deling for Pattedyr og Fugle, og da Krebsdyr ere Leddedyr, be- „høves ingen Commentar*).

„Det er nu mit Andragende til det høie Ministerium, *at det*

---

*) Herved er at bemærke, at skjøndt denne Angivelse er rigtig med Hensyn til Aaret 1853, er den urigtig med Hensyn til det tidligere Tidspunct, paa hvilket Overeenskomsterne maae antages at være indgaaede; thi Dr. Beck var dengang endnu Inspector ved Museet. Imidlertid gjør dette ingen Forskjel i Gyldigheden af Schiødtes Argument.

„snarest muligt vil bevirke Krebsdyrsamlingens Forening „med min Afdeling.“

Ved at tilstille Ministeriet directe en saadan Skrivelse gjorde Schiødte sig uden Tvivl skyldig i et Brud paa den rette Forretningsgang. Thi vel var Ministeriet efter Loven Museets Overbestyrelse, men Consistorium førte det nærmeste Tilsyn dermed, og til denne Autoritet burde Schiødte have henvendt sig, og først naar dette ikke frugtede, til Ministeriet. At han ikke gjorde saa, laae muligviis i, at han oversaae denne Omstændighed, men var maaskee nok saa rimeligt grundet i hans Overbeviisning om, at det vilde have været aldeles unyttigt. Consistorium vilde naturligviis have sendt Skrivelsen til Steenstrups Erklæring, som Schiødte ikke vilde faae at see, og hvori Steenstrup kunde sige hvad han vilde, som saa ofte før, uden Frygt for at blive imødegaaet. Da Consistorium desuden hidtil, som det synes ganske blindt, havde støttet Steenstrup, var det at vente, at Resultatet her vilde blive det samme. Ved at henvende sig directe til Ministeriet vilde der altsaa spares megen Tid.

Om Steenstrup strax er bleven bekjendt med Indsendelsen af Schiødtes Skrivelse til Ministeriet, kan jeg ikke sige, men kort efter kom Sagen i Gang igjen, idet Steenstrup under 16. Marts tilstillede Schiødte en ny Afskrift af det under 30.. Dec. 1869 sendte modificerede Udkast, ledsaget af en Skrivelse, hvori der siges, at Steenstrup og Reinhardt maatte fastholde Erklæringen i denne Form, og henstilles til Schiødte, om han vilde lade den indgaae saaledes, som en Betænkning af to af Raadets Medlemmer over et af et tredie Medlem stillet Forslag, eller om han vilde ledsage den med et Separatvotum. Schiødte paategnede under 18. Marts Udkastet saaledes: „Efter „min sidst afgivne Erklæring af 19. Jan. d. A. har jeg ventet indtil „Udgangen af Februar for at oppebie Sagens yderligere Fremme, „men da jeg efter Omstændighederne maatte formode, at Formanden atter vilde udsætte Sagen paa ubestemt Tid, og nu et „heelt Aar er forløbet, siden jeg indgav mit Andragende, har „jeg under 9. Marts atter indbragt dette for Ministeriet og tilføiet de Bemærkninger, hvortil Sagen syntes mig at give An-

„ledning“. Under 21. Marts indsendte nu Steenstrup sin og Reinhardts Erklæring, med den Forklaring, at den indkom undertegnet af dem alene, fordi Schiødte ikke havde villet tiltræde den, men havde henvendt sig til Ministeriet uden derom at underrette Raadet. Det var mærkeligt nok under samme Dato, at Ministeriet efter et usædvanlig langt Ophold tilsendte Consistoriet Schiødtes Skrivelse af 9. Marts, hvilken derpaa under 24. s. M. tilsendtes Steenstrup. De herover til Consistorium indkomne Erklæringer bleve under 13. April tilstillede Ministeriet og bleve nogle Dage efter af Steenstrup meddeelte Schiødte. Uagtet dette kun skete „til egen Underretning“, fandt Schiødte sig dog foranlediget til under 26. April at tilstille Consistoriet sine Modbemærkninger. Disse Documenter, der, som alt antydet, angaae ogsaa andre Sager end den om Krebsdyrsamlingen, ere meget vidtløftige, og deres Indhold er for en stor Deel temmelig irrelevant. Jeg skal derfor kun fremhæve Hovedpuncterne og paa dette Sted indskrænke mig til hvad der angaaer Krebsdyrsamlingen.

Med Hensyn til Schiødtes Klage over, at Steenstrup havde forhalet Sagen om Krebsdyrsamlingen, afgav Steenstrup en Erklæring af 1. April, hvori han under Henviisning til, at Andragendet jo var det samme, som alt i 1864—65 havde været drøftet, og som Ministeriet dengang afslog, siger: „At Ministeriet nu, istedenfor at henvise hertil som til en allerede „overveiet Sag, atter sendte Sagen til Museumsraadets Betænkning, maatte naturligen opfattes som et Vink om, at man paa „høiere Steder ikke ugjerne vilde see, at Raadets Betænkning „kunde falde anderledes ud nu end forrige Gang, Sagen var for. „Med denne Opfattelse for Øie var det umuligt at bringe Sagen „til Ende *strax*“. Steenstrup forklarer, at da jo Spørgsmaalet practisk var om hans og Reinhardts Mening, havde de først overveiet Sagen, men i Begyndelsen ikke kunnet overvinde deres Betænkeligheder, især da de meente, at Schiødtes egne Angivelser om sin Bestyrelse, navnlig at han havde ladet Samlingen ometiquettere, vidnede om Hensynsløshed. „Kun ved at „tage Betænkningstid var der nogen Mulighed for, at de tidligere af de to andre Medlemmer af Museumsraadet nærede

„Betænkeligheder muligen kunde tabe Noget af deres Vægt hos „dem og beseires af deres oprigtige Ønske om, saavidt deres „Overbeviisning vilde tillade det, at komme deres ærede Collegas „Ønske imøde i denne Sag. Den nødvendige Betænkningstid „troede jeg efter Omstændighederne saameget mere her tilstede, „som jeg ikke havde Grund til at formode, at det kunde være „det høie Ministerium eller Prof. Schiødte magtpaaliggende at „faae denne Sag fremmet, førend Krebsdyrsamlingen tillige- „med de andre til Prof. Krøyers Inspectorat hørende Samlinger „vare henflyttede i det nye Museum, saa at den der kunde „gjøres tilgjængelig for ham eller eventuelt stilles til hans Raa- „dighed. Denne Flytning blev forberedt og begyndt umiddel- „bart efter Ministeriets Bemyndigelse og Ordre dertil; den med- „tog en ganske overordentlig Deel af min Tid, navnlig paa „Grund af den Omhu, der maatte anvendes ved Indpakningen „og Udpakningen af de mange smaa Krebsdyrglas og deres „Opstilling igjen paa selvsamme Maade og saavidt muligt i „selvsamme Orden som tidligere. Da jeg endelig var kommet „saa vidt, at det var muligt at give Adgang til Krebsdyrsam- „lingens Skabe, var det min Hensigt at forelægge Sagen for „Museumsraadet i et Møde kort før Sommerferien, men Prof. „Schiødtes Afreise til Udlandet, hvorom jeg kun et Par Dage „forinden blev underrettet, forhindrede dettes Afholdelse. Under „Sommerferien og noget efter denne vare min Tid og mine „Kræfter til det Yderste optagne af Forberedelserne til den „archæologiske Congres, af denne selv med tilhørende Ordnings- „og Opstillingsarbeider, Foreviisninger, Conferencer. Førend „deres Aflevering til Museumsraadet forekom det mig imidlertid „uundgaaeligt nødvendigt at underkaste de flyttede Krebsdyr- „og Ormesamlinger et Eftersyn med Hensyn til Conservation, „paagyde Spiritus, hvor den manglede, osv., et Arbeide, som „jeg for en stor Deel udførte egenhændig med Assistance af „Dr. Lütken og Conservator Conradsen, men hvori jeg dog ofte „blev afbrudt, og som overhovedet blev mig langvarigere, end „jeg havde tænkt mig, og endnu stod der tilbage at skaffe „Plads i det Værelse, hvori Samlingen foreløbig var hensat, til „Afdelingens Magasiner, hvilket kun kunde skee derved, at et

„Skab med Koraller, som førend Krebsdyrenes Indflytning fore- „løbig havde faaet Plads midt paa Gulvet, befriedes fra sit „overordentlig skrøbelige og at flytte særdeles vanskelige Indhold, „og dette var atter afhængigt af visse Arbeider i Koralafdelingen, „der fremmedes med al mulig Kraft, men ikke bleve uden al „Indflydelse paa Sagens Forhaling. Saaledes var November „Maaned naaet“ osv. Herefter følger et Resumé af de senere Forhandlinger, som væsentligt er sammendraget af hans og Reinhardts skriftlige Vota. At Steenstrup fremstiller det som urimeligt af Schiødte, at han ikke vilde tilstede de omtalte Reservationer uden at imødegaae dem, forstaaes af sig selv. At Schiødte havde maattet standse Arbeider og Forelæsninger, fordi Steenstrup havde faaet Krebsdyrsamlingen i sin Varetægt, mener Steenstrup, var hans egen Skyld; han kunde jo have forlangt sig udleveret hvad han behøvede, hvilket han ikke havde gjort. Endelig siger Steenstrup, at hvis det virkeligt havde været ham saa meget om at gjøre „at komme i Besiddelse af Krebsdyrsamlingen strax“, kunde han jo paa Krøyers Vegne have forlangt et Værelse til den anviist i den nye Bygning og Samlingen henflyttet til dette, men dette havde han ikke gjort, uagtet han alt i 1868 havde flyttet sin egen Afdeling derhen.

Den critiske Læser vil, troer jeg, ikke være længe om at opdage, at Steenstrups Fremstilling af de practiske Hindringer, som vare traadte i Veien for Sagens Behandling, tiltrods for sin Længde og Udførlighed ikke i mindste Maade afgiver et Forsvar for ham. Der er nemlig et Spørgsmaal, som Steenstrup ikke rører, men som er det vigtigste af alle, nemlig, hvorfor Forhandlingerne om Krebsdyrsamlingens endelige Skjæbne ikke kunde gaae pari passu med Indflytningen, Paagydningen af Spiritus osv. Steenstrup skriver som om Ugjørligheden heraf fulgte af sig selv; kun saaledes faaer Beretningen om Vanskeligheden ved Ind- og Udpakningen, Koralskabet osv. nogensomhelst Betydning. Men Intet er vissere end, at der ikke var det mindste Spor af Nødvendighed for at opsætte Sagen for disse Forretningers Skyld. Steenstrup siger, at man ikke strax kunde aabne Discussionen derom, fordi han og Reinhardt maatte have Tid til

om muligt at lade deres Ønsker om at imødekomme Schiødtes Ønsker beseire deres Overbeviisning, som gik i modsat Retning. Men hvem forlangte, at de skulde gaae imod deres Overbeviisning? Hvorledes kunde denne tabe sin Styrke ved en Opsættelse af et Par Maaneder, hvis den virkelig var grundet paa Principer og ikke blot paa Fordom eller Modvillie? At deres „Betænkeligheder“ vare af en saadan Beskaffenhed, at Mange vilde ansee det for høfligere at betragte dem som blotte Paaskud end som grundede paa Overbeviisning, er ovenfor paaviist. Steenstrup anfører som Undskyldning for sig selv, at han ikke havde Grund til at formode, at Schiødte særligt ønskede en Afgjørelse før Flytningen. Schiødte!!, som alt i $4^1/_2$ Aar havde bestyret Samlingen, kjendte den bedre og var mere interesseret i den end nogen Anden ved Museet undtagen Krøyer. Schiødte, som af Alle var den meest Qvalificerede til at besørge Flytningen, hvilket jo vilde være tilfaldet ham, hvis Samlingen var bleven overført til hans Afdeling, og som efter at have modtaget Underretning om, at Steenstrup var bleven bemyndiget til at varetage Flytningen, ikke spildte 24 Timer, før han indgav sit Andragende! I Sandhed, man har ondt ved at forstaae, hvorledes Steenstrup kan have meent, at Schiødte ikke ønskede en hurtig Afgjørelse, for ikke at tale om, at det jo vilde afhænge af denne, hvor Samlingen skulde flyttes hen! Det Naturligste skulde man synes det havde været, først af Alt at afgjøre, til hvilken Afdeling den i Fremtiden skulde høre. Ved at indsmugle Ordet „Ordre“ frembringer Steenstrup et Slags Skin af, at han ikke havde andet Valg end at flytte Samlingen strax; men det maa bemærkes, at om end Bemyndigelsen kunde siges at være en Slags Ordre, saa havde Steenstrup ingen anden saadan end hvad han selv havde skaffet sig paa den oven anførte Maade. I alt Fald laae heri ingen Nødvendighed for at udsætte Forhandlingen. — Til Steenstrups Anke over formeentlig Hensynsløshed i Schiødtes Bestyrelse af Samlingen svarede denne, at hvadsomhelst der var udført der, var udført med Krøyers Tilladelse og derfor ikke kunde paaankes; at han selv ikke havde gjort Skridt med Hensyn til Flytningen, laae i, at han vel vidste, hvor afgjort en Modstand

saadanne Skridt vilde have mødt. Steenstrup, siger han, burde have forespurgt hos Krøyer om, hvorledes denne tænkte sig, at Flytningen burde ordnes; for Krebsdyrenes Vedkommende vilde denne da være bleven overdraget Schiødte, og Steenstrup vilde være bleven befriet for det saa vidtløftigt beskrevne, ham saa vanskelige Arbeide. Endelig bemærker Schiødte, at hvad han maatte have til Disposition for Fortsættelsen af sit tildeels alt publicerede Arbeide var ikke enkelte Stykker, som han kunde have reqvireret, men fri Benyttelse af hele Materialet.

En anden Erklæring denne Sag vedkommende, afgivet af Steenstrup og Reinhardt i Forening under 30. Marts 1870, dreier sig om disses Reservation af deres tidligere Bemærkninger angaaende den saakaldte „historiske Begrundelse“ og gaaer ud paa, at det beroede paa en Misforstaaelse, naar Schiødte meente, at det af ham citerede Stykke af Comiteebetænkningen af 1853 modbeviste disse Bemærkninger, idet nemlig dette Citat refererede sig til den i 1846 trufne Ordning, men ikke til Begivenhederne i 1842, til hvilket Aar Schiødte og Krøyer i 1864 havde henført den af dem paaberaabte Overeenskomst. Dette Sidste forholder sig ganske vist rigtigt, saaledes som jeg ovenfor (S. 190) har angivet, men det forbliver ligefuldt urokket, at den i 1864 bestaaende Deling af Museet, der i sin Heelhed indførtes i 1846, havde for Krebsdyrenes Vedkommende bestaaet siden 1842, og at dens Vedbliven i 1846 af Overbestyrelsen officielt blev betegnet som midlertidig og foranlediget af personlige Hensyn til Krøyer, skjøndt den erkjendtes at være stridende mod det Inddelingsprincip, som efter Kongens Ordre dengang skulde have været strængt gjennemført, idet det udtrykkeligt udtales, at efter dette burde Krebsdyrene høre til den entomologiske Afdeling. Endelig stod det fast, at den i 1864 med Hensyn til Krebsdyrene bestaaende Ordning beroede paa en af Overbestyrelsen billiget Overeenskomt mellem vedkommende Inspectorer. Om end derfor de Bemærkninger, som Steenstrup og Reinhardt havde fremsat mod „den historiske Begrundelse“, godtgjorde, at Krøyers og Schiødtes Angivelse om en Overeenskomst i 1842 ikke kunde støttes ved noget i Acterne Fore-

liggende, saa var der dog Intet, som modbeviste den, og de i deres egne Hænder værende Actstykker beviste paa det meest Afgjørende, at i Virkeligheden — afseet fra mulige Feiltagelser fra Krøyers Side i underordnede Puncter — var Krebsdyrsamlingens Stilling i 1864 nøiagtigt som Krøyer havde beskrevet den, og at det Stempel af Uefterrettelighed, som Dhrr. havde søgt at paatrykke hans Beskrivelse deraf, og som de endnu stedse stræbte at holde vedlige, beroede paa Blændværk.

Overeensstemmelsen mellem de i Citatet af Comiteebetænkningen af 1853 brugte Udtryk og de af Krøyer i hans Andragende af 1864 brugte var saa slaaende, at Steenstrup og Reinhardt ikke kunde Andet end føle Nødvendigheden af, om muligt, at komme bort fra den Slutning, som en ikke forud indtagen Læser naturligt maatte drage deraf, og dette forsøgte de ved at foregive, at Schiødte var hildet i Misforstaaelse, idet nemlig den i Citatet omtalte Overeenskomst ikke skulde være „en Aftale „alene mellem Krøyer og Schiødte, men“ sige de, „det antydes „ved disse Ord, at den daværende Overinspectors Forslag støt- „tede sig til forudgaaende Samraad med samtlige Inspectorer „(og vi kunne tilføie selv med udenfor Museet staaende Viden- „skabsmænd) osv.“. Denne Fortolkning er dog ganske uholdbar, da der jo udtrykkeligt siges „vedkommende Inspectorer“, hvilket aldeles ikke kan betyde Andet end de Inspectorer, hvis Afdelinger berørtes deraf, altsaa for Krebsdyrenes Vedkommende Krøyer og Schiødte. Endelig tilføie de, at der ikke af Acterne kunde udledes nogen *Ret* for Inspectorerne til egenmægtigt at ændre Inspectoraternes Begrændsning, og dette er sandt nok, men Bemærkningen er overflødig, da Krøyer jo ved at andrage paa Ministeriets Sanction strax practisk opgav denne Synsmaade. For at constatere, at det ofte nævnte Citat refererede sig til Acterne af 1846, men ikke til noget i 1842 Forefaldet, fremsendte de Afskrifter af Pingels Beretning af 30. Dec. 1846 og af Skrivelsen til Krøyer af samme Dato. Rigtignok leverede de derved et Schiødte hidtil ubekjendt Materiale, paa hvilket han kunde have grundet et uimodsigeligt Argument til Gunst for sit Forlangende; men de løb kun ringe Risico i saa Henseende, thi Sagen var, da Schiødte fik disse Papirer at see, alt ind-

sendt, og Schiødte maatte, for at benytte sig deraf, have begyndt den heelt paany, hvilket vilde have ledet til uendelig Udsættelse, det af Alt, som de vel vidste, han meest ønskede at undgaae. Desuden vilde han jo nu i ethvert Tilfælde opnaae det Væsentlige af hvad han ønskede. I sin Skrivelse til Consistorium i Anledning af Meddelelsen af disse Papirer indskrænker Schiødte sig derfor til at bemærke, at da Krøyer jo ikke først fik Krebsdyrene i 1846, men havde havt dem siden 1842, maatte den af ham og Krøyer paaberaabte Overeenskomst i ethvert Tilfælde være ældre end 1846, og Spørgsmaalet om deres Angivelses Sandhed berørtes ikke af de Herrers Argumenter.

Schiødtes Skrivelse til Consistorium fik ingen Indflydelse paa Sagens videre Gang, saasom den først indkom d. 26. April og endnu circulerede i Consistoriet, da Ministeriets Afgjørelse faldt, under 11. Mai 1870, efter Modtagelsen af Steenstrups og Reinhardts Betænkning over Schiødtes Andragende og deres Erklæringer i Anledning af hans Klage (nemlig foruden de to nævnte endnu en tredie, som senere vil blive omtalt), hvilke vare indsendte af Consistorium under 13. April. De ledsagedes af en Skrivelse, hvori Consistoriet sluttede sig til Majoritetens Indstilling angaaende Krebsdyrsamlingen og paa samme Tid bitterligt beklagede sig over den Fremgangsmaade, Schiødte havde brugt ved at henvende sig til Ministeriet med Forbigaaelse af Consistorium og fremsætte for Ministeriet Klager over Steenstrup, hvilke, som det hedder, efter Consistoriets Skjøn deels vare aldeles ubestemte, deels, forsaavidt de havde et bestemt Indhold, ugrundede, hvorimod han burde fremsætte sine dissentierende Anskuelser i Raadet og gjennem dette fremføre sine Anker og Besværinger, for at de derefter gjennem Consistorium kunde forebringes Ministeriet — forsaavidt de egnede sig dertil. Consistoriet androg paa, at det maatte blive Schiødte tilkjendegivet, at en saadan directe Henvendelse til Ministeriet var uforenelig med hans Stilling i Raadet. At Schiødte havde overtraadt Forretningsgangens Regler, var sikkert nok, og Intet kan indvendes imod, at Consistorium tog Skridt for at hævde sin Autoritet, men man kunde have ønsket for denne Forsamlings Skyld, at Redactionen af Skrivelsen

havde været overdraget til en Mand, der med noget mere Koldsindighed havde forbundet et mere omhyggeligt Studium af Sagen, istedetfor til En, der simpelthen gjorde sig til Echo for Steenstrup. Man vilde da ikke have læst i Consistoriets Skrivelse, at Schiødte havde henvendt sig til Ministeriet, „alene fordi han befandt sig i Minoritet med sine Anskuelser“, hvilket, som ovenstaaende Fremstilling viser, ikke var overeensstemmende med Kjendsgjerningerne. Schiødte var fuldstændigt rede til at afgive et Separatvotum efter den sædvanlige Forretningsgang og henvendte sig directe til Ministeriet kun, fordi han efter syv Ugers forgjæves Venten frygtede for, at Sagen vilde gaae i Staa. Det af Consistorium fastholdte Princip havde naturligviis ogsaa i Praxis sine Grændser. Thi hvor hensigtsmæssigt end Steenstrup vilde finde det, om ingensomhelst afvigende Anskuelse eller Anke fra Schiødtes Side naaede Ministeriet udover saadanne, som Consistoriet maatte finde egnede dertil — og selv i saa Fald ledsagede med de Bemærkninger, som Steenstrup først i sin Egenskab af Museumsraadets Formand paa Majoritetens Vegne og senere som Consistorialis maatte ledsage dem med, uden at Schiødte havde Leilighed til en Gang at kjende disse — saa er det dog tydeligt nok, at Nødstilfælde kunde indtræffe, hvor det kunde blive nødvendigt for en Mand i Schiødtes Stilling at henvende sig directe til Museets Overbestyrelse om Hjælp mod Misbrug.

Ministeriets Resolution lød paa, at Krebsdyrsamlingen skulde overdrages til Schiødte og i hans Bestyrelsestid forenes med det entomologiske Inspectorat, hvorhos det paa den ene Side udtaltes, at det maatte beroe paa en Misforstaaelse, naar Steenstrup og Reinhardt havde opfattet Ministeriets Handlemaade ved ikke at afvise Sagen som et Vink om, at man ønskede en anden Afgjørelse end den i 1865 stedfundne, medens det paa den anden Side i Henhold til Consistoriets Fremstilling misbilligedes, at Schiødte directe havde henvendt sig til Ministeriet. Efterat Museumsraadet havde modtaget den ministerielle Resolution, fik Schiødte strax Krebsdyrsamlingen udleveret tilligemed de til Galathea-Udbyttet hørende Crustaceer, som han alt havde anmodet om i 1864. En passende Andeel af det forrige andet

Inspectorats Annuum, 70 Rd., blev ham ogsaa tilstaaet, først særskilt for Krebsdyrsamlingen, men efter Specialbudgetternes Udarbeidelse som simpel Forøgelse af den entomologiske Afdelings Indtægt.

Saaledes endte denne Sag i det Væsentlige som den burde, men kun efter et Spild af Tid og Kræfter, som aldrig burde have fundet Sted. Den har, som allerede bemærket, særlig Interesse, fordi den i alle sine Stadier afgiver et saa slaaende Exempel paa den Art Modstand, som Schiødte havde at kjæmpe imod i Smaat som i Stort, og som gjorde, at han saa ofte, saa bittert og med saamegen Ret beklagede sig over, at det gjordes ham umuligt, trods den bedste Villie, at udrette saameget i sit Kald, som han under jevnt gunstige Omstændigheder kunde have udrettet.

Til Fuldstændiggjørelse af Ovenstaaende kan endnu passende tilføies, at efter Schiødtes Død aabnedes Spørgsmaalet om Krebsdyrsamlingens Bestyrelse paany, og Museumsraadet indstillede da paa given Foranledning, at Krebsdyrenes Forening med den entomologiske Afdeling skulde vedblive som permanent. Hvad Schiødte havde tilstræbt blev saaledes definitivt slaaet fast. I Virkeligheden kunde denne Forening af Arthropodsamlingerne ikke med Urette kaldes en Gjenforening. Vel existerede der førend 1842, da Krøyer overtog Krebsdyrsamlingens Bestyrelse, ingen særskilt entomologisk Afdeling af Museet, hvis zoologiske Deel kun havde een Bestyrer, og da Krøyer nogen Tid iforveien ansattes, var det kun som Assistent, uden at nogen Deel af Museet underlagdes hans Bestyrelse. Men Samlingens ældste Bestanddele, tørrede Crustaceer, udgjorde utvivlsomt oprindeligt en Deel af Insectsamlingens Indhold, lige saa vel som Arachnider og Myriapoder, saa sandt som Crustaceernes Ordner i Fabricii System kun ere Ordner af Insecter.

Den Betænkning af Museumsraadet, ved hvilken den omtalte Indstilling skete, afgaves først, efter at Steenstrup ogsaa havde forladt Museet, og det er ret characteristisk, at Indstillingen ledsages af en lang Udvikling og et subsidiairt Forslag, der aldeles aabenbart ere beregnede paa at dække Steenstrup

mod de for ham ugunstige Slutninger, som ellers kunde udledes af Raadets principale Indstilling. Der siges heri ikke blot, at Raadet ikke vil underkjende Vægten af de Betragtninger, som ved den tidligere Leilighed vare gjorte gjældende mod Krebsdyrsamlingens Forening med den entomologiske Afdeling, hvilke kort gjentages, men der tilføies et yderligere Argument, der tydeligt nok skal tjene som Førsvar for Steenstrups notoriske Ønske om at faae sig Samlingen underlagt, og som ganske er i Steenstrups Aand. Der siges nemlig, at det bør erindres, at Museet først og fremmest er et Universitetsmuseum, og at Krebsdyrene ere af lige saa stor Vigtighed for Forstaaelsen af Leddedyrenes Morphologi, som Fiskene for Forstaaelsen af Hvirveldyrenes, hvoraf Meningen naturligviis er, at Museet formeentlig først og fremmest skulde tjene den ordinaire Professors Studier og Forelæsninger, og at dertil af den angivne Grund udfordredes, at Fiske- og Krebsdyr-Samlingerne bestyredes af ham. At Steenstrup i sin Tid havde arbeidet ihærdigt for, at det nye Museum skulde være et Universitetsmuseum i den Forstand, at Forelæsningshensynet blev det overveiende ved dets Bestyrelse, er vist nok; men lige saa vist er det, at Museumsloven fuldstændigt og afgjørende satte denne Idee tilside, og at det nye Museum, skjøndt tilhørende Universitetet, først og fremmest er bestemt til at indtage den Stilling og fortsætte den Virksomhed, som det Kongelige Museum fra sin Oprettelse af var bestemt til at indtage og udøve, nemlig at danne et af Professorvirksomheden uafhængigt Centrum for Studiet, samt at det kun er gjennem den saakaldte Studiesamling, at Museet skal tjene som Apparat for Professor ordinarius. Endvidere behøves kun ringe logisk Evne for at indsee, at det anførte Argument, forsaavidt som det overhovedet havde Noget paa sig, ikke kunde tjene til at godtgjøre Mere end, at Studiesamlingen burde være vel forsynet med Hensyn til Krebsdyr- og Fiske-Classerne, men ikke i allermindste Maade beviste, at Professor ordinarius burde bestyre begge disse ellers ikke sammenhørende Dele af Museet. Raadets subsidiaire Forslag, der gik ud paa, at Krebsdyrsamlingen kun skulde forblive forenet med det entomologiske Inspectorat i den nye Bestyrer, Dr. Meinerts Embedstid, synes kun at

være fremsat for at give Sagen Udseende af, at en saadan Ordning, som forøvrigt Ingen ønskede, ikke var saa forkastelig endda. Vi ville imidlertid have Leilighed til igjen at beskjæftige os med denne Betænkning.

DEN WESTERMANNSKE INSECTSAMLING.

Alt nogen Tid før Krøyers Død og Gjenoptagelsen af Spørgsmaalet om Krebsdyrsamlingens Bestyrelse indtraf en Begivenhed, som i høi Grad interesserede Schiødte baade personlig og som Bestyrer af Museets entomologiske Afdeling, nemlig Overdragelsen af B. W. Westermanns berømte Insectsamling til Museet. Denne Samling og dens Eiermand ere allerede blevne udførligt omtalte i Indledningen (I, S. 59 og 190 ff.), og der har oftere været Leilighed til at nævne ham senere i Forbindelse med Schiødte (see f. Ex. I, S. 209, 246, 295, 321, 359 ff., 510). Schiødte skyldte Westermann og hans Samling Meget i Retning af sin egen Uddannelse, og han interesserede sig allerede derfor i høi Grad for, at Samlingen ikke efter Westermanns Død skulde adsplittes eller gaae ud af Landet. Som Bestyrer af det Kongelige Museums Insectsamling maatte Schiødte meget ønske engang at see denne forøget med Westermanns Samling, og han gjorde, om jeg ellers har forstaaet ham rigtigt, i sin Tid oftere Westermann Forestillinger for at bevæge ham til at disponere over Samlingen paa denne Maade. Westermann lod ham altid forstaae, at den engang vilde blive offentlig Eiendom, men ved sit under 29. Febr. 1856 oprettede Testamente tog han Bestemmelser, som i alt Fald kunde medføre, at dette skjødes ud i en usikker Fremtid. Det hedder nemlig i Testamentets § 3: „Den „mig tilhørende Insectsamling, som jeg med stor Flid har samlet „og ordnet, skal saaledes, som den nu er og findes, overgives „til min kjære Søn, Wilhelm Marcus Westermann, hvem jeg har „tilkjendegivet, hvorledes der med samme skal forholdes. Jeg

„veed, at han nøie vil paasee hvad der i denne Henseende er „min Villie, og det er en Selvfølge, at han for Værdien af denne „Samling Intet skal tilsvare mit Bo eller decourteres i den ham „ellers tilkommende Arv, hvorimod alle Udgifter, som for ham „ville flyde af, at min Bestemmelse om denne Samling bliver „taget til Følge, skulle bæres og udredes af mit Bo". Bestemmelsen om, at Sønnen ikke skulde tilsvare Noget af Værdien osv., viser, at de ham givne Instructioner have gaaet ud paa, at han ikke skulde beholde Samlingen som personlig Eiendom; og at Westermann valgte denne Fremgangsmaade istedetfor directe at testamentere den til Staten, forklares ganske naturligt af, at han paa den Maade opnaaede større Sikkerhed for, at de Betingelser, han ønskede at stille, vilde blive respecterede.

Hvormeget Schiødte dengang, i 1856, fik at vide om Westermanns Dispositioner kan jeg ikke oplyse med Sikkerhed, men af Yttringer, som indeholdes i et Brev fra den svenske Insectsamler Ekeberg, skrevet d. 10. Juli 1860 efter hans Hjemkomst fra Naturforskermødet i Kjøbenhavn, sees det, at Sagen havde været paa Tale mellem ham og Schiødte, og at han havde forstaaet denne saaledes, at Samlingen vilde komme i den yngre Westermanns Hænder, og at Schiødte nærede nogen Frygt for, at denne vilde bringe den til England (for hvilket Land han nærede stor Forkjærlighed), hvorved den let kunde gaae tabt for Museet. Ekeberg opfordrede derfor Schiødte til om muligt at formaae Westermann til at lade den komme til Museet endnu i sin Livstid, hvilket dog Schiødte neppe har forsøgt, da han uden Tvivl vidste, at det vilde være uopnaaeligt, saasom Westermanns Livsinteresse var altfor meget sammenvoxet med hans Samling. Meget snart efter Westermanns Død d. 3. Marts 1868 maa Schiødte i ethvert Tilfælde være bleven bekjendt med hans Bestemmelser, thi under 20. Marts næstefter skrev han til mig: „Gamle Westermann er død i disse Dage. „Er det ikke mærkværdigt med disse Samlere? Han har anvendt 50 Aar af sit Liv og store Summer paa at danne en „Samling, men ikke været at bevæge til at sørge for dens Be„varelse efter hans Død. Den gaaer over til hans Søn, som „vil have den „til at more Damerne med". Dog tør den

„ikke sælges, heller ikke deles, men gaaer over til Universitetet, „naar Familien ikke længer vil have den. Inden den Tid kan „den jo rigtignok tyve Gange være ædt op; thi mod Skimmel- „svampe og Dermester har Testamentet ingen Bestemmelser „truffet, og naar Universitetet da engang faaer den, hvis det „nogensinde faaer den, skal en egen Conservator ansættes og „lønnes af Universitetet m. fl. Bestemmelser, som Universitetet „aldrig gaaer ind paa. En lille, men særdeles kostbar, Bog- „samling af Museums-Monographier har den Gamle mangfoldige „Gange forsikkret mig, skulde blive ved Samlingen, men nu skal „den alligevel sælges og gaaer naturligviis ud af Landet. Naar „man læser Goethes lille Artikel: Nutzen und Schaden des Dil- „lettantismus, saa maa man tilstaae, at Skaden her er den „overveiende."

Det varede imidlertid ikke længe, førend den yngre Westermann bestemte sig til ikke at beholde Samlingen, der jo ikke blot krævede et passende Locale, men, hvis den skulde bevare sin Værdi, et ikke ringe aarligt Udlæg til Conservation ved en competent Person, og hvis Besiddelse derfor blev en Byrde, der ikke opveiedes af den Tilfredsstillelse, den kunde yde en Eier, som ikke havde den allermindste Interesse for Entomologi. Under 27. Juni tilstillede han derfor Cultusministeriet følgende Skrivelse:

„Min afdøde Fader, Grosserer Bernt Wilhelm Westermann, „har ved testamentarisk Bestemmelse efterladt mig sin værdi- „fulde entomologiske Samling, men da jeg finder, at en „saadan stor og pragtfuld Samling, som er bleven bragt tilveie „af min Fader ved utrættelig Omhu og Opoffrelse i Løbet af „over et halvt Aarhundrede, vil finde en bedre Anvendelse ved „at tilhøre det Offentlige end ved at blive i privat Mands Eie, „har jeg, i Følelse af derved at opfylde en kjær Pligt mod den „Afdøde og i Haabet om at kunne bringe Fædrelandet en vel- „kommen Gave, besluttet mig til at tilbyde Kjøbenhavns Uni- „versitet den hele Samling paa følgende Vilkaar.

„1. Samlingen skal føre Navn af den Bernt Wilhelm We- „stermannske Insektsamling.

„2. Samlingen optages i Kjøbenhavns Universitets forenede

„Naturhistoriske Museum, men som en særlig Afdeling af dette. „Den skal opbevares i et eget Værelse i bemeldte Museums „Bygning og paa Universitetets Bekostning holdes vedlige og „bevares i Henseende til Indhold og Ordning uforandret i den „Stand, hvori den modtages, saa at Intet deraf maa sælges, „bortgives eller bortbyttes, og at Samlingen hverken formindskes „eller forøges eller indordnes.

„3. Samlingen skal staae aaben for det Offentlige og navnlig „for dem, der dyrke Entomologien, efter saadanne Regler, som „følges for Museets øvrige Afdelinger.

„4. Der skal af Universitetets Midler henlægges et aarligt „Beløb af 200 Rd. til Honorar for en Konservator, som skal „antages særlig for Samlingen til at føre det daglige Tilsyn „med denne, besørge dens Vedligeholdelse, tilsee og holde den „i Orden i Overeensstemmelse med hvad ovenfor er bestemt. „Denne Post forbeholder jeg mig selv første Gang at besætte „med Hr. naturhistorisk Kobberstikker Løvendal, som i de sidste „Aar har været min afdøde Fader behjelpelig ved Samlingen. „Tilsynet med denne Konservator og Ansvaret for de oven„nævnte Bestemmelsers Overholdelse overdrager jeg Museums„raadet eller den Overbestyrelse, der til enhver Tid maatte „anordnes for Museet."

At dette Tilbud var formuleret i Overeensstemmelse med de Instructioner, Hr. Westermann havde modtaget af sin Fader, kan ikke omtvivles. At denne ønskede sin Samling bevaret urørt, forklares let af, at han betragtede Sagen alene fra Samlersynspunctet og var meget stolt af sin Samlings Skjønhed og Kostbarhed. Schiødte siger derom i sit Votum angaaende Tilbudet, at Westermann neppe vilde have forlangt en saadan særlig Stilling for sin Samling, hvis han, der henlevede sine sidste Aar saa indelukket med sine kjære Insecter, ikke havde baade undervurderet det Kongelige Museums Samling, hvilken han havde kjendt i dens forsømte Tid, men hvis nuværende Tilstand han ikke kjendte, og paa samme Tid noget overvurderet sin egen Samlings videnskabelige Værdi. Angaaende selve de opstillede Betingelser, da er Overeensstemmelsen mellem Grundtrækkene deri og de i sin Tid til Overdragelsen af den Lundske Sam-

ling knyttede Vilkaar umiskjendelig. Da Westermann kjendte og interesserede sig for Lund, er det under Omstændighederne naturligt nok, at han i denne Henseende optog hans Exempel. At det var Grosserer Westermanns Ønske, at hans Samling skulde tilbydes det Offentlige paa lignende Betingelser som Lunds, er jeg saa meget mere tilbøielig til at antage, som Sønnen, om jeg er rigtigt underrettet, henvendte sig i Cultusministeriet for at faae de dertil nødvendige Oplysninger.

Hr. Westermanns Skrivelse blev under 3. Juli tilstillet Consistorium, som under 9. Juli afæskede Museumsraadet dets Betænkning derover. Selvfølgelig vilde Tilbudets Behandling i Raadet i væsentlig Grad afhænge af Schiødtes Holdning, men denne fandt sig ved de stillede Betingelser i en vanskelig Situation. Disse vare nemlig af den Beskaffenhed, at hvis de strængt fastholdtes, maatte Schiødte, hvormeget han end personligt og paa Museets Vegne maatte ønske Samlingens Erhvervelse, dog erklære Tilbudet for uantageligt. En saa anseelig Samling, som ikke kan indordnes i Hovedsamlingen, er til stor Uleilighed, idet man jo ikke kan forsvare ved Kjøb at doublere den og altsaa maa finde sig i, at f. Ex. af een Slægt flere Arter staae paa et Sted, andre paa et andet; Overblikket over Museets Indhold vanskeliggjøres, saavelsom den videnskabelige Benyttelse, og disse Ulemper vilde let betydeligt accentueres, naar Samlingen som en egen Afdeling af Museet stod under en uafhængig Conservator. Paa den ene Side var det Schiødtes uafviselige Pligt som Museumsembedsmand at gjøre opmærksom paa de store Ulemper, som vilde følge af at modtage Samlingen paa de tilbudte Vilkaar. Paa den anden Side var det en betænkelig Sag at risikere Tilbudets Tilbagetagelse, hvortil Westermann jun. ansaaes berettiget, og i hvilket Tilfælde den uden Tvivl vilde være gaaet ud af Landet. Samlingens videnskabelige Værdi formindskedes ganske vist derved, at den kun indeholdt eet, høist to Exemplarer af hver Art, og der var desuden, som Schiødte siger i sin Betænkning, Meget deri, som var antiqveret, og ikke lidet Feilagtigt, hvormed Schiødte vidste god Beskeed, men hvorom man, som han siger, „ikke kunde sige „Noget for ikke at krænke den elskværdige gamle Herre, som

„var saa stolt af sine Insecter“ — en Omstændighed, som ogsaa stærkt talte imod at bevare Samlingen særskilt, hvis man fik den. Men med alt dette vilde Erhvervelsen af den, endog blot som Materiale betragtet, være en stor Fordeel, i hvilken Henseende det kan bemærkes, at Schiødte, da der blev Tale om Arveafgift, ansatte den til en Værdi for Universitetet af 16,000 Rd. Det store Publicum, som havde hørt om, at et saadant storartet Tilbud var blevet gjort det Offentlige, vilde neppe kunne forstaae Vægten af de anførte Betænkeligheder, og Schiødte var udsat for, hvis Tilbudet toges tilbage, at blive offentlig stemplet som en borneert Person, der ved urimeligt Stivsind havde berøvet Nationen denne værdifulde Erhvervelse.*) En Omstændighed, som gjorde Situationen yderligere ubehagelig for Schiødte, var, at Løvendal, paa hvem han satte saa megen Priis som Kobberstikker og Præparateur, hvis Samlingen ikke modtoges af Museet, vilde gaae Glip af en Ansættelse der, som han havde gjort sikker Regning paa. Vanskeligheden ved Schiødtes Stilling til Sagen forøgedes endeligt derved, at han ikke kunde gjøre Regning paa en velvillig Holdning og Støtte hos sine Colleger i Raadet, men tvertimod havde al Grund til at vente, at i ethvert Tilfælde Reinhardt vilde gjøre sit Bedste for at tvinge ham til at modtage de stillede Vilkaar i deres hele Udstrækning, hvilket kun kunde være ham høist ubehageligt baade som Museumsbestyrer og for hans personlige Vedkommende.

Schiødtes Votum eller Betænkningsudkast gik ud paa, at hvis det var Meningen, at Westermanns Samling skulde danne en af det entomologiske Inspectorat uafhængig Afdeling af Museet, maatte Tilbudet afslaaes; men hvis det blot ønskedes, at den skulde danne en særskilt Bestanddeel af Museets Insect-

*) I Virkeligheden gjorde Redactionen af et Hovedstadsblad, medens Spørgsmaalet endnu ikke var afgjort, Skridt for paa denne Maade at udøve et Tryk paa Schiødte og faae ham til at indgaae paa de stillede Betingelser, men det blev ikke til Noget, fordi Løvendal, til hvem man henvendte sig om Oplysninger som En, der var særligt interesseret i, at Samlingen modtoges, ikke vilde have dermed at gjøre.

samling under dennes Inspector, burde man modtage Samlingen, men søge at opnaae Modificationer i Henseende til Omfanget, Varigheden osv. af dens Særstilling. Reinhardt forfægtede derimod den Mening, at Samlingen under alle Omstændigheder burde modtages, selv om ingen Modification af Betingelserne kunde opnaaes, og da under de senere Forhandlinger Schiødte foreslog, at Betingelserne om en Særstilling skulde indskrænkes til enkelte ved Pragtstykker udmærkede Afdelinger — hvortil Steenstrup sluttede sig — vilde Reinhardt ikke stemme derfor, da han erklærede efter sit private Bekjendtskab til Westermann jun. at vide, at en saadan Indskrænkning ikke vilde blive accepteret af denne, hvilket ogsaa viste sig at være Tilfældet. I Førstningen havde Schiødte begge sine Colleger imod sig, men efter en Tid sluttede Steenstrup sig til ham, og Reinhardt maatte opgive sin Modstand, med mindre han vilde afgive et Separatvotum. Resultatet blev en Betænkning, væsentligt efter Schiødtes Udkast, som gik ud paa, at Gaven skulde modtages paa de opstillede Betingelser, dog kun under den udtrykkelige Forudsætning, at disse ikke blive at forstaae nøiagtigt efter deres Ordlyd, hvilket, sagdes der, vel heller ikke kunde være Giverens Mening. Navnlig var det i Henseende til fire Puncter aldeles nødvendigt, at man blev enig om en bestemt Opfattelse af Ordene. Med Hensyn til Fordringen om, at Samlingen skulde danne en særlig Afdeling af Museet, siger Betænkningen, at denne Betegnelse formeentlig nærmest vilde udtale saa Meget som et særskilt Hele under een af Museets Afdelinger, her naturligviis den entomologiske. Dernæst maatte Bestemmelsen om, at Museumsraadet skulde bære Ansvaret for Tilsynet med Samlingen og Overholdelsen af Betingelserne, ikke forstaaes saaledes, at Conservatoren skulde staae umiddelbart under Raadet eller dette umiddelbart gjennem ham have Tilsyn med Samlingen, men saaledes, at dette skete middelbart gjennem den af dets Medlemmer (i dette Tilfælde det entomologiske), hvem det overdrog dette Hverv. For det Tredie maatte Bestemmelsen om, at Samlingen skulde bevares uforandret som den modtoges, ikke opfattes som om derved udelukkedes Rettelse af Feil i Bestemmelserne o. dsl. For det Fjerde maatte det den nye Conser-

vator paaliggende Arbeide ikke være indskrænket til Tilsyn med den Westermannske Samling. Endelig udtalte Betænkningen, at Bestemmelsen om, at Samlingen skulde holdes særskilt, uden at indordnes i Museets egen Insectsamling, burde søges modificeret saaledes, at der fastsattes en Tidsgrændse, f. Ex. saaledes, at denne Bestemmelse skulde overholdes til Aarhundredets Slutning, og at det derefter skulde afhænge af Overeenskomst med Hr. Westermann eller hans Repræsentanter, hvorvidt den skulde opretholdes længere.

Imidlertid var Schiødte privatim traadt i Forhandling med Hr. Westermann, og idet han benyttede sig af den Omstændighed, at denne Sidste skulde fraflytte Gaarden, hvor Samlingen stod, til October Flyttedag 1868 og nødig vilde have Uleilighed med at søge et nyt Locale for denne saavelsom med en dobbelt Flytning, opnaaede han ikke blot Westermanns Tiltrædelse af de i Betænkningen foreslaaede Modificationer men endog, at Samlingen blev flyttet op paa Museet, førend Sagen endnu var endelig afgjort. Af et Brev fra Schiødte, hvori han omtaler dette, synes det at fremgaae, at havde Sagen heelt været i hans Hænder, vilde han kunne have opnaaet endnu gunstigere Betingelser, navnlig at Samlingens Særstilling var bleven indskrænket til et Tidsrum af 20 Aar. Da Schiødte ikke kunde modtage Samlingen paa Museet uden Ministeriets Indvilligelse, blev dette bragt istand paa den Maade, at Westermann en af de sidste Dage i September Maaned gik til Steenstrup, i hvis Hænder Betænkningen da var for af ham som Formand at indsendes. Westermann fik den at see og meddeelte Steenstrup, at han Intet havde imod den at indvende og ønskede strax at aflevere Samlingen. Dette indberettede Steenstrup d. 29. Sept., hvorpaa Ministeriets Tilladelse til Samlingens Modtagelse gaves d. 30. Sept., og da Betænkningen, som er dateret d. 30. Sept., gjennem Consistorium naaede Ministeriet, stod Samlingen alt i et Værelse i Mezzaninetagen i den nye Museumsbygning.

Ministeriets Resolution faldt dernæst i Overeensstemmelse med Museumsraadets Betænkning, efter at Westermann formelt havde accepteret dennes Forslag. Selvfølgeligt forlangte og fik Schiødte, idet han støttede sig til Westermanns Ønske, at Samlingen

skulde staae for sig, et eget Værelse til den, hvilket var en velkommen Udvidelse af Afdelingens Locale. Hvor betydelig en Forøgelse Museets Insectsamling derved fik, kan sluttes af, at Westermanns Samling omfattede c. 45,000 Arter, af hvilke 31,000 vare Biller, hvorved det maa bemærkes, at han overhovedet kun undtagelsesviis optog Arter af ringe Størrelse i sin Samling. Af Resten vare 5000 Sommerfugle — et Antal, som kunde synes paafaldende ringe i Forhold, men Westermann vilde kun besidde fuldkomment rene og udmærkede Exemplarer. Overhovedet var denne Samling især kjærkommen paa Grund af den store Mængde af sjeldne og kostbare Stykker. „At faae denne „glimrende Pragtsamling indlemmet i min Afdeling“ skrev Schiødte til Benzon, „er for mig et stort Fremskridt, da jeg nu „uden større Uleilighed og Arbeide, ikke at tale om Vanskelig„heden ved at skaffe Penge, strax har en stor Samling at fore„vise for Publikum.“ Til mig skrev han noget senere: „En „høist vigtig Sag er nu bleven afgjort til min Tilfredshed, idet „jeg har overvundet de Vanskeligheder, der lagdes mig i Veien „for at faae Westermanns Samling til Museet paa Betingelser, „jeg kunde være tjent med. Den indtager nu et heelt Værelse „deroppe og udgjør en integrerende Deel af den entom. Afd. „Kun maa den ikke indtil videre indordnes sammen med vore „andre Sager; men Bestemmelserne, som jeg nu har faaet dem „officielt fastslagne, lade mig i Grunden have saa frie Hænder, „som jeg ønsker. Med W.s Samling kan Museets entom. Afd. „i Rigdom og Værd vistnok sættes som den 5te elle 6te i Rang „blandt Europas offentlige Museer, maaskee 4de Rang.“ Schiødte havde til Hensigt at skrive en Artikel i „Naturhistorisk Tidsskrift“ om Samlingen, men det blev ved Forarbeiderne. Derimod findes en Artikel derom af Jonas Collin, grundet paa fra Schiødte modtagne Oplysninger, i „For Idee og Virkelighed“ 1869.

De oven omtalte Bøger kom ikke i Museets Besiddelse. For om muligt at forhindre, at de gik ud af Landet, tænkte Schiødte paa, at Godseier Scavenius til Gjorslev maaskee kunde bevæges til at kjøbe dem, men dette lykkedes i alt Fald ikke. Senere foreslog Cultusministeren Rigsdagen at bevilge

en tilstrækkelig Sum til at indkjøbe for Museet idetmindste det, som man særligt maatte ønske at beholde, men Forslaget gik ikke igjennem.

Førend jeg forlader denne Materie, bør jeg ikke undlade at nævne, at Etatsraad STEENSTRUP senere har udtalt sig om Erhvervelsen af den Westermannske Samling paa en Maade, som forekommer mig aldeles uforenelig med ovenstaaende Fremstilling, og som jeg anseer for urigtig. Under en Discussion om Museets Anliggender, som opstod i Anledning af Reinhardts Død i Efteraaret 1882, og som senere vil blive udførligere omtalt, tog Steenstrup nemlig Anledning til at bemærke, at den Westermannske Samling snarest maatte siges at være vundet for Museet tiltrods for det uvenskabelige Forhold, der i mange Aar havde hersket mellem den afdøde Eier og den entomologiske Afdelings Bestyrer, og kun vandtes for dette ved de to andre Afdelingsbestyreres Bestræbelser. Saavidt formaaede disse imidlertid ikke at bringe det, siger han, at Samlingen kom heelt ind under den entomologiske Afdelings Bestyrer som de øvrige Led af Afdelingen; Schiødte bestyrede den kun som et ham af Museumsraadet overdraget Hverv og under Raadets almindelige Ansvar.*)

Som saa mange andre af de Udtalelser af Steenstrup i hans Controverser med Schiødte, der kræve vor Opmærksomhed, findes ogsaa denne Udtalelse i en Skrivelse, der efter den almindelige Forretningsgang ikke vilde blive Schiødte meddeelt til Erklæring, saa at han var afskaaret fra at belyse saadanne deri fremsatte Paastande, som ikke vare fremkomne under Discussionen. Følgen er, at man ved Bedømmelsen deraf savner den Veiledning, som Schiødtes Bemærkninger derom vilde have ydet, og som i dette Tilfælde vilde have været af særlig Vægt og Værdi. Jeg skjønner ikke rettere end, at den naturlige Fortolkning af Steenstrups Yttringer maa være denne, at naar Grosserer Westermann betingede Overdragelsen af sin Samling til Museet af de bekjendte Vilkaar, der strængt taget gjorde

*) Efter Referatet i Universitetets Aarbøger for 1882—1883.

Tilbudet uantageligt og i bedste Tilfælde fra Museets Standpunct maatte ansees som uheldige, da skyldtes dette den Omstændighed, at der i mange Aar havde hersket et uvenligt Forhold mellem Schiødte og Westermann, hvorved denne Sidste ledGedes til at fastsætte saadanne Betingelser, som han vidste, maatte være Schiødte personlig ubehagelige. Endvidere, at det skyldtes Steenstrups og Reinhardts Bestræbelser, at Samlingen alligevel erhvervedes for Museet. Endeligt, at de havde bestræbt sig, om end forgjæves, for at Samlingen ganske skulde forenes med den entomologiske Afdeling.

Hvad først angaaer det formeentlige mangeaarige uvenlige Forhold mellem Schiødte og Westermann, da har jeg hverken selv nogensinde hørt Noget derom, ikke heller er det lykkedes mig at træffe paa Nogen, som var bedre underrettet, afseet fra nogle løse Yttringer, der syntes at hidrøre fra een og samme, efter min Mening meget upaalidelige Kilde. At Forholdet mellem de to Mænd var uforandret venskabeligt, dengang da Testamentet oprettedes, er vistnok hævet over al Tvivl, da der findes Beretninger fra den Tid om anseelige Bytninger af Insecter mellem Museet og Westermann. Heller ikke kan jeg tænke mig, at Ekeberg i 1860 kunde have udtrykt sig, som han gjorde i det ovenanførte Brev, hvis han ikke havde havt Indtrykket af, at Schiødtes Forhold til Westermann var endog temmelig intimt. Det er sandt, at Schiødte efterhaanden sjeldnere og sjeldnere besøgte Westermann, men dette forklares meget naturligt af, at hans Forretninger i alle Henseender tiltoge saa meget, at de næsten voxede ham over Hovedet, saavelsom af, at hans eget Arbeide mere og mere fjernede ham fra det egentlige Samlervæsen, der udgjorde Westermanns Interesse i Entomologien. Da Westermann døde, havde han i mange Aar ikke været paa Museet, men det maa betænkes, at da han gjorde sit Testamente, var han alt en Mand paa 75 Aar; han var 87 Aar gammel, da han døde, og levede i sine sidste Aar meget tilbagetrukken. Det er mig ikke bekjendt, at Nogetsomhelst er indtruffet, som kunde have foranlediget saa fjendtlige Følelser mod Schiødte hos Westermann, at denne derved kunde tænkes at have ladet sig bevæge til at opstille de omtalte Betingelser for

Overdragelsen af sin Samling, alene fordi de maatte være Schiødte ukjærkomne, altsaa simpelthen for at drille eller chicanere Schiødte — Noget, som vistnok heller ikke laae i Westermanns Characteer. Den eneste nogenlunde rimelige Forklaring af den formeentlig saa stærke Misstemning hos Westermann, som jeg har hørt, er denne, at Schiødte altid — som naturligt var — havde isinde at indordne Westermanns Samling, naar den kom til Museet, og at Yttringer af ham i den Retning kunne være blevne Westermann forebragte med uvenlige Udpyntninger og Fordreielser, over hvilke Westermann kan have følt sig stødt. Hvis dette er saa, da er Reinhardt, saavidt jeg veed, den Eneste, som paa denne Maade kan have sat Ondt for Schiødte. Men ligesaa lidt som jeg vil paastaae, at noget Saadant har fundet Sted, ligesaa lidt seer jeg nogensomhelst Anledning til at antage, at Opstillingen af de omtalte Betingelser fra Westermanns Side havde en saadan Grund. Den ovenfor givne Forklaring forekommer mig i alle Henseender tilstrækkelig og tillige den rimeligste. At det allerede, da Westermann gjorde sit Testamente, laae i hans Tanke at knytte Overdragelsen af Samlingen til temmelig vidtgaaende Betingelser, synes mig at afgive den rimeligste Forklaring af, at Samlingen ikke ligefrem testamenteredes til Museet, og der er ikke mindste Grund til deri at see Udslag af en Uvillie mod Schiødte, da en saadan Følelse hos Westermann afgjort ikke dengang existerede, om den overhovedet nogensinde har existeret.

Hvad dernæst angaaer Paastanden om, at det kun skulde skyldes Steenstrups og Reinhardts Bestræbelser, at Samlingen vandtes for Museet, da synes dette at maatte fortolkes saaledes, at det formeentlig kun var dem, det skyldtes, at den yngre Westermann accepterede de af Museumsraadet foreslaaede Modificationer af Betingelserne. Men dette staaer i afgjort Modstrid med Schiødtes samtidige Beretninger, til hvilke jeg ubetinget sætter større Lid. Det Samme gjælder Paastanden om, at de to Herrer skulde have bestræbt sig, om end forgjæves, for at opnaae, at Samlingen strax fuldstændigt indlemmedes i den entomologiske Afdelings Samlinger og stilledes under Schiødte paa samme Maade som disse. Naturligviis var dette netop Schiødtes

bestemte Ønske, og havde Dhrr. bestræbt sig derfor, maatte de fra første Færd af have været i fuldstændig Samklang med ham. Ingen, som gjennemlæser Sagens Documenter, kan dog komme til det Resultat, at dette var Tilfældet; tvertimod forekommer endog Slutningen af Steenstrups Udtalelse at pege netop i den modsatte Retning. Jeg finder ikke, at man deraf faaer det Indtryk, at Steenstrup omtaler Samlingens exceptionelle Stilling under Schiødte som en beklagelig Følge af, at hans egne Bestræbelser mislykkedes; man faaer snarere det Indtryk, at han med uvenlig Tilfredsstillelse griber Leiligheden til at constatere, at Schiødte havde maattet finde sig i denne — forøvrigt i Virkeligheden reent formelle — Indskrænkning.

Hvorledes Schiødte opfattede Sagen sees af følgende Uddrag af et Brev til Benzon af 11. October 1868, af hvilket et Stykke alt er citeret. Det hedder heri: „En anden Nyhed er, „at Sagen ang. den Westermannske Samling har taget en Ven„ding, som stemmer med mine Anskuelser og Ønsker. Rein„hardt har som sædvanligt anspændt sig imod mig paa ethvert „Punkt, men da det viste sig, hvorledes jeg kunde kudske ham, „og at det vilde koste svær Kamp og truende Prostitution i flere „Henseender, hvis man ikke gav efter, gik Steenstrup over til „mig, og Reinhardt maatte stikke Piben ind . . . Betingelserne „ere derfor stillede saa lempelige, som jeg efter Omstændig„hederne kunde vente . . . Sagens formelle Side er endnu ikke „tilende, da Ministeriet ikke har udstedt Skrivelsen til Wester„mann (Sønnen) [hvilken er dateret 5. Nov.], men der kan nu „ingen rimelig Tvivl være om Udfaldet. Endvidere har jeg havt „Westerm. flere Gange for mig og kan nu vinde ham om en „Finger; han har endog samtykket i at lade mig strax faae „hele Samlingen i mit Værge. Mit Argument var, at han der„ved undgik Vanskeligheder med at sørge for andet Lokale til den, „da han skal flytte fra Gaarden i denne Maaned; jeg har nu faaet „den flyttet ind i det nye Museum i et passende Værelse, hvor „den tager sig brillant ud, og ved at holde fast ved W.s Ønske „om, at den skulde staae for sig, har jeg derved tillige faaet „min Afdelings Udvidelse med et Værelse endnu slaaet saaledes „fast, at det vil falde svært at klemme mig ind igjen.“

Brevet er skrevet til en fortrolig Ven, og man er derfor ikke berettiget til at tage det altfor nøie med de brugte Udtryk, men medens Steenstrups Ord i det ovenciterede Stykke implicere, at han og Reinhardt havde bestræbt sig for at bevirke, at Westermanns Samling fuldkomment indlemmedes i den entomologiske Afdeling, skjøndt de ikke havde formaaet at bringe det saavidt, saa fremgaaer bl. A. saameget utvivlsomt af Schiødtes Brev, at det i Virkeligheden kun var efter en haard Kamp med sine Colleger, at han fik Betænkningen saaledes affattet, at den kom til at gaae ud paa at nærme Vilkaarene saameget som muligt til en saadan Ordning.

Jeg skjønner derfor ikke rettere, end at enten maae Steenstrups Udtalelser fortolkes paa en anden Maade end den, der har fremstillet sig for mig, eller ogsaa maae de i betydelig Udstrækning beroe paa Misforstaaelse, med mindre man vil antage, at det onde Lune, som saa tydeligt aabenbarer sig i hele den vedkommende Skrivelse, har spillet Etatsraadens Hukommelse et Puds. Muligviis finde alle tre Forklaringer Anvendelse.

DET NYE MUSEUM.

Medens de i det Foregaaende omtalte Forhandlinger stode paa, blev det nye Museum færdigt, i Foraaret 1868. I flere Henseender tilfredsstillede Museumsbygningen hverken Schiødtes Smag eller hans Ideer om den hensigtsmæssigste Indretning af et zoologisk Museum, og skjøndt det naturligviis vilde have været ham kjærere, om han kunde have udøvet en saadan Indflydelse derpaa, at hans Anskuelser kunde være blevne realiserede, var han dog under Omstændighederne glad ved, at han var bleven holdt udenfor og altsaa intet Ansvar havde for Bygningens Plan og Udseende. Steenstrup og hans Beundrere vare imidlertid meget stolte af den, i hvilken Anledning følgende authentiske Anecdote kan finde Plads her.

Da jeg i 1867 var i Kjøbenhavn, havde Etatsraad Steenstrup den Artighed at vise mig om i den nye Bygning, som da nærmede sig sin Fuldendelse. Efter min Hjemkomst besøgte jeg en Dag i Februar 1868 Dr. GRAY, Bestyrer af den zoologiske Afdeling af British Museum, og fandt ham beskjæftiget med en Indstilling til den engelske Regjering angaaende en Reorganisation af Museet, navnlig en Deling af den zoologiske Afdeling mellem flere ligestillede Bestyrere, samt Opførelsen af en ny Bygning. Han læste en Deel af den op for mig, og flere Puncter bleve discuterede. Det faldt mig da ind, at skjøndt hvad man paatænkte i England var langt mere storartet end det nye Museum i Kjøbenhavn, var det dog muligt, at en eller anden Enkelthed ved dette kunde have Interesse, og jeg omtalte dette til Dr. Gray, som bad mig om gjennem Schiødte at skaffe saadanne Oplysninger, som kunde være ham nyttige. Da jeg imidlertid vidste, at denne kun havde havt meget Lidt med Bygningen at gjøre, og da Dr. Gray netop havde nævnt, at han stod i Begreb med at skrive til Prof. REINHARDT i Anledning af en Meddelelse, denne havde sendt ham om en i Danmark fanget Delphin [og med hvilken Dr. Gray var meget lidt tilfreds], saa henstillede jeg, om han ikke hellere vilde benytte denne Leilighed til selv at gjøre de Spørgsmaal, han kunde ønske besvarede, hvilket han gik ind paa. Nogen Tid efter viste han mig en trykt populair Beskrivelse af Museet, som Reinhardt havde sendt ham, og som var ham ganske unyttig. Paa samme Tid læste man i et kjøbenhavnsk Dagblad Følgende:

„*Det nye naturhistoriske Museum*, som nu snart vil være „færdigordnet og kunne aabnes for Publikum, svarer ikke blot „særdeles vel til vore egne Lærdes Fordringer, men opvækker „ogsaa Beundring hos Fremmede, der besøge Landet. Der er „tilfældig kommet til vor Kundskab et Exempel derpaa. Be„styreren af den zoologiske Afdeling i British Museum, Mr. John „Edward Gray, har henvendt sig til en herværende Videnskabsmand „med Anmodning om at faae meddeelt alle Oplysninger om Ind„retningen af Museumsbygningen, som en reisende Ven har be„skrevet for ham med stor Begeistring, for at kunne benytte dem „ved Opførelsen af det nye Museum, hvorom der tales i England.“

Da jeg senere traf Dr. Gray i the Royal Society, fortalte jeg ham dette. Han loe hjerteligt deraf. „I did nothing of the „kind", svarede han. „I only said that we were going to do „something here and would be glad to profit by any sug„gestions or experiences of theirs. The travelling friend is „merely journalistic ornament." Historien fandt Vei til Kjøbenhavn, og Adskillige morede sig over denne Reclame; men der var Andre, som fandt, at det var altfor nøieregnende at opholde sig derover.

I Efteraaret 1868 flyttede Schiødte sin Afdeling ind i det for den af Bygningscomiteen anviste Locale, fem Værelser i Mezzaninetagen. Dette Locale var meget bedre end det, han havde havt i Stormgaden, navnlig forsaavidt som det var rummeligere, og Schiødte selv fik her et godt Arbeidsværelse. Men Værelserne vare uanseelige, og der var neppe eller dog kun lidet høiere til Loftet end i Stormgaden. Det var heller ikke Schiødte ganske behageligt at finde sig, saa at sige, stuvet tilside i et Hjørne af Mezzaninen, medens hans Colleger deelte alle de anseelige Værelser i Stuen og Beletagen imellem sig. Imidlertid var dette jo ikke af væsentlig Betydning, og der var Intet at gjøre derved. Havde man engang en Mezzaninetage i Bygningen, og var Pladsen saa indskrænket, at man maatte benytte ogsaa denne Etage til Opstilling, saa kunde det jo ikke nægtes, at Insecterne paa Grund af deres ringe Størrelse vare blandt de Afdelinger, der (som ogsaa Conchylier o. A.) meest egnede sig til at placeres der. Værre var det, at Pladsen var altfor indskrænket. Der var ganske vist mere Plads, end Schiødte havde havt i Stormgaden, men her havde Værelserne været saa overfyldte, at der fordredes langt mere Plads for at kunne opstille Samlingerne ordentligt, og dertil kom, at Opstillingen i det nye Museum maatte beregnes paa Indordning af tilkommende Forøgelser i en lang Aarrække. Schiødte var saameget mere tilbøielig til heri at see et Udslag af den alt tidligere i saa mange Retninger virksomme Stræben efter at indestænge ham inden de snevrest mulige Grændser, som der i samme Etage fandtes et heelt Antal Værelser, der enten slet ikke benyttedes eller i alt Fald ikke tiltrængtes til det Brug, for hvilket de

sagdes at være bestemte. Et af dem fik Schiødte dog indrømmet i Anledning af den Westermannske Samlings Indlemmelse i Museet. Da Krebsdyrsamlingen blev ham udleveret, forlangte han to, men fik Afslag, hvorfor han nødtes til at opstille denne Samling deels i sit Forelæsningslocale, deels paa Galleriet, hvor der i Reglen er saa mørkt, at man Intet kan see. Et yderligere Værelse fik han derimod senere til den danske Samling, „hvilket“, erklærede Steenstrup, „maa være den *sidste* Indrømmelse til den entomologiske Afdeling“.

Selve Installeringen i det nye Locale gik ikke af uden en Deel Vanskeligheder. Naturligviis udfordredes der en Deel nye Skabe, som skulde besørges forfærdigede af Bygningscomiteen — hvilket practisk vilde sige Steenstrup — efter Opgivende af Inspectorerne med Hensyn til Dimensioner og Indretning. Det trak imidlertid meget længe ud med Forfærdigelsen af et Par saadanne Skabe, uden hvilke Schiødte ikke kunde fortsætte Opstillingsarbeidet, og da han under 9. Marts 1870 i Anledning af Krebsdyrsamlingen indsendte en Klage til Ministeriet, omtalte han ogsaa dette Punct. Det ovenfor (S. 300—303) citerede Stykke fortsætter han saaledes: „Jeg seer mig overhovedet nødt til at „anmelde for det høie Ministerium, at jeg høilig trænger til dets „Støtte i min Stilling ved Museet.“ Efter nogle Udtalelser angaaende hans eget Tilbud af sin danske Samling siger han: „Og min Afdelings rige Samling i Spiritus, derunder den betydelige Samling til Insekternes Udviklingshistorie, som jeg i „min Bestyrelsestid har skabt, og som ved mine Skrifter er „bleven bekjendt over den hele zoologiske Verden som den anseeligste i sin Art, maa endnu henstaae i det nye Museum „som den Dag, jeg havde flyttet den ind, blot fordi det ikke „har været muligt at bevæge Bygningscomiteen (d. e. Etatsr. „Steenstrup) til at lade et Par uundværlige Skabe fuldføre.“

I Anledning af Schiødtes Skrivelse til Ministeriet af 9. Marts 1870 indsendtes tre Erklæringer, af hvilke de to, som omhandle Krebsdyrsamlingens Stilling, alt ere omtalte. I den tredie imødegaaer Steenstrup de i dette sidste Stykke indeholdte Anker, om hvilke han siger: „Jeg maa erklære disse Anker for „aldeles ubeføiede, idetmindste forsaavidt jeg paa Sagens nu-

„værende Standpunkt kan gjøre mig en Forestilling om hvad „disse Anker skulle gaae ud paa.“ Med Hensyn til de omtalte Skabe siger han, at Afdelingen var bleven meget rigeligt forsynet, og at Schiødte blot under 19. Dec. 1868 havde tilskrevet Commissionen, at de Skabe, han havde, ikke kunde rumme stort Mere end hvad de alt indeholdt, og at der om kort Tid vilde blive Mangel paa Plads, hvorfor han ønskede to Skabe satte i Arbeide. Dette havde Steenstrup opfattet saaledes, at det dermed ingen Hast havde. Da han senere af en Samtale med Schiødte havde erfaret, at der var Trang til Plads, og Schiødte stærkt havde insisteret paa Anskaffelsen, havde han bestilt dem d. 10. Marts 1869, og de havde nu staaet færdige i et halvt Aar i Schiødtes Afdeling, dog uden Hylder, da Schiødte endnu aldrig havde sagt, hvorledes han ønskede disse, uagtet han (Steenstrup) flere Gange havde sendt Conducteuren for at faae Beskeed derom. Først for et Par Maaneder siden havde man kunnet faae et Skab færdigt til Prøve, og med Hensyn til det andet havde Schiødte endnu ingen Ordre givet. Steenstrup vedlagde en dermed stemmende Erklæring fra Conducteuren.

I den Skrivelse i Anledning af disse Erklæringer, som Schiødte under 26. April tilstillede Consistorium, efter at Sagen alt var indsendt til Ministeriets Afgjørelse, svarer han herpaa, at han i sin Skrivelse af 19. Dec. 1868 ikke blot havde anmodet om Skabene men tilføiet, at Pladsen for dem alt var afridset paa Gulvet, saa at Ingen kunde misforstaae det som om det ikke hastede; i ethvert Museum maatte man desuden sørge for Plads, førend man kom i øieblikkelig Trang. Schiødte beskriver, hvorledes han var gaaet fra den Ene til den Anden for at faae Sagen i Gang; endelig havde han faaet Steenstrup op i Afdelingen for at forklare ham, hvor nødvendigt det var for ham at faae disse Skabe snart, og med gode Ord at faae ham til at sætte dem i Arbeide, hvilket Steenstrup ogsaa havde lovet men uden Resultat. „Jeg gaaer altsaa til ham, og „efter lang Disput om min Skrivelses Fortolkning faaer jeg „Løfte af ham. Endelig efter 10 Maaneders Venten staae „Skabene der. Men nu kommer Touren til Hylderne. Conduc„teuren kommer af og til med lange Mellemrum; jeg har jo

„aldeles ingen Myndighed over ham. Vi underhandle om disse „Hylder. Jeg forklarer, hvorledes jeg ønsker dem. Han lover „at opsætte en Prøve. Efter 16 Maaneders Forløb ere vi nu „komne til, at Prøven staaer i det ene Skab; det andet er „endnu aldeles uden Hylder. Conducteuren har ikke været hos „mig, siden Prøven opsattes. Maaneders Tid gaae; jeg er nær „ved at fortvivle; thi ikke blot, at Glasskabene ikke kunne „bruges endnu, men endeel ældre Skabe ere afspærrede fra at „aabnes, fordi andre Skabe ere flyttede hen foran dem for at „gjøre Plads for Snedkeren. Og da jeg nu endelig, dreven til det „Yderste, anmelder Sagen for Ministeriet, saa svarer Etatsraaden, at „det Hele er min Skyld, og lader den arme Conducteur give sig Erklæ„ring om, at han endnu ikke veed, hvorledes Hylderne skulle være.“

Denne sidste Yttring havde nær givet Anledning til et varmt Engagement. Meningen var tydeligt nok, at Conducteuren ikke manglede god Villie til at fremme Arbeidet, men forhindredes deri ved, at hans Tid anvendtes af Steenstrup paa andet Arbeide, og at han paa Grund af sin Afhængighed af Steenstrup ikke havde kunnet undgaae at afgive en Erklæring, der var sand nok efter Ordene, men dog vildledende, da Ingen deraf kunde gjætte, at han kun manglede Schiødtes endelige Dom om den opsatte Prøve, og at han kun manglede denne, fordi Steenstrup ikke havde ladet ham indhente den. Da Steenstrup fandt Schiødtes Skrivelse til Consistorium i dettes Portefeuille, skrev han til Schiødte (d. 14. Mai) og forlangte, at denne „1) snarest „mulig og uden Omsvøb vil forklare Meningen med de Ord „„lade den arme Conducteur“ osv. 2) ligeledes forstaaeligen og „uden Omsvøb vil give de Oplysninger, som Conducteuren „endnu mangler med Hensyn til Hylderne.“ Herpaa svarede Schiødte med to Skrivelser, en til Bygningscomiteen, af 17. Mai, hvori han siger, at han vilde være tilfreds med at have Hylderne i Skabet i Værelse Nr. 30 som de i Skabet i Nr. 29, og en anden til Steenstrup, hvori han med Hensyn til dennes Brev siger, at det eneste Punct deri, som han ansaae det for nødvendigt og passende at besvare, var afgjort ved ovenstaaende Skrivelse. Steenstrup fremlagde dette Brev i Consistorium og opfordrede under 21. Mai Schiødte til inden tre

Dage at give ham Svar paa den første Post i hans Brev af 14. s. M., hvorhos han hentyder til eventuelle „videre Skridt“. Schiødte svarede: „Da De insisterer paa denne Correspondance, „skal jeg ikke længere undslaae mig og udbeder mig altsaa „først med Hensyn til de i Deres Skrivelse af 14. d. M. an- „vendte Udtryk „snarest og uden Omsvøb“ og „forstaaeligen „og uden Omsvøb“, om De *enten* vil tilbagekalde dem som „brugte i Overilelse *eller* godtgjøre Deres Berettigelse til at „bruge dem.“ Steenstrup svarede igjen under 24. s. M., at han ikke havde brugt disse Udtryk i Overilelse, men at de vare fremkaldte og berettigede ved Schiødtes Udtryk i Skrivelsen til Consistorium af 26. April, og at han fremdeles inden tre Dage afventede Svar, inden han tog videre Skridt. Schiødte udbad sig under 25. s. M. Oplysning om, hvorledes Steenstrup kunde finde en saadan Berettigelse i hans, Schiødtes, Skrivelse. Videre har jeg ikke fundet om denne Sag, og Correspondancen er vistnok dermed sluttet. Naturligviis havde Schiødte forløbet sig ved Yttringen om „den arme Conducteur“, men i Realiteten havde Steenstrup intet virkeligt Forsvar, ligesaalidt som der var nogen Anledning til at anke over Mangel paa Forstaaelighed i Schiødtes Udtalelser. Det var imidlertid en Eiendommelighed ved Steenstrup, altid at beklage sig over sine Modstanderes Uforstaaelighed eller Mangel paa Evne til at forstaae ham.

Hvorom Alting er, Skabene bleve nu i Løbet af nogle Uger færdige, og Opstillingen af Spiritussamlingen kunde fremmes. Da tilmed paa samme Tid Krebsdyrsamlingen blev udleveret, havde Schiødte Hænderne fulde. Museet skulde aabnes for Publicum i November 1870 med ikke liden Bram; Hoffet og alle mulige Autoriteter og Notabiliteter ventedes. Men først i August kunde der tages fat paa de nye Skabe til Krebsdyrene, og Schiødtes Afdeling stod overhovedet paa Grund af de lange Forhandlinger og Udsættelser saa langt tilbage, at det syntes næsten uoverkommeligt virkelig at blive færdig forinden. Schiødte tog imidlertid fat med sin vante Energi, og det var ham navnlig en stor Fornøielse nu at kunne opstille ordentligt det efterhaanden tilveiebragte interessante Materiale til Oplysning om Insecternes Udviklingshistorie. „Herved viste det sig nu“, skrev

han til mig under 14. August, „da Sagerne kom fra Krogene, „hvori de stode sammenpakkede, frem i Lyset, at Etiketterne „burde omskrives. hvilket efterhaanden førte til en ny Etikettering af Spiritus-Samlingens næsten samtlige 5—6000 Glas, „hvilket besværlige Arbeide jeg under den hedeste Sommertid „fuldførte i 14 Dage; jeg tog mig en Time til Middag, men „sled ellers med Dampfart fra Morgen til Aften. Uden Hjælp „havde det naturligviis været umuligt, men jeg havde to energiske Folk med mig; Meinert flyttede omkring, hentede og „bragte, Lund bandt paa, og jeg skrev. Hele Samlingen har „derved faaet et brillant Udseende og vil sammen med Crustaceerne gjøre et Indtryk af en meget storslaaet Samling af Articulater i Spiritus.“ Sidst i September skrev han igjen: „Museet er paa det nærmeste ved at aabnes; jeg er aldeles færdig „paa nogle Smaating nær i Etikettering osv., men vil blive „færdig i disse Dage. Min Afdeling gjør nu en ganske imponerende Virkning, især ved de betydelige Samlinger i Spiritus „og de mange smukke Præparater af Gjenstande til Insekternes „Opfostringsvæsen, Træstykker, Reder osv., som ere galant opsatte paa smaa polerede Træblokke, og som der er arbeidet „con furore paa at forøge, efter at vi havde faaet Skabe gjort „til dem — efter uendelig Modstand fra Stp. Crustaceerne „staae opstillede og fylde et Værelse og en Strækning paa Galleriet paa en Snees Alen. Vi ere ifærd — Lund arbeider derved „med største Lyst og Udholdenhed — med at bearbeide det rige „Galathea-Materiale af Crustaceer, hvis Udlevering fulgte med „Seiren i Krebsdyrsagen . . . Dette hele Materiale, som nu urørt „har staaet i Magasin i over 20 Aar, vil nu komme til god Nytte „og fylde et gabende Hul i Samlingen. Uagtet vi ikke have ret „mange danske Krebsdyr endnu, har jeg dog oprettet en egen „dansk Samling, som snart vil voxe ved de Yngres Iver. „Lunds og Müllers hele store Materiale af Cladocera bliver indlemmet deri, og Meget er tilstede og opstillet af Lunds, „Meinerts og mine egne Indsamlinger i de sidste Aar . . . Hvad „det virker paa de Yngre, at jeg har sat disse og flere Ting „igjennem, saa at man nu kan arbeide deroppe med stort Materiale, er mærkeligt at skue.“

Aabningen fandt Sted til den bestemte Tid i November 1870. „Museet“, skrev Schiødte d. 13. s. M., „har ellers i den sidste „Tid næsten optaget al min Tid. Aabningen for Publikum finder „Sted paa Onsdag. Først havde vi en Dag Ministeren, dernæst „de Kongelige (ogsaa den svenske Konge og Dronning), dernæst „Rigsdagen (2 Dage); imorgen skulle vi have Universitetet in „pleno, paa Torsdag en Masse Indbudte med særlige Kort, af „alle mulige Arter Dignitarier og Videnskabsyndere, og hver Gang „skal Alt være pudset, poleret og feiet paany, alt Arbeide i Værel- „serne af de Yngre maa ophøre, Kasser og Glas, Bøger og „Mikroskoper skjules og gjemmes, Insektkasserne satte paa Bor- „dene, og jeg maa hele Formiddagen være tilstede en gala som „tjenende Aand.“ At dette ikke just faldt i Schiødtes Smag, vil man gjætte, men, siger han, „jeg bærer det med Anstand“.

Skjøndt det ikke er min Hensigt nærmere at gaae ind paa den entomologiske Afdelings Forhold i disse Aar, hvorom der foreligger trykte Beretninger, kunde det passende her nævnes, at den netop i 1870 modtog en meget betydelig Forøgelse, idet Chr. Drewsen, som oftere er bleven nævnt i disse Blade, skjænkede den sin Samling af Biller, 9000 Arter i 24000 Exemplarer, paa den Betingelse, at der skulde bekostes nye Skabe, hvilket ogsaa skete. Hensigten var ikke, at Samlingen skulde holdes særskilt; men det vilde have været ugjørligt paa tilfredsstillende Maade at indordne en saa anseelig Tilvæxt til Afdelingen uden at forøge dennes Opstillingsmateriel betydeligt.

En længe verserende Sag, som berørte Museet i det Hele, og hvori Schiødte var meget interesseret, nemlig om *Specialbudgettet*, blev nu ogsaa endelig ordnet. Jeg har allerede omtalt, at Schiødte ansaae Udarbeidelsen af saadanne Budgetter i Overeensstemmelse med Museumslovens Bydende for saare vigtig, idet han deri fandt den bedste Garanti for Virkeliggjørelsen af de Grundsætninger, hvorpaa Loven hvilede. Dette Skridt blev imidlertid ved Steenstrups Indflydelse udsat fra Aar til Aar under Paaskud af, at det ikke kunde udføres, før Indflytningen i den nye Bygning havde fundet Sted. Da nu dette var skeet og

Prof. Krøyer var afskediget, tilstillede Ministeriet under 21. Marts 1870 Consistorium en Skrivelse, hvori det med Henviisning til, at Museumslovens Forskrift alt ved Lønningsloven af 1870—71 tildeels var skeet Fyldest*), og at de tidligere paaberaabte Hindringer nu vare bortfaldne, siges, at Ministeriet maatte „tjenstligst anmode Consistorium om at paalægge Muse„umsraadet at afgive et motiveret Forslag deels om Ordningen „af Museets videnskabelige Anliggender, deels til det efter det „ovenfor Bemærkede tilbagestaaende Specialbudget for det for„enede Museum“. Da Ministeriet ønskede at modtage dette Forslag inden Udgangen af Mai Maaned, udbad man sig, „at „Consistorium vil lade sig det være særligt magtpaaliggende at „paasee, at den forlangte Betænkning indkommer til den oven„staaende Tid“. I Henhold hertil skrev da Consistorium under 24. Marts til Museumsraadet, at paa Grund heraf, og da Qvæsturen maatte høres, førend man kunde give Ministeriet Svar, „seer man sig nødsaget til at paalægge Museumsraadet „inden Udgangen af April Maaned at afgive det omhandlede „Forslag“. Som Formand for Raadet tilstillede Steenstrup under 26. Marts med Henviisning hertil sine Colleger Afskrifter af det da gjældende Budget; men det var først d. 30. April, at han, efter at have faaet Indleveringsterminen forlænget til medio Mai, som han selv sagde, indledede Drøftelsen af Sagen ved Meddelelse af nærmere Oplysninger og Bemærkninger.

Ministeriet havde, som man seer, forlangt Raadets Betænkning over to Puncter, som vel til en vis Grad vare practisk forbundne, men som i Henseende til de Principer, hvorefter de vilde være at afgjøre, vare ganske uafhængige af hinanden, nemlig først Ordningen af Museets videnskabelige Anliggender, hvilket vil sige Museets Inddeling efter Inddragelsen af Krøyers Inspectorat, og dernæst Fordelingen af Museets Indtægter (afseet fra Lønninger) mellem de forskjellige Inspectoraters Annua og Fællesposter. Discussionen om dette sidste Punct dreiede sig naturligviis især om administrative og finantsielle Enkeltheder

*) Denne ordnede nemlig ikke blot Bestyrernes Gager, men ogsaa Fordelingen af Assistancesummen mellem Afdelingerne.

uden almindelig Interesse, hvilke der ingen Anledning er til at gaae nærmere ind paa her, og jeg skal derfor indskrænke mig til et Par Bemærkninger vedrørende Schiødtes Afdeling.

I Virkeligheden var Universitetets forenede Museum, som det kaldtes, simpelthen ikke Andet end det forrige Kongelige Museum, der havde skiftet Eiermand og optaget i sig en Deel af det oprindelige Universitetsmuseum. Dets finantsielle og administrative Forhold vare derfor i det Væsentlige de samme som det Kongelige Museums, undtagen forsaavidt som Afdelingsbestyrerne nu selv besørgede Institutionens Bestyrelse gjennem Museumsraadet, der var traadt i den gamle Directions Sted. Det nye forenede Museums Liv og Virksomhed var en directe Fortsættelse af det Kongelige Museums, ikke af Universitetsmuseets. Den entomologiske Afdelings oprindelige Annuum var 80 Rd. Alt, hvad der anvendtes paa den entomologiske Afdeling udover denne Sum, blev bevilget Aar for Aar, først af Directionen, siden af Raadet. Heri skete ved det i Ministeriet udarbeidede Budget for 1866/67 en Forandring, forsaavidt som Annuet forøgedes til 200 Rd. (saaledes, som Schiødte mange Aar iforveien havde foreslaaet), idet nemlig visse Summer, som havde dannet et Aar efter Aar bestandig bevilget og forsaavidt fast Tilskud, nu bleve lagte til Annuet. Der var imidlertid endnu forblevet en betydelig Fællesconto staaende, hvoraf i alt Fald en Deel vilde være at fordele til Afdelingerne, og Schiødte meente desuden, at en Deel af de Studiesamlingen tillagte, efter hans Opfattelse overflødigt rigelige Indtægter saaledes burde fordeles — Noget, hvorpaa dog Steenstrup, som man kunde vente, ingenlunde vilde gaae ind. At Schiødte ved Overtagelsen af Krebsdyrsamlingen fik Krav paa en passende Deel af det tidligere Krøyers Inspectorat tillagte Annuum, forstaaer sig af sig selv. Resultatet var, at hans Afdelings Annuum forøgedes til 380 Rd., hvormed han dog ikke var ret vel tilfreds, idet han ansaae sin Afdeling for stedmoderlig behandlet i Forhold til den Virksomhed, der udfoldedes.

Spørgsmaalet om Museets fremtidige Inddeling berøres ikke i den Skrivelse, hvormed Steenstrup indledede Discussionen, undtagen forsaavidt som han ganske i Forbigaaende i Forbin-

delse med den finantsielle Side af Sagen bemærker: „Der vil „formeentligen være at gaae ud fra, at Krybdyrsamlingen [som „Reinhardt havde bestyret for Krøyer siden 1860] definitivt „gaaer over til 1ste Afdeling og Krebsdyrsamlingen idetmindste „midlertidigen til det entomologiske Inspectorat [efter Raadets „netop kort iforveien afgivne Indstilling].“ Om Fiskene og Ormene, der jo ogsaa havde staaet under Krøyer, siges ikke et Ord, som om det var en Selvfølge, at de vilde komme under hans egen Bestyrelse.

Schiødte siger herom i Begyndelsen af sit Votum, som er dateret d. 2. Mai: „Efter at have erindret om, at Raadets „ærede Formand bærer Ansvaret for den indtraadte Forsinkelse „i Udførelsen af Consistoriets Paalæg, bemærker jeg med Hen-„syn til *Ordningen af Museets videnskabelige Afdelinger*, at „denne efter den nu iværksatte Inddragning af Museets 2det In-„spectorat selvfølgelig maa blive saaledes: 1ste Inspectorat: „Hvirveldyr; 2det Inspectorat: Leddedyr (Condylopoder); 3die „Inspectorat: Lavere Dyr . . . Det forstaaer sig, at Prof. ordi-„narius zoologiæ nu definitivt maa bestemme sig, hvorvidt han „vil overtage det 3die Inspectorat (Lavere Dyr). Hans Stilling „til Museumsloven har hidtil været aldeles abnorm.“ — Da Steenstrup factisk havde bestyret den Deel af Museet, som udgjordes af de lavere Dyr med Undtagelse af Ormene, kunde denne sidste Sætning synes dunkel. Meningen er uden Tvivl, at Steenstrup nu maatte overtage et Inspectorat paa samme Fod som de andre Afdelingsbestyrere, medens han hidtil havde søgt at tage Stilling som den egentlige Bestyrer af det hele Museum med Undtagelse af saadanne Afdelinger, som — for at bruge et af Steenstrup yndet Udtryk — vare undergivne Specialbestyrelse, hvilken Opfattelse af Forholdet naturligviis laae til Grund for den korte Udtalelse, der indeholdtes i hans Skrivelse af 30. April. Det var Schiødtes Mening at faae en Discussion istand om dette Punct for at faae gjort Ende paa al Tvetydighed.

I Reinhardts under 3. Mai afgivne Votum findes foruden en Deel Ordcritik af den Art, hvori han excellerede, følgende Udtalelse: „Dernæst skal jeg med Hensyn til Ordningen af Af-„delingerne i Museet naturligviis erkjende, at Hvirveldyrene

„egne sig til at danne en egen Afdeling, forsaavidt de udgjøre „et skarpt begrændset afsluttet Hele. Men denne Række stiller „tillige overmaade store Fordringer til Bestyrerens Tid og Kræfter, „især da de uddøde Former indenfor denne have en Betydning „i zoologisk Henseende som næppe i nogen anden Række. Det „forekommer mig dernæst, at da der ikke er Tale om forskjellige „Museer, men om Afdelinger indenfor det samme Museum, er en „meget stræng og alene paa systematiske Principer begrundet „Fordeling ikke det Eneste, man maa see paa, men det maa „ligesaa meget tages i Betragtning, hvorledes Museets forskjel- „lige Samlinger bedst kunne holdes tidssvarende ordnede og „bearbeidede ved Hjælp af de forhaanden værende personelle „Kræfter. Jeg anseer det i praktisk Henseende for hensigts- „mæssigere, at der i Museet ere Afdelinger, der vel nok ere „kunstigt begrændsede, men til hvis Varetagelse der haves de „nødvendige Personligheder, end at der gives Afdelinger, der „rigtignok ere theoretisk vel afstukne, men tillige saa omfangs- „rige, at de vanskelig kunne bestyres tilfredsstillende af en En- „kelt." — Reinhardt meente, at første Afdeling, hvis Fiskene overførtes til den, vilde blive ham for Meget, især da han ingen videnskabelig Medhjælp havde, og siger, at ihvorvel han havde beskjæftiget sig en Deel med ichthyologiske Studier, skulde han dog ikke ønske at overtage Fiskesamlingen.

Forskjellen mellem Reinhardts og Schiødtes Anskuelser var, som man seer, fundamental. Schiødte holdt for, at man ved Inddelingen af Museet maatte gaae ud fra, at Afdelingsbestyrerne burde — saavidt Enhvers Evner tillod — tage Stilling som Videnskabsmænd, der hver for sig kunde lede Studiet af den Deel af Zoologien, som hans Afdeling omfattede. Under Zoologiens daværende Udvikling fulgte heraf, at Afdelingerne burde være videnskabeligt omgrændsede i Overeensstemmelse med Zoologiens System, saa at en Museums-Afdeling vel kunde omfatte flere end een Hovedafdeling af Dyreriget (forsaavidt nemlig som Midlerne ikke vilde tillade Ansættelsen af et tilstrækkeligt Antal Afdelingsbestyrere) men aldrig ved Siden af en eller flere hele Rækker burde indbefatte Brudstykker af andre. Reinhardt derimod behandlede Sagen som om Afdelingsbestyrerne kun

skulde være en Slags Magasinforvaltere af et videnskabeligt Depot, hvorved det blot kom an paa, at Materialet var saaledes ordentligt bestemt og etiquetteret, at man kunde identificere og finde det, saa at man ved Fordelingen kunde gaae efter personlige og tilfældige Hensyn.

I Steenstrups Skrivelse af 10. Mai, med hvilken han omsendte sit Udkast til en Betænkning, indlader han sig ikke paa nogen Discussion af dette Principspørgsmaal, men idet han, som sædvanligt, stiltiende gaaer ud fra sin oftere omtalte særegne Fortolkning af Museumsloven, siger han: „Efterat det tidligere „2det Inspectorat er inddraget, er det en Selvfølge, at Museet „kun kommer til at bestaae af 3 Afdelinger, og at Bestyrelsen „af de Dyreklasser, der hverken overgaae til 1ste eller 3die „Inspectorat, ligesom de, der danne det nuværende 4de In„spectorat, maae overtages af Undertegnede, med Musee-Assi„stenten som Underbestyrer for denne nye anden Afdeling.“ Resten af Skrivelsen angaaer Budgetspørgsmaal. Jeg troer imidlertid, at man neppe tager feil ved at antage, at Reinhardts Udtalelse beroede paa meer eller mindre directe Overeenskomst med Steenstrup og ikke paa nogen virkelig Utilbøielighed hos ham til at overtage Fiskeclassen. Det er tydeligt, at da Krebsdyrene nu vare forenede med de andre Leddedyr, saa vilde Museet, hvis Fiskene forenedes med de andre Hvirveldyr og kun Ormene overgik til Steenstrups Afdeling, netop faae en saadan paa videnskabelig Grundvold beroende Inddeling, som Schiødte kjæmpede for. Og lad være, at Steenstrup jo nok, hvis Leilighed gaves, kunde forsøge at gjøre gjældende, at denne Inddeling kun var Resultatet af Tilfældigheder, saa vilde dens Rigtighed dog snart blive saa alsidigt anerkjendt, at der ikke mere vilde være Udsigt til en Afvigelse derfra; og om det end stedse vilde staae Steenstrup frit for at gjøre, hvad han kunde, for at skaffe Indgang for sin eiendommelige Fortolkning af Museumsloven, saa vilde der være meget liden Rimelighed for, at dette kunde lykkes ham, naar Museet factisk var inddeelt i Overeensstemmelse med Zoologiens System. Det maatte derfor være ham særligt om at gjøre at faae Museet saaledes deelt, at han selv ikke indskrænkedes til et bestemt videnskabeligt

sammenhørende og afsluttet Omraade, og dette vilde han netop opnaae, hvis Fiskene underlagdes hans Bestyrelse sammen med Bløddyr osv. At Steenstrup har udøvet en vis Indflyldelse paa Affattelsen af Reinhardts Votum, forekommer mig at antydes ikke blot derved, at det er saaledes affattet, at han blot behøvede at henvise dertil uden at udtale sig nærmere, men ogsaa derved, at man paa to Steder i dette Votum, først i det ovenciterede Stykke og senere ved Omtalen af de finantsielle Spørgsmaal, træffer en Gjenganger fra Skriftvexlen i 1849, nemlig den vistnok af Steenstrup opfundne Slagphrase om, at Museets enkelte Afdelinger ikke vare ligesaa mange adskilte Museer. At Steenstrup personlig ikke i mindste Maade var særligt qvalificeret til at overtage Fiskeclassen, er aldeles uomtvisteligt, og den eneste Betragtning, hvormed man endog fra det af Reinhardt indtagne Standpunct kunde retfærdiggjøre et saadant Arrangement, var, at Steenstrups Assistent, Lütken, havde beskjæftiget sig en Deel med Fiske og forsaavidt vel var ligesaa skikket til at paatage sig Etiquettering osv. af dem, som Reinhardt. Dette er vel ogsaa hvad Reinhardt sigter til ved sine Yttringer om de nødvendige Personligheder og hvad Steenstrup sigter til ved at betegne Lütken som fremtidig Underbestyrer.

Med Fiskenes Henlæggelse under Steenstrups Bestyrelse staaer endnu et andet mere underordnet Punct i Forbindelse. Da Schiødte meente, at Museets Inddeling burde svare til Dyrerigets naturlige System, fulgte deraf, at efter hans Anskuelse andet Inspectorat, der bestod af Brudstykker af forskjellige Dyrerækker, aldeles burde ophæves, hvorved Benævnelsen „andet Inspectorat“ vilde blive vacant, og idet han forudsatte, at Afdelingernes Orden vilde forblive uforandret (hvilket ogsaa stemmede med hans systematiske Anskuelse), betegner han i sit Votum Leddedyrafdelingen som det fremtidige andet Inspectorat og den under Steenstrup staaende Afdeling, der vilde forøges med Ormene, som tredie Inspectorat. Efter det Reinhardt-Steenstrupske Arrangement vilde derimod Fiskene vedblive at være adskilte fra de andre Hvirveldyr, og da de dannede Hoveddelen af det hidtilværende andet Inspectorat, vilde dette ikke ophæves; idet dernæst Steenstrup overtog Bestyrelsen deraf, vilde han,

saa at sige, tage de af ham indtil da bestyrede Afdelinger, Bløddyr osv., med sig op til andet Inspectorat, hvorved det entomologiske Inspectorat fremdeles vilde beholde Benævnelsen „tredie Inspectorat“. Hvorvidt Steenstrup særligt har sat Priis paa, at dette Benævnelsesspørgsmaal ordnedes saaledes, og hvorvidt dette har havt nogen Indflydelse paa hans Forslag, skal jeg ikke kunne sige.

Naturligviis kunde under disse Omstændigheder ingen Fællesudtalelse af Museumsraadet komme istand. Til Steenstrups Udkast bemærkede Schiødte under 13. Mai: „Museumslovens „§ 5 („Museets Specialbudgetter og Statskassens aarlige Tilskud „til disse bestemmes ved Finantsloven“), hvori Garantien for „Museumslovens Overholdelse er given, har, som det var at „vente, da den nu endeligt efter 4—5 Aars Udsættelse skal „gjennemføres, bragt den samme Ulighed i Meninger for Dagen, „som fremtraadte, da Loven vedtoges. Medens Hr. Etatsr. „Steenstrup bygger sine Forslag saa nært, som det er formelt „muligt, paa de samme Anskuelser, som dengang bleve under„kjendte, haaber jeg derimod, at det vil erkjendes, at mine „Forslag ere i Lovens Medfør, idet de sigte til en virkelig For„ening af Samlingerne og til en Organisation af Arbeidet, som „staaer i Samklang med Zoologiens nuværende Udvikling som „Naturvidenskab. Da mine ærede Collegers Syn paa alle disse „Forhold er grundforskjelligt fra mit, vil ingen Overeenskomst „kunne opnaaes, men Sagen maa som forrige Gang henstilles „til Regjeringens og Rigsdagens Afgjørelse.“ Paa Steenstrups Forespørgsel, om Schiødte ønskede denne Udtalelse betragtet som sit Minoritetsvotum, eller om han vilde afgive et yderligere Separatvotum til det Udkast, som vilde fremkomme paa Grundlag af de to andre Medlemmers omtrent samstemmende Voteringer, svarede Schiødte, at han ikke havde Noget imod, at Forhandlingen for hans Vedkommende betragtedes som afsluttet, forudsat at hans Votum indsendtes med de øvrige Actstykker; skete dette ikke, ønskede han sig underrettet derom, for at han i saa Fald kunde besørge det Fornødne. Belært af Erfaring sluttede han med at sige: „Skulde Raadet bestemme sig til at

„rette nogen Udtalelse imod min Skrivelse, saa beder jeg mig „den meddeelt i Afskrift.“ Nogen saadan Udtalelse fandt dog ikke Sted.

Hvis Schiødte havde haabet at sætte sine Anskuelser igjennem ved denne Leilighed, skuffedes han; men jeg troer ikke, at han i den Henseende gjorde sig Illusioner. Da Schiødte ikke berørtes personligt af den af hans Colleger foreslaaede nye Inddeling af Museet, og da de to paagjældende Afdelingsbestyrere vare enige, var der ingen Grund til at vente, at Ministeriet blot for Principets Skyld vilde modsætte sig deres Forslag, og det varede endnu omtrent 16 Aar, førend Museet fik den Inddeling, Schiødte ønskede.

AFSLUTNING AF SAGEN OM DEN DANSKE INSECTSAMLING.

Det Væsentligste af hvad der endnu manglede i Realisationen af Schiødtes Planer med Hensyn til Museets entomologiske Afdeling var Oprettelsen af en faunistisk dansk Samling paa Grundlag af hans egen Samling. To og tyve Aar vare henrundne, siden han første Gang gjorde Tilbud om dennes Overdragelse til Museet, men baade dengang, i 1847—48, og da han gjentog Tilbudet i 1863—65, afløstes de gunstige Forhold, under hvilke han havde sat Sagen i Gang, pludseligt af andre Combinationer, under hvilke Steenstrup havde været istand til at forpurre dens Gjennemførelse.

Et af Schiødtes Klagepuncter i den oftere nævnte Skrivelse af 9. Marts 1870 til Ministeriet var netop den Modstand, han i denne Sag havde mødt. Efter at have udtalt hvormeget han trængte til Ministeriets Understøttelse (see S. 330) siger han: „Jeg „maa saaledes minde om, at jeg gjentagne Gange har tilbudt mine „høist betydelige private Samlinger til Danmarks Insektfauna til „Museet blot paa den Betingelse, at deres Opstilling og Udvikling „sikkredes, men skjøndt Museumsloven udtrykkelig kræver Opret-

„telsen af særlige danske Samlinger og saaledes har gjort Sit „for at fremhæve Nødvendigheden af Apparater, som veilede til „Studiet af den omgivende levende Natur, ere mine uegennyttige „Bestræbelser og Forestillinger i nævnte Henseende blevne al- „deles frugtesløse paa Grund af Etatsraad Steenstrups Mod- „stand.“ I sin over Schiødtes Henvendelse til Ministeriet af 9. Marts afgivne Erklæring siger Steenstrup, at han ikke vidste hvad Schiødte meente med sine Klager over hans Modstand mod Overdragelsen af Schiødtes Samling; og „efter at have offret „Maaneder for ikke at sige Aar af mit Liv paa at svare paa „løst henkastede Paastande og Anker“, vilde han, før han svarede, først vide bestemt hvad der meentes. Det var brave Ord, som vistnok gjorde deres Virkning i Consistoriet, men jeg troer ikke, at Nogen, som har læst hvad der i disse Blade alt er meddeelt om denne Sags tidligere Historie, kan komme til noget andet Resultat end, at Steenstrup dog nok overmaade vel maa have vidst hvad der meentes. Schiødte havde let ved at svare derpaa i sin Henvendelse til Consistoriet af 19. April 1870 ved simpelthen at afskrive Steenstrups Votum angaaende denne Sag i 1865.

Ad denne Vei kom Sagen ikke videre; men det gik med den som med de andre Anliggender, der omhandledes i Schiødtes Skrivelse til Ministeriet af 9. Marts 1870, nemlig at der hurtigt kom en Gang i dem, som ledede til deres Afgjørelse. Schiødte fik ganske kort efter en Leilighed til at bringe Spørgsmaalet om den danske Samling paa Bane, nemlig ved Forhandlingen om Specialbudgettet. Det vil erindres, at da Sagen var for i 1865 (see S. 165—174), blev den af Ministeriet, efter at dette havde modtaget Udtalelserne af Museumsraadets Majoritet og Consistoriet, udsat „indtil de forenede Museers Forhold definitivt kunne ordnes“, samt at et Hovedpunct i hine Udtalelser var, at man ikke, førend Specialbudgetter kunde udarbeides, kunde tage Bestemmelse med Hensyn til det af Schiødte ønskede aarlige Tilskud. Da nu Specialbudgettet endelig kom under Forhandling i Foraaret 1870, udtalte Schiødte i sit Votum af 2. Mai, efter at have fremstillet sit Forslag til Fordeling af Museets Indtægter mellem Afdelingerne, at derved vilde hans In-

spectorat „endelig sættes i Stand til at effectuere den paatænkte „Udførelse af Museumslovens Bydende med Hensyn til Oprettelse „af en indenlandsk Samling“. I sit Votum af 10. Mai bemærker Steenstrup, idet han henviser til Ministeriets Skrivelse af 7. Dec. 1865 (see S. 174), „at det nu vil være det rette Tids„punkt til atter at fremdrage Spørgsmaalet om Overdragelsen „af Hr. Prof. Schiødtes danske Insektsamling til Museet. Da „Prof. Schiødtes Andragende af 1865 ikke haves i Afskrift i „Archivet, seer jeg mig ikke istand til at stille bestemtere For„slag i denne Retning, men henviser foreløbig til de medfølgende „Akter i denne Sag“. Under 3. Juni næstefter tilstillede Steenstrup dernæst Museumsraadet en Skrivelse, hvori han under Henviisning til Ovenstaaende henstiller, om Raadet meente, at han nu som Formand burde henvende sig til Ministeriet for at faae meddeelt Schiødtes i sin Tid gjorte Tilbud, eller om man ansaae det for heldigst, om Schiødte selv „efter et saa langt „Tidsrum, i hvilket maaskee meget har ændret sig, gjentog sit „Forslag i den Skikkelse, han maaskee nu kunde ønske at give „dette“. Reinhardt paategnede Skrivelsen derhen, at det Sidste vilde være nødvendigt eller i alt Fald, at Schiødte meddeelte Raadet, om han endnu fastholdt sit Tilbud. Schiødtes Paategning lød saaledes: „Jeg vedstaaer endnu i Et og Alt mit Tilbud, „der jo endnu foreligger uafgjort og altsaa ikke behøver at „fornyes.“

Steenstrups Skrivelse af 3. Juni med disse Paategninger indsendtes til Ministeriet under 29. September tilligemed en Skrivelse fra Steenstrup, hvori han siger, at han i Henhold til det Forefaldne havde troet, „at det ikke vilde være et uheldigt „Tidspunkt at bringe dette Prof. Schiødtes betydelige Tilbud i „gunstigst Erindring“. Hertil føier han den Oplysning, at Schiødte, som de fremsendte Actstykker viste, endnu vedstod sit Tilbud, og at man i sin Tid „i det sikkre Haab, at Museet „i den allernærmeste Fremtid vilde komme i Besiddelse af denne „rige og vigtige Samling af danske Insekter“, havde optaget det af Schiødte til nye Skabe forlangte Beløb i Overslaget over den til Inventar i det nye Museum nødvendige Sum, nemlig i den Trediedeel af bemeldte Sum, der var bestemt til senere Udstyr,

medens de nu aldeles opbrugte to Trediedele vare bestemte til det for Indflytningen og Opstillingen af hvad man da besad umiddelbart nødvendige Inventar.

Der siges Intet i denne Formandens Henvendelse angaaende Schiødtes anden Betingelse, en aarlig Bevilling af 200 Rd. Det var paa Museumsraadets Modstand mod dette Schiødtes Forlangende, at Sagen strandede i 1865; og der opstod nu atter Vanskelighed med Gjennemførelsen af denne Sag, dog fra en anden Side, nemlig derved, at Schiødte samtidigt ønskede en Gage paa 500 Rd. for Dr. Meinert. Denne Sum var optaget paa Lønningsloven for Universitetet m. V., og Finantsudvalget var ikke tilbøieligt til at anbefale Bevillingen af begge disse Summer. Ministeriet tilstillede derfor under 13. October Formanden for Museumsraadet en Anmodning om at indhente Prof. Schiødtes Erklæring om, hvorvidt denne anden Betingelse kunde ansees som bortfalden, hvis Rigsdagen bevilgede de 500 Rd. til Gage for Meinert som Assistent ved 3die Inspectorat. Herved kom Schiødte i en yderst vanskelig Situation. Det var ham i høi Grad om at gjøre at skaffe Meinert en fast Stilling med en nogenlunde anstændig Gage, men Betingelsen om en forøget aarlig Indtægt for hans Afdeling i Anledning af hans Samlings Overdragelse til Museet kunde han paa ingen Maade frafalde, og det var først under 1. Dec., efter at være bleven paamindet om Svar, at han tilbagesendte Formandens Skrivelse med følgende Paategning: „Dr. Meinerts Assistance vil kunne blive „meget værdifuld for en indenlandsk Samlings Ordning og Ud„vikling; men til Præparation og Conservation — et uhyre Ar„beide, naar Talen er om en halv Snees Tusind Dyrearter, re„præsenterede i Suiter — kan Afdelingen ikke afholde Udgifterne „uden et passende Tillæg af mindst 150 Rd.“ I Ministeriet meente man, at Sagen nu maatte henstaae til efter Lønningslovens Vedtagelse, og imidlertid strøg Finantsudvalget den for Meinert bestemte Gage, fordi man ikke vilde bevilge begge de forlangte Summer. Ministeriet gjorde da efter Forhandling med Schiødte under 19. Dec. en Henvendelse til Finantsudvalget, hvori det under Henviisning til Museumslovens Bestemmelse om Oprettelse af indenlandske Samlinger, Schiødtes Tilbud og hans

ovenanførte Erklæring anmoder Udvalget om til tredie Behandling af Lønningsloven at foreslaae de tidligere ønskede 500 Rd. bevilgede som Tillæg til Museets Assistancesum, idet det tilføies, at Ministeriet var betænkt paa, hvis Summen tilstodes, at udrede de 350 Rd. til videnskabelig og 150 Rd. til technisk Assistance, „en Ordning af Forholdet, hvormed man fra alle Sider har erklæret sig tilfreds“. Summen blev da bevilget. Med Hensyn til den citerede Passus maa dog bemærkes, at forsaavidt den implicerede, at ogsaa Dr. Meinert var tilfreds dermed, beroede dette paa en Misforstaaelse; da imidlertid hverken Ministeriet eller Rigsdagen kan antages at have været ledet af Hensyn til Dr. Meinerts formeentlige Tilslutning, og da Rigsdagen nu engang kun vilde bevilge 500 Rd. i Alt, er dette ikke af nogen practisk Betydning. Det for Meinert opstaaede Gagetab blev, som alt ovenfor omtalt, senere erstattet ham ved en særlig Bevilling.

Kampen for den danske Samling var saaledes i det Væsentligste vundet, men det varede endnu en Stund, førend Sagen kom i Orden. „Hvad den danske Samling angaaer“, skrev Schiødte til mig d. 27. Juli 1871, „saa er jeg kommen saa vidt, „at den Betingelse, jeg satte for at indlemme mine Samlinger „i Museet, nemlig Tilstaaelsen af en fast aarlig Sum til Forø„gelse, Opstilling, Præparation osv., er bevilget, men et Hoved„punkt staaer endnu tilbage, nemlig at opnaae et Rum for den „danske Samling. Afdelingens Værelser ere benyttede indtil „Overfyldning, og jeg maa derfor gjøre Fordring paa et af de „Værelser, ikke færre end *fire*, som Stp. uden videre, efter at „Museet var færdigt, lagde Beslag paa for sit personlige Ved„kommende — egentlig fem Værelser, men det ene har han „maattet udlevere til den Westermannske Samling — og her „forestaaer en lang Kamp. Imidlertid har jeg for længere Tid „siden tiltvunget mig et Værelse i Stuen til Magasin, hvori jeg „foreløbig hensætter hvad der erhverves for den danske Sam„ling; men dette Værelse er vanskeligt at holde tørt, ligger „fjernt fra de øvrige Rum, og er saare uhyggeligt med Hensyn „til Belysning osv., ligesom det ikke kan undværes som Maga„sin og Pulterkammer; hvorfor det ingenlunde egner sig for en

„Samling, der til Lys, Tørhed, Reenhed og Bekvemhed gjør saa „store Fordringer.“ Det kostede en Deel Arbeide at sætte Samlingen i flyttelig Stand, men den 27. October kunde Schiødte meddele Museumsraadet, at nu var han færdig til at flytte den ind, saasnart han fik anviist de nødvendige Midler til Inventar samt den fornødne Plads, helst et af de omtalte Værelser.

I sin Udtalelse i denne Anledning af 30. October bemærker Steenstrup, at han „lykønsker Museet til Afgjørelsen af denne Sag, som saalænge har henstaaet“; men paa samme Tid gjør han opmærksom paa en saadan Sværm af Vanskeligheder, at man, især naar man kjender Sagens Historie, fristes til at tvivle om Lykønskningens Oprigtighed. Man havde endnu ikke modtaget den behørige officielle Meddelelse fra Ministeriet; det var blevet for seent paa Aaret til at faae en Bevilling ind paa Budgettet, hvilket var Schiødtes egen Skyld; end ikke Overdragelsen af det ønskede Værelse, „hvilket“, hedder det, „maa være den *sidste* Indrømmelse til den entomologiske Afdeling“, kunde effectueres uden Vanskelighed, da Archivet stod i det Værelse, som der først tænktes paa, og da Skabene maatte ændres, hvis de skulde indflyttes andetsteds, hvilket vilde koste 50 Rd.; i alt Fald vilde der være Udgift til Flytning at afholde. Endelig protesterede Steenstrup imod, at han i sin Tid kun *foreløbigt* skulde have taget disse Værelser i Brug.

Alle disse Vanskeligheder bleve dog efterhaanden overvundne. D. 21. Februar 1872 skrev Schiødte til Benzon: „Jeg „har imidlertid sat Alt igjennem, som jeg vilde have det, med „den danske Samling. Steenstrup maa udlevere et af de Væ„relser i Mellemetagen, han havde occuperet og belagt med Kjøk„kenmødding-Sager, hvilke efter min Formening ikke vedkomme „et zoologisk Museum, men han har endnu ikke rømmet det, og „det vil sagtens tage nogen Tid og Vanskelighed, inden det „skeer, men skee maa det inden 1. April, da Ministeriet har „godkjendt Sagen . . . Værelset lader jeg beklæde med Skabe „paa alle disponible Vægge, og to Gulvskabe anbringes med „noget større Kasser til de større Insekter som Libeller, Som„merfugle osv. Kasserne, hvoraf Værelset i Alt skal have 1200, „har jeg sat i Arbeide, men Skabene maa gjøres i selve Værelset,

„og der kan jo ikke tages fat paa dem, førend det er rømmet „og officielt overdraget mig . . . Der staaer endnu Adskilligt „tilbage, saasom Rum til Udklækning osv., men lever jeg lidt „endnu, skal jeg nok bringe det tilveie. Nu vil det altsaa gaae „løs efter en stor Maalestok; thi naar der først er tilstrækkelig „Plads til at modtage alt Indsamlet, saa vil det gaae fort med „Forøgelsen. Entomologernes Antal her i Byen skal nu være „over 20, og de samle med stor Flid.“ — Den 26. April 1872 skrev han til mig: „Fem Snedkere ere i Arbeide med Inventa-„riet til den danske Samling, men det gaaer, som sædvanligt „herhjemme, med uendelig Langsomhed. Stp. har endelig fra-„flyttet Værelset, men det er nu under Reparation. Gaaer det „vel, saa vil der efter c. 2 Aar staae en dansk Samling op-„stillet, hvortil intet Institut i hele Verden vil kunne opvise „noget Tilsvarende, hverken i relativ Fuldstændighed eller Præ-„paration og Opstilling, og saa kan der med Fornøielse arbeides „videre, idet den jammerlige Indskrænkning, der hidtil har hin-„dret i at udrette noget Betydeligt, nemlig Mangel paa Plads, „da vil være hævet, og Penge i taalelig Mængde har jeg ende-„lig efter 20 Aars Kamp tiltrodset mig.“

I Begyndelsen af Juni indflyttedes endelig Samlingen, og Opstillingen kunde begynde. Saasnart Schiødtes Samling var bleven offentlig Eiendom, overdroge flere af de Yngre — Meinert, Bergsøe, jeg selv o. A. — deres Samlinger til Museet. En Typesamling af Diptera, som Justitsraad Stæger engang havde foræret til Universitetsmuseet, blev nu afgivet til den entomologiske Afdeling. Dernæst kjøbte Schiødte til den danske Samling af den dygtige Samler, Kjøbmand Otto G. Jensen i Horsens, to især ved deres fortrinlige Præparation udmærkede Samlinger af danske Neuroptera og Lepidoptera, i hvilke to Ordner hans egen Samling var mindre stærk.

Oprettelsen af den danske faunistiske Samling satte i det Væsentlige Slutstenen paa hvad Schiødte i saa lang Tid havde haabet at udrette med Hensyn til den entomologiske Afdeling, og det var med ikke ringe — og fuldt berettiget — Stolthed, at han

kunde overskue Udviklingen. „Man synes nok“, hedder det i et af hans Breve fra denne Tid til mig, „at det gaaer saa smaat „med den lange Kamp mod allehaande Modstand, men kaster „man Blikket tilbage over et længere Tidsrum, er det dog ikke „umærkeligt hvad man med Udholdenhed og Fasthed kan faae „sat igjennem mod selv den bittreste Uvillie af formaaende „Mænd og hele Corporationer. Jeg begyndte ved Museet for „henved 30 Aar siden med den gamle, halvt opædte Tønder-„Lundske Samling, 80 Rd. i Annuum til min Afdeling, ingen „Gage for mig — flere*) Aar efter fik jeg først Løn, nemlig 300 „Rd. — ingen Medhjælp, ikke et eneste Stykke i Spiritus, intet „særligt Lokale osv. osv. Nu er Insektsamlingen med den We-„stermannske og Drewsenske Coleoptersamling en af de største, „bedst ordnede og præparerede i Verden; der staaer en herlig „og rig Samling i Spiritus af Udviklingsformer af Insekter, af „Myriapoder og Arachnider, en meget stor Crustacee-Samling „(selvfølgelig meest ved Arv fra Krøyer), store smukt opstillede „Suiter af Vedstykker, Reder osv. til [Oplysning om] Insekternes „Udviklingshistorie. Jeg er aldeles selvstændig Bestyrer af „min Afdeling af Museet, og jeg har nu 2000 Rd. i fast Gage, en „Assistent med 500 Rd., en Conservator med 200 Rd., en As-„sistancesum foruden af 300 Rd. og et Budget paa 380 Rd. til „Opstilling, Forøgelse osv. Men mit *Rygte!* Ak, det har lidt „skrækkeligt. Jeg er som en Bismarck i yderste Miniatur, jeg „er frygtet og hadet som den, der paa den hensynsløseste „Maade har vakt og stadig vækker Opposition mod de lærde „Corporationer. Saalænge jeg endnu var tilgjængelig for Tvivl „om jeg havde Ret i mine Bestræbelser — og der var lange „Tider, da jeg selv tidt nok syntes, at jeg dog umuligt kunde „være Andet end en krakilsk Slyngel, siden saa mange herlige, „velsignede Mænd holdt mig derfor — havde jeg ofte slemme „Anfægtelser, men *nu* er jeg henfalden udi en særdeles behagelig „Ro og Sindshvile og kan — o! hvor det er mageløst! — i „fuldstændig Sinceritet lee ad hvad de gode Folk sige om mig, „og de sige quelquefois pis que pendre.“ — I et andet Brev

*) nøiagtigere $1^1/_2$.

til mig (7. Oct. 1872) hedder det: „Om 3 Aar vil den entomo-„logiske Afdeling, Alt i Alt, være den betydeligste i viden-„skabelig Henseende, som existerer; de store fremmede Museer „ville være os langt overlegne i Pragtstykker og tørrede Sager, „men Kbhvn. vil overgaae dem alle ved, at ingen Deel er for-„sømt, ved den videnskabelige Ordning og Mængden af korrekte „Bestemmelser, ved den enestaaende reenlige og smukke Præ-„paration og ved særegne Bestanddele, som ellers ingensteds „findes, saasom Larvesamlingen og Præparaterne til Opfost-„ringens Historie m. m., og ved Omfanget og Opstillingen af „den danske Samling."

Noget af denne Fremgang laae naturligviis i Tingenes Natur og ydre Omstændigheder; men at endog de gunstigste Omstændigheder ikke af sig selv vilde have ledet til saadanne Resultater, og at Schiødte kunde betragte det Meste af hvad der var udrettet som sit eget Værk, vil Ingen kunne nægte.

SCHIØDTES VIRKSOMHED VED UNIVERSITETET.

Schiødtes Indtrædelse i Facultetet medførte ikke nogen Ændring i hans Lærervirksomhed ved Universitetet. Emnerne for hans Forelæsninger vedbleve at være af samme Art som tidligere; da intet bestemt Hold af Studerende blev henviist til dem, bestod hans Tilhørerkreds nu som før af Frivillige, der interesserede sig for Zoologi, og selv dem af disse, som underkastede sig Magisterconferents, tillodes det ham ikke at examinere. Ved Ansættelsen var der vel aabnet Schiødte Udsigt til at blive tilkaldt ved de i Facultetet forefaldende Examiner; men Initiativet hertil var henlagt til Facultetet, som derom havde at tilskrive Ministeriet. Det sees let, at det vilde være forbundet med megen Vanskelighed for Schiødte at faae sig selv tilkaldt til en Examen eller, forsaavidt en Candidat anmodede derom, at sætte noget Saadant igjennem mod Steenstrups Ønske. Med

mindre et andet, tilstrækkeligt indflydelsesrigt Medlem af Facultetet kraftigt vilde optage et saadant Forslag, var der practisk ikke Noget at gjøre derved. Hovedhensigten med den af Monrad trufne Foranstaltning blev derfor ikke naaet.

Imidlertid gav Schiødtes Stilling som Medlem af Facultetet ham dog Leilighed til at udøve en Indflydelse paa alle forekommende, Zoologien berørende Anliggender, og ved at omtale Schiødtes Disciple har jeg alt nævnt flere saadanne Tilfælde. Det var imidlertid langt fra, at hans Bestræbelser for at skaffe sine Anskuelser Indgang og gjøre dem practisk gjældende kronedes med det heldige Udfald, som deres egen Rigtighed berettigede Schiødte til at vente. Ikke blot var han ofte, maaskee endog som oftest, i Minoritet i Facultetet, men mange Sager fandt deres Afgjørelse i Consistoriet, hvor kun hans Modstandere vare repræsenterede, og Resultatet var kun altfor ofte i Overeensstemmelse med hvad han engang udtrykte i disse Ord: „Det vil sagtens gaae som saa ofte, at jeg ved mine Ind„læg kun redder min Stilling til Zoologien for kommende Tider, „naar Sagen historisk graves op igjen."

Som Antydning af Beskaffenheden af Schiødtes Forelæsningsvirksomhed kunne her anføres Emnerne for en Deel af hans Forelæsninger fra den her omhandlede Periode: Hvirveldyrenes, Leddedyrenes og Bløddyrenes sammenlignende Anatomi gjennem en Række af Dissectioner og Foreviisninger under Mikroskopet; Om det vegetative og det animale Livs henholdsvise Andeel i Dyreskikkelsernes Composition og om disse Forholds Betydning for den zoologiske Systematik; Udvalgte Emner af Dyrenes Morphologi; Forplantelsestheori gjennem hele Dyreriget; Theori af Dyrenes geologiske Udvikling; Theori af Typernes biologiske Tillempning; Almindelig Zoologi, det er systematisk Fremstilling af Lovene for de dyriske Legemers Udvikling gjennem Celle-, Væv- og Organ-Dannelse, ledsaget af anatomiske Demonstrationer osv. osv. Man skulde troe, at ligeoverfor den Kjendsgjerning, at Schiødte som Docent behandlede saadanne Emner, maatte Modstanden mod hans Indtrædelse i Facultetet, forsaavidt som den grundede sig paa, at han formeentlig var en blot Specialist, forsvinde. Men dette var

ingenlunde Tilfældet, idet den hele Sag behandledes fra det meest borneerte personlige Synspunct. „Nei, min gode Ven“, skrev han til mig i et Brev af 28. Febr. 1866 i Anledning af en dertil sigtende Yttring fra min Side, „hvis jeg *var* en reen „Specialist, var der ikke det Mindste i Veien; men den Con„currence, jeg bereder ved min Underviisning, ved — jeg tør „vel sige det — min Gave til at vinde og muntre de Stu„derende op, ved mit Tidsskrift, det er den, der baade frygtes „og hades, og som man føler sig dreven til at bekjæmpe ved „de smaaligste og usandfærdigste Fordreielser.“

Saa ofte Spørgsmaal opstode, der berørte Studiet, gjorde Schiødte, som man kunde vente, sit Bedste for at hævde dettes videnskabelige Characteer og fremme de Yngres Udvikling i denne Retning. En Discussion af denne Art optog han i 1869 i Anledning af, at der skulde udsættes en *Priisopgave* af zoologisk Indhold. Steenstrup havde foreslaaet følgende Emner til at vælge imellem: De danske Insectæderes Næring, Tandskifte og Tandformel; De i Øresund levende Medusers og Køllepolypers Udviklingshistorie; De i Danmarks ferske Vande levende Muslingers Artsmærker efter Alder, Kjøn, Varieteter, Udviklingshistorie og Anatomi; Dyrelivet i et Vandbækken i Danmark efter Arternes indbyrdes Afhængighed og Forhold til Planteverdenen. Schiødte indvendte mod disse Opgaver, at Fordringerne vare urimeligt store, undtagen ved den første, hvor dog Materialets Tilveiebringelse vilde være næsten uoverkommelig i den tilstaaede Tid af to Aar. „Jeg foretrækker“, siger han i sit Votum, „saadanne Opgaver, hvor Materialet er „let at opdrive, og hvor Dygtighed i Undersøgelse og Frem„stilling kan komme til at yttre sig uden altfor afskrækkende „ydre Hindringer. Jeg skal af saadanne Opgaver, der tillige „tilfredsstille den nødvendige Fordring, at kræve grundig, al„mindelig zoologisk Dannelse, og hvor der allerede foreligger „Veiledning, uden at Spørgsmaalet endnu er tilstrækkelig op„klaret, exempelviis nævne: Bygning og Betydning af Fiskenes „saakaldte Sidelinie; Bygning og Udvikling af Urogenital„systemet hos Batrachierne; Anatomisk Undersøgelse af en

„eller anden Type af hvirvelløse Dyr; Kjønsstoffernes Dannelse „hos en eller flere saadanne Typer; Arachnidernes Respiration „og Respirationsorganer; Mekanismen i Fuglenes og Insekternes „Flugt sammenlignet; Lysende Organer hos Insekter og Myria-„poder; Musklernes histologiske Bygning hos Hovedtyperne af „de hvirvelløse Dyr sammenlignet.“ Samtlige disse Opgaver vare, som man seer, beregnede paa at berede dem, der vilde besvare dem, saa liden Tidsspilde som muligt med blot Tilveiebringelse af Materialet, og de vare paa samme Tid saadanne, som ved deres comparative Natur vilde lede til almindelige Synspuncter og derfor vilde være tjenlige for de Yngres Udvikling. Steenstrup bemærkede hertil blot, uden nærmere Motivering, at af de Opgaver, Schiødte havde foreslaaet, kun een, den anatomiske Undersøgelse af en Type af hvirvelløse Dyr, egnede sig for de Studerende, og Reinhardt var af samme Mening. Resultatet var, at den første af de af Steenstrup foreslaaede Opgaver blev valgt.

Et andet Spørgsmaal, som berørte det zoologiske Studium, var *Fremgangsmaaden ved den naturhistoriske Magisterconferents.* Indtil 1870 herskede der stor Forskjel mellem Afholdelsen og Bedømmelsen af Magisterconferentser i det philosophiske og i det naturvidenskabelige Facultet. Skjøndt Prøvens oprindelige Hensigt kun var at afgjøre, hvorvidt Candidaten var skikket til at disputere for en academisk Grad, havde den efterhaanden i begge Faculteter til en vis Grad skiftet Characteer, idet man, istedetfor at Dommen over Candidatens Duelighed oprindeligt lød paa admissus eller non admissus, indførte en Gradation i Lighed med den ved de sædvanlige Examina brugelige, hvilken Scala dog ikke var den samme i de to Faculteter, ja ikke engang i de forskjellige Fag indenfor samme Facultet. I Begyndelsen af det nævnte Aar blev Spørgsmaalet om Tilveiebringelsen af Eensformighed i denne Henseende reist i Consistorium samt forhandlet særligt i de to nævnte Faculteter med det Resultat, at Consistorium indgik til Ministeriet med et paa Faculteternes samstemmende Erklæringer grundet Forslag om, at der for Fremtiden ved Magisterconferentser

skulde gives Characterer svarende til de ved almindelige Examiner brugelige, dog saaledes, at Candidater, som ikke opnaaede anden Characteer, skulde ansees som rejicerede. I een Henseende var dette Forslag ikke urimeligt, da der til Absolvering af Magisterconferents var bleven knyttet Adgang til visse Embeder, i hvilken Henseende det syntes billigt, at de dygtigere Candidater skulde have nogen Fordeel af deres større Duelighed. Da det desuden let kunde hænde, at en Candidat kunde befindes duelig nok til et af de paagjældende Embeder, men ikke qvalificeret til en academisk Grad, foresloges det, at kun de, som mindst opnaaede første Characteer, skulde kunne disputere. Ministeriet resolverede dog under 16. Juni 1870, at der kun kunde gives Charactererne „admissus“ eller „non admissus“. Dette havde en Skjærpelse af Fordringerne tilfølge, hvilket i alt Fald til en vis Grad fandt Medhold i Ministeriets Skrivelse, som lagde Eftertryk paa, at det strængt maatte paasees, at Ingen fik „admissus“, som ikke virkelig var tilbørlig qvalificeret. For det naturvidenskabelige Facultets Vedkommende var dette en Forandring, som faldt langt mere i Schiødtes end i Steenstrups Smag, hvad man let vil forstaae efter Alt, hvad der er bleven anført om deres Anskuelser om Studiet.

Fordringerne til Magisterconferentsen i Naturhistorie vare dengang meget vagt begrændsede. Det var saa omtrent umuligt at vide hvad der kunde forlanges af Candidaten og hvad ikke, og det var forsaavidt ikke uden god Grund, at dette Spørgsmaal kom til Discussion i Facultetet i 1872. Navnlig opstod der Spørgsmaal om, hvorvidt man muligt gjennem Examination burde forvisse sig om, at Candidaterne besad de Kundskaber i Hjælpevidenskaberne, især Chemi og Physik, som det forlangtes, at de skulde besidde, men hvori de hidtil ikke vare blevne prøvede, og der blev Tale om at forlange, at de skulde underkaste sig medicinsk Forberedelsesexamen, hvorved de vilde blive tvungne til at høre de ordinaire Professorers elementaire Cursus — Noget, som navnlig Steenstrup med Glæde vilde see. Schiødte var, som man vel kan tænke, afgjort derimod: „Jeg „stritter imod“, skrev han derom til mig d. 16. Marts 1872, „men Haandværksprofessorerne juble ved Tanken om, at

„Zoologerne nu skulle tage Cantussen, saa en 5—6 Examiner i „alle mulige Ting, inden de stedes til Conferents. Husker De „Poul Møllers Licentiat? Han gjorde et dybt Studium af „Mineralogien for at kunne udvælge de bedste Slibestene for „de Penneknive, hvormed de Penne skulde skjæres, hvormed „han vilde skrive sine Værker, thi uden gode Penne kan man „ikke skrive saaledes, at Tanken er fri. Jeg indrømmer, at „uden nogen Chemi kan man ikke forstaae Respiration, For„døielse etc., uden Physik ikke Skelet og Muskelbevægelse, „uden Optik ikke Øiet, uden Græsk ikke Nomenclatur, uden „Latin og nyere Hovedsprog ikke Videnskabens Historie og „Teknik etc., men derfor bør man dog ikke forlange, at de „unge Zoologer først skulle tage Examen i alle disse Disci„pliner, inden de begynde paa Zoologien; thi Livet er kort og „en Professor skal forstaae at prøve Examinanden *ogsaa* i disse „Fag, ikke som Discipliner, men som anvendte paa den dyriske „Organisme i alle dens Forhold og i Videnskabens samtlige „Forbindelser med al anden Erkjendelse. „Nei! en Examinand „„kan tage Examen til præ ceteris og dog være uvidende i alle „„Elementerne“. Hvad siger De om saadanne Professorer? Jeg „vovede i al Submission at antyde i et Facultetsmøde forleden, „at i saa Fald vare Professorerne jo kun Skolemestre, men det „bleve de gale over.“

Tingen var, at ved al Opdragelse og Uddannelse ansaae Schiødte Aandsevnernes Udvikling til det paagjældende særlige Arbeide for at være langt Hovedsagen, og han meente, at hvad der skulde prøves ved en Examen var hvorvidt Candidaten kunde tumle med den Slags Opgaver, som hans Fag frembød. Huskeværk var ham saa godt som Intet; for hans Modstandere var det Alt. Dette var en Hovedgrund, hvorfor hans Disciple vare saa ilde stillede ved at skulle examineres af Steenstrup.

Discussionen førte forøvrigt ikke til noget practisk Resultat.

En Discussion af almindeligere Indhold om *Naturvidenskabens Methode* søgte Schiødte at fremkalde i Anledning af nuværende Professor Eug. Warmings Doctordisputats. Denne gik

ud paa at hævde den siden R. Browns Tid almindelige Opfattelse af Vortemælkens saakaldte „Kop“ som en Blomsterstand imod den ældre fra Linné hidrørende Antagelse, at den er en enkelt Blomst, hvilken sidste Anskuelse var bleven gjenoptaget af nogle franske Botanikere og støttet ved Undersøgelser over Udviklingshistorien. I Slutningen fremhæver Warming paa en pointeret Maade den Omstændighed, at de Forfattere, som have opstillet den rigtigere Opfattelse, „næppe have benyttet Mikroskopet i nogen høj Grad“ og ikke have beriget Literaturen med „pragtfulde Kobbertavler med smukt udførte Tegninger“, medens de omtalte franske Organogenetikere „med deres Mikroskoper og pragtfulde Kobbertavler“ dog havde taget feil. Det saae i alle Tilfælde ud, som om han anførte dette til Støtte for den Anskuelse, at Hovedbetingelsen for sand Erkjendelse i Naturvidenskaben var „det *geniale Blik*, som hverken „følger med Øvelse i at bruge Mikroskop og Tegnepen, eller som „uundgaaeligt behøver disse Midler for at frembringe store og „urokkelige Resultater“. „Selv gjennem Fejltagelserne“, siger han, „vil Genialiteten aabenbare sig, og selv ved dem vil Viden„skaben ofte fremmes meget mere end ved Andres smaalige, „om end nøjagtige Undersøgelser“. Schiødte saae i disse Udtalelser en Gjenklang af de Talemaader, med hvilke Steenstrups Beundrere søgte at begrunde deres overdrevne Roes af ham, dække hans unægtelige Feilgreb og opretholde hans Reputation som Genie, uagtet denne ikke kunde taale alvorlig Critik. Der er ingen Anledning til her at belyse disse Udtalelser nærmere, og der vilde under almindelige Omstændigheder ikke heller have været Anledning for Schiødte til at tage Notits af dem, da de fandtes i et Arbeide af en ung Forfatter, henhørende til en anden Green af Naturhistorien end Schiødtes. Men da Afhandlingen var bleven indsendt til Facultetet til Antagelse som Disputats og ellers syntes at fyldestgjøre de Fordringer, som stilledes til saadanne, hvorfor den kunde ventes at blive antagen, fandt Schiødte, at han ikke burde tie. Ganske vist vilde Facultetets Antagelse af Afhandlingen ikke involvere Billigelse af Alt, hvad deri fremførtes, idetmindste ikke af saadanne Bemærkninger som de ovenciterede, der ikke stode i nogen nærmere For-

bindelse med dens videnskabelige Indhold; men at lade dem passere uden Protest var umuligt for Schiødte, der var en saa afgjort Modstander af Evangeliet om „det geniale Blik“ som Vei til umiddelbar Erkjendelse af Sandheden og om, at saakaldte geniale Gisninger, hvis de viste sig rigtige, skulde skylde deres Rigtighed til Andet end Slumpeheld. Han var jo en bestemt Bekjæmper af den Doctrin, at slige Gjætninger skulde have nogetsomhelst Krav paa at ansees for Resultater, der berige Videnskaben, førend de vare blevne bekræftede ved den „smaalige“ nøiagtige Undersøgelse, hvilken ingenlunde mister sin Eneberettigelse som Vei til Sandhedens virkelige Erkjendelse, fordi det ganske vist jævnligt hænder, at de, som gjøre sig Umage med indtrængende Undersøgelse, dog ikke naae til Sandheden. Desuden fandt Schiødte Leiligheden beqvem til at fremsætte sin Anskuelse om, at Fordringerne til Disputatser burde stilles høiere, end Tilfældet var, hvilken han resumerede derhen, at de i en saadan Afhandling omhandlede Enkeltheder burde behandles saaledes, at der derved kastedes Lys over en nogenlunde viid Strækning af tilgrændsende Terrain.

For at fremkalde en Discussion herom stemte Schiødte ved den skriftlige Votering imod Antagelsen, hvilket nødvendiggjorde Sammenkaldelsen af et Facultetsmøde til mundtlig Drøftelse af Spørgsmaalet. Schiødte foredrog i dette Møde sine Anskuelser, men det lykkedes ham ikke at fremkalde den ønskede Discussion. De Bemærkninger, som faldt fra hans Colleger, gik ikke i mindste Maade ind paa Sagen, og Schiødtes Indtryk var, at man enten ikke vilde indlade sig paa en Discussion eller slet ikke fattede hvad det dreiede sig om. Det forekom ham, at man affecterede at behandle hans Foredrag som en Udtalelse af en Mand, hvis Synskreds var i den Grad indskrænket til hans Specialitet, at hans Mening om hvad der laae ud derover ikke var værd at discutere — Alt i god Overeensstemmelse med den af Steenstrupianerne saa haardnakket vedligeholdte Fabel om Schiødtes videnskabelige Borneerthed. Schiødte skrev derom til mig samme Aften (16. Dec. 1870): „Naar jeg nævner Udfaldet af Slaget som opmuntrende, maa De dog ikke deraf „slutte, at jeg seirede m. H. t. Antagelsen af Hr. Warmings

„Disputats; tvertimod, jeg led det fuldstændigste Nederlag, idet „Afhandlingen blev antagen med alle Stemmer mod mig. Men „Nederlaget var dog af den Art, at mine ærede Colleger ikke „kunne taale ret mange flere af den Slags Seire." Efter at have beskrevet det ved Mødet Forefaldne siger han: „Jeg led „altsaa et Nederlag, men at det ikke kom mig til Skade, veed „jeg af den Ro og Tilfredshed, jeg følte i min Sjæl, da Mødet „var forbi."

Schiødte havde først i Sinde at opponere ved den offentlige Handling eller at skrive en Critik af Afhandlingen, hvori han offentlig vilde fremsætte hvad han intet Øre havde fundet for i Facultetet. Men han var ikke tilstede ved Disputatsen (d. 17. Febr. 1871), og der var ingen Anledning til at skrive, da det Meste af hvad han havde at fremføre var bleven sagt af Opponenter fra Auditoriet, nemlig af Dr. P. Heiberg og især af dav. Stud. mag. Samsøe-Lund. I et andet Brev siger Schiødte: „Steenstrup skal derfor ogsaa have yttret bag efter, at man „nok hørte, at han [Samsøe-Lund] ikke havde talt af sig selv; „det var da tydeligt nok, af hvis Aande han var indblæst — „en Yttring, hvoraf jeg slutter, at den unge Person har gjort „god Fyldest." Schiødte kjendte dog slet ikke Samsøe-Lund personlig, skjøndt denne nogen Tid iforveien havde hørt en Forelæsning af Schiødte. — I Anledning af Forhandlingen i Facultetet siger Schiødte: „Den rette Maade at imødegaae disse „Folk paa er grundig Udvikling *offentlig*, thi saa maae de tie „og hyle indvendig."

Naturligviis var det herved Schiødte kun om Sagen at gjøre, ikke om Hr. Warming personlig; og jeg har heller ikke nogen Kundskab om, hvorvidt Prof. Warming nu just vilde vedkjende sig disse i et Ungdomsarbeide indflettede Yttringer.

En anden nærmest Botaniken vedrørende Sag, som opstod i 1867, og hvori Schiødte var interesseret paa Grund af dens Lighed med Museumssagen, angik *Bestyrelsen af Botanisk Have.* Ligesom Steenstrup i sin Tid havde forlangt, at det hele zoologiske Museum skulde underlægges ham, saaledes forlangte den daværende botaniske Professor, A. S. Ørsted, at Haven

skulde staae under ham, og ligesom Universitetet i det Hele havde støttet Steenstrup, saaledes støttede det nu Ørsted. De samme Argumenter, mutatis mutandis, bleve førte i Ilden ved denne Leilighed som ved de tidligere; der var den samme Tale om Universitetsinstitution eller Statsinstitution, de samme Talemaader om, at man ved at skabe en Fællesbestyrelse af flere Professorer vilde kløve Videnskaben — nu Botaniken som da Zoologien — i flere Brøk-Videnskaber, en i dette Tilfælde endnu mere meningsløs Floskel, end da den anvendtes paa det zoologiske Museum med dets tre Afdelingsbestyrere osv. Schiødte modsatte sig Ørsteds Forlangende, baade fordi han ansaae en saadan Centralisation for skadelig, og fordi han meente, at Steenstrup stod bag ved, og at denne, hvis det lykkedes at faae hele det botaniske Apparat underlagt Professor Ørsted, vilde gjøre et Forsøg paa i Analogi dermed at omstyrte den for det zoologiske Museum trufne Ordning. Schiødte kunde med fornøden Tillempning benytte sig af de samme Argumenter, som havde gjort Tjeneste i Museumssagen.

Udfaldet blev, at Ministeriet under 16. Dec. 1867 resolverede, at Haven skulde vedblive at staae under Prof. Joh. Langes Bestyrelse indtil dens Flytning, som nødvendiggjordes ved Gammelholms Bebyggelse, til hvilken Tid Spørgsmaalet atter vilde være at optage til Forhandling. Forøvrigt troer jeg ikke, at Schiødte oversaae, at de to Institutioners — Museets og den botaniske Haves — Forhold til Professorvirksomheden frembyder flere væsentlige Forskjelligheder.

Endnu kunde her nævnes et Anliggende, som ikke directe angik Universitetet, men hvorover Facultetets Mening hørtes, og som tiltrak sig Schiødtes Interesse, nemlig Forslaget om *Oprettelsen af en naturvidenskabelig Station paa St. Thomas.*

I et Brev af 20. Februar 1872 udtaler han sig derom paa følgende Maade: „En Nyhed af Interesse er, at Gouverneuren „paa vore vestindiske Øer, Kmhr. Bille, instigeret ved Agas„siz's Besøg paa den store Skrabeexpedition, har i en *con*„*fidentiel* Skrivelse til Finantsminister Fenger foreslaaet Opret„telsen paa St. Thomas af et Institut for naturvidenskabelig

„Undersøgelse af Havet og Havbunden omkring Øerne. Agassiz „sagde ham, at han intetsteds havde gjort et saa enormt Ud-„bytte paa et saa begrændset Rum som mellem St. Thomas og „St. Croix. Bille støtter sig i sit Forslag ogsaa til politiske „Grunde, Vigtigheden af under Tilbagegangen af Øernes com-„mercielle Betydning osv. at gjøre St. Thomas til Centrum for „Bestræbelser af almeen Interesse osv. Gagen skulde tilveie-„bringes ved Bevilling herfra, Locale og allehaande Hjælp „kunde Gouvernementet og Communen give. Billes Indstilling er „vel skreven, fornuftig og varm. Fenger har sendt den til „Cultusministeriet, dette til det naturv.-mathem. Facultet, hvor „den nu circulerer og skal behandles i et eventuelt Møde. „Sagen er endnu ikke egentlig officiel i strengere Forstand, „men jeg har strax sat Müller eg Collin i Bevægelse. Tingen „har jo høist tiltrækkende Sider, og Bevillingen vilde vel som „angaaende et Nationalfølelsen smigrende Foretagende have „Udsigt til at gaae gjennem Thingene; men det store Spørgs-„maal er, om der under Vestindiens Himmel kan *studeres*; thi „for Indsamlingens Skyld er det ikke Umagen værd for en „dygtig ung Zoolog at gaae derover, da Museerne jo have „Stof nok. Dog, for et Par Aar eller saa vilde det være løn-„nende, hvis Skrabningen kunde gaae efter den rette Maalestok. „Men hvad det saa bliver til, har Kmhr. Billes Skrivelse „været mig en sand Fornøielse.“

Som bekjendt blev det til Intet.

SCHIØDTES PERSONLIGE FORHOLD 1866—1872.

Hvor bevægede disse Aar vare, og hvor stort et Krav de stillede til Schiødtes Arbeidskraft, fremgaaer tilstrækkeligt af det Foregaaende, men han var da endnu saagodtsom i sin fulde physiske Kraft. Den Sygelighed, som hjemsøgte ham i de nærmest foregaaende Aar, fortog sig efterhaanden eller ophørte

i det Mindste for en Tid at forulempe ham, og han opmuntredes naturligviis i høi Grad ved, at han henimod Slutningen af dette Tidsrum opnaaede næsten Alt, hvad han attraaede for sin Virksomhed. Hans eneste Klage var, at hans Forretninger, især som Lærer ved Landbohøiskolen, røvede ham saa megen Tid, som han med største Fordeel kunde have anvendt til videnskabeligt Arbeide. Da han imidlertid hverken kunde undvære eller paa anden Maade faae erstattet den Indtægt, som han havde deraf, var der ikke Noget derved at gjøre. Da han var Museets ældste Embedsmand, kom han strax paa høieste Gage, hvilken i 1870 forøgedes med 200 Rd., nærmest i Anledning af, at man ved Ordningen af Lønningsforholdene ved Museet havde holdt Reinhardts Honorar for Opsynet med den fra P. W. Lund hidrørende palæontogiske Samling udenfor hans Inspectorgage, hvorved han — skjøndt den yngre Inspector — dog fik en større samlet Gage end den høieste Gage for den ældre Inspector.

I Sommeren 1866 følte Schiødte Lyst til igjen efter en lang Aarrække at besøge Udlandet, men det var ham umuligt, især paa Grund af hans Forelæsninger og Examiner ved Landbohøiskolen, at faae tilstrækkelig samlet Tid dertil, førend det var for seent paa Sommeren, og han maatte nøies med en Tour til Fyen. I 1867 naaede han derimod, tildeels ved Understøttelse fra det Reiersenske Fond, at komme udenlands. Han reiste op ad Rhinen til Heidelberg, derfra gjennem Schweiz til Genf, hvor han tilbragte nogle Dage med Claparède og Pictet de la Rive, og derfra til Lyon, hvor han fandt en hjertelig Modtagelse hos sin gamle Correspondent Mulsant, hvis personlige Bekjendtskab han havde gjort i 1846, og hvor han holdt et Foredrag i det derværende videnskabelige Selskab. Midt i Mai kom han til Paris, men havde det Uheld, at en Kasse med Bøger til Uddeling endnu ikke var ankommen; Kulde og Regn afløste det smukke Veir, han hidtil havde nydt, og den store Verdensudstilling, som netop da fandt Sted, interesserede ham kun lidet. Kassen ankom dog tidsnok til, at han kunde faae udrettet hvad han vilde, men ikke saa ringe Tid gik tabt. Efter at have fornyet ældre Bekjendtskaber og Forbindelser, samt stiftet nye, vendte

han hjem over Holland og Belgien, men fik ikke Tid til ogsaa at aflægge et tilsigtet Besøg i London, da han maatte være hjemme paa en bestemt Dag for Veterinairexamens Skyld, hvilken man forøvrigt med stor Forekommenhed havde udsat for hans Vedkommende saa længe som muligt. „Jeg føler ret“, skrev han til mig efter sin Hjemkomst, „i denne Tid den For- „friskelse paa Sjæl og Legeme, som denne Reise har bragt „mig. Jeg maa virkelig ikke oftere lade saa mange Aar hen- „gaae uden at tage mig et Bad i den store europæiske Cultur; „thi om end Meget af det Fremmede ved nærmere Beskuelse „er temmelig fladt, saa er det dog allerede Noget, ja Meget, at „det er *fremmed*, og man træffer dog Enkelte, som Claparède, „med hvem man kan fuldstændig sympathisere i sine Bestræ- „belser. Touren i Holland [hvor Schiødte ikke havde været før] „var ret interessant, men af alle de Naturforskere, jeg der traf, „er ingen Videnskabsmand uden v. d. Hoeven, og han har den „store Mangel ikke at besidde Specialkundskab i nogen Deel af „Zoologien. De fleste eller egentlig alle Entomologer sensu „strictiori ere overalt trøstesløse for mig.“

I 1868 besøgte Schiødte atter Bornholm sammen med Benzon og derefter Lolland og Falster for at samle. I det følgende Aar tilbragte han en Maaneds Tid hos mig i London deels for at gjensee Staden samt opfriske ældre Bekjendtskaber, deels, og særligt, for i Bibliothekerne der at benytte en Deel Literatur, som savnedes i Kjøbenhavn, samt for at uddrage af den linnéiske Brevsamling i The Linnean Society hvad der kunde være af Interesse i Retning af historiske Oplysninger om danske Naturforskere. Dette Arbeide var temmelig anstrængende, da den hele Samling dengang var i daarlig Orden, og det Hele altsaa for en Sikkerheds Skyld maatte gjennemgaaes; der kunde desuden kun arbeides faa Timer hver Dag. Jeg hjalp imidlertid med, og Schiødte kunde tage med hjem et fuldstændigt Sæt af Afskrifter af alle Breve fra Danske. Disse bleve senere offentliggjorte i „Naturhistorisk Tidsskrift“, 7. Bind, 3. Hefte (1871), og de kom mig til stor Nytte ved Udarbeidelsen af mit Værk om Danmarks Zoologiske Literatur. Det var forøvrigt daværende Docent Didrichsen, som havde henledet Schiødtes

Opmærksomhed paa, at der i denne Samling vistnok maatte findes værdifulde Bidrag til Naturvidenskabens Historie i Danmark, samt bedet Schiødte om at uddrage hvad han kunde have Brug for til Fortsættelsen af sin botanisk-historiske Afhandling „For hundrede Aar siden“, som var bleven trykt i „Naturhistorisk Tidsskrift“. Denne Fortsættelse blev dog aldrig udarbeidet. Paa Schiødtes Anmodninger derom svarede Didrichsen, at Schiødte selv ved at publicere Brevene havde anteciperet saa Meget af det Nye, han ellers vilde have havt at fremføre, at det nu ikke var Umagen værd for ham at skrive denne Fortsættelse, hvorfor han ogsaa havde søgt at formaae Schiødte til at udsætte Publicationen indtil videre. Schiødte meente imidlertid, at Offentliggjørelsen af Brevene ikke kunde formindske Interessen eller Nytten af Didrichsens Arbeide, hvorhos det var at tage i Betragtning, at Brevene jo ingenlunde alene vare af Interesse for Botaniken, men lige saa meget for Zoologien, hvorfor han ogsaa havde paataget sig det betydelige Arbeide med at afskrive dem heelt. Desuden var Schiødte under Forpligtelse ligeoverfor Linnean Society til at offentliggjøre Brevene om ikke lang Tid, og skulde han vente paa, at hans ellers saa dygtige men unægteligt seendrægtige Collega fik sin Afhandling færdig, vilde han neppe være istand til at opfylde denne Forpligtelse. En kort Beretning om disse Breve, meddeelt af Schiødte, findes i Selskabets Forhandlinger.

I det følgende Aar (1870) reiste Schiødte over Dresden til München, Salzburg, Tyrol og tilbage over Leipzig, paa hvilken Tour han navnlig søgte Forfriskning ved stundom temmelig anstrængende Bjergtoure, som dog bekom ham vel tiltrods for den stærke Varme. I 1871 gjorde han en Tour til Jylland, men hans Samlereiser, som alt i de senere Aar vare blevne sjeldnere og sjeldnere, hørte nu ganske op. „Min Samlertid“, skrev han til Benzon, „er nu forbi, og jeg vil bruge Resten af „mine Dage til Udgivelsen af mine Skrifter“. I Virkeligheden undte han sig kun liden Hvile. Til Benzon skrev han saaledes d. 11. Mai 1872: „Reisen til Berlin og Dresden har egentlig „ikke været synderlig bestemt. Da Dr. Müller skulde til „Tharand, fik min Kone, som er bange for, at jeg skal slide

„mig op, hvis jeg ikke farer ud om Sommeren, fat i ham og „forklarede, at efter en flygtig Yttring af mig skulde han presse „mig til at følge med, da jeg virkelig især i Museet i Berlin „har adskilligt at see efter. Men hvad det bliver til er meget „tvivlsomt. Ved det elendige kolde Veir er jeg bleven decoura-„geret, thi jeg kjender af Erfaring hvad det vil sige paa en „Reise i Mellemeuropa. Og mine Forretninger tillade mig heller „ikke for Tiden at forlade Byen. Dr. Meinert reiser imorgen „. . . . . Jeg maa blive fast her, til mit næste Hefte af Tids-„skriftet er færdigt fra Pressen; den slemme Anstødssteen, at „jeg ikke vidste, om jeg kunde faae den vidunderlige Cnemi-„dotus-Larve med, er hævet. Jeg er ved en Uges anstrængt „Arbeide naaet til at fremstille dens hele forbausende Bygning „ved Hjælp af det eneste [i Samlingen] existerende Exemplar, „og Tegninger og Text ere færdige. Jeg slider nu hver Dag „fra Morgen til Aften paa at redigere Texten færdig til dette „Stykke af Larveafhandlingerne. Ogsaa et stort Stykke af „Gosch's Værk skal jeg have ud, og saa kommer Industri-„udstillingen, som vil binde mig fast. Men lidt maa jeg jo see „at komme ud i Luften."

Grunden, hvorfor netop en Tour udenlands var saa anbefale-lig for Schiødte, var, at naar han indskrænkede sig til blot at ligge paa Landet, tog han rigtignok Ferie fra Museumsarbeide o. Lign., men arbeidede kun saameget desto mere ihærdigt paa sine egne Undersøgelser, for hvilke han næsten kun da kunde faae tilstrækkelig sammenhængende Tid, og han fik stundom nok saa meget udrettet i sin Ferie som ellers hele Aaret rundt. Udstillingen viste sig dog ikke at lægge Hin-dringer i Veien for Schiødtes Fraværelse fra Kjøbenhavn, og først i Juni 1872 kom han bort først til Lolland og derefter til Middelfart, hvor han senere oftere tilbragte en Deel af Som-meren. Han fortæller derom i et Brev til mig af 20. August: „Jeg har været her siden den 22. Juli og maa nu desværre i „overmorgen atter hjem for at begynde mine Forelæsninger paa „Landbohøiskolen. Egnen er fortryllende og Søbadet noget at „det Bedste, som haves i vore Farvande. Jeg har inddeelt min „Tid saaledes, at jeg arbeider fra 7—1, bader mig, spiser

„til Middag, drikker Caffe og ryger en Cigar til Kl. 3, arbeider „atter til Kl. 7, spiser til Aften og gaaer en lang Tour til Kl. „10. Stp. har saavidt muligt bombarderet mig med unødven- „dige og nødvendige vidtløftige Embedsskrivelser, men ellers „har jeg nydt en fredelig Tilværelse og faaet en heel Deel „færdigt, bl. A. 78 mere eller mindre udførte, tildeels høist „møisommelige Figurer. Skarabælarverne ere af den Slags „Opgaver, som kræve særdeles Møie, uden at Udbyttet af „mange iøvrigt aldeles uforbigaaelige Enkeltheder staaer i For- „hold til Arbeidets Tid og Besværlighed. Hvad der ved mikro- „skopiske Undersøgelser og Tegninger kan udrettes ved gjennem- „faldende Lys er en reen Ubetydelighed i Sammenligning med „den Møie og Vanskelighed at undersøge smaa uigjennemsigtige „Dele, hvor Belysningen er saa svær at opnaae, og hvorved „man maa construere sig Billedet af 4—5 Undersøgelser fra „forskjellige Sider. Mandiblerne spille her en Hovedrolle, og „de maae tegnes i Sammenhæng (da høire og venstre sædvan- „ligt ere meget forskjellige i Knusepartiet) uden at være løs- „nede heelt fra Hovedet, da Stillingen ellers forandres; og „navnlig den indre Side er ofte at sammenligne med en vild „Bjergegn en miniature, fuld af dybe Dale, Passer og Klippe- „tinder, og alt dette maa tegnes seet lige ovenfra, foruden fra „neden og fra begge Sider. Det Moersomste ved disse Larver „er, at de alle, saavidt jeg endnu har naaet, tale Knirkesprog; „Redskaberne dertil have hidtil været aldeles oversete. Snart „er det Bagbenet, der gnides mod Mellembenet, og stundom er „hele Bagbenet reduceret til denne Forretning og da, overfladisk „at see til, kun en lille Stump; snart er det ved Gnidning af „Maxillernes Skaft mod særegne Indretninger paa Mandiblerne, „at Lyden kan frembringes, og ved alt dette vrimler det selv- „følgeligt af nydelige Kamme, siirligt stillede Buestriber, der „atter ere tværriflede osv. Det varede temmelig længe, inden „Meningen af disse Combinationer gik op for mig; thi de tage „sig ofte heelt ubetydelige ud, med mindre man anvender be- „tydelig Forstørrelse, og naar det ene Parti ikke sees i Sam- „menhæng med det andet, begriber man Ingenting deraf, men „confunderer Indretningerne med det omgivende righoldige

„Form- og Skulpturvæsen. „ Af hele Figurer behøves ikke ret „mange til denne Families Larver, men de, jeg maa give, ere „yderligt vanskelige at tegne tilfredsstillende paa Grund af „deres utallige Folder; skal man skygge alle disse Folder, maa „man anvende en kjedelig stor Maalestok. Men jeg har fundet „paa en simpel Maade at gjengive Formen, idet jeg tager Lyset „fra venstre Side, lægger Larven med Ryggen mod høire Side „og nu lader Rundingen fremkomme ved Smaabørsterne, Granu- „lationerne osv., idet disse jo paa Grund af Dyrets Hvælving „paatvers sees tættere stillede jo længere mod Høire d. e. mod „Ryggens Midtlinie. Herved bliver Figuren en Contour med „meget faa let anlagte Skygger og gjør dog Indtryk af et pla- „stisk Legeme.“

Var imidlertid Arbeidet med disse Dyr vanskeligt, saa havde Schiødte dog megen Fornøielse deraf, og det var netop i Anledning af hans Afhandlinger om Billernes Udvikling, at det franske Videnskabs-Academi i 1872 tilkjendte ham den saakaldte Prix Thoré. Herom skrev han til mig: „Imorgen, d. 25. „Nov., er det ellers en Festdag for Tidsskriftet, da Académie „des sciences i Paris i sit store Aarsmøde agter at proclamere „(som Secretairen, Dumas, udtrykker sig i den Skrivelse, jeg „modtog igaar) mig som tilkjendt le Prix Thoré (for frem- „ragende Opdagelser og Arbeider i den physiologiske Botanik „og Zoologi). Med Prisen følger en Sum Penge, men jeg „kjender endnu ikke dens Størrelse, og Pengene ere jo heller „ikke her det Vigtigste. Denne Slags Anerkjendelse vil jo ikke „være uden Nytte til at støtte Tidsskriftet og mine Unge, da „Academiets prestige jo endnu ikke er ganske udslukt, og saa „meget faa Danske have faaet Sligt fra det franske Institut.“ Pengesummen beløb sig til 600 Frcs. og var efter Schiødtes Opfattelse nærmest bestemt til at sætte Vedkommende istand til at overvære Høitideligheden „og lade sig beklappe“ — Noget, hvortil Schiødte hverken havde Lyst eller Leilighed, og da Pengene egentlig skulde hæves personligt eller dog qvitteres for i Paris, var det først, da han i 1878 atter besøgte denne Stad, at han modtog dem. Begivenheden havde gode Virkninger i Danmark. „Anerkjendelsen fra Acad. de France“,

skrev han, „har vakt en Deel Opmærksomhed og i en vis „Kreds en Deel Mishag. Men de maae lade Tingen blive som „den er. Extracten af Beretningen i Berl. Tid. er gjort af en „Dame, som kan udmærket godt Fransk; jeg havde først anseet „det for rigtigst at lade Sagen være uomtalt, men hun var „altfor elskværdig til at modstaaes.“

Skjøndt Schiødte ikke var af dem, der sætte overdreven Priis paa den Art Hædersbeviisninger, troer jeg dog, at det ikke var ham ukjært, at det Engelske Entomologiske Selskab i 1870 valgte ham til Æresmedlem. Af disse har Selskabet kun ti, der altsaa kunne ansees for at repræsentere Eliten af Fastlandets Entomologer.

Saaledes endte denne Periode med Seir over hele Linien hjemme og hædrende Anerkjendelse udefra.

ENDE PAA ANDEN DEEL.

WELLCOME LIBRARY INSTITUTE